รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ปีที่ ๓
ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง)
วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๓๗
ณ ตึกรัฐสภา

- - - - - - -

เริ่มประชุมเวลา ๑๕.๔๕ นาฬิกา
จำนวนสมาชิกที่มาประชุมทั้งหมดที่ลงชื่อไว้เมื่อเลิกประชุม ๕๗๔ คน

ประธานรัฐสภา : มีสมาชิกลงชื่อเข้าประชุมครบองค์ประชุม ผมขอดำเนินการตามระเบียบวาระ

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม

ขอเรียนว่า ในวันนี้ได้มีการถ่ายทอดการประชุมทางวิทยุและโทรทัศน์ ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสิ้นการประชุม จึงแจ้งที่ประชุมเพื่อทราบ

เรื่องที่ ๒ เนื่องจากรัฐสภาไม่มีข้อบังคับของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕๗ ให้ใช้ข้อบังคับของการประชุมสภาผู้แทนราษฎรก่อนโดยอนุโลม เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องใช้ข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรแทนจึงรายงานเพื่อทราบ

(ที่ประชุมรับทราบ)

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองรายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ของปีที่ ๒ ครั้งที่ ๑ (สมัยวิสามัญ) วันพฤหัสบดีที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๗ ครั้งที่ ๒ (สมัยวิสามัญ) วันศุกร์ที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๗ ครั้งที่ ๓ (สมัยวิสามัญ) วันพฤหัสบดีที่ ๗ เมษายน ๒๕๓๗ ครั้งที่ ๔ (สมัยวิสามัญ) วันศุกร์ที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๓๗ ซึ่งเจ้าหน้าที่วางไว้ให้ท่านตรวจดูแล้ว ถ้าไม่มีผู้ใดทักท้วงก็ถือว่าที่ประชุมรับรอง

ต่อไปเป็นการพิจารณาในเรื่องด่วน พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ . .) พุทธศักราช .... ซึ่งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้ว

(สำเนา)

ที่ ๒๘๓๖/๒๕๕๗

รัฐสภา

ถนนสู่ทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๕ กันยายน ๒๕๕๗

เรื่อง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....

กราบเรียน ประธานรัฐสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....
พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๔๗ คน เป็นผู้เสนอ) และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา ประกอบด้วย

๑. นายกระแส ชนะวงศ์
๒. นายกริช กงเพชร
๓. พลเรือเอก เกาะหลัก เจริญรุกข์
๔. นายโกเมน ภัทรภิรมย์
๕. นายไกวิท สุรัสวดี
๖. นายจาตุรนต์ ฉายแสง
๗. นายจำลอง ครุฑขุนทด
๘. นายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์
๙. นายณรงค์เดิศ สุรพล
๑๐. นายดุสิต ศิริวรรณ
๑๑. นายดุสิต ไสยิตชา
๑๒. นายธีระวัฒน์ ศิริวันสาณฑ์
๑๓. นายนรนิติ เศรษฐบุตร
๑๔. คุณหญิงนันทกา สุประภาตะนันทน์
๑๕. นายนิพนธ์ วิสิษฐพุทธศาสตร์
๑๖. นายเนวิน ชิดชอบ
๑๗. นายประจวบ ไชยสาส์น
๑๘. นายประเทือง วิจารณ์ณรีชา
๑๙. นายประวัฒน์ อุตตะโมต
๒๐. นายประสาท ตันประเสริฐ
๒๑. นายบรีชา สุวรรณภัต
๒๒. นายเผ่าเทพ อุปการนิติเกษตร
๒๓. นายพชร ยุติธรรมดำรง
๒๔. นายพินิจ จันทรสุรินทร์
๒๕. นายพินิจ จารุสมบัติ
๒๖. นายพูนศักดิ์ วรรณเมงษ์
๒๗. นายไพบูลย์ ช่างเรียน
๒๘. นายไพศาล กุมาลย์วิลัย
๒๙. นายวิชัย ไกสุวรรณจินดา
๓๐. นายวิษณุ เครืองาม
๓๑. พลเอก ศิรินทร์ ทูปกลั่น
๓๒. นายศิลป์ชัย นุ้ยบรี

๓๓. พลตำรวจโท สมควร หริกุล
๓๔. นายสมภพ ไหตระกิตย์
๓๕. นายสมยศ เชื้อไทย
๓๖. นายสรรเสริญ ไกรจิตติ
๓๗. พลอากาศเอก สามารถ ไสตสถิตย์
๓๘. พลเอก สิทธิ จิรโรจน์
๓๙. นายสุชน ชาลีเครือ
๔๐. นายสุรพร ดนัยตั้งตระกูล
๔๑. นายอรรคพล สรสุชาติ
๔๒. นายอรรถสิทธิ์ ทวันยสิทธิ์
๔๓. นายอดิงกรณ์ พลบุตร
๔๔. นายอัษฎางค์ ปาณิกบุตร
๔๕. นายอุดร ตันติสุนทร

บัดนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... เสร็จแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอที่ประชุมรัฐสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) นายประจวบ ไชยสาส์น

(นายประจวบ ไชยสาส์น)

ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ

พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....

สำเนาถูกต้อง

(นายนนทกุล สัฏฐิติเสรี)

หัวหน้าฝ่ายประชุมที่ ๒

กองกรรมาธิการ

โทร. ๒๘๘๑๖๒๕-๖

๒๘๘๑๘๘๘

๑๐ ธันวาคม ๒๕๔๐/พิมพ์

๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ /ทาน

รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ....

ตามที่ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๑ (สมัยวิสามัญ) วันพฤหัสบดีที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๗ ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๕๗ คน เป็นผู้เสนอ) และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๓๐ วัน นั้น บัดนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ดำเนินการแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญได้เลือกตั้ง

(๑)	นายประจวบ ไชยสาส์น	เป็นประธานคณะกรรมาธิการ
(๒)	นายไพศาล กุมาลย์วิสัย	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
(๓)	นายพินิจ จันทรสุรินทร์	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
(๔)	นายจำลอง ครุฑขุนทด	เป็นเลขานุการคณะกรรมาธิการ
(๕)	นายสุชน ชาลีเครือ	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
(๖)	นายอรรถสิทธิ์ ทรัพยสิทธิ์	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
(๗)	นายเนวิน ชิดชอบ	เป็นโฆษกคณะกรรมาธิการ

(๘) นายอรรคพล สรสุชาติ เป็นผู้ช่วยโฆษกคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง

(๙) นายเผ่าเทพ อุปการนิติเกษตร เป็นผู้ช่วยโฆษกคณะกรรมาธิการ คนที่สอง

๒. คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ดำเนินการโดยได้มีการประชุมพิจารณารวมทั้งสิ้น ๔๘ ครั้ง โดยครั้งแรกได้มีการประชุมเมื่อวันอังคารที่ ๕ เมษายน ๒๕๓๗ และครั้งสุดท้ายได้มีการประชุมเมื่อวันพุธที่ ๘ กันยายน ๒๕๓๗ และในการประชุมพิจารณาของคณะกรรมาธิการวิสามัญในแต่ละครั้งได้จัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมคณะกรรมาธิการผ่านทางโทรทัศน์วงจรปิดไปยังหน้าห้องประชุมคณะกรรมาธิการเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและสื่อมวลชนได้เข้าฟังการประชุมคณะกรรมาธิการ ทั้งนี้ เพื่อเผยแพร่การพิจารณาเป็นวงกว้างให้บุคคลทั่วไปได้ทราบและสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นข้อมูล ประกอบการพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้ นอกจากนั้นคณะกรรมาธิการวิสามัญยังได้สับเปลี่ยนและหมุนเวียนไปออกรายการต่าง ๆ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เพื่อเผยแพร่ผลการพิจารณาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ต่อการพิจารณาดังกล่าวด้วย

๓. คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมาธิการขึ้นมา ๒ คณะ กล่าวคือ

๓.๑ คณะอนุกรรมาธิการเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชน องค์กร และสถาบันต่าง ๆ ในสังคมแล้วสรุปเป็นรายงานให้คณะกรรมาธิการเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งอนุกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายนรนิติ เศรษฐบุตร เป็นประธานคณะอนุกรรมาธิการ

๒. นายอัษฎางค์ ปาณิกบุตร เป็นรองประธานคณะอนุกรรมาธิการ

๓. นายประเทือง วิจารณ์ปรีชา เป็นอนุกรรมาธิการ

๔. นายไพบูลย์ ช่างเรียน เป็นอนุกรรมาธิการ

๕. นายอรรคพล สรสุชาติ เป็นเลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ

๓.๒ คณะอนุกรรมาธิการเพื่อยกร่างบทบัญญัติของมาตราต่าง ๆ ในร่างรัฐธรรมนูญนี้ตามหลักการที่คณะกรรมาธิการมอบหมาย ซึ่งอนุกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายไพศาล กุมาลย์วิสัย เป็นประธานคณะอนุกรรมาธิการ

๒. นายโกเมน ภัทรภิรมย์ เป็นรองประธานคณะอนุกรรมาธิการ

๓. นายปรีชา สุวรรณทัต เป็นอนุกรรมาธิการ

๔. นายพชร ยุติธรรมดำรง เป็นอนุกรรมาธิการ

๕. นายสมยศ เชื้อไทย เป็นอนุกรรมาธิการ

๖. นายอัษฎางค์ ปาณิกบุตร เป็นอนุกรรมาธิการ

๗. นายจำลอง ครุฑขุนทด เป็นเลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ

ในการพิจารณาของคณะกรรมาธิการวิสามัญ นอกจากจะได้นำข้อคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภาที่ได้อภิปรายไว้ในรายงานประชุมร่วมกันของรัฐสภาในวาระที่หนึ่ง หรือความคิดเห็นที่ได้เสนอในวาระต่าง ๆ และคำแปรญัตติของสมาชิกรัฐสภา มาประกอบการพิจารณาแล้ว คณะกรรมาธิการวิสามัญได้พิจารณาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจากรายงานของคณะอนุกรรมาธิการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนฯ ที่ได้รวบรวมความคิดเห็นของประชาชน องค์กร และสถาบันต่าง ๆ ไว้มาประกอบการพิจารณา

ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้ อีกทั้งยังได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน โดยตรงในวันศุกร์ที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๓๗ ร่วมกับคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ณ หอประชุมใหญ่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อีกทางหนึ่งด้วย

ในส่วนของคณะอนุกรรมาธิการยกร่างฯ นั้น ได้พิจารณายกร่างบทบัญญัติมาตราต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญนี้ตามหลักการหรือมติของที่ประชุม ประกอบกับความคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภา ประชาชน องค์กร และสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เสนอเป็นร่างของบทบัญญัติมาตราต่าง ๆ ให้คณะกรรมาธิการวิสามัญได้พิจารณาอีกครั้งหนึ่งด้วย

นอกจากนั้น คณะกรรมาธิการวิสามัญยังได้นำแนวคิด ทฤษฎีประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญของอารยะประเทศ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณา โดยวิเคราะห์ประกอบกับขนบธรรมเนียมและประเพณีการปกครอง ตลอดจนสภาพสังคมวิทยาทางการเมืองของสังคมไทย ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญที่จะให้รัฐธรรมนูญนี้เป็นประชาธิปไตยยิ่ง ๆ ขึ้นไป และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทยให้มากที่สุด

๔. ผู้ชี้แจงคณะกรรมาธิการวิสามัญได้เชิญมาร่วมประชุมเพื่อชี้แจงและแสดงความคิดเห็น คือ พลตำรวจตรี วราสิทธิ์ พรเลิศ ผู้บังคับการตำรวจสันติบาล ๒ กองบังคับการตำรวจสันติบาล ๒ กรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ในฐานะเจ้าพนักงานการพิมพ์ นายมานิจ สุขสมจิตร ที่ปรึกษากฎหมายสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย นายปราโมทย์ ฝ่ายอุประ นายกสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย และนายนพพร วงศ์อนันต์ รองเลขาธิการสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ในฐานะผู้แทนของสื่อมวลชนซึ่งได้มาชี้แจงและแสดงความเห็นเกี่ยวกับบทบัญญัติมาตรา ๓๒ ของร่างรัฐธรรมนูญนี้

๕. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช .... นี้ มีสมาชิกรัฐสภาเสนอคำแปรญัตติ รวมทั้งสิ้น ๑๕๖ คน คือ

๑. นายกนก ลิ้มตระกูล
๒. นายกฤษฎาง แถวโสภา
๓. นายก่ำชุง ประภากรแก้วรัตน์
๔. ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง
๕. นายเกษม รุ่งธนเกียรติ
๖. นายเกียรติ ศรีสุรินทร์
๗. นายคณิน บุญสุวรรณ
๘. นายคำวณ ณ ลำพูน
๙. นางเครือวัลย์ สมณะ
๑๐. นายจรัส สุวรรณเวลา
๑๑. นายจักรพันธุ์ ยมจินดา
๑๒. นายจำนงค์ โพธิสาโร
๑๓. นายจีรมิตร อุดมธรรมภักดี
๑๔. นายเจริญ คันธวงศ์
๑๕. นายเจริญ จรรย์โกมล
๑๖. นายฉลาด ขามช่วง
๑๗. ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง
๑๘. นายเฉลิมชัย เอียสกุล
๑๙. นาวชัชวาลย์ ชมภูแดง
๒๐. นายชัย ชิดชอบ
๒๑. นายชิงชัย มงคลธรรม
๒๒. นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ
๒๓. นายชุมพล กาญจนะ
๒๔. นายชุมพล ศิลปอาชา
๒๕. ร้อยตำรวจโท เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ
๒๖. นายไชยยศ จิรเมธากร
๒๗. นายไชยยศ สะสมทรัพย์
๒๘. นายณรงค์ นิยมไทย
๒๙. นายดนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์
๓๐. นายตรีพล เจาะจิตต์
๓๑. นายถวิล ไพรสณฑ์
๓๒. นายถวิล ฤกษ์หร่าย
๓๓. นายทนง ศิริปรีชาพงษ์
๓๔. นายทรงธรรม ปัญญาดี
๓๕. นายทรงพล โกวิทศิริกุล
๓๖. นายทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์
๓๗. นายเทิดภูมิ ใจดี
๓๘. นายธงชัย พิมพ์สกุล

๓๙. ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี
๔๐. นายชานินทร์ ใจสมุทร
๔๑. นายนิพนธ์ บุญญามณี
๔๒. นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ
๔๓. นางนิภา พริ้งศุลกะ
๔๔. นายนิยม วรปัญญา
๔๕. นายบวร ภูจริต
๔๖. นายบุญชู ตรีทอง
๔๗. นายบุญชู โรจนเสถียร
๔๘. นายบุรินทร์ หิรัญบูรณะ
๔๙. นายบูรพา อัตถากร
๕๐. นายประกิจ พลเดช
๕๑. นายประเทือง ค่าประกอบ
๕๒. นายประเทือง ปานลักษณ์
๕๓. นายประวัติ ทองสมบูรณ์
๕๔. นายประวิช นิลวัชรมณี
๕๕. นายประสพ บุษราคัม
๕๖. นายปรีชา มุสิกุล
๕๗. นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข
๕๘. นางปวีณา หงสกุล
๕๙. นายปัญจะ เกสรทอง
๖๐. นายปัญญา จีนาค่า
๖๑. นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์
๖๒. นายพงษ์พัฒน์ ธีรประเทืองกุล
๖๓. นายพงษ์ศักดิ์ อินทรพาณิชย์
๖๔. นายพงษ์อุดม ตรีสุชี
๖๕. นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ
๖๖. นายพินิจ จันทร์สมบูรณ์
๖๗. นายพิษณุ พลไวย์
๖๘. นายพูนสวัสดิ์ โหตระไวศยะ
๖๙. นายไพรัช นุชิต
๗๐. พลเรือโท ไพโรจน์ สันติเวชชกุล
๗๑. นายไพศาล จันทรภักดี
๗๒. นายไพศาล ยิ่งสมาน
๗๓. นายภูมิ สาระผล
๗๔. นายมนตรี พงษ์พานิช
๗๕. นายมนัส เฮงยศมาก
๗๖. นายมอนอินทร์ รินค่า
๗๗. นายมั่น พัธโนทัย
๗๘. นายมานะ คูสกุล
๗๙. นายมาโนชญ์ วิชัยกุล
๘๐. นายมุข สุไลมาน

๙๑. นายยิ่งพันธ์ มนะสิการ
๙๒. นายยุทธศิลป์ ฐาปนะกุล
๙๓. นายระวี กิ่งคำวงศ์
๙๔. นายระวี หิรัญโชติ
๙๕. นายรัชชัย ศรีลาภ
๙๖. นายร่ำรี มามะ
๙๗. นายเรวัต สิรินุกูล
๙๘. นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์
๙๙. นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ
๑๐๐. นายลำพอง พิลาสมบัติ
๑๐๑. นายวัชรินทร์ เกตะวันดี
๑๐๒. นายวัลลภ ยังตรง
๑๐๓. นายวาสิต พยัคฆบุตร
๑๐๔. พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์
๑๐๕. นายวิชัย ชัยจิตวณิชกุล
๑๐๖. นายวิชัย วงศ์ไชย
๑๐๗. นายวิเชียร คันฉ่อง
๑๐๘. นายวิทูรย์ นามบุตร
๑๐๙. นายวิทยา แก้วภราดัย
๑๑๐. นายวินัย เสนเนียม
๑๑๑. นายวิรัช ร่มเย็น
๑๑๒. นายวิรัช รัตนเศรษฐ
๑๑๓. นายวิลาศ จันทร์พิทักษ์
๑๑๔. นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์
๑๑๕. นางวีณา เชิดบุญชาติ
๑๑๖. นายวีระกร คำประกอบ
๑๑๗. นายวุฒิชัย สงวนวงศ์ชัย
๑๑๘. นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย
๑๑๙. นายส่งสุข ภัคเกษม
๑๒๐. นายสนิท จันทรวงศ์
๑๒๑. นายสมเกียรติ ฉันทวานิช
๑๒๒. นายสมคิด นวลเปียน
๑๒๓. นายสมชาย สุนทรวัฒน์
๑๒๔. พันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ
๑๒๕. นายสมบูรณ์ ทองบุราณ
๑๒๖. นายสมบูรณ์ วันไชยธนวงศ์
๑๒๗. นายสมพงษ์ สู่สุภอรรถ
๑๒๘. นายสมพัฒน์ กัลยาวินัย
๑๒๙. นายสมมาศ เฮงสวัสดิ์
๑๓๐. นายสมัคร สุนทรเวช

๑๒๑. นายสฤต สันติเมทนีดล
๑๒๒. นายสวัสดิ์ คำประกอบ
๑๒๓. นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์
๑๒๔. นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์
๑๒๕. นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
๑๒๖. นายสุดิน ภูยุทธานนท์
๑๒๗. นายสุทัศน์ เงินหมื่น
๑๒๘. นายสุธรรม แสงประทุม
๑๒๙. นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร
๑๓๐. นายสุเมธ พรมพันห่าว
๑๓๑. นายสุรเชษฐ์ มาศดิตถ์
๑๓๒. นายสุรเชษฐ์ แวอาแช
๑๓๓. นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์
๑๓๔. นายสุวศักดิ์ บัวขาว
๑๓๕. นายสุวโรช พะลัง
๑๓๖. นายสุวิทย์ คุณกิตติ
๑๓๗. นายเสกสรร แสนภูมิ
๑๓๘. นายโสภณ เพชรสว่าง
๑๓๙. นายอติศร เพียงเกษ
๑๔๐. นายอนุรักษ์ จุรีมาศ
๑๔๑. นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ
๑๔๒. นายอภิชาติ ตีรสวัสดิชัย
๑๔๓. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
๑๔๔. นางอรดี สุทธศรี
๑๔๕. นายอร่าม อามระดิษ
๑๔๖. นางอัญชลี วานิช เทพบุตร
๑๔๗. นายอัมพล จันทรเจริญ
๑๔๘. นายอาคม เอ่งฉ้วน
๑๔๙. นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์
๑๕๐. นายอำนวย สุวรรณคีรี
๑๕๑. นายอำนาจ ชนะวงศ์
๑๕๒. นายอุดมเดช รัตนเสถียร
๑๕๓. นายอุทัย พิมพ์ใจชน
๑๕๔. นายเอกพร รักความสุข
๑๕๕. นายเอกภาพ พลชื่อ
๑๕๖. นายโอวาท จุลโคตร

อนึ่ง นายทนง ศิริปรีชาพงษ์ ลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผลให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๔ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ คำแปรญัตติจึงตกไป และคำแปรญัตติของสมาชิกรัฐสภาที่ถือว่าตกไปตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๕ ข้อ ๘๑ มีดังนี้

๑) นายก่ำชุง ประภากรแก้วรัตน์
๒) นายเกษม รุ่งธนเกียรติ
๓) นายเกียรติ ศรีสุรินทร์
๔) นายเฉลิมชัย เอียสกุล
๕) นายทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์
๖) นายเทิดภูมิ ใจดี
๗) นายนิพนธ์ บุญญามณี
๘) นายบวร ภูจริต
๙) นายบูรพา อัตถากร
๑๐) นายประเทือง ปานลักษณ์
๑๑) นายประวิช นิลวัชรมณี
๑๒) นายปัญญา จีนาค่า
๑๓) นายพงษ์พัฒน์ ชีรประเทืองกุล
๑๔) นายพงษ์ศักดิ์ อินทรพาณิชย์
๑๕) นายพิพณ พลไวย์
๑๖) นายพูนสวัสดิ์ โหตระไวศยะ
๑๗) นายไพรัช นุชิต
๑๘) นายไพศาล ยิ่งสมาน
๑๙) นายมาโนชญ์ วิชัยกุล
๒๐) นายยิ่งพันธ์ มนะสิการ
๒๑) นายยุทธศิลป์ ฐาปนะกุล
๒๒) นายรำรี มามะ
๒๓) นายวัลลภ ยังตรง
๒๔) นายวิชัย ชัยจิตวณิชกุล
๒๕) นายวิชัย วงศ์ไชย
๒๖) นายสนิท จันทรวงศ์
๒๗) นายสมเกียรติ ฉันทวานิช
๒๘) นายสมคิด นวลเปียน
๒๙) นายสมบูรณ์ วันไชยธนวงศ์
๓๐) นายสมมาศ เฮงสวัสดิ์
๓๑) นายสุทัศน์ เงินหมื่น
๓๒) นายสุรเชษฐ์ มาศดิตถ์
๓๓) นางอาดี สุทธศรี
๓๔) นายอดิศร เพียงเกษ
๓๕) นายอภิชาติ ตีรสวัสดิชัย
๓๖) นายอำนวย สุวรรณศีรี

๖. ผลการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... และรายละเอียดของการขอสงวนความเห็นของกรรมาธิการและการสงวนคำแปรญัตติของสมาชิกรัฐสภามีดังนี้

<u>ชื่อร่าง</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>คำปรารภ</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๒</u>	มีการแก้ไข

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

(มาตรา ๒ ทวิ)

<u>นายสุวโรช พะลัง</u> ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๒ ทวิ ดังนี้

"องคมนตรีต้องไม่เป็นผู้พ้นจากตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญ

<u>กรรมการจัดการเลือกตั้ง</u> สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่พรรคการเมืองใด ๆ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติของสงวน**

มาตรา ๓ มีการแก้ไข

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้พิจารณาบทบัญญัติมาตราต่าง ๆ ของร่างฯ มาตรา ๓ ซึ่งการพิจารณาปรากฏผล ดังนี้

หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๘

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๘ ของร่างฯ มาตรา ๓

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นายถาวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เล่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย

นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮ้งยศมาก
นายกนก ลิ้มตระกูล นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ นายประเทือง ค่าประกอบ
นายสำพอง พิลาสมบัติ นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุญเกียรติ
นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์
นายเจริญ คันธวงศ์ นายจักรพันธุ์ ยมจินดา นายวินัย เสนเนียม
นายรัชชัย ศรีลาภ ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี นายไชยยศ จิรเมธากร
นายฉลาด ขามช่วง นายฉวิล ฤกษ์หร่าย นายจีรมิตร อุดมธรรมภักดี
นายเอกภาพ พลซื่อ นายสมพงษ์ สู่สุภอรรถ พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์
นายโอวาท จุลโคตร นายวิทูรย์ นามบุตร พันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ
นางปวีณา หงสกุล นายมานะ คูสกุล นายมนตินทร์ รินคำ
นายสฤต สันติเมทนีดล นายตำรวจ ณ ล่าพูน นางปวีณา หงสกุล
และนายสุธรรม แสงประทุม ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายณรงค์ นิยมไทย ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๒๕ เป็นดังนี้

"*บุคคลย่อมหญิงและชายต้องมีสิทธิและเสรีภาพ*<u>*ตามรัฐธรรมนูญ*</u>*เท่าเทียมกัน*

<u>การออกกฎหมาย การออกระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือ</u>
<u>กระทำการใดอันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญจะ</u>
<u>กระทำได้ก็ต่อเมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ และจะมีลักษณะฝ่าฝืน</u>
<u>เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในการรักษาสิทธิและเสรีภาพเช่นว่านั้นมิได้</u>

การตรากฎหมายที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามวรรคสองต้องเป็นการทั่วไปไม่มุ่งบังคับเป็นรายบุคคล

สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนี้ ย่อมมีผลใช้บังคับได้โดยตรงและผูกพันองค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร องค์กรตุลาการหรือองค์กรอื่นของรัฐทุกองค์กรให้ต้องเคารพและปฏิบัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นางนิภา พริ้งศุลกะ นางอัญชลี วานิช เทพบุตร และนายวิเชียร ดันฉ่อง ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๒๔ เป็นดังนี้

"บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพ*ศศศ

การตรากฎหมาย การออกระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญจะกระทำได้ต่อเมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดไว้และจะมีลักษณะฝ่าฝืนเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในการรับรองสิทธิและเสรีภาพเช่นว่านั้นมิได้

การตรากฎหมายที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามวรรคสามต้องเป็นการทั่วไปไม่มุ่งบังคับเป็นรายบุคคล"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๒๕

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายประเทือง วิจารณ์ปรีชา (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็นโดยแก้ความในมาตรา ๒๕ เป็นดังนี้

"บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองและปฏิบัติตามกฎหมายเท่าเทียมกัน"

ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง นายมนตรี พงษ์พานิช นายอร่าม อามระดิษ นายอัมพล จันทรเจริญ นายประวัติ ทองสมบูรณ์ นายอดัยฤทธิ์ วัชราภรณ์ นายพงษ์อุดม ตรีสุธี นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข และนายระวี หิรัญโชติ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ

และได้นำไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕ ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสมพงษ์ สู่สุกอรรถ นายจรัส สุวรรณเวลา
และศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์
นายอาคม เอ่งฉ้วน นายดิรัศกดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ
นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ
นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์
นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ขามช่วง
และพันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นวรรคสองของมาตรา ๒๕ ดังนี้

"บุคคลย่อมได้รับการบริการสาธารณะของรัฐเท่าเทียมกัน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๒๖

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายสุดิน ภูยุทธานนท์ นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ นายมุข สุไลมาน
และศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายวินัย เสนเนียม ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นวรรคสามของมาตรา ๒๖ ดังนี้

"บุคคลผู้มีสัญชาติไทยย่อมใช้สิทธิเลือกตั้งในต่างประเทศได้
ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๒๗

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายคุสิต ไสภิตชา (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น
โดยแก้ความในมาตรา ๒๗ เป็นดังนี้

"บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาหรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพ
เป็นศาสนาประจำชาติหรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพ
ในการปฏิบัติพิธีกรรมตามศาสนาที่ตนนับถือหรือลัทธินิยมในทางศาสนาของตน
หรือที่ตนเป็นศาสนาประจำชาติหรือลัทธินิยมในทางศาสนา ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมือง
ศีลธรรมอันดีของประชาชน

การใช้เสรีภาพดังกล่าวของบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ๆ ทั้งนี้ในฐานะที่เป็นสิทธิเสรีภาพ
ของชนชั้นซึ่งมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการปกครองตนเองที่ถือศาสนา
นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา หรือและย่อมมีเสรีภาพ

ในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตนเว้นแต่การกระทำนั้น
เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความ
สงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคสอง บุคคลย่อมได้รับความ
คุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสีย
ประโยชน์อันควรมีควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา
หรือลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ
แตกต่างจากบุคคลอื่น

การตรากฎหมายส่งเสริม และคุ้มครองศาสนาสามารถ
กระทำได้"

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๒๘

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๘ ของร่างฯ มาตรา ๓

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

<u>มาตรา ๒๙</u>

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๙ ของร่างฯ มาตรา ๓

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์
นายอาคม เล่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ
นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เชิงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ
นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์
นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นางนิภา พริ้งศุลกะ นางอัญชลี วานิช เทพบุตร
นายวิเชียร คันฉ่อง นายฉลาด ขามช่วง นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ
พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ นายประสพ บุษราคัม นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
นายโสภณ เพชรสว่าง นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ
นายสุดิน ภูธุทธานนท์ นายอารีเพ็ญ อุดรสินธุ์ นายมุข สุไลมาน
นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ฆ ลำพูน นายเอกภาพ พลซื่อ
นายโอวาท จุลโคตร นายวิทูรย์ นามบุตร นายเจริญ คันธวงศ์
นายจักรพันธุ์ ยมจินดา นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช
นางปวีณา หงสกุล และนายวิรัช รัตนเศรษฐ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายปัญจะ เกสรทอง นายกนก ลิ้มตระกูล
นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ นายประเทือง คำประกอบ นายสำพอง
พิลาสมบัติ นายถวิล ฤกษ์หร่าย พันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ
และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
โดยแก้ไขไว้ในมาตรานี้ และได้นำไป
บัญญัติไว้เป็นมาตรา ๓๑ ทวิ ผู้แปรญัตติพอใจ

นายถวิล ไพรสณฑ์
และศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล
และนายไพศาล จันทรภักดี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๒๙ เป็นดังนี้

"ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มี
ความผิด จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิด

ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำ
ความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการ
พิจารณาอย่างรวดเร็ว และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณี
มิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้

และต้องแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยพลัน สิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ให้ประกันจะต้องได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

บุคคลผู้ถูกคุมขัง หรือถูกจำคุก ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติขัดความในวรรคสองของมาตรา ๒๙ ออก

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายณรงค์ นิยมไทย ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสอง และเพิ่มความเป็นวรรคสามของมาตรา ๒๙ ดังนี้

"ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเหมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณา และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุผลตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็ว"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นวรรคสาม ของมาตรา ๒๙ ดังนี้

"ค่าขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยรวดเร็วที่สุด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๓๐

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๓๐ ของร่างฯ มาตรา ๓

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นายปัญจะ เกสรทอง
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน
นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายถนอม แถวโสภา
นายมนัส เสงยศมาก นายกนก ลิ้มตระกูล นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ
นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์
นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นางนิภา พริ้งศุลกะ นางลัญชลี วานิช เทพบุตร
นายวิเชียร คันฉ่อง นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ
นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน นายฉลาด ขามช่วง
นายเอกภาพ พลซื่อ นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์

นายโอวาท จุลโลตร นายวิฑูรย์ นามบุตร นายเจริญ คันธวงศ์
พันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ นายจักรพันธุ์ อมจินดา
นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ นายประเทือง ตำประกอบ
นายสำพอง พิลาสมบัติ นายถวิล ฤกษ์หร่าย
และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช
และนายวิรัช รัตนเศรษฐ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

ศาสตราจารย์ ชรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
โดยแก้ไขไว้ในมาตรานี้ และได้นำไป
บัญญัติไว้เป็นมาตรา ๓๐ ทวิ ผู้แปรญัตติพอใจ

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล
และนายไพศาล จันทรภักดี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๓๐ เป็นดังนี้

"บุคคลย่อมมีเสรีภาพในร่างกายแต่ผู้ถูกจับกุมหรือตรวจค้นต้อง
ได้รับแจ้งข้อหาหรือเหตุ และรายละเอียดตามสมควรในการที่ถูกจับกุม
หรือตรวจค้นโดยไม่ชักช้า

การจับกุม คุมขัง หรือตรวจค้นตัวบุคคล ไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายการจับกุม การคุมขัง หรือการตรวจค้นเคหะสถานจะต้องแสดงหมายศาลต่อผู้ที่จะถูกจับกุม หรือจะถูกคุมขัง หรือเจ้าของเคหะสถานก่อนทุกครั้ง"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๓๐ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

มาตรา ๓๑

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๓๑ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายเจริญ คันธวงศ์

และนายจักรพันธุ์ ยมจินดา ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ

และได้นำไปบัญญัติไว้เป็นมาตรา ๓๐ ทวิ

และมาตรา ๓๑ ทวิ ผู้แปรญัตติพอใจ

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน
นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา
นายมนัส เชิงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ
นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์
นางนิภา พริ้งศุลกะ นางอัญชลี วานิช เทพบุตร นายวิเชียร ดันฉ่อง
นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายดำรง ณ ลำพูน
นายฉลาด ขามช่วง นายสมพงษ์ สู่สุภรรณ พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์
และนายโอวาท จุลโคตร ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้นำไปบัญญัติไว้เป็นมาตรา ๓๐ ทวิ ผู้แปรญัตติพอใจ

นายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวโรช พะลัง นายชัย ชิดชอบ นายโสภณ เพชรสว่าง
นายสุดิน ภูยุทธานนท์ นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ นายมุข สุไลมาน
และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๓๑ เป็นดังนี้

"ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้ยากไร้ไม่มีทุนทรัพย์พอที่จะจัดหาทนายความสำหรับตนเองได้ บุคคลดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐโดยทันทีตามที่กฎหมายบัญญัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายวิทูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๓๑ เป็นดังนี้

"ในคดีที่คดีอาญาผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้ยากไร้ไม่มีทุนทรัพย์พอที่จะจัดหาทนายความสำหรับตนเองได้ บุคคลดังกล่าว ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติสอบสวน หรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

ในกรณีที่ผู้ต้องหา หรือจำเลยเป็นผู้ยากไร้ไม่มีทุนทรัพย์พอที่จะจัดหาทนายความสำหรับตนเองได้บุคคลดังกล่าว ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายณรงค์ นิยมไทย ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๓๑ เป็นดังนี้

"ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้ยากไร้ไม่มีทุนทรัพย์พอที่จะจัดหาทนายความสำหรับตนเองได้ บุคคลดังกล่าว ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐจัดหาทนายความให้โดยทันทีตามที่กฎหมายบัญญัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๓๑ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายรัชชัย ศรีลาภ
ศาสตราจารย์ ชรรมนูญ ลัคพลี นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ตำพูน
นายเอกภาพ พลซื่อ นายโอวาท จุลโคตร นายวิฑูรย์ นามบุตร
นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช
และนายวิรัช รัตนเศรษฐ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๓๒

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๓๒ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายสุวโรช พะลัง นายโสภณ เพชรสว่าง
นายกนก ลิ้มตระกูล นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ นายถวิล ฤกษ์หร่าย
พันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ
นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย
นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก
นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล
นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นางนิภา พริ้งศุลกะ
นางอัญชลี วานิช เทพบุตร นายวิเชียร คันฉ่อง นายฉลาด ขามช่วง

นายสมพงษ์ สู่สุภอรรถ พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ นางปวีณา หงสกุล
นายสฤต สันติเมทนีดล นายมอนอินทร์ รินคำ
และนายสุธรรม แสงประทุม ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ อัตพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายชัย ชิดชอบ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๓๒ เป็นดังนี้

"บุคคลใดต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด หากปรากฏตามคำพิพากษาของศาลที่รื้อฟื้นคดีขึ้นพิพากษาใหม่ในภายหลังว่าบุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือกรณีศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง แต่ในระหว่างพิจารณาคดีบุคคลนั้นถูกคุมขังตามคำสั่งศาล ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทน

และได้รับบรรดาสิทธิที่เสียไป เพราะผลแห่งคำพิพากษานั้นคืน ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๓๒ ทวิ)

นายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๓๒ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๓๒ ทวิ บุคคลใดถูกคุมขังในคดีอาญาและอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลซึ่งเป็นผู้ยากไร้ไม่สามารถประกันตัวได้ เมื่อศาลพิจารณาว่าไม่มีความผิดย่อมมีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนจากการถูกคุมขังนั้นตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๓๓

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๓๓ ของร่างฯ มาตรา ๓

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๓๔

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๓๕

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๓๕ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์
นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายอาคม เล่งฉัวน
นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา
นายมนัส เฮงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวยาแช นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ
นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายสมพงษ์ สู่สุภอรรถ พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์
นางปวีณา หงสกุล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายรัชชัย ศรีลาภ
นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน นายฉลาด ขามช่วง
ร้อยโท กุเทพ ไสกระจ่าง นายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล
นายไพศาล จันทรภักดี นายวิลาศ จันทรพิทักษ์ นายโสภณ เพชรสว่าง
นายกนก ลิ้มตระกูล นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ นายถวิล ฤกษ์หร่าย
นายจีรมิตร อุดมธรรมภักดี ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี
และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้นำไปบัญญัติไว้เป็นมาตรา ๓๕ ทวิ ผู้แปรญัตติพอใจ

นายวินัย เสนเนียม นายโอวาท จุลโลตร
และนายวิฑูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคสามและวรรคสี่ของมาตรา ๓๕ เป็นดังนี้

"การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัย
อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค
หรือการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากร
ธรรมชาติ หรือเพื่อการผังเมือง หรือเพื่อการพัฒนาการเกษตรหรือ
การอุตสาหกรรม หรือเพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ
อย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควร
แก่เจ้าของ ตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายในการ
เวนคืนนั้น ทั้งนี้ ตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย

การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคสามต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรม
และโดยคำนึงถึงการได้มา ราคาซื้อขายตามปกติ สภาพและที่ตั้งของ
อสังหาริมทรัพย์ และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน ประกอบกับเหตุ
และวัตถุประสงค์ของการเวนคืนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นางนิภา พริ้งศุลกะ นางอัญชลี วานิช เทพบุตร
และนายวิเชียร คันฉ่อง ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคสามและวรรคสี่ของมาตรา ๓๕ เป็นดังนี้

"การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัย
อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค
หรือการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากร

ธรรมชาติ หรือเพื่อการผังเมือง หรือเพื่อการพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม หรือเพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนภายในเวลาอันสมควรหนึ่งปี แก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายในการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคสาม ให้คำนึงถึงการได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ประกอบกับเหตุผลและวัตถุประสงค์ของการเวนคืนโดยต้องกำหนดค่าทดแทนต่ออสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวในราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ในสังคม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติของสงวน**

พันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสี่และวรรคห้าของมาตรา ๓๕ เป็นดังนี้

"การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคสามต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืนประกอบกับเหตุและวัตถุประสงค์ของการเวนคืนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม แต่ถ้าหากเจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายในการเวนคืนนั้น ไม่ได้รับค่าทดแทนอย่างเป็นธรรม ให้ร้องต่อศาลท้องที่ซึ่งมีอำนาจพิจารณา เมื่อมีคำร้องเช่นว่านี้ ให้ศาลดำเนินการพิจารณาพิพากษาโดยด่วน

กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ระบุวัตถุประสงค์ของการเวนคืน ที่ดินที่จะเวนคืน และกำหนดระยะเวลาเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดแจ้ง ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท เว้นแต่จะนำไปใช้เพื่อการอื่นตามวรรคสามและโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช และนายวิรัช รัตนเศรษฐ ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสี่และวรรคห้าของมาตรา ๓๕ เป็นดังนี้

"การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคสาม ให้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (๑) ค่าทดแทนที่ต้องชดใช้ให้แก่ผู้ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ให้กำหนดให้อย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการเวนคืนที่ดินแห่งการเวนคืน ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน

กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืน และกำหนดระยะเวลาเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดแจ้ง ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าวต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท เว้นแต่จะนำไปใช้เพื่อการอื่นตามวรรคหนึ่งและโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายเรวัต สิรินุกูล ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคหกของมาตรา ๓๕ เป็นดังนี้

"การยึดหรืออายัดทรัพย์ให้ร้องขอจากเจ้าของเดิมหรือทายาท
ตามวรรคห้า และการจำหน่ายทรัพย์ที่ยึดหรืออายัดเมื่อไม่ได้ใช้ประโยชน์
ในอันหาริมทรัพย์ตามวัตถุประสงค์ ต้องดำเนินการคืนให้แก่เจ้าของ
หรือผู้มีสิทธิครอบครองภายในหกสิบวัน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๓๕ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายถวิล ไพรสฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๓๖

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๓๖ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายโกวิท สุรัสวดี (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น

โดยตัดความในวรรคสี่ของมาตรา ๓๖ ออก

นายสุวโรช พะลัง นายธานินทร์ ใจสมุทร นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ
นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย
นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เส็งยศมาก
นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล
นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายบุญชู ตรีทอง
นายฉลาด ขามช่วง นายสมพงษ์ สู่สุภอรรถ พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์
นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ
นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร
นายวิทูรย์ นามบุตร นายชุมพล กาญจนะ นายปัญจะ เกสรทอง
นายกนก ลิ้มตระกูล นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ นายประเทือง ค่าประกอบ
นายล่ำพอง พิลาสมบัติ นายถวิล ฤกษ์หร่าย พันตำรวจโท สมชาย เพชรประเสริฐ
นายมานะ คูสกุล นายเจริญ คันธวงศ์ นายจักรพันธุ์ อมจินดา
ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี

และนายเอกภาพ พลชื่อ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ

และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายณรงค์ นิยมไทย ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่ง วรรคสามและวรรคสี่ของมาตรา ๓๖ เป็นดังนี้

"บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การสื่อความหมายโดยวิธีอื่นและมีโอกาสในการใช้สื่อมวลชนของรัฐ โดยเท่าเทียมกัน

.....

.....

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ขอแปรญัตติตัดความในวรรคสี่ของมาตรา ๓๖ ออก

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๓๗

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๓๗ ของร่างฯ มาตรา ๓

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎางค์ แถวโสภา นายมนัส เสงยสมาก

นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล
นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ขามช่วง
นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ นางสดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์
และนายจรัส สุวรรณเวลา ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๓๗ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายกระแส ชนะวงศ์ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็นโดย
เพิ่มความเป็นมาตรา ๓๗ ทวิ ดังนี้

"บุคคลมีสิทธิได้รับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน
อย่างทั่วถึงและผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยไม่คิด
มูลค่าตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ"

มาตรา ๓๘

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๓๘ ของร่างฯ มาตรา ๓

มาตรา ๓๙

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๓๙ ของร่างฯ มาตรา ๓

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ชามช่วง นายสมพงษ์ สู่ศุภธรรถ พันต่ารวจโท วิจิตร สุวิทย์ นายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล และนายไพศาล จันทรภักดี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๔๐

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๔๐ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายอวิล ไพรสณฑ์ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวโรช พะลัง นายชานินทร์ ใจสมุทร นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายดำรง ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร นายวิฑูรย์ นามบุดร นายชุมพล กาญจนะ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช นายวิรัช รัตนเศรษฐ และนายจรัส สุวรรณเวลา ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๘๐ เป็นดังนี้

"บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง เพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

การรวมตัว การจัดตั้ง การดำเนินกิจการ การรับเงินสนับสนุนและการเลิกของพรรคการเมือง ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง

พรรคการเมืองต้องแสดงจัดทำบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และต้องแสดงโดยเปิดเผยซึ่งที่มาของรายได้และการใช้จ่าย รายจ่ายทั้งนี้ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสรงค์ นิยมไทย ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๔๐ เป็นดังนี้

"บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง เพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

การรวมตัว การจัดตั้ง การดำเนินกิจการ และการเลิกของพรรคการเมือง ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง

พรรคการเมืองต้องจัดทำบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน และต้องแสดงโดยเปิดเผยซึ่งที่มาของรายได้และการใช้จ่าย รายจ่ายทั้งนี้ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การดำเนินกิจการในพรรคการเมืองจะต้องเป็นไปโดยอิสระตามวิถีทางระบอบประชาธิปไตย ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มบุคคลคณะหนึ่งคณะใด รัฐจึงต้องให้เงินอุดหนุนพรรคการเมือง ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสวัสดิ์ คำประกอบ ขอแปรญัตติแก้ความ

ในวรรคสองของมาตรา ๔๐ เป็นดังนี้

"การรวมกัน การจัดตั้ง การดำเนินกิจการ และการเลิกพรรคการเมืองย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง พรรคการเมืองจะพึงมีได้โดยชอบด้วยกฎหมายก็แต่เพียงสองพรรคเท่านั้น สมาชิกของพรรคการเมืองย่อมมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นของตนได้โดยอิสระและเสรี และเสนอให้พรรคกำหนดนโยบาย อุดมการณ์ ตามแนวความคิดของตนได้อย่างเต็มที่โดยถือหลักประชาธิปไตยในการปฏิบัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความ

ในวรรคสอง และวรรคสามของมาตรา ๔๐

เป็นดังนี้

"[illegible] การจัดตั้ง การรวมกัน การดำเนินกิจการ การได้รับเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุน และการเลิกพรรคการเมืองย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง

พรรคการเมืองต้อง[illegible]จัดทำและรับผิดชอบในความถูกต้องของบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินและต้องแสดงโดยเปิดเผยถึงที่มาของรายได้และการใช้จ่าย ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์
นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ
นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ
นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์
นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ขามช่วง นายสมพงษ์ สู่สุภรรณ
และพันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคสองและวรรคสามของมาตรา ๔๐ เป็นดังนี้

"การรวมกัน การจัดตั้ง การดำเนินกิจการ การได้รับเงินอุดหนุน
จากรัฐหรือบุคคลอื่น และการเลิกพรรคการเมือง ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติ
แห่งกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง

พรรคการเมืองต้องแสดงที่มาของรายได้จัดทำบัญชีแสดงทรัพย์สินและ
หนี้สิน และต้องแสดงโดยเปิดเผยซึ่งที่มาของรายได้และการใช้จ่าย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายส่งสุข ภัคเกษม ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นวรรคสามของมาตรา ๔๐ ดังนี้

"การจัดตั้งพรรคการเมืองโดยการกำหนดจำนวนสมาชิกเพื่อร่วมกัน
ตั้งพรรคการเมืองต้องจัดตั้งองค์กรสาขาของพรรคการเมืองเฉลี่ยไว้ใน
แต่ละภูมิภาค และให้สมาชิกของพรรคการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรม
ร่วมกับกรรมการบริหารพรรคการเมืองไว้ด้วย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๔๑

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๔๑ เป็นดังนี้

"บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารใดที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ

บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการใช้การสื่อสารที่จัดไว้เป็นบริการสาธารณะภายในหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และด้วยค่าใช้จ่ายตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายปัญจะ เกสรทอง นายกนก ลิ้มตระกูล

นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ นายประเทือง ค่าประกอบ นายล่ำพอง พิลาสมบัติ

พันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ

และนายถวิล ฤกษ์หร่าย ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคสองของมาตรา ๔๑ เป็นดังนี้

"การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยจดหมาย โทรเลข โทรศัพท์หรือสิ่งสื่อสารอื่นใดที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใด เพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล
และนายไพศาล จันทรภักดี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคสองของมาตรา ๔๑ เป็นดังนี้

"การตรวจ การกัก การดักฟัง หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อถึงกันรวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใด เพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์
น่าอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ
นายกฤษฎางค์ แถวโสภา นายมนัส เย็งยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ

นายชิ้นวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ชามช่วง นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ และพันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นวรรคสามของมาตรา ๔๑ ดังนี้

"บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการใช้การสื่อสารที่จัดไว้เป็นบริการสาธารณะ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๔๒

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๔๒ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล และนายไพศาล จันทรภักดี ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสามของมาตรา ๔๒ เป็นดังนี้

"การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๔๒ ทวิ)

นายประสพ บุษราคัม นายเจริญ คันธวงศ์
และนายจักรพันธุ์ อมจินดา ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้นำไปบัญญัติไว้เป็นมาตรา ๔๗ ทวิ ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุดิน ภูยุทธานนท์ นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์
และนายมุช สุไลมาน ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๔๒ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๔๒ ทวิ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐให้มีที่อยู่อาศัยที่มาตรฐานเพียงพอแก่อัตตภาพ โดยอยู่อาศัยในเมืองหรือในชุมชนตามมาตรฐานการผังเมือง"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๔๒ ตรี)

นายประสพ บุษราคัม ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๔๓

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๔๓ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายสุวโรช พะลัง นายชัย ชิดชอบ นายโสภณ เพชรสว่าง
นายสุดิน ภูอุทธานนท์ นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์
และนายมุช สุไลมาน ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายจรัส สุวรรณเวลา นายสุเมช พรมพันห่าว
นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุคารัตน์ เกยุราพันธ์ นายวิทยา แก้วภราดัย
นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายปัญจะ เกสรทอง ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง
นายกนก ลิ้มตระกูล นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ นายประเทือง ค่ำประกอบ
นายลำพอง พิลาสมบัติ นายเจริญ คันธวงศ์ นายจักรพันธุ์ ยมจินดา
ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์
นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์
นายไชยยศ สะสมทรัพย์ นายเอกพร รักความสุข นายยงชัย พิมพ์สกุล
นายเอกภาพ พลซื่อ นายถวิล ฤกษ์หร่าย นายชุมพล ศิลปอาชา
พันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ นายมานะ คูสกุล นายอนุรักษ์ จุรีมาศ
นายประกิจ พลเดช นายวิรัช รัตนเศรษฐ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน
นายโอวาท จุลโคตร และนายวิทูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์
นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ
นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแช
นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายระวี กิ่งค่าวงศ์
นายสุรศักดิ์ บัวขาว นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์
นายฉลาด ชามช่วง นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ
และพันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้นำไปบัญญัติไว้เป็นมาตรา ๔๗ ทวิ ผู้แปรญัตติพอใจ

ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง นายมนตรี พงษ์พานิช
นายอร่าม อามระดิษ นายอัมพล จันทรเจริญ นายประวัติ ทองสมบูรณ์
นายดนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์ นายพงษ์อุดม ตรีสุขี นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข
และนายระวี หิรัญโชติ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๔๓ เป็นดังนี้

"สิทธิของบุคคลในครอบครัวเกียรติยศหรือชื่อเสียงและความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

สิทธิของชุมชนย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๘๓ ทวิ)

ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ

และได้แก้ไขในมาตรา ๘๔ แล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๘๔

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๘๔ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายจรัส สุวรรณเวลา นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล
นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธ์
นายวิทยา แก้วภราดัย นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายปัญจะ เกสรทอง
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกนก ลิ้มตระกูล นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์
นายประเทือง ค่าประกอบ นายลำพอง พิลาสมบัติ นายระวี กิ่งคำวงศ์
นายสุรศักดิ์ บัวขาว นายเจริญ คันธวงศ์ นายจักรพันธุ์ ยมจินดา
นายรัชชัย ศรีลาภ ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี นายไชยยศ จิรเมธากร
นายคำรณ ณ ลำพูน นายถวิล ฤกษ์หร่าย นายโอวาท จุลโคตร
นายวิทูรย์ นามบุตร นายชุมพล ศิลปอาชา นายมานะ คูสกุล
พันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช
และนายวิรัช รัตนเศรษฐ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

(มาตรา ๔๔ ทวิ)

นายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ

และได้แก้ไขในมาตรา ๔๕ แล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๔๕

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๔๕ ของร่างฯ มาตรา ๓

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ

และได้นำไปบัญญัติไว้เป็นมาตรา ๔๗ ทวิ ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๔๕ เป็นดังนี้

"บุคคลย่อมมีสิทธิรับรู้ข้อมูลและข่าวสารที่มีลักษณะจากหน่วย

ราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ เพื่อการตรวจสอบ

การกระทำของเจ้าพนักงานหากการกระทำนั้นมีผลกระทบต่อ

วิถีชีวิตประจำวันของประชาชนหรือบุคคลนั้น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๔๖

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายประสพ บุษราคัม
และศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

(มาตรา ๔๖ ทวิ)

นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช
และนายวิรัช รัตนเศรษฐ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้นำไปบัญญัติไว้เป็นมาตรา ๔๗ ทวิ ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๔๗

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๔๗ ของร่างฯ มาตรา ๓

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๔๗ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายประสพ บุษราคัม นายถาวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล
นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๔๘

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายรัชชัย ศรีลาภ
นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร
และนายวิฑูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้นำไปบัญญัติไว้เป็นมาตรา ๔๗ ทวิ ผู้แปรญัตติพอใจ

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

พันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นวรรคสองของมาตรา ๘๘ ดังนี้

"การนิรโทษกรรมแก่บุคคลหรือคณะบุคคล ผู้กระทำการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ ศาสนา และรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๘๘ ทวิ)

นายกนก ลิ้มตระกูล นายวิสาร เดชะธีราวัฒน์ และนายจีรมิตร อุดมธรรมภักดี ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๘๘ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๘๘ ทวิ การนิรโทษกรรมแก่บุคคลหรือคณะบุคคลผู้กระทำการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ ศาสนา และรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๘๙

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายสุวโรช พะลัง นายชานินทร์ ใจสมุทร

และนายชุมพล กาญจนะ ขอแปรญัตติเพิ่มความ

เป็นวรรคสองของมาตรา ๔๙ ดังนี้

"บุคคลย่อมมีหน้าที่ต่อต้านการทำรัฐประหารในการ

ล้มล้างรัฐธรรมนูญหรือกระทำการอื่นใดลักษณะทำนองนี้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๕๐

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ รัตพลี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายณรงค์ นิยมไทย ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๕๐ เป็นดังนี้

"บุคคลมีหน้าที่[illegible]ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ บุคคลหรือกลุ่ม

บุคคลคณะหนึ่งคณะใด กระทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา

พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะต้องถูกลงโทษ

ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและจะนิรโทษกรรมไม่ได้

บุคคลหรือกลุ่มบุคคลคณะหนึ่งคณะใด กระทำการให้มีการขอให้นิรโทษกรรมแก่บุคคลในวรรคสอง ให้ถือว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าวร่วมกระทำผิดด้วย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย -- **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสวัสดิ์ คำประกอบ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๕๐ เป็นดังนี้

"บุคคลผู้มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมมีหน้าที่~~สอดส่องสิทธิ~~ปกป้องมิให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและมีหน้าที่รายงานหรือแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่ผู้ไม่สุจริตหรือกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๕๑

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๒

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายสวัสดิ์ คำประกอบ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๕๒ เป็นดังนี้

"บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติโดยได้รับเงินเดือนและค่าอาหารสามเวลาตามที่กฎหมายกำหนดและเวลารับราชการทหารตามหน้าที่ในมาตรานี้ต้องไม่เกินหนึ่งปีติดต่อกัน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๕๓

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๔

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๕

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๖

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๕๖ ของร่างฯ มาตรา ๓

มาตรา ๕๖ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

มาตรา ๕๗

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

หมวด ๕ แนวนโยบายแห่งรัฐ

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๘

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๕๘ ของร่างฯ มาตรา ๓

มาตรา ๕๙

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๕๙ เป็นดังนี้

"รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช
และบูรณภาพแห่งอาณาเขตของรัฐ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๖๐

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๖๐ ของร่างฯ มาตรา ๓

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคสองของมาตรา ๖๐ เป็นดังนี้

"กำลังทหารพึงใช้เพื่อการรบหรือการสงครามและการ
ป้องปรามมิให้เกิดสงคราม เพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์
เพื่อปราบหรือป้องปราบการกบฏและการจลาจลเพื่อการรักษาความ
มั่นคง ผลประโยชน์สำคัญของรัฐ และเพื่อการพัฒนาประเทศ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๖๑

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๖๑ เป็นดังนี้

"รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและรักษาความสงบเรียบร้อยโดยเคร่งครัด เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน และในการดำเนินชีวิตโดยปกติสุข"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๖๒

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๖๒ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมการเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศและถือหลักเสมอภาคในการปฏิบัติต่อกัน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๖๓

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๖๓ เป็นดังนี้

"รัฐพึงจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มี
ประสิทธิภาพ ขจัดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและกำหนดขอบเขตการใช้
ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้รัดกุมโดยชัดเจน และพึงดำเนิน
การทุกวิถีทางเพื่อป้องกันและปราบปรามการเลือกปฏิบัติหรือการ
แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสวัสดิ์ คำประกอบ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๖๓ เป็นดังนี้

"รัฐพึงจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่าง
อื่นให้มีประสิทธิภาพ ขจัดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและกำหนดขอบเขต
การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ชัดเจน และพึงดำเนินการ
ทุกวิถีทางเพื่อป้องกันและปราบปรามการเลือกปฏิบัติหรือการ
แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบและพึงดำเนินการจัดระบบบริหาร
ราชการมิให้ซ้ำซ้อน จัดรวบรวมหน่วยราชการต่าง ๆ ให้เป็น

เอกภาพตามกรณีของหน้าที่และยุบเลิกหน่วยราชการที่เห็นว่าหมดความจำเป็นทั้งประหยัดจำนวนข้าราชการไม่ให้มีมากเกินความจำเป็น จัดงานให้ข้าราชการได้ทำงานอย่างเต็มมือและทั่วถึง"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๒๔

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง นายชัย ชิดชอบ นายมนตรี พงษ์พานิช นายอร่าม อามระดิษ นายอัมพล จันทรเจริญ นายประวัติ ทองสมบูรณ์ นายดนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์ นายพงษ์อุดม ตรีสุขี นายสุวิทย์ คุณกิตติ นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข และนายระวี หิรัญโชติ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๒๔ เป็นดังนี้

"รัฐพึงจัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน โดยทั่วถึงด้วยความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล และนายไพศาล จันทรภักดี ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๖๔ เป็นดังนี้

"รัฐพึงจัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนและให้เป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วและมีหลักประกันความเป็นอิสระของศาล"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายโสภณ เพชรสว่าง ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๖๔ เป็นดังนี้

"รัฐพึงจัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนเท่าเทียมกันโดยทั่วถึงและให้เป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสวัสดิ์ คำประกอบ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๖๔ เป็นดังนี้

"รัฐพึงจัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนและให้เป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วและกำหนดวิธีการใหม่ ๆ ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้เสียหายและแก่ผู้ถูกกล่าวหาเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๒๕

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๕ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายณรงค์ นิยมไทย ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๒๕ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษาอบรมและการฝึกอบรมตามความเหมาะสมและความต้องการของประเทศ และพึงส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมทุกระดับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การจัดระบบการศึกษาอบรมเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะสถานการศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ

รัฐพึงส่งเสริมให้มีการศึกษาภาคบังคับขั้นอุดมศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ และจะต้องจัดให้โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนและโดยทั่วถึงอย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐพึงส่งเสริมให้การศึกษาอบรมขั้นอุดมศึกษา [illegible] ดำเนินกิจการได้โดยอิสระภายในขอบเขตตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐพึงช่วยเหลือผู้ยากไร้และด้อยโอกาสให้ได้รับทุนและปัจจัยต่าง ๆ ในการศึกษาอบรมและการฝึกอบรม

รัฐพึงช่วยเหลืองบประมาณอาหารกลางวันให้แก่เด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาอย่างเพียงพอและทั่วถึง

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๒๕ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพ
ตามความเหมาะสมแห่งท้องถิ่นและความต้องการของประเทศ
และพึงส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมทุก
ระดับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การจัดระบบการศึกษาอบรมเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะ
สถานศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ

รัฐพึงจัดการศึกษาอบรมภาคบังคับในสถานศึกษาของรัฐ
*สงวนสงวนสงวนให้*โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนและโดยทั่วถึงอย่าง
มีประสิทธิภาพ

รัฐพึงจัดการศึกษาอบรมชั้นอุดมศึกษา*สงวนพึง*โดยจัดให้สถาน
ศึกษาดำเนินกิจการได้โดยอิสระภายในขอบเขตตามที่กฎหมาย
บัญญัติ

รัฐพึงช่วยเหลือผู้ยากไร้และด้อยโอกาสให้ได้รับทุนและปัจจัย
ต่าง ๆ ในการศึกษาอบรมและการฝึกอบรมตามความเหมาะสมและ
โดยเสมอภาค"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล
และนายไพศาล จันทรภักดี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคสี่ของมาตรา ๖๔ เป็นดังนี้

"การศึกษาอบรมชั้นอุดมศึกษา จะต้องขยายออกไปสู่จังหวัดต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและรัฐพึงจัดให้สถานศึกษาดำเนินกิจการได้โดยอิสระภายในขอบเขตตามที่กฎหมายบัญญัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายเสกสรร แสนภูมิ
และนายจำนงค์ โพธิสาโร ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคสี่และวรรคห้าของมาตรา ๖๔ เป็นดังนี้

"รัฐพึงกระจายการศึกษาอบรมชั้นอุดมศึกษา *รัฐพึงสู่ท้องถิ่น* โดยจัดให้สถานศึกษาดำเนินกิจการได้โดยอิสระภายในขอบเขตตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐพึงช่วยเหลือผู้ยากไร้และต้องให้โอกาสให้ได้รับทุนและปัจจัยต่าง ๆ ในการศึกษาอบรม*และฝึกอบรม*วิชาชีพจนสามารถประกอบอาชีพได้แก่แรงงานในท้องถิ่น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๖๖

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๖๗

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๘

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๙

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๖๙ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นวรรคสองของมาตรา ๖๙ ดังนี้

"รัฐพึงโน้มน้าวและจูงใจประชาชนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๖๙ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๖๙ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๖๙ ทวิ รัฐพึงจัดให้มีการเลือกตั้งที่สะอาด
บริสุทธิ์ และเป็นธรรม โดยไม่มีการให้อามิสสินจ้าง เพื่อให้
ได้รับการเลือกตั้ง"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๖๙ ตรี

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

มาตรา ๗๐

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายณรงค์ นิยมไทย ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๗๐ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล โดยให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสุขาภิบาล สมาชิกสภาตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และกระจายอำนาจทางการคลัง แหล่งรายได้ รวมทั้งมีการจัดสรรเงินอุดหนุนในการจัดเก็บรายได้ และการบริหารรายได้เพื่อประโยชน์ในการให้บริการที่ดีแก่ประชาชน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายส่งสุข ภัคเกษม ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๗๐ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมให้มีการกระจายอำนาจทางการคลังแก่ท้องถิ่น โดยพยายามไม่เข้าแทรกแซงโดยบุคคลหรือโดยกฎหมายหรือระเบียบอื่นใด ที่ทำให้เห็นว่าเป็นการล่วงล้ำในอำนาจของท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้และการบริหารรายได้ เพื่อประโยชน์ในการให้บริการที่ดีแก่ประชาชน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๗๐ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมให้มีการกระจายอำนาจทั้งทางการคลัง

และการปกครองเพื่อให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งในการ

จัดบริการสาธารณะและการบริหารกิจการบ้านเมือง

ที่ดีแก่ประชาชนในท้องถิ่นตามหลักสิทธิปกครองตนเองตามที่กฎหมายบัญญัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายโสภณ เพชรสว่าง ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๗๐ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมให้มีการกระจายรายได้จากงบประมาณ

แผ่นดินสู่ท้องถิ่นให้เสมอภาคกันและกระจายอำนาจทางการคลัง

แก่ท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นมีความสามารถ ในการจัดเก็บรายได้

และการบริหารรายได้ เพื่อประโยชน์ในการให้บริการที่ดีแก่

ประชาชน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๗๑

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายถวิล ไพรสณฑ์ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง นายมนตรี พงษ์พานิช
นายอร่าม อามระดิษ นายอัมพล จันทรเจริญ นายประวัติ ทองสมบูรณ์
นายคนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์ นายพงษ์อุดม ตรีสุชี นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข
และนายระวี หิรัญโชติ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๗๑ เป็นดังนี้

"รัฐพึงจัดการดำเนินงานเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานไปยังชนบทอย่างทั่วถึงจริงจังต่อเนื่องและเป็นธรรม โดยรัฐพึงส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดทำบริการโครงสร้างพื้นฐานเพื่อประชาชน เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายภูมิ สาระผล นายอดุลเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติตัดความ
ในมาตรา ๗๑ ออกทั้งมาตรา

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๗๒

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๗๒ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายส่งสุข ภัคเกษม ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๗๒ เป็นดังนี้

"รัฐต้องกระจายรายได้ไปสู่ชนบทส่วนภูมิภาคอย่าง
ทั่วถึง

การกระจายรายได้จะต้องพยายามดำเนินการโดยตรง
ต่อชาวชนบทหรือองค์กรอาชีพของชาวชนบท ซึ่งต้องคำนึงถึง
หรือจัดสัดส่วนของผลการขยายหรือลดลงของภาวะโดยรวม
ทางเศรษฐกิจของประเทศ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติตัดความ
ในมาตรา ๗๒ ออกทั้งมาตรา

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล
และนายไพศาล จันทรภักดี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๗๒ เป็นดังนี้

"รัฐจะต้องกระจายรายได้ไปสู่ชนบทส่วนภูมิภาคอย่างทั่วถึง
ให้ระดับรายได้ของสังคมเมืองและสังคมชนบทภูมิภาคอยู่ในระดับ
ทัดเทียมกัน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๗๓

คณะกรรมาธิการตัดออก

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล
นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุคารัตน์ เกยุราพันธุ์
นายวิทยา แก้วภราดัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายรัชชัย ศรีลาภ
นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร
และนายวิทูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายณรงค์ นิยมไทย ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๗๓ เป็นดังนี้

"รัฐจะต้องสงวนอาชีพบางประเภทที่สำคัญ ให้แก่คนไทย
และรัฐพึงส่งเสริมให้บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไปให้มีงานทำ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๗๔

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๗๕

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล
และนายไพศาล จันทรภักดี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๗๕ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมการกีฬา การท่องเที่ยวและนันทนาการ
ให้กระจายไปสู่ชนบทส่วนภูมิภาคอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๗๕ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมการกีฬา การท่องเที่ยว และนันทนาการ
ที่เป็นประโยชน์ผลดีแก่สุขภาพอนามัย และโดยประหยัด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๗๖

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง นายมนตรี พงษ์พานิช นายอร่าม อามระดิษ นายอัมพล จันทรเจริญ นายประวัติ ทองสมบูรณ์ นายดนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์ นายพงษ์อุดม ตรีสุขี นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข และนายระวี หิรัญโชติ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๗๖ เป็นดังนี้

"รัฐพึงบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งทดแทน และพึงป้องกันและขจัดมลพิษ และวางแผนการใช้ดินและน้ำให้เหมาะสมโดยส่งเสริมให้ชุมชนเอกชนมีส่วนร่วมกับภาคราชการในการดำเนินการโดยจัดให้มีกฎหมายรองรับอย่างเหมาะสม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๗๖ ทวิ)

นายประสพ บุษราคัม ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๗๗

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล
และนายไพศาล จันทรภักดี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๗๗ เป็นดังนี้

"รัฐพึงดำเนินการเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการ
ดำรงชีวิตของบุคคลให้สูงขึ้น และให้มีมาตรฐานทัดเทียมกันของ
สังคมเมืองและสังคมชนบทภูมิภาค"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายกนก ลิ้มตระกูล ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๗๗ เป็นดังนี้

"รัฐพึงดำเนินการเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐาน
การดำรงชีวิตและรายได้ของบุคคลและเกษตรกรให้สูงขึ้น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ นายประเทือง ดำประกอบ
นายลำพอง พิลาสมบัติ นายถวิล ฤกษ์หร่าย นายจีรมิตร อุดมธรรมภักดี
นายวุฒิชัย สงวนวงศ์ชัย
และพันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๗๗ เป็นดังนี้

"รัฐพึงต้องดำเนินการเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการดำรง
ชีวิตและรายได้ของบุคคลและเกษตรกรให้สูงขึ้น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๗๗ เป็นดังนี้

"รัฐพึงดำเนินการเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการดำรงชีวิตของบุคคลให้สูงขึ้นและดำเนินการทุกวิถีทางที่จำเป็นเพื่อให้มีการกระจายรายได้โดยเหมาะสมและทั่วถึงเพื่อลดช่องว่างระหว่างชนชั้นให้น้อยลงเท่าที่จะทำได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๗๗ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายประสพ บุษราคัม ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๗๗ ตรี

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

มาตรา ๗๘

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๗๘ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายจีรมิตร อุดมธรรมภักดี
และศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายณรงค์ นิยมไทย ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๗๘ เป็นดังนี้

"รัฐพึงดำเนินการให้ที่ดินเพื่อการเกษตรเป็นของเกษตรกร
อย่างมีประสิทธิภาพให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินอย่างทั่วถึง
เพื่อในการประกอบเกษตรกรรมโดยการปฏิรูปที่ดิน จัดรูปที่ดินหรือ
วิธีอื่น

รัฐพึงจัดหาน้ำและดูแลการใช้น้ำของเกษตรกรให้มีเพียงพอ
และเหมาะสมแก่เกษตรกรรม ทั้งจากแหล่งน้ำบนดินและใต้ดิน
อย่างมีประสิทธิภาพ

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายกนก ลิ้มตระกูล นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์
นายประเทือง ค่าประกอบ นายดำพอง พิลาสมบัติ นายถวิล ฤกษ์หร่าย
และพันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๗๘ เป็นดังนี้

"รัฐพึงต้องเร่งรัดดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพให้
เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินอย่างทั่วถึงเพื่อประกอบ
เกษตรกรรมของเกษตรกรโดยการปฏิรูปที่ดิน จัดรูปที่ดินหรือวิธีอื่น

รัฐพึงต้องจัดหาและปรับปรุงแหล่งน้ำให้เหมาะสมและดูแลการใช้น้ำของเกษตรกรให้มีเพียงพอและเหมาะสมแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกรอย่างทั่วถึง

รัฐต้องจัดงบประมาณจำนวนร้อยละสองของงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำไม่เกินร้อยละหกต่อปี สนับสนุนการผลิตหรือให้เกษตรกรกู้ยืมในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นและระยะยาวตามความจำเป็น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายวุฒิชัย สงวนวงศ์ชัย ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๘๘ เป็นดังนี้

"รัฐพึงต้องดำเนินการโดยเร่งด่วนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินอย่างทั่วถึงเพื่อประกอบเกษตรกรรมโดยวิธีการปฏิรูปที่ดินจัดรูปที่ดินหรือวิธีอื่น

รัฐพึงต้องจัดหาปรับปรุงและดูแลแหล่งน้ำตลอดจนการใช้น้ำของเกษตรกรให้มีเพียงพอและเหมาะสมแก่เกษตรกรรม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคสองของมาตรา ๗๔ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในด้านการผลิต การเก็บรักษา และการเก็บจำหน่ายผลผลิต เพื่อให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรมและพึงส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวกันเพื่อรักษาผลประโยชน์ดังกล่าวโดยจัดตั้งเป็นสหกรณ์หรือวิธีอื่น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายส่งสุข ภัคเกษม ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นวรรคสามของมาตรา ๗๔ ดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในด้านการผลิต การเก็บรักษาและการจำหน่ายผลผลิต เพื่อให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรม และพึงส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวกันเพื่อรักษาผลประโยชน์ดังกล่าวโดยจัดตั้งเป็นสหกรณ์หรือวิธีอื่น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายชัย ชิดชอบ

และนายโสภณ เพชรสว่าง ขอแปรญัตติแก้ความ

ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๗๘ เป็นดังนี้

"รัฐพึงดำเนินการอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินอย่างทั่วถึงเพื่อประกอบเกษตรกรรมโดยการปฏิรูปที่ดิน จัดรูปที่ดินหรือวิธีอื่น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสวัสดิ์ คำประกอบ ขอแปรญัตติเพิ่มความ

เป็นวรรคสามและแก้ความในวรรคสอง

ของมาตรา ๗๘ เป็นดังนี้

"รัฐพึงจัดหาและดูแลการใช้น้ำของเกษตรกรให้มีเพียงพอและเหมาะสมแก่เกษตรกรรม รัฐจะต้องใส่ใจอย่างจริงจังในการจัดให้มีการชลประทานเพื่อการเกษตรอย่างทั่วถึงและถูกต้องกับสภาพท้องถิ่นให้บังเกิดผลเป็นอย่างดี

รัฐต้องประกันราคาข้าวเปลือกและราคายางพาราของเกษตรกรในราคาที่สูงกว่าราคาต้นทุนการผลิตร้อยละสิบ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๗๘ ทวิ)

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัคพลี ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๗๘ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๗๘ ทวิ รัฐพึงริเริ่มและส่งเสริมการแสวงหาอนุรักษ์และการนำมาใช้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งทดแทนให้มีคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและประชาชน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๗๙

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายถวิล ไพรสณฑ์ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายส่งสุข ภัคเกษม นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุคารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติตัดความในมาตรา ๗๙ ออกทั้งมาตรา

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายชัย ชิดชอบ

และนายโสภณ เพชรสว่าง ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๗๙ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในด้านการผลิต การเก็บรักษาและการจำหน่ายและประกันราคาผลผลิตเพื่อให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรม และพึงส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวกันเพื่อรักษาผลประโยชน์ดังกล่าวโดยจัดตั้งเป็นสหกรณ์หรือวิธีอื่น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายกนก ลิ้มตระกูล นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์

นายประเทือง ค่ำประกอบ นายลำพอง พิลาสมบัติ นายถวิล ถุกษ์หร่าย

นายจีรมิตร อุดมธรรมภักดี

และพันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๗๙ เป็นดังนี้

"รัฐพึงต้องส่งเสริมคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในด้านการผลิต เพิ่มผลผลิต การเก็บรักษาและการจำหน่ายผลผลิตเพื่อให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรม และพึงส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวกันเพื่อรักษาผลประโยชน์ดังกล่าวโดยจัดตั้งเป็นสหกรณ์หรือวิธีอื่นราคาตามที่รัฐกำหนด

รัฐต้องกำหนดราคาผลผลิตด้านการเกษตรก่อนผลผลิตออกสู่ตลาดล่วงหน้าทุกปีก่อนเป็นเวลาสี่สิบห้าวัน

รัฐต้องให้องค์กรของรัฐหรือเอกชนเป็นผู้รับซื้อหรือรับจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรตามราคาที่รัฐกำหนด เมื่อเกษตรกรไม่สามารถจำหน่ายผลผลิตได้

รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุนให้เกษตรกรเพิ่มผลผลิตของเกษตรกรให้สูงกว่าปัจจุบัน

รัฐต้องจัดหาหรือผลิต ยากำจัดศัตรูพืช ยากำจัดโรคของปศุสัตว์ ปุ๋ย อาหารสัตว์ ในราคาถูกจำหน่ายให้แก่เกษตรกรอย่างเพียงพอ

รัฐต้องดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกร ซึ่งผลผลิตเสียหายจากภัยธรรมชาติอย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์

รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุนเกษตรกร รวมตัวกันเพื่อรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรโดยจัดตั้งเป็นสหกรณ์หรือวิธีอื่น และ

รัฐต้องสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนตามความจำเป็น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายวุฒิชัย สงวนวงศ์ชัย ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๗๙ เป็นดังนี้

"รัฐพึงต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริม คุ้มครองและรักษา ผลประโยชน์ของเกษตรกรในด้านการผลิต การเก็บรักษาและการจำหน่ายผลผลิตโดยวิธีการประกันราคาหรือพยุงราคา ตลอดจนการจัดระบบและควบคุมการผลิตและการจำหน่าย

ให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดหรือโดยวิธีอื่นเพื่อให้เกษตรกร
ได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรม และพึงส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวกัน
เพื่อรักษาผลประโยชน์ดังกล่าวโดยจัดตั้งเป็นสหกรณ์หรือวิธีอื่น

รัฐพึงสนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวกัน
เพื่อรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกร โดยจัดตั้งเป็นสหกรณ์หรือ
วิธีอื่น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายมอนอินทร์ รินคำ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๗๙ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการสหกรณ์ตลอดจนคุ้มครอง
และรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในด้านการผลิต การเก็บ
รักษา และการจำหน่ายผลผลิตเพื่อให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทน
ที่เป็นธรรม และพึงส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวกันเพื่อรักษาผล
ประโยชน์ดังกล่าวโดยการจัดตั้งเป็นสหกรณ์หรือโดยวิธีอื่น

การจัดตั้งสหกรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐจัดสรรงบประมาณ
รายจ่ายประจำปีจำนวนหนึ่งเปอร์เซ็นต์ของงบประมาณรายจ่าย
แต่ละปีเพื่อสนับสนุนการสหกรณ์ดังกล่าว

การจ่ายเงินตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๘๐

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายถวิล ไพรสณฑ์
และศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี — ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว — ผู้แปรญัตติพอใจ

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย — ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นวรรคสองและวรรคสามของมาตรา ๘๐ ดังนี้

"รัฐไม่พึงประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นธุรกิจ หรือเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภค

รัฐพึงวางมาตรการมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจโดยเอกชนที่มิได้อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งนี้ ไม่ว่าการผูกขาดตัดตอนนั้นจะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย — ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๘๐ ทวิ)

นายมั่น พัธโนทัย — ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว — ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๘๑

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายถวิล ไพรสณฑ์ — ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว — ผู้แปรญัตติพอใจ

นายฌรงค์ นิยมไทย — ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๘๑ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนจัดตั้งและดำเนินการสหกรณ์ หรือสหพันธ์สหกรณ์ หรือสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพของประชาชน หรือสหวิทยาการที่มีสมาชิกเป็นผู้มีบทบาทในทางเศรษฐกิจ

รัฐพึงสนับสนุนด้านการเงินและด้านวิชาการแก่สภาอุตสาหกรรม สภาเหมืองแร่ สภาหอการค้าหรือที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่นที่เอกชนรวมตัวกันเพื่อทางเศรษฐกิจ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย — ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติตัดความ
ในมาตรา ๔๑ ออกทั้งมาตรา
คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๔๒

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๔๒ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายส่งสุข ภัคเกษม ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๔๒ เป็นดังนี้

"รัฐพึงวางมาตรการมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ
โดยเอกชนที่มิใช่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้ ไม่ว่า
การผูกขาดตัดตอนนั้น จะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติตัดความ
ในมาตรา ๘๒ ออกทั้งมาตรา
คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๘๓

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๘๓ ของร่างฯ มาตรา ๓

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๘๓ เป็นดังนี้
"รัฐพึงวางนโยบายประชากรให้รัดกุมและมีคุณภาพที่
เหมาะสมกับทรัพยากรของชาติประเทศ ภาวะทางเศรษฐกิจ
และสังคม และความเจริญในทางวิทยาการ"
คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๘๔

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสวัสดิ์ คำประกอบ ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๔๔ เป็นดังนี้

"รัฐพึงสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศชาติ หรือในการช่วยเหลือราชการ หรือปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม หรือเนื่องจากสาธารณภัยและจะต้องสงเคราะห์ทหารผ่านศึกษาที่พิการให้ได้มีความเป็นอยู่พร้อมด้วยครอบครัวอย่างปรกติสุขไม่เดือดร้อนและอย่างสมเกียรติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๔๕

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นางวิณา เชิดบุญชาติ ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๔๕ เป็นดังนี้

"รัฐพึงจัดให้มีการสังคมสงเคราะห์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการสังคมสงเคราะห์

การทำนิติกรรมใด ๆ เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีมูลนิธิซึ่งกระทรวงการคลังได้ประกาศกำหนดให้เป็นองค์การสาธารณกุศลเป็นคู่กรณีให้ได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมและภาษีอากรด้วย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๘๕ เป็นดังนี้

"รัฐพึงจัดให้มีการสังคมสงเคราะห์โดยทั่วถึงและ
โดยเสมอภาค ส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วม
ในการสังคมสงเคราะห์"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๘๖

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายจีรมิตร อุดมธรรมภักดี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๘๖ เป็นดังนี้

"รัฐพึง*ช่วยเหลือสนับสนุน*จัดค่าเลี้ยงชีพและ
สวัสดิการแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการให้มีสุขภาพ กำลังใจและ
ความหวังในการดำรงชีวิตเพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ได้ตาม
สมควร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายเจริญ จรรย์โกมล ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๘๖ เป็นดังนี้

"รัฐพึงช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้สูงอายุและผู้พิการ
ให้มีสุขภาพ กำลังใจ และความหวังในชีวิตโดยจัดการรักษา
พยาบาลให้ไม่คิดมูลค่าและให้มีเบี้ยเลี้ยงชีพตลอดชีวิตเพื่อ
สามารถดำรงตนอยู่ได้ตามสมควร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๘๗

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๘๗ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำและได้รับค่า
แรงตอบแทนอย่างเป็นธรรมและพึงคุ้มครองแรงงานในสถานประ
กอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่สิบคนขึ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพและจัดให้
ผู้ทำงานรับจ้างมีความมั่นคงก้าวหน้าในการทำงาน และมีหลัก
ประกันเมื่อเจ็บป่วยและชราภาพ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๘๗ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำและพึงคุ้มครองแรงงาน โดยเฉพาะการสวัสดิการแรงงานเด็ก และแรงงานหญิงและแรงงานคนพิการกับจัดระบบแรงงานสัมพันธ์ รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสวัสดิ์ คำประกอบ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๘๗ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำและพึงคุ้มครองแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานหญิงกับจัดระบบแรงงานสัมพันธ์ รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม รัฐจะต้องรับผิดชอบโดยมิให้มีเด็กผู้หญิงอายุต่ำกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์เป็นโสเภณีและต้องจัดสถานที่อยู่อาศัยเสมือนเป็นโรงเรียนกินนอนให้แก่หญิงโสเภณีได้รับการอบรมฝึกวิชาชีพเป็นระยะเวลาอันสมควร โดยรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายจีรมิตร อุดมธรรมภักดี ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นวรรคสองของมาตรา ๘๗ ดังนี้

"รัฐพึงจัดค่าเลี้ยงชีพและสวัสดิการแก่ประชากร
ผู้ไม่มีงานทำเพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ได้ตามสมควร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายส่งสุข ภัคเกษม ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นวรรคสองของมาตรา ๘๗ ดังนี้

"การประกอบกิจการที่กระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค
และท้องถิ่นซึ่งก่อให้เกิดการจ้างแรงงานต้องจ้างแรงงานจาก
ประชากรในภูมิภาคหรือท้องถิ่นนั้นในอัตราส่วนที่มากกว่า
แรงงานที่มาจากภูมิภาคหรือท้องถิ่นอื่น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๘๘

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๘๘ ของร่างฯ มาตรา ๓

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล

และนายไพศาล จันทรภักดี ขอแปรญัตติแก้ความ

ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๘๘ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน เพิ่มขีดความสามารถของโรงพยาบาลในชนบทภูมิภาค ให้มีมาตรฐานในการบริการและการรักษาพยาบาลให้ทัดเทียมกันโดยทั่วถึงและพึงให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ยากไร้โดยไม่คิดมูลค่าและพึงส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมด้วยเท่าที่จะทำได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายเสกสรร แสนภูมิ

และนายจำนงค์ โพธิสาโร ขอแปรญัตติแก้ความ

ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๘๘ เป็นดังนี้

"รัฐพึงส่งเสริมและกระจายการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานสู่ท้องถิ่นโดยทั่วถึงและพึงให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ยากไร้โดยไม่คิดมูลค่าและพึงส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมด้วยเท่าที่จะทำได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๘๘ ทวิ)

นายประสพ บุษราคัม ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๘๙

คณะกรรมาธิการตัดออก

นายปรีชา สุวรรณทัต (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น
โดยแก้ความในมาตรา ๘๙ เป็นดังนี้

"รัฐพึงจัดให้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สอดคล้อง
กับแนวนโยบายแห่งรัฐโดยให้จัดทำเป็นร่างพระราชบัญญัติ"

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๘๙ เป็นดังนี้

"รัฐพึงจัดให้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ก้าวหน้า
เหมาะสมกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของประเทศชาติและสอดคล้อง
กับแนวนโยบายแห่งรัฐ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(หมวด ๕ ทวิ คณะกรรมการจัดการเลือกตั้ง)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความ

เป็นหมวด ๕ ทวิ ดังนี้

"(หมวด ๕ ทวิ)

(คณะกรรมการจัดการเลือกตั้ง")

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๘๙ ทวิ)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความ

เป็นมาตรา ๘๙ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๘๙ ทวิ ให้มีคณะกรรมการจัดการเลือกตั้ง ประกอบด้วยประธานกรรมการจัดการเลือกตั้งคนหนึ่งและกรรมการจัดการเลือกตั้งอื่นอีกหกคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิตามคำแนะนำของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘๙ จัตวา และได้รับเลือกตามมาตรา ๘๙ ตรี และมีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๙๙ ตรี)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๙๙ ตรี ดังนี้

"มาตรา ๙๙ ตรี การเลือกประธานกรรมการและกรรมการจัดการเลือกตั้งอื่นให้ดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

(๑) ให้คณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการเสนอรายชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งกรรมการจัดการเลือกตั้งจำนวนเจ็ดคนต่อสภาผู้แทนราษฎรและแจ้งรายชื่อให้คณะรัฐมนตรีทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ต้องเสนอรายชื่อ ทั้งนี้ โดยในวาระเริ่มแรกให้ดำเนินการเสนอรายชื่อดังกล่าวภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนี้

(๒) ให้คณะรัฐมนตรีเสนอรายชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งกรรมการจัดการเลือกตั้ง จำนวนเจ็ดคนต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งตาม (๑)

(๓) ให้สภาผู้แทนราษฎรเลือกผู้สมควรดำรงตำแหน่งกรรมการจัดการเลือกตั้งมีจำนวนเจ็ดคนตามรายชื่อที่เสนอตาม (๑) และ (๒) ให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งตาม (๒)

(๔) ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งให้ผู้ได้รับเลือกตาม (๓) ทราบและกำหนดให้ผู้ได้รับแจ้งมาประชุมตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดซึ่งต้องไม่ช้ากว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรเลือก

(๕) ให้ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการจัดการเลือกตั้งประชุม และเลือกบุคคลซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งประธานกรรมการจัดการเลือกตั้งและแจ้งผลให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบ

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำรายชื่อผู้ได้รับเลือกทั้งหมดกราบบังคมทูลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการจัดการเลือกตั้งและกรรมการจัดการเลือกตั้งต่อไป"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๘๙ จัตวา)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๘๙ จัตวา ดังนี้

"มาตรา ๘๙ จัตวา กรรมการจัดการเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๓) ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๐ หรือมาตรา ๑๑๓ (๑) (๒) (๔) (๕) (๑๐)

(๔) ไม่เป็นผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตุลาการสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๕) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือผู้มีตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนดำรงตำแหน่ง

(๖) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก

(๗) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะกระทำผิดวินัย

(๘) ไม่เป็นประธานกรรมการ กรรมการผู้จัดการผู้จัดการหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีอำนาจกระทำการผูกพันห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การใด ๆ ที่ดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๘๙ เบญจ)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๘๙ เบญจ ดังนี้

"มาตรา ๘๙ เบญจ กรรมการจัดการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองคราวไม่ได้

กรรมการจัดการเลือกตั้งที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระต้องปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการจัดการเลือกตั้งขึ้นใหม่"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๔๙ ฉ)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๔๙ ฉ ดังนี้

"มาตรา ๔๙ ฉ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการจัดการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๔๙ จัตวา

(๔) ศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๔๙ นว

ในกรณีเช่นนี้ให้กรรมการจัดการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีมติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๔๙ สัตต)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๔๙ สัตต ดังนี้

"มาตรา ๔๙ สัตต ให้คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๘๙ อัฏฐ)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๘๙ อัฏฐ ดังนี้

"มาตรา ๘๙ อัฏฐ คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงตามมาตรา ๘๘ ทวิ

(๒) แจ้งให้ศาลดำเนินการตามมาตรา ๘๘ ตรีวรรคสาม

(๓) พิจารณาชี้ขาดคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๑๐๗ ทวิ

(๔) กำกับและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๗ ตรี

(๕) สั่งการให้มีการสำรวจรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ณ วันที่ ๑ มกราคมของทุกปี เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูล สำหรับการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อใช้ในการเลือกตั้งตามกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๖) ส่งเสริมและทำการศึกษาวิจัย อบรมและเผยแพร่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและกระบวนการอันเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

(๗) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือแสดงความคิดเห็นตลอดจนแต่งตั้งบุคคล หรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมายได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๘๙ นว)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความ

เป็นมาตรา ๘๙ นว ดังนี้

"มาตรา ๘๙ นว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยให้กรรมการจัดการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งได้ เพราะกระทำการอันขาดความซื่อสัตย์สุจริต หรือขาดความเที่ยงธรรมหรือเป็นการเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของการเป็นกรรมการจัดการเลือกตั้งหรือขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘๙ จัตวา

คำร้องขอตามวรรคหนึ่ง ให้ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

มติของศาลรัฐธรรมนูญที่ให้กรรมการจัดการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการตุลาการหรือคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นผู้เสนอรายชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งกรรมการจัดการเลือกตั้งผู้นั้น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๘๙ ทศ)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๘๙ ทศ ดังนี้

"มาตรา ๘๙ ทศ ในกรณีที่กรรมการจัดการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้คณะกรรมการตุลาการดำเนินการเสนอรายชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งกรรมการจัดการเลือกตั้งตามมาตรา ๘๙ ตรี (๑) ภายในสิบวันนับแต่วันที่กรรมการจัดการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งในกรณีที่กรรมการจัดการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๘๙ ฉ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) ให้คณะกรรมการตุลาการหรือคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นผู้เสนอรายชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งกรรมการจัดการเลือกตั้งที่พ้นจากตำแหน่งนั้นดำเนินการเสนอรายชื่อโดยอนุโลมตามวิธีการ ลำดับ และกำหนดเวลาตามมาตรา ๘๙ ตรี โดยให้ผู้ซึ่งต้องเสนอรายชื่อเป็นลำดับแรกดำเนินการเสนอรายชื่อให้แล้วเสร็จภายในสิบวันนับแต่วันที่กรรมการจัดการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่ประธานกรรมการจัดการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง ให้ดำเนินการตามมาตรา ๘๙ ตรี (๕) โดยอนุโลมภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ประธานกรรมการจัดการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่กรรมการจัดการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบหรือนอกสมัยประชุมของรัฐสภา ให้คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปและ

ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้สภาผู้แทนราษฎรจะต้องดำเนินการเลือกกรรมการจัดการเลือกตั้งที่ขาดอยู่ให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่มีการเลือกตั้งทั่วไปหรือนับแต่วันเปิดประชุมของรัฐสภาแล้วแต่กรณีให้กรรมการจัดการเลือกตั้งซึ่งได้รับเลือกเข้ามาตามมาตรานี้อยู่ในตำแหน่งตามมาตรา ๘๙ เบญจ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

หมวด ๖ รัฐสภา

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๑ บททั่วไป

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๙๐

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๙๑

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๙๒

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๙๓

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๙๓ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายจรัส สุวรรณเวลา นายธานินทร์ ใจสมุทร
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวิลาศ จันทรพิทักษ์ นายรัชชัย ศรีลาภ
ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี นายไชยยศ จิรเมธากร
นายคำรณ ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร นายวิทูรย์ นามบุตร
นายชุมพล กาญจนะ และนายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๙๓ เป็นดังนี้

"ร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้~~ประธานรัฐสภา~~นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากรัฐสภาเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติของสงวน**

มาตรา ๙๕

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๙๕ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ และนางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๙๕ เป็นดังนี้

"ร่างพระราชบัญญัติใดพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้ารัฐสภาลงมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้ว ให้~~ประธานรัฐสภา~~นำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธย

พระราชทานคืนมาภายในสามสิบวัน ให้~~ประธานรัฐสภา~~ประธานรัฐสภาน่าพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๙๕

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๙๕ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายเนวิน ชิดชอบ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็นโดยให้ตัดความในมาตรา ๙๕ ออกทั้งมาตรา

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์
นายอาคม เอ่งฉ้วน นายสิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ
นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เธียงศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ
นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์
นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ขามช่วง นายสมพงษ์ สู่สุภอรรถ
และพันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้นำไปบัญญัติไว้เป็นมาตรา ๑๘๘ ทวิ ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๙๖

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายสวัสดิ์ ค่าประกอบ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๙๖ เป็นดังนี้

"บุคคลจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ในขณะเดียวกันมิได้แต่บุคคลจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ในขณะเดียวกัน
ได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๙๗

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๙๗ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ นายถวิล ไพรสณฑ์ ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี นายวิทูรย์ นามบุตร และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๙๗ เป็นดังนี้

"สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๓ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๙) หรือ (๑๐) หรือ (๑๑) หรือมาตรา ๑๒๐ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๙) (๑๐) หรือ (๑๑) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวโดยเร็วตามวรรคหนึ่ง

มติของศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคสอง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางจตุวัลลี์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เล่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายดาภาศักดิ์ ดาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี นายฉลาด ขามช่วง และพันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๙๗ เป็นดังนี้

"สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๓ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๙) หรือ (๑๐) หรือมาตรา ๑๒๐ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๙) (๑๐) หรือ (๑๑) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวในวรรคหนึ่ง

เมื่อคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วให้
คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธาน
แห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวในวรรคหนึ่ง"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติของสงวน**

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๙๗ เป็นดังนี้

"สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน
ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็น
สมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุด
ลงตามมาตรา ๑๐๓ (๓) (๔) (๕) (๕) ทวิ (๖) (๗) (๙)
หรือ (๑๐) หรือมาตรา ๑๒๐ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘)
(๙) (๑๐) หรือ (๑๑) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภา
ที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
เพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วให้
คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธาน
แห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวในวรรคหนึ่ง

มติของศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคสองต้องมีคะแนนเสียง
ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม
นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายดำรง ณ ลำพูน
และนายโอวาท จุลโคตร ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๙๗ เป็นดังนี้

"สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน
ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็น
สมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้น
สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๓ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙)
(๑๐) หรือ (๑๑) หรือมาตรา ๑๒๐ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗)
(๙) (๑๐) หรือ (๑๑) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภา
ที่ได้รับคำร้อง ส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
เพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วให้
คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่ง
สภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง

มติของศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคสอง ต้องมีคะแนนเสียง
ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๙๗ เป็นดังนี้

"สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๓ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ ๑๐ หรือมาตรา ๑๒๐ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๑๐) หรือ (๑๑) แล้วแต่กรณีและให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ต้องมีมติจากที่ประชุมเป็นเอกฉันท์และที่ประชุมจะต้องมีตุลาการรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการรัฐธรรมนูญที่มีอยู่ในขณะนั้นมาประชุมครบจำนวนตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติจึงจะเป็นองค์ประชุม

เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวในวรรคหนึ่ง"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๙๘

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๙๘ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายวิลาศ จันทรพิทักษ์ นายถวิล ไพรสณฑ์ นายวิฑูรย์ นามบุตร และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน และนายโอวาท จุลโคตร ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๙๘ เป็นดังนี้

"ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดกระทำการหรือมีพฤติการณ์อันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือมีลักษณะเป็นความผิดต่อเจ้าพนักงานในส่วนที่เกี่ยวกับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ หรือเป็นการเสื่อมเสียหรือเกียรติศักดิ์ของการเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่สามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกเพื่อให้วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยให้สมาชิกผู้นั้นพ้นจากสมาชิกภาพได้

มติของวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรให้สมาชิกพ้นจาก
สมาชิกภาพตามวรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่
ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๙๘ เป็นดังนี้

"ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใด
กระทำการอันเป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการเป็นสมาชิก
วุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่สามของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธาน
แห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกเพื่อให้วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัย
ให้สมาชิกผู้นั้นพ้นจากสมาชิกภาพได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๙๘ ทวิ)

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้นำไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๙๘ **ผู้แปรญัตติพอใจ**

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๙๘ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๙๘ ทวิ คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งมีอำนาจดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงในกรณีมีหลักฐานปรากฏน่าเชื่อได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดก่อนได้รับเลือกตั้งได้ใช้อามิสสินจ้าง ไม่ว่าโดยวิธีใดเพื่อให้ตนได้รับเลือกตั้งหรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลใด ๆ ใช้อามิสสินจ้าง ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งดำเนินการสืบสวนสอบสวนแล้วปรากฏว่ากรณีไม่มีมูลก็ให้ยุติเรื่องถ้าผลการสืบสวนสอบสวนปรากฏว่ากรณีมีมูล ให้เสนอรายงานพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนและความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นมีกรณีตามวรรคหนึ่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้สมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงและให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๗ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๙๘ ตรี)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๙๘ ตรี ดังนี้

"มาตรา ๙๘ ตรี การดำเนินการของคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ ทวิ ให้กระทำให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง เว้นแต่คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งจะอนุญาตให้ขยายเวลาออกไปซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

ในระหว่างระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง เมื่อศาลได้รับคำร้องคัดค้านว่าบุคคลใดได้รับเลือกตั้งโดยไม่ชอบให้ศาลแจ้งให้คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งทราบและรอการพิจารณาไว้จนกว่าจะได้รับแจ้งจากคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งเป็นประการอื่น

เมื่อคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งได้รับแจ้งจากศาลตามวรรคสองแล้ว ถ้าเห็นว่าเรื่องที่ผู้ร้องคัดค้านมิใช่เป็นเรื่องเดียวกับเรื่องที่คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งกำลังพิจารณา ให้แจ้งให้ศาลดำเนินการพิจารณาคำร้องนั้นต่อไป ถ้าเห็นว่าเป็นเรื่องเดียวกันให้แจ้งให้ศาลรอการพิจารณาไว้ก่อนจนกว่าคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งจะสืบสวนสอบสวนแล้วเสร็จ ในกรณีที่คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งเสนอรายงานไปยังศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๙๘ ทวิ วรรคสอง ให้คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งแจ้งให้ศาลทราบและให้ศาลสั่งจำหน่ายคำร้องในเรื่องและประเด็นเดียวกันนั้นเสีย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๙๙

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายสมพงษ์ สู่สุภอรรถ นายมานะ คูสกุล
และนายวิทูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๙๙ เป็นดังนี้

"การออกจากตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงก็ดี คำวินิจฉัย
ของศาลรัฐธรรมนูญว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใด
คนหนึ่งสิ้นสุดลงก็ดี ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้น
ได้กระทำไปในหน้าที่ฐานะสมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำ
ตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจาก
ตำแหน่งหรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้ง
คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแล้วแต่กรณี"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายดำรง ณ ลำพูน นายฉลาด ชามช่วง พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ และนายโอวาท จุลโคตร ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๙๙ เป็นดังนี้

"การออกจากตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงก็ดี คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงก็ดี ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแล้วแต่กรณี"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

ส่วนที่ ๒ วุฒิสภา

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติ ตัดส่วนที่ ๒ วุฒิสภา ออกทั้งหมด และตัดคำว่า "วุฒิสภา" "สมาชิกวุฒิสภา" หรือความที่บัญญัติเกี่ยวข้องกับวุฒิสภา หรือสมาชิกวุฒิสภาของบทบัญญัติอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ ทุกมาตรา

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๐๐

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๐๐ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยแก้ความในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษา

ของพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งได้รับเลือกตั้ง ไม่เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘ และไม่เคยถูกศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๗

สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

การถวายคำแนะนำเกี่ยวกับการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ"

นายอลงกรณ์ พลบุตร (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็นโดยแก้ความในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือวิชาชีพต่าง ๆ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันอันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นข้าราชการประจำซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งได้รับเลือกตั้ง ไม่เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๗ และไม่เคยถูกคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘

สมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่เกินสามสิบสี่ของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

การกวายค่าแนะนำเกี่ยวกับการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้
นายกรัฐมนตรีดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ"

นายวิลาศ จันทรพิทักษ์
และนายโสภณ เพชรสว่าง ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุเมธ พรมพันห่าว นายสมพงษ์ สู่สุภอรรถ
นายวิฑูรย์ นามบุตร นายจีรมิตร อุดมธรรมภักดี นายสุรศักดิ์ บัวขาว
นายมานะ คูสกุล
และศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกมีจำนวนหนึ่งในสามของ
จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ถ้าจำนวนที่คำนวณได้มีเศษ
ให้ปัดเศษทิ้งซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมี
สรรหาผู้สรรหาช่วงสรรหาในวิธีสรรหาหรือวิธีสรรหาต่าง ๆ อันละอันละวิธีนั้น

ให้ครบหกร้อยสามสิบแห่งจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีอายุไม่ต่ำกว่า สามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด

นายกรัฐมนตรีเสนอตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๑

สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายจรัส สุวรรณเวลา ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้ครบในกระบวนการกลั่นกรองกฎหมายและแก่การปกครองแผ่นดิน มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด

สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

รายชื่อผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ให้มาจากการสรรหาโดยให้มีการกระจายตามกลุ่มอาชีพและพื้นที่ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา

ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

พลเรือโท ไพโรจน์ สันติเวชกุล ขอแปรญัตติมีความในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญนี้ และสังกัดอยู่ในสาขาวิชาการต่างๆ ตามที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ขึ้นบัญชีเป็นผู้ทรงคุณวุฒิก่อนวันที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นกราบบังคมทูลไม่น้อยกว่าร้อยแปดสิบวัน ตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๐ ทวิ ทั้งนี้จะต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองหนึ่งใดพรรคการเมืองใดหนึ่งไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งได้รับเลือกตั้งไม่เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘ และไม่เคยถูกตุลาการรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๗

สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ

นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายวาสิต พยัคฆบุตร นายฉลาด ขามช่วง และพันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด

สมาชิกภายใต้บังคับมาตรา ๑๖๐ มาตรา ๑๖๑ มาตรา ๑๖๒ ให้วุฒิสภามีวาระคราวละหกปี นับแต่วันที่สมาชิกซึ่งมีจำนวนกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่เพียงพิจารณากลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายวิทยา แก้วภราดัย นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ และนางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในอาชีพต่าง ๆ ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองหนึ่งใดพรรคการเมืองใดหนึ่ง ไม่เป็นข้าราชการประจำ ไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งได้รับเลือกตั้ง ไม่เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘ และไม่เคยถูกศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกตามมาตรา ๙๗

สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสองหนึ่งในสี่สามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง
จากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ
คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๒ อันจะยังประโยชน์
ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดินมีสมาชิกจำนวนหกสิบคน มีวาระการดำ
รงตำแหน่งคราวละหกปี ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
ตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๑

สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสามหนึ่งในสี่สามของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม
นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร
และนายโอวาท จุลโคตร ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง
จากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ
อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน ในระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีสัญชาติไทยโดย

การเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด ไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งได้รับเลือกตั้ง ไม่เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘ และไม่เคยถูกศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๗

สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

การกวาดต้อนแนะนำเกี่ยวกับการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

ร้อยโท กุเทพ ไสกระจ่าง ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีสามสิบคนจากจำนวนสองเท่าของผู้ซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา ๙๖ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๑

สมาชิกวุฒิสภาให้ประธานรัฐสภามีพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา

สมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่เกินหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายกนก ลิ้มตระกูล นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ นายประเทือง ค่าประกอบ นายลำพอง พิลาสมบัติ นายถวิล ฤกษ์หร่าย และพันตำรวจโท สมชาย เพชรประเสริฐ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนหนึ่งร้อยแปดสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด

ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ให้มีประธานวุฒิสภาคนหนึ่งและรองประธานวุฒิสภาสองคน ซึ่งสมาชิกทั้งหมดเลือกกันเองจากผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายระวี กิ่งค่าวงศ์ นายเจริญ คันธวงศ์
และนายจักรพันธุ์ ยมจินดา ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๒ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดินมีสัญชาติไทยโดยกำเนิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใดในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๑ โดยมีประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสองหนึ่งในสี่สามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน
นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์
นายเอกพร รักความสุข นายธงชัย พิมพ์สกุล
และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมหาชนชาวไทยเลือกตั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ จังหวัดละสองคน สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินหนึ่งในสองของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายตรีพล เจาะจิตต์ ขอแปรญัตติแก้ไขความในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"จำนวนสมาชิกวุฒิสภาและหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้มีจำนวนไม่เกินหนึ่งในสอง ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร ถ้าจำนวนที่คำนวณได้มีเศษให้ปัดเศษทิ้ง

การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้กำหนดจำนวนในแต่ละสาขาวิชาชีพ โดยให้มีสัดส่วนตามสาขาวิชาชีพ ที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อประเทศชาติตามลำดับ

การคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภา ตามจำนวนและสัดส่วนดังกล่าว ให้แต่ละสาขาวิชาชีพ เป็นผู้ดำเนินการคัดเลือกและนำเสนอนายกรัฐมนตรี เพื่อกราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งต่อไป"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายชุมพล กาญจนะ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด ไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งได้รับเลือกตั้ง ไม่เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘ และไม่เคยถูกศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๗

สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกิน[illegible]ร้อยสิบคน

การอวยคำแนะนำเกี่ยวกับการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้นายกรัฐมนตรี ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๐๔ ในกรณีที่มีเหตุการณ์ใด ๆ ทำให้สมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่ถึงหนึ่งร้อยยี่สิบคนให้ถือว่าสมาชิกจำนวนนั้นประกอบเป็นวุฒิสภา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ นายสมพัฒน์ กัลยาวินัย และนายชาลิต พยัคฆบุตร ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือวิชาชีพต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองหนึ่งใดพรรคการเมืองใดหนึ่ง ไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งได้รับเลือกตั้งไม่เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘ และไม่เคยถูกคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๗

สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสามหนึ่งในสี่สามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายอำนาจ ชนะวงศ์ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใดและจะต้องแต่งตั้งมาจากแต่ละจังหวัดอย่างน้อยจังหวัดละหนึ่งคน

สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสามหนึ่งในสี่สองของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งวุฒิสภา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสมพัฒน์ กัลยาวินัย ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในอาชีพต่าง ๆ ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใดหนึ่ง

ไม่เป็นข้าราชการประจำไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งได้รับเลือกตั้ง ไม่เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘ และไม่เคยถูกศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกตามมาตรา ๙๗

สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสองสมหนึ่งในสี่สองของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายวิรัช ร่มเย็น

ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะอันประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมีสัญชาติไทยโดยการเกิดมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์และไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใดไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นไม่เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘ และไม่เคยถูกศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๗

สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสามหนึ่งสี่ส่วนหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายบุรินทร์ หิรัญบูรณะ

และนายนิยม วรปัญญา ขอแปรญัตติแก้ความ

ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือผู้นำกลุ่มอาชีพต่าง ๆ หรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายส่งสุข ภัคเกษม นายวีระกร คำประกอบ

และนายทรงธรรม ปัญญาดี ขอแปรญัตติแก้ความ

ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ หรือตัวแทนกลุ่มอาชีพตามที่กฎหมายกำหนดอันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน มีสัญชาติไทยโดยการเกิดมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๒ อันจะเป็นประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน มีจำนวนไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าคนแต่ไม่เกินสี่สิบคน ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๑"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายชานินทร์ ใจสมุทร ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคสองและเพิ่มความเป็นวรรคสามของมาตรา ๑๐๐ ดังนี้

"สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนสามร้อยสี่สิบคน

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๐๔ ในกรณีที่มีเหตุการณ์ใด ๆ ทำให้สมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่ถึงหนึ่งร้อยสี่สิบคนให้ถือว่าสมาชิกจำนวนนั้นประกอบเป็นวุฒิสภา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายปัญจะ เกสรทอง ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคสอง ของมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสามสิบสี่กว่ากึ่งหนึ่งของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายภูมิ สาระผล ขอแปรญัตติแก้ความ
วรรคสอง ในมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสามสิบหนึ่งในสี่สามของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นางนิภา พริ้งศุลกะ นางอัญชลี วานิช เทพบุตร
และนายวิเชียร คันฉ่อง ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคสอง และเพิ่มความเป็นวรรคสามของมาตรา ๑๐๐ ดังนี้

"สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสามสิบหนึ่งในสี่สามของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ
แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสวัสดิ์ ตำประกอบ ขอแปรญัตติแก้ความ

ในวรรคสองของมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรและให้มีสิทธิและหน้าที่ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการบริหาร การพัฒนาประเทศที่จะก่อให้เกิดผลดี แก่ชาติบ้านเมืองและประชาชน แล้วนำความคิดเห็นที่ได้ศึกษาหาความรู้ดังกล่าวเสนอเป็นลายลักษณ์อักษรต่อคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภาผู้แทนราษฎรตามคณะที่มีหน้าที่ตามข้อเสนอนั้น ๆ แล้วแต่กรณีจะเสนอเป็นรายบุคคลหรือคณะบุคคลหรือเป็นมติของวุฒิสภาก็ได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายวัชรินทร์ เกตะวันดี นายสุดิน ภูยุทธานนท์
นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ นายมุข สุไลมาน นายสถุต สันติเมทนีดล
นายสุธรรม แสงประทุม นายชิงชัย มงคลธรรม
และนายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ขอแปรญัตติแก้ความ

ในวรรคสองของมาตรา ๑๐๐ เป็นดังนี้

"สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสองหนึ่งในสี่สามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสมัคร สุนทรเวช

และร้อยตำรวจโท เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ ขอแปรญัตติเพิ่มความ

เป็นวรรคสามของมาตรา ๑๐๐ ดังนี้

"ให้มีสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง มีจำนวนไม่เกินกึ่งหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมด โดยมีประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

สมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ได้แก่บุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งต่อไปนี้

(๑) นายกรัฐมนตรีและรองนายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

(๓) ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร

(๔) ประธานและรองประธานวุฒิสภา

(๕) ประธานและรองประธานศาลฎีกา

(๖) ตุลาการรัฐธรรมนูญ

(๗) ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และรองผู้บัญชาการทหารสูงสุด

(๘) ผู้บัญชาการและรองผู้บัญชาการทุกเหล่าทัพ

(๙) แม่ทัพและผู้บัญชาการกองพล

(๑๐) ปลัดกระทรวงและรองปลัดกระทรวง

(๑๑) อธิบดี

(๑๒) ผู้อำนวยการรัฐวิสาหกิจ

(๑๓) สมาชิกวุฒิสภา

(๑๔) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๑๕) สมาชิกสภานิติบัญญัติ

(๑๖) หัวหน้าองค์กรวิชาชีพ และสมาคมอาชีพที่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ผู้มีสิทธิตามความในวรรคหนึ่ง ยื่นแสดงความจำนงต่อประธานรัฐสภา ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการจับสลากเข้ารับตำแหน่งวุฒิสภาตามลำดับก่อนหลังไว้เป็นบัญชีหนึ่ง ให้ปรับบัญชีให้ต่อเนื่องและทันสมัยทุก ๆ ปี (หรือให้ประธานรัฐสภาจัดทำบัญชีลำดับอาวุโสการดำรงตำแหน่งดังกล่าวขึ้นไว้ และจัดให้เข้ารับตำแหน่งไปตามลำดับ)"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๐๐ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๐ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๑๐๐ ทวิ วิธีสรรหาและการจัดทำบัญชีรายชื่อของสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปตามกฎหมายบัญญัติ

ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา"

นายปรีชา สุวรรณทัต (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น

โดยเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๐ ทวิ ดังนี้

"ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาซึ่งประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ประธานรัฐสภา ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรและผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ซึ่งมิใช่สมาชิกรัฐสภาโดยนายกรัฐมนตรีเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติรับรองอีกสี่คนเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเป็นกรรมการ และมีวาระสี่ปี

ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา มีหน้าที่สรรหาผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๐ วรรคหนึ่งและมีจำนวนตามมาตรา ๑๐๐ วรรคสอง โดยให้มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันตามสาขาอาชีพที่สำคัญ เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา จะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสรรหาคณะหนึ่งหรือหลายคณะเพื่อช่วยดำเนินการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคสอง และเสนอบัญชีรายชื่อบุคคลดังกล่าวต่อคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาเพื่อคัดเลือกก็ได้

วิธีสรรหาและการจัดทำบัญชีรายชื่อของคณะอนุกรรมการสรรหาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภากำหนด

ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนที่สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ครบกำหนดถึงคราวออกตามวาระ เพื่อพระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งบุคคลตามวรรคสองเป็นสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ต่อไป

ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา และแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา"

นายโกวิท สุรัสวดี (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็นโดยเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๐ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๑๐๐ ทวิ ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ประธานรัฐสภา ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรและผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ซึ่งมิใช่สมาชิกรัฐสภา โดยนายกรัฐมนตรีเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติรับรองอีกสี่คน เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเป็นกรรมการ และมีวาระสี่ปี

ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา มีหน้าที่สรรหาผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๐ วรรคหนึ่ง และมีจำนวนตามมาตรา ๑๐๐ วรรคสอง โดยให้มีสัดส่วนตามสาขาอาชีพที่สำคัญ เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

ให้กลุ่มสาขาอาชีพตามวรรคสอง เลือกผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๐ วรรคหนึ่ง เป็นตัวแทนของกลุ่มสาขาอาชีพนั้น จำนวนสองเท่าของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่กลุ่มอาชีพนั้นได้รับจัดสรร เพื่อเสนอให้คณะกรรมการสรรหาวุฒิสภาดำเนินการตามวรรคสองต่อไป

ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนที่สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ครบกำหนดถึงคราวออกตามวาระ เพื่อพระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งบุคคลตามวรรคสองเป็นสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ต่อไป

ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา และแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา"

พลเรือโท ไพโรจน์ สันติเวชชกุล ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๐ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๑๐๐ ทวิ ให้กระทรวงทุกกระทรวงดำเนินกรรมวิธีสรรหาและคัดเลือกอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้บุคคลผู้ทรงคุณวุฒิในสาขางานที่เป็นความรับผิดชอบของแต่ละกระทรวงจำนวนไม่เกินห้าสิบคน เสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบขั้นบัญชีเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีสิทธิได้รับการพิจารณาเป็นสมาชิกวุฒิสภา

คณะรัฐมนตรีเป็นผู้กลั่นกรองรายชื่อจากบัญชีเสนอให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นกราบบังคมทูล เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งโดยใช้สัดส่วนของพลังอำนาจห้าสาขาในยุทธศาสตร์ชาติ คือ พลังทางเศรษฐกิจ พลังทางการเมือง พลังทางการทหาร พลังทางสังคมจิตวิทยา และพลังทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เป็นเกณฑ์กำหนดจำนวนให้ทัดเทียมกันในอัตราส่วนที่เหมาะสม และสำหรับการกราบบังคมทูลรายชื่อครั้งแรกไม่จำเป็นต้องเป็นบัญชีรายชื่อล่วงหน้าร้อยแปดสิบวัน ตามมาตรา ๑๐๐

ทุกห้วงเวลาสี่ปี ให้มีการปรับปรุงรายชื่อเดิมพร้อมทั้งเสนอเพิ่มเติมใหม่ได้โดยมีจำนวนรวมทั้งสิ้นไม่เกินเจ็ดสิบคน เสนอให้คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบภายในสามเดือน นับแต่ครบวาระสี่ปี และให้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติตลอดไป"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๐๑

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๐๑ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายตรีพล เจาะจิตต์ นายวัชรินทร์ เกตะวันดี นายสฤต สันติเมทนีดล และนายสุธรรม แสงประทุม ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

พลเรือโท ไพโรจน์ สันติเวชชกุล นายสุเมธ พรมพันห่าว นายสุรศักดิ์ บัวขาว นายถวิล ไพรสณฑ์ นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ และศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๑๐๑ เป็นดังนี้

"สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่สมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภามีลำดับหนึ่งถึงลำดับที่สองเท่าของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีตามมาตรา ๑๐๐ (๑) ส่งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งหนึ่งไม่น้อยกว่าสามสิบวันและไม่เกินหกสิบวันเพื่อประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน ในการนี้ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรายชื่อบุคคลตามลำดับหนึ่งถึงลำดับที่สองของแต่ละพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนั้นในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลายทั่วราชอาณาจักรอย่างน้อยหนึ่งฉบับภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับรายชื่อดังกล่าว ให้สมาชิกวุฒิสภาของแต่ละพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนั้นเลือกบุคคลในรายชื่อตามวรรคสองที่ตนเห็นสมควรเป็นนายกรัฐมนตรีคนละหนึ่งชื่อ แล้วแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อตามวรรคสาม ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาผู้ใดไม่แจ้งภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นไม่ประสงค์จะเลือกบุคคลในรายชื่อดังกล่าวเป็นนายกรัฐมนตรี ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรายชื่อบุคคลตามวรรคสองที่ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามลำดับคะแนนเสียงที่ได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนั้นในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลายทั่วราชอาณาจักรอย่างน้อยหนึ่งฉบับภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสี่ ในกรณีที่ไม่มีการแจ้งจากสมาชิกวุฒิสภาให้คำนึงถึงสัดส่วนจำนวนคะแนนเสียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนั้นของแต่ละพรรคการเมืองที่ได้รับทั้งประเทศ ส่วนหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่สมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภาของพรรคการเมืองให้กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

ร้อยโท กุเทพ ไสกระจ่าง นายระวี กิ่งต่ำวงศ์
นายเจริญ คันชวงศ์ นายจักรพันธุ์ อมจินดา
และนายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๑ เป็นดังนี้

"สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่สมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภามีห้าหมวดหมวดละสามคนหรือน้อยกว่านั้นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนมีสิทธิเลือกบุคคลในบัญชีรายชื่อทั้งหมดไม่เกินสี่คน หมวดหมู่ละหนึ่งคนตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเลือกบุคคลในบัญชีรายชื่อหมวดหมู่ใดหมวดหมู่หนึ่งได้ไม่เกินสองคน ส่วนจะเลือกหมวดหมู่ใดนั้นให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด หมวดหมู่ที่ได้คะแนนเสียงเลือกตั้งสูงสุดห้าหมวดหมู่แรกให้มีสิทธิส่งบุคคลในบัญชีรายชื่อหมวดหมู่นั้นเข้ารับการเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ ตามลำดับหมายเลขก่อนหลัง จำนวนไม่เกินหนึ่งในสามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรเสนอให้ประชาชนได้รับทราบก่อนวันปิดสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป

หลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณคะแนนเสียงเลือกตั้งของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสองและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาให้คำนึงถึงสัดส่วนจำนวนคะแนนเสียงทั้งหมดของแต่ละพรรคการเมืองที่ได้รับทั่วประเทศ

หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลและแถบการจัดสัดส่วนตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นายวิทยา แก้วภราดัย นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายภูมิ สาระผล นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายสิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงอสมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ขามช่วง และพันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๑๐๑ เป็นดังนี้

"สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดเวลาคราวละหกปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง[illegible] เมื่อครบ[illegible] สามปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งครั้งแรกตามมาตรานี้ ให้สมาชิก[illegible]จำนวนกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดตามมาตรา ๑๐๐ วรรคสาม ออกจากตำแหน่งโดยวิธีจับฉลาก และ[illegible]

ให้ถือว่าการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพโดยการจับฉลากเป็นการออกตามวาระด้วย และพระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งสมาชิกเท่าจำนวนที่ต้องออกไปเข้าแทนที่ เมื่อครบหกปีสมาชิกส่วนที่เหลือจากการจับสลากต้องพ้นจากตำแหน่งและจะมีการแต่งตั้งสมาชิกจำนวนเท่าที่ต้องออกไปเข้ามาแทนที่ต่อไปทุกสามปี

พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะทรงแต่งตั้งผู้ที่ออกตามวาระเป็นสมาชิกอีกก็ได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๑ เป็นดังนี้

"สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป ให้พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีคำขอตามจำนวนที่พึงมีพึงได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่เกินหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่จะพึงมีในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนั้น เสนอให้เข้าสมัครรับเลือกตั้ง จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีลักษณะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๐ เรียงตามลำดับหมายเลขเป็นจำนวนไม่เกินหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่จะพึงมีในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนั้น เสนอให้สาธารณชนทราบก่อนวันปิดรับสมัครรับเลือกตั้งเพื่อแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในลำดับหมายเลขที่ปรากฏในบัญชีรายชื่อที่มีการเสนอ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

เมื่อพรรคการเมืองใดจัดทำบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่งแล้ว พรรคการเมืองนั้นหรือผู้มีชื่อตามบัญชีรายชื่อจะถอนรายชื่อมิได้ และแม้ภายหลังจะปรากฏว่าจำนวนรายชื่อที่พรรคการเมืองใดจัดทำได้ลดจำนวนลงไปจนไม่ครบจำนวนไม่ว่าเพราะเหตุใด ๆ ให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นจัดทำบัญชีรายชื่อครบจำนวนตามวรรคหนึ่งแล้ว

การแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนตามมาตรา ๑๑๑ ให้เป็นไปตามอัตราส่วนของจำนวนคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งหมดที่แต่ละพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งได้รับ เฉลี่ยกับคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งหมดทั่วประเทศในการเลือกตั้งทั่วไป เรียงตามลำดับหมายเลขตามบัญชีรายชื่อที่แต่ละพรรคการเมืองจัดทำตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าพรรคการเมืองใดที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งจะมีผู้ใดได้รับการเลือกตั้งหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ เว้นแต่จำนวนคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งหมดที่พรรคการเมืองใดได้รับนั้นไม่อาจเฉลี่ยได้ตามอัตราส่วนของจำนวนที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

พรรคการเมืองใดมีเศษที่เหลือจากการคำนวณตามวรรคสาม ให้ปัดเศษทิ้ง และให้พรรคการเมืองที่ได้คะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งหมดสูงสุดแต่ไม่อาจเฉลี่ยได้ตามอัตราส่วนของจำนวนที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ได้รับแต่งตั้งในส่วนที่เหลือจากการคำนวณปัดเศษทิ้ง เรียงตามลำดับหมายเลขตามบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองนั้นจัดทำจนครบจำนวน

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสมัคร สุนทรเวช

และร้อยตำรวจโท เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๑ เป็นดังนี้

"สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่สมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนเท่ากับจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีในแต่ละจังหวัดหรือกรุงเทพมหานครในขณะนั้น ในกรณีที่จังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่สองคนขึ้นไปและจำนวนหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จังหวัดนั้นมีอยู่ในขณะนั้นมีสัญชาติไทยโดยการเกิดและมีคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและมิได้มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายว่าด้วยการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้จังหวัดนั้นมีสิทธิเสนอชื่อบุคคลหนึ่งคนเป็นผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ในกรณีที่จังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่สองคนขึ้นไปและจำนวนหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จังหวัดนั้นมีอยู่ในขณะนั้นมีสัญชาติไทยโดยการเกิดและมีคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและมิได้มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายว่าด้วยการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีมากกว่าหนึ่งคน ให้จังหวัดนั้นมีสิทธิเสนอชื่อบุคคลสองคนเป็นผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา

เป็นหลักฐานแสดงความสามารถพิเศษซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญตามลำดับหมายเลขก่อนหลัง จำนวนไม่เกินหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร เสนอให้ประชาชนรับทราบก่อนวันปิดรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป

หลักเกณฑ์และวิธีการในการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันเลือกตั้งทั่วไปและที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันเลือกตั้งทั่วไปและที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันเลือกตั้งทั่วไปและที่ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันเลือกตั้งทั่วไป

หลักเกณฑ์และวิธีการในการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองซึ่งม

วุฒิสภาที่ว่างลงนั้นให้ถือเขตจังหวัดแต่ละจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง

ในเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เท่าจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น

การเลือกตั้งให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายอำนาจ ชนะวงศ์ ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๐๑ เป็นดังนี้

"สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ในกรณีที่มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมีวาระดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระของสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกยุบนั้นมีวาระดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระของสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกยุบนั้น แต่ต้อง ให้สมาชิกวุฒิสภาพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปก่อนวุฒิสภาครบกำหนดตามวาระ ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมีวาระดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระของสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกยุบนั้นมีวาระดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระของสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกยุบ ให้สมาชิกวุฒิสภาพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปก่อนวุฒิสภาครบกำหนดตามวาระ ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมีวาระดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระของสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกยุบนั้นมีวาระดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระของสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกยุบ ถึงคราวออกตามวาระให้วุฒิสภารักษาการจนกว่าจะมีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนใหม่"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายชานินทร์ ใจสมุทร

และนายชุมพล กาญจนะ ขอแปรญัตติแก้ความ

ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๐๑ เป็นดังนี้

"สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดเวลาคราวละหกสี่ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งในวาระเริ่มแรก เมื่อครบสองปี ให้สมาชิกออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดโดยวิธีจับฉลากและเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งให้สมาชิกวุฒิสภาในจำนวนที่เหลือจากการจับฉลากออกเมื่อครบสองปีแรกออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสองของจำนวนดังกล่าวโดยวิธีการจับฉลาก หากจำนวนที่คำนวณได้มีเศษให้ปัดเศษทิ้งและให้ถือว่าการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพโดยการจับฉลากเป็นการออกตามวาระด้วย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายโสภณ เพชรสว่าง ขอแปรญัตติแก้ความ

ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๐๑ เป็นดังนี้

"สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดเวลาคราวละหกปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งในวาระเริ่มแรก เมื่อครบสองปี ให้สมาชิกออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดโดยวิธีจับฉลากและเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ให้สมาชิกวุฒิสภาในจำนวนที่เหลือจากการจับฉลากออกเมื่อครบสองปีแรกออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสองของจำนวนดังกล่าวโดยวิธีจับฉลาก หากจำนวนที่คำนวณได้มีเศษให้

ยังคงหลักเกณฑ์ให้สิ้นสุดความเป็นสมาชิกภาพโดยการจับสลากเป็นรายบุคคลเหมือนเดิม

เมื่อครบสามปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งครั้งแรก ให้สมาชิกวุฒิสภาจำนวนกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดตามมาตรา ๑๐๑ วรรคสอง ออกจากตำแหน่งโดยวิธีจับสลาก และให้ถือว่าการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพโดยการจับสลากเป็นการออกตามวาระ และพระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งสมาชิกเท่าจำนวนที่ต้องออกไปเข้าแทนที่ เมื่อครบหกปีสมาชิกส่วนที่เหลือจากการจับสลากต้องพ้นจากตำแหน่ง และจะมีการแต่งตั้งสมาชิกจำนวนเท่าที่ต้องออกไปเข้ามาแทนที่ต่อไปทุกสามปี"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายทรงพล โกวิทศิริกุล ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๐๑ เป็นดังนี้

"สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดเวลาคราวละหกสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ในวาระเริ่มแรกเมื่อครบสองปีให้สมาชิกออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดโดยวิธีจับฉลาก หลังจากสี่สิบหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งให้สมาชิกวุฒิสภาจำนวนหนึ่งในสามที่เหลืออยู่ในขณะนั้นพ้นจากตำแหน่งทุกหกปี ในกรณีที่จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่ต้องพ้นจากตำแหน่งในแต่ละครั้งมีจำนวนไม่ถึงหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดให้ถือว่าการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพโดยการจับฉลากเป็นการออกตามวาระด้วย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๑๐๑ ทวิ)

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายวิทยา แก้วภราดัย นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายภูมิ สาระผล ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้นำไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๒ ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๐๒

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๐๒ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายจรัส สุวรรณเวลา นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ
นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย
นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก
นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล
นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ขามช่วง
นายสมพงษ์ สู่สุภอรรถ พันตำรวจโท วิจิตร สุวิกย์
และนายโสภณ เพชรสว่าง ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

พลเรือโท ไพโรจน์ สันติเวชชกุล ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขและชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุเมธ พรมพันห่าว นายถวิล ไพรสณฑ์
นายวิทยา แก้วภราดัย นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ
นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายภูมิ สาระผล นายสุรศักดิ์ บัวขาว
และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม
นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน
นายโอวาท จุลโคตร และนายวิทูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๒ เป็นดังนี้

"*ให้ผู้ดำรงตำแหน่ง* ส.ส. ส.ว. *หรือ* ส.ว. *ตามมาตรา* ๑๐๑ *เป็นสมาชิกวุฒิสภาด้วย*[ต้องไม่รับสัมปทานจากรัฐ หรือหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐ หรือหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่กรณีที่ได้รับสัมปทานหรือคู่สัญญาอยู่ก่อนได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๒ เป็นดังนี้

"*ให้ผู้ดำรงตำแหน่ง* ส.ส. ส.ว. *หรือ* ส.ว. *ตามมาตรา* ๑๐๑ *เป็นสมาชิกวุฒิสภาด้วย*[ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์

(๓) ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๓ (๑) (๒) (๓) (๔) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๐๔

(๔) ไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง

ควรมีข้อความว่าผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายระวี กิ่งคำวงศ์ นายเจริญ คันธวงศ์ และนายจักรพันธุ์ ยมจินดา ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๒ เป็นดังนี้

"*ให้สมาชิกวุฒิสภา ยกเว้น ผู้ที่ เคย ดำรง ตำแหน่ง สมาชิก* วุฒิสภา*ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้*

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์

(๓) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๓ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๑๐) (๑๑) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๐๔

(๕) ไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง

(๖) ไม่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งครั้งนั้น

(๗) ไม่เป็นบุคคลผู้มีรายชื่อในบัญชีรายชื่อบุคคลที่สมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภาของพรรคการเมืองอื่นเกินกว่าหนึ่งพรรค

[illegible]"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายปัญจะ เกสรทอง ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๒ เป็นดังนี้

"[illegible]สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์

(๓) ไม่เป็นข้าราชการหรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๐ หรือมาตรา ๑๑๓

(๕) ไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง

(๖) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่าทุจริตต่อหน้าที่

(๙) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งได้รับเลือกตั้ง

*ลลล

ควรมีมาตรการหนึ่งมิให้ใช้บังคับในกรณีสมาชิกสุดิสดาลัยหรือ
ต่างต่างแห่งหลายมหาวิทยาลัยแต่ตั้งแต่มหาวิทยาลัยใดมหาวิทยาลัยหนึ่ง
หรือมหาวิทยาลัยใด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน
นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายชงชัย พิมพ์สกุล
นายไชยยศ สะสมทรัพย์ นายเอกพร รักความสุข
และนายเอกภาพ พลชื่อ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๒ เป็นดังนี้

"ให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งบุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ มาตรา
๑๐๑ มาจากผู้ที่มิได้เป็นสมาชิกวุฒิสภาด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งต้องมีคุณสมบัติ
ตามมาตรา ๑๐๓ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๔

ควรมีมาตรการหนึ่งมิให้ใช้บังคับในกรณีสมาชิกสุดิสดาลัยหรือ
ต่างต่างแห่งหลายมหาวิทยาลัยแต่ตั้งแต่มหาวิทยาลัยใดมหาวิทยาลัยหนึ่ง
หรือมหาวิทยาลัยใด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๒ เป็นดังนี้

"ให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๙๘ มาตรา ๑๐๑ มาจากผู้ที่มิได้เป็น
สมาชิกวุฒิสภาด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้อง
ห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์

(๓) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๓ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) หรือ (๗)

(๕) ไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง

(๖) ไม่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งครั้งนั้น

(๗) ไม่เป็นบุคคลผู้มีรายชื่อในบัญชีรายชื่อบุคคลที่สมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภาของพรรคการเมืองเกินกว่าหนึ่งพรรค"

คณะกรรมาธิการเสียงข้างน้อยมีความเห็นว่าสมาชิกวุฒิสภาควรมีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในแต่ละจังหวัดหรือกรุงเทพมหานครเท่านั้น

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๑๐๒ ทวิ)

ร้อยโท กฤเทพ ใสกระจ่าง

และนายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติเพิ่มความ

เป็นมาตรา ๑๐๒ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๑๐๒ ทวิ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มแต่วันเลือกตั้งทั่วไป"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๑๐๒ ตรี)

ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง และนายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๒ ตรี ดังนี้

"มาตรา ๑๐๒ ตรี สมาชิกวุฒิสภาต้อง

(๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

(๒) ไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือเป็นคู่สัญญากับรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

บทบัญญัติใน (๒) มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาได้รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญาอยู่ก่อนได้รับแต่งตั้ง

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภารับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ หรือเงินปีพระบรมวงศานุวงศ์หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภารับหรือดำรงตำแหน่งกรรมาธิการของรัฐสภาหรือวุฒิสภา หรือกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๐๓

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๐๓ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายปรีชา สุวรรณทัต (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยแก้ความใน (๑) ของมาตรา ๑๐๓ เป็นดังนี้

"(๑) ถึงคราวออกตามวาระหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร"

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยเพิ่มความเป็น (๔ ทวิ) และแก้ความใน (๑) และ (๑๐) ของมาตรา ๑๐๓ เป็นดังนี้

"(๑) ถึงคราวออกตามวาระหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร"

.....

(๔ ทวิ) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งและเงินเดือนประจำ

.....

"(๑๐) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก *xxxxxx*
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx หรือxxxxxxxxxxxxx"

นายอลงกรณ์ พลบุตร (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น
โดยตัดความใน (๕) ของมาตรา ๑๐๓ ออก

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายวิทยา แก้วภราดัย
นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
นายภูมิ สาระผล และนายวิลาศ จันทรพิทักษ์ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุเมธ พรมพันห่าว นายสุรศักดิ์ บัวขาว
นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ นายปัญจะ เกสรทอง นายโสภณ เพชรสว่าง
นายวิฑูรย์ นามบุตร นายตรีพล เจาะจิตต์
และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๓ เป็นดังนี้

"สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อ เริ่มแต่วันที่
พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง

xxx xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

xxx xxxx

xxx xxxxxx

xxx xxxxxxxxxxx

xxx xxxxxxxxxx

xxx xxxx

๔๙ สุดิสภาเมื่อมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นในระหว่างสมัยประชุมใด ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นเข้าเป็นสมาชิกสภาในสมัยประชุมนั้นได้ตั้งแต่วันที่ได้รับเลือกตั้ง

๔๙ ในสมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่งๆ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรมิได้ประชุมกันเป็นเวลาติดต่อกันเกินสามสิบวัน ให้ถือว่าสมัยประชุมนั้นได้สิ้นสุดลงในวันสุดท้ายแห่งเวลาสามสิบวันนั้น

๔๙๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๙ วรรคสาม ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงในวันเลือกตั้งทั่วไป"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน และนายโอวาท จุลโคตร ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๓ เป็นดังนี้

"สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) เสียสัญชาติไทย

(๕) เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง

(๖) *ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๙๙* เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งได้รับการเลือกตั้ง

(๗) มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๓ (๑) (๒) หรือ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๑๑) หรือ (๑๒)

(๘) สุภาพสตรีมีสิทธิที่จะได้รับการยกเว้นการกระทำอันต้องห้ามตามมาตรา ๙๙ ๑๐๒ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าขาดจากสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติ

(๙) ขาดประชุมตลอดสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภาให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๗ หรือศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าขาดจากสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภาหรือศาลรัฐธรรมนูญมีมติ

(๑๐) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(๑๑) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๓ เป็นดังนี้

"มาตรา ๑๐๓ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อ

(๑) สิ้นสุดการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) xxxx

นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ
นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์
นายเอกพร รักความสุข นายชงชัย พิมพ์สกุล
และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๓ เป็นดังนี้

"สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบุคคลผู้มีคุณสมบัติต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดสมัยหนึ่ง

(๑) ที่สภาร่างรัฐธรรมนูญมีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(๓) มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๔) เป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๗

(๕) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นหากมีกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

ผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาอยู่ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน ผู้นั้นจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้ เว้นแต่ผู้นั้นได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน

ผู้ใดเป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นั้นจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ เว้นแต่ผู้นั้นได้ลาออกจากตำแหน่งก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน

ผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาและเป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย ผู้นั้นจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ เว้นแต่ผู้นั้นได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาและจากตำแหน่งข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน

ผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาและดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นด้วย ผู้นั้นจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ เว้นแต่ผู้นั้นได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาและจากตำแหน่งทางการเมืองอื่นก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน

ผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาและเป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐและดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นด้วย ผู้นั้นจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ เว้นแต่ผู้นั้นได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาและจากตำแหน่งข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐและจากตำแหน่งทางการเมืองอื่นก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน

ผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาและดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นด้วย ผู้นั้นจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ เว้นแต่ผู้นั้นได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาและจากตำแหน่งทางการเมืองอื่นก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน

xxxx xxxx

นายทรงพล โกวิทศิริกุล
และนายอำนาจ ชนะวงศ์ ขอแปรญัตติแก้ความ
ใน (๑) ของมาตรา ๑๐๓ เป็นดังนี้

"(๑) ถึงคราวออกตามวาระ หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์
นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ
นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ
นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์
นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ขามช่วง
และพันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ขอแปรญัตติแก้ความ
ใน (๗) ของมาตรา ๑๐๓ เป็นดังนี้

"(๗) มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๓ (๒) (๓) (๔) หรือ (๕)"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายพินิจ จันทร์สมบูรณ์ นายสมพัฒน์ กัลยาวินัย
และนายวาสิต พยัคฆบุตร ขอแปรญัตติแก้ความ
ใน (๗) และเพิ่มความเป็น (๑๑) ของมาตรา ๑๐๓ ดังนี้

"(๗) มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้มาตรา ๑๑๓ (๑) (๒) หรือ (๓) (๔) (๗) (๘) (๑๑) หรือ (๑๒)

.....

.....

(๑๑) สมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๑๐๓ ทวิ)

นายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๓ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๑๐๓ ทวิ เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๓ (๑) สมาชิกวุฒิสภาที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๐๔

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๐๔ ของร่างฯ มาตรา ๓

พลเรือโท ไพโรจน์ สันติเวชชกุล นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก

นายโสภณ เพชรสว่าง นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรัณ์ บุณยเกียรติ
นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์
ศาสตราจารย์ ชรรมนูญ ลัดพลี นายฉลาด ขามช่วง นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ
และพันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุเมธ พรมพันห่าว นายสุรศักดิ์ บัวขาว นายมานะ คูสกุล
นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ
นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์
นายเอกพร รักความสุข นายธงชัย พิมพ์สกุล
และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๔ เป็นดังนี้

"*มีสิ่งต้องห้ามสมาชิกวุฒิสภาต่างๆ ดังต่อไปนี้ (๑) ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้บริหารท้องถิ่นหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากตำแหน่งข้าราชการการเมืองอื่นที่มิใช่ตำแหน่งรัฐมนตรี*

(๒) ไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือเป็นคู่สัญญากับรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

บทบัญญัติใน (๒) มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาได้รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญาอยู่ก่อนได้รับแต่งตั้ง

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภารับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ หรือเงินพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกันและมิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภารับหรือดำรงตำแหน่งกรรมาธิการของรัฐสภาหรือวุฒิสภาหรือกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดินในกรณีที่ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองอื่นที่มิใช่ตำแหน่งรัฐมนตรี"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายระวี กิ่งคำวงศ์ นายเจริญ ดันชวงศ์ และนายจักรพันธุ์ ยมจินดา ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๔ เป็นดังนี้

"*ห้ามมิให้สมาชิกวุฒิสภา[illegible]*"

บุคคลผู้มีลักษณะตามบัญญัติในวรรคหนึ่ง ๔๔ ชั่วคราวเป็นสมาชิกหนึ่ง สมาชิกสองชั่วคราวนั้น ย่อมอยู่ในตำแหน่งจนกว่าจะมีการเลือกตั้งหรือการสรรหาของผู้มีอำนาจต้อง

(๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

(๒) ไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

บทบัญญัติใน (๒) มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาได้รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญาอยู่ก่อนได้รับแต่งตั้ง

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภารับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ หรือเงินปีพระบรมวงศานุวงศ์หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภารับหรือดำรงตำแหน่งกรรมาธิการของรัฐสภาหรือวุฒิสภาหรือกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๑๐๔ เป็นดังนี้

"เมื่อตำแหน่งสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาว่างลงสิ้นสุดลง
ก่อนครบกำหนดสี่ปี ตามมาตรา ๑๐๓ หรือมีสมาชิกแห่งวุฒิสภาที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่ง
เพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งสมาชิกซึ่งมีจำนวนเท่ากับ
จำนวนสมาชิกที่ว่างลงนั้น หรือมีสมาชิกแห่งวุฒิสภาที่พ้นจากตำแหน่งตาม
วรรคสองเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของวุฒิสภา ให้มีการ
แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติตัดความ

ในมาตรา ๑๐๔ ออกทั้งมาตรา

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๑๐๔ ทวิ)

นายสุเมธ พรมพันห่าว นายสุรศักดิ์ บัวขาว นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายเอกพร รักความสุข นายธงชัย พิมพ์สกุล นายเอกภาพ พลซื่อ และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวโรช พะลัง นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายระวี กิ่งคำวงศ์ นายเจริญ คันธวงศ์ และนายจักรพันธุ์ ยมจินดา ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๔ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๑๐๔ ทวิ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

(๑) สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๒

(๕) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๔

(๖) ขาดประชุมตลอดสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา

(๗) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๔ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๑๐๔ ทวิ ในระหว่างที่ยังไม่มีการตราพระราชบัญญัติตามมาตรา ๙๕ วรรคสาม หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลและการจัดสัดส่วนให้กระทำเป็นพระราชกฤษฎีกา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๑๐๔ ตรี)

นายสุเมธ พรมพันท่าว นายสุรศักดิ์ บัวขาว นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์ นายเอกพร รักความสุข นายชงชัย พิมพ์สกุล นายเอกภาพ พลชื่อ และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวโรช พะลัง นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายระวี กิ่งคำวงศ์ นายเจริญ คันธวงศ์ และนายจักรพันธุ์ ยมจินดา ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๔ ตรี ดังนี้

"มาตรา ๑๐๔ ตรี เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๔ ทวิ (๑) สมาชิกวุฒิสภาที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๑๐๔ จัตวา)

นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์ นายเอกพร รักความสุข นายชงชัย พิมพ์สกุล และนายเอกภาพ พลชื่อ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๔ จัตวา ดังนี้

"มาตรา ๑๐๔ จัตวา เมื่อตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามวาระ หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งบุคคลผู้มีลักษณะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๐ เข้ามาเป็นสมาชิกแทน สมาชิกซึ่งเข้ามาแทนนั้นย่อมอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทนและให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๐๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๑๐๔ เบญจ)

นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์ นายเอกพร รักความสุข นายชงชัย พิมพ์สกุล และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

(มาตรา ๑๐๔ ฉ)

นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์ นายเอกพร รักความสุข นายชงชัย พิมพ์สกุล และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

(มาตรา ๑๐๔ สัตต)

นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน
นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์
นายไชยยศ สะสมทรัพย์ นายเอกพร รักความสุข
นายชงชัย พิมพ์สกุล และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

ส่วนที่ ๓ สภาผู้แทนราษฎร

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๐๔

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ
และนายจรัส สุวรรณเวลา ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์
นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ
นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ
นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์
นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ขามช่วง
และพันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๕ เป็นดังนี้

"ภายใต้บังคับมาตรา ๑๐๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกอบ
ด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งมีจำนวน*สองร้อยห้าสิบคน*
หรือ ๑๐๐ ไม่น้อยกว่าสามร้อยหกสิบคน แต่ไม่เกินสี่ร้อยคน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายปัญจะ เกสรทอง ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๕ เป็นดังนี้

"สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎร
เลือกตั้งมีจำนวนไม่เกินสี่ร้อยคน ทั้งนี้ตามเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๑๐๖"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายเอกภาพ พลซื่อ นายอำนาจ ชนะวงศ์ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช และนายวิรัช รัตนเศรษฐ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๕ เป็นดังนี้

"สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสามร้อยหกสิบคน ซึ่งราษฎรเลือกตั้งมีส่วนสัดตามเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๖

ในกรณีที่มีเหตุการณ์ใด ๆ ทำให้การเลือกตั้งทั่วไปครั้งใดมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ถึงสามร้อยหกสิบคน ให้ถือว่าสมาชิกจำนวนนั้นประกอบเป็นสภาผู้แทนราษฎร และต้องมีการเลือกตั้งจนครบจำนวนสามร้อยหกสิบคนภายในเก้าสิบวัน และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ได้รับเลือกตั้งเข้ามานั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๐๖

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายอัษฎางค์ ปาณิกบุตร (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็นโดยแก้ความในมาตรา ๑๐๖ เป็นดังนี้

"ส่วนสัดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดมีทั่วประเทศมีจำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนโดยประมาณเท่ากัน ในการนี้ให้ถือจำนวนราษฎรที่มีสิทธิเลือกตั้งในวันสุดท้ายของปีที่มีการเลือกตั้งเป็นหลัก และให้จังหวัดที่มีราษฎรไม่ถึงจังหวัดละหนึ่งแสนห้าหมื่นคนมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน จังหวัดที่มีราษฎรเกินจังหวัดละหนึ่งแสนห้าหมื่นจำนวนสองร้อยสี่สิบคน ให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกคนหนึ่งสำหรับราษฎรที่เกินนั้นทุกจำนวนสองแสนสี่หมื่นคน

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังหวัดนั้นจังหวัดหนึ่งและมาจากระบบสัดส่วน จำนวนคะแนนเสียงทั้งหมดของแต่ละพรรคการเมืองที่ได้รับทั่วประเทศ หนึ่งร้อยหกสิบคน ถ้าสังหวัดใดมีราษฎรเกินหนึ่งแสนห้าหมื่นคน ก็ให้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน ต่อราษฎรทุกหนึ่งแสนห้าหมื่นคน เศษของหนึ่งแสนห้าหมื่นถ้าถึงสองหมื่นห้าพันหรือกว่านั้นให้นับเป็นหนึ่งแสนห้าหมื่น

สังหวัดใดมีให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่สมควรเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เกินสามคน ให้มีราษฎรสังหวัดนั้นหมายเลขที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๑ ตามลำดับหมายเลขก่อนหลังจำนวนไม่เกินหนึ่งร้อยหกสิบคนเสนอให้ประชาชนได้ทราบก่อนวันปิดสมัครรับเลือกตั้ง และสังหวัดใดมีราษฎรมีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เกินสามคน ให้หน่วยราษฎรสังหวัดออกเป็นราษฎรเลือกตั้งราษฎรสังหวัดให้แต่ละราษฎรเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรราษฎรละสามคนในการเลือกตั้งทั่วไป

ในกรณีที่ละหน่วยราษฎรเลือกตั้งในสังหวัดหนึ่ง ให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามสามคนหรือราษฎรน้อยกว่านั้น ให้หน่วยราษฎรเลือกตั้งออกเป็นราษฎรเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรราษฎรละสามคนเสียก่อน แต่ราษฎรที่เหลือถ้าจำนวนน้อยกว่าราษฎรละสองคนหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลและการจัดสัดส่วนตามวรรคสองให้เป็นไปตามกฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่สังหวัดใดมีหลายเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังสี่คนให้หน่วยราษฎรเลือกตั้งออกเป็นสองราษฎร ราษฎรหนึ่งให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองคน"

นายปัญจะ เกสรทอง นายจรัส สุวรรณเวลา นายมานะ คูสกุล
นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ
นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์
นายเอกพร รักความสุข นายชงชัย พิมพ์สกุล
และนายเอกภาพ พลชื่อ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายพินิจ จันทรสมบูรณ์ นายสมพันธ์ ภัลยาวินัย
นายอำนาจ ชนะวงศ์ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช
และนายวิรัช รัตนเศรษฐ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๖ เป็นดังนี้

"จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีให้คำนวณตามเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน โดยเฉลี่ยจำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้งหนึ่งแสนหกหมื่นคนต่อด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งสามร้อยหกสิบคน ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรเหลือหนึ่งแสนหกหมื่นคนก็ให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน ราษฎรเหลือหนึ่งแสนหกหมื่นคนถ้าจังหวัดนั้นมีเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งแสนหกหมื่นหกพันหรือหกแสนสองหมื่นหกพันคนก็ให้มีเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน

จังหวัดใดมีราษฎรเหลือหลั่งราษฎรไม่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกผู้แทนราษฎรให้ถือว่าหนึ่งแสนหกหมื่นคนตามวรรคหนึ่ง ให้มีราษฎรมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นหนึ่งคนแต่จังหวัดใดมี

มีคะแนนเสียงตั้งแต่สามสิบราษฎรขึ้นไป ให้ได้สมาชิกราษฎรเกินสามเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน ให้หน่วยเลือกตั้งหลักของหน่วยนั้นมีสิทธิเลือกตั้ง ให้ถือว่าแต่ละหน่วยเลือกตั้งมีสิทธิส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแห่งละในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนทุกจำนวนราษฎรที่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน

ในกรณีที่แต่ละหน่วยเลือกตั้งใน เมื่อได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละจังหวัดหนึ่งตามวรรคสองแล้ว ถ้าให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังไม่ครบสามร้อยหกสิบคนทุกแห่งได้ ให้หน่วยเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งมีจังหวัดใดมีเศษที่เหลือจากการคำนวณตามวรรคสองมากที่สุดให้จังหวัดนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแห่งละเพิ่มขึ้นอีกสามหนึ่งคน เรียงลำดับหน่วยที่มีเศษถัดลงมาจนครบจำนวนสามร้อยหกสิบคน และให้เพิ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวิธีดังกล่าวแก่จังหวัดที่มีเศษที่เหลือจากการคำนวณตามวรรคสองในลำดับรองลงมาตามลำดับจนครบจำนวนรวมร้อยหกสิบคน

ในกรณีที่จังหวัดใดมีคะแนนเสียงตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้สี่คน ให้หน่วยเลือกตั้งของหน่วยนั้นสองแห่ง แห่งหนึ่งให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามคน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายวิลาศ จันทรพิทักษ์ ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๐๒ เป็นดังนี้

"จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีให้คำนวณตามเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัดต่อสมาชิกหนึ่งคน โดยเฉลี่ยจำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง หนึ่งหมื่นห้าพันหนึ่งคนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

หนึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เกินหนึ่งร้อยห้าสิบคน ให้ที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้งด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นให้หนึ่งสามร้อยหกสิบคน ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรเกินหนึ่งร้อยห้าสิบคน ก็ให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน ต่อราษฎรทุกหนึ่งร้อยห้าสิบคนเกินร้อยห้าสิบคน ถ้าเศษเหลือจากนั้นมีไม่ถึงร้อยห้าสิบคน ก็ให้เป็นหนึ่งร้อยห้าสิบคน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

ร้อยโท กุเทพ ไสกระจ่าง ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ของมาตรา ๑๐๒ เป็นดังนี้

"จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกินสามหนึ่งคน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกินสามหนึ่งคน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งโดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละสามหนึ่งคน

ในการที่มีการแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดหนึ่งให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งแต่ละเขตไม่ได้เท่ากันทุกเขต ให้แบ่งเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละสามสามคนเสียก่อน แต่เขตที่เหลือตั้งแต่ไม่ถึงสามให้แบ่งเขตละสองคน

ในกรณีที่จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ได้สี่คน ให้แบ่งเกินกว่าหนึ่งเขตเลือกตั้งต้องแบ่งพื้นที่ของเขตหนึ่ง
ให้มีสมาชิกสภาผู้แทนเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกันและมีจำนวนราษฎร
สองคนในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายระวี กิ่งคำวงศ์ นายเจริญ คันธวงศ์
นายจักรพันธุ์ ยมจินดา นายสุรศักดิ์ บัวขาว
และนายสุพัฒน์ ธรรมเพชร ขอแปรญัตติตัดความ
ในวรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่
ของมาตรา ๑๐๖ ออก

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายวาสิต พยัคฆบุตร ขอแปรญัตติตัดความ
ในวรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ออกและ
แก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๐๖ เป็นดังนี้

"จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีให้คำนวณ
ตามเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน โดยเฉลี่ยจำนวน
ราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้าย
ก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง หนึ่งหมื่นห้าหมื่นคนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่ง
คนสำหรับจังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงหนึ่งหมื่นห้าหมื่นคน ให้มีหนึ่งเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นได้หนึ่งคน สำหรับจังหวัดใดมีราษฎรเกินหนึ่ง

เสมห้าสมหนึ่งคนก็ให้มีสาขาเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้น
เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนราษฎรจำนวนหนึ่งเสมห้าสมหนึ่งคนเศษของจำนวนหนึ่งเสน
ห้าสมหนึ่งคนศูนย์เจ็ดสมหนึ่งห้าพันหกร้อยสองสิบหนึ่งเสมห้าสมหนึ่งด้วย
จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามร้อยหกสิบคน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสวัสดิ์ คำประกอบ ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ของมาตรา ๑๐๖ เป็นดังนี้

"จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกินสี่สมห้าคน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง*แต่จังหวัดใดมีสาขาเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้*แต่ถ้าเกินสี่สมห้าคนให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งโดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละสี่สมห้าคน

ในกรณีที่จะแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดหนึ่ง ให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบสี่สมห้าคนทุกเขตไม่ได้ ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละสี่สมห้าคนเสียก่อน แต่เขตที่เหลือต้องไม่น้อยกว่าเขตละสองสามคน

ในกรณีที่จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้สี่หกหรือเจ็ดคน ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นสองเขต*จังหวัดหนึ่ง*ให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่ากันหรือใกล้เคียงกัน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติตัดความ ในวรรคสาม และวรรคสี่ออก และแก้ความ ในวรรคสองของมาตรา ๑๐๖ เป็นดังนี้

"จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินสามสิบคน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกินสามสิบคน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งโดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละสามสิบคน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๑๐๖ ทวิ)

ร้อยโท กุเทพ ไสกระจ่าง ขอแปรญัตติเพิ่มความ เป็นมาตรา ๑๐๖ ทวิ ดังนี้

"การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อแทนตำแหน่งที่ว่างก่อนการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๐๗

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๐๗ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายอำนาจ ชนะวงศ์ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช
นายวิรัช รัตนเศรษฐ ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี
และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายระวี กิ่งคำวงศ์ นายสุรศักดิ์ บัวขาว
นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายดนิน บุญสุวรรณ
นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์
นายเอกพร รักความสุข นายชงชัย พิมพ์สกุล
และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๐๗ เป็นดังนี้

"จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหล่าหนึ่งเขตต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน และต้องมีราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน

หนึ่งคนให้ถือว่าหนึ่งเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกินหนึ่งคน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งโดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละหนึ่งคนเท่าที่จะเป็นไปได้"

จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งเขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกันและมีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายวิลาศ จันทรพิทักษ์ นายสมพัฒน์ กัลยาวินัย นายพินิจ จันทรสมบูรณ์ และนายวาสิต พยัคฆบุตร ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๗ เป็นดังนี้

"จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้หนึ่งคนให้ถือเขตจังหวัดนั้นเป็นเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน และจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ละพึงมีได้ตั้งแต่สองคนขึ้นไป ให้แบ่งเขตให้ได้เท่าจำนวนจังหวัดนั้น

(มาตรา ๑๐๗ ทวิ)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๑๐๗ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๑๐๗ ทวิ พรรคการเมืองเห็นว่าการกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละเขตเลือกตั้งหรือการแบ่งเขตเลือกตั้งไม่ถูกต้องตามมาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๗ หรืออาจให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่พรรคการเมืองในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นพรรคการเมืองนั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งเพื่อวินิจฉัยในกรณีนี้ ให้คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งสั่งยกคำร้อง หรือสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องหรือเป็นธรรมตามที่เห็นสมควร คำวินิจฉัยของคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งให้ถือเป็นที่สุด

การยื่นคำร้องและระยะเวลาในการวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๑๐๗ ตรี)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๑๐๗ ตรี ดังนี้

"มาตรา ๑๐๗ ตรี ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรให้คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งกำกับและ
สอดส่องดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตในการนี้
คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้หน่วยราชการ
หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ และพนักงานส่วนท้องถิ่น
ดำเนินการหรือสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงหรือหลักฐาน
การทุจริตเพื่อประกอบการวินิจฉัยตามมาตรา ๙๘ ทวิ
รวมทั้งเสนอแนะวิธีการหรือมาตรการที่จะป้องกันการ
เลือกตั้งที่ไม่สุจริตได้ตามที่เห็นสมควร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๐๘

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายอำนาจ ชนะวงศ์ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายวาสิต พยัคฆบุตร ขอแปรญัตติตัดความ
ในมาตรา ๑๐๔ ออกทั้งมาตรา
คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายวิลาศ จันทรพิทักษ์ ขอแปรญัตติตัดความ
ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๐๔ ออก
คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสุเมธ พรมพันห่าว ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๐๔ เป็นดังนี้

"*xxxxการ*เลือกตั้ง*xxxxx xให้ผู้มีสิทธิxสืxxxสมาชิก*
สภาผู้แทนราษฎรให้ผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้เป็น
คณะตามบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้ง*xx*
*xxxxxxxxxxxxxxผู้xxxxxxxxx*ในเขตเลือกตั้งนั้น"
คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๐๙

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๐๙ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม
นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายดำรง ณ ลำพูน
นายเอกภาพ พลซื่อ นายโอวาท จุลโคตร นายวิทูรย์ นามบุตร

นายชัย ชิดชอบ นายโสภณ เพชรสว่าง นายบุรินทร์ หิรัญบูรณะ
นายนิยม วรปัญญา นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช
และนายวิรัช รัตนเศรษฐ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายกริช กงเพชร นายจาตุรนต์ ฉายแสง นายปรีชา สุวรรณทัต
นายพินิจ จารุสมบัติ นายสุรพร ดนัยตั้งตระกูล นายอลงกรณ์ พลบุตร
นายอรรคพล สรสุชาติ นายอรรถสิทธิ์ ทรัพยสิทธิ์
และนายนิพนธ์ วิศิษฐยุทธศาสตร์ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น
โดยให้คงความใน (๒)
ของมาตรา ๑๐๙ ไว้ตามร่างเดิม

นายเสกสรร แสนภูมิ
และนายจำนงค์ โพธิสาโร ขอแปรญัตติแก้ความ
ใน (๒) ของมาตรา ๑๐๙ เป็นดังนี้

"(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบหกปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของ
ปีที่มีการเลือกตั้ง และ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายวิลาศ จันทรพิทักษ์ นายพินิจ จันทรสมบูรณ์
นายสมพัฒน์ กัลยาวินัย นายเสกสรร แสนภูมิ นายจำนงค์ โพธิสาโร
และนายวาสิต พยัคฆบุตร ขอแปรญัตติแก้ความ
ใน (๓) ของมาตรา ๑๐๙ เป็นดังนี้

"(๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้ง ณ วันที่ประกาศพระราชกฤษฎีกาเลือกตั้ง"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสมัคร สุนทรเวช

และร้อยตำรวจโท เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นวรรคสองและวรรคสามของมาตรา ๑๐๙ ดังนี้

"ให้มีคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรอิสระมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้บริสุทธิ์และยุติธรรม

หลักเกณฑ์ วิธีการแต่งตั้งและการให้พ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๑๐

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๑๐ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายพินิจ จันทรสมบูรณ์

และนายสมพัฒน์ กัลยาวินัย ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายจรัส สุวรรณเวลา นายวิฑูรย์ นามบุตร
ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี
และนายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายโอวาท จุลโคตร นายวินัย เสนเนียม
นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร
และนายคำรณ ณ ลำพูน ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๑๐ เป็นดังนี้

"บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ

(๑) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๒) หูหนวกหนสะหนปิ้นใบ้ ชี่ลหม่สลามลาลหล่ลหนสะหนชียนหนังสือลาได้

(๒) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช

(๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาล*หลือลวิดยล่าสี่งที่ชลนด้วย*
ลฎหมาย

(๔) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๑๐ เป็นดังนี้

"บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ

(๑) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

~~(๒) หูหนวกหรือเป็นใบ้ซึ่งไม่สามารถจะแสดงเจตนาของตนได้~~

(๒) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช

~~(๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย~~

(๓) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง

ขอแปรญัตติตัดความ

ใน (๒) ของมาตรา ๑๑๐ ออก

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๑๑

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๑๑ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายจรัส สุวรรณเวลา นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช นายวิรัช รัตนเศรษฐ ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง นายมนตรี พงษ์พานิช นายอร่าม อามระดิษ นายอัมพล จันทรเจริญ นายประวัติ ทองสมบูรณ์ นายดนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์ นายพงษ์อุดม ตรีสุขี นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข นายระวี หิรัญโชติ ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี และนายมานะ คูสกุล

ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว

ผู้แปรญัตติพอใจ

นายโสภณ เพชรสว่าง นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวิทูรย์ นามบุตร นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน และนายโอวาท จุลโคตร ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ขามช่วง และพันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ขอแปรญัตติแก้ความ

ในวรรคหนึ่ง (๓) ของมาตรา ๑๑๑ เป็นดังนี้

"(๓) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ หรือพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๒๑ ~~xxxxxxxx xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~"

"พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง แต่พรรคเดียว"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๑๒

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๑๒ ของร่างฯ มาตรา ๓

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน
นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา
นายมนัส เฮงยศมาก นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายสมชาย สุนทรวัฒน์
ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี นายฉลาด ขามช่วง นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ
นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ นายอำนาจ ชนะวงศ์ พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์
นางเครือวัลย์ สมณะ นายชุมพล ศิลปอาชา นายวัชรินทร์ เกตะวันดี
นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายปรีชา มุสิกุล นายระวี กิ่งคำวงศ์
นายสุรศักดิ์ บัวขาว นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายเจริญ คันธวงศ์
นายจักรพันธุ์ ยมจินดา นายมานะ คูสกุล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร
นายคำรณ ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร นายวิทูรย์ นามบุตร
นายบุรินทร์ หิรัญบูรณะ และนายนิยม วรปัญญา ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายถวิล ไพรสณฑ์ และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๑๒ เป็นดังนี้

"ในการเลือกตั้งทั่วไป พรรคการเมืองที่สมาชิกจะเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๙ (๓)ได้ต้องเป็นพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่จะพึงมีในการเลือกตั้งครั้งนั้น เก้าสิบคน และในแต่ละเขตเลือกตั้งที่พรรคการเมืองดังกล่าวส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมืองต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งหนึ่งคนให้เท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้ง แต่จะส่งได้ไม่เกินหนึ่งในสามของจำนวนดังกล่าวนั้น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสวัสดิ์ ค่าประกอบ ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๑๒ เป็นดังนี้

"ในการเลือกตั้งทั่วไป พรรคการเมืองที่สมาชิกจะเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๙ (๓) ได้ต้องเป็นพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่จะพึงมีในการเลือกตั้งครั้งนี้ แต่จำนวนดังกล่าวมิให้นับรวมถึงการส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นคนที่สองในเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียว และจะส่งได้คนเดียวในเขตเลือกตั้งหนึ่งเขต"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

พันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช และนายวิรัช รัตนเศรษฐ ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๑๒ เป็นดังนี้

"ในการเลือกตั้งทั่วไป พรรคการเมืองที่สมาชิกจะเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๙ (๓) ได้ต้องเป็นพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดรวมกันไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่จะพึงมีในการเลือกตั้งครั้งนั้น ในแต่ละเขตเลือกตั้งที่พรรคการเมืองดังกล่าวส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมืองต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นคณะให้ครบจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้ง และจะส่งได้คณะเดียวในเขตเลือกตั้งหนึ่งเขต"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๑๓

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๑๓ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายจรัส สุวรรณเวลา นายปัญจะ เกสรทอง นายวิลาศ จันทรพิทักษ์ นายโสภณ เพชรสว่าง นายสมพันธ์ กัลยาวินัย นายพินิจ จันทรสมบูรณ์ นางนิภา พริ้งศุลกะ นางอัญชลี วานิช เทพบุตร นายวิเชียร คันฉ่อง นายวาสิต พยัคฆบุตร นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช นายวิรัช รัตนเศรษฐ และนายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวิฑูรย์ นามบุตร นายวาสิต พยัคฆบุตร นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ และนายมานะ คูสกุล ขอนประณัตติไว้ คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๑๓ เป็นดังนี้

"บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ

(๑) ติดยาเสพติดให้โทษ

(๒) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากกดดี

(๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๑๑๐ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔)

(๓ ทวิ) เป็นบุคคลหูหนวกและเป็นใบ้

(๔) ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยผลแห่งคำสั่งนั้น

(๕) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(๕ ทวิ) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่าทุจริตต่อหน้าที่

(๔ ตรี) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(๖) เป็นข้าราชการหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ สมาชิกสภาเมืองพัทยา สมาชิกสภาเทศบาล นอกจากข้าราชการการเมือง

(๗) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือของราชการส่วนท้องถิ่น

(๗ ทวิ) เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘

(๗ ตรี) เคยถูกหรือถูกศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๙๗ ให้พ้นจากสมาชิกภาพ เพราะมีกรณีปรากฏหลักฐานน่าเชื่อได้ว่าเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยมีอามิสสินจ้างไม่ว่าโดยวิธีใดเพื่อให้ตนได้รับเลือกตั้ง

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรพ ณ ลำพูน และนายโอวาท จุลโคตร ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๐๓ เป็นดังนี้

"บุคคลผู้มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ

(๑) ติดยาเสพติดให้โทษ

(๒) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

(๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๑๑๐ (๑) (๒) ~~(๓)~~ หรือ ~~(๔)~~ (๔)

(๔) เป็นบุคคลพูหนวกและเป็นใบ้

~~(๕)~~ (๕) ต้องคำพิพากษา~~หรือคำสั่งที่สั่งให้~~ให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล~~หรือตามคำสั่งนั้น~~

~~(๖)~~ (๖) เคยต้องคำพิพากษา~~หรือคำสั่งที่สั่งให้~~ให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

~~(๗)~~ (๗) เป็นข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล นอกจากข้าราชการการเมือง

~~(๘)~~ (๘) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือของราชการส่วนท้องถิ่น

(๙) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่าทุจริตต่อหน้าที่

(๑๐) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(๑๑) เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๔

(๑๒) เคยถูกหรือถูกศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๙๗ ให้พ้นจากสมาชิกภาพเพราะมีกรณีปรากฏหลักฐานน่าเชื่อได้ว่าเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยใช้อามิสสินจ้าง ไม่ว่าโดยวิธีใด เพื่อให้คนได้รับเลือกตั้ง"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติแก้ความใน (๓) และ (๔) และเพิ่มความเป็น (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) และ (๑๓) ของมาตรา ๑๑๓ ดังนี้

"(๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๑๑๐ (๑) (๒) หรือ (๓) ~~หรือ (๔)~~

(๔) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก และถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล หรือโดยคำสั่งนั้น

.....

.....

(๘) เป็นบุคคลหุหนวกและเป็นใบ้

(๙) เคยถูกไล่ออก ปลดออกหรือให้ออกจากราชการหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่าทุจริตต่อหน้าที่

(๑๐) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(๑๑) เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘

(๑๒) เคยถูกหรือถูกศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๙๗ ให้พ้นจากสมาชิกภาพเพราะมีกรณีปรากฏหลักฐานน่าเชื่อได้ว่าเป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยใช้อามิสสินจ้างไม่ว่าโดยวิธีใดเพื่อให้ตนได้รับเลือกตั้งและ

(๑๓) เคยร่วมหรือมีส่วนร่วมทำรัฐประหารในการล้มล้างรัฐธรรมนูญหรือกระทำการอย่างอื่นใดลักษณะทำนองนี้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายชุมพล กาญจนะ ขอแปรญัตติแก้ความใน (๔) ของมาตรา ๑๐๓ ดังนี้

"(๔) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งนั้น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายชานินทร์ ใจสมุทร ขอแปรญัตติแก้ความใน (๔) และเพิ่มความเป็น (๔) (๙) (๑๐) (๑๑) และ (๑๒) ของมาตรา ๑๐๓ ดังนี้

"(๔) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก และถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล หรือโดยคำสั่งนั้น

.....

.....

(๘) เคยถูกไล่ออก ปลดออกหรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่าทุจริตต่อหน้าที่

(๙) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(๑๐) เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘

(๑๑) เคยถูกหรือถูกคณะผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๙๗ ให้พ้นจากสมาชิกภาพเพราะมีกรณีปรากฏหลักฐานน่าเชื่อได้ว่าเป็นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยใช้อามิสสินจ้างไม่ว่าโดยวิธีใดเพื่อให้ตนได้รับเลือกตั้ง

(๑๒) เคยมีส่วนร่วมทำรัฐประหารในการล้มล้างรัฐธรรมนูญหรือกระทำอย่างอื่นใดลักษณะทำนองนี้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล และนายไพศาล จันทรภักดี ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็น (๘) ของมาตรา ๑๑๓ ดังนี้

"(๘) มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของรัฐ เพราะทรัพย์สินได้มาโดยใช้อำนาจและหน้าที่โดยมิชอบ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง

และนายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ ขอแปรญัตติเพิ่มความ

เป็น (๘) (๙) (๑๐) และ (๑๑)

ของมาตรา ๑๑๓ ดังนี้

(๘) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือฉ้อว่า ทุจริตต่อหน้าที่

(๙) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สิน ตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ผิดปกติ

(๑๐) เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจาก สมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘

(๑๑) เคยถูกหรือถูกศาลตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำพิพากษา ตามมาตรา ๙๗ ให้พ้นจากสมาชิกภาพ เพราะกรณีปรากฏหลักฐาน น่าเชื่อได้ว่าเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยใช้ อามิสสินจ้าง ไม่ว่าโดยวิธีใดเพื่อให้ตนได้รับเลือกตั้ง

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๑๔

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๑๔ ของร่างฯ มาตรา ๓

มาตรา ๑๑๕

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๑๕ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น
โดยเพิ่มความเป็นวรรคสองและวรรคสาม
ของมาตรา ๑๑๕ ดังนี้

"ให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรอิสระมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ เพื่อดำเนินการควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้บริสุทธิ์และยุติธรรม

หลักเกณฑ์ วิธีการแต่งตั้งกรรมการการเลือกตั้ง และการให้พ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ"

นายสุเมธ พรมพันห่าว นายถวิล ไพรสณฑ์
และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายระวี กิ่งดำวงศ์ นายสุรศักดิ์ บัวขาว นายเจริญ คันธวงศ์ นายจักรพันธุ์ ยมจินดา นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ นายสุดิน ภูยุทธานนท์

นายมุข สุไลมาน นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน
นายโอวาท จุลโคตร นายวิทูรย์ นามบุตร
และนายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นวรรคสองและวรรคสาม
ของมาตรา ๑๑๕ ดังนี้

"ให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรอิสระมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ เพื่อดำเนินการควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้บริสุทธิ์และยุติธรรม

หลักเกณฑ์ วิธีการแต่งตั้งกรรมการการเลือกตั้ง และการให้พ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายส่งสุข ภัคเกษม ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๑๕ ดังนี้

"ให้มีคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นต่อรัฐสภา มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้บริสุทธิ์ยุติธรรม อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๑๑๕ ทวิ)

นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์ นายเอกพร รักความสุข นายเอกภาพ พลซื่อ และนายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๑๕ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๑๑๕ ทวิ ให้มีคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรอิสระมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้บริสิทธิ์ยุติธรรม หลักเกณฑ์ วิธีการแต่งตั้งและการให้พ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๑๖

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๑๗

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๑๔

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๑๔ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยให้คงความในวรรคสองของมาตรา ๑๑๔ ไว้ตามร่างเดิมและแก้ความในวรรคสามของมาตรา ๑๑๔ เป็นดังนี้

"การยุบสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกันและการยุบสภาผู้แทนราษฎรระหว่างxxx

นายปัญจะ เกสรทอง

และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายส่งสุข ภัคเกษม นายกนก ลิ้มตระกูล นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ นายล่ำพอง พิลาสมบัติ นายประเทือง ค่าประกอบ และพันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ ขอแปรญัตติแก้ความ

ในวรรคสามของมาตรา ๑๑๘ เป็นดังนี้

"การยุบสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกันและการยุบสภาผู้แทนราษฎรระหว่างเวลาที่ได้มีการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๕๔ ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรถึงก่อนการเปิดอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลงจะกระทำมิได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๑๙

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์

นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ขามช่วง นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ และพันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นวรรคสองของมาตรา ๑๑๙ ดังนี้

"สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๒๐

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๒๐ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็นโดยแก้ความใน (๑๑) ของมาตรา ๑๒๐ เป็นดังนี้

"(๑๑) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก [illegible] หรือคดีความผิดลหุโทษ"

นายถวิล ไพรสณฑ์ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายคำรณ ณ ลำพูน นายไชยยศ จิรเมธากร นายวิทูรย์ นามบุตร และนายโอวาท จุลโคตร ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายวิทยา แก้วภราดัย นายสมบูรณ์ ทองบุราณ
และนางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๒๐ เป็นดังนี้

"สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๑๑ (๑) (๒) หรือ (๔)

(๕) มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๓ (๑) (๒) (๓) (๓)ทวิ (๕)ทวิ (๕)ตรี (๖) หรือ (๗)(๗)ทวิ และ (๗) ตรี

(๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๔

(๗) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกหรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติ[illegible] ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าขาดจากสมาชิกภาพนับแต่วันที่ลาออกหรือพรรคการเมืองมีมติ

(๘) สภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘ หรือศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๗ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าขาดจากสมาชิกภาพนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรหรือศาลรัฐธรรมนูญมีมติ

(๙) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในกรณีที่ศาลมีคำสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิกและไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นซึ่งมีสมาชิกของพรรคการเมืองนั้นเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าขาดจากสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น

(๑๐) ขาดประชุมตลอดสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร

(๑๑) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

มติของพรรคการเมืองตาม (๗) ต้องเป็นมติของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น และมติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองนั้นทั้งหมด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายส่งสุข ภัคเกษม ขอแปรญัตติแก้ความ
ใน (๗) ของมาตรา ๑๒๐ ดังนี้

"(๗) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกหรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้นให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าขาดจากสมาชิกภาพนับแต่วันที่ลาออกหรือพรรคการเมืองมีมติ

พรรคการเมืองจะลงมติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองได้ ต้องมีการสอบสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นโดยคณะกรรมการบริหารสาขาพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดเสียก่อน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๒๑

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายสุรศักดิ์ บัวขาว นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
และนายวิฑูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายคำรณ ณ ลำพูน นายไชยยศ จิรเมธากร นายเจริญ คันธวงศ์ นายจักรพันธุ์ ยมจินดา นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร และนายระวี กิ่งคำวงศ์ ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๒๑ เป็นดังนี้

"เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือยุบสภาผู้แทนราษฎร นอกจากมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนภายในกำหนดเวลาสี่สิบห้าวัน เว้นแต่อายุของสภาผู้แทนราษฎรจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๒๒

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๒๒ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายคำรณ ณ ลำพูน นายไชยยศ จิรเมธากร นายโอวาท จุลโคตร

นายวิฑูรย์ นามบุตร นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นายวิทยา แก้วภราดัย
และนางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคสามของมาตรา ๑๒๒ เป็นดังนี้

"ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรย่อมพ้นจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติดังกล่าวในวรรคหนึ่ง และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๒๖ วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีเช่นนี้พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

ส่วนที่ ๔ บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๒๓

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๒๓ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายอรรคพล สรสุชาติ
และนายพินิจ จารุสมบัติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น
โดยตัดความในมาตรา ๑๒๓ ออกทั้งมาตรา

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายวิทยา แก้วภราดัย
นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายค่ารณ ณ ลำพูน
นายไชยยศ จิรเมธากร นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ
นายวิฑูรย์ นามบุตร และนายโอวาท จุลโคตร ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์
นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ
นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ
นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์
นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ชามช่วง นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ
และพันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ขอแปรญัตติตัดความ
ในมาตรา ๑๒๓ ออกทั้งมาตรา

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๒๔

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายประเทือง ค่าประกอบ

และนายลำพอง พิลาสมบัติ ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๑๒๔ เป็นดังนี้

"ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

"สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด .... ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตมีคุณธรรม มีความเสียสละและรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์และความผาสุกของประชาชนในจังหวัด .... และ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทยทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ

สำหรับสมาชิกวุฒิสภา ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม มีความเสียสละ และรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ทำการปฏิญาณตนในที่ประชุมสภาทีละจังหวัดในการประชุมสภาครั้งแรก"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๒๕

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๒๖

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายถาวิล ไพรสณฑ์
และศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๒๖ เป็นดังนี้

"ประธานและรองประธานวุฒิสภาดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันเลือกประธานและรองประธานวุฒิสภาใหม่ซึ่งจะต้องกระทำทุกสองสามปี"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๒๖ เป็นดังนี้

"ประธานและรองประธานวุฒิสภาดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันเลือกประธานและรองประธานแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ชุดหนึ่งและสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ตามมาตรา ๑๐๓ ทวิ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช
และนายวิรัช รัตนเศรษฐ ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นวรรคสี่ของมาตรา ๑๒๖ ดังนี้

"ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรพ้นจากตำแหน่งด้วย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๒๗

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๒๗ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ
นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร
และนายวิฑูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๒๘

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๒๙

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๒๙ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายสุเมธ พรมพันห่าว นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม
นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน
นายโอวาท จุลโคตร นางเครือวัลย์ สมณะ นายวิฑูรย์ นามบุตร
นายวัชรินทร์ เกตะวันดี นายมานะ คูสกุล นายถวิล ไพรสณฑ์
นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ
นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง
นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์
นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์

นายไชยยศ สะสมทรัพย์ นายเอกพร รักความสุข นายชงชัย พิมพ์สกุล นายเอกภาพ พลซื่อ และนายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๓๐

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๓๑

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๓๑ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายปรีชา สุวรรณทัต (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยแก้ความในมาตรา ๑๓๑ เป็นดังนี้

"ในที่ประชุมวุฒิสภาก็ดี ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ดี ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาก็ดี สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในทางแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนนย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้

เอกสิทธิ์นี้ย่อมตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้ใดผู้หนึ่งในกรณีที่ได้ประชุมลับของวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐสภา หรือคุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำใน

การที่ประชุมอนุญาตให้นำสิ่งของหรือนำสิ่งใดเข้ามาในที่ประชุมตลอดจนการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภาและการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น"

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยแก้ความในมาตรา ๑๓๑ เป็นดังนี้

"ในที่ประชุมวุฒิสภาก็ดี ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ดี ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาก็ดี สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในทางแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนนย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้

เอกสิทธิ์นี้ย่อมตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองให้สิ่งผู้พิมพ์และผู้จำหน่ายซึ่งได้พิมพ์ขึ้นในที่ประชุมตามข้อบังคับการประชุมหรือสภาผู้แทนราษฎรหลังแต่เสนอ และคุ้มครองถึงบุคคลซึ่งนำสิ่งใดเข้ามาในที่ประชุมอนุญาตให้นำสิ่งนั้นหรือสิ่งของหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมด้วยสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมสภาที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภาและการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น

เมื่อสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำตามวรรคสองร้องขอก่อนหรือขณะกล่าวถ้อยคำในการประชุมสภาที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ให้หยุดการถ่ายทอดดังกล่าวชั่วคราวในระหว่างนั้น ให้ประธานในที่ประชุมสั่งหยุดการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ชั่วคราวระหว่างที่สมาชิกผู้นั้นกล่าวถ้อยคำ"

นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายชานินทร์ ใจสมุทร นายชุมพล กาญจนะ นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิวิศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ขามช่วง นายสมพงษ์ สู่คุ้มอรรถ และพันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ โดยแก้ไขไว้ในมาตรานี้ และได้นำไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๑ ทวิ ผู้แปรญัตติพอใจ

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวิทูรย์ นามบุตร นายสุรศักดิ์ บัวขาว ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี นางเครือวัลย์ สมณะ และนายวัชรินทร์ เกตะวันตี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายประสพ บุษราคัม ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๓๑ เป็นดังนี้

"ในที่ประชุมวุฒิสภาก็ดี ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ดี ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาก็ดี สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ต่อสมาชิก รัฐมนตรีคณะกรรมาธิการวิสามัญและผู้เกี่ยวข้องโดยตรง ในทางแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนนย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้

เอกสิทธิ์นี้ตามวรรคหนึ่งย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณาสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมดังกล่าวข้างต้นของวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรหรือคุ้มครองถึงบุคคลซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมประชุมดังกล่าวข้างต้นที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมดังกล่าวข้างต้นหรือการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภาและการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิ์ในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น

เอกสิทธิ์นี้ตามวรรคหนึ่งย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของวุฒิสภา หรือสภาผู้แทนราษฎรแล้วแต่กรณีและคุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ที่ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นด้วย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสังสุข ภัคเกษม ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๓๑ เป็นดังนี้

"ในที่ประชุมวุฒิสภาก็ดี ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ดี ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาก็ดี สมาชิกผู้แทนวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะกล่าวถ้อยคำข้อความใด ๆ ในทางแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนนย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสุวโรช พะลัง นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน และนายโอวาท จุลโคตร ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสองและเพิ่มความเป็นวรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้าของมาตรา ๑๓๑ ดังนี้

"เอกสิทธิ์นี้ย่อมคุ้มครองถึงบุคคลผู้พิมพ์โฆษณาหรือผู้จำหน่ายซึ่งสิ่งพิมพ์ที่มีข้อความดังกล่าวในวรรคหนึ่งด้วย เว้นแต่จะเป็นการพิมพ์โฆษณาหรือจำหน่ายซึ่งสิ่งพิมพ์ที่มีข้อความดังกล่าวในวรรคหนึ่งนอกที่ประชุมหรือนอกสมัยประชุม

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกหรือบุคคลภายนอกอื่นใดผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมสภาที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภาและการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น

เมื่อสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำตามวรรคสองร้องขอก่อน
หรือขณะกล่าวถ้อยคำในการประชุมสภาที่มีการถ่ายทอดทาง
วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ให้หยุดการถ่ายทอด
ดังกล่าวชั่วคราวในระหว่างนั้นโดยระบุเหตุผลว่าการถ่ายทอด
ถ้อยคำของตนอาจทำให้ตนต้องรับผิดทางอาญาหรือทางแพ่ง
ให้ประธานของที่ประชุมสั่งหยุดการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียง
หรือวิทยุโทรทัศน์ชั่วคราวระหว่างที่สมาชิกผู้นั้นกล่าวถ้อยคำ

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสามให้
คุ้มครองถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริง
หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมด้วย

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๑ วรรคหนึ่ง
ย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณา รายงานการประชุม
ตามข้อบังคับการประชุมของรัฐสภาวุฒิสภา หรือสภาผู้แทน
ราษฎรแล้วแต่กรณีและคุ้มครองไปถึงผู้ดำเนินการถ่ายทอด
การประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์
ที่ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นด้วย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง
นายระวี กิ่งต่ำวงศ์ นายเจริญ คันธวงศ์ นายจักรพันธุ์ ยมจินดา
นายเอกภาพ พลซื่อ
และนายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคสองและเพิ่มความเป็นวรรคสาม
และวรรคสี่ของมาตรา ๑๓๑ ดังนี้

"เอกสิทธิ์นี้ย่อมตามมาวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้มีมลทินในการประชุมสภาที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรนั้นต่อรัฐสภาคุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมสภาที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรนั้นต่อรัฐสภาไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภาและการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความคิดเห็นในที่ประชุมผิดทางอาญา หรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น

เมื่อสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำตามวรรคสองร้องขอก่อนหรือขณะกล่าวถ้อยคำในการประชุมสภาที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ให้หยุดการถ่ายทอดดังกล่าวชั่วคราวในระหว่างนั้น ให้ประธานในที่ประชุมสั่งหยุดการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ชั่วคราวระหว่างที่สมาชิกผู้นั้นกล่าวถ้อยคำ

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสามให้ใช้บังคับกับบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมด้วย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ นายสุดิน ภูยุทธานนท์
และนายมุช สุไลมาน ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคสองและเพิ่มความเป็นวรรคสาม
ของมาตรา ๑๓๑ ดังนี้

"เอกสิทธิ์นี้ย่อมตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณา
การประชุมตามข้อบังคับของวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร หรือการประชุม
หลักหรือที่หลีกเลี่ยงคุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมสภาหรือ
ในการประชุมสภาที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุ
โทรทัศน์หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมดังกล่าวนั้นมีลักษณะ
เป็นการนำไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภาและการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะ
เป็นความผิดหรือในที่ประชุมดังกล่าวผิดทางอาญา หรือละเมิดสิทธิในทาง
แพ่งต่อบุคคลอื่น ทั้งนี้ สมาชิกและผู้กล่าวถ้อยคำมีสิทธิร้องให้ประธาน
ในที่ประชุมสั่งระงับการถ่ายทอดขณะที่ตนกล่าวถ้อยคำได้

เอกสิทธิ์นี้ย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงาน
การประชุมตามข้อบังคับของวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี
และคุ้มครองไปถึงบุคคล ซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลง
ข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมด้วย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๓๑ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายเอกภาพ พลซื่อ นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายเจริญ คันธวงศ์
นายจักรพันธุ์ ยมจินดา ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง นายระวี กิ่งค่าวงศ์
นายสุรศักดิ์ บัวขาว นางเครือวัลย์ สมณะ นายชุมพล ศิลปอาชา
และนายวัชรินทร์ เกตะวันดี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๓๒

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๓๒ ของร่างฯ มาตรา ๓

ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง นายมนตรี พงษ์พานิช
นายอร่าม อามระดิษ นายอัมพล จันทรเจริญ นายประวัติ ทองสมบูรณ์
นายดนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์ นายพงษ์อุดม ตรีสุขี นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข
นายระวี หิรัญโชติ นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล
นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
นายวิทยา แก้วภราดัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม
นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน

นายโอวาท จุลโคตร นายวิทูรย์ นามบุตร นายมอนอินทร์ รินคำ
นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช
และนายวิรัช รัตนเศรษฐ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายวัชรินทร์ เกตะวันดี ขอแปรญัตติตัดความ
ในมาตรา ๑๓๒ ออกทั้งมาตรา
คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๓๓

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๓๔

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๓๔ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์

และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๑๓๔ เป็นดังนี้

"พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภาทรงเปิดและปิดประชุม

พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำรัฐพิธีเปิด

ประชุมสมัยประชุมสามัญประจำปีหรือสมัยแรกของปีกรณีมีการประชุม

ปีละสองสมัยด้วยพระองค์เองหรือจะโปรดเกล้าฯ ให้รัชทายาทซึ่ง

บรรลุนิติภาวะแล้วหรือผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้แทนพระองค์มาทำรัฐพิธีก็ได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๓๔

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น

โดยแก้ความใน มาตรา ๑๓๔ เป็นดังนี้

"เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐพระมหากษัตริย์

จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้

การเรียกประชุม และการปิดประชุมรัฐสภาตามวรรคหนึ่ง

ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา"

นายสุเมธ พรมพันห่าว นายปัญจะ เกสรทอง
นายสุรศักดิ์ บัวขาว ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี นายวิทูรย์ นามบุตร
และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง นายระวี กิ่งคำวงศ์ นายเจริญ คันธวงศ์
นายจักรพันธุ์ ยมจินดา นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ
นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ล่าพูน นายเอกภาพ พลซื่อ
นายโอวาท จุลโคตร และนายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๓๕ ดังนี้

"การเรียกประชุม และการปิดประชุมรัฐสภาตามวรรคหนึ่งให้
กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๑๓๕ ทวิ)

นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน
นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์
นายเอกพร รักความสุข นายชงชัย พิมพ์สกุล
และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๑๓๕ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๑๓๔ ทวิ การเรียกประชุมและการปิดประชุมรัฐสภาตามวรรคหนึ่งให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๓๖

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๓๖ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสามและเพิ่มความเป็นวรรคสี่ของมาตรา ๑๓๖ ดังนี้

"ให้ประธานรัฐสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาแล้วแต่กรณี เป็นผู้ลงนามสนองพระบรมราชโองการปิดสมัยประชุมวิสามัญตามวรรคหนึ่งจะกระทำได้แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา

ให้ประธานรัฐสภานำความกราบบังคมทูลและลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๓๗

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยแก้ความในมาตรา ๑๓๗ เป็นดังนี้

"ภายใต้บังคับมาตรา ๑๓๖ การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุมและการปิดประชุมรัฐสภาให้กระทำโดยพระบรมราชโองการ ประกาศพระบรมราชโองการและให้ประธานรัฐสภาลงนามสนองพระบรมราชโองการ"

นายสุเมธ พรมพันห่าว นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวิฑูรย์ นามบุตร นายสุวิทย์ คุณกิตติ และนายสุรศักดิ์ บัวขาว ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย ร้อยโท กฤเทพ ใสกระจ่าง นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายอารีเพ็ญ อุดรสินธุ์ นายสุดิน ภูยุทธานนท์ นายมุข สุไลมาน นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์ นายดำรง ณ ลำพูน

นายเอกพร รักความสุข นายเอกภาพ พลชื่อ นายชงชัย พิมพ์สกุล
นายไชยยศ จิรเมธากร นายโอวาท จุลโคตร
และนายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๓๗ เป็นดังนี้

"ภายใต้บังคับมาตรา ๑๓๖ การเรียกประชุมการขยายเวลาประชุมและการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกาประกาศพระบรมราชโองการและให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายระวี กิ่งคำวงศ์
นายเจริญ คันธวงศ์ และนายจักรพันธุ์ อมจินดา ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๓๗ เป็นดังนี้

"ภายใต้บังคับมาตรา ~~๗๗~~ ๑๓๕ การเรียกประชุมการขยายเวลาประชุม และการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกาประกาศพระบรมราชโองการและให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๓๘

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๓๘ ของร่างฯ มาตรา ๓

มาตรา ๑๓๙

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๓๙ ของร่างฯ มาตรา ๓ .

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๔๐

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๔๐ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๔๑

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๔๑ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายปรีชา สุวรรณทัต (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยแก้ความในมาตรา ๑๔๑ เป็นดังนี้

"*ภายในห้าปีนับแต่วันที่มีการเลือกตั้ง* ในระหว่างที่อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ *จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* ให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาที่สิ้นสุดลงทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา ๑๗ มาตรา ๒๑ และมาตรา ๑๓๘"

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร และนายวิทูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๔๒

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๔๒ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายสุวโรช พะลัง นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เชิงอักษร นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ขามช่วง นายสมพงษ์ สู่สุภอรรถ พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร และนายวิฑูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ

และได้แก้ไขในมาตรานี้และนำไปบัญญัติ

เป็นมาตรา ๑๔๒ ทวิ ผู้แปรญัตติพอใจ

นายส่งสุข ภัคเกษม นายวีระกร คำประกอบ และนายทรงธรรม ปัญญาดี ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๒ เป็นดังนี้

"ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยประธานรัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อ

มีคำรับรองของนายกรัฐมนตรีการเสนอร่างพระราชบัญญัติของประธานรัฐสภา จะกระทำได้เมื่อเป็นร่างพระราชบัญญัติ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐสภา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช และนายวิรัช รัตนเศรษฐ ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๒ เป็นดังนี้

"ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร *หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งสองสภา* ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอยู่ในขณะนี้ *หรือสมาชิกทั้งสองสภาซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งสองสภาที่มีอยู่ในขณะนี้* หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนเข้าชื่อกันเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้ประธานรัฐสภาเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร *หรือประธานวุฒิสภา* ตามลำดับ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายส่งสุข ภัคเกษม ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสี่ของมาตรา ๑๔๒ เป็นดังนี้

"ในกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินที่จะต้องมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรีหรือไม่ให้เป็นอำนาจของ*ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานศาลรัฐธรรมนูญ*เป็นผู้วินิจฉัย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติเพิ่มความ

เป็นวรรคห้าของมาตรา ๑๔๒ ดังนี้

"ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่แจ้งการรับรองร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินภายในเก้าสิบวันให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อไป"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๔๒ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๔๓

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๔๔

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๔๔ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๔ เป็นดังนี้

"ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๐ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เสนอตามมาตรา ๑๔๓ และลงมติเห็นชอบแล้ว ให้สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภา วุฒิสภาต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เสนอมานั้นให้เสร็จภายในหกสิบวัน แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินต้องพิจารณาให้เสร็จภายในสามสิบวัน ทั้งนี้ เว้นแต่สภาผู้แทนราษฎรจะได้ลงมติให้ขยายเวลาออกไปเป็นกรณีพิเศษซึ่งต้องไม่เกินสามสิบวัน กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม และให้เริ่มนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา"

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๔๕

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๔๕ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายจรัส สุวรรณเวลา นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล
นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
นายวิทยา แก้วภราดัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม
นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน
นายโอวาท จุลโคตร นายวิทูรย์ นามบุตร นายส่งสุข ภัคเกษม
นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช
และนายวิรัช รัตนเศรษฐ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคสองของมาตรา ๑๔๕ เป็นดังนี้

"คณะกรรมาธิการร่วมกันอาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียก
บุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาร่าง
พระราชบัญญัติได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและเอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๑๓๑ นั้นให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๔๖

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๔๖ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ
นายไชยยศ จิรเมชากร นายคำรณ ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร
และนายวิฑูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๔๗

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
นายวิฑูรย์ นามบุตร ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี
และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย
นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย
นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎางค์ แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก
นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล
นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายวินัย เสนเนียม

นายรัชชัย ศรีลาภ ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน นายฉลาด ชามช่วง พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ และนายโอวาท จุลโคตร ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสองของมาตรา ๑๔๗ เป็นดังนี้

"ในกรณีที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้พิจารณานั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ให้ประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นตกไป"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๔๘

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๔๘ ของร่างฯ มาตรา ๓

มาตรา ๑๔๙

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายประเทือง คำประกอบ

และนายล่ำพอง พิลาสมบัติ ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๑๔๙ เป็นดังนี้

"งบประมาณรายรับ งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณออกไม่ทันปีงบประมาณใหม่ ให้ใช้กฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลาง"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๑๔๙ ทวิ)

นายประเทือง คำประกอบ

และนายล่ำพอง พิลาสมบัติ ขอแปรญัตติเพิ่มความ

เป็นมาตรา ๑๔๙ ทวิ ดังนี้

"ให้คณะรัฐมนตรี จัดทำร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายรับงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมและร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายและเงินนอกงบประมาณเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๕๐

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๕๐ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย นายจรัส สุวรรณเวลา และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายประสพ บุษราคัม และนายปัญจะ เกสรทอง ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายลำพอง พิลาสมบัติ และนายถวิล อุกฤษ์หร่าย ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๐ เป็นดังนี้

"ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายและเงินนอกงบประมาณ สภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายในหกสิบหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาถึงสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบแล้วในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายกนก ลิ้มตระกูล นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ นายประเทือง ค่าประกอบ และพันตำรวจโท สมชาย เพ็ศประเสริฐ ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๐ เป็นดังนี้

"ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายในหกสิบหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาถึงสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบแล้วในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการ และในการพิจารณาวาระที่สอง ให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นตามโครงสร้างแผนงานแต่ละด้านของปีงบประมาณในแต่ละปีซึ่งแต่ละคณะประกอบด้วยกรรมาธิการมีจำนวนไม่เกินสามสิบห้าคน โดยจะต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรและเอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๑ ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งและเพิ่มความเป็นวรรคหกของมาตรา ๑๕๐ ดังนี้

"ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายในหกสิบหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาถึงสภาผู้แทนราษฎร

.....

.....

เมื่อร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการสามัญงบประมาณขึ้นเพื่อพิจารณาติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณดังกล่าว"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๕๑

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายส่งสุข ภัคเกษม ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นวรรคสองของมาตรา ๑๕๑ ดังนี้

"ให้ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยให้ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายตุลาการ มีอำนาจเบิกจ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ต่างหาก"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นวรรคสองของมาตรา ๑๕๑ ดังนี้

"ในกรณีการเปลี่ยนแปลงรายการหรือจำนวนในรายการที่รัฐสภาได้อนุมัติจะต้องรายงานให้คณะกรรมาธิการสามัญงบประมาณและรัฐสภาทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันมีการเปลี่ยนแปลงนั้น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๔๒

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายสมพงษ์ สูตุภอรรถ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายวาสิต พยัคฆบุตร นายฉลาด ขามช่วง และพันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๔๒ เป็นดังนี้

"*สุดิสสหสสะ*สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๕๓

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๕๓ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล
และนายไพศาล จันทรภักดี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้นำไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๙ ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุเมธ พรมพันห่าว นายวิทูรย์ นามบุตร
นายมานะ คูสกุล และนายสุรศักดิ์ บัวชาว ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวโรช พะลัง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม
นายรัชชัย ศรีลาภ นายวาสิต พยัคฆบุตร นายไชยยศ จิรเมธากร
นายคำรณ ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร
และนายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๕๓ เป็นดังนี้

"ในที่ประชุมสุขิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายชานินทร์ ใจสมุทร นายชุมพล กาญจนะ
และนายวัชรินทร์ เกตะวันดี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๔๓ เป็นดังนี้

"ในที่ประชุมสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย
ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ
และนายชินวรณ์ บุณยเกียรติ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๔๓ เป็นดังนี้

"ในที่ประชุมสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรี เห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายระวี กิ่งค่าวงศ์ นายเจริญ คันธวงศ์
นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายจักรพันธุ์ ยมจินดา นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์
นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์

นายไชยยศ สะสมทรัพย์ นายเอกพร รักความสุข นายชงชัย พิมพ์สกุล นายเอกภาพ พลซื่อ นางเครือวัลย์ สมณะ และนายมอนอินทร์ รินคำ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๔๓ เป็นดังนี้

"ในที่ประชุมสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในที่ประชุมในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายวิรัช ร่มเย็น ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๔๓ เป็นดังนี้

"ในที่ประชุมสภาหรือ สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๔๓ เป็นดังนี้

"ในที่ประชุมสภาหรือ สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้แต่รัฐมนตรีย่อมมี

สิทธิที่จะไม่ตอบหรือตอบว่าไม่เห็นด้วยหรือไม่ออกเสียงนั้นย่อมไม่ตกลงเป็นประโยชน์แก่ผู้ออกเสียงหรือผู้ใดตามประสงค์ หรือขัดต่อหลักการแห่งประชาธิปไตย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๕๔

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๕๔ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายสุวโรช พะลัง นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล
นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ
นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร
นายคำรณ ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร
และนายวิทูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๕๕

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๕๕ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ
นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร
และนายวิฑูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๕๖

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๕๖ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายวัชรินทร์ เกตะวันดี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๕๖ เป็นดังนี้

"*สุดิสภาหรือสภา*ผู้แทนราษฎรมีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมาธิการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามที่สภามอบหมายแล้วรายงานต่อสภา คณะกรรมาธิการที่กล่าวนี้

อาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๑ วรรคสองและมาตรา ๑๓๑ ทวิ ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

การตั้งกรรมาธิการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร

[illegible]"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

นางเครือวัลย์ สมณะ

และนายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๕๖ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมาธิการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมาธิการวิสามัญ เพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามที่สภามอบหมายแล้วรายงานต่อสภา คณะกรรมาธิการที่กล่าวนี้อาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๑ และมาตรา ๑๓๑ ทวิ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

การตั้งกรรมาธิการสามัญต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความประสงค์จะขอแปรญัตติ ให้ยื่นคำขอแปรญัตติต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรภายในเวลาที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายสุวิทย์ คุณกิตติ

ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๕๖ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมาธิการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมาธิการวิสามัญ เพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามที่สภามอบหมายแล้วรายงานต่อสภา

คณะกรรมาธิการที่*ตั้งขึ้น*อาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้ตามบทบัญญัติของกฎหมาย

ในกรณีที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้ตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ให้เลือกบุคคลที่เป็นสมาชิกแห่งสภานั้นเป็นกรรมาธิการ

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๑ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

การตั้งกรรมาธิการสามัญหรือกรรมาธิการวิสามัญจะต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร

ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๔๙ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้กำหนดอัตราส่วนตามวรรคสาม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล และนายไพศาล จันทรภักดี ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖ เป็นดังนี้

"วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมาธิการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมาธิการวิสามัญ เพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามที่สภามอบหมายแล้วรายงานต่อสภา คณะกรรมาธิการที่กล่าวนี้อาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้ บุคคลใดที่ไม่ส่งเอกสารหรือไม่ไปแสดงข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมาธิการตามที่คณะกรรมาธิการเรียก ให้ถือว่าบุคคลนั้นขัดคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นางนิภา พริ้งศุลกะ นางอัญชลี วานิช เทพบุตร
และนายวิเชียร คันฉ่อง ขอแปรญัตติตัดความ
ในวรรคสี่ของมาตรา ๑๕๖ ออก

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายมอนอินทร์ รินคำ ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นวรรคห้าของมาตรา ๑๕๖ ดังนี้

"การเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่ง บุคคลดังกล่าวจะปฏิเสธมิได้ หากไม่ปฏิบัติตามถือว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมายและจะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๕๗

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๕๗ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร และนายวิทูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายส่งสุข ภัคเกษม ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๕๗ เป็นดังนี้

"การประชุมคณะกรรมาธิการต้องมีกรรมาธิการมาประชุม
ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมาธิการทั้งหมดจึงจะเป็น
องค์ประชุม เว้นแต่ในกรณีที่การประชุมนั้นเป็นการประชุมเพื่อลงมติ
ต้องมีกรรมาธิการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมาธิการ
ทั้งหมด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสฤต สันติเมทนีดล
และนายสุธรรม แสงประทุม ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๕๗ เป็นดังนี้

"การประชุมคณะกรรมาธิการต้องมีกรรมาธิการมาประชุม
ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมาธิการทั้งหมด จึงจะเป็น
องค์ประชุม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๕๘

คณะกรรมาธิการตัดออก

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๕๙

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๕๙ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม
นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน
นายโอวาท จุลโคตร และนายวิฑูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย
นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายระวี กิ่งคำวงศ์ นายสุรศักดิ์ บัวขาว
นายเจริญ คันธวงศ์ นายจักรพันธุ์ ยมจินดา นางนิภา พริ้งศุลกะ
นางอัญชลี วานิช เทพบุตร นายวิเชียร คันฉ่อง นายเอกภาพ พลซื่อ
และนายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้นำไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗ ผู้แปรญัตติพอใจ

(มาตรา ๑๕๙ ทวิ)

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย
นายถวิล ไพรสณฑ์ ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง
และนายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้นำไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๙ ผู้แปรญัตติพอใจ

ส่วนที่ ๕ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๖๐

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๖๐ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น
ให้ตัดความใน (๑๓) ของมาตรา ๑๖๐ ออก

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล
นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
นายวิทยา แก้วภราดัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม
นายรัชชัย ศรีลาภ นายดำรง ณ ลำพูน นายไชยยศ จิรเมธากร
นายโอวาท จุลโคดร นายวิทูรย์ นามบุตร
และนายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติแก้ความ
ใน (๘) และเพิ่มความเป็น (๘ ทวิ) และ
(๘ ตรี) ของมาตรา ๑๖๐ ดังนี้

"(๘) การ~~ตีความรัฐธรรมนูญ~~ร่างข้อบังคับตามมาตรา ๑๕๘
มาตรา ๑๖๑

(๘ ทวิ) การพิจารณาเสนอแนะบุคคลเพื่อพระมหากษัตริย์
ทรงแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการรัฐสภาตามมาตรา ๑๖๒ ทวิ

(๘ ตรี) การพิจารณาให้ผู้ตรวจการรัฐสภาพ้นจากตำแหน่ง
ตามมาตรา ๑๖๒ เบญจ

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๖๑

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๖๑ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายสุวโรช พะลัง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม
นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน
นายโอวาท จุลโคตร นายวิทูรย์ นามบุตร นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ
นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย
นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก
นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวุรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล
นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ขามช่วง
นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ นายถวิล ไพรสณฑ์
นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ
นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย
ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี
และนายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๖๒

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๖๒ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายสุวโรช พะลัง นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล
นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
นายวิทยา แก้วภราดัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม

นายวิฑูรย์ นามบุตร นายโอวาท จุลโคตร นายรัชชัย ศรีลาภ
นายไชยยศ จิรเมธากร นายดำรง ณ ลำพูน
และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้นำไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๑ ผู้แปรญัตติพอใจ

(ส่วนที่ ๖ ผู้ตรวจการรัฐสภา)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นส่วนที่ ๖ ผู้ตรวจการรัฐสภา ดังนี้

"ส่วนที่ ๖ ผู้ตรวจการรัฐสภา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(ส่วนที่ ๖ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน)

นายบุญชู โรจนเสถียร ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นส่วนที่ ๖ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ดังนี้

"ส่วนที่ ๖ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๖๒ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายโกวิท สุรัสวดี (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น

โดยให้ตัดความในมาตรา ๑๖๒ ทวิ ออก

นายประสพ บุษราคัม ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุเมธ พรมพันห่าว นายถวิล ไพรสณฑ์
นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ
นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายระวี กิ่งคำวงศ์ นายสุรศักดิ์ บัวขาว
นายเจริญ คันธวงศ์ นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ
นายจักรพันธุ์ ยมจินดา นายอารีเพิ่ญ อุตรสินธุ์ นายสุดิน ภูยุทธานนท์
นายมุข สุไลมาน นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน
นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์
นายเอกพร รักความสุข นายชงชัย พิมพ์สกุล นายเอกภาพ พลชื่อ
นายคำรณ ณ ลำพูน นายไชยยศ จิรเมธากร นายโอวาท จุลโตตร

นายวิทูรย์ นามบุตร นายชุมพล ศิลปอาชา นายมานะ คูสกุล
นายส่งสุข ภัคเกษม นายวีระกร คำประกอบ
และนายทรงธรรม ปัญญาดี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๑๒๒ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๑๒๒ ทวิ ให้มีผู้ตรวจการรัฐสภาคนหนึ่ง ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของรัฐสภา

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้ตรวจการรัฐสภา

ให้ผู้ตรวจการรัฐสภามีผู้ช่วยและเจ้าหน้าที่ตามความจำเป็นและให้รัฐสภาจัดให้มีสำนักงานและจัดสรรงบประมาณให้ตามความจำเป็นตามที่ผู้ตรวจการรัฐสภาร้องขอ

การแต่งตั้งและถอดถอนผู้ช่วยผู้ตรวจการรัฐสภาให้เป็นไปตามที่ผู้ตรวจการรัฐสภากำหนด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายบุญชู โรจนเสถียร ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๖๒ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๑๖๒ ทวิ ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นส่วนราชการในสังกัดรัฐสภา

ข้าราชการสังกัดสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นข้าราชการรัฐสภาสามัญ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๑๖๒ ตรี)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๖๒ ตรี ดังนี้

"มาตรา ๑๖๒ ตรี ผู้ตรวจการรัฐสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิดและมีอายุไม่ต่ำกว่าห้าสิบปีบริบูรณ์

(๒) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๓) ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๐ หรือมาตรา ๑๑๓ (๑) (๒) (๔) (๙) และ (๑๐)

(๔) ไม่เป็นผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตุลาการสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารส่วนท้องถิ่น

(๕) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือผู้มีตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนดำรงตำแหน่ง

(๖) ไม่เคยต้องคำพิพากษา ถึงที่สุดหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก

(๗) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออกหรือให้ออกจากราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ เพราะกระทำผิดวินัย

(๘) ไม่เป็นประธานกรรมการ กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีอำนาจกระทำการผูกพันห้างหุ้นส่วนบริษัทหรือองค์การใด ๆ ที่ดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไร

คุณสมบัติของผู้ช่วยผู้ตรวจการรัฐสภาให้เป็นไปตามที่ผู้ตรวจการรัฐสภากำหนดแต่อย่างน้อยผู้ช่วยผู้ตรวจการรัฐสภาต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม (๓) (๔) และ (๕)"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายบุญชู โรจนเสถียร ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๖๒ ตรี ดังนี้

"มาตรา ๑๖๒ ตรี ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการรับจ่ายของแผ่นดิน และการรับจ่ายเงินและทรัพย์สินของหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งของท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๑๖๒ จัตวา)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๑๖๒ จัตวา ดังนี้

"มาตรา ๑๖๒ จัตวา ผู้ตรวจการรัฐสภามีวาระการดำรงตำแหน่งห้าปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองคราวไม่ได้

ผู้ตรวจการรัฐสภาที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระต้องปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ตรวจการรัฐสภาขึ้นใหม่"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายบุญชู โรจนเสถียร ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๑๖๒ จัตวา ดังนี้

"มาตรา ๑๖๒ จัตวา สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินต้องเสนอรายงานการตรวจสอบการรับจ่ายเงินและทรัพย์สินตามอำนาจหน้าที่พร้อมทั้งข้อสังเกตต่อวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๑๖๒ เบญจ)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๑๖๒ เบญจ ดังนี้

"มาตรา ๑๖๒ เบญจ สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก เพื่อให้รัฐสภาวินิจฉัยให้ผู้ตรวจการรัฐสภาพ้นจากตำแหน่งได้เพราะกระทำการอันขาดความซื่อสัตย์สุจริตหรือขาดความเที่ยงธรรมหรือเป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการเป็นผู้ตรวจการรัฐสภาหรือขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๒ ตรี

มติของรัฐสภาให้ผู้ตรวจการรัฐสภาพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๑๖๒ ฉ)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๑๖๒ ฉ ดังนี้

"มาตรา ๑๖๒ ฉ นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระผู้ตรวจการรัฐสภาพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๒ ตรี

(๔) รัฐสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๖๒ เบญจ

ในกรณีเช่นนี้ให้ผู้ตรวจการรัฐสภาพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่รัฐสภามีมติ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ตรวจการรัฐสภาพ้นจากตำแหน่ง ให้รัฐสภาดำเนินการเสนอบุคคลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการรัฐสภา กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๑๖๒ สัตต)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๖๒ สัตต ดังนี้

"มาตรา ๑๖๒ สัตต ผู้ตรวจการรัฐสภามีอำนาจหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐ ของท้องถิ่น หรือของรัฐวิสาหกิจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

(๒) การกระทำหรือการงดเว้นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ของท้องถิ่น หรือของรัฐวิสาหกิจ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียน หรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นการชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(๓) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๑๖๒ อัฏฐ)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๑๖๒ อัฏฐ ดังนี้

"มาตรา ๑๖๒ อัฏฐ เมื่อผู้ตรวจการรัฐสภาได้สอบสวนเรื่องตามมาตรา ๑๖๒ สัตต แล้วเห็นว่าคำร้องเรียนหรือกรณีที่พิจารณามีมูล ให้ทำความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขส่งให้กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ถ้าผู้ตรวจการรัฐสภาได้สอบสวนแล้ว แม้ปรากฏว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ของท้องถิ่น หรือของรัฐวิสาหกิจ เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือมติคณะรัฐมนตรี แต่กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้นก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมหรือความไม่เสมอกันในกฎหมาย หรือเป็นการเลือกปฏิบัติ ผู้ตรวจการรัฐสภาจะเสนอแนะต่อกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขก็ได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้ตรวจการรัฐสภามีอำนาจออกระเบียบและหลักเกณฑ์การรับเรื่องไว้พิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ช่วยผู้ตรวจการรัฐสภา และเจ้าหน้าที่ได้ตามที่เห็นสมควรและมีอำนาจออกหนังสือเรียกบุคคล พยานหลักฐาน หรือเอกสารจากบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณาได้

ระเบียบของผู้ตรวจการรัฐสภาตามวรรคสาม ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๑๖๒ นว)

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๖๒ นว ดังนี้

"มาตรา ๑๖๒ นว ให้ผู้ตรวจการรัฐสภาทำรายงานประจำปีเสนอต่อรัฐสภา ในรายงานดังกล่าวให้ระบุถึงผลการปฏิบัติงานในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาและรายงานโดยละเอียดถึงการที่กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมิได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะตามมาตรา ๑๖๒ อัฏฐ โดยไม่แสดงเหตุผลหรือมิได้ชี้แจงด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการรัฐสภาเห็นสมควรรายงานให้รัฐสภาทราบเป็นพิเศษเพราะเป็นกรณีรีบด่วนหรือจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดิน ก็ให้กระทำได้

รายงานประจำปีตามวรรคหนึ่งให้เปิดเผยให้ประชาชนทราบ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

หมวด ๗ คณะรัฐมนตรี

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๖๓

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายสุเมธ พรมพันห่าว นายถวิล ไพรสณฑ์ นายสุรศักดิ์ บัวขาว นายวิทูรย์ นามบุตร และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสองของมาตรา ๑๖๓ เป็นดังนี้

"นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกนายกรัฐมนตรีให้กระทำในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่มีการอภิปรายการออกเสียงลงคะแนนให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงรับรองเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสองและวรรคสามของมาตรา ๑๖๓ เป็นดังนี้

"นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้เลือกตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในวรรคสาม

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราช
*โองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี*การเลือกนายกรัฐมนตรีให้สมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรเสนอชื่อบุคคลที่เห็นสมควรเป็นนายกรัฐมนตรีต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับรองจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ โดยไม่มีการอภิปราย ถ้ามีการเสนอชื่อผู้ใดเพียงชื่อเดียว ให้ถือว่าผู้นั้นได้รับเลือก ถ้ามีการเสนอชื่อหลายชื่อให้ออกเสียงลงคะแนนโดยเรียกชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามลำดับอักษร ให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นรายคนด้วยการขานชื่อที่เสนอชื่อใดชื่อหนึ่งและให้ประธานในที่ประชุมเชิญสมาชิกไม่น้อยกว่าห้าคนเป็นผู้ตรวจนับ ผู้ได้คะแนนสูงสุดเป็นผู้ได้รับเลือก ถ้าได้คะแนนสูงสุดเท่ากันหลายชื่อให้เลือกใหม่เฉพาะชื่อที่ได้คะแนนเท่ากัน แต่ถ้าคะแนนสูงสุดเท่ากันอีก ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติเลือกผู้ใดแล้ว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำความกราบบังคมทูลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์ นายเอกพร รักความสุข นายชงชัย พิมพ์สกุล และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสองและวรรคสามของมาตรา ๑๖๓ เป็นดังนี้

"นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรการเลือกนายกรัฐมนตรี ให้กระทำในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่มีการอภิปราย

การออกเสียงลงคะแนนให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงรับรองเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

ให้นายกรัฐมนตรีเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติเลือกผู้ใดแล้วให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำความกราบบังคมทูลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้นั้นและลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายปัญจะ เกสรทอง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง นายสมัคร สุนทรเวช ร้อยตำรวจโท เชาวริน ลัทธสักดิ์ศิริ นายกนก ลิ้มตระกูล นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ นายประเทือง ค่าประกอบ นายลำพอง พิลาสมบัติ นายระวี กิ่งคำวงศ์ นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ นายสุดิน ภูยุทธานนท์ นายมุข สุไลมาน นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายถวิล ฤกษ์หร่าย นายจีรมิตร อุดมธรรมภักดี นายเอกภาพ พลซื่อ นายโอวาท จุลโคตร นายชุมพล ศิลปอาชา พันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ และนายวิรัช ร่มเย็น ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสองและวรรคสามของมาตรา ๑๖๓ เป็นดังนี้

"นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกนายกรัฐมนตรีให้กระทำในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่มีการอภิปราย และต้องมีคะแนนเสียงรับรองเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร การออกเสียงลงคะแนนให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย

เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติเลือกผู้ใดแล้ว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้นำความกราบบังคมทูลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง นายมนตรี พงษ์พานิช นายอร่าม อามระดิษ นายอัมพล จันทรเจริญ นายประวัติ ทองสมบูรณ์ นายดนัยฤทธิ์ วัชรามาร์ณ นายพงษ์อุดม ตรีสุขี นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข และนายระวี หิรัญโชติ ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นวรรคสามของมาตรา ๑๖๓ ดังนี้

"คณะรัฐมนตรีอีกจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนรัฐมนตรีทั้งหมดจะต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสามของมาตรา ๑๖๓ เป็นดังนี้

"ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้นำความกราบบังคมทูลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดและลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๖๔

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายถวิล ไพรสณฑ์ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสองมาตรา ๑๖๔ เป็นดังนี้

"ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชนทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายประเทือง ค่าประกอบ และนายลำพอง พิลาสมบัติ ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสองของมาตรา ๑๖๔ เป็นดังนี้

"ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมีคุณธรรมเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนปวงชนชาวไทยทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๖๔ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายจรัส สุวรรณเวลา นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๖๕

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายโสภณ เพชรสว่าง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน

นายโอวาท จุลโคตร และนายวิทูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ

และได้นำไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๔ ทวิ ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๖๖

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๖๖ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๖๖ เป็นดังนี้

"รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งหรือกระทำการใด ๆ ที่มีลักษณะขัดกับการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรี หรือที่ห้ามไว้มิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำรงหรือกระทำตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๑๔ มิได้เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะเป็นผู้จัดการกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทนหรือลูกจ้างของบุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัทหรือ องค์การใด ๆ ซึ่งที่ดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไรก็มิได้ด้วย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๖๗

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๖๗ ของร่างฯ มาตรา ๓

มาตรา ๑๖๘

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๖๙

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๖๙ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายปรีชา สุวรรณทัต และนายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น

โดยแก้ความในมาตรา ๑๖๙ เป็นดังนี้

"ในการ~~ดำรงตำแหน่งและปฏิบัติ~~บริหารราชการแผ่นดิน รัฐมนตรีต้อง ดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่ได้แถลงไว้ตามมาตรา ๑๖๘ และต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่ของตน ~~และ~~รวมทั้งต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อสภาผู้แทนราษฎรในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี"

นายอนุรักษ์ จุรีมาศ นายประกิจ พลเดช และนายวิรัช รัตนเศรษฐ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายถวิล ไพรสณฑ์ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๖๙ เป็นดังนี้

"ในการดำเนินการตามนโยบายบริหารราชการแผ่นดินรัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่แถลงไว้ตามมาตรา ๑๖๘ และต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่ของตน รวมทั้งต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายส่งสุข ภัคเกษม ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นวรรคสองของมาตรา ๑๖๙ ดังนี้

"มติใด ๆ ของสภาผู้แทนราษฎรที่ให้คณะรัฐมนตรีนำไปดำเนินการหรือแก้ไขปัญหาที่เป็นนโยบายของคณะรัฐมนตรีนั้น รัฐมนตรีจะต้องรับผิดชอบตามหน้าที่ของตนด้วย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๑๖๙ ทวิ)

นายส่งสุข ภัคเกษม นายวีระกร คำประกอบ และนายทรงธรรม ปัญญาดี ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๖๙ ทวิ ดังนี้

"ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งรัฐมนตรีจำนวนหนึ่งประกอบกันเป็น
คณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจทำหน้าที่บริหารนโยบายทางเศรษฐกิจและ
พิจารณากำหนดแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๗๐

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๗๑

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๗๑ ของร่างฯ มาตรา ๓

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์
นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ
นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ
นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์
นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ขามช่วง นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ
พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายประเทือง คำประกอบ

และนายลำพอง พิลาสมบัติ ขอแปรญัตติเพิ่มความ

เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๗๑ ดังนี้

"คณะรัฐมนตรีรักษาการ จะต้องไม่ดำเนินการ

(๑) อนุมัตินโยบายใหม่

(๒) อนุมัติสัมปทาน หรือต่อสัญญาสัมปทาน

(๓) โอนเงินงบประมาณ หรือโอนเงินนอกงบประมาณ

(๔) อนุมัติการกู้เงิน

(๕) โยกย้ายข้าราชการตั้งแต่ระดับซี ๗ ขึ้นไป"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๗๒

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๗๒ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายสุวโรช พะลัง นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ
นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย
นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก
นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล
นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ขามช่วง
นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ นายมานะ คูสกุล

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายรัชชัย ศรีลาภ นายคำรณ ณ ลำพูน
นายไชยยศ จิรเมธากร นายโอวาท จุลโคตร
และนายวิฑูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๗๒ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๗๓

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๗๔

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๗๔ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายปรีชา สุวรรณทัต (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยแก้ความในวรรคสองของมาตรา ๑๗๔ เป็นดังนี้

"ในการชุมนุมสาธารณะต่อไปตามพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่งให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นสมควรสั่งห้ามหรือมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดกระทำการใดๆ หรือสั่งผู้หนึ่งผู้ใดกระทำการใดๆ ตามที่จำเป็นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสมควรแก่เหตุ และต้องคำนึงถึงความได้สัดส่วนกับผลที่จะได้รับในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะนั้น เห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ แต่ทั้งนี้จะตราพระราชกำหนดที่เป็นการนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดอาญาจะกระทำมิได้"

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยแก้ความในวรรคหนึ่ง วรรคสองและวรรคสาม ของมาตรา ๑๗๔ เป็นดังนี้

"วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาที่ถ้ามีความจำเป็นอันต่อเนื่องโดยฉับพลันตามที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาหรือคณะรัฐมนตรีร้องขอ หรือตามที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควรเอง ต้องมีกฎหมายเกี่ยวด้วยการภาษีอากร หรือเงินตราซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาตามวรรคสองต่อไป วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาตามวรรคสองหรือวรรคสามแห่งพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาโดยพลันเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติหรือวุฒิสภาไม่อนุมัติหรือสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้น ให้พระราชกำหนดนั้นตกไปนับแต่วันนั้นเป็นต้นไป ในกรณีเช่นว่านี้ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับแก่การที่รัฐมนตรีต้องรับผิดตามมาตรา ๑๖๔ ด้วยโดยอนุโลม แต่การที่ได้กระทำไปตามพระราชกำหนดนั้น นิรโทษกรรมแก่บุคคลหรือคณะบุคคลผู้กระทำการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจะกระทำมิได้

ถ้าวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติพระราชกำหนดนั้น หรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติหรือสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดให้ที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่งจะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามวันนับแต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติหรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่

มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไปนั้น"

นายสุเมธ พรมพันห่าว นายถวิล ไพรสณฑ์ นายสุรศักดิ์ บัวขาว
นายมานะ คูสกุล นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ
และนายวิทูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายเจริญ คันธวงศ์ นายจักรพันธุ์ ยมจินดา
นายสุวโรช พะลัง นายชานินทร์ ใจสมุทร นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ
นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ
นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร
นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย
นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎางค์ แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก
นายสุรเชษฐ์ แวอาแซ นายชินวรณ์ บุณยเกียรติ นายปรีชา มุสิกุล
นายระวี กิ่งคำวงศ์ นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์
นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ นายสุดิน ภูยุทธานนท์ นายมุข สุไลมาน
นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ
นางสาวเสาวลักษณ์ สุวิยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์
นายเอกพร รักความสุข นายชงชัย พิมพ์สกุล นายเอกภาพ พลซื่อ

นายฉลาด ขามช่วง พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ นายชุมพล ศิลปอาชา นายชุมพล กาญจนะ และนายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติตัดความในมาตรา ๑๗๔ ออกทั้งมาตรา

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

ร้อยโท กฤษฎ ไสกระจ่าง และนายวิรัช ร่มเย็น ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๗๔ เป็นดังนี้

"*ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน* ที่ถ้ามีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวด้วยการภาษีอากรหรือเงินตรา ซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วน *ในสัญญาสัมปทานหรือสัญญาอื่นของรัฐหรือ* หรือกรณีมีความจำเป็นเร่งด่วน *ในการจัดทำบริการสาธารณะ* และลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้ *ในกรณีที่รัฐสภาไม่อนุมัติ* พระราชกำหนดนั้น *ตามวรรคสาม* หรือมิได้รับอนุมัติโดยไม่ชักช้า ที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง จะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามวันนับแต่วันลัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติ หรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติ และสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วย

คะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

หากพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่งมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดและพระราชกำหนดนั้นต้องตกไปตามวรรคสอง ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกมีผลใช้บังคับอยู่ต่อไปเสมือนหนึ่งไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกและให้ถือว่ากิจการที่ได้เป็นไปและโดยการใช้บังคับพระราชกำหนดก่อนวันที่การไม่อนุมัติมีผลนั้น เป็นกิจการที่สมบูรณ์

ถ้าวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติพระราชกำหนดนั้น หรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมัติ ให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การพิจารณาพระราชกำหนดของวุฒิสภาและของสภาผู้แทนราษฎรในกรณียืนยันการอนุมัติพระราชกำหนด จะต้องทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานั้น ๆ

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน และนายโอวาท จุลโคตร ขอแปรญัตติตัดความในวรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้าออกและแก้ความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๑๗๔ เป็นดังนี้

"*ในกรณีที่จำเป็น*ที่ถ้ามีความจำเป็นสืบต้องมีกฎหมายเกี่ยวด้วยการภาษีอากรหรือเงินตรา ซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วน*ในสมัยสมัยหนึ่งหรือสมัยวิสามัญ หรือในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนในสมัยประชุมสามัญ หรือสมัยประชุมวิสามัญ* และลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

ในกรณีสมัยประชุมสามัญ ให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาอนุมัติ ที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่งจะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติ หรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติ และสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคหนึ่งมาตรา ๑๗๔ เป็นดังนี้

"ในกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันจะรักษาความปลอดภัย
ของประเทศ หรือความปลอดภัยสาธารณะ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ
ของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะนายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบ
ของคณะรัฐมนตรีจะกราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์เพื่อทรงตรา
พระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายปัญจะ เกสรทอง นายกนก ลิ้มตระกูล นายวิสาร
เตชะธีรวัฒน์ นายประเทือง ค่าประกอบ นายล่าพอง พิลาสมบัติ
นายถวิล ฤทธิ์หร่าย
และพันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ ขอแปรญัตติตัดความ
ในวรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่และวรรคห้า
ออกและแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๗๔ เป็นดังนี้

"ในกรณีฉุกเฉินที่จำเป็นรีบด่วนที่ต้องมีกฎหมายเกี่ยวด้วย
การภาษีอากรหรือเงินตรา ซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนในอัน
จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยสาธารณะหรือ
ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ
และลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตรา
พระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๗๔ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

มาตรา ๑๗๕

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายสุเมธ พรมพันห่าว นายสุรศักดิ์ บัวขาว นายถวิล ไพรสณฑ์ นายปัญจะ เกสรทอง นายมานะ คูสกุล และนายวิฑูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายระวี กิ่งคำวงศ์ นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์ นายสุดิน ภูยุทธานนท์ นายมุข สุไลมาน นายชุมพล ศิลปอาชา และนายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๗๕ เป็นดังนี้

"*ในสภาวะสงครามหรือการรบ* ถ้ามีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวด้วยการภาษีอากรหรือเงินตราซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง จะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศใน

ราชกิจจานุเบกษา ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและให้นำความในวรรคสี่ มาตรา ๘๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลมการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติ หรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติ และสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไปแต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

หากพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่งมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดและพระราชกำหนดนั้นต้องตกไปตามวรรคสอง ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกมีผลใช้บังคับอยู่ต่อไปเสมือนหนึ่งไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกและให้ถือว่ากิจการที่ได้เป็นไปแล้วโดยการใช้บังคับพระราชกำหนดก่อนวันที่การไม่อนุมัติมีผลนั้น เป็นกิจการที่สมบูรณ์

ถ้าวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติพระราชกำหนดนั้นหรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมัติ ให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การพิจารณาพระราชกำหนดของวุฒิสภาและของสภาผู้แทนราษฎร ในกรณียืนยันการอนุมัติพระราชกำหนด จะต้องกระทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานั้น ๆ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๗๕ เป็นดังนี้

"ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวด้วยการภาษีอากรหรือทั้งเงินตราซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง จะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามวันนับแต่วันลัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำความในวรรคสี่ วรรคห้า และวรรคหก มาใช้บังคับ ในระหว่างสมัยประชุมถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและหากรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญ เพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติหรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติ และสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไปแต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

หากพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่ง มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด และพระราชกำหนดต้องตกไปตามวรรคสองให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกมีผลใช้บังคับอยู่ต่อไปเสมือนหนึ่งไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก และให้ถือว่ากิจการที่ได้เป็นไปแล้ว โดยการใช้บังคับพระราชกำหนดก่อนวันที่การไม่อนุมัติมีผลนั้นเป็นกิจการที่สมบูรณ์

ถ้าวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติพระราชกำหนดนั้น หรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายกนก ลิ้มตระกูล นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ นายประเทือง ค่าประกอบ นายล่ำพอง พิลาสมบัติ นายถวิล ฤกษ์หร่าย และพันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๗๕ เป็นดังนี้

"ในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรปิดสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็นอันรีบด่วนที่จะต้องตราพระราชกำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวด้วยภาษีอากรหรือเงินตรา หรือเกี่ยวด้วยการกู้เงินหรือการค้ำประกันหรือการใดที่จำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศหรือเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะที่ได้ตราขึ้นตามมาตรา ๑๗๕ จะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร ภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้าให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญ

เพื่อพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติ หรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้นหากพระราชกำหนดตามมาตรา ๑๗๔ มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด และพระราชกำหนดนั้นต้องตกไปตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกมีผลใช้บังคับอยู่ต่อไป เสมือนหนึ่งไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกและให้ถือว่ากิจการที่ได้เป็นไปแล้วโดยการใช้บังคับพระราชกำหนดก่อนวันที่การไม่อนุมัติมีผลนั้น เป็นกิจการที่สมบูรณ์

ถ้าวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติพระราชกำหนดที่ได้ตัดสรรขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้ แต่ต่อมาวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป

การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมัติ ให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การพิจารณาพระราชกำหนดของวุฒิสภาและของสภาผู้แทนราษฎร ในกรณียืนยันการอนุมัติพระราชกำหนดจะต้องกระทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานั้น ๆ

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน และนายโอวาท จุลโคตร ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๗๕ เป็นดังนี้

"ในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือในสมัยประชุมวุฒิสภาที่สืบเนื่องมาจากสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรที่พระราชกำหนดตามมาตรา ๑๗๕ มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด และมีเหตุผลความจำเป็นที่ต้องรีบตราพระราชกำหนดขึ้นใช้บังคับเพื่อประโยชน์ของประชาชนหรือเพื่อการรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักรหรือความปลอดภัยสาธารณะ หรือความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีเช่นว่านี้ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกมีผลใช้บังคับอยู่ต่อไปเสมือนหนึ่งไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก และให้ถือว่ากิจการที่ได้เป็นไปแล้วโดยการใช้บังคับพระราชกำหนดก่อนวันที่การไม่อนุมัติมีผลนั้นเป็นกิจการที่สมบูรณ์

ถ้าวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติพระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่งโดยแก้ไขเพิ่มเติมนั้นหรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติมาตรา ๗๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลมต่อไป

การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมัติ ให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การพิจารณาพระราชกำหนดของวุฒิสภาและของสภาผู้แทนราษฎร ในกรณียืนยันการอนุมัติพระราชกำหนด จะต้องกระทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานั้น ๆ

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๗๕ เป็นดังนี้

"ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวด้วยการภาษีอากรหรือเงินตราซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดินนายกรัฐมนตรีจะกราบบังคมทูล พระมหากษัตริย์เพื่อทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสุวโรช พะลัง นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์ นายเอกพร รักความสุข นายชงชัย พิมพ์สกุล และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสองและเพิ่มความเป็นวรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้าและวรรคหกของมาตรา ๑๗๕ ดังนี้

"พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง จะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาโดยเร็ว

ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติ หรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติ และสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

หากพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่งมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดและพระราชกำหนดนั้นต้องตกไปตามวรรคสอง ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกมีผลใช้บังคับอยู่ต่อไป เสมือนหนึ่งไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกและให้ถือว่ากิจการที่ได้เป็นไปแล้วโดยการใช้บังคับพระราชกำหนดก่อนวันที่ไม่อนุมัติมีผลนั้น เป็นกิจการที่สมบูรณ์

ถ้าวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติพระราชกำหนดนั้นหรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษาในกรณีไม่อนุมัติ ให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การพิจารณาพระราชกำหนดของวุฒิสภาและของสภาผู้แทนราษฎร ในกรณียืนยันการอนุมัติพระราชกำหนดจะต้องกระทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานั้น ๆ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๑๗๖

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๗๗

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๗๘

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๗๘ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายปรีชา สุวรรณทัต (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยแก้ความในมาตรา ๑๗๘ เป็นดังนี้

"พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงครามเมื่อได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

มติให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ในระหว่างที่อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาที่สิ้นสุดลงทำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง และการลงมติต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่"

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร และนายวิฑูรย์ นามบุตร

ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว

ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๗๙

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๗๙ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายปรีชา สุวรรณทัต (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น

โดยแก้ความในมาตรา ๑๗๙ เป็นดังนี้

"พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรืออธิปไตยหรือสิทธิอธิปไตยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐหรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา"

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายค่ารณ ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร และนายวิฑูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๘๐

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๘๑

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๘๒

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๘๓

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๘๔

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๘๔ ของร่างฯ มาตรา ๓

มาตรา ๑๘๔ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย
นายสุวโรช พะลัง
และศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๘๕

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

หมวด ๔ ศาล

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๔๖

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๔๗

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร
นายดำรณ ณ ล่าพูน นายโอวาท จุลโคตร
และนายวิฑูรย์ นามบุตร ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้นำไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๙๕ ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๔๘

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๔๘ ของร่างฯ มาตรา ๓

มาตรา ๑๘๙

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๙๐

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๙๑

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๙๒

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๙๓

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๙๓ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายปรีชา สุวรรณทัต (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยแก้ความในมาตรา ๑๙๓ เป็นดังนี้

"การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมพ้นจากตำแหน่ง จะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการก่อนแล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

กรณีตามวรรคหนึ่ง หากเป็นการแต่งตั้งและให้พ้นจากตำแหน่ง นอกจากการลาออกตามวาระของประธานศาลยุติธรรมก็จะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการตุลาการศาลยุติธรรมก่อนส่งรัฐสภาด้วยและมีชัยการลาออกตุลาการ

การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม จะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ"

มาตรา ๑๙๔

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๙๕

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๙๕ ของร่างฯ มาตรา ๓

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๑๙๕ เป็นดังนี้

"ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาในศาลปกครองพ้นจากตำแหน่ง

ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ผู้พิพากษาในศาลปกครองต้องถวาย

สัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยข้อความตามที่กฎหมายบัญญัติ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๙๕ ทวิ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายสุวโรช พะลัง นายถวิล ไพรสณฑ์

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ

นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย

และศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ

และได้นำไปบัญญัติไว้เป็นมาตรา ๑๙๕ เบญจ ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๙๕ ตรี

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายปรีชา สุวรรณทัต และนายพชร ยุติธรรมดำรง (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น

โดยเพิ่มความเป็นมาตรา ๑๙๕ ตรี ดังนี้

"มาตรา ๑๙๕ ตรี การแต่งตั้งและการให้ตุลาการในศาลปกครองพ้นจากตำแหน่งจะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติแล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

กรณีตามวรรคแรก หากเป็นการแต่งตั้งและการให้พ้นจากตำแหน่งนอกจากการออกตามวาระของประธานตุลาการศาลปกครองจะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาด้วย

การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษตุลาการในศาลปกครองจะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติ"

มาตรา ๑๙๕ จัตวา

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

มาตรา ๑๙๕ เบญจ

คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

หมวด ๙ การปกครองส่วนท้องถิ่น

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ชื่อหมวด ๙ เป็นดังนี้

"หมวด ๙ การปกครองส่วนท้องถิ่น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๙๖

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๙๖ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายวิทูรย์ นามบุตร นายส่งสุข ภัคเกษม ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน นายโอวาท จุลโคตร นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว **ผู้แปรญัตติพอใจ**

(มาตรา ๑๙๖ ทวิ)

นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ
นางสาวเสาวลักษณ์ สุวิชาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์
นายเอกพร รักความสุข นายชงชัย พิมพ์สกุล
และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๑๙๖ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๑๙๖ ทวิ การจัดการปกครองในเขตจังหวัด
ให้ถือเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นและให้ผู้ว่าราชการจังหวัด
มาจากการเลือกตั้งตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๙๗

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๙๗ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวินัย เสนเนียม
นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน
นายโอวาท จุลโคตร นายวิทูรย์ นามบุตร
และนายจรัส สุวรรณเวลา ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายส่งสุข ภัคเกษม ขอแปรญัตติแก้ความ
ในมาตรา ๑๙๗ เป็นดังนี้

"การจัดระเบียบการปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีสภาท้องถิ่น
และคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ
อำนาจหน้าที่ของสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหาร
ท้องถิ่นให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การกำกับดูแลการปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็นเพื่อ
คุ้มครองประโยชน์ของประชาชนหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม"
คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอดุลเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติตัดความ
ในวรรคสองของมาตรา ๑๙๗ ออก
คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๙๗ เป็นดังนี้

"การจัดระเบียบการปกครอง*ส่วน*ท้องถิ่นให้มีสภาท้องถิ่นและ
คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นหรือมีรูปแบบอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ"
คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๙๘

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๙๘ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายจรัส สุวรรณเวลา
และนายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติติดความ
ในวรรคสามและวรรคสี่ของมาตรา ๑๙๘ ออก

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๑๙๙

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๑๙๙ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายอลงกรณ์ พลบุตร (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น
โดยเพิ่มความเป็นวรรคสี่ของมาตรา ๑๙๙ ดังนี้

"สมาชิกสภาท้องถิ่น หัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่น หรือคณะผู้บริหาร
ท้องถิ่นต้องยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

นายจรัส สุวรรณเวลา

และนายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ

และได้แก้ไขไว้แล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายถวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร

นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์

และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติตัดความ

ในวรรคสองของมาตรา ๑๙๙ ออก

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

หมวด ๑๐ ศาลตุลาการรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขชื่อหมวด ๑๐ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น

โดยให้คงชื่อหมวด ๑๐ เป็น "ศาลรัฐธรรมนูญ" และแก้ความในบทบัญญัติอื่น ๆ

ที่บัญญัติว่า "คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ" เป็น "ศาลรัฐธรรมนูญ" และที่บัญญัติว่า

"ตุลาการรัฐธรรมนูญ" เป็น "ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ" ทุกมาตรา

มาตรา ๒๐๐

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๐๐ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติแก้ความ

ในมาตรา ๒๐๐ เป็นดังนี้

"ให้มีศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งและผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีกแปดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งสภาผู้แทนราษฎรคัดเลือกและวุฒิสภาให้ความเห็นชอบตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนด ดังต่อไปนี้

ให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้เสนอชื่อบุคคลซึ่งมิได้เป็นข้าราชการตุลาการหรือผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ

(๑) ให้คณะกรรมการสรรหาซึ่งสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งตามที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมควรได้รับการคัดเลือกซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๑ มีจำนวนไม่น้อยกว่าสองเท่าของจำนวนผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญที่จะดำเนินการแต่งตั้ง

(๒) การเลือกผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เลือกโดยการออกเสียงลงคะแนนลับผู้ได้คะแนนเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรที่ได้คะแนนสูงสุดจากการเลือกเรียงลำดับจนเท่าจำนวนโดยให้ถือว่าผู้นั้นได้รับเลือกเป็นผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ

กรณีที่ยังไม่อาจเลือกผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญได้ครบจำนวนโดยไม่มีผู้ได้รับคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรให้ผู้ที่ได้คะแนนมากที่สุดตามลำดับสองในสามของจำนวนที่คณะกรรมการสรรหาเสนอเพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลือกอีกครั้งหนึ่งผู้ที่ได้คะแนนมากที่สุดตามลำดับเท่าจำนวนที่จะต้องแต่งตั้งที่เหลืออยู่เป็นผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ

ถ้ามีผู้ใดได้รับคะแนนในลำดับใดเท่ากันหลายคนและไม่สามารถเสนอบุคคลในลำดับนั้นเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งได้ทุกคน ให้ผู้ได้รับคะแนนเท่ากันนั้นจับสลากกันว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับการเสนอชื่อ

(๓) ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งให้ผู้ได้รับการเลือกเป็นผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญทราบและกำหนดให้ผู้ได้รับแจ้งมาประชุมตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดซึ่งต้องไม่ช้ากว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรเลือก

(๔) ให้ผู้ได้รับเลือกเป็นผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญประชุมและเลือกบุคคลซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งประธานผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญและแจ้งผลให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบ

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำรายชื่อผู้ได้รับเลือกทั้งหมดกราบบังคมทูลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเป็นประธานผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญและผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญต่อไป"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๒๐๑

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๐๑ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวิทูรย์ นามบุตร
และศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี

ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว

ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติแก้ความ

ใน (๓) ของมาตรา ๒๐๑ เป็นดังนี้

"(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ในสาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ หรือสาขาสังคมศาสตร์"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน และนายโอวาท จุลโคตร ขอแปรญัตติแก้ความ

ใน (๓) ของมาตรา ๒๐๑ เป็นดังนี้

"(๓) สำเร็จการศึกษา*วิชาสาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ หรือสาขาสังคมศาสตร์* ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป และมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย การเมือง การปกครอง"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๒๐๒

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๐๒ ของร่างฯ มาตรา ๓

นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ

และนายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎาง แถวโสภา นายมนัส เฮงยศมาก นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ และนายฉลาด ขามช่วง ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๒๐๒ เป็นดังนี้

"ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง ในวาระเริ่มแรกเมื่อครบสองสามปีให้ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดโดยวิธีจับสลากและหนึ่งในสามสี่ปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้งให้ถือว่าการสิ้นสุดแห่งการเป็นผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญในคราวที่ครบวาระโดยวิธีจับสลากเป็นการออกหนึ่งในสามของผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญในคราวที่ครบวาระตามวาระและให้ถือว่าการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของพระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งผู้พิพากษาเท่าจำนวนที่ต้องออกไปเข้าแทนที่ เมื่อครบหกปีผู้พิพากษาส่วนที่เหลือจากการจับสลากหนึ่งในสามออกตามวาระต้องพ้นจากตำแหน่ง และจะมีการแต่งตั้งผู้พิพากษาจำนวนเท่าที่ต้องไปเข้ามาแทนที่ต่อไปทุกสามปี"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๒๐๓

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๐๓ ของร่างฯ มาตรา ๓

มาตรา ๒๐๔

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๐๔ ของร่างฯ มาตรา ๓

มาตรา ๒๐๕

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๐๕ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายมานะ คูสกุล — ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว — ผู้แปรญัตติพอใจ

นายถวิล ไพรสณฑ์ — ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว — ผู้แปรญัตติพอใจ

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย — ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๒๐๕ เป็นดังนี้

"เมื่อร่างพระราชบัญญัติใดได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีประธานรัฐสภาจะนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๙๘ ๙๓

(๑) หากสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสนอความเห็นต่อประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา หรือประธานสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยแล้วแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบ

(๒) หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ให้ส่งความเห็นเช่นว่านั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย แล้วแจ้งให้ประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบ

ในระหว่างที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ให้<u>นายกรัฐมนตรีประธานรัฐสภา</u>ระงับการดำเนินการเพื่อประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติตามมาตรคหนึ่งจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **<u>ผู้แปรญัตติขอสงวน</u>**

<u>มาตรา ๒๐๖</u>

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๐๖ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น
โดยให้คงไว้ตามร่างเดิม

นายถวิล ไพรสณฑ์ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี
และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร
นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติแก้ความ
ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๒๐๖ เป็นดังนี้

"ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งโดยศาลเห็นว่ามีเหตุผลอันสมควรว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๕ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว แล้วส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการ เพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๒๐๗

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๐๗ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
และนายวิทูรย์ นามบุตร
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว

ขอแปรญัตติไว้
ผู้แปรญัตติพอใจ

นายวินัย เสนเนียม นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายค่ารณ ณ ลำพูน และนายโอวาท จุลโคตร ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคสองและวรรคสามของมาตรา ๒๐๗ เป็นดังนี้

"ในกรณีที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดเห็นว่าสิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพนั้น หลังมีปัญหาที่สมควรตีความรัฐธรรมนูญ บุคคลนั้นอาจร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยได้

ในกรณีที่องค์กรตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้ มีปัญหาที่สมควรตีความรัฐธรรมนูญ องค์กรนั้นจะร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๒๐๘

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๐๘ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายสุวิทย์ คุณกิตติ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุวโรช พะลัง ขอแปรญัตติแก้ความ

ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๒๐๘ เป็นดังนี้

"การประชุมศาลรัฐธรรมนูญต้องมีผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ

มาประชุมไม่น้อยกว่าหกห้าคนจึงจะเป็นองค์ประชุม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๒๐๙

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๐๙ ของร่างฯ มาตรา ๓

มาตรา ๒๑๐

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๑๐ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย นายถวิล ไพรสณฑ์ ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายวิฑูรย์ นามบุตร และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายรัชชัย ศรีลาภ นายไชยยศ จิรเมธากร นายคำรณ ณ ลำพูน และนายโอวาท จุลโตตร ขอแปรญัตติแก้ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๒๑๐ เป็นดังนี้

"วิธีการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง ขอแปรญัตติแก้ความในมาตรา ๒๑๐ เป็นดังนี้

"วิธีการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ให้ศาลรัฐธรรมนูญที่ดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(หมวด ๑๐ ทวิ ผู้ตรวจการรัฐสภา)

นายวิรัช รัตนเศรษฐ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ และนายประกิจ พลเดช ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นหมวด ๑๐ ทวิ ผู้ตรวจการรัฐสภา ดังนี้

"หมวด ๑๐ ทวิ ผู้ตรวจการรัฐสภา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๒๑๐ ทวิ)

นายวิรัช รัตนเศรษฐ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ และนายประกิจ พลเดช ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๒๑๐ ทวิ ดังนี้

"มาตรา ๒๑๐ ทวิ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้ตรวจการรัฐสภาคนหนึ่งตามคำแนะนำของรัฐสภา

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้ตรวจการรัฐสภา"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๒๑๐ ตรี)

นายวิรัช รัตนเศรษฐ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ และนายประกิจ พลเดช ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๒๑๐ ตรี ดังนี้

"มาตรา ๒๑๐ ตรี ผู้ตรวจการรัฐสภาต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิดและมีอายุไม่ต่ำกว่าห้าสิบปีบริบูรณ์

(๒) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๓) คุณสมบัติอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๒๑๐ จัตวา)

นายวิรัช รัตนเศรษฐ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ และนายประกิจ พลเดช ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๒๑๐ จัตวา ดังนี้

"มาตรา ๒๑๐ จัตวา ผู้ตรวจการรัฐสภาต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลาย

(๒) เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ กรรมการตุลาการ สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานของรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ พนักงานส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐหรือราชการส่วนท้องถิ่น

(๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือผู้มีตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนดำรงตำแหน่ง

(๔) เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก

(๕) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะกระทำผิดวินัย

(๖) เคยถูกศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(๗) เป็นประธานกรรมการ กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีอำนาจกระทำการผูกพันห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์การใด ๆ ที่ดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไร

(๘) ลักษณะต้องห้ามอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๒๑๐ เบญจ)

นายวิรัช รัตนเศรษฐ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ และนายประกิจ พลเดช ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๒๑๐ เบญจ ดังนี้

"มาตรา ๒๑๐ เบญจ ผู้ตรวจการรัฐสภามีวาระการดำรงตำแหน่งห้าปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และเมื่อพ้นจากตำแหน่งไม่ว่าด้วยเหตุใดแล้ว จะแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใหม่อีกไม่ได้

ผู้ตรวจการรัฐสภาที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระต้องปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ตรวจการรัฐสภาขึ้นใหม่"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๒๑๐ ฉ)

นายวิรัช รัตนเศรษฐ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ และนายประกิจ พลเดช ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๒๑๐ ฉ ดังนี้

"มาตรา ๒๑๐ ฉ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้ตรวจการรัฐสภาพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๒๑๐ ตรี หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๑๐ จัตวา

(๔) รัฐสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้ตรวจการรัฐสภาพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่รัฐสภามีมติ

ภายในสามสิบวันนับแต่ผู้ตรวจการรัฐสภาพ้นจากตำแหน่ง ให้รัฐสภาประชุมกันเพื่อคัดเลือกบุคคลผู้สมควรนำขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งต่อไป

กำหนดวันตามวรรคสองให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

วิธีการเสนอชื่อและการคัดเลือกบุคคลให้เป็นไปตามที่รัฐสภากำหนด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๒๑๐ สัตต)

นายวิรัช รัตนเศรษฐ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ และนายประกิจ พลเดช ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๒๑๐ สัตต ดังนี้

"มาตรา ๒๑๐ สัตต ผู้ตรวจการรัฐสภามีอำนาจหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของประชาชนหรือตามคำขอของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐ ของราชการส่วนท้องถิ่น หรือของรัฐวิสาหกิจหรือของหน่วยงานอื่นของรัฐไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

(๒) การกระทำหรือการงดเว้นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ของราชการส่วนท้องถิ่น ของรัฐวิสาหกิจ หรือของหน่วยงานอื่นของรัฐ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียน หรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นการชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(๓) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๒๑๐ อัฏฐ)

นายวิรัช รัตนเศรษฐ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ และนายประกิจ พลเดช ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๒๑๐ อัฏฐ ดังนี้

"มาตรา ๒๑๐ อัฏฐ เมื่อผู้ตรวจการรัฐสภาได้สอบสวนเรื่องใดตามมาตรา ๒๑๐ สัตต แล้วเห็นว่าคำร้องเรียนหรือกรณีที่พิจารณามีมูล ให้ทำความเห็นพร้อมทั้งข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ถ้าผู้ตรวจการรัฐสภาได้สอบสวนแล้ว แม้ปรากฏว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ของราชการส่วนท้องถิ่น ของรัฐวิสาหกิจ หรือของหน่วยงานอื่นของรัฐ เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรี แต่กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนี้ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมหรือความไม่เสมอกันในกฎหมาย หรือเป็นการเลือกปฏิบัติ ผู้ตรวจการรัฐสภาจะเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขก็ได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

(มาตรา ๒๑๐ นว)

นายวิรัช รัตนเศรษฐ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ และนายประกิจ พลเดช ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๒๑๐ นว ดังนี้

"มาตรา ๒๑๐ นว ผู้ตรวจการรัฐสภามีผู้ช่วยและเจ้าหน้าที่ตามความจำเป็น

การแต่งตั้งและถอดถอนผู้ช่วยผู้ตรวจการรัฐสภา ให้เป็นไปตามที่ผู้ตรวจการรัฐสภากำหนด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๒๑๐ ทศ)

นายวิรัช รัตนเศรษฐ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ และนายประกิจ พลเดช ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๒๑๐ ทศ ดังนี้

"มาตรา ๒๑๐ ทศ ในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้ตรวจการรัฐสภามีอำนาจออกระเบียบและหลักเกณฑ์การรับเรื่องไว้พิจารณา และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ช่วยผู้ตรวจการรัฐสภา และเจ้าหน้าที่ได้ตามที่เห็นสมควรและมีอำนาจออกหนังสือเรียกบุคคล พยานหลักฐาน หรือเอกสารจากบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณาได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๒๑๐ เอกาทศ)

นายวิรัช รัตนเศรษฐ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ และนายประกิจ พลเดช ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๒๑๐ เอกาทศ ดังนี้

"มาตรา ๒๑๐ เอกาทศ ให้ผู้ตรวจการรัฐสภาได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามความจำเป็น ตามที่ผู้ตรวจการรัฐสภาร้องขอ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๒๑๐ ทวาทศ)

นายวิรัช รัตนเศรษฐ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ และนายประกิจ พลเดช ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๒๑๐ ทวาทศ ดังนี้

"มาตรา ๒๑๐ ทวาทศ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๑๐ นว มาตรา ๒๑๐ ทศ และมาตรา ๒๑๐ เอกาทศ การจัดตั้งสำนักงานผู้ตรวจการรัฐสภา การบริหารงานภายในสำนักงานผู้ตรวจการรัฐสภา และการบริหารงานบุคคลในสำนักงานผู้ตรวจการรัฐสภา ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

(มาตรา ๒๑๐ เตรส)

นายวิรัช รัตนเศรษฐ นายอนุรักษ์ จุรีมาศ และนายประกิจ พลเตช ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๒๑๐ เตรส ดังนี้

"มาตรา ๒๑๐ เตรส ให้ผู้ตรวจการรัฐสภาจัดทำรายงานเสนอต่อรัฐสภาภายในเดือนมีนาคมของทุกปีในรายงานดังกล่าวให้ระบุถึงผลการปฏิบัติงานในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา และรายงานโดยละเอียดถึงการที่กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องมิได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะตามมาตรา ๒๑๐ อัฏฐ ด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการรัฐสภาเห็นสมควรรายงานให้รัฐสภาทราบเป็นพิเศษเพราะเป็นกรณีรีบด่วน หรือจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดินก็ให้กระทำได้รายงานประจำปีตามวรรคหนึ่งให้เปิดเผยให้ประชาชนทราบ"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

หมวด ๑๑ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๑๑

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขมาตรา ๒๑๑ ของร่างฯ มาตรา ๓

นายวิชัย โถสุวรรณจินดา (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยเพิ่มความเป็นวรรคสองของมาตรา ๒๑๑ ดังนี้

"การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการที่ให้ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจะกระทำมิได้"

นายปรีชา สุวรรณทัต (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยแก้ความในมาตรา ๒๑๑ ของร่างฯมาตรา ๓ เป็นดังนี้

"การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะกระทำได้ก็แต่โดยหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรีหรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ญัตติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอญัตติดังกล่าวได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้

(๒) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และให้เสนอต่อรัฐสภาผู้แทนราษฎรก่อน เมื่อสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเห็นชอบแล้วให้ส่งวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

(๒ ทวิ) การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาให้พิจารณาเป็นสามวาระ

(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนเสียงโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแต่ละสภา

(๔) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตราให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สิบห้าวันเมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้ายให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนเสียงโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแต่ละสภา

(๖ ทวิ) ในกรณีที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ (๓) มาตรา ๑๔๖ วรรคแรก และมาตรา ๑๔๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๗) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้ว ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๗ ๙๘ และมาตรา ๙๙ ๙๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

นายจาตุรนต์ ฉายแสง (ภรรมาชีการ) ขอสงวนความเห็น โดยแก้ความในมาตรา ๒๑๑ ของร่างฯ มาตรา ๓ เป็นดังนี้

"การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ดำรงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนสิบห้าคน ที่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งและมาจากพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติให้เสนอชื่อเลือก

(๒) ผู้ดำรงตำแหน่งประธานวุฒิสภา หรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มีอยู่ในขณะนั้น เลือก

(๓) ศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่มีการร้องขอให้วินิจฉัยว่าการกระทำตามวรรคหนึ่งขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติในหมวดที่ ๑ บททั่วไป หรือหมวดที่ ๒ พระมหากษัตริย์ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ส่งความเห็นดังกล่าวไปยังประธานรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

(๔) ศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่มีการร้องขอให้วินิจฉัยว่าการกระทำตามวรรคหนึ่งขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติในหมวดที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ให้ส่งความเห็นดังกล่าวไปยังประธานรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานรัฐสภาเสนอต่อที่ประชุมรัฐสภาเพื่อพิจารณาลงมติว่าจะเห็นชอบด้วยกับความเห็นของศาลรัฐธรรมนูญตาม (๓) หรือ (๔) หรือไม่ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นจากศาลรัฐธรรมนูญ ถ้าที่ประชุมรัฐสภาเห็นชอบด้วยกับความเห็นของศาลรัฐธรรมนูญตาม (๓) ให้ดำเนินการต่อไปได้ แต่ถ้าที่ประชุมรัฐสภาเห็นชอบด้วยกับความเห็นของศาลรัฐธรรมนูญตาม (๔) ให้ยุติเรื่องนั้นเสีย

มาตรา ๒๑๑ เมื่อครบกำหนดเวลาสามปีนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาในเวลาที่สมควรว่า

มาตรา ๒๑๒ ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้ใช้วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ แต่ห้ามมิให้ใช้วิธีการตามวรรคสองในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหมวดที่ว่าด้วยพระมหากษัตริย์

มาตรา ๒๑๓ เมื่อครบกำหนดเวลาสามปีนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้คณะรัฐมนตรีเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภา ตามมาตรา ๒๑๑ และให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตามมาตรา ๒๑๔ และมาตรา ๒๑๕ ทำหน้าที่ยับยั้งตามวิถีทางอนุวิสภา"

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็นโดยแก้ความในมาตรา ๒๑๑ ของร่างฯ มาตรา ๓ เป็นดังนี้

"การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะกระทำได้ก็แต่โดยหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ญัตติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอญัตติดังกล่าวได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้

(๒) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และให้เสนอต่อรัฐสภาผู้แทนราษฎรก่อน เมื่อสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาวาระที่สามแล้วให้ส่งวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

(๒ ทวิ) การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาให้พิจารณาเป็นสามวาระ

(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนเสียงโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแต่ละสภา

(๔) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตราให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สิบห้าวันเมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้ายให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนเสียงโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแต่ละสภา

(๖ ทวิ) ในกรณีที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕ (๓) มาตรา ๑๔๖ วรรคแรก และมาตรา ๑๔๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๗) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้ว ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ๘๘ และมาตรา ๗๘ ๘๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

นายลัษณ์ ปาณิกบุตร (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยแก้ความในมาตรา ๒๑๑ ของร่างฯ มาตรา ๓ เป็นดังนี้

"การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะกระทำได้ก็แต่โดยหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

(๑) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ญัตติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะรับเสนอหรือร่วมเสนอญัตติดังกล่าวได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้

(๒) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รัฐสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเป็นสามวาระ

(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาที่มีอยู่เท่าที่มีอยู่

(๔) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตราให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้รัฐสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่าสี่ส่วนหนึ่งสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาเท่าที่มีอยู่

(๖ ทวิ) ถ้าการออกเสียงลงคะแนนใน (๖) มีคะแนนเสียงไม่มากกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ แต่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปให้ประชาชนลงประชามติ หลักเกณฑ์และวิธีการลงประชามติให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๗) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายโดยด่วนเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และให้นำความในมาตรา ๙๓ มาตรา ๙๔ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้มีการใช้บังคับตามรัฐธรรมนูญนี้ เป็นกฎหมายได้

(๘) ถ้าพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้นำร่างรัฐธรรมนูญนั้นไปให้ประชาชนลงประชามติอีกครั้งหนึ่ง ถ้าการลงประชามตินั้นประชาชนเห็นชอบมากกว่าไม่เห็นชอบ ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าฯถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานคืนมาภายในสามสิบวัน ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างรัฐธรรมนูญนั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว"

นายอลงกรณ์ พลบุตร (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น

โดยแก้ความในมาตรา ๒๑๑ เป็นดังนี้

"การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะกระทำได้ก็แต่โดยหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ญัตติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอหรือร่วมเสนอญัตติดังกล่าวเช่นได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้

(๒) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และให้รัฐสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเป็นสามวาระ

(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่น้อยกว่าสี่ในสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาผู้แทนราษฎร

(๔) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตราให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สิบห้าวันเมื่อพ้นกำหนดนั้นแล้ว ให้รัฐสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้ายให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยมากกว่าสองในสี่กึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาผู้แทนราษฎร

(๗) เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้มีการลงมติวาระที่เป็นไปตามที่กล่าวแล้ว ให้นำสภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยขึ้นทูลเกล้าถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๓ มาตรา ๙๔ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๖ และมาตรา ๑๔๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

นายสุวโรช พะลัง นายชานินทร์ ใจสมุทร นางพรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ นายอาคม เอ่งฉ้วน นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ นายกฤษฎางค์ แถวโสภา นายมนัส เสงยศมาก นายปรีชา มุสิกุล นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ นายฉลาด ขามช่วง นายสมพงษ์ สู่ศุภลรรม พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ นายเกวิล ไพรสณฑ์ นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช วัฒนเสถียร นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ นายวิทยา แก้วภราดัย และศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายปัญจะ เกสรทอง ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายสุเมธ พรมพันห่าว นายสุรศักดิ์ บัวขาว
และนายมานะ คูสกุล ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติแก้ความ
ใน (๑) (๓) และ (๖) และเพิ่มความเป็น (๘)
ของมาตรา ๒๑๑ ดังนี้

(๑) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติม หรือจากสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอหรือร่วมเสนอญัตติดังกล่าวได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้

.....

.....

(๓) การลงมติในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภาที่ออกเสียงลงคะแนน

. . . . . .

. . . . . .

(๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และลงคะแนนเสียงโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

. . . . . .

. . . . . .

(๘) ในการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามตาม (๖) นั้น ถ้ามีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมีน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา แต่มีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกเสียงเป็นประชามติ เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้รัฐธรรมนูญ ภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่มีการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงเป็นประชามติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ในการให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติดังกล่าว ถ้ามีเสียงข้างมากเป็นประชามติเห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภานำความขึ้นกราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลประชามติ และเมื่อได้ประกาศรัฐธรรมนูญนั้นในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ถ้ามีประชามติไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นตกไป"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์ นายเอกพร รักความสุข นายธงชัย พิมพ์สกุล นายเอกภาพ พลซื่อ และนายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติแก้ความใน (๓) และเพิ่มความเป็น (๔) ของมาตรา ๒๑๑ ดังนี้

"(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อและ~~ห้ามมิให้ลง~~คะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก~~ทั้งหมด~~ของทั้งสองสภาที่ออกเสียงลงคะแนน

.....

.....

(๘)' ในการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามตาม (๖) นั้น ถ้ามีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมีน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแต่มีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกเสียงเป็นประชามติ เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้รัฐธรรมนูญภายในหกสิบวันนับแต่วันที่การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงเป็นประชามติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร นายระวี กิ่งคำวงศ์ นายเจริญ คันธวงศ์ นายจักรพันธุ์ ยมจินดา และนายชุมพล กาญจนะ ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็น (๘) ของมาตรา ๒๑๑ ดังนี้

"(๘) ในการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามตาม (๖) นั้น ถ้ามีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา แต่มีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไปให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกเสียงเป็นประชามติ เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้รัฐธรรมนูญภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มีการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงเป็นประชามติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ในการให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติดังกล่าว ถ้ามีเสียงข้างมากเป็นประชามติเห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงลงพระปรมาภิไธยภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลประชามติ และเมื่อได้ประกาศรัฐธรรมนูญนั้นในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ถ้าประชามติไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นตกไป"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๔ คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายสุเมธ พรมพันห่าว

และนายถวิล ไพรสณฑ์ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ

และได้แก้ไขแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

ศาตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ

โดยได้แก้ไขในมาตรานี้และบัญญัติ

ไว้เป็นมาตรา ๖ แล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายประเทือง คำประกอบ

และนายล่าพอง พิลาสมบัติ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ

และได้บัญญัติไว้เป็นมาตรา ๑๐ แล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายชุมพล กาญจนะ ขอแปรญัตติเพิ่มความ

เป็นมาตรา ๔ ดังนี้

"มาตรา ๔ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ ให้ใช้บังคับกับการ

เลือกตั้งทั่วไปที่จะพึงมีขึ้นภายหลังการใช้รัฐธรรมนูญนี้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน

นายคณิน บุญสุวรรณ นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ นายไชยยศ สะสมทรัพย์

นายเอกพร รักความสุข นายธงชัย พิมพ์สกุล

และนายเอกภาพ พลซื่อ ขอแปรญัตติเพิ่มความ

เป็นมาตรา ๔ ดังนี้

"มาตรา ๔ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใดที่ใช้คำว่า "คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ" หรือ "ตุลาการรัฐธรรมนูญ" ให้หมายความถึง "ศาลรัฐธรรมนูญ" หรือ "ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ" แล้วแต่กรณี"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายภูมิ สาระผล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายสมบูรณ์ ทองบุราณ นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และนายวิทยา แก้วภราดัย ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๔ ดังนี้

"มาตรา ๔ ให้สมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๒๑๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนถึงคราวออกตามวาระ

ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคหนึ่งสิ้นสุดลงก่อนมีการเลือกตั้งทั่วไปให้สมาชิกวุฒิสภาจับสลากออก ให้มีจำนวนตามมาตรา ๑๐๐ สมาชิกวุฒิสภาที่เหลือต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ในระหว่างเวลาดังกล่าวให้นำมาตรา ๑๐๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๔ ดังนี้

"มาตรา ๔ ในระหว่างที่ยังไม่มีการตราพระราชบัญญัติ
ตามมาตรา ๑๐๑ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้ หลักเกณฑ์
และวิธีการในการจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลและการจัดสัดส่วนให้กระทำ
เป็นพระราชกฤษฎีกาไปพลางก่อน"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๕ คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้บัญญัติไว้เป็นมาตรา ๔ แล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายประเทือง ค่าประกอบ
และนายล่าพอง พิลาสมบัติ ขอแปรญัตติไว้
คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้บัญญัติไว้เป็นมาตรา ๖ แล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๖ คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายประเทือง คำประกอบ
และนายล่ำพอง พิลาสมบัติ ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมาธิการเห็นด้วยในหลักการ
และได้บัญญัติไว้เป็นมาตรา ๔ แล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

นายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติเพิ่มความ
เป็นมาตรา ๖ ดังนี้

"มาตรา ๖ เมื่อสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๔ ถึงคราวออกตามวาระแล้ว การแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ก่อนที่สมาชิกวุฒิสภาตามวรรคหนึ่งถึงคราวออกตามวาระ หากภายหลังปรากฏว่าเมื่อถึงคราวที่สมาชิกวุฒิสภาตามวรรคหนึ่งออกตามวาระแล้ว สภาผู้แทนราษฎรยังไม่สิ้นอายุหรือยังไม่มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งถึงคราวออกตามวาระนั้นทั้งหมดจับสลากกันเองเพื่อแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนตามมาตรา ๑๐๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้ และให้ถือว่ากรณีดังกล่าวเป็นการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่เริ่มแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนับแต่วันที่สมาชิกวุฒิสภาตามวรรคหนึ่งถึงคราวออกตามวาระ

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสอง"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๙ คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๗ ดังนี้

"มาตรา ๗ ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๕ ถึงคราวออกตามวาระแล้วหลังจากนั้นยังไม่มีการเลือกตั้งทั่วไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งถึงคราวออกตามวาระดังกล่าวอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้และให้นำมาตรา ๕ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

นายประเทือง ค่าประกอบ และนายลำพอง พิลาสมบัติ ขอแปรญัตติเพิ่มความเป็นมาตรา ๗ ดังนี้

"มาตรา ๗ ในระหว่างที่รัฐสภาพิจารณาญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การยุบสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำมิได้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๘ คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติเพิ่มความ

เป็นมาตรา ๘ ดังนี้

"มาตรา ๘ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาผู้แทนราษฎรให้ใช้บังคับกับการเลือกตั้งนับแต่การเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกที่จะพึงมีขึ้นภายหลังวันใช้รัฐธรรมนูญนี้

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อแทนตำแหน่งที่ว่างก่อนการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

มาตรา ๙ คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายชุมพล ศิลปอาชา ขอแปรญัตติเพิ่มความ

เป็นมาตรา ๙ ดังนี้

"มาตรา ๙ ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้"

คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย **ผู้แปรญัตติขอสงวน**

ร่าง
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช....

ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

.....

.....

มาตรา ๑ รัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ...."

มาตรา ๒ รัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกหมวด ๓ ถึงหมวด ๑๑ มาตรา ๒๔ ถึงมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ฉบับที่ ๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๓๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๕๓๕ และ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ทั้งสี่ฉบับ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" หมวด ๓

สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มาตรา ๒๔ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันเป็นการฝ่าฝืนเจตนารมณ์ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๕ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

มาตรา ๒๖ บุคคลย่อมมีสิทธิทางการเมือง

การใช้สิทธิทางการเมือง ให้เป็นไปตามบทที่กฎหมายบัญญัติบัญญัติ

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น

มาตรา ๒๘ บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๒๙ ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา จะต้องได้รับการพิจารณา และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และจะต้องแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ

สิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ให้ประกัน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลผู้ถูกคุมขังหรือถูกจำคุก ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในร่างกาย

การจับกุม คุมขัง หรือตรวจค้นตัวบุคคล ไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ผู้ถูกจับกุมหรือถูกตรวจค้นจะต้องได้รับแจ้งข้อหาหรือเหตุและรายละเอียดตามสมควรในการที่ถูกจับกุมหรือถูกตรวจค้นโดยไม่ชักช้า และผู้ถูกคุมขังย่อมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัวได้

การแจ้งข้อหาแก่บุคคลใด ๆ จะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหานั้น

ในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคล ผู้ถูกคุมขังเองก็ดี พนักงานอัยการก็ดี บุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขังก็ดี มีสิทธิร้องต่อศาลท้องที่ซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาว่าการคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีคำร้องเช่นว่านี้ ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เป็นที่พอใจของศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที

มาตรา ๓๐ ทวิ ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

มาตรา ๓๑ ในคดีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้ยากไร้ไม่มีทุนทรัพย์หรือมีทุนทรัพย์น้อยไม่พอที่จะจัดหาทนายความให้ จากกรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในคดีแพ่ง บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๑ ทวิ บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา

ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการถูกทรมาน ขู่เข็ญ หรือใช้กำลังบังคับ หรือถ้อยคำที่เกิดจากการกระทำใด ๆ ที่ทำให้เป็นไปโดยไม่สมัครใจ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

มาตรา ๓๒ บุคคลใดต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด หากปรากฏตามคำพิพากษาของศาลที่รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ในภายหลังว่าบุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทน และได้รับบรรดาสิทธิที่เสียไปเพราะผลแห่งคำพิพากษานั้นคืน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลใดถูกควบคุมหรือถูกคุมขังระหว่างการสอบสวน หรือระหว่างการพิจารณาคดี หากในภายหลังปรากฏว่ามีคำสั่งไม่ฟ้องคดีหรือคำพิพากษายกฟ้องอันถึงที่สุด เพราะเหตุที่บุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด ย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๓ การเกณฑ์แรงงาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งบัญญัติให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองก็ดี การตรวจค้นเคหสถานก็ดี จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๓๕ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามบทที่กฎหมายบัญญัติแห่งกฎหมาย

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามบทที่กฎหมายบัญญัติแห่งกฎหมาย

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์สำหรับการดังต่อไปนี้ คือ

(๑) การป้องกันประเทศ

(๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ หรือที่มีคุณค่าทางวิทยาศาสตร์

(๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ที่ใช้ในการผังเมือง

(๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการอุตสาหกรรม

(๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการเกษตรกรรม

(๖) การได้มาซึ่งที่ดินเพื่อการจัดสรรที่ดินของรัฐไปให้แก่ประชาชนผู้ยากไร้ หรือเพื่อการปฏิรูปที่ดิน

(๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม

(๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการคมนาคม การสื่อสาร การขนส่ง การเก็บกักน้ำ การชลประทาน หรือการประปา

(๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพาณิชยนาวี การท่าเรือ การบินพลเรือน หรือการรถไฟ

(๑๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการสาธารณูปโภค หรือการสาธารณูปการ

(๑๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการศึกษาของรัฐ

(๑๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการสาธารณสุข

(๑๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการเคหะแห่งชาติ

(๑๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาเมืองหลวง เมืองรอง หรือเมืองพัทยา

(๑๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการเกษตร

(๑๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาแหล่งเชื้อเพลิงธรรมชาติ

(๑๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรม การพาณิชยกรรม หรือการบริการ

(๑๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

(๑๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมป่าไม้

(๒๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการประมง

(๒๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์

(๒๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการเกษตร

(๒๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการเหมืองแร่

(๒๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตกระแสไฟฟ้า

(๒๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตปิโตรเลียม

(๒๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตปุ๋ยเคมี

(๒๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตปูนซีเมนต์

(๒๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเหล็กกล้า

(๒๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตอลูมิเนียม

(๓๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตโลหะพื้นฐานอื่น

(๓๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องจักรกล

(๓๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์

(๓๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการต่อเรือ

(๓๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตอากาศยาน

(๓๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า

(๓๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตอิเล็กทรอนิกส์

(๓๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือแพทย์

(๓๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวิทยาศาสตร์

(๓๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวัด

(๔๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือสื่อสาร

(๔๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเกษตร

(๔๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือก่อสร้าง

(๔๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเหมืองแร่

(๔๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือปิโตรเลียม

(๔๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือโลหะพื้นฐานอื่น

(๔๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องจักรกล

(๔๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือยานยนต์

(๔๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือต่อเรือ

(๔๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออากาศยาน

(๕๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ไฟฟ้า

(๕๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

(๕๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือแพทย์

(๕๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวิทยาศาสตร์

(๕๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวัด

(๕๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือสื่อสาร

(๕๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเกษตร

(๕๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือก่อสร้าง

(๕๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเหมืองแร่

(๕๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือปิโตรเลียม

(๖๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือโลหะพื้นฐานอื่น

(๖๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องจักรกล

(๖๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือยานยนต์

(๖๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือต่อเรือ

(๖๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออากาศยาน

(๖๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ไฟฟ้า

(๖๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

(๖๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือแพทย์

(๖๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวิทยาศาสตร์

(๖๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวัด

(๗๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือสื่อสาร

(๗๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเกษตร

(๗๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือก่อสร้าง

(๗๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเหมืองแร่

(๗๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือปิโตรเลียม

(๗๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือโลหะพื้นฐานอื่น

(๗๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องจักรกล

(๗๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือยานยนต์

(๗๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือต่อเรือ

(๗๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออากาศยาน

(๘๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ไฟฟ้า

(๘๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

(๘๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือแพทย์

(๘๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวิทยาศาสตร์

(๘๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวัด

(๘๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือสื่อสาร

(๘๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเกษตร

(๘๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือก่อสร้าง

(๘๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเหมืองแร่

(๘๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือปิโตรเลียม

(๙๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือโลหะพื้นฐานอื่น

(๙๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องจักรกล

(๙๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือยานยนต์

(๙๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือต่อเรือ

(๙๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออากาศยาน

(๙๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ไฟฟ้า

(๙๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

(๙๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือแพทย์

(๙๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวิทยาศาสตร์

(๙๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวัด

(๑๐๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือสื่อสาร

(๑๐๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเกษตร

(๑๐๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือก่อสร้าง

(๑๐๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเหมืองแร่

(๑๐๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือปิโตรเลียม

(๑๐๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือโลหะพื้นฐานอื่น

(๑๐๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องจักรกล

(๑๐๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือยานยนต์

(๑๐๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือต่อเรือ

(๑๐๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออากาศยาน

(๑๑๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ไฟฟ้า

(๑๑๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

(๑๑๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือแพทย์

(๑๑๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวิทยาศาสตร์

(๑๑๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวัด

(๑๑๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือสื่อสาร

(๑๑๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเกษตร

(๑๑๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือก่อสร้าง

(๑๑๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเหมืองแร่

(๑๑๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือปิโตรเลียม

(๑๒๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือโลหะพื้นฐานอื่น

(๑๒๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องจักรกล

(๑๒๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือยานยนต์

(๑๒๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือต่อเรือ

(๑๒๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออากาศยาน

(๑๒๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ไฟฟ้า

(๑๒๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

(๑๒๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือแพทย์

(๑๒๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวิทยาศาสตร์

(๑๒๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวัด

(๑๓๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือสื่อสาร

(๑๓๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเกษตร

(๑๓๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือก่อสร้าง

(๑๓๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเหมืองแร่

(๑๓๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือปิโตรเลียม

(๑๓๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือโลหะพื้นฐานอื่น

(๑๓๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องจักรกล

(๑๓๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือยานยนต์

(๑๓๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือต่อเรือ

(๑๓๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออากาศยาน

(๑๔๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ไฟฟ้า

(๑๔๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

(๑๔๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือแพทย์

(๑๔๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวิทยาศาสตร์

(๑๔๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวัด

(๑๔๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือสื่อสาร

(๑๔๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเกษตร

(๑๔๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือก่อสร้าง

(๑๔๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเหมืองแร่

(๑๔๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือปิโตรเลียม

(๑๕๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือโลหะพื้นฐานอื่น

(๑๕๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องจักรกล

(๑๕๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือยานยนต์

(๑๕๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือต่อเรือ

(๑๕๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออากาศยาน

(๑๕๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ไฟฟ้า

(๑๕๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

(๑๕๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือแพทย์

(๑๕๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวิทยาศาสตร์

(๑๕๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวัด

(๑๖๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือสื่อสาร

(๑๖๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเกษตร

(๑๖๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือก่อสร้าง

(๑๖๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเหมืองแร่

(๑๖๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือปิโตรเลียม

(๑๖๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือโลหะพื้นฐานอื่น

(๑๖๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องจักรกล

(๑๖๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือยานยนต์

(๑๖๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือต่อเรือ

(๑๖๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออากาศยาน

(๑๗๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ไฟฟ้า

(๑๗๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

(๑๗๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือแพทย์

(๑๗๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวิทยาศาสตร์

(๑๗๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวัด

(๑๗๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือสื่อสาร

(๑๗๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเกษตร

(๑๗๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือก่อสร้าง

(๑๗๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเหมืองแร่

(๑๗๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือปิโตรเลียม

(๑๘๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือโลหะพื้นฐานอื่น

(๑๘๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องจักรกล

(๑๘๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือยานยนต์

(๑๘๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือต่อเรือ

(๑๘๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออากาศยาน

(๑๘๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ไฟฟ้า

(๑๘๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

(๑๘๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือแพทย์

(๑๘๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวิทยาศาสตร์

(๑๘๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือวัด

(๑๙๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือสื่อสาร

(๑๙๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเกษตร

(๑๙๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือก่อสร้าง

(๑๙๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเหมืองแร่

(๑๙๔) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือปิโตรเลียม

(๑๙๕) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือโลหะพื้นฐานอื่น

(๑๙๖) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องจักรกล

(๑๙๗) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือยานยนต์

(๑๙๘) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือต่อเรือ

(๑๙๙) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออากาศยาน

(๒๐๐) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ไฟฟ้า

(๒๐๑) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

(๒๐๒) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือแพทย์

*(๒๐๓) การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาการอุตสาหกร

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

มาตรา ๓๕ ทวิ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อการผังเมือง หรือเพื่อการพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม หรือเพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายในการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่ง ต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน

กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืน และกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดแจ้ง ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท เว้นแต่จะนำไปใช้เพื่อการอื่นตามวรรคหนึ่งและโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิมหรือทายาทตามวรรคสาม และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดใช้ไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ หรือชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

ห้ามมิให้มีการสั่งปิดโรงพิมพ์ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ การสั่งปิดโรงพิมพ์หรือการสั่งห้ามทำการพิมพ์ การห้ามเผยแพร่ภาพหรือเสียงอันเป็นการยับยั้งเสรีภาพตามมาตรานี้โดยไม่มีคำพิพากษาของศาล จะกระทำมิได้

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์ หรือการโฆษณาข่าวหรือบทความในหนังสือพิมพ์ของรัฐ วิทยุ หรือโทรทัศน์ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนโฆษณา จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น ๆ ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น ๆ ของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการศึกษาอบรม เมื่อไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมือง ตามรัฐธรรมนูญ และไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษา

เสรีภาพในวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมือง

มาตรา ๓๗ ทวิ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยไม่คิดมูลค่า ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๘ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวนี้ตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะและเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๓๙ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ หรือหมู่คณะอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นพรรคการเมือง เพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

การรวมกัน การจัดตั้ง การดำเนินกิจการ และการเลิกพรรคการเมืองย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง

พรรคการเมืองต้องจัดทำบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน และต้องแสดงโดยเปิดเผยซึ่งที่มาของรายได้และการใช้จ่ายทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๑ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใด เพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ

มาตรา ๔๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทาง และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือการผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้

มาตรา ๔๓ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใด อันเป็นการกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นกรณีจำเป็นอันเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งหรือการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์การของรัฐ และการกล่าวหรือไขข่าวนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน

มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ตามวิธีการและวิธีการ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การพิจารณาหรือวินิจฉัยเรื่องราวร้องทุกข์ตามวรรคหนึ่งต้องกระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่มีเหตุจำเป็นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลหรือเกียรติยศ หรือชื่อเสียงของบุคคลอื่นหรือเพื่อประโยชน์ส่วนได้เสียอย่างอื่นอันสมควรตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รู้ที่จะได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสาร ที่ปรากฏจากหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพื่อการตรวจสอบการใช้ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าราชการหรือพนักงานของรัฐ ในเมื่อการนั้นมีหรืออาจจะมีผลกระทบต่อการดำรงสิทธิชีวิตของบุคคลทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๖ สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ ซึ่งเป็นนิติบุคคล ให้รับผิดเนื่องจากการกระทำของเจ้าพนักงาน ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๔๗ บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ และข้าราชการอื่น พนักงานส่วนท้องถิ่น และพนักงานองค์การของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคล ทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมาย หรือกฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ หรือวินัย

มาตรา ๔๘ ทวิ สิทธิของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การจำกัดสิทธิตามวรรคหนึ่ง จะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของรัฐ หรือเศรษฐกิจ ของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณูปโภค การรักษาความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือ เพื่อป้องกันการผูกขาด หรือการขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน

มาตรา ๔๘ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ มิได้

หมวด ๕
หน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา ๔๙ บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๕๐ บุคคลมีหน้าที่ที่จะใช้สิทธิในการเลือกตั้งโดยสุจริต

มาตรา ๕๑ บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ

มาตรา ๕๒ บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๓ บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

มาตรา ๕๔ บุคคลมีหน้าที่เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๕ บุคคลมีหน้าที่ช่วยเหลือราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๖ บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาอบรมตามวิธีการและวิธีการ
ที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๖ ทวิ บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์และปกป้องศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

มาตรา ๕๗ บุคคลมีหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด ๕

แนวนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา ๕๘ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมาย
และการกำหนดนโยบายของรัฐในการบริหารราชการแผ่นดิน และไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการ
ฟ้องร้องรัฐ

มาตรา ๕๙ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช
และบูรณภาพแห่งอาณาเขต

มาตรา ๒๐ รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อรักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐและผลประโยชน์แห่งชาติ

กำลังทหารพึงใช้เพื่อการรบหรือการสงครามและการป้องปรามมิให้เกิดสงคราม เพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อปราบหรือป้องปรามการกบฏและการจลาจล เพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐ และเพื่อการพัฒนาประเทศ

มาตรา ๒๑ รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน และในการดำเนินชีวิตโดยปกติสุข

มาตรา ๒๒ รัฐพึงส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศและถือหลักเสมอภาคในการปฏิบัติต่อกัน

มาตรา ๒๓ รัฐพึงจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพ ขจัดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น และกำหนดขอบเขตการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ชัดเจน และพึงดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อป้องกันและปราบปรามการเลือกปฏิบัติหรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

มาตรา ๒๔ รัฐพึงจัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรม ให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และให้เป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว

มาตรา ๖๕ รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการของประเทศ และพึงส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมทุกระดับตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดระบบการศึกษาอบรมเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะ สถานศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ

การศึกษาอบรมภาคบังคับในสถานศึกษาของรัฐ จะต้องจัดให้โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนและโดยทั่วถึงอย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาอบรมขั้นอุดมศึกษา รัฐพึงจัดให้สถานศึกษาดำเนินกิจการได้โดยอิสระภายในขอบเขตตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐพึงช่วยเหลือผู้ยากไร้และด้อยโอกาสให้ได้รับทุนและปัจจัยต่าง ๆ ในการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพ

มาตรา ๖๖ รัฐพึงสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะและวิทยาการต่าง ๆ และพึงส่งเสริมและเร่งรัดให้มีการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศ

มาตรา ๖๗ รัฐพึงรักษา ส่งเสริม และพัฒนาความเสมอภาคของชายและหญิง

มาตรา ๖๘ รัฐพึงสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาพลเมืองของชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม และจริยธรรม

มาตรา ๖๙ รัฐพึงส่งเสริมประชาชนให้เข้าใจและเล็งเห็นความสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในการปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดทั้งสนับสนุนท้องถิ่นให้มีสิทธิปกครองตนเอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๙ ทวิ รัฐพึงจัดให้มีแผนพัฒนาการเมืองที่สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา ๖๙ ตรี รัฐต้องดำเนินการและสนับสนุนให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาท้องถิ่นตลอดจนการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรมตามเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา ๗๐ รัฐพึงส่งเสริมให้มีการกระจายอำนาจทางการคลังแก่ท้องถิ่นให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้ และการบริหารรายได้ เพื่อประโยชน์ในการให้บริการที่ดีแก่ประชาชน

มาตรา ๗๑ รัฐพึงจัดการดำเนินงานเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานไปยังชนบทอย่างทั่วถึงจริงจังต่อเนื่องและเป็นธรรม

มาตรา ๗๒ รัฐสะดวกกระจายรายได้ไปสู่ชนบทอย่างทั่วถึง

มาตรา ๗๓ รัฐสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อ

มาตรา ๗๔ รัฐพึงรักษาและส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

มาตรา ๗๕ รัฐพึงส่งเสริมการกีฬา การท่องเที่ยว และนันทนาการ

มาตรา ๗๖ รัฐพึงบำรุงรักษาสภาพแวดล้อม ความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งทดแทน และพึงป้องกันและขจัดมลพิษ และวางแผนการใช้ดินและน้ำให้เหมาะสม

มาตรา ๗๗ รัฐพึงดำเนินการเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการดำรงชีวิตของบุคคลให้สูงขึ้น

มาตรา ๗๗ ทวิ รัฐพึงส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์

มาตรา ๗๗ ตรี รัฐพึงจัดระบบการถือกรรมสิทธิ์และการครอบครองที่ดินเพื่อประโยชน์แห่งการอยู่อาศัย การส่งเสริมเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรม และพึงกำหนดพันธะให้เจ้าของที่ดินใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์ตามความเหมาะสมแก่สภาพของที่ดิน

มาตรา ๗๘ รัฐพึงดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินอย่างทั่วถึงเพื่อประกอบเกษตรกรรมโดยการปฏิรูปที่ดิน จัดรูปที่ดินหรือวิธีอื่น

รัฐพึงจัดหาน้ำและดูแลการใช้น้ำ[illegible]ให้มีเพียงพอและเหมาะสมแก่การเกษตรกรรม

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

มาตรา ๗๙ รัฐพึงส่งเสริมคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในด้านการผลิต การเก็บรักษา และการจำหน่ายผลผลิตเพื่อให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรม และพึงส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวกันเพื่อรักษาผลประโยชน์ดังกล่าวโดยจัดตั้งเป็นสหกรณ์หรือวิธีอื่น

มาตรา ๘๐ รัฐพึงสนับสนุนให้เอกชนมีบทบาทในทางเศรษฐกิจ

มาตรา ๘๑ รัฐไม่พึงประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นธุรกิจหรือเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภค

มาตรา ๘๒ รัฐพึงวางมาตรการมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจโดยเอกชนที่ชอบมิได้อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งนี้ ไม่ว่าการผูกขาดตัดตอนนั้นจะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อม

มาตรา ๘๓ รัฐพึงวางนโยบายประชากรให้เหมาะสมกับทรัพยากรของชาติ ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม และความเจริญในทางวิทยาการ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และเพื่อความมั่นคงของรัฐ

มาตรา ๘๔ รัฐพึงสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศชาติ หรือในการช่วยเหลือราชการ หรือปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม หรือเนื่องจากสาธารณภัย

มาตรา ๔๕ รัฐพึงจัดให้มีการสังคมสงเคราะห์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการสังคมสงเคราะห์

มาตรา ๔๖ รัฐพึงช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้สูงอายุและผู้พิการให้มีสุขภาพกำลังใจ และความหวังในชีวิตเพื่อสามารถดำรงตนอยู่ได้ตามสมควร

มาตรา ๔๗ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำและพึงคุ้มครองแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานหญิงกับจัดระบบแรงงานสัมพันธ์ รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม

มาตรา ๔๘ รัฐพึงส่งเสริมการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานโดยทั่วถึง และพึงให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ยากไร้โดยไม่คิดมูลค่า และพึงส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมด้วยเท่าที่จะกระทำได้

การป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย รัฐจะต้องกระทำให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่าและทันต่อเหตุการณ์

มาตรา ๔๙ รัฐพึงจัดให้มีแผนพัฒนาการสังคมสงเคราะห์ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมวด ๖

รัฐสภา

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๙๐ รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๙๑ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา

ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ประธานรัฐสภาได้ ให้ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน

ประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และดำเนินกิจการของรัฐสภาในกรณีประชุมร่วมกันให้เป็นไปตามข้อบังคับ

รองประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้ และตามที่ประธานรัฐสภามอบหมาย

มาตรา ๙๒ ร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

มาตรา ๙๓ ร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากรัฐสภาเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา ๙๔ ร่างพระราชบัญญัติใดพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย และพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้ารัฐสภาลงมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานคืนมาภายในสามสิบวัน ให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

มาตรา ๙๕ *บุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งในศาล* สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร *จะให้สัตยาบันในการดำเนินการหน่วย* และต้องยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานสภาที่ตนเป็นสมาชิกตามเวลาที่กฎหมายบัญญัติ *หน่วยงานของรัฐ*

มาตรา ๙๖ บุคคลจะเป็นสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกันมิได้

มาตรา ๙๗ สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๓ (๓) (๔) (๕) (๕ ทวิ) (๖) (๗) (๙) หรือ (๑๐) หรือมาตรา ๑๒๐ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๙) (๑๐) หรือ (๑๑) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง ส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวในวรรคหนึ่ง

มติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคสอง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนตุลาการรัฐธรรมนูญทั้งหมด

มาตรา ๙๘ ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดกระทำการหรือมีพฤติการณ์อันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือมีลักษณะเป็นความผิดต่อเจ้าพนักงานในส่วนที่เกี่ยวกับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ หรือเป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกเพื่อให้วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยให้สมาชิกผู้นั้นพ้นจากสมาชิกภาพได้

มติของวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรให้สมาชิกพ้นจากสมาชิกภาพตามวรรคหนึ่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา

มาตรา ๙๙ การออกจากตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงก็ดี คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงก็ดี ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

ส่วนที่ ๒
วุฒิสภา

มาตรา ๑๐๐ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองหนึ่งใดพรรคการเมืองใดหนึ่ง ไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งได้รับเลือกตั้ง และไม่เคยถูกคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘

สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๑๐๐ ทวิ ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาซึ่งประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ประธานรัฐสภา ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรและผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกสี่คน ซึ่งมิใช่สมาชิกรัฐสภาโดยนายกรัฐมนตรีเลือกสองคน และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรเลือกสองคน เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเป็นกรรมการและมีวาระสี่ปี

ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา มีหน้าที่ร่วมกันสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๐ วรรคหนึ่ง และมีจำนวนตามมาตรา ๑๐๐ วรรคสอง โดยให้มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันตามสาขาอาชีพที่สำคัญ เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา จะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสรรหาคณะหนึ่งหรือหลายคณะเพื่อช่วยดำเนินการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคสองและเสนอบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวต่อคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา เพื่อคัดเลือกก็ได้

วิธีสรรหาและการจัดทำบัญชีรายชื่อของคณะอนุกรรมการสรรหาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภากำหนด

ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนที่สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ ครบกำหนดสิ้นคราวออกตามวาระ เพื่อพระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคสองเป็นสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ต่อไป

ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาและแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา

ให้นำความในมาตรา ๑๐๓ (๒) (๓) และ (๑๐) และมาตรา ๑๐๓ (๑) และ (๒) มาใช้บังคับแก่การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิโดยอนุโลม

ในกรณีกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๐ วรรคหนึ่ง เข้ามาเป็นกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาแทน กรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเข้ามาแทนนั้นย่อมอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๐๑ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดเวลาคราวละหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ในกรณีมีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างลงก่อนครบกำหนดตามวาระ ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับแต่งตั้งแทนอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งตนแทน สมาชิกวุฒิสภาซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

สมาชิกวุฒิสภาที่พ้นจากตำแหน่งไปตามวาระ ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าสมาชิกวุฒิสภาที่แต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะทรงแต่งตั้งผู้ที่ออกตามวาระเป็นสมาชิกอีกก็ได้

มาตรา ๑๐๒ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ศาล หรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญนี้ สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่

(๑) รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๒) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

ความในวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับแก่สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอยู่ก่อนวันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ในกรณีที่มีการแต่งตั้งหรือโยกย้ายให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๑๑๘ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐๓ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) เสียสัญชาติไทย

(๕) เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง

(๕ ทวิ) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งได้รับเลือกตั้ง

(๖) *ขาดคุณสมบัติ*หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ ๑๐๓ (๑) (๒) (๓) (๓ ทวิ) (๕ ทวิ) (๕ ตรี) หรือ (๘)

(๗) มีลักษณะกระทำการอันต้องห้ามที่บัญญัติไว้ในตามมาตรา ๙๘ *(๗) (๘) หรือ (๙)* ๑๐๒

(๘) วุฒิสภามีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘ หรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๗ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าขาดจากสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภาหรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีมติ

(๙) ขาดประชุมตลอดสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา

(๑๐) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๐๔ เมื่อตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามวาระ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งบุคคลผู้มีลักษณะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙๙ ๑๐๐ เข้ามาเป็นสมาชิกแทน สมาชิกซึ่งเข้ามาแทนนั้นย่อมอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน ทั้งนี้ ให้นำมาตรา ๑๐๐ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๓

สภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๑๐๕ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งมีจำนวนตามเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๐๖

มาตรา ๑๐๖ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีให้คำนวณตามเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัดตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง หนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นได้หนึ่งคน ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรเกินหนึ่งแสนห้าหมื่นคน ก็ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนราษฎรทุกหนึ่งแสนห้าหมื่นคน เศษของหนึ่งแสนห้าหมื่นถ้าถึงเจ็ดหมื่นห้าพันหรือกว่านั้นให้นับเป็นหนึ่งแสนห้าหมื่น

จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกินสามคน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกินสามคน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง โดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละสามคน

ในกรณีที่จะแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดหนึ่งให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบสามคนทุกเขตไม่ได้ ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละสามคนเสียก่อน แต่เขตที่เหลือต้องไม่น้อยกว่าเขตละสองคน

ในกรณีที่จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้สี่คน ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นสองเขต เขตหนึ่งให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองคน

มาตรา ๑๐๗ จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งเขตต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน และต้องจัดอัตราส่วนของจำนวนราษฎรกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในแต่ละเขตให้ใกล้เคียงกัน

มาตรา ๑๐๘ ในเขตเลือกตั้งแต่ละเขต ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น

การเลือกตั้งให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

มาตรา ๑๐๙ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งมิได้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในหมวดว่าด้วยการได้สัญชาติไทยมาและมีสัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง และ

(๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้ง

มาตรา ๑๑๐ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ

(๑) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๒) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา

(๓) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช

(๔) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

(๕) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา

มาตรา ๑๐๑ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(๓) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ~~๗๙~~๑๑๒ หรือพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่พรรคเดียว

(๔) ~~คุณสมบัติอื่น หากมีกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร~~ มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(ข) เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดนั้น

(ค) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง

(ง) เคยศึกษาเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีการศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง

(จ) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง

มาตรา ๑๑๒ ในการเลือกตั้งทั่วไป พรรคการเมืองที่สมาชิกจะเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๒๕๙๑๑๑ (๓) ได้ ต้องเป็นพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่จะพึงมีในการเลือกตั้งครั้งนั้น หากจำนวนที่คำนวณได้มีเศษให้ปัดทิ้ง และในแต่ละเขตเลือกตั้งที่พรรคการเมืองดังกล่าวส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมืองต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นคณะให้ครบจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้ง และจะส่งได้คณะเดียวในเขตเลือกตั้งหนึ่งเขต

เมื่อพรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งแล้ว พรรคการเมืองนั้นหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น จะถอนการสมัครรับเลือกตั้งมิได้

เมื่อพรรคการเมืองใดได้ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งครบจำนวนตามวรรคหนึ่งแล้ว แม้ภายหลังจะปรากฏว่าจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้นได้ลดลงไปจนไม่ครบจำนวนไม่ว่าเพราะเหตุใด ๆ ก็ให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งครบจำนวนตามวรรคหนึ่งแล้ว

มาตรา ๑๑๓ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ

(๑) ติดยาเสพติดให้โทษ

(๒) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

(๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๑๑๐ (๑) (๒) (๓) หรือ (๕)

(๓ ทวิ) เป็นบุคคลพุทธนวกและเป็นใบ้

(๔) ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก และถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล หรือโดยคำสั่งนั้น

(๕) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(๕ ทวิ) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๕ ตรี) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(๖) เป็นข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเมืองพัทยา นอกจากข้าราชการการเมือง

(๖ ทวิ) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น

(๗) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น

(๘) เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘ โดยยังไม่พ้นกำหนดสี่ปีนับแต่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติจนถึงวันเลือกตั้ง

มาตรา ๑๑๘ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้อง

(๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น

(๒) ไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

[illegible]

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ หรือเงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับหรือดำรงตำแหน่งกรรมาธิการของรัฐสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดินในกรณีที่ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง

มาตรา ๑๑๕ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หลักเกณฑ์ และวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติเพื่อกำกับดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้บริสุทธิ์และยุติธรรม

หลักเกณฑ์ วิธีการแต่งตั้ง และการให้กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๑๑๖ อายุของสภาผู้แทนราษฎรมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา ๑๑๗ เมื่ออายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

มาตรา ๑๑๘ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่

การยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกาซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในสี่หกสิบห้าวัน และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

การยุบสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน *แต่จะกระทำยุบสภาผู้แทนราษฎรด้วยเหตุการณ์ที่ได้มีการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ ต่อสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ถูกยุบนั้นมิได้*

มาตรา ๑๑๙ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
เริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา ๑๒๐ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๑ (๑) (๒) หรือ (๔)

(๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๓ (๑) (๒) (๓) (๓ ทวิ) (๕ ทวิ) (๕ ตรี) (๖) (๖ ทวิ) หรือ (๗) หรือ (๘)

(๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๕

(๗) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกหรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้นให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าขาดจากสมาชิกภาพนับแต่วันที่ลาออกหรือพรรคการเมืองมีมติ

(๘) สภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๘ หรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๗ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าขาดจากสมาชิกภาพนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรหรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีมติ

(๙) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในกรณีที่ศาลมีคำสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิกและไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นซึ่งที่มีสมาชิกของพรรคการเมืองนั้นเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าขาดจากสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น

(๑๐) ขาดประชุมตลอดสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร

(๑๑) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๒๑ เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนภายในกำหนดเวลาสี่สิบห้าวัน เว้นแต่อายุของสภาผู้แทนราษฎรจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

ในการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่มีสมาชิกในสังกัดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่แล้วจากการเลือกตั้งทั่วไป และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนนั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่

มาตรา ๑๒๒ ภายหลังที่คณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินแล้ว พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรซึ่งที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และมีจำนวนมากที่สุดในบรรดาพรรคการเมืองซึ่งที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรในขณะแต่งตั้ง เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรในกรณีที่ไม่มีพรรคการเมืองใดในสภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อกันเสนอชื่อบุคคลดังกล่าวข้างต้นที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมีจำนวนถึงหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้หัวหน้าพรรคการเมืองซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีที่มีเสียงสนับสนุนข้างมากของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่มีเสียงสนับสนุนเท่ากันให้ใช้วิธีจับสลาก

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรย่อมพ้นจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติดังกล่าวในวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๒๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีเช่นนี้ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง

ส่วนที่ ๔
บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง

มาตรา ๑๒๓ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย และต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย

มาตรา ๑๒๔ ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

"ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ"

มาตรา ๑๒๕ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรแต่ละสภา มีประธานสภาคนหนึ่งและรองประธานคนหนึ่งหรือสองคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ตามมติของสภา

มาตรา ๑๒๖ ประธานและรองประธานวุฒิสภาดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันเลือกประธานและรองประธานวุฒิสภาใหม่ซึ่งจะต้องกระทำทุกสองปี

ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งจนสิ้นอายุของสภา หรือมีการยุบสภา

ประธานและรองประธานวุฒิสภา และประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ย่อมพ้นจากตำแหน่งก่อนถึงวาระตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้วแต่กรณี เมื่อ

(๑) ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก

(๒) ลาออกจากตำแหน่ง

(๓) ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น

(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

มาตรา ๑๒๗ ประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการของสภานั้น ๆ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ข้อบังคับ รองประธานมีอำนาจหน้าที่ช่วยเหลือตามที่ประธานมอบหมาย และปฏิบัติหน้าที่แทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา ๑๒๘ เมื่อประธานและรองประธานวุฒิสภาหรือประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกแห่งสภานั้น ๆ เลือกตั้งกันขึ้นเองเป็นประธานในคราวประชุมนั้น

มาตรา ๑๒๙ การประชุมวุฒิสภาก็ดี การประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ดี ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา จึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถามตามมาตรา ๑๕๓ สภาผู้แทนราษฎรจะกำหนดเรื่ององค์ประชุมไว้ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่นก็ได้

มาตรา ๑๓๐ การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้

สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๓๑ ในที่ประชุมวุฒิสภาก็ดี ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ดี ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาก็ดี สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในทางแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนนย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้

เอกสิทธิ์นี้ย่อมตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของรัฐสภา วุฒิสภา หรือสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี และคุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประชาชนในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ที่ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นด้วย

มาตรา ๑๓๑ ทวิ เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๑ วรรคหนึ่ง ย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของรัฐสภา วุฒิสภา หรือสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี และคุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประชาชนในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ที่ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นด้วย

สมาชิกซึ่งอยู่ในที่ประชุมสภาที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ตามวรรคสอง หากมีถ้อยคำที่กล่าวในทางแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นพาดพิงถึงตน แม้ถ้อยคำจะมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่ง ก็จะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องผู้กล่าวถ้อยคำนั้นในทางใดมิได้

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการที่ประชุมลับหรือในการประชุมคณะกรรมาธิการหรือคณะกรรมการของสภาที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภาและการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น

มาตรา ๑๓๒ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก

ในปีหนึ่งๆ ให้มีสมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสมัยหนึ่งหรือสองสมัยติดต่อกัน

วันประชุมครั้งแรกตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง ส่วนวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สองของรัฐสภาสมัยต่อๆ ไปให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนด

มาตรา ๑๓๓ สมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสมัยหนึ่ง ๆ ให้มีกำหนดเวลาเก้าสิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้ขยายเวลาออกไปก็ได้

การปิดสมัยประชุมสามัญก่อนครบกำหนดเวลาเก้าสิบวันจะกระทำได้แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา

มาตรา ๑๓๔ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงเปิดและปิดประชุม

พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำรัฐพิธีเปิดประชุมสมัยประชุมสามัญประจำปีสมัยครั้งแรกตามมาตรา ๑๓๒ วรรคหนึ่งด้วยพระองค์เอง หรือจะโปรดเกล้าฯ ให้พระรัชทายาทหรือบรรลุนิติภาวะแล้วหรือผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้แทนพระองค์มาทำรัฐพิธีก็ได้

มาตรา ๑๓๕ เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้

มาตรา ๑๓๖ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองสภารวมกันหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้นำความกราบบังคมทูล เพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญได้

คำร้องขอดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้ยื่นต่อประธานรัฐสภา

ให้ประธานรัฐสภานำความกราบบังคมทูลและลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๓๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๓๖ การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุม และการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๓๘ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือคุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกหรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะกระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยด่วน และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้

มาตรา ๑๓๙ ในกรณีที่มีการฟ้องร้องสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในคดีอาญาไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา

การพิจารณาที่ศาลได้กระทำไปก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่งย่อมเป็นอันใช้ได้

มาตรา ๑๔๐ ถ้าสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ

คำสั่งปล่อยตามวรรคหนึ่ง ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

มาตรา ๑๔๑ ในระหว่างที่อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ จะมีการประชุมวุฒิสภามิได้ เว้นแต่เป็นการประชุมที่ให้วุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา ๑๗ มาตรา ๒๑ และมาตรา ๑๓๘ โดยถือคะแนนเสียงจากจำนวนสมาชิกของวุฒิสภา

มาตรา ๑๔๒ ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

การเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้ และต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองนั้นไม่น้อยกว่าสิบคนรับรอง

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน หมายความถึง ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อความต่อไปนี้ทั้งหมดหรือแต่ข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

(๑) การตั้งขึ้นหรือยกเลิกหรือลดหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร

(๒) การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน

(๒ ทวิ) การจัดตั้งหน่วยงานอันมีผลให้ต้องมีงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินเพิ่มขึ้น

(๓) การกู้เงิน หรือการค้ำประกัน หรือการใช้เงินกู้

(๔) เงินตรา

ในกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินที่จะต้องมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้วินิจฉัย

มาตรา ๑๔๒ ทวิ ร่างพระราชบัญญัติใดที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอและในขั้นรับหลักการไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน แต่สภาผู้แทนราษฎรได้แก้ไขเพิ่มเติมและประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้มีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรสั่งระงับการพิจารณาไว้ก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปให้นายกรัฐมนตรีรับรอง ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่ให้คำรับรอง ให้สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการแก้ไขเพื่อมิให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน

มาตรา ๑๔๓ ร่างพระราชบัญญัติใดเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน

มาตรา ๑๔๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔๖ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เสนอตามมาตรา ๑๔๓ และลงมติเห็นชอบแล้ว ให้สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภา วุฒิสภาต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เสนอมานั้นให้เสร็จภายในหกสิบวัน แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินต้องพิจารณาให้เสร็จภายในสามสิบวัน ทั้งนี้ เว้นแต่วุฒิสภาผู้แทนราษฎรจะได้ลงมติให้ขยายเวลาออกไปเป็นกรณีพิเศษซึ่งต้องไม่เกินสามสิบวัน กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม และให้เริ่มนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา

ระยะเวลาดังกล่าวในวรรคหนึ่งไม่ให้นับรวมระยะเวลาที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๖๕ ๑๔๗

ถ้าวุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ก็ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น

ในการที่สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินไปยังวุฒิสภา ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปด้วยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอไปนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน คำแจ้งของประธานสภาผู้แทนราษฎรให้ถือเป็นเด็ดขาด

ในกรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรมิได้แจ้งไปว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมิใช่ไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน

มาตรา ๑๔๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๐ เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่าง พระราชบัญญัติเสร็จแล้ว

(๑) ถ้าเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ก็ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๓

(๒) ถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ก็ให้ยับยั้งร่างพระราช บัญญัตินั้นไว้ก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร

(๓) ถ้าแก้ไขเพิ่มเติม ก็ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติตามที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไปยังสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีเช่นว่านี้ให้ถ้าสภาทั้งสองสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่ามิได้ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมในสาระสำคัญ และเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติม ให้ ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๓ ถ้าเป็นกรณีอื่นให้แต่ละสภาตั้งบุคคลที่เป็นหรือมิได้ เป็นสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด ประกอบเป็น คณะกรรมาธิการร่วมกัน เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้ว และให้คณะกรรมาธิการ ร่วมกันนั้นรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการ ร่วมกันได้พิจารณาแล้วนั้น ก็ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๓ ถ้าสภาใดสภาหนึ่ง ไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน

คณะกรรมาธิการร่วมกันอาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียก บุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาร่างพระราช บัญญัติได้และเอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๑ และมาตรา ๑๓๑ ทวิ นั้น ให้คุ้มครองถึง บุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

การประชุมคณะกรรมาธิการร่วมกัน ต้องมีกรรมาธิการของสภาทั้งสองมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมาธิการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม และให้นำวิธีพิจารณา ของคณะกรรมาธิการผู้แทนราษฎร ในส่วนที่เกี่ยวกับองค์ประชุมมาใช้บทบัญญัติมาตรา ๑๖๑ มาใช้ บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๒ ร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ตามบทบัญญัติมาตรา ๑๔๔ นั้น สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันได้ล่วงพ้นไป นับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎรสำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๔๔ (๒) และนับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยสำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๔๔ (๓) ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๓

ถ้าร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน สภาผู้แทนราษฎรอาจยกร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิม หรือร่างที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๓

มาตรา ๑๔๗ ในระหว่างที่มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติใด ตามบทบัญญัติมาตรา ๑๔๔ คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้มิได้

ในกรณีที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้พิจารณานั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ให้ประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นตกไป

มาตรา ๑๔๘ ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือบรรดาร่างพระราชบัญญัติ ที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ หรือที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมาให้เป็นอันตกไป

มาตรา ๑๔๙ งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณออกไม่ทันปีงบประมาณใหม่ ให้ใช้กฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลาง

มาตรา ๑๕๐ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ *ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว*สภาผู้แทนราษฎรรับหลักการ

ถ้าสภาผู้แทนราษฎร*มิได้*พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นดังกล่าวต่อวุฒิสภา

ในการพิจารณา*ร่างพระราชบัญญัติ*นั้นของวุฒิสภา วุฒิสภาจะต้องให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบภายในยี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา โดยจะแก้ไขเพิ่มเติมใด ๆ มิได้ ถ้าพ้นกำหนดนั้นเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น ในกรณีเช่นนี้และในกรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๓

ถ้าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้นวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วย ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗๗๙๑๘๖ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแปรญัตติเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการใดมิได้ แต่อาจแปรญัตติได้ในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายสิ่งที่มิใช่รายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) เงินส่งใช้ต้นเงินกู้

(๒) ดอกเบี้ยเงินกู้

(๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย

มาตรา ๑๕๑ การจ่ายเงินแผ่นดินจะกระทำได้ก็เฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายเกี่ยวด้วยการโอนงบประมาณ หรือกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง เว้นแต่ในกรณีจำเป็นรีบด่วนจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีเช่นว่านี้ ต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายชดใช้ในพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณถัดไป

มาตรา ๑๕๒ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๔๓ ในที่ประชุมสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิก
ทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิ
ที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัย
หรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

การตอบกระทู้ถามของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคหนึ่งให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๔๔ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป
เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ

เมื่อการเปิดอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลง โดยมิได้ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระ
เปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ การลงมติในกรณี
เช่นว่านี้มิให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด มติไม่ไว้วางใจต้องมี
คะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก
ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ชื่อเข้าชื่อเสนอญัตติ
ขอเปิดอภิปรายนั้นเป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติ
ไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะอีกตลอดสมัยประชุมนั้น

มาตรา ๑๔๕ การประชุมวุฒิสภา การประชุมสภาผู้แทนราษฎร และการ
ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ย่อมเป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุม
แต่ละสภา แต่ถ้าหากคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกของแต่ละสภาหรือสมาชิกของทั้งสองสภาร่วมกัน
มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของ
จำนวนสมาชิกของทั้งสองสภาเท่าที่มีอยู่รวมกัน แล้วแต่กรณี ร้องขอให้ประชุมลับก็ให้ประชุมลับ

มาตรา ๑๕๖ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมาธิการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมาธิการวิสามัญ เพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาตรวจสอบหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาและรายงานต่อสภา คณะกรรมาธิการที่กล่าวนี้ย่อมมีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาตรวจสอบหรือศึกษาอยู่นั้นได้

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๑ และมาตรา ๑๓๑ ทวิ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

คณะกรรมาธิการสามัญที่ตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมือง หรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร

ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๕๗ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดอัตราส่วนตามวรรคสาม

มาตรา ๑๕๗ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจตราข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับการเลือกและการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภา รองประธานสภา และกรรมาธิการ ตัดสินองค์ประชุมของคณะกรรมาธิการ วิธีการประชุม ลำดับเรื่องที่จะพิจารณาในแต่ละวาระการประชุม การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ การเสนอญัตติ การปรึกษา การอภิปราย การลงมติ การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไป การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย และกิจการอื่นเพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๕๙ ถ้าสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาเห็นว่าข้อบังคับว่าด้วยการประชุมหรือการพิจารณาหรือมติหรือคำวินิจฉัยชี้ขาดของประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก หรือข้อบังคับของรัฐสภาในเรื่องใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสนอความเห็นต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้ว ให้แจ้งไปยังประธานแห่งสภาที่เป็นผู้ตราข้อบังคับนั้นทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

ส่วนที่ ๕

การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

มาตรา ๑๖๐ ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน

(๑) การให้ความเห็นชอบในการตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตาม

(๒) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาตามมาตรา ๑๙

(๓) การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ตามมาตรา ๒๐

(๔) การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติตามมาตรา ๒๑

(๕) การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติใหม่ตามมาตรา ๙๕

(๖) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมตามมาตรา ๑๓๓

(๗) การเปิดประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๓๔

(๘) การ[illegible]ร่างข้อบังคับตามมาตรา ๑๖๑

(๘ ทวิ) การพิจารณาเสนอแนะบุคคลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการรัฐสภาตามมาตรา ๑๖๒ ทวิ

(๙) การแถลงนโยบายตามมาตรา ๑๖๙

(๑๐) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๗๐

(๑๑) การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงครามตามมาตรา ๑๗๔

(๑๒) การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๗๕

[illegible]

(๑๔) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๑๑

มาตรา ๑๖๑ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้ใช้ข้อบังคับการประชุมของสุดิรัฐสภา ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา ให้ใช้ข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรโดยอนุโลมไปพลางก่อน

มาตรา ๑๖๒ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้นำบทที่ใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่ในเรื่องการตั้งคณะกรรมาธิการ กรรมาธิการที่ตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกของแต่ละสภาจะต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา

มาตรา ๑๖๒ ทวิ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้ตรวจการรัฐสภา มีจำนวนไม่เกินห้าคนตามมติของรัฐสภา และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้ตรวจการรัฐสภา

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการแต่งตั้ง การถอดถอน และอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด ๗
คณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๖๓ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง นายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกินสี่สิบแปดคน ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรีมีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน

นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๑๖๔ ก่อนเข้ารับหน้าที่ รัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

"ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่าข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ"

มาตรา ๑๖๕ ทวิ รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) คุณสมบัติสำหรับผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๑๑ (๑)

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์

(๓) ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๓ (๑) (๒) (๓) (๓ ทวิ) (๕ ทวิ) (๕ ตรี) หรือ (๔)

(๔) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

มาตรา ๑๖๕ รัฐมนตรีจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา ๑๖๖ รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งหรือกระทำการใด ๆ ที่ห้ามไว้มิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำรงหรือกระทำตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๑๔ มิได้ เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะเป็นผู้จัดการ กรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน หรือลูกจ้างของบุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การใด ๆ ซึ่งที่ดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไรก็มิได้ด้วย

มาตรา ๑๖๗ รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิเข้าประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภาซึ่งตนมิได้เป็นสมาชิก แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๑ และมาตรา ๑๓๑ทวิ ให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๖๘ คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน ต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ

มาตรา ๑๖๙ ในการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่ได้แถลงไว้ตามมาตรา ๑๖๘ และต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่ของตน รวมทั้งต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๗๐ ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้

มาตรา ๑๗๑ รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๑๗๗

(๒) อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

(๓) คณะรัฐมนตรีลาออก

(๔) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๗๒

คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่ง ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินการปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

มาตรา ๑๗๒ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) ในกรณีที่รัฐมนตรีมิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือตามมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๗) ในกรณีที่รัฐมนตรีเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๗) ๑๖๙ ทวิ

(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

(๕) สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๑๕๙

(๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๖

(๗) มีพระบรมราชโองการตามมาตรา ๑๗๓

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๙ มาตรา ๑๕๙ และมาตรา ๑๖๙ มาใช้บังคับแก่การสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๔) หรือ (๖)

มาตรา ๑๗๒ ทวิ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีสงสัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีใดสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๗๒ (๒) (๓) (๔) หรือ (๖) หรือไม่ จะขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๗ วรรคสาม และมาตรา ๙๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗๓ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรี ตามที่นายกรัฐมนตรีถวายคำแนะนำ

มาตรา ๑๗๔ ในกรณีที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยสาธารณะ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นหรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติ และสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับต่อไปเช่นพระราชบัญญัติต่อไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

การอนุมัติหรือไม่อนุมัติหากพระราชกำหนดตามมาตรา ๑๗๘ วรรคหนึ่ง ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมัติ ให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด และพระราชกำหนดนั้นต้องตกไปตามวรรคสาม ให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกมีผลใช้บังคับต่อไปนับแต่วันที่การไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นมีผล

ในกรณีที่วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบหรืออนุมัติพระราชกำหนดนั้น ถ้าวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบหรืออนุมัติพระราชกำหนดนั้น ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีที่วุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมัติ ให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การพิจารณาพระราชกำหนดของวุฒิสภาและของสภาผู้แทนราษฎรในกรณียืนยันการอนุมัติพระราชกำหนด จะต้องกระทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานั้น ๆ

มาตรา ๑๗๙ ทวิ ก่อนที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรจะได้อนุมัติพระราชกำหนดใดตามมาตรา ๑๗๘ วรรคสาม สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๘ วรรคหนึ่ง และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ส่งความเห็นนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้ว ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ส่งความเห็นนั้นมา

เมื่อประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรได้รับความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รอการพิจารณาพระราชกำหนดนั้นไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๘ วรรคหนึ่ง ให้พระราชกำหนดนั้นไม่มีผลบังคับมาแต่ต้น

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๘ วรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการรัฐธรรมนูญทั้งหมด

มาตรา ๑๗๘ ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวด้วยการภาษีอากรหรือเงินตราซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง จะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร ภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๗๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗๖ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

มาตรา ๑๗๗ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศใช้และเลิกใช้กฎอัยการศึก ตามลักษณะและวิธีการตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะแห่งเป็นการรีบด่วน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมกระทำได้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

มาตรา ๑๗๘ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงครามเมื่อได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

มติให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ในระหว่างที่อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบให้วุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง และการลงมติต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๑๗๙ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตสิทธิอำนาจแห่งรัฐหรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

มาตรา ๑๘๐ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ

มาตรา ๑๔๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการถอดถอนฐานันดรศักดิ์และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

มาตรา ๑๔๒ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนดำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดีและเทียบเท่าพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๔๓ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔๒ การกำหนดคุณสมบัติ การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การลงโทษ และการออกจากราชการของข้าราชการ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑๔๔ ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ*xxxxxx* และมิใช่ข้าราชการการเมือง จะเป็นข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา ๑๔๕ ทวิ เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของ องคมนตรี ประธานและรองประธานวุฒิสภา ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการรัฐสภา และตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๔๕ บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการใด ๆ อันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้

หมวด ๔

ศาล

มาตรา ๑๗๖ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

มาตรา ๑๗๗ บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ

มาตรา ๑๗๘ การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือคดีที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้

มาตรา ๑๗๙ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้

มาตรา ๑๘๐ ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย

มาตรา ๑๘๑ ผู้พิพากษาและตุลาการจะเป็นข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา ๑๙๒ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมพ้นจากตำแหน่ง

ก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ผู้พิพากษาต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำที่คณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการกำหนด

มาตรา ๑๙๓ การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมพ้นจากตำแหน่ง *ฯ*ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม *ฯ*ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

มาตรา ๑๙๔ ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๑๙๕ ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาวินิจฉัยคดีของศาลปกครองและตุลาการศาลปกครองพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๑๙๕ ทวิ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ตุลาการในศาลปกครองพ้นจากตำแหน่ง

ก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ตุลาการในศาลปกครองต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๑๙๕ ตรี การแต่งตั้งและการให้ตุลาการในศาลปกครองพ้นจากตำแหน่งจะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติ แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษตุลาการในศาลปกครองจะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๑๙๕ จัตวา การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาหรือตุลาการในศาลอื่นนอกจากศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหารพ้นจากตำแหน่ง ตลอดจนอำนาจพิพากษาคดีและวิธีพิจารณาของศาลดังกล่าว ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลนั้น

มาตรา ๑๙๕ เบญจ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรมกับศาลอื่น หรือระหว่างศาลอื่นด้วยกัน ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัย

หมวด ๙

การปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๑๙๖ ราชการส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องเป็นไปตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามหลักที่กฎหมายบัญญัติ

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง มีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองท้องถิ่นของตน และมีอิสระในทางการบริหารและการเงินแห่งท้องถิ่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็น เพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม

มาตรา ๑๙๗ [illegible]ส่วนท้องถิ่น [illegible] ใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ย่อมมีสิทธิปกครองตนเอง

[illegible]

มาตรา ๑๙๘ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีทุกระดับในทุกจังหวัด รวมทั้งนครหลวง ให้มีสภาท้องถิ่นและหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่น หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น มาจากการเลือกตั้งเป็นหลัก หลักเกณฑ์การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ต้องคำนึงถึงความเป็นอิสระของประชาชนในท้องถิ่นและต้องมีการเลือกตั้งตามระยะเวลาที่กำหนดในกฎหมาย ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายบัญญัติ และมีสิทธิเลือกตั้งตามวรรคสามในเขตท้องถิ่นใดไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันเลือกตั้ง

มาตรา ๑๙๙ คณะผู้บริหารท้องถิ่นจะมาจากการเลือกตั้งสมาชิกของสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มีจำนวนตามที่กฎหมายกำหนดก็ได้ หลักเกณฑ์การได้มาซึ่งคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ลักษณะต้องห้าม วาระการดำรง การพ้นจากตำแหน่ง การดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นของผู้บริหารท้องถิ่น และการดำเนินการของคณะผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

มาตรา ๒๐๐ การเลือกตั้งสมาชิกของสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นจะใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ หรือจะให้สภาท้องถิ่นเลือกตั้งจากสมาชิกของสภาท้องถิ่นก็ได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หมวด ๑๐

ศาลตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๐๐ ให้มีศาลศาลหนึ่งเรียกว่าศาลตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานผู้พิพากษาศาลรัฐสภาและผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีกเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากประธานวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา อัยการสูงสุด และผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์และสาขารัฐศาสตร์อีกหกคนซึ่งวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรคัดเลือกบุคคลที่สมควรดำรงตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญตามวิธีการที่แต่งตั้งสภาละสามคน ผู้แทนราษฎรอย่างละหนึ่งคน

ให้ประธานรัฐสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานผู้พิพากษาศาลตุลาการรัฐธรรมนูญและผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ

ในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบให้ตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ประกอบด้วยประธานวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา และอัยการสูงสุด ในกรณีเช่นนั้น ให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๐๑ ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ ซึ่งวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งจะเป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น มิได้

(๑) ไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๒) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

(๓) สำเร็จการศึกษาวิชากฎหมายนิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ หรือสาขาสังคมศาสตร์

(๔) มีประสบการณ์ทางด้านกฎหมาย หรือการบริหาร ไม่ต่ำกว่าสิบสองปี

มาตรา ๒๐๒ ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญซึ่งวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี นับแต่วันที่อาจได้รับการแต่งตั้ง ในกรณีมีเหตุจำเป็นเพื่อให้ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในตำแหน่งเพื่อพิจารณาวินิจฉัยคดีที่ค้างอยู่ ให้ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอยู่ในตำแหน่งต่อไปได้เท่าที่จำเป็นแต่ไม่เกินสองปี และให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญซึ่งวุฒิสภาแต่งตั้งตามวาระที่ขยายออกไปนี้ ในกรณีที่ตำแหน่งผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญว่างลงก่อนครบวาระ ให้ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญซึ่งวุฒิสภาแต่งตั้งตามวรรคสองเป็นผู้ดำรงตำแหน่งแทนในระหว่างที่ยังมีเวลาดำรงตำแหน่งเหลืออยู่ไม่ถึงสามปี และให้ถือว่าผู้นั้นได้ดำรงตำแหน่งครบวาระหนึ่งแล้ว ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญที่ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระต้องปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่

มาตรา ๒๐๓ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญซึ่งวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๑

(๔) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

มาตรา ๒๐๔ ถ้าตำแหน่งผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญซึ่งวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้ดำเนินการแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญโดยวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณีแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญเข้ามาแทนที่ตำแหน่งสำหรับตำแหน่งที่ว่างลงภายในสามสิบวันก่อนวันครบกำหนดวันดังกล่าวในวรรคหนึ่งให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

ในระหว่างที่ยังมิได้มีการแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

มาตรา ๒๐๕ เมื่อร่างพระราชบัญญัติใดได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๙๙๓

(๑) หากสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสนอความเห็นต่อประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา หรือประธานสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ส่งความเห็นนั้นไปยังศาลคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย แล้วแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบ

(๒) หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้ส่งความเห็นเช่นว่านั้นไปยังศาลคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย แล้วแจ้งให้ประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบ

ในระหว่างที่ศาลคณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ให้นายกรัฐมนตรีระงับการดำเนินการเพื่อประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่งจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ถ้าคณะศาลตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

มาตรา ๒๐๖ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเอง หรือคู่ความโต้แย้งโดยศาลเห็นว่ามีเหตุผลอันสมควรว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๕ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการ เพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของศาลคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว

มาตรา ๒๐๗ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรี รัฐสภา วุฒิสภา หรือสภาผู้แทนราษฎร มีมติว่ากรณีมีปัญหาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญ ให้นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา หรือประธานสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี ส่งเรื่องให้ศาลคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

ในกรณีที่บุคคลคนหนึ่งบุคคลใดเห็นว่าสิทธิหรือเสรีภาพของตนตามรัฐธรรมนูญนี้ถูกละเมิดและมีปัญหาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญ ให้ศาลส่งความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด

ในกรณีที่ศาลยกคำร้องตามวรรคหนึ่ง มีปัญหาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญ ให้ศาลส่งความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด

มาตรา ๒๐๘ การประชุมศาลคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต้องมีผู้พิพากษาศาลตุลาการรัฐธรรมนูญมาประชุมไม่น้อยกว่าหกคน จึงจะเป็นองค์ประชุม

มติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๐๙ คำวินิจฉัยของศาลคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้ถือเป็นเด็ดขาดและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๑๐ วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญที่ตุลาการรัฐธรรมนูญหนึ่งในสามหรือสมาชิกรัฐสภาหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภาเข้าชื่อกันเสนอต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

หมวด ๑๑
การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๑๑ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะกระทำได้ก็แต่โดยหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรีหรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอหรือร่วมเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งดังกล่าวได้ เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้

(๒) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ

(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(๔) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(๗) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้ว ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗๗๓ และมาตรา ๗๗๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม "

มาตรา ๔ ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะครบวาระสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๑๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔

มาตรา ๕ สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ถ้าได้รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญาอยู่ในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้คงถือไว้ซึ่งสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญานั้นได้ต่อไปจนกว่าจะครบอายุสัมปทานหรือครบอายุสัญญาหรือจนกว่าสมาชิกภาพจะได้สิ้นสุดลง

มาตรา ๖ ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๗ ในระหว่างที่ยังมิได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่เพื่อให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑๕ วรรคสองและวรรคสาม ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้ มาใช้บังคับซึ่งต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๘ ให้ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๙ ให้ประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาต่อไปจนกว่าอายุของวุฒิสภาตามมาตรา ๔ แห่งรัฐธรรมนูญนี้จะสิ้นสุดลง หรือพ้นจากตำแหน่งก่อนถึงวาระตามมาตรา ๑๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๐ ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๑ ในระหว่างที่ยังมิได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายเพื่อให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๙๖ มาตรา ๑๙๘ และมาตรา ๑๙๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้ ให้ใช้กฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นที่ใช้บังคับในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีกฎหมายอนุวัตการให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๙๖ มาตรา ๑๙๘ และมาตรา ๑๙๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสี่ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๒ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่ดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้

.....

.....

การพิจารณาในวาระ ๒ นี้ จะต้องเริ่มตั้งแต่ชื่อร่าง คำปรารภ แล้วเรียงตามลำดับมาตรา และมีการอภิปรายแก้ไขถ้อยคำ ทั้งนี้เป็นไปตามข้อบังคับ ข้อ ๑๐๓ ขอเชิญคณะกรรมาธิการเข้าประจำที่

(คณะกรรมาธิการเข้าประจำที่)

ประธานรัฐสภา : คุณขุนทอง เชิญครับ

นายขุนทอง ภูผิวเดือน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาฬสินธุ์) : เรียนท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม ขุนทอง ภูผิวเดือน ผู้แทนราษฎรจังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดพรรคความหวังใหม่ ขออนุญาตท่านประธานเพื่อหารือสิ่งที่จะเป็นประโยชน์เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญวาระ ๒ ในวันนี้ เพราะถ้าหากไม่หารือก่อน อาจจะเกิดปัญหาทีหลังได้ ก่อนอื่นกระผมใคร่ขออนุญาตท่านประธานสภา อ่านข้อบังคับ ข้อ ๑๑๑ หมวด ๖ การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ให้นำข้อบังคับว่าด้วยการเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้เว้นแต่การพิจารณา แล้วก็มีมาตราอื่น ๆ ต่อไป ทีนี้ข้อบังคับในการประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ มีปรากฏอยู่ในข้อ ๑๐๓ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้สภาพิจารณาเริ่มต้นด้วยชื่อร่าง คำปรารภ แล้วพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา และให้อภิปรายได้เฉพาะถ้อยคำ หรือข้อความที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม หรือผู้แปรญัตติสงวนคำแปรญัตติไว้ กระผมมีความสงสัยอยากจะขออนุญาตหารือท่านว่า คำว่าพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา แปลโดยเนื้อแท้แล้วจะหมายถึงอะไร เพราะร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเสนอขึ้นมานั้น มีไม่กี่มาตราตัวอย่างเช่น มาตรา ๓ มีตั้งแต่สิทธิและหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ไปจนถึงหมวดสุดท้าย ในมาตรา ๓ ของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีมาตราต่าง ๆ อยู่ในมาตรา ๓ ตั้งมากมาย อยากจะเรียนหารือว่าเราจะตีความกันอย่างไรว่า คำว่า เรียง

มาตราเป็นมาตรา ๓ และก็ข้ามไปมาตรา ๔ เวลาลงมติ ลงมติมาตรา ๓ แล้วก็รับหรือไม่รับหมดทุกมาตราซึ่งอยู่ภายใต้กรอบของมาตรา ๓ มันก็คงจะมีปัญหาถ้าหากเราไม่ตกลงกันก่อน เมื่อพิจารณาเสร็จแล้วเกิดมีคนทักท้วงขึ้นมาว่ามันขัดรัฐธรรมนูญ ขัดข้อบังคับแล้วมันจะมีปัญหาทีหลัง เพราะกฎหมายรัฐธรรมนูญนี้เป็นกฎหมายมหาชน จำเป็นจะต้องทำอะไรให้เกิดความละเอียดรอบคอบ แต่ผมก็คิดว่าทางออก บังเอิญจริง ๆ ข้อบังคับ ข้อ ๑๐๓ นี้หาทางออกไว้ให้เรา ทั้งนี้เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น ผมจึงหารือว่าเราจะลงมติว่าเราจะถือว่าเรียงลำดับมาตรานั้นหมายถึงอะไร หมายถึงมาตราย่อย ๆ หรือหมายถึงเฉพาะมาตราใหญ่ ๆ ขอขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : ผมก็มีความเห็นว่าในมาตรา ๓ นี้เรียงตั้งแต่มาตรา ๒๔ ของรัฐธรรมนูญไปจนกว่าจะหมดสิ้นกระแสความก็หมายถึงเรียงตามความหมายของรัฐธรรมนูญ ผมมีความเห็นอย่างนั้น ไม่มีผู้ใดเห็นเป็นอย่างอื่น เชิญคุณส่งสุข

นายส่งสุข ภัคเกษม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (เชียงใหม่) : ท่านประธานที่เคารพครับ กระผม ส่งสุข ภัคเกษม สมาชิกรัฐสภา จากจังหวัดเชียงใหม่ กระผมใคร่ที่จะขอทำความตกลงเช่นเดียวกับท่านผู้อาวุโส ท่านสมาชิกขุนทอง ภูผิวเตือน ในกรณีที่เกี่ยวกับการพิจารณาในวาระนี้ของร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งสมาชิกได้มีการสงวนคำแปรญัตติในกรณีที่สมาชิกได้ทำการสงวนคำแปรญัตติ หรือว่ากรรมาธิการเสียงข้างน้อยสงวนคำแปรญัตติไว้ก็ตามนั้น กระผมใคร่ที่จะขอทำความตกลงและหารือท่านประธานว่า ในกรณีที่สมาชิกได้แสดงเหตุผลอภิปรายเกี่ยวกับมาตราในเรื่องที่มีการขอแก้ไข แต่คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วยนั้น กระผมใคร่ที่จะขอทำความตกลงในการที่จะให้ทางกรรมาธิการนั้นได้ตอบชี้แจงเป็นรายบุคคลต่อสมาชิก เป็นรายบุคคลเป็นรายมาตรา และเป็นรายบุคคลต่อสมาชิกเพราะว่าโดยเหตุโดยผลแล้วนี้

ถ้าหากว่าจะใช้วิธีเหมือนการพิจารณากฎหมายอื่น ๆ คือให้ทางสมาชิกที่มีการสงวนคำแปรญัตติในมาตรานั้นไว้แล้ว ก็ว่ากันไปจนกระทั่งหมด หรือมากพอสมควรแล้ว ท่านประธานก็อนุญาตให้ทางกรรมาธิการลุกขึ้นชี้แจงให้ ตรงอย่างนี้กระผมเข้าใจว่าไม่สามารถที่จะออกเสียงหรืออภิปรายตอบได้กันในกรณีที่เป็นเหตุเป็นผลได้ชัดเจน เพราะเป็นการตอบคลุม ๆ และตอบรวม ๆ กันไป จึงไม่ชัดเจน ขอรับอยู่สมาชิกสามารถที่จะลุกขึ้นทำการสอบถามเพื่อขอให้มีการตอบอย่างกระจ่างชัดอีกครั้งหนึ่งได้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้วก็มักจะไม่กระทำกันเพราะเห็นว่าจะเป็นการเสียเวลา จะสงวนเวลาเอาไว้อย่างที่ท่านสมาชิกขุนทอง ภูผิวเดือน พูดไปเมื่อสักครู่นี้ว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสำคัญ เพราะฉะนั้นก็อยากที่จะขอให้ท่านประธานได้กรุณาพิจารณาสิ่งที่กระผมเรียนเสนอว่าขอทางกรรมาธิการ และขอทางสมาชิกที่สงวนคำแปรญัตติไว้นี้ได้ทำการอภิปรายในการตอบได้หาเหตุผลซึ่งกันและกันนี้อย่างตัวต่อตัวในเวลาที่พอสมควร

ประธานรัฐสภา : ผมขอฝากไว้เป็นดุลพินิจของท่านประธานกรรมาธิการและกรรมาธิการที่จะพิจารณาตอบเป็นรายบุคคลก็ได้ เพราะว่าสมาชิกบางท่านได้เสนอในเรื่องเดียวกัน สมมุติว่าในประเด็นเดียวมีคนเสนอตั้ง ๑๐ คน ต้องให้อภิปรายหมด ๑๐ คนก่อน ถ้าหากว่าท่านประธานกรรมาธิการและกรรมาธิการไม่เหนื่อย ก็คงจะพิจารณาตามสมควร คุณมุข เชิญครับ

นายมุข สุไลมาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ปัตตานี) : กระผม นายมุข สุไลมาน ส.ส. จากพรรคความหวังใหม่ ท่านประธานที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ ตามที่มีการปรึกษาหารือดังกล่าวเมื่อกี้ ผมคิดแล้วมันไม่จำเป็นจะต้องคิดอะไรมาก เพราะผมดูแล้วกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการแก้ไขและเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก และที่แก้ไขและเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ได้ก่อให้

เกิดประโยชน์ต่อชาติและแผ่นดินต่อประชาชนเลย มีแต่ให้เป็นผลประโยชน์ต่อกลุ่มคนที่แก้ไขรัฐธรรมนูญเท่านั้นเอง ผมจึงคิดว่าไม่จำเป็นต้องคิดอะไรมาก อภิปรายอย่างไรก็ได้ ขอบคุณมาก

ประธานรัฐสภา : เริ่มเลยครับ ท่านประธานกรรมาธิการท่านมีอะไรชี้แจงไหมครับ

นายประจวบ ไชยสาส์น (ประธานคณะกรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานรัฐสภา และสมาชิกรัฐสภาผู้ทรงเกียรติทุกท่าน กระผมนายประจวบ ไชยสาส์น สมาชิกรัฐสภา ในฐานะประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... ใคร่ขอชี้แจงให้ที่ประชุมรัฐสภาทราบดังต่อไปนี้

ตามที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๑ (สมัยวิสามัญ) ในวันพฤหัสบดีที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๗ และลงมติรับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๕๗ ท่านเป็นผู้เสนอ และตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๓๐ วัน บัดนี้คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว คณะกรรมาธิการวิสามัญขอชี้แจงผลการดำเนินการดังต่อไปนี้

คณะกรรมาธิการได้ดำเนินการโดยให้มีการประชุมพิจารณาทั้งสิ้น ๔๔ ครั้ง โดยประชุมทุกวันจันทร์ วันพุธและวันพฤหัสบดีของสัปดาห์ และเริ่มการประชุมครั้งแรกเมื่อวันอังคารที่ ๕ เมษายน ๒๕๓๗ และครั้งสุดท้าย เมื่อวันพุธที่ ๘ กันยายน ๒๕๓๗ คณะกรรมาธิการได้ตระหนักถึงความเป็นกฎหมายสูงสุดที่สำคัญยิ่งของรัฐธรรมนูญ ดังนั้นในการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมครั้งนี้ คณะกรรมาธิการได้นำแนวคิด ทฤษฎีประชาธิปไตยรัฐธรรมนูญของ

อารยประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับที่ผ่านมารวมทั้งรายงานการศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญแนวทางแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ของสภาผู้แทนราษฎรมาพิเคราะห์รวมกับสภาพสังคมวิทยาการทางการเมืองการปกครองของไทย ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยและสอดคล้องกับสภาพสังคมการเมืองไทยมากที่สุด คณะกรรมาธิการได้พิจารณาโดยรับฟังความคิดเห็นของประชาชน องค์กรและสถาบันทั้งหลายในสังคมที่ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญมายังคณะกรรมาธิการ โดยได้ตั้งอนุกรรมาธิการขึ้นมาคณะหนึ่งเพื่อรับฟังความคิดเห็นรับฟัง และรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนแล้วเสนอคณะกรรมาธิการในการประกอบการพิจารณา ทั้งนี้เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปอย่างกว้างขวาง และให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้ นอกจากนี้คณะกรรมาธิการยังได้ตั้งอนุกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาศึกษาและยกร่างบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญนี้ ตามหลักการหรือมติของที่ประชุม ประกอบกับความคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภา ประชาชน องค์กร และสถาบันต่าง ๆ ที่ได้แสดงความเห็นมายังคณะกรรมาธิการ หรือผ่านสื่อมวลชนในโอกาสต่าง ๆ แล้วเสนอให้คณะกรรมาธิการอีกทางหนึ่งด้วย ในการประชุมของคณะกรรมาธิการได้จัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมคณะกรรมาธิการผ่านโทรทัศน์วงจรปิดออกมานอกห้องประชุมคณะกรรมาธิการ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนและบุคคลทั่วไปได้ทราบถึงกระบวนการวิธีการพิจารณา และผลของการพิจารณาของคณะกรรมาธิการทุกขั้นตอนอย่างเปิดเผยและโปร่งใส เพื่อให้สื่อมวลชนได้นำผลการพิจารณาไปเผยแพร่เป็นวงกว้างออกไป อันจะเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและการเมืองการปกครอง รวมทั้งได้สะท้อนความเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมาธิการเป็นข้อมูล

ประกอบการพิจารณาอีกทางหนึ่งด้วย ในการพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้ คณะกรรมาธิการได้แสดงความตั้งใจจริงที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญของนานาอารยประเทศที่เป็นประชาธิปไตย แต่เมื่อพิจารณาถึงลักษณะสังคมและการเมืองของประเทศไทยแล้วยังมีข้อจำกัดและความแตกต่างของสังคมบางด้าน ทำให้ไม่สามารถนำหลักการ หรือรูปแบบประชาธิปไตยแบบตะวันตกมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตามคณะกรรมาธิการได้พิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยได้ยึดหลักประชาธิปไตย และประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสำคัญ โดยได้พิจารณาถึงความเป็นจริงของสังคมไทย กล่าวคือ ในระบบรัฐธรรมนูญไทยได้สร้างความเคยชิน และความเข้าใจในองค์กรกระบวนการและกลไกที่รัฐธรรมนูญฉบับก่อนได้บัญญัติไว้ หากเปลี่ยนแปลงหลักการโดยทันทีจะนำไปสู่ความไม่มั่นคงของรัฐธรรมนูญได้ คณะกรรมาธิการยังได้คงหลักการนั้นไว้บางส่วน แต่ยังได้ปรับปรุงรายละเอียดบางประการให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการเมืองภายในปัจจุบัน และนำไปสู่สิ่งที่ดีกว่าในอนาคตอีกทางหนึ่ง กรณีถ้าหลักการใดเป็นหลักที่ควรเปลี่ยนแปลง คณะกรรมาธิการก็ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อความเคยชินที่มีมา และหาแนวทางที่จะทำให้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นไปโดยความราบรื่น ไม่กระทบถึงความต่อเนื่องของระบบสังคมและการปกครอง และกรณีที่คณะกรรมาธิการเห็นว่าหลักการที่เคยมีมาในอดีตนั้นมีความเหมาะสมไม่ก่อให้เกิดปัญหากับระบบรัฐธรรมนูญและระบบการเมืองในปัจจุบันก็ให้คงหลักการนั้นได้ ร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอในที่ประชุมรัฐสภาในวันนี้ กล่าวได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยไม่น้อยกว่ารัฐธรรมนูญทุกฉบับที่ผ่านมา โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยที่ได้นำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับก่อน อาทิเช่น ฉบับพุทธศักราช ๒๕๑๗ ที่ทุกฝ่ายเห็นว่าเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดฉบับหนึ่ง

คณะกรรมาธิการได้นำส่วนที่ดีมาบัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้แล้ว นอกจากนั้นคณะกรรมาธิการวิสามัญยังได้เพิ่มหลักการใหม่ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กล่าวคือ การกำหนดให้รัฐให้ความช่วยเหลือทางคดีแพ่ง การขยายการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในร่างกายของบุคคล สิทธิของบุคคลที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา คุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะได้รับค่าทดแทนกรณีที่บุคคลที่ถูกควบคุมหรือถูกคุมขังระหว่างการไต่สอบสวน หรือระหว่างการพิจารณาคดี หากภายหลังปรากฏมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีหรือคำพิพากษายกฟ้องอันถึงที่สุด เพราะเหตุบุคคลนั้นไม่ได้กระทำผิด คุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การปิดโรงพิมพ์ ห้ามการตรวจข่าว เว้นจะมีคำพิพากษาของศาลหรือกรณีอยู่ในสภาวะสงคราม ขยายความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นต้น นอกจากนั้นคณะกรรมาธิการยังได้เพิ่มหลักการใหม่ที่ยังไม่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา หรือแม้แต่จะบัญญัติไว้ก็ยังไม่ได้มีการบังคับให้เป็นไปตามบทบัญญัตินั้น กล่าวคือ การเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการสรรหาวุฒิสมาชิก คณะกรรมการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการรัฐสภา ศาลปกครอง รวมทั้งได้แสดงเจตนารมณ์ให้ประชาชนได้ปกครองตนเองไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้การปกครองท้องถิ่นทุกระดับมีผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกท้องถิ่น สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงและลับ ซึ่งการเพิ่มหลักการดังกล่าว คณะกรรมาธิการได้คำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับและแก้ไขเพื่อแก้ปัญหาข้อบกพร่องทางการเมืองและการปกครอง รวมทั้งจุดบกพร่องในทางปฏิบัติของรัฐธรรมนูญในอดีตที่ผ่านมาอีกทางหนึ่งด้วย กระผมในนามของคณะกรรมาธิการวิสามัญใคร่ขอกราบเรียนว่า คณะกรรมาธิการวิสามัญคณะนี้ได้ทำหน้าที่พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... นี้ตามที่ประชุมรัฐสภามอบหมาย โดยได้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ด้วยเหตุและผล และเจตจำนงของความถูกต้อง ถ้าที่ประชุมแห่งนี้เห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังมีบางจุด บางประเด็นที่ไม่สมบูรณ์ก็เป็นหน้าที่ของสภาแห่งนี้ จะได้ให้ความร่วมมือกันพิจารณาแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญนี้ให้สมบูรณ์ด้วยเหตุ ด้วยผล กระผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสมาชิกผู้ทรงเกียรติทุกท่าน จะได้ให้โอกาสนี้พิจารณารัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย และสอดคล้องกับเจตจำนงของคนในสังคม ในชั้นนี้กระผมใคร่ขอชี้แจงเพียงเท่านี้ ส่วนรายละเอียดการแก้ไขเป็นรายมาตรานั้นจะได้มีการชี้แจงกันในโอกาสต่อไป

อนึ่ง คณะกรรมาธิการขอถือโอกาสนี้ ขออนุญาตท่านประธานรัฐสภา แก้ไขถ้อยคำของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... ในบางมาตราที่ผิดพลาดอันเนื่องมาจากการจัดทำเอกสาร ซึ่งปรากฏในใบแทรก ที่จะสำเนาแจกสมาชิกผู้ทรงเกียรติทุกท่านในการประชุมในวันนี้ ถ้าหากท่านประธานรัฐสภาจะได้พิจารณาอนุญาตกระผมในนามคณะกรรมาธิการ จึงขอกราบเรียนท่านประธาน และท่านสมาชิกรัฐสภาผู้ทรงเกียรติ เพื่อโปรดพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่ม ที่คณะกรรมาธิการได้ใช้เวลาในการศึกษา ในการแก้ไข ในการปรับปรุงมาเพื่อโปรดพิจารณาให้เป็นไปตามข้อบังคับต่อไป ขอบพระคุณครับท่านประธาน

ประธานรัฐสภา : ทางกรรมาธิการขอแก้ไขตามใบแทรกที่ประชุมไม่ขัดข้องนะครับ ก็ถือว่าอนุญาต เชิญท่านเลขาธิการครับ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล (เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร): ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... ชื่อร่าง ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ มีการแก้ไข

ประธานรัฐสภา : เชิญคุณทรงธรรมครับ

นายทรงธรรม ปัญญาดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (เชียงราย) : ท่านประธานที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติ กระผม ทรงธรรม ปัญญาดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงราย พรรคชาติไทย ท่านประธานครับ กระผมติดใจการแก้ไขของคณะกรรมาธิการในคำปรารภ ซึ่งความจริงแล้วไม่น่าจะมาแก้ไขอะไร เพราะว่ามันไม่ใช่สาระสำคัญอะไรที่จะต้องแก้ไข เพราะว่าการเขียนมานี้ก็ดีอยู่แล้ว แต่ก่อนที่ผมจะอภิปรายถึงเหตุผลที่ผมลุกขึ้นมานี้ ผมจะขออนุญาตท่านประธานสัก ๒ นาที จะไม่พูดเกี่ยวกับเรื่องรัฐธรรมนูญ แต่จะพูดเกี่ยวกับรัฐสภา ท่านประธาน ผมไปเยี่ยมราษฎรปรากฏว่าได้รับคำถามตลอดเวลาว่า สมาชิกสภาแห่งนี้ไม่สนใจการประชุม เพราะภาพที่ออกจากจอ ทีวี นั้น ปรากฏว่ามันโหรงเหรง และรู้สึกว่าทุกแห่งจะถูกถาม วันนี้เป็นโอกาสดีที่เรามีการถ่ายทอดทั้งทาง ทีวี และวิทยุ ผมอยากกราบเรียนกับท่านประธานว่า ผมได้ชี้แจงกับประชาชนที่ถามผมนั้น ว่าความจริงแล้วนั้นพวกเรามาประชุมกันตลอดเวลา แต่ทีนี้ว่าข้อบังคับการประชุมสภานั้นมันมีอยู่ ๒ ข้อ ในห้องประชุม ๑. ห้ามมิให้สูบบุหรี่ ๒. ห้ามมิให้เปิดโทรศัพท์เพราะเวลากริ่งเข้ามามันทำลายสมาธิของผู้ที่กำลังอภิปรายอยู่ แต่รอบห้องประชุมของเรานี้มันมีเก้าอี้ มีโต๊ะนั่งกัน แล้วก็มีน้ำดื่ม มีกาแฟด้วย และเราก็สามารถสูบบุหรี่และคุยกัน แล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งรอบห้องประชุมของเรามันมี ทีวี วงจรปิด ที่สามารถดูเห็นว่าในสภาประชุมกันอย่างไร พูดอย่างไร แล้วนอกจากนั้นระบบเสียงของเรายังมีทั่วไปหมดทุกตึกและทุกห้อง แม้กระทั่งคนขับรถที่อยู่ข้างล่างนั่งอยู่ในรถก็ได้ยินเสียงพวกเราพูดอยู่ เพราะฉะนั้นที่อยู่ข้างนอกนั้นไม่ใช่ว่าเราขาดประชุมกัน แต่ว่าเราอยู่ข้างนอกเวลาที่จะมีการลงมติเราก็เข้ามา แล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาผู้แทนราษฎรมีคณะกรรมาธิการสามัญทั้งหมด ๒๓ คณะ คณะหนึ่งมี ๑๗ คน แล้วมีคณะกรรมาธิการวิสามัญอีกหลายคณะ ที่พวกเราต้องไปประชุมกัน แต่ใน

ห้องประชุมคณะกรรมาธิการก็ได้ยินเสียงการพูดในสภา แต่เราหรี่ลง เมื่อจะมีการลงมติหรือมีการนับองค์ประชุม พวกเราก็เข้ามากัน เพราะฉะนั้นผมจึงอยากจะขอชี้แจงกับท่านประธานให้ทราบว่า ประชาชนเขาข้องใจสงสัย ก็ขอได้โปรดเข้าใจว่าเราไม่ได้ขาดประชุม เรามาประชุมกันเต็มตามที่ได้นัดหมายไว้ทุกครั้ง เพียงแต่ว่ามาพักผ่อนอิริยาบถอยู่ข้างนอก และไปนั่งปรึกษาหารือและมองเห็นการประชุม ได้ยินเสียงการประชุมอยู่ ขอกราบเรียนแค่นี้ สำหรับการปรับปรุงแก้ไขนี้ผมว่าไม่ควรจะไปตัดออก คำว่าปรับปรุง ก็คือการปรับปรุงให้มันดีขึ้น และแก้ไขก็คือ การเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมาธิการ เพราะฉะนั้นผมสงสัยว่าทำไมจะต้องมาตัดคำว่า ปรับปรุง และ ออก ขอถามแค่นี้ ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : คุณกุเทพ เชิญ

ร้อยโท กุเทพ ไสกระจ่าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ศรีสะเกษ): กระผม กุเทพ ไสกระจ่าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา กระผมต้องกราบเรียนท่านประธานว่า ในการแก้ไขคำปรารภนั้น เคยมีกรณีที่สภาแห่งนี้ได้ปรากฏชัดเจนในบันทึกการประชุมว่า ถือว่าเป็นการแก้ไขหลักการ กระผมเป็นกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาพระราชบัญญัติกองทุนเงินทดแทน และขึ้นไปนั่งตรงนั้น อดีตประธานสภาผู้แทนราษฎรขออภัยที่ต้องเอ่ยนามท่าน ท่านปัญจะ เกสรทอง ได้ทักท้วงแล้วทำให้ต้องถอนร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นไป เพราะถือว่าเป็นการแก้ไขหลักการ โดยอ้างข้อบังคับ ข้อ ๕๘ วรรคสุดท้ายบอกว่า การแปรญัตติเพิ่มมาตราขึ้นใหม่หรือตัดทอน หรือแก้ไขมาตราเดิมต้องไม่ขัดกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น ก็อนุมานเอาได้ว่าหลักการนั้นน่าจะแก้ไม่ได้ ท่านประธาน กระผมอยากกราบเรียนว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายสูงสุด ซึ่งได้มีการเสนอเข้าสู่สภา โดยใช้คำว่า ปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติม เป็นเจตนารมณ์ที่

มองให้เห็นว่า ต้องการปรับปรุงทั้งฉบับ แล้วท่านก็ทำมาในลักษณะปรับปรุงเป็นหลักการที่รัฐสภาแห่งนี้รับไปแล้ว ท่านประธาน ตามมาตรา ๒๑๑ วรรคสองแห่งรัฐธรรมนูญ แน่นอนมีข้อความเขียนไว้ว่า ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเป็นขอแก้ไขเพิ่มเติมดังที่กรรมาธิการได้แก้กลับมา ตรงนี้กระผมอยากกราบเรียนถามท่านประธานว่า ในตอนที่เรารับหลักการไปนั้นความรู้สึกพวกเราทุกคนเห็นว่ามันไม่น่าจะถูกต้อง เราได้ติแล้วก็ได้เสนอว่า การเสนอทั้งร่างแบบนี้ไม่ค่อยสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและข้อบังคับอยู่แล้ว แต่รัฐสภาก็รับไป รับไปแล้วเราก็คิดว่าเอาละเมื่อรับหลักการไปทั้งร่างอย่างนั้น ก็ไม่ควรจะไปแก้หลักการอีก แล้วท่านไปอ่านรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ (๒) หรืออย่างไร เห็นว่าไม่มีให้ปรับปรุง แต่ให้มีแค่แก้ไขเพิ่มเติม ท่านก็เลยไปแก้ไขเพิ่มเติม แล้วตัดคำว่า ปรับปรุงและออก ผมขอถามท่านประธานกรรมาธิการวิสามัญว่า อย่างนี้จะถือว่าเป็นการแก้ไขหลักการหรือไม่ ขอกราบขอบคุณท่านประธานครับ

ประธานรัฐสภา : เชิญคุณเสกสรร แสนภูมิ

นายเสกสรร แสนภูมิ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สุรินทร์) : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ กระผม นายเสกสรร แสนภูมิ ผู้แทนราษฎรจากจังหวัดสุรินทร์ ในนามสมาชิกรัฐสภา ท่านประธาน กระผมกราบขอบพระคุณท่านประธานที่ได้เรียกชื่อกระผม คือเราเปลี่ยนที่นั่งกัน เวลาประชุมร่วมนี้พรรคชาติไทยจะอยู่ซ้ายสุด ท่านไม่ได้บกพร่องเป็นการสลับที่กันนิดหนึ่ง แต่ผมใคร่ขอกราบเรียนท่านประธานขออนุญาตนิดหนึ่ง เนื่องจากว่ากระผมได้สงวนคำแปรญัตติไว้ในหลายมาตรา เมื่อท่านประธานให้เกียรติเรียกชื่อกระผมนั้น กระผมจะได้กราบเรียนว่า กระผมดีใจและก็จะได้ไม่ติดใจในการสงวน กระผมใคร่ขอกราบเรียนว่า ในคำปรารภนี้จริง ๆ แล้วในการแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญนั้นเป็นกฎหมายใหญ่ กระผมมีความเข้าใจ ในอดีตนั้นการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นผู้แทนหรือสมาชิกรัฐสภาจริง ๆ ไม่มีโอกาสได้

แก้ไข ผมเคยกราบเรียนท่านประธานว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นเปรียบเสมือนคนขายโลง คือคนทำโลงไม่ได้ใช้โลง แต่ว่าคนทำไม่ได้ใช้ คนใช้ไม่ได้ทำ เพราะฉะนั้นในรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีบางมาตราที่ไม่ดี ที่ไม่ถูกใจ กระผมก็ภาคภูมิใจว่าตนเองยังมีโอกาส มีสิทธิและมีเกียรติ ได้เข้ามาสู่การอภิปรายคือการได้ร่างรัฐธรรมนูญเหมือนเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นในส่วนที่ถูกใจไม่ถูกใจนั้นกระผมเปรียบเทียบว่า เหมือนเราสร้างบ้านร่วมกันเกือบ ๗๐๐ คน อาจจะถูกใจทั้งหมดคงเป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นกราบเรียนท่านประธานว่า ท่านประธานเรียกชื่อผมนั้น ผมได้เปลี่ยนที่นั่งมาอยู่ทางซ้ายสุด กราบขอบพระคุณท่านประธานด้วยความเคารพครับ

ประธานรัฐสภา : ท่านกรรมาธิการจะชี้แจงไหม เชิญครับ

นายจำลอง ครุฑขุนทด (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม จำลอง ครุฑขุนทด เลขานุการกรรมาธิการ ขอตอบข้อซักถามของท่านกุเทพ เหตุที่กรรมาธิการแก้ไขคำปรารภ โดยตัดคำว่า ปรับปรุง ออก เนื่องจากโดยถ้อยคำแล้ว เห็นว่าเป็นคำฟุ่มเฟือย ถ้าใช้คำว่า แก้ไขเพิ่มเติม โดยปกติก็เข้าใจอยู่แล้ว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรา ๒๑๑ นั้นในเนื้อหาในรัฐธรรมนูญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติม ไม่ใช่เป็นการปรับปรุง กรรมาธิการจึงได้ตัดออกตามที่ท่านกุเทพได้กรุณาชี้ไว้แล้ว ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : จะติดใจไหม ท่านทั้ง ๒ เชิญคุณกุเทพ

ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ศรีสะเกษ): ท่านประธาน กระผม กุเทพ ใสกระจ่าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษ พรรคพลังธรรม ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สิ่งที่ท่านกรรมาธิการได้ชี้แจงคือ คำอภิปรายของผมไปแล้ว เมื่อท่านไปเปิดดูรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ท่านเห็นคำว่า ปรับปรุงและมันไม่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญ เพราะเขาเขียนบอกว่าทำได้เฉพาะแก้ไขเพิ่มเติม ก็เลยต้องตัดคำนั้นออก นั่นเป็นสิ่งที่ผมอ่าน

เจตนาของท่าน กระผมเลยกราบเรียนถามต่อที่ประชุมรัฐสภาแห่งนี้ว่า เคยมีกฎหมายฉบับหนึ่ง ซึ่งพวกผมขึ้นไปนั่งตรงนั้นเพียง ๓ นาทีแรก ก็ม่อยกระรอกลงมาข้างล่าง เพียงเพราะมีสมาชิกยืนขึ้นคัดค้านว่าหลักการแห่งกฎหมายแก้ไม่ได้ กระผมถามว่าตรงนี้ถือว่าเป็นการแก้หลักการหรือเปล่า เพราะผมมีประสบการณ์ตรงนั้นแล้ว การแก้หลักการนั้นเราพยายามอธิบายว่าไม่ใช่แก้คำพูด ไม่ใช่แก้ตัวอักษร ท่านก็ไม่เชื่อ ท่านก็พยายามดัน ในที่สุดเราต้องถอนร่าง แล้วมีประจักษ์พยานตรงนี้เห็นชัดเจน เราต้องไปแก้ไข แล้วเอาไปตามร่างเดิมที่ผ่านจากสภา ผมจึงเรียนถามตรงนี้ให้ที่ประชุมได้พิจารณาว่าคำว่าปรับปรุงและตรงนั้นแม้ว่าจะเป็นคำฟุ่มเฟือย แต่โดยเจตนารมณ์ โดยหลักการก็คือแก้อย่างที่ท่านไปแก้มานี้แหละ เพราะเราได้ติดิงไว้แล้วตั้งแต่วาระแรกว่า การที่ท่านจะใช้ทั้งร่างมาอย่างนี้ มันไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ แต่ท่านก็ยืนยันว่าทำได้ เมื่อทำได้แล้วทำไมต้องกลับมาแก้คำนั้นอีก มันเป็นเพราะท่านไปดูรัฐธรรมนูญแล้วไม่แน่ใจหรือเปล่า ผมขอให้ท่านชี้แจงชัดเจนหน่อยว่าตรงนี้ตอบผมได้หน่อยไหมว่า ไม่ผิดหลักการ แล้วถ้าสภาเห็นว่าไม่ผิดหลักการก็ไม่มีปัญหา ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : เชิญครับ

นายประสพ บุษราคัม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (อุดรธานี) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ประสพ บุษราคัม ส.ส. อุดรธานี พรรคชาติพัฒนา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ท่านประธาน คำว่า หลักการ เราดูร่างกฎหมายเขาเขียนว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม หลักการ แปลว่าให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป้าใหญ่คือแก้ไขรัฐธรรมนูญ ถ้าแก้หลักการหมายความว่าอย่างไร ต้องแก้บอกว่าโดยที่เห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอาญาอย่างนี้ แปลว่านี่ขัดหลักการแน่นอน หลักการ แปลว่าแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่ที่นี้คำพูดว่า

ปรับปรุง นั้นมันเป็นภาษาธรรมดา เป็นภาษาที่ไม่เขียนว่าปรับปรุง เขียนว่า แก้ไขเลยก็ได้ เพราะว่าหลายมาตราเขาบอกว่าแก้ไข ๆ เพราะฉะนั้น กรรมาธิการทำชอบแล้ว คือภาษากฎหมาย ถ้าอะไรก็ตามถ้าเขียนไปแล้ว เขียนยาว ๒ บรรทัดกับพูดครึ่งบรรทัดความมันเท่ากัน มันอมความเท่ากัน นี่คือภาษากฎหมาย คำว่า ปรับปรุง เป็นภาษาธรรมดา เพราะฉะนั้นไม่ได้แก้หลักการเลย เพราะฉะนั้นผมขอยืนยัน ถ้าแก้หลักการแปลว่าโดยที่เห็นสมควรปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งอะไรทำนองนั้น เพราะฉะนั้นเข้าใจง่าย ๆ ผมว่าประเด็นนี้ผ่านไปได้ ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : กรรมาธิการจะชี้แจงเพิ่มเติมไหม ไม่นะครับ คุณกุเทพไม่ติดใจแล้วใช่ไหม ขอบคุณมากครับ ต่อไปท่านเลขาธิการ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล (เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร): มาตรา ๑ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๒ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติและเพิ่มมาตรา ๒ ทวิ

ประธานรัฐสภา : คุณสุวโรช

นายสุวโรช พะลัง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ชุมพร) : ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติ กระผม นายสุวโรช พะลัง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชุมพร พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สืบเนื่องมาจากที่กระผมเองได้เป็นผู้ขอแปรญัตติในมาตรา ๒ ทวิ ดังมีข้อความว่า องคมนตรีนั้นต้องไม่เป็นผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการจัดการเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใด ๆ จากร่างเดิมที่มีในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ๒๕๓๔ ปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๒ ว่า องคมนตรีนั้นต้องไม่เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ สมาชิกวุฒิสภา สมาชิก

สภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใด ๆ กล่าวโดยสรุป กระผมเองได้ขอสงวนคำแปรญัตติไว้และขอแปรญัตติไว้ ๒ ประการด้วยกัน คือผมขอแก้ไขถ้อยคำในบางตอนเท่านั้นเอง คือในช่วงขององคมนตรีต้องไม่เป็นผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ จากร่างเดิมใช้ข้อความว่า ต้องไม่เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญผมขอแก้ไขมาเป็น ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้เมื่อได้เปิดดูในร่างเดิมที่สภานี้ได้รับหลักการมา คงแตกต่างกันเฉพาะในชื่อที่แตกต่างกันเท่านั้น แต่ในถ้อยคำสำนวนในเนื้อหาสาระ ในข้อสาระสำคัญก็มีสาระสำคัญเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นกระผมเองไม่ติดใจในการแก้ไขถ้อยคำต่อไปนี้ ขอใช้ถ้อยคำเดิมตามที่คณะกรรมาธิการเสียงข้างมาก ได้คงในเรื่องดังกล่าวนี้เอาไว้

อีกช่วงหนึ่งที่กระผมเองจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องขอแปรญัตติแล้วก็ขอสงวนมาอภิปรายในสภานั้นก็คือ ผมขอเพิ่มเติมข้อความที่ว่า องคมนตรีนั้นจะต้องไม่เป็นกรรมการจัดการเลือกตั้ง ซึ่งในร่างเดิมในมาตรา ๑๒ นั้นไม่ได้มีการระบุข้อความดังกล่าวนี้เอาไว้ หลักการ เหตุผลในเรื่องดังกล่าวนี้ก็ต้องขอประทานกราบเรียนต่อท่านประธานรัฐสภาที่เคารพว่า ในร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๓๔ นั้น เรายังไม่มีปรากฏคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งหรือที่เรารู้จักกันในภาษาท้องถิ่น ภาษาชาวบ้านนั้นก็คือองค์กรกลาง ซึ่งมีหน้าที่ในการควบคุมการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม มีหน้าที่ที่จะเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง ดูแลกำกับการดำเนินการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามกฎหมาย สั่งการให้มีการสำรวจรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ณ วันที่ ๑ มกราคม ของทุกปี เพื่อให้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กำหนดเขตเลือกตั้งให้เป็นไป

โดยความยุติธรรม สะดวกแก่การที่ประชาชนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ดำเนินการจัดการรับสมัครเลือกตั้ง รับแจ้งและตรวจสอบบัญชีรายชื่อ รายรับและรายจ่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควบคุม ดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการรับสมัคร การลงคะแนนและการนับคะแนนเสียงเลือกตั้ง และประกาศผลการเลือกตั้ง สอบสวนกรณีที่มีผู้กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งเพื่อดำเนินคดีต่อศาลสถิตยุติธรรม และประการสุดท้ายคือส่งเสริมทำการศึกษา วิจัยอบรมและเผยแพร่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเน้นที่การเลือกตั้ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ก่อกำเนิดเกิดขึ้นมาในการเลือกตั้ง ในระหว่างที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้เข้ามาควบคุมการเลือกตั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ว่าต้องการที่จะให้การเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยความบริสุทธิ์ยุติธรรม นั่นคือเป้าหมายหลัก แต่ในขณะนั้นดูประหนึ่งว่าคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งหรือปัจจุบันนี้คือองค์กรกลางในขณะนั้น มีพฤติการณ์ที่ไม่ชอบมาพากล เพราะอาจจะมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจพิจารณาในการคัดเลือกผู้ที่มาทำหน้าที่ก็ดี หรือไม่มีกฎหมายที่รองรับก็ดี เพราะฉะนั้นในการที่คณะกรรมาธิการคณะนี้ได้หยิบยกเรื่องดังกล่าวนี้ โดยในร่างรัฐธรรมนูญที่รับหลักการของสภาผู้แทนราษฎร ที่ได้รับหลักการในวาระที่ ๑ นั้น ก็ได้มีการแก้ไขเรื่องดังกล่าวนี้เอาไว้ และทางคณะกรรมาธิการก็ได้หยิบยกเรื่องดังกล่าวนี้ขึ้นมา โดยระบุไว้ในมาตรา ๑๑๕ ว่า ทางคณะกรรมาธิการเองเห็นว่าในมาตรา ๑๑๕ วรรคสอง ได้มีการระบุไว้ว่าให้คณะกรรมการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรอิสระมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ เพื่อดำเนินการควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้บริสุทธิ์และยุติธรรม หลักเกณฑ์วิธีการแต่งตั้งและการให้กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ นั่นก็หมายความว่าคณะกรรมาธิการเสียงส่วนมากในสภาแห่งนี้ ได้ลงมติไว้ว่าเห็นสมควรที่จะให้

กฎหมายควบคุมการเลือกตั้งนี้อยู่ในกฎหมายบัญญัติต่างหากซึ่งเป็นกฎหมายลูกที่ออกตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ที่กำลังพิจารณาในรัฐสภาในขณะนี้ เพราะฉะนั้น กระผมเองมีความคิดว่า ถ้าหากไปปล่อยให้กฎหมายควบคุมการเลือกตั้งดังกล่าวนี้เป็นกฎหมายลูกออกตามกฎหมายรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ผมก็ยังไม่ทราบเลยครับว่ารายละเอียดของกฎหมายเลือกตั้ง กฎหมายคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งนั้นมีรายละเอียดแค่ไหนเพียงไร นั่นคือประการหนึ่ง

อีกประการหนึ่ง ทางคณะกรรมาธิการเสียงข้างมากก็ได้ยอมรับแล้วในมาตรา ๑๑๕ ว่า เห็นควรที่จะให้มีคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งขึ้นมาเพื่อควบคุมการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยความบริสุทธิ์ยุติธรรม เพราะฉะนั้นก็เป็นที่ยอมรับโดยสรุปได้ว่า คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งนั้นเป็นองค์กรทางด้านการเมืององค์กรหนึ่ง ซึ่งน่าที่จะเป็นคุณสมบัติต้องห้ามของผู้ที่จะขึ้นมาดำรงตำแหน่งองคมนตรี เพราะฉะนั้นผมเองมีความคิดว่า ถ้าหากผมไม่ได้แปรญัตติในเรื่องดังกล่าวนี้ ก็อาจจะเป็นที่เสียหายต่อเบื้องยุคลบาทขององค์พระมหากษัตริย์หรือไม่ เพราะในโอกาสต่อไปนั้นถ้าหากบุคคลใดก็ตามได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งแล้วไซร้ และถ้าหากมีการแต่งตั้งบุคคลที่เป็นคณะกรรมการเลือกตั้งนั้น ให้ขึ้นมาดำรงตำแหน่งองคมนตรีด้วย ซึ่งถ้าหากไม่ได้มีการแก้ไขในตรงนี้แล้ว ผมมีความรู้สึกว่าจะทำให้เกิดความรู้สึกว่า องคมนตรีนั้นได้เข้ามาก้าวก่ายหรือเกี่ยวข้องทางด้านการเมืองใช่หรือไม่ เพราะฉะนั้นผมเองมีความจำเป็นที่จะต้องขอแปรญัตติในเรื่องดังกล่าวนี้ และผมได้ชี้แจงต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญในวาระที่ ๒ ในชั้นหนึ่งแล้ว แต่ก็ไม่ได้รับการสนองตอบจากคณะกรรมาธิการเสียงข้างมาก ผมจึงจำเป็นที่จะต้องสงวนคำแปรญัตติ เพื่อที่จะมาขอภิปรายสนับสนุนการชี้แจงแสดงเหตุผลดังกล่าว เพื่อที่จะขอความคิดเห็นจากสมาชิกรัฐสภาอันทรงเกียรติ เพื่อที่จะไม่ให้เป็นที่ระคายเคืองต่อเบื้องยุคลบาท ผมหวังเป็น

อย่างยิ่งว่า สิ่งที่ผมได้อภิปรายแสดงเหตุผลในที่ประชุมรัฐสภาอันทรงเกียรติแห่งนี้ทั้งหมดนั้น คงจะได้รับการสนองตอบ หรืออาจจะได้รับคำชี้แจงต่อคณะกรรมาธิการเสียงข้างมากในรัฐสภาแห่งนี้ ถึงเหตุผลและแนวทางที่จะแก้ไขเรื่องดังกล่าว เพื่อที่จะไม่ให้เป็นที่ระคายเคืองต่อเบื้องยุคลบาทในโอกาสต่อไป ขอกราบขอบพระคุณครับ

ประธานรัฐสภา : กรรมาธิการ เชิญ

นายจำลอง ครุฑขุนทด (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม จำลอง ครุฑขุนทด เลขานุการกรรมาธิการ เนื่องจากมาตรา ๒ เป็นมาตราที่เกี่ยวด้วยบทบังคับใช้ที่กำหนดให้การบังคับใช้กฎหมายไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องตุลาการรัฐธรรมนูญ เกี่ยวกับเรื่องตุลาการรัฐธรรมนูญนั้น กรรมาธิการในร่างนี้ได้บัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา ๒๐๑ เป็นต้นไป เพราะฉะนั้นคุณสมบัติในเรื่องนี้ได้ถูกกำหนดเอาไว้ในมาตราดังกล่าวแล้ว ส่วนเรื่องกรรมการเลือกตั้งก็กำหนดคุณสมบัติให้เป็นไปตามกฎหมายรอง ซึ่งได้บัญญัติเอาไว้ตั้งแต่มาตรา ๑๑๕ เพราะฉะนั้นมาตรา ๒ นี้จึงเป็นมาตราเฉพาะเกี่ยวกับบทบัญญัติว่าให้ใช้บังคับรัฐธรรมนูญนี้เมื่อใด ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ท่านผู้แปรญัตติขอแก้ไข กรรมาธิการจึงไม่ได้รับคำแก้ไขนั้น ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : เชิญครับ คุณสุวโรช

นายสุวโรช พะลัง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ชุมพร) : ครับ กราบเรียนท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติ กระผม นายสุวโรช พะลัง สมาชิกรัฐสภา ขออนุญาตประธานกราบเรียนต่อท่านประธานผ่านไปยังคณะกรรมาธิการ ด้วยความเคารพในคำชี้แจง แต่ถ้าไปดูในคำแปรญัตติของกระผมจะเห็นได้ว่า ในความจริงแล้วนั้นผมได้หยิบยกการแปรญัตติของผม ฉบับลงวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๓๗ ผมได้ขอแปรญัตติในมาตรา ๑๒ ซึ่งในสาระสำคัญที่ผมขอแปรญัตตินั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติ

ของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งองคมนตรี ซึ่งถ้าท่านประธานรัฐสภาได้ให้ความกรุณาลองดูสิครับ ในมาตรา ๑๒ หรือมาตรา ๒ ทวิ ก็จะเห็นได้ว่าองคมนตรีต้องไม่เป็นอะไรต่ออะไร ซึ่งในเนื้อหาสาระในรายละเอียดทั้งหมดนี้ก็คือ ยกมาตรา ๑๒ ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาลงในมาตรา ๒ ทวิเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นเพื่อที่จะไม่ให้เป็นที่ระคายเคืองต่อเบื้องยุคลบาทของผู้ที่จะปฏิบัติหน้าที่ปฏิบัติภารกิจแทนองค์พระมหากษัตริย์เท่านั้นเองครับ ว่าท่านที่จะเป็นองคมนตรีนั้นน่าที่จะไม่ใช่เป็นคณะกรรมการจัดการเลือกตั้ง ด้วยความเคารพตรงนี้เท่านั้นเอง ผมถึงแปรญัตติอันนี้ขึ้นมา เพื่อที่จะให้เห็นว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ที่เราแก้ไขกันนี้เป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นมาเพื่อที่จะให้มีผลในทางปฏิบัติ และยกสถาบันของพระมหากษัตริย์นั้นไว้เหนือสิ่งอื่นใด ด้วยเจตนารมณ์เพียงแค่นั้นเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นผมอยากจะขอเรียนถามท่านประธานผ่านไปยังคณะกรรมาธิการว่า ท่านจะแก้ไขในเรื่องเหล่านี้อย่างไร จะตั้งเป็นข้อสังเกตเอาไว้จะได้หรือไม่ เพราะในเมื่อท่านชี้แจงมาในลักษณะอย่างนั้นว่ามันแก้ไขไม่ได้ ผมก็ขอประนีประนอมขอต่อรองว่า ไปตั้งเป็นข้อสังเกตในท้ายของร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะได้ไหมครับ เพื่อที่จะให้เห็นว่าในโอกาสต่อไปนั้นเราอาจจะมีการปรับปรุงมีการแก้ไขให้สมบูรณ์ขึ้นเท่านั้นเอง ขอบคุณมากครับ

ประธานรัฐสภา : เชิญครับ

นายจำลอง ครุฑขุนทด (กรรมาธิการ) : ท่านประธานครับ ผมว่าก็ควรไปว่ากันในหมวด ๑๐ ว่าด้วยตุลาการรัฐธรรมนูญ เมื่อถึงตอนนั้นแล้วก็ค่อยอภิปรายกันอีกครั้ง

ประธานรัฐสภา : คุณสุวโรชเอาตอนนั้นดีไหมครับ

นายสุวโรช พะลัง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ชุมพร) : ครับ ถ้าอย่างนั้นผมไม่ติดใจในช่วงนี้ ขอบคุณมาก

ประธานรัฐสภา : เชิญท่านเลขาธิการ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล (เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร): มาตรา ๓ มีการแก้ไข หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๒๔ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติ

ประธานรัฐสภา : เชิญคุณณรงค์ นิยมไทย ผู้แปรญัตติไว้

นายณรงค์ นิยมไทย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (เชียงใหม่) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ณรงค์ นิยมไทย สมาชิกรัฐสภา จากจังหวัดเชียงใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ ท่านประธานครับ ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา ๒๔ ซึ่งเขียนไว้ว่า หญิงและชายต้องมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน การออกกฎหมาย การออกระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือกระทำการใดอันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ และจะมีลักษณะฝ่าฝืนเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในการรักษาสิทธิและเสรีภาพเช่นว่านั้นมิได้ การตรากฎหมาย ที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามวรรคสองต้องเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งบังคับเป็นรายบุคคล สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนี้ ย่อมมีผลบังคับใช้โดยตรงและผูกพันองค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร องค์กรตุลาการ หรือองค์กรอื่น ของทุกองค์กรให้ต้องเคารพและปฏิบัติ เหตุผลของกระผมที่ขอแปรญัตติและสงวนไว้เพื่อเสนอความคิดเห็นต่อรัฐสภาแห่งนี้ มีดังต่อไปนี้ครับ ปัจจุบันประเทศไทยมี ๗๐ กว่าจังหวัด มีผู้หญิงเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดเพียงจังหวัดเดียวเท่านั้นเอง คือ จังหวัดนครนายก ปลัดกระทรวงก็น่าจะเป็นผู้หญิง อธิบดีก็ควรจะเป็นผู้หญิงได้เช่นกัน ทหารก็น่าจะเป็นนายพลด้วยเช่นกัน ต่างประเทศก็มีผู้หญิงเป็นนายพลในกองบังคับการ กองเสนาธิการ กองบัญชาการ และมาตรานี้จะต้องครอบคลุมถึงองค์กรนิติบัญญัติ ระเบียบของสภาจะไปกำหนดว่าหญิงจะเป็นตำแหน่งนั้นตำแหน่งนี้ไม่ได้ อาจจะมีเลขาธิการ

รัฐสภาเป็นผู้หญิงก็ได้ องค์กรเช่นนายกรัฐมนตรีอาจจะเป็นผู้หญิงก็ได้ องค์กรตุลาการอาจจะมีประธานศาลฎีกาเป็นผู้หญิงก็ได้ และที่เขียนว่าองค์กรอื่นของรัฐทุกองค์กร ก็เพื่อบังคับให้ออกระเบียบปฏิบัติห้ามผู้หญิง ต่อไปเราอาจจะเห็นผู้หญิงเป็นผู้ว่าการรัฐวิสาหกิจ ฉะนั้นจึงขอเขียนคำว่าต้องเคารพตามรัฐธรรมนูญ โดยข้อเท็จจริงปัจจุบันภาคเอกชนไม่ได้ปิดกั้นความรู้ของผู้หญิง ความรู้ของผู้หญิงสามารถจะกำหนดได้ว่าเห็นอย่างมากมาย ในขณะนี้มีหน้าที่การงานความรับผิดชอบ บังคับบัญชาหรือบริหารธุรกิจเอกชนที่มูลค่าเป็นหมื่น ๆ ล้านบาท หรือหลาย ๆ ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ผู้นำรัฐบาลเป็นผู้หญิง แม้กระทั่งประเทศที่เป็นแม่บทของประชาธิปไตย คือประเทศอังกฤษ หรือประเทศที่มีประชากรเป็นอันดับ ๒ ของโลก คือประเทศอินเดีย ก็มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้หญิง และทำหน้าที่ได้ไม่แพ้ผู้ชาย ด้วยเหตุผลดังกล่าวกระผมจึงใคร่ขอแปรญัตติตามมาตรา ๒๔ หมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ขอขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : คุณวิเชียร คันฉ่อง ครับ

นายวิเชียร คันฉ่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ตรัง) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม วิเชียร คันฉ่อง พรรคประชาธิปัตย์ จากจังหวัดตรัง ความจริงในมาตรา ๒๔ นี้กระผมเองพร้อมด้วยคุณนิภา พริ้งศุลกะ ทุณอัญชลี วานิช เทพบุตร เราได้ยื่นคำขอแปรญัตติเกี่ยวกับมาตรา ๒๔ นี้เอาไว้ผมใคร่ขออนุญาตท่านประธานอ่านในมาตรา ๒๔ เพื่อโปรดทราบในระยะเบื้องแรกว่า ตามร่างเดิมที่ได้เสนอต่อสภานี้คือ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ นั่นคือตามร่างเดิม ในที่สุดพวกผมทั้ง ๓ คน ก็ได้ยื่นคำขอแปรญัตติเป็นความว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินโดยอิสระ โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย ไม่ขัดต่อ

ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การจำกัดสิทธิและเสรีภาพ อันเป็นการฝ่าฝืนเจตนารมณ์ดังกล่าวจะทำมิได้ นั่นคือสิ่งที่พวกผมได้ยื่นคำขอแปรญัตติเอาไว้ ทีนี้ต่อมาหลังจากคณะกรรมาธิการได้พิจารณาแล้วก็ปรากฏว่า ได้ตัดข้อความคำว่าภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ออก นอกจากนั้นข้อความก็เหมือนกับที่พวกกระผมได้ขอแปรญัตติเอาไว้ทุกประการ แต่ที่ผมได้ลุกขึ้นมาเพื่ออภิปรายณ ที่นี้ก็คือว่า ในเมื่อคณะกรรมาธิการได้พิจารณาแล้วก็มีข้อความต่าง ๆ เหมือนที่พวกผมแปรไป ทำไมไม่ทราบว่าในขณะที่ตามร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม ที่ได้แจกให้กับพวกกระผม เห็นว่าข้อความที่พวกผมแปรญัตติ คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วยผู้แปรญัตติขอสงวนทั้ง ๆ ที่ความจริงในวันนั้นผมก็ได้ไปชี้แจงต่อคณะกรรมาธิการแล้วเกี่ยวกับเรื่องมาตราดังกล่าว ถ้าสมมุติว่าทำกันในลักษณะเช่นนี้ หนังสือเหล่านี้แพร่หลายออกไปถึงบุคคลภายนอก เขาก็ยังเห็นว่าเออนี่พวกกระผมแปรญัตติอย่างไรจึงไม่เห็นด้วย เพราะฉะนั้นผมใคร่เรียนถามท่านคณะกรรมาธิการว่าในเมื่อว่าผมแปรญัตติแล้ว คณะกรรมาธิการเห็นด้วยตามที่ได้ยื่นคำขอแปรญัตติเอาไว้ แล้วทำไมว่าคณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วยผู้สงวนขอแปรญัตติ ผมใคร่ขอเรียนเพื่อทราบเหตุผลและคำชี้แจงจากคณะกรรมาธิการ ขอขอบพระคุณครับ

ประธานรัฐสภา : ให้ผู้แปรญัตติพูดเสียก่อนนะครับ มีไหมครับผู้แปรญัตติ ๒ - ๓ คน เดี๋ยวขอสุภาพสตรีก่อน เดี๋ยวคุณเอกภาพตาม

นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (พะเยา) : ท่านประธานคะ ดิฉัน ลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพะเยา พรรคประชาธิปัตย์ ดิฉันและเพื่อนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ทั้งหมด ๒๕ คน ได้เสนอขอแปรญัตติในมาตรา ๒๔ นี้ ซึ่ง

ประเด็นสำคัญนั้นก็คือ อยากจะมีระบุคำว่า ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ระบุไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญนั่นเอง ทั้งนี้ก็เพราะว่าจากเดิมนั้นบทบัญญัติเกี่ยวกับความเสมอภาคของชายและหญิง ในมาตรา ๖๘ ของหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐนั้น ก็เป็นเพียงแนวทางที่รัฐบาลจะนำมาปฏิบัติหรือไม่นำมาปฏิบัติก็ได้ เป็นเพียงแนวทางไว้ ซึ่งเราไม่สามารถที่จะนำมาเป็นข้ออ้างเพื่อเป็นการฟ้องร้องต่อรัฐได้กรณีที่มีการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ในการจำกัดสิทธิของสตรี เหมือนอย่างหลายส่วนราชการที่กำลังเลือกปฏิบัติต่อสตรีอยู่ในขณะนี้ แต่อย่างไรก็ตามดิฉันก็ต้องขอขอบพระคุณท่านนายกรัฐมนตรี

ประธานรัฐสภา : คุณลดาวัลลิ์ครับ มาตรา ๒๔ นะครับ ตอนนี้

นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (พะเยา) : มาตรา ๒๔ ค่ะ

ประธานรัฐสภา : อภิปรายต่อ

นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (พะเยา) : ขอบคุณค่ะ ในเรื่องสิทธิเสรีภาพของสตรี ดิฉันก็ต้องขอขอบพระคุณฯพณฯ นายกรัฐมนตรีที่ให้โอกาสมีการแก้ไขในบางส่วนราชการ อย่างเช่นกรมการปกครอง หรือไม่ก็มีการแต่งตั้งวุฒิสมาชิกหญิงเพิ่มเติมในรัฐบาลชุดนี้ เป็นสิ่งที่ดิฉันต้องขอขอบพระคุณนะคะ ดิฉันและกลุ่ม ส.ส. หญิงเองในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีกันทั้งหมด ๑๖ คน พวกเราก็พยายามต่อสู้เรื่องสิทธิของสตรีมาโดยตลอดได้รับแรงสนับสนุนข้อมูลต่าง ๆ กำลังใจจากกลุ่มองค์กรสตรีและกลุ่มสตรี คือแม่บ้านในทุกจังหวัด ดิฉันเองได้รับจดหมายและไปรษณียบัตรจากกลุ่มสตรีจากจังหวัดพะเยาหลายฉบับ เพื่อเรียกร้องให้มีการแก้ไขข้อความว่าขอให้ระบุได้ไหมว่า ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันในกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะมาตรา ๔ นี้ เสียงเรียกร้องมามากเหลือเกิน พวกเราก็ได้เสนอขอแปรญัตติและดิฉันก็ทราบว่า ทางคณะกรรมาธิการมีการ

แก้ไขในมาตรานี้ ซึ่งสิ่งที่แก้ไข ดิฉันทราบมาว่ายังไม่เป็นที่พอใจของผู้หญิงอีกหลายคนนอกสภาเพราะว่าในมาตรา ๔ นั้น กรรมาธิการได้สรุปออกมาว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้ข้อบังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันเป็นการฝ่าฝืนเจตนารมณ์ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ ณ ตรงนี้ที่ว่ากลุ่มองค์กรข้างนอกนั้น อยากจะให้ระบุตั้งแต่วรรคหนึ่งเลย ว่าบุคคลนั้นอยากจะให้เป็นชายและหญิงเลย แต่ทางกรรมาธิการก็มาระบุไว้ในวรรคสองใช่ไหมว่าชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน สำหรับดิฉันนั้นพอใจในประเด็นนี้ เพราะเข้าใจดีว่าการที่จะให้ได้ทุกสิ่งทุกอย่างตามที่เราต้องการ บางทีเราก็ต้องฟังเหตุฟังผลบ้าง ขอไป ๕ ได้สัก ๒ ครึ่งก็ยังพอใจ และก็รอโอกาสต่อไปเราอาจจะได้ทั้งหมดก็ได้ ซึ่งจริง ๆ แล้วถ้ามาพิจารณาว่าทำไมกรรมาธิการถึงได้คงคำว่า บุคคล ไว้ในวรรคหนึ่งไม่เป็นไปตามเสียงเรียกร้องว่าอยากจะให้เปลี่ยนตั้งแต่ว่าชายและหญิงตั้งแต่วรรคหนึ่งนั้น ก็คงจะเป็นเพราะว่าความหมายของคำว่า บุคคล ทางกฎหมายนั้นมีความหมายกว้างเหลือเกิน หมายถึงสถานะทางกฎหมายโดยทั่วไป แต่ก็อาจจะเป็นเหตุผลหนึ่งซึ่งดิฉันคิดว่าท่านกรรมาธิการก็ควรจะทำการชี้แจง เพราะว่าขณะนี้ผู้หญิงทั่วประเทศกำลังชมโทรทัศน์ทำการถ่ายทอดและก็ฟังรายการวิทยุอยู่ เพื่อจะได้เข้าใจอย่างชัดเจนมากขึ้นว่าเพราะอะไร และนอกจากนี้แล้วดิฉันอยากจะขอความกรุณาต่อสังคมด้วยว่า ถ้าหากว่าในมาตรา ๒๔ มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขอย่างนี้ และก็ผ่านความเห็นชอบของสภาเรียบร้อยแล้ว และก็มีผลบังคับใช้นั้นอยากจะให้มีการปฏิบัติจริง ไม่ใช่เพียงแต่ว่าเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในกฎหมายมาตรา ๔ ว่าชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน แต่การปฏิบัตินั้นไม่เป็นไปตามกฎหมาย ดิฉันขอความเป็นจริงในการปฏิบัติด้วย โดยเฉพาะส่วนราชการ ส่วนราชการเป็นกลไกของรัฐควรที่จะเป็นแบบอย่าง เป็นหน่วยงาน

แล้ว คนไทย ๙๖ เปอร์เซ็นต์นับถือพุทธศาสนามุสลิม ๓ เปอร์เซ็นต์ คริสต์ ประเทศนับถือพุทธศาสนา แล้วไปดูซีกของประเทศอื่นนอกจากชาวพุทธ อย่างในกลุ่มของประเทศอิสลาม ๖๐ กว่าประเทศทั่วโลก ส่วนใหญ่บัญญัติให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ บางประเทศยังเรียกว่าเป็นรัฐอิสลามก็มี อย่างมาเลเซียใกล้ ๆ เรานี่ครับท่านประธานประชากรมุสลิม ๔๖ เปอร์เซ็นต์ เขาก็บัญญัติอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติอย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นการจะบัญญัติคำว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติซึ่งหลายฝ่ายวิตกกังวล หลายคนวิตกกังวลว่าจะทำให้เกิดการแตกแยกในชาติ กระผมกราบเรียนว่าไม่น่าจะมีปัญหา และการเคลื่อนไหวของพี่น้องชาวพุทธทั่วประเทศหลายเดือนที่ผ่านมา กระผมประทานอนุญาตกราบเรียนท่านสมาชิกรัฐสภาหลายท่านอาจจะไม่สบายใจ เพราะมีองค์กรต่าง ๆ ประมาณ ๒,๐๐๐ กว่าองค์กร ร่วมด้วยสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย พุทธสมาคม ยุวพุทธสมาคม และองค์กรต่าง ๆ ทั่วประเทศ ๒,๐๐๐ เกือบ ๓,๐๐๐ องค์กรมีการจัดสัมมนา มีการร่างปฏิญญาชาวพุทธ มีการเรียกร้องให้บัญญัติคำว่า พุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติได้ เราทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ มีเจตนาดีต่อบ้านต่อเมือง และทำด้วยสันติวิธีตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้นเวลานี้มีประชาชนชาวพุทธทั่วประเทศ ได้เขียนจดหมายถึงกรรมาธิการการศาสนาเกือบ ๒ ล้านฉบับ ๒ ล้านคน เรียกร้องให้มีการบัญญัติคำว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ นอกจากนั้นก็ยังมีพระสงฆ์เกือบ ๑๐๐,๐๐๐ องค์ ซึ่งจากที่มีอยู่ ๔๐๐,๐๐๐ องค์เกือบ ๕๐๐,๐๐๐ องค์ทั่วประเทศ เรียกร้องให้มีการบัญญัติคำว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติในรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมฉบับปัจจุบัน แล้วเวลานี้เอกสารก็มีพร้อม ผมขอประทานกราบเรียน ผมดีใจมากวันที่มีการจัดสัมมนาเมื่อวันจันทร์ที่แล้ว ท่านประธานรัฐสภาท่านปัจจุบัน ท่านได้ให้เกียรติเป็นประธานเปิดการประชุม

ที่จะชี้นำในการไม่เลือกปฏิบัติต่อหญิง ไม่จำกัดสิทธิของสตรี ให้สิทธิเถอะ ไม่ว่าตำแหน่งงานต่าง ๆ ไม่ว่าระดับล่าง ระดับกลาง ระดับสูง ขอให้ผู้หญิงได้มีสิทธิบ้าง พวกเราชื่นชมกันว่ารัฐบาลแต่งตั้งรองผู้ว่าราชการหญิง แต่งตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดหญิง ปีไหน ปีที่แล้วมีไหม ผู้ว่าราชการจังหวัดหญิงคนที่ ๒ มีไหม รองผู้ว่าราชการจังหวัดหญิงคนที่ ๒ คนที่ ๓ มีอยู่หรือไม่ ล่าสุดนี้ไม่มีผู้หญิงเป็นรองผู้ว่าและผู้ว่าราชการจังหวัด ทำไมหายไปหรือจะเป็นคนแรกและคนสุดท้ายของประเทศไทย เพราะฉะนั้นขออย่าให้เลือกปฏิบัติ ขอให้ปฏิบัติจริงเมื่อกฎหมายนี้มีผลบังคับใช้แล้ว เพื่อเป็นแบบอย่างของหน่วยงานอื่นทั้งรัฐ เอกชนและรัฐวิสาหกิจต่อไป ดิฉันขอขอบพระคุณทางกรรมาธิการ

(นายเสกสรร แสนภูมิ ได้ยืนและยกมือขึ้น)

ประธานรัฐสภา : เดี๋ยวมีประท้วง คุณลดาวัลลิ์เดี๋ยวก่อนมีประท้วง เชิญครับ

นายเสกสรร แสนภูมิ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สุรินทร์) : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ กระผม เสกสรร แสนภูมิ ในนามของสมาชิกรัฐสภา ใคร่ขออนุญาตท่านประธานนิดหนึ่ง กระผมจริง ๆ แล้วไม่อยากประท้วงหรอกท่านประธาน แต่เห็นว่าท่านประธานนั้นปล่อยให้สมาชิกได้อภิปรายไป เนื่องจากว่าท่านผู้กำลังอภิปรายตรงนี้ ไม่ได้ติดใจในเอกสารที่ยืนยันในการแปรญัตติแล้ว ผู้ที่ติดใจนั้นไม่ได้ใช้สิทธิ กระผมเห็นว่าจะเสียเวลาสภา เพราะฉะนั้นกราบเรียนด้วยความเคารพว่าเราต้องมีกติกากันบ้างด้วยความเคารพท่านประธาน อย่างนี้ก็คงจะเสียเวลากันหมด เพราะว่าการแปรญัตติพอใจในกรรมาธิการเสร็จแล้วก็ตกไป แล้วผู้ที่ยังติดใจอยู่ถึงขอสงวนไว้ ซึ่งผู้ติดใจเป็นคุณนิภา คุณอัญชลี คุณวิเชียร

ประธานรัฐสภา : ไม่พูดแล้วครับ พูดหมดแล้ว ที่นี้ก็รู้สึกมาตรานี้จะมีการแก้ไขก็มีสิทธิอภิปรายได้ คุณลดาวัลลิ์เอาพอสมควรหน่อย เดี๋ยวให้โอกาสสุภาพสตรีหน่อย นิดเดียวเดี๋ยวหมดแล้ว

นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (พะเยา) : ท่านคงไม่เข้าใจ

ประธานรัฐสภา : เอาสั้น ๆ นะครับ

คุณลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (พะเยา) : จริง ๆ ดิฉันก็จะจบอยู่แล้ว ก็ขอย้ำอีกครั้งหนึ่งแล้วกันว่าขอความเป็นจริงในสังคมด้วยว่า อย่าได้เลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงอีกเลย เราเรียกร้องกันมานาน เราเหนื่อยเหนื่อยกันมาก และกว่าจะสำเร็จเพียงแค่ครึ่งหนึ่งก็เหนื่อยกัน แต่อย่างไรก็ตามดิฉันในนามที่เป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดพะเยา ขอพูดแทนผู้หญิงพะเยาทั้งหมดและขอพูดแทนผู้หญิงทั้งประเทศ ขอกราบขอบพระคุณกรรมาธิการที่ได้เมตตา ได้ระบุข้อความไว้ในกฎหมายสูงสุดของประเทศว่าชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ขอขอบพระคุณค่ะ

ประธานรัฐสภา : คุณเอกภาพครับ

นายเอกภาพ พลซื่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ร้อยเอ็ด) : ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม นายเอกภาพ พลซื่อ พรรคเอกภาพ จากจังหวัดร้อยเอ็ด กระผมเป็นผู้หนึ่งที่ได้ขอแปรญัตติเพิ่มข้อความในมาตรา ๒๔ วรรคสองและวรรคสาม เดิมทีนั้นมาตรา ๒๔ นั้นเขียนไว้เฉพาะวรรคหนึ่งบอกว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และกระผมได้เพิ่มเป็นวรรคสองและวรรคสาม วรรคสองที่บอกว่า ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน วรรคสามการจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันเป็นการฝ่าฝืน

ประธานรัฐสภา : เดี๋ยวคุณเอกภาพ ที่ขอเพิ่มอยู่ในหนังสือหน้าไหน คือไม่เห็น หาไม่เจอ แต่ถ้าอภิปรายในหนังสือนี้ไม่มีคุณเอกภาพขอแปรญัตติไว้

นายเอกภาพ พลซื่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ร้อยเอ็ด) : มีครับ คือกรรมาธิการเห็นด้วย ห้าวความเท่านั้นเอง ผมจะอภิปรายเห็นด้วยกับคณะกรรมาธิการที่เอาตามผม

ประธานรัฐสภา : เอาสั้น ๆ

นายเอกภาพ พลซื่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ร้อยเอ็ด) : เนื่องจากมีผู้สงวนคำแปรญัตติที่ไม่เห็นด้วยกับกรรมาธิการ ผมสนับสนุนกรรมาธิการ กรรมาธิการเห็นด้วยตามที่ผมเสนอเข้าไปขอแปรญัตติก็คือวรรคสอง และวรรคสามนั้น จะเห็นว่าไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภานั้น ทุกคนมีเจตนาดีที่จะให้สิทธิทั้งหญิงและชายนั้นเท่าเทียมกัน ไม่มีใครที่จะมาจำกัดสิทธิหรอก และสำหรับกรณีที่ผู้สงวนคำแปรญัตติไว้เพิ่มข้อความต่าง ๆ นั้น กระผมเห็นว่าข้อความนั้นก็ดี แต่ถ้าเราจะระบุอย่างนั้นเป็นรายละเอียด ถ้าเราจะระบุเกี่ยวกับองค์กรของราชการ และองค์กรเอกชน ข้อความที่กรรมาธิการเขียนไว้นั้นชัดแจ้งแล้ว ครอบคลุมทุกประเด็นแล้ว ผมว่าเห็นควรที่จะเอาตามคณะกรรมาธิการที่มีมติเห็นชอบแล้ว ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : เชิญคุณมานะครับ

นายมานะ คูสกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นครพนม) : กราบเรียนท่านประธานสภาที่เคารพ ผม มานะ คูสกุล ส.ส. จากจังหวัดนครพนม พรรคชาติพัฒนา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ผมอยากเรียนปรึกษาท่านประธานว่า ในกรณีที่สมาชิกของรัฐสภาแห่งนี้ได้ขอแปรญัตติ และเห็นชอบตามที่คณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว เพื่อเป็นการสงวนเวลาของสภาแห่งนี้ ไม่สมควรที่จะให้ลุกขึ้นมาอภิปรายซ้ำ น่าจะเป็นหน้าที่ของกรรมาธิการตอบก็จบเพื่อเป็นการรักษาเวลา และท่านประธานก็เห็นว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้มีสมาชิกได้ขอแปรญัตติไว้นับรวมกันแล้วหลายร้อย ถ้าท่านประธานให้พูด

อย่างนี้ เฉพาะมาตรา ๒๔ มาตราเดียว ถ้าลุกขึ้นพูดทุกคนนี้ผมว่าอีก ๓ วันก็ไม่จบ เพราะฉะนั้นผมอยากกราบเรียนท่านประธาน ได้โปรดใคร่ครวญพิจารณาในเรื่องนี้ด้วย ขอบพระคุณครับ

ประธานรัฐสภา : ผมจะชี้แจง ถ้าถึงแม้มีผู้แปรญัตติ แต่เนื่องจากมีการแก้ไข ดังนั้นต่อไปนี้ผู้ที่ไม่ได้แปรญัตติจะพูดต้องไม่เห็นด้วยกับการแก้ไข ถ้าเห็นด้วยไม่ต้อง คุณเรวัตไม่เห็นด้วยใช่ไหม ไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขนะครับ

นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาญจนบุรี) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดกาญจนบุรี พรรคชาติไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา กระผมจะกราบเรียนนี้ในส่วนที่กระผมมีความสงสัยและไม่เห็นด้วย คือในมาตรา ๒๔ นี้ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ คำว่าบุคคล ก็หมายถึงชายและหญิงอยู่แล้ว เมื่อเติม ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันก็ไม่เป็นไร แต่กระผมยังคิดว่า เมื่อเป็นบุคคลนั่นหมายถึงชายและหญิง ถ้าสมมุติว่าเติม ชายและหญิงอย่างนี้ แล้วกะเทยว่าอย่างไร ใช่ไหมครับ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันเป็นการฝ่าฝืนเจตนารมณ์ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ ตรงนี้ไปเติมทำไม มันก็ทำไม่ได้อยู่แล้ว ไปฝ่าฝืนไม่ได้อยู่แล้ว เป็นคำฟุ่มเฟือย และก็เจตนารมณ์นี้คืออะไร ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ทั้งฉบับไม่มีคำว่า เจตนารมณ์เลยแม้แต่มาตราเดียว

ประธานรัฐสภา : คือคุณเรวัต ประเด็นที่คุณเรวัตจะพูดได้ต้องประเด็นที่ว่า ที่คณะกรรมาธิการแก้ไขและไม่เห็นด้วย ส่วนที่ผู้แปรญัตติเขาแปรญัตติไว้ไม่ถูกต้องอย่างไรก็เป็นหน้าที่ของกรรมาธิการ เอาประเด็นที่คณะกรรมาธิการเขาแก้นี้ไม่เห็นด้วยอย่างไร

นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาญจนบุรี) : ผมก็พูดที่ผมไม่เห็นด้วย

ประธานรัฐสภา : ที่คุณไม่เห็นด้วยในเรื่องที่เขาแปรญัตติ

นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาญจนบุรี) : ก็ไม่เห็นด้วยถูกไหม ที่ผมพูดนี่ถูกแล้ว ท่านประธานครับ ถูกแล้วครับ

ประธานรัฐสภา : คุณต้องดูหน้านี้ ที่คณะกรรมาธิการเขาแปรไว้ไม่ใช่ของผู้แปรญัตติ ต้องดูท้ายเล่มเขาแปรไว้นิดเดียวว่า ชายและหญิงมีสิทธิเท่ากัน การจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันเป็นการฝ่าฝืน

นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาญจนบุรี) : ผมพูดนี่ถูกแล้ว คือที่เขาแก้ไขนี้มีแก้ไขอยู่ ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน คือที่ทางคณะกรรมาธิการแก้ไข และก็เติมลงไปว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพนี่วรรคหนึ่ง วรรคสอง มีการแก้ไข

ประธานรัฐสภา : ครับ เชิญ

นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาญจนบุรี) : ถูกนะครับ เจตนารมณ์นั้นคืออะไร ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทั้งฉบับไม่มี เจตนารมณ์ไม่มีระบุไว้เลยในมาตราต่าง ๆ เพราะฉะนั้น คำว่า เจตนารมณ์ นี้คืออะไร กรุณาชี้แจงกระผมได้รับทราบด้วยแล้วก็ท่านประธาน หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ท่านประธานดูนะครับ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่มีพูดถึงการอาชีพของคนไทยเลย ไม่ว่าจะเป็นบุคคลนิติบุคคล บุคคลธรรมดาไม่ได้พูดถึงสิทธิของชนชาวไทยหรือสัญชาติไทยเลย ไม่จำกัดไว้เลย ท่านประธาน ถ้าอย่างนี้อาชีพของคนไทยเดี๋ยวนี้จะไปอยู่กันตรงไหน กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เป็นแม่บทของการที่กฎหมายอื่น ๆ จะทำตามในรัฐธรรมนูญนี้ ไม่ได้ระบุไว้เลย ท่านประธาน เพราะฉะนั้นกระผมจึงมีความสงสัยอย่างนี้ว่า อาชีพต่อไปของคนไทยจะเป็นอย่างไร นี่ประการแรก

ประการที่ ๒ เจตนารมณ์นั้นคืออะไร แล้วก็ชายและหญิง คำว่าบุคคล ต่างกันตรงไหน ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : กรรมาธิการชี้แจงหน่อยครับ

นายอลงกรณ์ พลบุตร (กรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานรัฐสภา ท่านสมาชิกรัฐสภาผู้ทรงเกียรติ กระผม อลงกรณ์ พลบุตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเพชรบุรี สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะกรรมาธิการ ใคร่ขอเรียนชี้แจงต่อท่านประธานผ่านไปถึงสมาชิกรัฐสภาที่ได้สงวนคำแปรญัตติในมาตรา ๒๓๔ ซึ่งเป็นมาตราที่เป็นบทบัญญัติหลักในการรับรองและประกันสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา ๒๓๔ นั้นมีท่านสมาชิกรัฐสภาได้แปรญัตติไว้เป็นจำนวนมากที่สุด แล้วเมื่อกรรมาธิการได้ชี้แจงโดยส่วนใหญ่ก็เกิดความพอใจจากที่กรรมาธิการได้แก้ไขเพิ่มเติมปรับปรุงไป อย่างไรก็ตามยังมีท่านสมาชิกรัฐสภาที่ได้ขอสงวนคำแปรญัตติเพื่อมาขอการสนับสนุนในที่ประชุมรัฐสภาแห่งนี้ กระผมใคร่ขอกราบเรียนในฐานะกรรมาธิการว่า การที่คณะกรรมาธิการได้บัญญัติเพิ่มเติมเข้าไปโดยกำหนดว่าชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันนั้น ก็เพื่อเป็นการเน้นย้ำให้เห็นถึงสิทธิในอดีตของสตรี ที่แม้ว่ารัฐธรรมนูญในอดีตนั้นจะได้บัญญัติไว้ในมาตราดังกล่าวว่าบุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แต่ในทางปฏิบัติที่แท้จริงนั้นยังมีการเลือกปฏิบัติเป็นไปอย่างที่ท่านสมาชิกรัฐสภา ลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ และกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาที่เป็นสุภาพสตรีได้ตั้งข้อสังเกต เพราะฉะนั้นในประเด็นนี้นั้นแน่นอนที่สุดว่า คำว่า บุคคล นั้นในสถานภาพทางกฎหมายได้ครอบคลุมไว้หมดสิ้นแล้ว แต่ในการบัญญัติรัฐธรรมนูญนั้นก็ได้มีความพยายามที่จะบัญญัติย้ำเน้นคำว่า ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันลงไป แม้แต่ในรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๑๗ ครั้งนี้เป็นการพยายามอีกครั้งหนึ่งที่กรรมาธิการเห็นว่า โดยการเรียกร้องต้องการของบรรดาองค์กรสตรีทั่วประเทศ บรรดาท่านสมาชิกรัฐสภาสุภาพสตรีผู้ทรงเกียรติ ตลอดจนบรรดาสมาชิกรัฐสภาอีกจำนวนมากได้มีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่าน่าที่จะได้มีการ

ย้ำเน้นคำว่า ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ท่านประธานที่เคารพ นอกจากนี้แล้วบทบัญญัติในมาตรานี้ ยังเป็นบทบัญญัติในการที่จะคุ้มครองมิให้รัฐนั้นได้จำกัดสิทธิหรือสิทธิของประชาชน ตรงนี้เป็นหลักการที่สำคัญและคารจะใช้อำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวได้นั้น จะสามารถทำได้จะขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมิได้ ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติจากจังหวัดกาญจนบุรีได้หยิบยกในเรื่องของการแสวงหาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญว่าอยู่ที่ใด ก็อยู่ในรัฐธรรมนูญทั้งฉบับนั่นเอง เจตนารมณ์นั้นจะแฝงอยู่ในทุกมาตราที่เกี่ยวข้องในหมวดที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ ในหมวดที่ว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐ ในหมวดที่ว่าด้วยรัฐสภา ในหมวดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างไรก็ตามกระผมเข้าใจว่า สถานภาพของชายและหญิงนั้น จำเป็นจะต้องมีการบัญญัติเน้นไว้ และในประเด็นสำคัญก็คือว่า เรามีบทบัญญัติอีกมาตราหนึ่ง ท่านสมาชิกรัฐสภาผู้ทรงเกียรติ ในมาตรา ๖๗ นั้น หรือในมาตรา ๖๘ ของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๓๔ หรือรัฐธรรมนูญอื่น ๆ ได้บัญญัติไว้ว่า รัฐพึงรักษาส่งเสริมและพัฒนาความเสมอภาคของชายและหญิง ซึ่งโดยแท้ที่จริงแล้วก็คงเป็นคำเดียวกันว่าทำไมถึงไม่พูดเฉพาะว่าบุคคล ทำไมถึงจะต้องมาเน้นย้ำคำว่า ชายและหญิง เพราะฉะนั้นจากเจตนารมณ์ในมาตรา ๖๗ ประกอบกับการที่เราต้องการพัฒนาสถานภาพของสตรีในสังคมไทยให้มีความเด่นชัด ปรากฏในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุด และสอดคล้องกับมาตรา ๖๗ และหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิสตรี ทางกรรมาธิการจึงได้บัญญัติไว้ ส่วนในประเด็นที่มีท่านสมาชิกรัฐสภา นิภา พริ้งสุลกะ ท่านอัญชลี วานิช เทพบุตร ท่านวิเชียร คันฉ่อง ท่านสุวโรช พะลัง ท่านณรงค์ นิยมไทย ได้ขอสงวนคำแปรญัตติ โดยมีการกำหนดรายละเอียดในบทบัญญัติเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความชัดเจนกว่าการที่จะมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพในบทบัญญัติดังกล่าวนั้น ควรที่จะมีกำหนดรายละเอียดลงไป เช่น การกำหนดว่าการออกกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ

คำสั่ง หรือการกระทำใด ๆ อันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ หรือในกรณีที่มีการกำหนดความศักดิ์สิทธิ์ของรัฐธรรมนูญในบทบัญญัตินี้ โดยการกำหนดว่าสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวนั้น จะต้องผูกพันต่อองค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร องค์กรตุลาการ หรือองค์กรอื่น ๆ ของรัฐ ทุกองค์กรให้ต้องเคารพและปฏิบัติ คณะกรรมาธิการมีความเห็นสอดคล้องต้องกันด้วยความเคารพคำแปรญัตติดังกล่าว แต่ทั้งนี้ด้วยวรรคสามของบทบัญญัติที่กรรมาธิการได้ยกขึ้นมา ได้มีความครอบคลุมได้หมดสิ้นแล้ว นั่นก็คือการจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันเป็นการฝ่าฝืนเจตนารมณ์ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ ในประเด็นนี้ได้ยอมรับต่อข้อเสนอดังกล่าว แต่ทั้งนี้ได้บัญญัติไว้โดยที่พยายามให้เกิดความกระชับและชัดเจน โดยครอบคลุมถึงเจตนารมณ์และสาระสำคัญ ที่ท่านสมาชิกรัฐสภาผู้ทรงเกียรติได้สงวนความเห็นไว้ กระผมจึงใคร่กราบเรียนท่านประธาน ไปถึงท่านสมาชิกรัฐสภาผู้ทรงเกียรติครับ

ประธานรัฐสภา : คุณเรวัตครับ

นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาญจนบุรี) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดกาญจนบุรี พรรคชาติไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา กระผมได้รับฟังคำชี้แจงจากท่านคณะกรรมาธิการแล้ว จริง ๆ แล้วก็เหมือนกันท่านประธาน นั่นก็คือบุคคลครอบคลุมไปหมด ถ้าบุคคลครอบคลุมไปถึงกระเทยด้วย และก็บอกว่าชายและหญิงไม่ครอบคลุมนะครับ แต่ผมฟังคำอธิบายแล้วครอบคลุมหมดถ้าอย่างนั้น ถ้าจะบอกว่าเหมือนกัน มาตราอื่น ๆ ต้องเขียนไปหมดนะครับ คำว่า บุคคลต้องมีชายและหญิงด้วย ต้องทุกมาตราเลยถ้าจะทำอย่างนี้และยังไปบอกว่ามาตรา ๖๙ ส่งเสริมและพัฒนาชายและหญิง ส่งเสริมพัฒนาอย่างไรก็ในเมื่อสิทธิเท่าเทียมกันแล้ว ต้องไปส่งเสริมทำไม ไม่ต้องแล้วครับ เพราะฉะนั้นกระผมคิดว่าอย่างไรก็ตามเพื่อที่จะชัดเจน แต่ว่าเพื่อความเข้าใจของ

สุภาพสตรีทั้งหลายทั้งปวงในประเทศไทย ให้รู้ด้วยว่ารัฐธรรมนูญที่แล้วมาก็ตามมีสิทธิเท่าเทียมกันอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องระบุก็เท่าเทียมกันอยู่แล้ว ก็อยากจะกราบเรียนครับ

ประธานรัฐสภา : ไม่มีผู้อภิปรายก็ต้องขอมติ ผมจะถามเป็นลำดับนะครับ เพื่อความเข้าใจขอเรียนอย่างนี้ เบื้องต้นผมจะถามว่า ใครเห็นด้วยกับร่างเดิมเสียก่อน หรือจะเห็นด้วยกับที่มีการเปลี่ยน ถ้าเห็นด้วยกับร่างเดิมก็เสร็จไปเลย แต่ถ้าเสียงเห็นด้วยกับมีการเปลี่ยนแปลง ก็จะถามต่อไปว่าจะเห็นด้วยตามที่คณะกรรมาธิการได้แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือตามที่มีผู้ขอแปรญัตติไว้เป็นลำดับไป เพราะเนื่องจากคุณเรวัตได้ติดใจร่างเดิม

(ประธานรัฐสภามีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ)

ประธานรัฐสภา : ผู้ใดเห็นว่ามาตรา ๒๔ ควรเป็นไปตามร่างเดิม กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ประธานรัฐสภา : ผู้ใดเห็นควรจะมีการเปลี่ยนแปลง กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานรัฐสภา : เสียงส่วนใหญ่เห็นเปลี่ยนแปลง ทีนี้ก็ถามต่อว่า ถ้าเปลี่ยนแปลงจะเปลี่ยนไปตามที่คณะกรรมาธิการข้างมาก หรือที่มีผู้แปรญัตติผู้ใดเห็นควรเปลี่ยนแปลงไปตามที่คณะกรรมาธิการเสียงข้างมากได้แปรญัตติไว้ กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานรัฐสภา : ผู้ใดเห็นว่าควรเป็นไปตามที่มีการขอแปรญัตติไว้ กรุณายกมือขึ้นครับ

(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ประธานรัฐสภา : ไม่มี ต่อไปครับท่านเลขาธิการ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล (เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร): มาตรา ๒๕ ไม่มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติและขอสงวนคำแปรญัตติ

ประธานรัฐสภา : มีหลายท่าน ผู้ที่แปรญัตติไว้มาตรานี้เชิญครับ

นายประเทือง วิจารณ์ปรีชา (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ประเทือง วิจารณ์ปรีชา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสิงห์บุรี พรรคชาติไทย กรรมาธิการ ซึ่งขอสงวนความเห็นในมาตรา ๒๕ นี้ไว้ ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วคณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข แต่ว่าในมาตรา ๒๕ นั้นได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน กระผมได้ขอเพิ่มข้อความว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับการคุ้มครองและปฏิบัติตามกฎหมายเท่าเทียมกัน เหตุผลที่กระผมอยากให้มีการได้รับการคุ้มครอง และได้ปฏิบัติกันตามกฎหมายนั้น ก็เพื่อให้นำไปสู่ในรูปธรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะการที่มาอ้างว่าบุคคลได้รับการเสมอกันในทางกฎหมายนั้นแต่ว่าในทางปฏิบัติของบุคคลต่าง ๆ แล้วไม่ได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน ตรงนี้ในทางความเป็นจริงเราจะเห็นอยู่ได้เสมอ ๆ กรณีบุคคลที่ถูกจับกุมคุมขังใด ๆ ก็ตาม เราจะเห็นได้ว่าถ้าหากว่าบุคคลผู้มีฐานะดี หรือเป็นผู้มีอันจะกิน หรือร่ำรวยกว่าบุคคลที่ยากจนย่อมได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันมาก หรือบุคคลที่เคยรับราชการอยู่ในวงการมียศ มีตำแหน่งก็ได้รับการปฏิบัติแตกต่างกันไปในกรณีที่ถูกคดีอย่างเดียวกัน ตรงนี้เราจะเห็นเสมอ แล้วตรงนี้มันเป็นภาพสะท้อนที่ทำให้เกิดความรู้สึกเหลื่อมล้ำต่ำสูงเกิดขึ้นในจิตใจของบุคคล ตรงนี้ทำให้เกิดความรู้สึกว่าบุคคลต่าง ๆ นั้นเขาเป็นประชาชนประเภท ๒ ซึ่งเราจะเคยได้ยินคำพูดนี้กันอยู่เสมอ แล้วอีกประการหนึ่ง การพูดกันว่าจะทำให้บุคคลเท่าเทียมกันในทางกฎหมายนั้นใคร ๆ ก็พูดได้ แต่ว่าในทางปฏิบัติถ้าไม่ได้รับการปฏิบัติตามกฎหมาย

เท่าเทียมกันแล้ว มันก็เป็นแต่เพียงคำพูดเท่านั้น เพราะฉะนั้นเพื่อให้หลักของกฎหมายตัวนี้ของรัฐธรรมนูญที่จะทำให้บุคคลเสมอกันตามกฎหมายได้มันต้องได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน ท่านประธานก็คงจะได้เห็นในคดีที่มีการจับกุมคุมขังกันต่าง ๆ หรือคดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเดียวกัน ซึ่งควรจะได้รับโทษตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ผมจะยกตัวอย่างให้ท่านประธานเห็นชัด ๆ สักอย่างหนึ่ง ในคดีจับยาม้า ถ้าใครคนยากคนจนถูกจับว่ามียาม้าไว้ในครอบครองเพียง ๑ เม็ดหรือ ๒ เม็ด ผมยืนยันได้เลยว่าคนนั้นถูกนำคดีไปสู่ถึงศาล ส่วนศาลจะพิพากษาอย่างไรนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้ามีการจับกันมาก ๆ หลุดทุกที ถ้าไม่ได้มาออก ทีวี ให้เป็นคดีอื้อฉาว แล้วก็คนนั้นหลุด ตรงนี้คือการปฏิบัติก็ไม่เท่าเทียมกันแล้ว เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าเราได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นแม่บทของกฎหมายทั้งหลาย ว่านอกจากจะได้รับโครงการคุ้มครองแล้วจะต้องได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน เพราะฉะนั้นคำพูดที่เราเคยได้ยินอยู่เสมอว่าจะมีการเลือกปฏิบัติจะได้ไม่เกิดขึ้น ตรงนี้ส่งผลในความรู้สึกในทางจิตใจ แล้วความรู้สึกในทางจิตใจ ถ้าหากว่าเขาได้รับสิทธิในการปฏิบัติไม่เท่าเทียมกันเกิดความกดดันขึ้นในหัวใจ ที่จะทำให้คนที่ได้รับการปฏิบัติไม่เท่าเทียมกัน ทำอะไรที่รุนแรงขึ้นมาได้ ว่าทำไมตัวเขา หรือตัวเราที่ถูกในลักษณะอย่างนี้เกิดเป็นคนไทยเหมือนกัน จึงได้รับการปฏิบัติไม่เหมือนกัน ในลักษณะเดียวกันก็ตาม รถประธานก็คงจะได้ ถ้าบุคคลใดที่ได้เป็นผู้แทนราษฎรขับรถฝ่าฝืนกฎจราจร พอรู้ว่าเป็นผู้แทนราษฎรแล้วอภัยให้ ชาวบ้านธรรมดาแล้วก็โดนแน่ ๆ ตรงนี้ความรู้สึกของคนที่เขามองเห็นภาพอย่างนี้ ผมไม่สามารถที่จะบรรยายเป็นคำพูดออกไปได้ว่า เกิดความรู้สึกกดดันกันอย่างไร ท่านประธานอาจจะไม่รู้สึก แต่ในตัวอย่างตัวกระผม ผมมีความรู้สึกครับท่านประธานเพราะฉะนั้นกระผมอยากจะให้บัญญัติไว้ในกฎหมายตรงนี้ แล้วจริง ๆ ในแนวความคิดตรงนี้ ในคณะกรรมาธิการนี้ กระผมก็ต้องชมเชยท่าน

พลเรือเอก เกาะหลัก ที่ได้เปิดตรงนี้ขึ้นมา แต่ว่าท่านฟังกรรมาธิการส่วนใหญ่ชี้แจงแล้ว ท่านพอใจ ท่านถอน แต่สิ่งที่ผมได้รับนั้น คำชี้แจงไม่สามารถจะทำลายความรู้สึก หรือกดดันที่ในฐานะเกิดมาเป็นคนไทยเหมือนกัน แล้วก็กฎหมายบัญญัติว่า ควรจะได้รับการคุ้มครองเท่ากัน แต่ว่าในทางปฏิบัติแล้วไม่เท่าเทียมกัน ปวดหัวใจท่านประธาน แล้วก็อาจจะสร้างความกดดันให้ทำอะไรได้ ผมเข้าใจความรู้สึกตรงนี้ ตรงนี้ไม่ใช่แต่เพียงเข้าใจกันเท่านั้น ต้องเข้าใจถึงความรู้สึก เพราะฉะนั้นความรู้สึกที่ถูกกดดันตรงนี้ กระผมจึงเป็นที่มาว่าขอเพิ่มว่า ต้องปฏิบัติตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน แต่บอกว่าในทางปฏิบัติไม่สามารถจะทำได้ ไม่ทำได้แล้วกฎหมายจะบอกว่าคุ้มครองให้เท่าเทียมกันได้อย่างไร จะเท่ากันได้อยู่ที่การปฏิบัติ ถึงจะมองเห็นว่า เขาได้รับการคุ้มครองเท่ากัน ไม่ใช่เขียนไว้ในกฎหมายเฉย ๆ ให้เป็นรูปร่างถ้อยคำที่สวยหรู แต่ว่าในทางปฏิบัติแล้วได้รับการแตกต่างกัน บางคนพอขึ้นโรงพักได้รับเชิญให้นั่งคอยอยู่ตรงนี้ บางคนพอขึ้นโรงพักในคดีอย่างเดียวกัน กระชากประตูห้องขัง แล้วฉีบพรวดใส่เข้าไปเลยได้อย่างเดียวกันอย่างนี้ จะเรียกว่าปฏิบัติเหมือนกันได้ไหมไม่ได้ เพราะฉะนั้นในแม่บทตรงนี้ กระผมอยากให้เขียนไว้ คนที่มาเจอปัญหาอย่างนี้ เขาจะได้บอกว่า เขาได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ นี่คือเหตุผลที่กระผมต้องนำมากราบเรียนทางสภานี้ เพื่อให้ได้ช่วยกันวินิจฉัยครับท่านประธาน ขอกราบขอบพระคุณครับ

ประธานรัฐสภา : มีผู้แปรญัตติไว้หลายคน ไม่ติดใจนะครับ เชิญท่านกรรมาธิการชี้แจงครับ

นายไพศาล กุมาลย์วิสัย (กรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ และท่านสมาชิกผู้มีเกียรติที่เคารพรักทุกท่าน กระผม ไพศาล กุมาลย์วิสัย สมาชิกรัฐสภา ในฐานะรองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ ขออนุญาตกราบเรียนชี้แจงความเห็นของคณะกรรมาธิการที่ได้ยังคง

ร่างมาตรานี้ไว้โดยไม่เปลี่ยนแปลงกระผมด้วยความเคารพต่อท่านผู้ที่อภิปรายที่สงวนความเห็นนี้ไว้ ซึ่งท่านเองก็เป็นกรรมาธิการร่วมด้วย และในชั้นชี้แจงนั้นก็ได้ชี้แจง จนกระทั่งผู้เสนอดังที่ได้ทราบคือ ท่าน พลเรือเอก เกาะหลัก เจริญรุกข์ ได้ถอนเรื่องนี้ออกไป แต่ความชี้แจงนั้นกระผมขอกราบเรียนตรงนี้ว่า ในการเขียนกฎหมายรัฐธรรมนูญในหมวด ๓ นี้เป็นหมวดที่บัญญัติถึงว่ารัฐบาลจะให้ความเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รัฐบาลจะออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิที่ระบุไว้ในหมวด ๓ นี้ไม่ได้ เป็นหลัก ส่วนเมื่อออกกฎหมายไปแล้ว การปฏิบัตินั้นเป็นเรื่องของฝ่ายบริหาร และเจ้าหน้าที่ของฝ่ายบริหารที่จะต้องปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายให้ครบถ้วน เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าจะมีการปฏิบัติไม่ครบถ้วนตามกฎหมาย ก็เป็นหน้าที่ของท่านสมาชิกรัฐสภาซึ่งประกอบด้วยทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ที่จะต้องควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามตัวบทกฎหมาย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือว่า ต้องดูว่าในทางภาคปฏิบัตินั้น เขาได้ทำถูกต้องครบถ้วนตามตัวบทกฎหมายหรือไม่ เพราะฉะนั้นในการเขียนรัฐธรรมนูญนี้ จึงเขียนไว้เพียงว่าเสมอกันในกฎหมายส่วนทางภาคปฏิบัตินั้น ที่ท่านผู้มีเกียรติได้เอ่ยถึง เช่น คดีในศาล ทำไมคดีอย่างเดียวกันตัดสินต่างกันนั้น กระผมคิดว่าท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายก็คงจะได้ยินได้ฟังอยู่บ้างว่า รูปคดีต่างกันนั้นศาลจะปฏิบัติให้เหมือนกันคงไม่ได้ ย่อมจะปฏิบัติแตกต่างกัน ดังนี้เป็นต้น หรือว่าในขณะนี้เอง กระผมขออนุญาตกราบเรียนว่าสิ่งที่ท่านสนใจนั้น อยู่ในความสนใจของท่านสมาชิกรัฐสภาเป็นจำนวนมาก ที่ได้ให้ความสนใจในทางภาคปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่ได้เป็นไปตามตัวบทกฎหมาย ถ้าหากจะพูดถึงในทางภาคของวุฒิสมาชิกแล้ว ก็ได้มีการตั้งกรรมาธิการศึกษาความพร้อมในการบังคับใช้กฎหมายขึ้นมา เพื่อที่จะดูแลการปฏิบัติในทางภาคปฏิบัติ เน้นให้เป็นไปตามตัวบทกฎหมายโดยเสมอภาค ดังนี้เป็นต้น กระผมคิดว่าการเขียนกฎหมายใน

รัฐธรรมนูญนั้น ถ้าหากว่าจะฟุ่มเฟือยเกินไป ก็จะเกิดความไม่ศักดิ์สิทธิ์ แต่ถ้าหากว่าจะเขียนเกินกว่าที่มันควรจะเขียน ก็จะเป็นภาคที่ไม่สมควรที่จะมาบัญญัติให้เป็นการ ประทานโทษเถอะครับ บางครั้งก็จะเรียกว่า อธิบายไม่ได้ อย่างที่ท่านยกตัวอย่างว่า ๒ คนเป็นผู้ต้องหาด้วยกัน แล้วก็อีกคนหนึ่งปฏิบัติอย่างโน้น บางคนอีกคนหนึ่งปฏิบัติอย่างนี้ อันนี้เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา หรือเป็นหน้าที่ของเจ้ากระทรวงผู้ดูแล กรม กอง ส่วนนั้นที่จะต้องดูแลว่า ให้เขาปฏิบัติต่อประชาชนชาวไทยของเราให้ทัดเทียมกัน เพราะฉะนั้นกระผมขอกราบเรียนว่า ที่ประชุมข้างมากของกรรมาธิการจึงเห็นว่าเราคิดว่าเขียนไว้เพียงนี้ และไปดูแลกันในทางภาคปฏิบัติ และผมขอฝากท่านที่เคารพไว้ ณ ที่นี้ด้วยว่า ท่านเองจะมีส่วนช่วยอย่างมากที่จะดูแลว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นปฏิบัติเป็นไปตามตัวบทกฎหมายหรือไม่ กระผมขอขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : คุณประเทืองครับ

นายประเทือง วิจารณ์ปรีชา (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผมต้องลุกขึ้นมาเรียนชี้แจงอีกครั้งหนึ่ง เมื่อกี้กระผมอาจจะพูดแล้วฟังไม่ชัดเจนว่า ในคดีอย่างเดียวกันที่ว่าเมื่อไปสู่ศาล หรือไม่ไปสู่ศาลนั้น กระผมมิได้หมายถึงการปฏิบัติของศาล ที่กระผมยกตัวอย่างบอกว่า กรณีอย่างตำรวจจับได้คดียาม้า ถ้าจับได้จำนวนน้อยเม็ดถูกส่งถึงศาล แต่ว่าถ้าคดีจับได้จำนวนมาก ๆ ถ้าไม่มีรายการออก ทีวี คดีอย่างนั้นไม่ทันไปถึงศาล ไม่ได้หมายความว่าการวินิจฉัยของศาลแตกต่างกัน แต่ว่าในการปฏิบัติที่นำคดีไปสู่ศาล ส่วนเรื่องของศาลจะวินิจฉัยอย่างไรนั้น กระผมเคารพสิทธิของศาล อันนี้เรียนทำความเข้าใจในประเด็นนี้เท่านั้นเอง ขอขอบพระคุณครับ

ประธานรัฐสภา : บัดเดี๋ยวมาตรา ๒๕ มีประเด็นอยู่ว่า จะเห็นด้วยกับร่างเดิม หรือตามที่มีผู้แปรญัตติ เพราะเหตุว่าคณะกรรมาธิการไม่ได้แก้ไข ผมขอเรียนถามตามนี้

(ประธานรัฐสภามีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ)

ประธานรัฐสภา : ท่านผู้ใดเห็นควรเป็นไปตามร่างเดิม กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานรัฐสภา : ท่านผู้ใดเห็นด้วยกับผู้แปรญัตติ กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ประธานรัฐสภา : ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับร่างเดิม เชิญท่านเลขาธิการ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล (เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร): มาตรา ๒๖ ไม่มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติ ขอสงวนคำแปรญัตติ

ประธานรัฐสภา : คุณวินัยครับ อยู่ไหม ไม่ติดใจครับ ผ่านไปมาตราต่อไป

นายวราเทพ รัตนากร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กำแพงเพชร): กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ กระผม วราเทพ รัตนากร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกำแพงเพชร พรรคชาติไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ในมาตรา ๒๖ ที่ทางคณะกรรมาธิการไม่มีการแก้ไข แต่ผมไปเปิดดูที่หลังของสมุดรายงานของคณะกรรมาธิการ มีการขีดฆ่า แล้วก็เติม ตรงนี้อยากกราบเรียนถามท่านประธานว่า อย่างนี้เรียกการแก้ไขหรือเปล่า หรือเป็นเพียงถ้อยคำเพราะคำพูดนั้นต่างกับรัฐธรรมนูญฉบับที่เราใช้อยู่

ประธานรัฐสภา : ท่านกรรมาธิการชี้แจงหน่อยครับ เชิญครับท่านจำลอง

นายจำลอง ครุฑขุนทด (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ สำหรับในมาตรา ๒๖ นี้ เนื่องจากกรรมาธิการเดิมไม่ได้แก้ไขสาระ แต่ว่า

ข้อความที่ว่า คำว่า ที่กฎหมายบัญญัติ หรือที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย บางแห่งใช้คำว่าหลักเกณฑ์และวิธีการให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ กรรมาธิการเห็นว่าน่าจะใช้ถ้อยคำอย่างเดียวกันทุกมาตรา ฉะนั้นในสาระสำคัญจึงไม่ได้แก้ไขแต่ว่าเพียงแต่แก้ถ้อยคำเพื่อให้เหมือนกันทุกหมวดทุกมาตรา ในกรณีที่จำเป็นจะต้องบัญญัติไว้ว่า กฎหมายรองจะต้องบัญญัติไว้ใช้คำเดียวกันทั้งฉบับ

ประธานรัฐสภา : ก็ถือเป็นการแก้ไขถ้อยคำ เชิญท่านเลขาธิการครับ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล (เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร): มาตรา ๒๓๗ ไม่มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติขอสงวนคำแปรญัตติ

ประธานรัฐสภา : คุณดุสิตไม่อยู่ผ่านไปครับ อยู่หรือครับ เชิญ

นายดุสิต โสภิตชา (กรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม นายดุสิต โสภิตชา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา จากจังหวัดอุบลราชธานี พรรคกิจสังคม กระผมได้ขอสงวนคำแปรญัตติเอาไว้ในมาตรา ๒๓๗ ทั้ง ๆ ที่กระผมเป็นกรรมาธิการในคณะ แต่ว่าต้องการจะแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา ๒๓๗ ซึ่งว่าด้วยการนับถือศาสนา ในมาตรานี้นั้น แท้ที่จริงแล้วกระผมไม่ได้แก้ไขของเดิม แต่ต้องการจะเพิ่มเข้าไป เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในสมัยปัจจุบัน เนื่องจากในกฎหมายเดิมนั้น รัฐธรรมนูญฉบับเดิมนั้นได้บัญญัติไว้แบบนี้มาตลอดรัฐธรรมนูญ ๑๕ ฉบับที่ผ่านมาไม่ได้บัญญัติให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ กระผมต้องการอยากจะให้บัญญัติคำว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ เอาไว้ทั้งนี้เพื่อเป็นการอนุรักษ์พระพุทธศาสนา ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยของเรา เพราะว่าประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนามาตลอด ๒,๐๐๐ ปีแล้ว นี่คือบรรทัดแรกคือวรรคแรก ในวรรคสุดท้าย กระผมขอเพิ่มเติมให้บัญญัติถ้อยคำเข้าไป เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้มีการออกกฎหมาย

คุ้มครองศาสนา เนื่องจากเวลาที่ผ่านมาปรากฏว่า ศาสนาต่าง ๆ ที่เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย ยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองเป็นกิจจะลักษณะ บางครั้งมีการลบหลู่ดูหมิ่นศาสนา มีการลบหลู่ดูหมิ่นปูชนียวัตถุทางศาสนา แต่การจะไปเอาโทษคนเหล่านั้นก็กระทำไม่ได้ เพราะกฎหมายไม่ได้บัญญัติเอาไว้ ซึ่งเรื่องนี้ปรากฏให้เห็นอยู่โดยตลอด เพราะฉะนั้นกระผมจึงขอแปรญัตติเพิ่มในวรรคสุดท้ายเป็นว่า การตรากฎหมายส่งเสริมและคุ้มครองศาสนาสามารถกระทำได้ เพิ่มเข้าไป กระผมขอประทานอนุญาตชี้แจงเหตุผลต่อที่ประชุมแห่งนี้ดังต่อไปนี้

ในประการแรกที่จะต้องบัญญัติคำว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติให้เป็นวรรคแรกนั้น โดยเหตุที่ว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนามาตลอดตั้งแต่ตั้งประเทศไทยมา ในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ พระเจ้าอโศกมหาราชทรงเผยแพร่พระพุทธศาสนามายังประเทศไทยประเทศไทยยอมรับเอาพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ จากวันนั้นมาถึงวันนี้ ๒,๐๐๐ กว่าปี เพราะฉะนั้นประวัติศาสตร์การนับถือพระพุทธศาสนาของคนไทยจึงติดต่อกันมาโดยตลอดในแง่ของประวัติศาสตร์ ในแง่ของภูมิศาสตร์นั้นท่านจะเห็นว่า วัตถุโบราณต่าง ๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในประเทศไทยเวลานี้ ล้วนแต่เป็นปูชนียวัตถุทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นพระบรมเจดีย์นครปฐม ไม่ว่าจะเป็นพระบรมมหาราชวัง วัดวาอารามต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศ ๓๐,๐๐๐ กว่าวัด ปรากฏเป็นประจักษ์พยานให้แก่ท่านสาธุชนพี่น้องประชาชนทั่วประเทศเห็นชัดเจน เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนามาตลอด นอกจากนั้นพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ที่ครองประเทศมาตลอด ทุกพระองค์นับถือพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะดูในพระราชวงศ์ไหนของพระราชวงศ์ในประเทศไทย เราจะเห็นว่าพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงนับถือพระพุทธศาสนา และอาศัยหลักธรรมของ

พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการปกครองประเทศ เพราะฉะนั้นกระผมเห็นว่าความกลมกลืนระหว่างพระพุทธศาสนากับคนไทยทั้งชาติมีมาโดยตลอด การยกย่องพระพุทธศาสนาให้เป็นศาสนาประจำชาติ จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่ง เป็นการเหมาะสมอย่างยิ่ง แม้ว่าจะมีบางท่านวิตกกังวลไปว่าถ้าหากบัญญัติไว้แล้วจะทำให้เกิดการแตกแยก เกิดความขัดแย้งในชาติ วิตกกังวลไปมาก โดยแท้ที่จริงแล้วในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗ เราไม่ได้แก้ไขอะไรมาก การมีสิทธิเสรีภาพในการนับถือลัทธิศาสนา ศาสนาใด ๆ ทั้งหลายทั้งปวงนั้นยังอยู่เหมือนเดิม พี่น้องชาวอิสลาม คริสต์หรือศาสนาอื่นใด ที่นับถือศาสนาอื่นก็ยังทำพิธีกรรมได้เหมือนเดิม พระพุทธศาสนาไม่เป็นอุปสรรคในการนับถือศาสนาของท่าน ไม่ได้เป็นการลิดรอนสิทธิประการใดทั้งสิ้น เพียงแต่ที่ต้องบัญญัติเอาไว้ เพื่อเป็นการรองรับสถานะของพระพุทธศาสนาที่เป็นศาสนาประจำชาติอยู่แล้ว โดยความรู้สึกนึกคิดของประชาชนทั่วประเทศ ประชาชนทั่วประเทศนั้นเกือบ ๖๐ ล้านคน นับถือพระพุทธศาสนา มีความเชื่อว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ในความรู้สึกนึกคิดเชื่ออย่างนั้นอยู่แล้ว แต่ว่าในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มิได้บัญญัติเอาไว้ เพราะฉะนั้นการบัญญัติเอาไว้ เป็นการรองรับสถานะ เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้เป็นนิตินัย เพราะเวลานี้ในประเทศของเราก็มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ถือหลักกฎหมายในการปกครองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลปัจจุบัน ถือว่ากฎหมายสำคัญยิ่งในการปกครองประเทศ เพราะฉะนั้นการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงเป็นการรองรับสถานะของพระพุทธศาสนาเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงให้แก่พระพุทธศาสนา จริงอยู่บางท่านบอกว่าในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗ ที่บัญญัติไว้ว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะและเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้นน่าจะเพียงพอแต่จากการศึกษาของกระผม ผมว่ายังไม่เพียงพอ ตรงนั้นเป็นการบัญญัติรองรับสถานะของพระเจ้าอยู่หัว ของ

พระเจ้าแผ่นดินซึ่งจะเป็นผู้ปกครองประเทศว่าทรงเป็นพุทธมามะกะ แต่ไม่ได้รองรับสถานะของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง แต่ถ้าการบัญญัติเอาไว้อย่างชัดเจนว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ตรงนั้นจะเป็นการรองรับสถานะของพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน เพราะฉะนั้นเมื่อในความรู้สึกนึกคิดของประชาชนทั่วประเทศ เขามีความรู้สึกว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติอยู่แล้ว การบัญญัติกฎหมายจึงชอบและมีเหตุผล เป็นการสนองตอบความรู้สึกของพี่น้องประชาชนทั่วประเทศ ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นของประเทศใดก็แล้วแต่ กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดจะต้องบัญญัติรองรับโครงสร้างของประเทศ ของคนในชาตินั้น ๆ โดยบริสุทธิ์บริบูรณ์ถึงจะถือว่าเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ดีที่สุด การบัญญัติรองรับสถานะของพระพุทธศาสนา ก็เท่ากับว่าเป็นการบัญญัติรองรับโครงสร้างของประเทศ ซึ่งพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติโดยตลอดอยู่แล้ว จริงอยู่แม้อาจจะมีคนพูดว่า การบัญญัติไว้ในมาตรา ๗ นั้นน่าจะพอแล้ว แล้วถ้าบัญญัติไปแล้วจะทำให้เกิดการแตกแยกในประเทศ กระผมขอกราบเรียนท่านสมาชิกรัฐสภาว่า พระพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาแห่งเสรีภาพ เวลานี้คนไทยทั่วประเทศเกือบทุกคนนับถือพุทธศาสนา แล้วก็มีศาสนาอื่นเข้ามาเผยแพร่ เข้ามาสอนศาสนาในประเทศไทยปัญหาไม่เคยเกิดขึ้นเลย ไม่เคยเกิดความขัดแย้งในชาติ ผมขอประทานอนุญาตท่านประธาน เมื่อสัปดาห์ที่แล้ว กฎหมายว่าด้วยกิจการศาสนาอิสลามก็ผ่านสภา ซึ่งที่ประชุมแห่งนี้ก็ได้ผ่านให้ ๓ วาระ แล้วในกฎหมายฉบับนั้นก็ได้บัญญัติรองรับสถานะของจุฬาราชมนตรี ได้รองรับสถานะของศาสนาอิสลาม ได้คุ้มครองศาสนาอิสลาม ได้คุ้มครองการจัดการศาสนาอิสลามให้มีอิสลามวิทยาลัย การจัดเงินอุปถัมภ์ศาสนาอิสลามให้ออกเป็นพระราชกฤษฎีกา ชาวพุทธทั่วประเทศไม่มีความรู้สึกว่าเราเสียเปรียบ หรือศาสนาอิสลามก้าวหน้า แต่เรายินดีที่พี่น้องอิสลามทั่วประเทศที่มีอยู่ ได้รับการ

คุ้มครองโดยกฎหมายหรือแม้แต่ศาสนาคริสต์ก็เหมือนกัน พี่น้องชาวพุทธทั่วประเทศไม่มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อท่านเหล่านั้น เพราะฉะนั้นเมื่อชาวพุทธ ผมขอประทานอนุญาตว่าเป็นเจ้าของประเทศส่วนใหญ่อยู่แล้ว การที่ขอบัญญัติว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ จึงเป็นการสมควร และก็ถึงเวลาที่ต้องทำ เพราะว่าพระพุทธศาสนาของเรา ในฐานะที่คนส่วนใหญ่ของประเทศนับถือนั้น เป็นศาสนาแห่งเสรีภาพและไม่เกิดปัญหาใด ๆ ทั้งสิ้น ผมอยากจะกราบเรียนท่านประธานว่า โดยหลักเหตุผลแล้ว แม้ว่าจะพูดถึงเรื่องสิทธิเสรีภาพเป็นการเปิดกว้าง แล้วก็อ้างประเทศอื่นเขาทำอย่างนั้นทำอย่างนี้ แต่กระผมขอกราบเรียนว่า ประเทศไทยของเรามีเอกลักษณ์เป็นของเรา เราสามารถที่จะปกครองประเทศด้วยวิถีทางด้วยวิถีชีวิตของเรา ไม่น่าจะมีปัญหา อย่างยกตัวอย่างครับท่านประธานอย่างประเทศเพื่อนบ้านของเรา อย่างประเทศกัมพูชา ในรัฐธรรมนูญของประเทศกัมพูชาปี พ.ศ. ๒๕๓๒ บัญญัติให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติหรือแม้แต่ประเทศลาว ซึ่งเราถือว่าเป็นประเทศเพื่อนบ้านของเรา เขาก็บัญญัติพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ อย่างศรีลังกามีประชากรอยู่ ๑๖ ล้านคน มีกระทรวงเกี่ยวกับศาสนา ๒ กระทรวง กระทรวงหนึ่งเกี่ยวกับศาสนาโดยทั่วไปกระทรวงหนึ่งเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยตรง ประเทศศรีลังกามีกระทรวงพระพุทธศาสนาโดยตรง ปัญหาต่าง ๆ ไม่เคยเกิดขึ้น เห็นกันได้ชัด ประเทศพม่าก็เช่นเดียวกัน หากแต่ว่าปัจจุบันมีปัญหาเรื่องการเมือง แต่โดยที่แท้แล้วพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ หรือเราไปมองดูซีกประเทศกลุ่มคอมมิวนิสต์เดิมในประเทศคามีเกีย ซึ่งเป็นประเทศเกิดใหม่หลังจากรัสเซียล่มสลาย ประเทศคามีเกียประกาศให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญโดยมีดอกบัวเป็นเครื่องหมายของธงชาติ เห็นไหมครับ ท่านประธาน ประเทศภูฐานก็เช่นเดียวกัน ประเทศไทยซึ่งเวลานี้จากการสำรวจสำมะโนประชากร

ท่านก็ยังยกย่องว่าถึงเวลาแล้วต้องบัญญัติคำว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ เพราะพระพุทธศาสนามีคุณค่าคู่กับชาติไทยมาตลอดซึ่งเหตุผลต่าง ๆ ที่ท่านประธานได้พูดในวันนั้นยังความชื่นใจให้เกิดขึ้นแก่บรรดาชาวพุทธทั้งหลายอย่างมาก และผมก็ทราบว่าชาวพุทธทั้งหลายทั้งปวงมีจดหมายกราบเรียนสมาชิกรัฐสภาทุกคนทุกท่าน มีหลักการและเหตุผล มีความจำเป็นต่าง ๆ ที่กระผมกราบเรียนแล้วอยู่ในมือของท่านแล้ว และผมก็เชื่อเหลือเกินว่าทุกท่านเป็นชาวพุทธ มีความตั้งใจอยากจะแก้ไขอย่างนี้เรื่องนี้อย่างเต็มที่ เพราะฉะนั้นกระผมจึงขอประทานกราบเรียนวิงวอนท่านสมาชิกรัฐสภาทุกท่านได้โปรดช่วยสนับสนุนคำแปรญัตติของกระผม

ประการแรก เพื่อเป็นการสนองตอบเจตนารมณ์ของพี่น้องชาวไทยเกือบ ๖๐ ล้านคนทั่วประเทศในฐานะเป็นชาวพุทธต้องการที่จะให้บัญญัติคำว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ นี้ไว้ในรัฐธรรมนูญ

ประการที่ ๒ เพื่อรับรองสถานะประกันความมั่นคงของพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติอยู่แล้วโดยพฤตินัยให้ถูกต้องตามกฎหมายเป็นนิตินัย

ประการที่ ๓ เพื่อแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นคนกู้ชาติบ้านเมืองมาตลอด ซึ่งเป็นสถาบันที่คู่กับพระพุทธศาสนา คู่ชาติบ้านเมืองมาตลอด และเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อพระพุทธศาสนาในฐานะคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นวิถีชีวิตของคนไทยทั้งประเทศให้อยู่ยั่งยืนยงคู่กับชาติไทย เป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีแก่พระพุทธศาสนา

ประการสุดท้าย เป็นการรองรับพระพุทธศาสนา เป็นการรองรับประเทศไทยให้รับพุทธศาสนา เป็นผู้นำในกลุ่มศาสนาซึ่งมีคนนับถืออยู่ทั่วโลกประมาณ ๕๐๐ ล้านคน ให้ทั่วโลกยกย่องสรรเสริญประเทศไทยเป็นผู้นำทางศาสนา จากบทเรียนที่ผ่านมา พระพุทธศาสนาได้สูญสิ้นไปจากประเทศอินเดีย

ซึ่งเป็นดินแดนพุทธภูมิ เกิดขึ้นเพราะเหตุว่ามีความบกพร่อง ประมาทเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ผู้นำประเทศไม่นับถือพุทธศาสนาก็ทำลายพุทธศาสนา จากพุทธศาสนาที่เคยเจริญรุ่งเรืองอยู่ในประเทศอินเดีย บัดนี้เกือบจะไม่เหลืออยู่อีกแล้ว วัดวาอารามถูกทำลาย ถูกเผา พระคัมภีร์ในพระไตรปิฎกถูกเผา พระสงฆ์องค์เจ้าถูกฆ่า ปรากฏการณ์ในประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในประเทศอินเดียเมื่อ ๑,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา ย่อมยังจิตสำนึกให้พี่น้องชาวพุทธในประเทศของเรามองเห็นภยันตรายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพราะฉะนั้นกระผมจึงประทานกราบเรียนวิงวอนท่านสมาชิกรัฐสภา ได้โปรดกรุณาสนับสนุนคำแปรญัตติของกระผม และประการสุดท้ายซึ่งเขียนไว้ว่า การตรากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองศาสนานั้นสามารถทำได้ ตรงนั้นเป็นการเปิดกว้างทุกศาสนา เป็นการเปิดกว้างให้ทุกศาสนาได้สามารถออกกฎหมายได้อย่างเช่นที่ผมกราบเรียนมาแล้ว เพราะฉะนั้นกระผมจึงขอรบกวนเวลาท่านประธานเพียงเท่านี้ และผมขอวิงวอนท่านได้โปรดกรุณาเถอะครับ ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : ก็ไม่ได้แปรญัตติไว้ และก็ไม่มีการแก้ไข เชิญกรรมาธิการชี้แจง

นายประจวบ ไชยสาส์น (ประธานคณะกรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานรัฐสภา ท่านสมาชิกรัฐสภาผู้ทรงเกียรติ ด้วยความเคารพในความเห็นความรู้ ความรอบรู้ของท่านกรรมาธิการ ที่ท่านได้กรุณาชี้แจงต่อที่ประชุมแห่งนี้ เพื่อสนับสนุนความเห็นการสงวนคำแปรญัตติของท่าน ซึ่งกรรมาธิการเราได้รับรู้รับทราบเรื่องนี้ตลอดระยะเวลาการประชุม ท่านประธานที่เคารพ กรรมาธิการเสียงข้างมากได้วิเคราะห์แล้ว ว่าสิ่งที่ปรารถนาของท่านกรรมาธิการนั้น หรือพุทธศาสนิกชนทั้งประเทศนั้น ปรารถนานั้น ได้มีความสมบูรณ์ในตัวอยู่แล้ว คือไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญที่เรา

ไม่ได้รับหลักการมาเพื่อทำการแก้ไข ในมาตรา ๔ ที่กล่าวว่า ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน แล้วท่านกรรมาธิการผู้ทรงเกียรติที่ได้สงวนความเห็นไว้ได้กรุณาเอ่ยถึงมาตรา ๗ ที่ว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก ความทั้ง ๒ มาตรานั้นได้ครอบคลุมความประสงค์ ความปรารถนา ความต้องการของท่านกรรมาธิการและพุทธศาสนิกชนทั้งสิ้นทั้งหมดแล้ว และที่ท่านกรรมาธิการได้อรรถาธิบายไว้นั้นกระผมคิดว่าเป็นสัจธรรมสัจธรรมนั้นยิ่งกว่าตัวหนังสือที่จะเขียนไว้ เพราะว่าพุทธศาสนานั้นมีความเจริญก้าวหน้าในราชอาณาจักรแห่งนี้มาเป็นเวลานับพันปี ฉะนั้นจึงมีความหมายยิ่งกว่าที่เราจะมาเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งจารึกไว้ในสายเลือด ไว้ในสายพันธุ์ของคนไทยส่วนใหญ่เกือบจะ ๙๐ กว่าเปอร์เซ็นต์อยู่แล้ว เพราะฉะนั้นสิ่งใดที่บรรจุไว้ จารึกไว้และมีอยู่ในสายเลือด สายพันธุ์แล้ว ผมคิดว่าก็คงจะไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมาเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไข ยกเลิก หากเขียนไว้ก็คงจะทำให้เกิดความรู้สึก แล้วที่ท่านกรรมาธิการได้กรุณาอรรถาธิบายนั้น ผมคิดว่าท่านกรรมาธิการได้รับทราบ และซาบซึ้งท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติแห่งรัฐสภาแห่งนี้ก็ได้รับทราบและซาบซึ้ง แล้วพี่น้องประชาชนชาวไทยที่รับฟังการถ่ายทอดอยู่วันนี้ก็คงจะรับทราบ และซาบซึ้งอยู่แล้วฉะนั้นผมเองก็เป็นพุทธศาสนิกชน ผมสำนึกอยู่ตลอดเวลาว่า พุทธ คือจิต จิต คือพุทธ ฉะนั้นทุกคนจะเป็นพระพุทธเจ้าได้เหมือนกัน ถ้าทำดีตลอดเวลา ไม่ว่าทุกลมหายใจเข้าออก ถ้าลดละซึ่งกิเลสแล้วก็คงจะเป็นพระพุทธเจ้าได้ ซึ่งเป็นคำสอนของท่าน ความจริงที่มีในโลกนี้มีมากมาย และความจริงข้อหนึ่งที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองไทยก็คือว่า ในทุกสายเลือด ในทุกจิตสำนึก จนกลายเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของบ้านเมืองไปแล้ว ผมว่าสิ่งนั้นย่อมมีความหมาย

มากมายเหนือกว่าที่เราจะกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งในมาตรา ๔ และมาตรา ๗ นั้น เป็นข้อความที่สุดที่จะพรรณนาอธิบายให้ทุกคนได้เข้าใจ เพราะทุกคนเข้าใจอย่างลึกซึ้งอยู่แล้ว ดังนั้นกรรมาธิการเสียงข้างมากจึงได้ยืนยันตามที่เรารับหลักการไป โดยไม่มีการแก้ไข จึงขอประทานกราบเรียนชี้แจงต่อท่านประธานเพียงเท่านี้ ขอขอบพระคุณครับ

ประธานรัฐสภา : เชิญอาจารย์ปรีชาครับ

นายปรีชา สุวรรณทัต (กรรมาธิการ) : ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม นายปรีชา สุวรรณทัต สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ กรุงเทพมหานคร ในฐานะกรรมาธิการ ผมได้ฟังท่านกรรมาธิการ ดุสิต โสภิตชา ท่านกรรมาธิการเสียงข้างน้อย ได้แสดงเหตุผล แสดงความแน่วแน่ในเรื่องหลักการของพระพุทธศาสนา ที่ท่านมีความประสงค์ที่จะให้มีการบัญญัติไว้ในหลักของรัฐธรรมนูญ โดยให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ผมเคารพอย่างยิ่งเป็นกุศลเจตนาที่ทุกท่านในที่นี้ต้องอนุโมทนา แต่ท่านประธานที่เคารพเรากำลังร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และทุกท่านก็ทราบอยู่ในใจว่ารัฐธรรมนูญนั้นเป็นกฎหมายที่สูงสุด พูดกันอย่างนี้ ยืนยันกันอย่างนี้ในกฎหมายที่เป็นชื่อแปของบ้านเมือง แต่ผมอยากจะกราบเรียนว่า ความเป็นรัฐธรรมนูญกฎหมายสูงสุดนั้น ก็หนีไม่พ้น ซึ่งเป็นกฎหมายที่มนุษย์ ที่ท่านสมาชิกได้เป็นผู้บัญญัติขึ้นมา กฎหมายของมนุษย์นั้นเอง เพียงแต่เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับองค์กรสูงสุดของบ้านเมือง เราก็เรียกว่า กฎหมายสูงสุด แต่ความสูงสุดยิ่งกว่ากฎหมายรัฐธารรมนูญยังมีอยู่ในโลกนี้ครับ และก็ยังมีอยู่ในประเทศไทยของเรานี้ สิ่งนั้นคือแก่นแท้ของบ้านเมืองที่ท่านได้กล่าวมาแล้ว คือพระพุทธศาสนานั้นเอง พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ กระผมคิดว่าคงไม่ใช่เพียงแค่ ๑,๐๐๐ ปี ตั้งแต่ชาติไทยนี้เกิดขึ้นมา สิ่งนี้เป็นกฎหมายที่เหนือกฎหมายรัฐธรรมนูญอะไรจะเหนือกฎหมาย รัฐธรรมนูญครับ กฎหมาย

ธรรมชาติ กฎหมายจารีตธรรมเนียมประเพณี ในหลักนิติศาสตร์ เราเรียกกฎหมายอย่างนี้ว่า หลักอภินิติ หรือหลักอภินิต ก็มาจากหลักอภิธรรม อันเป็นหลักสูงสุดในพระพุทธศาสนานั้นเองสิ่งนี้อยู่เหนือรัฐธรรมนูญ ท่านประธานที่เคารพ หลักนี้ดั้งเดิมได้บัญญัติไว้ในหลักกฎหมายของลาติน ขออภัยเราเรียกหลักนี้ว่า หลักจูตโคเกนสิ่งที่เหนือ ๆ กฎหมายอะไรครับ สิ่งที่จะเหนือ ๆ กฎหมาย ก็คือหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติของเรา โดยประชาชนจิตวิญญาณนับถือโดยชนส่วนใหญ่ของบ้านเมืองเราอยู่แล้วแล้วเรื่องอะไรครับ ที่จะเอาเพียงกฎหมายที่สภาแห่งนี้บัญญัติขึ้นมา ท่านประธานได้กราบเรียนแล้ว แก้ไขเพิ่มเติมอาจจะยกเลิกได้ คำที่ท่านต้องการจะบัญญัติ ท่านบัญญัติว่า ให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติให้เป็น แต่เป็นมาแล้วนี่ครับ เป็นมาตั้งแต่ชาติไทยเกิดขึ้นทำไมจะมาให้เป็นเพียงวันนี้วินาทีนี้ ในกฎหมายฉบับนี้ที่ประกาศไปในราชกิจจานุเบกษาแล้วมีผลบังคับสิ่งนี้ละครับ คือเหตุผลที่อยู่เหนือกฎหมายรัฐธรรมนูญที่กรรมาธิการเสียงส่วนใหญ่ โดยเคารพเจตนารมณ์ จุดประสงค์เราตรงกัน เราต่างกันเพียงวิธีการบัญญัติกฎหมายเท่านั้นเอง ท่านประธานครับ

ประธานรัฐสภา : เชิญครับ

ร้อยตำรวจโท เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ราชบุรี) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ร้อยตำรวจโท เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดราชบุรี พรรคชาติไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา กระผมขออนุญาตประท้วงกรรมาธิการที่กำลังชี้แจง ซึ่งเป็นการชี้แจงที่ยาวเกินความจำเป็น ผมมีเหตุผลว่าสภาแห่งนี้ได้อุตส่าห์ตั้งไปเป็นกรรมาธิการแล้ว ๔๕ คน มีอะไรก็พูดกันในนั้นให้มันเรียบร้อย แล้วเมื่อพูดกันไม่เรียบร้อย ผู้สงวนคำแปรญัตติก็มีอยู่เพียงคนเดียว เขาก็พูดชี้แจงก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้กรรมาธิการมาชี้แจงให้มันยาวมากมายก่ายกอง

คนเดียวคือตัวประธานกรรมาธิการชี้แจงไปแล้ว ก็น่าจะเป็นเหตุเป็นผลเพียงพอต่อการตัดสินใจของสมาชิกแล้ว

ประธานรัฐสภา : เข้าใจแล้วครับ อาจารย์เอาสั้น ๆ หน่อย

นายปรีชา สุวรรณทัต (กรรมาธิการ) : ท่านประธานครับ ผมจะจบในวินาทีที่ท่านยืนขึ้นมาแหละครับท่านประธาน และผมก็ต้องขอจบ และก็เป็นเกียรติ ที่ตั้งแต่เป็น ส.ส. มา เป็นกรรมาธิการมามีคนให้เกียรติประทับวงผมในวันนี้ ขอบพระคุณครับ

ประธานรัฐสภา : มาตรา ๒๓ คณะกรรมาธิการไม่ได้แก้ไข แต่มีกรรมาธิการเสียงข้างน้อยขอสงวนคำแปรญัตติไว้ เพราะฉะนั้นขอประทานมติครับ ผู้ใดเห็นควรเป็นไปตามร่างเดิม กรุณายกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานรัฐสภา : ผู้ใดเห็นด้วยกับผู้แปรญัตติ กรุณายกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ประธานรัฐสภา : ต่อไปครับท่านเลขาธิการ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล (เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร) : มาตรา ๒๘ มีการแก้ไข แก้ไขคำว่า "ซึ่ง" เป็น "ที่"

นางลลิตา ฤกษ์สำราญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กรุงเทพมหานคร) : มีการแก้ไขใช่ไหมคะ มีหรือเปล่าคะ

นายประสพ บุษราคัม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (อุดรธานี) : อันนี้ถ้อยคำครับไม่ใช่หลักการครับ

นางลลิตา ฤกษ์สำราญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กรุงเทพมหานคร) : ก็กรณีถ้าสมมุติว่าถ้อยคำอย่างนี้เราขอแก้ได้ไม่ใช่หรือคะ เพราะว่ากรรมาธิการแก้ไข

ประธานรัฐสภา : เมื่อกี้ชี้แจงแล้วกรรมาธิการให้เหมือนกับมาตราอะไรต่ออะไร พูดได้ครับ

นางลลิตา ฤกษ์สำราญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กรุงเทพมหานคร) : พูดได้ใช่ไหมคะ กราบขอบพระคุณค่ะ ท่านประธานที่เคารพ ดิฉัน ลลิตา ฤกษ์สำราญ ประชากรไทย กรุงเทพมหานคร ในฐานะสมาชิกรัฐสภา อันที่จริงสิ่งที่ท่านกรรมาธิการแก้ไขนั้นไม่ใช่สาระของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเราจะอภิปรายกันในวันนี้ แต่ดิฉันเองต้องขออนุญาตที่จะขอเวลานิดหนึ่งที่จะให้ท่านกรรมาธิการได้กรุณาชี้แจง แม้ว่าจะเป็นสาระเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ว่าการแก้ไขถ้อยคำในเรื่องของภาษานั้น ในฐานะที่เราจะออกกฎหมายนั้น ก็ควรจะต้องมีความชัดเจน และกรรมาธิการก็ควรจะอธิบายได้ว่าเหตุใดจึงได้แก้ไขถ้อยคำซึ่งได้เขียนไว้ชัดเจนแล้วในร่างเดิมเช่นนี้ ท่านประธานที่เคารพ คณะกรรมาธิการได้แก้ไขถ้อยคำในมาตรา ๒๘ จากข้อความเดิมคำ ๆ เดียว ซึ่งดิฉันติดใจ แต่ว่าเมื่อมันผิดหลักภาษาก็คงจะต้องขออนุญาตที่จะต้องเรียนถามท่านกรรมาธิการเพื่อให้อธิบาย คณะกรรมาธิการได้แก้ไขว่า บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญาเว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมาย ร่างเดิมใช้ว่า ซึ่ง ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้น คณะกรรมาธิการได้ตัดคำว่า ซึ่ง และแก้เป็น ที่ ก็จะอ่านเป็นว่าบุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญาเว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด แล้วก็มาแก้ไขอีกที่หนึ่งเหมือนกัน คือแก้จาก ซึ่งเป็น ที่ ท่านประธานที่เคารพ คำนี้อันที่จริงดิฉันเองจะไม่ติดใจถ้ามันผิดหลักการใช้ภาษา คือโดยปกติเราจะเห็นว่าภาษาไทย การใช้จะมีอยู่ ๓ คำ ซึ่งสับสนมากคือว่า ที่ ซึ่ง และ อัน การใช้ในร่างเดิมนั้นถูกต้องแล้ว คือใช้คำว่า ซึ่ง ถูกต้องแล้ว เพราะลักษณะของประโยคที่ซ้อนอยู่ในนี้ มันเป็นประโยคซ้อนกันอยู่ที่ชัดเจน ดิฉันอยากจะอธิบายให้เห็นโดยยกจากมาตรานี้ มันเป็นประโยค ๒ ประโยคซึ่งซ้อนกันอยู่ และการใช้คำเชื่อมหรือคำสันธานเชื่อม เขาจะใช้คำว่า ซึ่งเพราะมันซ้อนประโยคกันอยู่ ในข้อความนี้หมายความว่า คนไหนก็ตามที่ทำผิดความผิดนั้น

ระบุไว้ในกฎหมายซึ่งระบุใช้อยู่ในเวลานั้น นี่คือประโยคที่ ๑ กับอีกประโยคหนึ่งก็คือว่า เป็นความผิดซึ่งกฎหมายฉบับนั้นระบุไว้ว่าเป็นความผิด การกระทำนั้นระบุไว้เป็นความผิด เพราะฉะนั้นการใช้ภาษาอย่างนี้คำสันธานที่ใช้เชื่อมควรจะใช้คำว่า ซึ่ง ดิฉันอยากจะอธิบายสั้น ๆ เพราะไม่อยากจะเสียเวลาของสภามากนัก คิดว่าถ้าคณะกรรมาธิการจะกรุณา ถ้าอธิบายไม่ได้ดิฉันอยากจะขออนุญาตให้กลับไปใช้ของตามร่างเดิมที่ว่า ซึ่ง เท่านั้นแหละค่ะ ขอบพระคุณค่ะ

ประธานรัฐสภา : เชิญกรรมาธิการครับ

นายปรีชา สุวรรณทัต (กรรมาธิการ) : ท่านประธานสภาที่เคารพ กระผม นายปรีชา สุวรรณทัต ในฐานะกรรมาธิการ โดยความเคารพต่อท่านอาจารย์ดอกเตอร์ลลิตาที่ได้ให้ข้อสังเกตมา แต่อย่างไรก็แล้วแต่คำนี้เป็นคำที่ใช้มาเป็นบรรทัดฐานตลอดมา เพราะหลักดั้งเดิมนั้นได้มาจากหลักของการใช้ประมวลกฎหมายอาญา หลักของการใช้ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒ บัญญัติว่า บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด เราใช้ ที่ ครับ แล้วต่อไป และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเป็นบรรทัดฐาน และหลักกฎหมายอาญานั้นก็เป็นหลักกฎหมายที่เป็นบรรทัดฐานในมาตรา ๒ รัฐธรรมนูญจะบัญญัติสอดคล้องต้องกันมาตลอดเวลาครับ ท่านประธาน ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : เชิญครับ

นางลลิตา ฤกษ์สำราญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กรุงเทพมหานคร) : ท่านประธานที่เคารพ ดิฉัน ลลิตา ฤกษ์สำราญ ประชากรไทย กรุงเทพมหานคร ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ต้องขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ดอกเตอร์ปรีชา สุวรรณทัต ที่ได้กรุณาชี้แจงเหตุผลไปเมื่อกี้นี้ แต่เป็น

เหตุผลที่ดิฉันรับไม่ได้ ดิฉันเองนั้นติดใจมาอยู่ตลอดเวลาว่า การจะชี้แจงอะไรก็ตามนั้นดิฉันไม่อยากจะให้ยกเหตุผลที่ว่า ของเก่า ๆ ทำไว้อย่างนี้แล้วเราก็ไปลอกเอาของเก่ามา ดิฉันอยากจะกราบเรียนถามว่า อะไรซึ่งเคยผิดมาแล้วและเราอธิบายด้วยหลักของภาษา ดิฉันใช้หลักของภาษาเพราะฉะนั้นเมื่อของเก่าผิด เราก็น่าจะแก้ให้ถูกไม่ใช่ไปแก้ตามของเก่าที่ผิด ๆ อยู่อีก ดิฉันอยากจะได้เหตุผลในเรื่องของการใช้ภาษาว่าถูกตามหลักของภาษา ไม่ใช่ว่ากฎหมาย ๑๐๐ ปีที่แล้วใช้มาอย่างนี้ผู้ใหญ่เคยใช้มา ไม่ถูกเพราะฉะนั้นดิฉันอยากจะขอคำอธิบายในแง่หลักภาษาเท่านั้นเอง แต่ถ้ากรรมาธิการหรือสมาชิกส่วนใหญ่ว่าเราจะใช้ตามของเก่าไม่เป็นไร แต่อย่างน้อยเด็ก ๆ ที่กำลังดู ทีวี อยู่ก็จะได้เห็นว่า สมาชิกรัฐสภานี้เราใช้กันอย่างนี้ ทั้งที่อธิบายเหตุผลไม่ได้แล้วก็จะตะแบงไปอย่างนั้น ดิฉันอยากจะขอในเรื่องของเหตุผล ขอบพระคุณค่ะ

ประธานรัฐสภา : คุณมานะครับ

นายมานะ คูสกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นครพนม) : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ ผม มานะ คูสกุล จากจังหวัดนครพนม ผมได้เปิดดูรัฐธรรมนูญฉบับนี้แล้วที่กรรมาธิการได้แก้ไขนั้น เป็นประเด็นเดียวกันที่เป็นข้อสงสัยคำว่า ที่ และ ซึ่ง ซึ่งทางกรรมาธิการได้ตอบชี้แจงกระผมถือว่ายังไม่เคลียร์ อย่างกรณีในมาตรา ๓๙ ท่านก็ไปแก้คำว่า ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รู้สึกแก้เยอะเหมือนกัน และคำว่า ที่ เปลี่ยนจาก ซึ่ง เป็น ที่ แทบทุกมาตราเลย มีคำว่า ซึ่ง ก็จะแก้เป็น ที่ แล้วบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ท่านก็แก้เป็น ที่กฎหมายบัญญัติ ผมอยากให้กรรมาธิการได้ตอบในครั้งเดียวกันเลย เพื่อจะให้เป็นที่กระจ่างของสมาชิกรัฐสภาแห่งนี้ว่า เหตุผลที่ท่านแก้เพราะอะไร แตกต่างกันตรงไหน ในถ้อยคำ ๒ - ๓ ถ้อยคำนี้ คำว่า ซึ่ง กับ ที่ ผิดกันอย่างไร ถ้าใช้คำว่า ซึ่ง เหมือนเดิมบทบัญญัตินี้จะผิดไปหรือไม่ หรือว่า

ถ้าแก้เป็น ที่ แล้วถึงจะเป็นที่ถูกต้อง เพราะฉะนั้นขอให้ทางกรรมาธิการได้ชี้แจงตรงนี้ด้วย ขอบพระคุณครับ

ประธานรัฐสภา : เชิญครับ

คุณหญิงนันทกา สุประภาตะนันทน์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ ดิฉันขอกราบเรียนชี้แจงเพิ่มเติมดังนี้ คือว่าคำว่า ซึ่ง ในหลักของการเขียนกฎหมาย ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาถือเป็นหลักปฏิบัติอยู่นั้น จะใช้กับบุคคลจะเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาอะไรก็ได้ใช้ ซึ่ง ส่วน ที่ นั้น จะใช้กับสิ่งที่ไม่ใช่เป็นบุคคล ได้ปฏิบัติกันมาเช่นนี้ จึงขอกราบเรียนชี้แจงค่ะ

ประธานรัฐสภา : ก็ต้องขอประทานมติน่ะครับ ว่าจะเป็นไปตามร่างเดิมหรือเป็นไปตามที่คณะกรรมาธิการขอแก้ไขน่ะครับ

(ประธานรัฐสภามีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ)

ประธานรัฐสภา : ผู้ใดเห็นควรเป็นไปตามร่างเดิม กรุณายกมือขึ้นครับ ร่างเดิมน่ะครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ประธานรัฐสภา : ผู้ใดเห็นควรตามที่คณะกรรมาธิการแก้ไข กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานรัฐสภา : เสียงส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคณะกรรมาธิการ เชิญท่านเลขาธิการครับ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล (เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร) : มาตรา ๒๘ มีการแก้ไข และมีผู้แปรญัตติขอสงวนคำแปรญัตติ

ประธานรัฐสภา : มีผู้แปรญัตติหลายคน ตามลำดับชื่อ คุณชัชวาลย์ เชิญครับ

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ร้อยเอ็ด) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ชัชวาลย์ ชมภูแดง จากจังหวัดร้อยเอ็ด พรรคชาติไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ท่านประธานที่เคารพครับ จริง ๆ แล้วในมาตรานี้นั้น กระผมได้แปรญัตติร่วมกับ คุณเจริญ จรรย์โกมล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย จากจังหวัดชัยภูมิ ทั้งนี้ก็เพราะว่าได้คำนึงถึงวิธีการปฏิบัติที่แท้จริง และข้อเท็จจริงที่มีการใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และก่อให้เกิดการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคมไทยและประชาชนในชนบท ซึ่งเขาเองไม่มีโอกาสที่จะเข้ามาต่อสู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับคนที่มีโอกาสมากกว่าในสังคมเรา ซึ่งในสังคมเรานั้นเราต้องยอมรับว่าบุคคลที่ด้อยโอกาสในสังคมมีมากกว่าคนที่มากด้วยโอกาสในสังคม เราจะเห็นว่าประชาชนในชนบทนั้น เวลาเกิดคดีขึ้นมา จริงอยู่ถึงแม้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะได้กำหนดว่า เจ้าพนักงานสอบสวนนั้นจะต้องอนุญาตให้มีการปล่อยชั่วคราว เมื่อมีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว โดยมีหลักประกัน แต่พอเอาจริง ๆ แล้ว การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสอบสวนนั้นก็ปฏิบัติงานในลักษณะมีความล่าช้า และก่อให้เกิดความเสื่อมเสียแก่เสรีภาพของผู้ที่ถูกกล่าวหานั้น ท่านประธานที่เคารพ ท่านประธานในฐานะที่ท่านเองนั้นเป็นนักกฎหมายอาวุโส เป็นอาจารย์สอนวิชากฎหมาย และเป็นที่ยอมรับของวงการนักกฎหมายไทยว่า ท่านเป็นปรมาจารย์ทางด้านกฎหมายคนหนึ่ง เราต้องยอมรับว่า การดำเนินการของเจ้าพนักงานสอบสวนของประเทศไทยเรานั้น บางครั้งนั้นเมื่อได้ทำการจับกุมไปแล้วยังไม่สามารถที่จะตั้งข้อกล่าวหาเขาได้ คือตั้งข้อกล่าวหายังไม่ถูกเพราะท่านได้ไปจับโดยที่ขาดพยานหลักฐาน ขาดประจักษ์พยาน ขาดพยานวัตถุขาดพยานเอกสาร ขาดพยานบุคคล เมื่อจับแล้วท่านค่อยวิ่งไปหาพยานเพื่อจะมาประกอบในการตั้งข้อกล่าวหา นี่คือ

ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเรา เพราะฉะนั้นท่านประธานที่เคารพ คนที่ถูกจับไปนั้นแน่นอนเราต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเขาบริสุทธิ์ บางทีเขาบริสุทธิ์จริง ๆ แต่ว่าเขาก็ต้องถูกจับ เสรีภาพของเขาแม้แต่เพียงเสี้ยววินาทีนั้นเป็นสิ่งที่มีสาระสำคัญอย่างยิ่ง เราเองเรียกร้องกันเหลือเกิน ต้องการที่จะให้บ้านเมืองของเราพัฒนาระบอบประชาธิปไตยที่เปี่ยมด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย เพราะฉะนั้นจุดนี้ก็จำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไข สำหรับวรรคแรกนั้น กระผมได้เพิ่มคำว่า จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด บางท่านอาจจะบอกมันก็เป็นถ้อยคำที่ซ้ำซ้อนกันกับใจความที่ระบุไว้อยู่ในร่างอยู่แล้วแต่เหตุใดที่กระผมจำเป็นต้องระบุเช่นนั้นไว้ ก็เพื่อจะให้สอดคล้องกับในวรรคสอง เป็นการเน้นลงไปให้ชัดเจน เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่เราได้มีการแก้ไข บอกว่าให้หญิงและชายนั้นมีสิทธิเท่าเทียมกัน ซึ่งจริง ๆ แล้วเราก็ไม่จำเป็นจะต้องพูดเช่นนั้น แต่เราต้องการเน้นให้มันเกิดความชัดเจน บางทีนั้นถ้าหากเราจะใช้คำว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน เราก็สามารถใช้ได้ เพราะคำว่า บุคคล นั้นย่อมหมายถึงทั้งหญิงและชายอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นในมาตรานี้กระผมก็มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน คือต้องการให้มีการเน้นให้เกิดความชัดเจน ไม่ต้องการให้มันคลุมเครือกันอีกต่อไป ท่านประธานที่เคารพ แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่กระผมได้แปรญัตติไปนั้นปรากฏว่า คณะกรรมาธิการก็ได้มีการแก้ไขไปตามคำแปรญัตติของกระผมเป็นส่วนมาก แทบจะหมด แต่มีติดใจอยู่ที่วรรคแรกเท่านั้นเอง ท่านไม่เอาด้วย แต่วรรคสองนั้นท่านเอาไว้หมดเลย วรรคสามท่านก็เอาไว้หมด ท่านได้แก้ตามที่กระผมขอแปรญัตติแต่มีจุดที่น่าสงสัยอยู่อย่างหนึ่งก็คือ สิทธิในการเยี่ยม คือบุคคลผู้ถูกคุมขังหรือถูกจำคุกย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยม แต่ทำไมท่านจะต้องมาให้เกิดมีการตีความเพราะกรรมาธิการแทนที่จะพอเพียงแค่นั้น ท่านเติมคำว่า ตามสมควร เข้าไปแสดงว่าท่านเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงาน

สอบสวนหรือผู้ที่มีอำนาจในการจับกุมคุมขังนั้นใช้ดุลพินิจ ท่านอาจจะตอบบอกว่าการใช้ดุลพินิจนั้นต้องเป็นไปตามเยี่ยงวิญญูชนทั่วไป กระผมไม่อยากให้มีข้อต้องมาให้ตีความในจุดนี้ เมื่อจะให้สิทธิเขาเยี่ยมก็ต้องให้เขาเยี่ยม ท่านกรรมาธิการอาจจะแก้ตัวบอกว่า ถ้าอย่างนั้นก็เยี่ยมกันตลอด ๒๔ ชั่วโมงไม่จบสิ้นสิ มันก็มีระเบียบวิธีการเยี่ยมอีกเหมือนกัน ก็เยี่ยมในเวลาราชการได้ เพราะฉะนั้นคำว่า ตามสมควร นั้นท่านอาจจะกำหนดให้เยี่ยมคนละ ๑ นาที ว่าอย่างไรละครับ ยังไม่ได้ถามอะไรกันเลย เพราะฉะนั้นต้องให้เยี่ยม เขียน เยี่ยม เผย ๆ ลงไปมันไม่เห็นจะเสียหายตรงไหน ทำไมจะต้องไปเติมคำว่า ตามสมควร ให้มันมากความต่อไป ให้เกิดเป็นที่สงสัยให้เกิดเป็นที่ก้างขา เปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานสอบสวนหรือผู้มีอำนาจจับกุม คุมขังนั้นใช้ดุลพินิจ ซึ่งเราก็ต้องยอมรับสภาพของความเป็นจริงว่า ดุลพินิจส่วนมากนั้นมันขึ้นอยู่กับคนครับ และนอกจากนั้นดุลพินิจที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ขอเยี่ยมมักจะเป็นผู้ขอเยี่ยมที่มีโอกาสมากกว่าในสังคม แต่ถ้าผู้ด้อยโอกาสแล้วมักจะไม่ได้รับโอกาสใช้ดุลพินิจที่ก่อให้เกิดประโยชน์และความรวดเร็วครับท่านประธาน

ประธานรัฐสภา : เชิญครับ

นายฉรงค์ นิยมไทย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (เชียงใหม่) : ท่านประธานที่เคารพครับ กระผม ฉรงค์ นิยมไทย สมาชิกรัฐสภาจากจังหวัดเชียงใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ ในหมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ในมาตรา ๒๕ นั้นเกี่ยวกับคดีอาญา กระผมได้ขอแปรญัตติและสงวนไว้ กระผมขอแปรญัตติแก้ข้อความในวรรคสอง และขอเพิ่มข้อความเป็นวรรคสาม ของมาตรา ๒๕ ดังต่อไปนี้

ก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเหมือนเป็นผู้กระทำผิดไม่ได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา จะต้องได้รับการพิจารณา และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุผลตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็ว

ท่านประธานครับ เหตุผลผมสั้น ๆ นิดเดียวเพื่อไม่ให้สภาแห่งนี้เสียโอกาสและเวลาในการพิจารณารัฐธรรมนูญ เหตุผลหลักของความยุติธรรมนั้นถือว่าคดีอาญาหรือผู้ถูกกล่าวหาเป็นจำเลยยังมิได้ ฉะนั้นคนเมื่อขึ้นศาลไป ๑๐๐ คน มิใช่ว่าศาลจะตัดสินจำคุกทั้ง ๑๐๐ คน อย่างเก่งก็ไม่เกิน ๑๐ หรือ ๒๐ คนเท่านั้นเอง ถ้ากรณีไม่ให้ประกันจะต้องชี้แจงเหตุที่ไม่ให้ประกันให้รับทราบ เพราะจะต้องมีหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายโดยเฉพาะจะต้องให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยรับทราบโดยเร็ว ท่านประธานที่เคารพ ปัจจุบันนี้รัฐบาลโดยการนำของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ได้บริหารประเทศโดยยึดถือกฎหมาย ถือกฎเกณฑ์ในการบริหารราชการแผ่นดินว่าบุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งกฎหมายแม่บทของประเทศได้กำชับเสมอว่า บุคคลที่ทำหน้าที่ให้ความยุติธรรมกับบุคคลอื่นคือสถาบันศาล อัยการหรือตำรวจ จะต้องให้เกียรติกับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เสมอ และถ้าร้องขอประกันตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณา และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีไม่ได้ ฉะนั้นมาตรา ๒๘ ในคดีอาญา จึงขอให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและจะกระทำกับผู้ถูกกล่าวหาเหมือนผู้กระทำผิดมิได้ จึงขอประทานกราบเรียนเสนอเท่านี้ ขอบคุณมากครับ

ประธานรัฐสภา : คุณนิพิฏฐ์ไม่แปรญัตติไว้ให้ผู้แปรญัตติก่อน คุณสุวโรช นั่งลงก่อนครับ คุณเจริญครับ อยู่ต้น

นายเจริญ จรรย์โกมล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ชัยภูมิ) : ผมสั้น ๆ ครับ ท่านประธานที่เคารพ กระผม เจริญ จรรย์โกมล สมาชิกรัฐสภาจากจังหวัดชัยภูมิ พรรคชาติไทย ตามที่ผมได้ขอสงวนคำแปรญัตติร่วมกับคุณชัชวาลย์ ชมภูแดง คุณไพศาล จันทรภักดี นั้น ในเหตุผลที่ผมขอสงวนไว้เมื่อดูจากคำพิจารณาของคณะกรรมาธิการแล้ว ถ้อยคำเนื้อหาสาระของการแก้ไขนั้น เมื่อดูในรายละเอียดเสร็จเรียบร้อยก็มีข้อแตกต่างกันอยู่นิดเดียว ส่วนมากในรายละเอียดนั้นจะเป็นเนื้อหาถ้อยคำอันเดียวกัน แต่ที่ผมติดใจและจะขอถามคณะกรรมาธิการว่าในวรรคสาม ซึ่งผมได้ขอสงวนคำแปรญัตติไว้ว่าคำขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็ว ซึ่งทางคณะกรรมาธิการไม่ได้ใส่ถ้อยคำเช่นนี้ไว้ ทั้งนี้เหตุผลก็เพราะว่า จากคำอภิปรายของท่านสมาชิกท่านประเทือง คำประกอบ ท่านชัชวาลย์ ชมภูแดง นั้น ก็เป็นเหตุผลในตัวว่า ในข้อเท็จจริงแล้วในการปฏิบัติของเจ้าพนักงานหรือพนักงานสอบสวนนั้น เมื่อผู้ต้องหาก็ดีหรือประชาชนไปติดต่อกิจนั้น ถ้าหากมองถึงในแง่ของบุคคลที่ไปติดต่อ ไม่ว่าทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านสังคมหรือผู้มีหน้าที่จะต้องไปติดต่อนั้นจะได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วและได้รับการพิจารณาอย่างเป็นกันเอง ส่วนประชาชนหรือผู้ด้อยโอกาสนั้นจะได้รับการพิจารณาเหมือนกับบุคคลเช่นว่านี้หาไม่ฉะนั้นเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้น สมควรที่จะต้องใส่ไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญเพื่อจะให้ก่อเกิดในทางปฏิบัติ ฉะนั้นผมขอกราบเรียนถามท่านประธานผ่านไปยังท่านคณะกรรมาธิการว่า สมควรที่จะใส่เพิ่มเติมหรือไม่ ขอขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : เชิญคุณสุวโรชครับ แล้วคุณนิพิฏฐ์ทีหลังคุณสุวโรชก่อน

นายสุวโรช พะลัง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ชุมพร) : ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติ กระผม นายสุวโรช พะลัง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชุมพร พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ท่านประธานที่เคารพ สืบเนื่องมาจากการที่สมาชิกรัฐสภาของเราได้รับหลักการในร่างรัฐธรรมนูญในมาตรา ๒๕ นี้ ในเบื้องต้นนั้นมีเพียงแค่ ๒ วรรค คือในวรรคหนึ่ง ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และวรรคสองระบุไว้ว่า ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ นี่คือในร่างที่สภานี้ได้รับหลักการเอาไว้ หลังจากนั้นกระผมเองเป็นคนแรกที่ได้ยื่นแปรญัตติในเรื่องดังกล่าวนี้ เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๔๓ ในข้อที่ ๓ โดยระบุว่าขอแปรญัตติเพิ่มเติมวรรคสาม ซึ่งมีข้อความและรายละเอียดดังต่อไปนี้ว่า คำขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ โดยเฉพาะในกฎหมายและจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยรวดเร็วทันที นี่คือถ้อยคำสำนวนในสาระสำคัญที่กระผมเองได้ขอเพิ่มเติมในคำแปรญัตติ โดยเพิ่มเป็นวรรคสาม ก็ปรากฏว่าได้รับความอนุเคราะห์จากคณะกรรมาธิการคณะนี้เสียงส่วนมากก็ได้เห็นพ้องต้องกันโดยเพิ่มในมาตรา ๒๕ เป็นวรรคสาม โดยใช้ถ้อยคำในรายละเอียดตามที่ผมได้กราบเรียนต่อท่านประธานในสาระสำคัญแทบทุกถ้อยคำ คงขาดเพียงนิดเดียวคือที่คณะกรรมาธิการได้ขอแปรญัตติและเพิ่มมา ไปสิ้นสุดลงแต่เพียงว่า จะต้องแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ สิ้นสุดเพียงแค่นั้น แต่ของผมเองมีเติมไปนิดเดียวว่า โดยรวดเร็วทันทีด้วยครับ ท่านประธานที่เคารพ จะเห็นได้ว่าในถ้อยคำสำนวนของผมนี้ผมเพิ่มเติมอีกนิดเดียวว่า โดยรวดเร็วทันที ซึ่งก็ได้รับความกรุณาจากคณะกรรมาธิการเอาไปหมด เหลืออีกนิดเดียวทำไมถึงเอาไปหมดไม่ได้ เพราะว่าในสาระสำคัญและคิดว่าเราคงจะมีเจตนารมณ์อย่างเดียวกัน นั่น

ก็คือการประกันซึ่งสิทธิ ให้หลักประกันซึ่งสิทธิเสรีภาพให้กับพี่น้องประชาชนซึ่งต้องถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญา ซึ่งในขณะนั้นคดีของศาลก็ยังไม่ได้มีการพิพากษาถึงที่สุดว่า เขาเหล่านั้นเป็นผู้ที่กระทำความผิดต้องรับโทษทางอาญาเพราะฉะนั้นโดยข้อสันนิษฐานตามกฎหมายก็ต้องให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลเหล่านั้นยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ ดังนั้นเมื่อเขาเหล่านั้นยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ แต่ในระหว่างที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา เมื่อเขาถูกกล่าวหามีพยานหลักฐานเบื้องต้น ทางพนักงานสอบสวนก็ต้องดำเนินคดีกับเขา เมื่อดำเนินคดี สิทธิในการประกันตัวซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมายรัฐธรรมนูญประการหนึ่งนั้น ก็ต้องได้รับความคุ้มครองสำหรับผู้ที่ต้องถูกดำเนินคดีในข้อหาว่ากระทำความผิดทางอาญาเหล่านั้น เพราะฉะนั้นในการที่เขายื่นหลักทรัพย์เพื่อขอประกันตัวเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเสรีภาพตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญระบุไว้นั้นก็เป็นสิ่งหนึ่งที่จะต้องให้หลักประกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ เราต้องยอมรับความจริงว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ใช่ฉบับแรก เรามีมาหลายฉบับแล้ว และในหลักการเนื้อหาสาระก็อยู่ในหลักการเฉกเช่น มีสาระสำคัญเช่นเดียวกัน แต่ในวิธีปฏิบัติเราก็ต้องยอมรับความจริงอีกเช่นเดียวกันครับท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ ว่าเจ้าหน้าที่ผู้ที่ปฏิบัติตามกฎหมายนั้นมีอยู่มากมายพอสมควรทีเดียวที่ปล่อยปละละเลยมองคุณค่าของการจับกุม การควบคุมตัวผู้ต้องหานี้เป็นเรื่องที่เขาสามารถใช้สิทธิในการที่จะให้ได้มาซึ่งการสอบสวนเพื่อที่จะให้ผู้ต้องหารับสารภาพ ทั้ง ๆ ที่ในบางครั้งบางคราวผู้ต้องหาเหล่านั้นมิได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหาแต่ประการใด แต่เนื่องจากอาจจะมีสาเหตุหลายประการ อาจจะเป็นความยากจน ความด้อยโอกาสในสังคม ไม่สามารถที่จะไปหาทนายความมาเพื่อเป็นพี่เลี้ยงในการต่อสู้อรรถคดีในระหว่างนั้นได้ ก็ทำให้เขาด้อยโอกาส ทำให้เขาตกอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถที่จะไปต่อสู้ ในสิ่งที่กฎหมายรัฐธรรมนูญให้อำนาจเขาไว้

เพราะฉะนั้นมีมากเหลือเกินที่ผู้ต้องหาเหล่านั้น ต้องรับสารภาพทั้ง ๆ ที่เขาไม่ได้กระทำความผิด ซึ่งเป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของเขาเหล่านั้น เพราะฉะนั้นกระผมเองมีความคิดว่า ในฐานะที่ผมเองก็ประกอบอาชีพส่วนตัวเป็นทนายความด้วย และได้มีโอกาสสัมผัสกับในเรื่องเหล่านี้มามากมายพอสมควร ก็เลยอยากที่เน้นหรือย้ำให้เห็นถึงวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญว่า เราต้องการที่จะให้หลักประกันกับบุคคลทางด้านเสรีภาพ เพื่อเป็นการประกันว่าคราบใดก็ตามถ้ายังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดลงโทษจำคุกให้เขาเหล่านั้นต้องโทษในคดีอาญาแล้วไซร้ ก็ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเขาเหล่านั้นยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ เพราะฉะนั้นสิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเขาจะพึงได้รับนั้นก็ควรที่จะได้รับสิทธิตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญระบุเอาไว้ นั่นก็คือการให้หลักประกัน การปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างสอบสวนระหว่างก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งสิ่งตรงนี้เป็นสิ่งที่ผมอยากจะเน้น เพราะฉะนั้นผมก็เลยใช้คำพูดว่า โดยรวดเร็วทันที ซึ่งตรงนี้ก็อยากจะขอกราบเรียนถามผ่านท่านประธานรัฐสภาไปยังคณะกรรมาธิการว่า ท่านใส่ตรงนี้ของผมเติมไปให้หมดไม่ได้เพราะเหตุอะไร ท่านใส่มาหมด ๑๐ คำ ท่านใส่ไปเสีย ๘ หรือ ๙ เหลืออีกเพียงแค่คำเดียว เพื่อให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของสมาชิกรัฐสภาแห่งนี้ว่าเรามีเจตนารมณ์ร่วมกัน ในการที่จะประกันไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพของพี่น้องประชาชน เพราะฉะนั้นผมถามนิดเดียวเท่านั้นเองว่า เติมคำว่า โดยรวดเร็วทันที ลงไปมันก็ไม่ทำให้เนื้อหาสาระของท่านที่แก้ไขไปแล้วนั้นเสียหายแต่ประการใด ถามว่าท่านแก้ตรงนี้เติมลงไปไม่ได้เพราะเหตุอะไร ขอบคุณมากครับ ท่านประธาน

ประธานรัฐสภา : คุณนิพิฏฐ์ครับ

นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (พัทลุง) : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ กระผม นิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ สมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรจังหวัดพัทลุง พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ท่านประธานที่เคารพ ในมาตรา ๒๘ กระผมขออนุญาตที่จะท้วงติงและแสดงความเห็นต่อท่านคณะกรรมาธิการในวรรคสามของมาตรา ๒๘ ในวรรคสามของมาตรา ๒๘ นั้น เป็นข้อความใหม่ที่คณะกรรมาธิการได้ระบุขึ้นโดยใช้ถ้อยคำว่า คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ท่านประธานที่เคารพ คำว่า คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา นั้นคำว่า คำขอประกันไม่มีในคำของกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในหมวด ๓ ตั้งแต่มาตรา ๑๐๖ ถึงมาตรา ๑๑๙ ได้ระบุไว้แต่เพียงว่า คำขอปล่อยตัวชั่วคราวหรือคำขอปล่อยชั่วคราว เพราะฉะนั้นคำขอประกันที่คณะกรรมาธิการได้ระบุขึ้นมาใหม่นั้น กระผมเข้าใจว่าน่าจะขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ท่านประธานที่เคารพ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นได้ใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๘ และคำว่า คำขอปล่อยตัวชั่วคราว นั้นเป็นคำของกฎหมายที่ได้ใช้ถือเป็นบรรทัดฐานมาโดยตลอด ในมาตรา ๒๘ นั้น ท่านกรรมาธิการได้กรุณาอธิบายเพื่อนสมาชิกในการท้วงติงคำว่า ที่ และคำว่า ซึ่ง ในมาตรา ๒๘ ท่านกรรมาธิการได้ให้คำอธิบายว่า คำว่า ที่ นั้นได้ใช้มาเป็นบรรทัดฐานของกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา ท่านประธาน ประมวลกฎหมายอาญานั้นใช้ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นได้ใช้มาก่อนนั้นแล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ใช้มาตั้งแต่ปี ๒๔๗๘ เพราะฉะนั้นการที่คณะกรรมาธิการได้ใช้คำว่า คำขอประกัน ผมมั่นใจว่าต้องขัดต่อหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างแน่นอน นอกจากนั้นกราบเรียนท่านประธานว่า ในกระบวนการพิจารณาของศาลนั้น แบบฟอร์มของศาลเขาจะมีใช้ตามความประสงค์ของผู้ที่จะใช้แบบฟอร์มตามความประสงค์เหล่านั้น ถ้าจะใช้คำพิพากษาศาลซึ่งเป็นผู้พิจารณาคดีก็จะใช้แบบฟอร์มของคำพิพากษา ถ้าจะ

ใช้จดรายงานกระบวนพิจารณา ศาลก็จะใช้แบบฟอร์มที่เรียกว่ารายงานกระบวนพิจารณา แต่ถ้าจะใช้ขอประกันตัวผู้ต้องหานั้นทนายความหรือนักกฎหมายทราบดีว่าต้องใช้แบบฟอร์มเบอร์ ๕๗ ที่เราเรียกกันเป็นประจำเรียกว่า คำขอปล่อยตัวชั่วคราว ไม่มีแบบฟอร์มของคำว่าคำขอประกัน เพราะฉะนั้นท่านประธานที่เคารพ เมื่อกี้ท่านได้กรุณาอธิบายว่าเป็นบรรทัดฐานของกฎหมาย หรือว่าในขณะนี้ท่านกรรมาธิการจะได้เปลี่ยนคำซึ่งเป็นบรรทัดฐานของกฎหมายขึ้นใหม่ ถ้าท่านได้ให้เหตุผลว่าท่านต้องการเปลี่ยนบรรทัดฐานของกฎหมายหรือว่าคำของกฎหมาย กระผมจะไม่ติดใจ เพราะฉะนั้นกราบเรียนท่านประธานว่า กฎหมายฉบับนี้เราใช้มาตั้งแต่ปี ๒๔๗๘ ใช้มานานแล้ว แล้วผมมั่นใจว่าถ้าท่านได้ผ่านร่างกฎหมายฉบับนี้ออกไปโดยไม่เปลี่ยนแปลงถ้อยคำสำนวนแล้ว สภาแห่งนี้เป็นสภานิติบัญญัติ นักกฎหมายหรือว่าผู้ที่เรียนกฎหมายอยู่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ถ้าเราไม่ท้วงติงตรงนี้ก็คงได้รับการตำหนิจากนักกฎหมายว่า เราปล่อยกฎหมายฉบับนี้ออกไปได้อย่างไร เพราะฉะนั้นท่านประธาน ด้วยเหตุผลที่กระผมได้ประทานกราบเรียนมาฝากไปยังท่านกรรมาธิการซึ่งเป็นนักกฎหมายอยู่มากมาย ตั้งแต่เป็นตุลาการชั้นผู้ใหญ่ เป็นท่านอัยการอยู่ในนั้น เพราะฉะนั้นขอความกรุณาได้เปลี่ยนเถอะครับ ในมาตรา ๒๕ วรรคสาม ได้เปลี่ยนมาใช้คำว่า คำขอปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา แทนคำว่า คำขอประกัน ขอกราบเรียนครับ

ประธานรัฐสภา : คุณวิเชียรครับ

นายวิเชียร คันฉ่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ตรัง) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม วิเชียร คันฉ่อง พรรคประชาธิปัตย์ จากจังหวัดตรัง ในมาตรานี้กระผมแล้วก็คุณอัญชลี คุณนิภา ทั้ง ๓ คนก็ได้ร่วมกันยื่นคำขอแปรญัตติเอาไว้ เพราะว่าตามร่างเดิมซึ่งได้เสนอต่อรัฐสภาแห่งนี้มีอยู่

๒ วรรค ดังที่คุณสุวโรช พะลัง ได้อภิปรายมาแล้ว ผมไม่จำเป็นที่จะต้องกล่าวซ้ำ ในที่สุดพวกกระผมก็ได้เสนอเพิ่มเติมในวรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า ไป สำหรับในวรรคสามตามร่างที่กระผมขอแก้ไขก็คือว่า คำขอประกัน ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณาโดยเร็วและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และจะต้องแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ ท่านประธานครับ แต่ในการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ ท่านได้ตัดคำว่าโดยเร็ว ออก ซึ่งเรื่องนี้ผมได้เข้าไปชี้แจงต่อคณะกรรมาธิการแล้ว แล้วทีนี้ก็เลยขอสงวนความเห็นเอาไว้ว่าที่บัญญัติเอาไว้ที่พวกผมเห็นว่าควรจะได้ใส่ข้อความคำว่า พิจารณาโดยเร็วนั้น ก็ด้วยเหตุผลที่อยากจะใคร่กราบเรียนท่านประธานต่อไปนี้ ท่านประธาน ในเรื่องการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย ในการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเราก็ต้องแยกออกมา ๒ อย่าง ๑. ผู้ต้องหาต้องประกันในระหว่างชั้นสอบสวน ส่วนจำเลยนั้นก็คือบุคคลที่ถูกฟ้องคดีแล้ว แล้วเราเรียกว่าจำเลย การประกันตัวจำเลยในชั้นศาล ท่านประธานครับ การพิจารณาจะให้ประกันหรือไม่ให้ประกัน ศาลพิจารณาได้อย่างรวดเร็ว อันนั้นผมไม่ติดใจ แต่ในกรณีที่ว่าเป็นผู้ต้องหาสิครับ บางทีผมอยากจะใคร่ขอยกตัวอย่างให้ท่านประธานได้เห็นว่าถ้าเราเขียนไว้กว้าง ๆ อย่างที่คณะกรรมาธิการได้พิจารณา คือถ้ายื่นคำขอประกันแล้วจะได้รับการพิจารณาแค่นั้น ผมคิดว่าปัญหาบางทีก็อาจจะเกิดขึ้นเพราะว่ากว่าจะพิจารณาไว้ตั้งนาน ผลเสียหายก็อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ต้องหาก็ได้อย่างกรณีเช่น ผู้ที่ทำนากุ้งอย่างนี้ ถ้าเวลาถูกจับไป ท่านประธานต้องเข้าใจว่า คนที่ดูแลเรื่องกุ้งอย่างนี้ต้องให้อาหารเป็นระยะเวลาวันหนึ่งตั้ง ๕ - ๖ ครั้งอย่างนี้เป็นต้น ถ้าหากว่าผู้ต้องหาเหล่านี้ถูกจับไปโดยไม่ได้รับประกันอย่างรวดเร็ว ไม่ได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วผมคิดว่านอกจากว่าเสรีภาพเขาจะถูกจับกุมคุมขังไปแล้ว อาจจะทรัพย์สินอีกท่านประธาน พวก

ที่เลี้ยงกุ้งคงเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ดีว่า ถ้าไม่ได้กินอาหารไม่ได้ปั๊มน้ำเพื่อให้เกิดออกซิเจน แน่นอนกุ้งจะต้องตาย นั่นคือสิ่งที่เห็นได้ชัดอยู่ เพราะฉะนั้นผมจึงอยากจะให้แสดงความคิดเห็นที่นี่ว่า จะให้ท่านคณะกรรมาธิการได้ใส่ไปว่าคำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา จะต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็ว ทีนี้ที่ท่านไม่ใส่คำว่า อย่างรวดเร็ว ของผมลงไปวันนั้นท่านก็ไม่ได้ชี้แจงให้กระผมได้รับทราบ ผมใคร่จะทราบความเห็นของท่านด้วยว่า ที่ท่านไม่สามารถใส่ไว้ว่า ขอประกันโดยความรวดเร็วได้เพราะเหตุใด อาจจะเนื่องมาจากว่าในชั้นสอบสวนเห็นว่ายังสอบไม่เสร็จ หรือว่ายังต้องรอผลการสอบอีกนานจึงต้องรอไว้เพื่อการพิจารณาก่อน เพราะถ้าสมมุติว่าให้ประกันไปอย่างรวดเร็วอาจจะมีผลเสียหายต่อทางคดีได้ ผมอยากจะทราบเหตุผลในประเด็นนี้ ขอท่านประธานได้โปรดให้คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงให้กระผมได้รับทราบได้เข้าใจด้วย ขอกราบขอบพระคุณท่านประธานครับ

(การประชุมดำเนินมาถึงตอนนี้ นายมารุต บุนนาค ประธานรัฐสภา ได้ลงจากบัลลังก์ โดยมอบให้นายมีชัย ฤชุพันธุ์ รองประธานรัฐสภาปฏิบัติหน้าที่แทน)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณเรวัตครับ

นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาญจนบุรี) : ท่านประธานที่เคารพ ผม นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรี พรรคชาติไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ท่านประธานมาตรา ๒๕ มีการแก้ไข ผมขออนุญาตอ่าน มาตรา ๒๕ ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ท่านประธานตรงนี้ชัดเจนเลย ถูกต้องและชัดเจน ทีนี้คณะกรรมาธิการมาเติมคำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณา และจะ

เรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และจะต้องแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ เติมต่อไปอีกสิทธิจะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ประกันย่อมได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แล้วต่อไปอีก บุคคลผู้ถูกคุมขังหรือถูกจำคุกย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร ท่านประธานดูรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ เป็นแม่บทของกฎหมาย เมื่อกี้ผมได้ฟังท่านรองประธานก็บอกว่า การแก้ไขนั้นจะไม่ให้ฟุ่มเฟือย แต่ผมดู ๆ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ใส่คำฟุ่มเฟือยมากมายอย่างเป็นต้นว่า ในมาตรา ๒๘ นี้เขาถูกต้องสมบูรณ์แบบแล้ว ไปใส่ให้เสมือนว่ามีความผิดอย่างนั้น คนไม่มีความผิดอยู่แล้ว เขาไม่มีความผิด จะต้องไปพิสูจน์ทำไมว่าเขามีความผิด อย่างนี้เป็นต้น แล้วไปเติมว่า หลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้นี้ จะรู้ว่าตรงไหนควร ไม่ควร จะไปดูไหน จะไปดูอะไร จะไปดูผู้ต้องหา หรือไปดูผู้กล่าวหา หรือไปดูโจทก์ว่าเขามีฐานะอะไร จะไปดูตรงนั้นใช่ไหม จะไปคิดกันตรงไหน แล้วอย่างข้อนี้ที่เติมว่า ถูกจำคุกย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร นี้ เยี่ยมอย่างไร กรรมาธิการนี้เคยไปดูในคุกไหมที่นักโทษติดคุกเคยดูไหม บางคนเขาตีโซ่ตรวนแล้วก็ใส่กุญแจมือ ให้เยี่ยมกันอย่างไร สมควรขนาดไหน เพราะฉะนั้นผมจึงมีความเห็นว่า จริง ๆ แล้วไม่ต้องไปแก้หรอก ของเขาสมบูรณ์อยู่แล้ว ไม่ต้องไปเติมอะไรทั้งหมดเลย มาตรานี้สมบูรณ์ ไปเติมอย่างนี้ทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาในเรื่องของเราที่จะดูว่า คนไม่มีความผิดจะไปถือเสมือนผิดไม่ได้ ก็ต้องพิสูจน์กัน ไปเติมอย่างนี้เท่ากับว่าจะให้มีความผิดเกิดขึ้น ขออนุญาตกราบเรียนครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณคนัยฤทธิ์ครับ

นายคนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ศรีสะเกษ): ท่านประธานที่เคารพ กระผม คนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จังหวัดศรีสะเกษ พรรคกิจสังคม ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ผมได้ดูถ้อยคำการแก้ไขในมาตรา ๒๕ ของคณะกรรมาธิการท่านแก้ไขไว้ ผมมองดูแล้ว และอ่านดูแล้วรู้สึกว่าจะขัดต่อความเป็นจริง เขียนไว้ว่า ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่า บุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำผิดมิได้ ถ้าเขียนไว้อย่างนี้มันจะไปมีการประกันตัวทำไม ในเมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้นและยังสงสัยว่ายังไม่ได้ผ่านกระบวนการพิจารณาจนถึงที่สุด ยังไม่มีคำพิพากษา แล้วก็เขียนไว้ว่าจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำผิดมิได้ มันก็ขัดข้องกัน ขัดกับความเป็นจริง เพราะว่าถ้าเขียนไว้อย่างนั้นก็แสดงว่าไม่มีการจับกุมคุมขัง ในเมื่อไม่มีการจับกุมคุมขังเพราะว่าจะไปกระทำเหมือนกับผู้ที่มีความผิดมิได้ เพราะว่ายังไม่ได้ผ่านกระบวนการพิพากษา เพราะฉะนั้นจะมีการประกันตัวไปทำไม แต่ผมได้มาอ่านคำขอแปรญัตติของท่านสมาชิกท่านหนึ่งที่เขียนไว้ตรงนี้ ผมว่ามันจะถูกต้องและสมบูรณ์มากกว่าเขียนไว้ว่า มาตรา ๒๕ ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ได้กระทำความผิดตรงนี้ถ้อยคำจะสมบูรณ์ในตัวเอง มันดีที่สุดกว่าที่จะไปเขียนถ้อยคำเอาไว้อย่างที่คณะกรรมาธิการได้แก้ไขไว้ ส่วนเรื่องคำขอประกันตัวผู้ต้องหานั้น ทางคณะกรรมาธิการเขียนไว้ว่า คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ ทีนี้ผมมาดูคำขอแปรญัตติท่านสมาชิกท่านหนึ่งบอกการขอประกัน แล้วอย่าลืมว่าคดีอาญาเมื่อเกิดขึ้นแล้วเราจะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไม่มีความผิด เพราะฉะนั้นในเมื่อเราสันนิษฐานไว้แล้วว่าเขาไม่ใช่เป็นผู้ที่กระทำความผิด จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด เพราะฉะนั้นเขาก็ควรจะได้รับความเป็นธรรม นั่นก็คือจะต้องได้รับการประกันตัวอย่างรวดเร็ว การประกัน

ตัวอย่างรวดเร็วนี้คือการให้ความเป็นธรรมอย่างยิ่ง สำหรับจำเลยหรือผู้ต้องหาที่เขาได้รับคำกล่าวหา โดยที่สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเขายังไม่ได้กระทำความผิดเพราะฉะนั้นถ้อยคำของคณะกรรมาธิการที่ได้เขียนไว้ตรงนี้ ผมเห็นว่ามันขัดแย้งกับความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าจะไปเขียนไว้ว่า จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนกับเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ก็จับกุมคุมขังไม่ได้ ถ้าเราจับกุมคุมขังไม่ได้ก็ต้องตัดข้อความคำขอการประกันตัวออกไปเสีย แต่ความเป็นจริงคงจะปฏิบัติอย่างนั้นไม่ได้ เพราะว่าผู้ต้องสงสัยเราก็จะต้องทำการสอบสวนหรือจับกุมคุมขังไว้ก่อน แต่เมื่อความเป็นธรรมการพิพากษายังไม่ถึงที่สุด ผู้นั้นเราสันนิษฐานไว้ว่า ไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ก็จะต้องให้เขาได้รับการประกันตัวไปอย่างรวดเร็ว อันนี้คือสิ่งที่ควรจะถูกต้องในกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๘ ในหมวดสิทธิและเสรีภาพ ขอขอบพระคุณมากครับ/

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : กรรมาธิการจะชี้แจงไหมครับ

นายอัษฎางค์ ปาณิกบุตร (กรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ ผม นายอัษฎางค์ ปาณิกบุตร กรรมาธิการ ขอชี้แจงเหตุผลที่ทางคณะกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๘ นะครับ แต่เดิมนั้นในร่างที่เสนอเข้าสภารับหลักการแห่งนี้มี ๒ วรรคแรก อย่างที่ท่านสมาชิกได้อภิปรายไปแล้ว แต่ทางกรรมาธิการได้พิจารณาแล้วเห็นว่าใน ๒ วรรคนั้นยังไม่สามารถครอบคลุมสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้พอเพียง อันเป็นผลประโยชน์ของประชาชน เพราะเราต้องยอมรับว่าในทางปฏิบัติที่ผ่านมานั้นอย่างที่ท่านสมาชิกหลายท่านได้อภิปรายเป็นจริงครับ ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นใช้อำนาจโดยไม่ชอบอยู่เสมอมา เพราะฉะนั้นคณะกรรมาธิการก็จำเป็นต้องหาทางที่จะป้องกันไม่ให้สิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้น เรายึดหลักการอยู่ ๓ อย่างก็คือ ในข้อแรก เราต้องถือว่าที่เราร่างขึ้นมาอย่างนี้ เป็นการยืนยัน

ถึงสิทธิของบุคคลโดยธรรมชาติ ตามระบอบประชาธิปไตย ในประเด็นที่ ๒ ก็คือต้องป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมต่อราษฎรหรือประชาชน ไม่ว่าในเรื่องการคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่เขามี ไม่ว่าในเรื่องการขอประกันตัว ต้องให้ความรวดเร็วเป็นธรรมในสิทธิจะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ให้ประกัน เรามองถึงด้านเจ้าหน้าที่ด้วย เรามองถึง ๒ ฝ่ายนะครับ ในผู้ปฏิบัติและผู้ใช้กฎหมาย ในเรื่องของการเยี่ยมก็เช่นเดียวกัน ที่สำคัญที่สุดก็คือ เราพิจารณาอย่างยิ่งในเรื่องของการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาว่าจะต้องได้รับการดูแลให้ดีตามสมควร การที่เราถ้าไม่เขียนอะไรไว้บางทีเขาก็จะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาในลักษณะที่เกินเลยไป หรือบางทีเอาใจมากไป ท่านคงทราบดีว่าในทัณฑสถานนั้น มีคำว่า ขาใหญ่ ต้องทราบคำนี้ด้วย ขาใหญ่ ก็คือคนที่มักจะได้อภิสิทธิ์ที่แตกต่างไปจากคนอื่น เพราะฉะนั้นถ้าเราพิจารณาให้ดี เราจะเห็นว่าคณะกรรมาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญของเรื่องนี้มาก และก็ทราบดีว่าผู้ปฏิบัตินั้นมีความยุ่งยาก ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือทางเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ได้ให้ความเห็นในเรื่องของความยุ่งยากว่าปฏิบัติลำบาก ที่เราเขียนไว้ แต่เราก็จำเป็นต้องยืนยันสิทธิอันนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะว่าถ้าเราไม่ยืนยันไว้เขาอาจจะได้รับการปฏิบัติที่ไม่สมควรที่เกิดอยู่ ขอเรียนยืนยันว่าในสิ่งที่ท่านกรรมาธิการทั้งหลาย ได้ขอสงวนคำแปรญัตติไว้ในหลักการนั้นเหมือนกันครับ เหมือนกับหลักการของกรรมาธิการแทบทุกเรื่อง ทุกเรื่องเลยก็ว่าได้ ถือว่าทุกเรื่องครับ เพียงแตกต่างกันในถ้อยคำที่ท่านพูดเท่านั้น ขอได้ไปรดพิจารณาและครับว่าบางเรื่องนั้น ในรายละเอียดนั้นมันขึ้นกับกฎหมายที่รองลงไปซึ่งต้องผ่านพวกท่านทั้งนั้นกฎหมายรองลงไป ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ หรือเราเรียกว่าเป็นโครงสร้างของประเทศก็ได้ เพราะว่าจะครอบคลุมถึงเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การปกครองทุกอย่างอยู่ในนั้น เราคงจะไม่ไปเขียนรายละเอียดไว้ แต่ถ้าท่านพิจารณาให้ดี

ท่านพิจารณาตั้งแต่มาตรา ๒๔๔ ถึง มาตรา ๓๒๒ นะครับ มันผูกกันเป็นทอดเลย โดยเฉพาะมาตรา ๓๐ ทวิ ท่านจะเห็นว่า ในคดีอาญานั้น ผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว และเป็นธรรมเขียนไว้ชัดเจนครับ ก็หมายความว่าตั้งแต่เริ่มการสอบสวนการพิจารณาถือว่ารวดเร็วและเป็นธรรมอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเราก็จะดูว่าในแต่ละมาตรานั้นเราผูกโยงกันไปแล้วเราถึงไม่ได้ใส่ไว้ในแต่ละทุกอัน เพราะฉะนั้นผมเรียนด้วยความเคารพว่าโดยหลักการแล้ว คำสงวนคำแปรญัตติของท่านทั้งหลายตรงกันกับที่คณะกรรมาธิการพิจารณา ขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณคนัยฤทธิ์

นายคนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ศรีสะเกษ): ท่านประธานที่เคารพ ผม คนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์ สมาชิกรัฐสภา ผมเรียนถามท่านกรรมาธิการประเด็นตรงนี้เท่านั้นละครับว่า ที่ท่านเขียนไว้ว่า ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ตรงนี้มันหมายความว่าจับกุมคุมขังไม่ได้ใช่ไหมครับ ผมต้องการที่จะให้ท่านตีความตรงนี้ให้ผมได้เข้าใจแค่นั้น ขอบคุณมากครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณสุวโรชครับ

นายสุวโรช พะลัง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ชุมพร) : ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติ กระผม นายสุวโรช พะลัง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชุมพร พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิกรัฐสภาต่อกรณีที่ผมได้เรียนถามทางคณะกรรมาธิการผ่านท่านประธานรัฐสภาไป เมื่อสักครู่ว่า ทำไมท่านถึงเติมคำว่า โดยรวดเร็วทันที ลงไปไม่ได้ในวรรคสาม ผมอยากจะได้คำตอบตรงนั้น แต่ท่านกรรมาธิการก็ไม่ได้ให้ความ

กระจ่างในเรื่องนี้เลยท่านตอบแต่เพียงว่า เรามีเจตนารมณ์เช่นเดียวกัน และท่านยังโยงไปถึงว่าในมาตรา ๓๐ เกี่ยวกับการสอบสวนต้องทำโดยรวดเร็วทันที ท่านก็ยอมรับอยู่โดยสภาพแล้วว่าเราต้องการที่จะให้มีการประกันหรือไม่ให้ประกันของพนักงานสอบสวนก็ดี เหล่านี้จะต้องเป็นการสั่งคดีโดยรวดเร็วและก็ทันทีด้วย นั่นคือเจตนารมณ์ของท่าน ผมไม่เข้าใจว่าการที่ท่านไม่เติมลงไปตรงนี้มีเหตุผลอะไรเป็นพิเศษไหมครับ เพราะว่าการที่เติมไปเพียงว่า รวดเร็ว หรือเติมคำว่าทันที ลงไปตรงนี้ ผมคิดว่าไม่ได้ทำให้เนื้อหาสาระในวรรคสามของมาตรา ๒๕ แปรเปลี่ยนไปแต่อย่างใด แต่ในทางตรงกันข้ามเป็นการกระชับแสดงให้พนักงานสอบสวนเห็นถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ว่า หลักประกันในสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายรัฐธรรมนูญนี้ เขามีหลักประกันที่ต้องการที่จะให้คุณสั่ง หรือไม่สั่งในการให้ประกันหรือไม่ให้ประกันโดยทันทีหรือโดยรวดเร็ว เพราะไม่เช่นนั้นผมก็ถามผ่านท่านประธานไปยังทางคณะกรรมาธิการอีกว่า การที่ท่านระบุว่ามาตรา ๒๕ วรรคสาม เพียงแต่ว่าจะแจ้งเหตุไม่ให้ประกันให้ผู้ต้องหาทราบคำว่า ทราบ เพียงแค่นั้น ระยะเวลาเท่าไร ๓ วันก็ทราบ ๕ วันก็ทราบ ๑ วันก็ทราบ อีก ๑ เดือนก็ทราบ หรือ ๗ วันก่อนที่จะไปฝากขังต่อพนักงานสอบสวนก็ทราบเหมือนกัน ทำไมท่านถึงเติมตรงนี้ไม่ได้ ผมอยากจะทราบเหตุผลเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นขอความกรุณาผ่านท่านประธานไปยังท่านคณะกรรมาธิการว่า ให้ความกระจ่างตรงนี้กับผมหน่อยได้ไหม เพื่อที่จะได้พิจารณาร่วมกันเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของพี่น้องประชาชน เพราะเราต่างก็มีเจตนารมณ์อย่างเดียวกันใช่ไหมครับว่า ทำอย่างไรจะให้พี่น้องประชาชนได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเท่านั้นเอง ขอบคุณมากครับท่านประธาน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณวิเชียร

นายวิเชียร คันฉ่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ตรัง) : กราบเรียนท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม วิเชียร คันฉ่อง พรรคประชาธิปัตย์ จากจังหวัดตรัง เมื่อกี้ผมก็ได้เรียนถามท่านประธานผ่านไปยังคณะกรรมาธิการว่า ที่กระผมได้ยื่นคำขอแปรญัตติเอาไว้ว่า ในการยื่นคำขอประกันจะต้องได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว หรือว่าได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็ว ทำไมที่ผมยื่นคำขอแปรญัตติไปเช่นนั้น กรรมาธิการมีความเห็นอย่างไรจึงตัดข้อความนี้ออกไป และกระผมก็ได้ชี้แจงให้เห็นตัวอย่างได้ชัดว่านี่ตัวเองเสียเสรีภาพไปแล้วยังต้องเสียทรัพย์สินอีก ดังกรณีตัวอย่างนากุ้งอย่างนี้เป็นต้น แม้กระทั่งบางอย่างที่กระผมได้พบด้วยตัวเอง อย่างกรณีทำผิดพระราชบัญญัติป่าไม้ บางทีไม่รู้จะผิดไม่ผิด ไม่รู้ แต่เวลาจะขอประกันตั้งนานกว่าจะให้ผู้ว่าราชการจังหวัด พิจารณาอนุมัติให้ประกันหรือไม่ให้ประกันมันอยู่ที่ผู้ว่าฯ เพราะฉะนั้นการทำอะไร ถ้าสมมุติว่าการร่างกฎหมายขึ้นมาก็เพื่อแก้ปัญหาของประชาชนชาวไทยทั้งประเทศ เพราะฉะนั้นเราต้องเอาข้อเท็จจริงขึ้นมาพูดกัน ด้วยเหตุนี้ผมจึงอยากให้คณะกรรมาธิการได้ชี้แจงให้เข้าใจว่า ที่ไม่สามารถไปให้ประกันโดยเร่งด่วนได้รวดเร็วได้ เพราะสาเหตุอะไร ก็เนื่องมาจากว่าต้องรอผลการสอบสวนหรือไม่ หรือว่าต้องรอพยานหลักฐานเพิ่มเติมหรือไม่ เราจึงไม่สามารถที่จะให้ประกันคนเหล่านั้นไปได้อย่างรวดเร็ว นั่นคืออยากจะได้คำตอบจากคณะกรรมาธิการ ขอบคุณครับท่านประธาน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณนิพิฏฐ์

นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (พัทลุง) : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ กระผม นิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพัทลุง พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ผมได้สอบถามท่านกรรมาธิการ เรื่องความหมายของถ้อยคำสำนวนในมาตรา ๒๕ วรรคสาม จากการเปลี่ยนคำซึ่งเราใช้มาเดิมตั้งแต่ปี ๒๔๓๙ ตามประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จากคำว่า ขอปล่อยชั่วคราว ท่านกรรมาธิการได้ใช้ถ้อยคำใหม่ เป็นคำว่า คำขอประกัน ผมได้กราบเรียนแล้วว่า คำขอประกันนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ ถึง มาตรา ๑๑๙ ไม่ได้ระบุไว้ เขาใช้คำว่า คำขอปล่อยชั่วคราว เพราะฉะนั้น กฎหมายเป็นเรื่องของเหตุและผล ผมเข้าใจว่าท่านกรรมาธิการที่เป็นนักกฎหมายท่านคงจะตอบปัญหานี้กระผมได้ ถ้าท่านตอบว่าเรากำลังเปลี่ยนหลักการของกฎหมายใหม่นะครับ กระผมก็จะไม่ติดใจท่าน แต่ถ้าท่านยังไม่ตอบ แสดงว่าท่านไม่สามารถที่จะให้เหตุผลในการเปลี่ยนถ้อยคำสำนวนได้ ในมาตรา ๒๘ ท่านได้อธิบายว่า คำว่า ที่ และคำว่า ซึ่ง นั้นเป็นบรรทัดฐานของกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นใช้มาก่อนนั้นนะครับ ใช้มาตั้งแต่ปี ๒๔๗๘ เพราะฉะนั้นขอความกรุณาอธิบายเหตุผลในมาตรา ๒๘ วรรคสามด้วยครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณเจริญ

นายเจริญ จรรย์โกมล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ชัยภูมิ) : ท่านประธานที่เคารพ ผม เจริญ จรรย์โกมล สมาชิกรัฐสภา เมื่อกี้นี้ผมได้ฟังคำชี้แจงของท่านกรรมาธิการ สิ่งที่ผมเป็นห่วงก็คือว่า ตามที่ท่านได้บอกว่ามาตรา ๓๐ ทวินั้นได้บัญญัติไว้คำว่า รวดเร็ว ลงไปและท่านก็ได้อธิบายไปถึงว่าการพิจารณา สิ่งที่ทางท่านสมาชิกได้อภิปรายไปนั้นก็คือการขอประกันตัวอย่างรวดเร็ว ส่วนการพิจารณาคดีนั้นก็เป็นอีกขั้นตอนหนึ่ง เราเขียนไม่ได้หรือครับ หรือเสียหายอะไรที่เราจะต้องระบุลงไป สิทธิของประชาชนนั้นโดยพื้นฐานจะต้องได้รับการยืนยันและการประกันตัวจากรัฐโดยเร่งด่วน ท่านประธานที่เคารพ เพื่อให้ชัดเจนอีกครั้งหนึ่งผมขอยกตัวอย่างอย่างที่ท่านสมาชิกได้ยกตัวอย่าง กระผมเองไปประกันตัวผู้ต้องหาที่โรงพักมีนบุรี ใช้

เวลาตั้งแต่ ๓ ทุ่ม กว่าจะได้รับการประกันตัวต้องเป็นอีกวันหนึ่งของดี ๕ อันนี้คือหลักฐานประจักษ์พยานที่ชัดเจน สิ่งที่พวกเราเรียกร้อง สิ่งที่พวกเราต้องมาพูดในสภานั้นก็คือ เพื่อการประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ในมาตราอื่นท่านเขียนได้ แต่ทำไมในมาตรานี้ท่านบัญญัติไม่ได้ แต่ท่านไปพูดถึงเรื่องการพิจารณาคดี ซึ่งปัจจุบันนี้การพิจารณาคดีเราก็ได้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ แต่ในการประกันตัวที่ประชาชนจะได้รับการตอบสนองจากเจ้าหน้าที่ของรัฐทำไมเราไม่ระบุไว้ เราจะมาพูดถึงหลัก ๓ ข้อที่ท่านบอกว่าเราคำนึงถึงอยู่ตลอดเวลา แต่การคำนึงนั้นเราจะคำนึงแต่คำพูดไม่ได้ เราต้องเขียนให้ชัดเจน อันนี้เป็นการย้ำให้เห็นว่าโดยเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นทางเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานของรัฐนั้นจะต้องแสดงเหตุผลในการประกันตัวอย่างชัดเจนลงไปว่า คุณจะให้หรือไม่ให้ ไม่ให้เพราะอะไร แล้วก็ต้องสั่งโดยรวดเร็ว ไม่ใช่ว่าต้องรอข้ามวันข้ามคืนไป แล้วเสรีภาพของประชาชนซึ่งผ่านสมาชิกสภาผู้แทนแล้วจะได้อะไรครับ ท่านประธาน ท่านต้องตอบให้ชัดเจนสิครับ ท่านไม่ใช่มาตอบ ๓ - ๔ ข้อแล้วก็หาจุดสรุปไม่ได้ อย่างนี้พวกผมจะชี้แจงได้อย่างไร แล้วก็เป็นห่วงเหมือนกันว่าพื้นฐานนี้เราจะได้รับการตอบสนองจากรัฐอย่างไร ขอขอบพระคุณท่านประธานครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญกรรมาธิการครับ

นายโกเมน ภัทรภิรมย์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม โกเมน ภัทรภิรมย์ สมาชิกรัฐสภา กรรมาธิการ กระผมขออนุญาตชี้แจงในนามของคณะกรรมาธิการ ในส่วนที่ท่านสมาชิกได้ถามเกี่ยวกับวรรคแรกของมาตรา ๒๕ ตามร่างว่า ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด อยากกราบเรียนเพื่อความเข้าใจว่า เป็นการกำหนด ข้อสันนิษฐานของกฎหมายไว้ว่า โดยหลักกฎหมายแล้วจะมีผลใน

การกำหนด หน้าที่นำสืบ ถ้าฝ่ายใดมีข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่เป็นคุณแก่ฝ่ายนั้น ฝ่ายนั้น ก็ไม่ต้องนำสืบ เป็นหน้าที่ของอีกฝ่ายหนึ่งที่จะต้องนำสืบ เพราะฉะนั้นที่เขียนในรัฐธรรมนูญตรงนี้ตลอดมาในหลาย ๆ ฉบับนั้น เพื่อหลักเกณฑ์อันนี้ หมายความว่าในคดีอาญาทางเจ้าพนักงานของรัฐคือ ตำรวจ อัยการ เหล่านี้ มีหน้าที่ที่จะต้องนำสืบว่าจำเลย หรือผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด ไม่ใช่ไปให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพิสูจน์ว่าตัวเองเป็นผู้บริสุทธิ์ เป็นผู้ที่ไม่ได้กระทำผิดตรงนี้เป็นหลัก ขอย้ำอีกครั้งว่า เพื่อประโยชน์ในการกำหนดหน้าที่นำสืบ หมายความว่าทางฝ่ายผู้กล่าวหาคือเจ้าพนักงานต้องเป็นผู้นำสืบ ต้องเป็นผู้พิสูจน์ว่าจำเลยทำผิด ไม่ใช่ไปให้จำเลยเขาไปหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ว่าเขาเป็นคนบริสุทธิ์ ตรงนี้ขอกราบเรียนอย่างนี้ เพราะฉะนั้นถ้อยคำที่มีการแปรญัตติเพิ่มไปว่า จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดตรงนั้นจึงเป็นถ้อยคำที่ไม่จำเป็นต้องใส่ลงไป เพราะว่าข้อสันนิษฐานนี้ใช้ในตอนที่จะพิสูจน์กันก่อนที่จะมีการตัดสิน นั่นประการหนึ่ง

อีกส่วนหนึ่งคือในเรื่องที่หลาย ๆ ท่านได้ขอเพิ่มคำว่า รวดเร็ว หรือ โดยพลัน ในวรรคสามเกี่ยวกับการให้ประกัน ขออนุญาตเรียนไปถึงอีกท่านหนึ่งที่ถามว่า คำขอประกันในวรรคสามเป็นถ้อยคำที่ไม่ถูกต้องนั้น ความจริงเป็นเรื่องของการปล่อยชั่วคราว การปล่อยชั่วคราวมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การปล่อยชั่วคราวมี ๓ อย่าง ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน และปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน อันนี้อยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะฉะนั้นคำว่า ประกัน มีอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ว่าในแบบฟอร์มของศาลคงจะเป็นอย่างที่ท่านสมาชิกว่า เป็นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ทีนี้เนื่องจากค่อนข้างจะเป็นศัพท์เทคนิคอยู่สักหน่อย เป็นศัพท์เทคนิคของกฎหมาย เราบอกว่า ไปขอให้ปล่อยชั่วคราว หลาย ๆ คนไม่

เข้าใจ แต่ถ้าบอกว่า ไปขอประกัน ทุกคนเข้าใจ สำหรับถ้อยคำในวรรคสามนี้ได้เอามา เหมือนกับในรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๑๗ คณะกรรมาธิการเห็นว่าเป็นถ้อยคำที่เคยใช้ เคยเข้าใจกันมาแล้ว แล้วก็ไม่ใช่ถ้อยคำที่ไม่มีในกฎหมาย อย่างที่ผมเรียนแล้วว่าคำรวมคือ การปล่อยชั่วคราว ทีนี้ก็จะต้องมีคำขอให้ปล่อยชั่วคราว การขอให้ ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน มีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน มีทั้ง ๓ อย่าง เพราะฉะนั้นในกรณีประกันเลยพูดกันข้ามไปว่าเป็นคำขอประกัน ในส่วนของคำว่า รวดเร็ว ทำไมคณะกรรมาธิการจึงไม่ได้ใส่ตามที่ท่านแปรญัตติการไม่ให้ประกันนั้น ตามข้อความในวรรคสามบอกว่า ต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และกฎหมายที่บัญญัติในเรื่องนี้คือ อยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีอยู่หลายมาตราด้วยกันที่พูดถึงเรื่องการปล่อยชั่วคราว ในการพิจารณาคำขอให้ปล่อยชั่วคราวนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติว่าให้พิจารณาหลายอย่างด้วยกัน เท่าที่จะกราบเรียนให้ทราบก็คือ เชื่อถือหลักประกันหรือผู้เป็นหลักประกันได้เพียงใด ผู้ต้องหาน่าจะหลบหนีหรือไม่ ความหนักเบาของข้อหา พยานหลักฐานที่นำสืบมาแล้วมีเพียงใด จะมีความเสียหายจากการปล่อยชั่วคราวนั้นหรือไม่ หลักเกณฑ์เหล่านี้เป็นหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบังคับว่า ในการพิจารณาการปล่อยชั่วคราวหรือการขอประกันต้องพิจารณาหลักเกณฑ์เหล่านี้ ในส่วนของการที่จะให้ประกันนั้น กฎหมายบังคับอยู่แล้วว่าต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์เหล่านี้ นอกจากกฎหมายก็ยังมีระเบียบของเจ้าพนักงานเองคือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานสอบสวนกับของทางศาล เพื่อความรอบคอบรัดกุมในเรื่องเหล่านี้ก็มีระเบียบของทางราชการอย่างเช่น ของตำรวจก็จะมีระเบียบว่า คดีที่มีอัตราโทษขนาดนั้นหรือคดีประเภทนั้นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจอนุมัติได้แก่สารวัตรให้ญ่ ถ้าเผื่อเป็นเรื่องเล็กน้อย ถ้าเผื่อเป็นเรื่องที่อุกฉกรรจ์หนักขึ้นไปก็อาจจะต้อง

ไปถึงผู้กำกับการ ผู้บังคับการ ผู้บัญชาการ หรือแม้กระทั่งถึงอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ๆ อยู่ในความสนใจของประชาชน แม้แต่ทางศาลเองก็มีดดีที่มีอัตราโทษขนาดนั้น ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนอนุมัติให้ประกันได้ ถ้าคดีไปถึงขนาดนั้น จะต้องได้รับความเห็นชอบหรือแจ้งให้อธิบดีศาลอาญาทราบ อันนั้นเป็นระเบียบภายในอีกส่วนหนึ่งซึ่งควบคุมการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานให้เป็นไปโดยถูกต้องและตามกฎหมาย ท่านก็คงมองเห็นว่าในการที่จะปฏิบัติตามระเบียบเหล่านี้คงต้องใช้เวลา แม้แต่ระเบียบปฏิบัติตาม วิ. อาญา ซึ่งบอกว่า การให้ประกันต้องดูพยานหลักฐานที่นำสืบมาแล้วมีเพียงใด ผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือไม่ ให้ประกันไปแล้วจะเกิดความเสียหายหรือไม่ มีองค์ประกอบหลายอย่างในการพิจารณาอนุมัติ เพราะฉะนั้นถ้าจะไปกำหนดว่าให้ทำโดยรวดเร็วหรือโดยพลัน ต้องใช้เวลา โดยเหตุผลอย่างที่กราบเรียนนี้ คณะกรรมาธิการจึงไม่ได้ใส่ไว้ ไม่ได้เพิ่มคำว่า รวดเร็ว หรือโดยพลัน เอาไว้ แต่ว่าได้ใส่รวม ๆ ไว้ในมาตราต่อมาว่าการดำเนินพยานนั้นต้องทำโดยรวดเร็ว ขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณพิเชษฐครับ

นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กระบี่) : ท่านประธานสภาที่เคารพ กระผม นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกระบี่ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ด้วยความเคารพต่อท่านกรรมาธิการผู้ที่ชี้แจงเมื่อสักครู่นี้ แต่กระผมยังไม่เห็นด้วยอยู่ ๒ ประการ

ในประการแรกก็คือว่า กระผมไม่สบายใจที่ท่านกรรมาธิการผู้ที่ผมเคารพ และท่านอดีตอธิบดีกรมอัยการได้มีการแปลความในข้อสันนิษฐานวรรคแรกเพียงแค่ในแง่ว่าเป็นข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย เป็นการนำสืบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น และผมคิดว่าด้วยความเชื่อเช่นนี้ด้วยความคิดเช่นนี้จึงทำให้พนักงานสอบสวนก็ดี ศาลก็ดี จำนวนมากละเลยต่อข้อสันนิษฐานที่จะเป็นคุณแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในทางทัณฑวิทยา ผม

คิดว่าน่าที่จะมีเหตุผลในทางทัณฑวิทยาประกอบด้วยก็คือ ผู้ต้องหาแน่นอนครับมีเพียงชั้นเดียวคือชั้นผู้ที่ถูกกล่าวหาในชั้นพนักงานสอบสวน แต่จำเลยมี ๒ ประเภท จำเลย ๒ ประเภทคือ จำเลยที่อยู่ระหว่างพิจารณากับจำเลยที่มีคำพิพากษาลงโทษแล้วมีความผิดแล้ว หรือที่เราเรียกว่านักโทษเด็ดขาด เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าเราไม่จำแนกข้อสันนิษฐานนี้ไว้ให้ชัดเจน เรามีการปฏิบัติต่อจำเลยที่อยู่ระหว่างพิจารณา หรือนักโทษระหว่างพิจารณาเสมือนหนึ่งนักโทษเด็ดขาดบ่อย ๆ เช่นว่า ถ้าเราสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ระหว่างพิจารณาไม่มีความผิด เรือนจำก็ดี ทางทัณฑสถานก็ดี ไม่มีสิทธิหลายอย่างหลายประการที่จะปฏิบัติต่อเขา เช่นขังเดี่ยวไม่ได้ ขังห้องมืดไม่ได้ แต่ถ้าเราไปสันนิษฐานเพียงนี้ว่า นี่คือข้อสันนิษฐานในการพิจารณาความเท่านั้น จะเกิดความเข้าใจไขว้เขว

อีกประการหนึ่งด้วยยึดถือข้อสันนิษฐานเช่นนี้ เพราะฉะนั้นพนักงานสอบสวนมักจะปฏิเสธบ่อย ๆ ว่าในคดีที่ถูกกล่าวหา มีบ่อยครั้งเหลือเกินถ้าผู้ที่ถูกกล่าวหานั้น ได้มีโอกาสนำพยานหลักฐานแสดงต่อพนักงานสอบสวน จะเป็นการชี้ชัดในคดีได้ทันทีเลยว่าเขาไม่ได้กระทำความผิด แต่พนักงานสอบสวนจำนวนมากบอกปัด มักจะนำสืบ รับฟังแต่เฉพาะคำกล่าวหาของผู้กล่าวหาเท่านั้น ไม่ยอมรับฟังของผู้ที่ถูกกล่าวหาเลยโดยถือว่าข้อสันนิษฐานนี้เป็นเพียงวิธีการนำสืบในกระบวนกฎหมายวิธีพิจารณาความเท่านั้น ซึ่งกระผมไม่เห็นด้วยกับท่านกรรมาธิการในข้อชี้แจง

ประการที่ ๒ ด้วยความเคารพในข้อที่ว่าคำว่า อย่างรวดเร็วหรือโดยพลัน กระผมว่าโดยระบอบอาชญาวิทยา ระบอบทัณฑวิทยาของประเทศไทยเราที่มีอยู่ เราต้องยอมรับว่า ทัณฑสถานของเรายังไม่มีความพร้อมตามความมุ่งหมายของระบบทัณฑสถานสากล เรายังมีเรือนจำ เรายังมีทัณฑสถานหลาย ๆ แห่งที่เสมือนหนึ่งนรกบนดิน ผมว่าบุคคลธรรมดาถ้าถูก

ควบคุมไม่ว่าชั้นโรงพักที่ห้องหนึ่งขังกันสัก ๓๐ - ๔๐ คนก็ดี หรือเรือนจำที่ยังขาดความพร้อมที่ปราศจากความสะดวกหลาย ๆ อย่างแก่ผู้ที่ถูกกล่าวหา ถ้าหากว่าไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างรวดเร็วเพียงแค่ ๑ ชั่วโมงในห้องขังในโรงพักบางครั้งก็เหมือนกับว่าตกนรก ๑ ชั่วโมงเหมือนกัน พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้ที่ถูกกล่าวหาในสิ่งที่เป็นการประกันเสรีภาพของเขา ควรที่จะได้รับการกำหนดตามรัฐธรรมนูญ ถ้าหากว่าไม่มีการกำหนดตามรัฐธรรมนูญระเบียบรองรับเพื่อปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านี้ก็ไม่มีอะไรที่เป็นขีดคั่นบังคับก็จะต้องถูกเพิกเฉย ผู้ที่กำหนดไว้ว่าระเบียบไม่ว่าในชั้นพนักงานสอบสวนหรือตำรวจก็ดี โดยอัยการก็ดีมักจะกำหนดตามอำเภอใจ เพื่อความสะดวกในการทำงานของตนเองเท่านั้น เพราะฉะนั้นถ้าเราจะแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในประเทศทั้งที โอกาสนานเหลือเกินที่เราจะมีในฐานะที่รัฐสภาได้มีโอกาสแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อตนเอง เพียงแต่ว่า อย่างรวดเร็ว เพียงแค่ว่า โดยพลัน ให้มีอยู่ในมาตรานี้ด้วย เพื่อส่วนหนึ่งผู้ที่ใช้ดุลพินิจในสิ่งเหล่านี้จะได้มีข้อกำหนดตนเองบ้างว่า จะเพิกเฉย ล่าช้า ละเลย หรือไม่เอาใจใส่ต่อคำร้องขอประกันของคนเหล่านี้ไม่ได้ เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดไว้แล้วว่าจะต้องกระทำโดยพลัน ผู้ที่กำหนดระเบียบ ผู้ที่จะร่างระเบียบเพื่อการนี้ก็จะได้มีกรอบที่บังคับว่า ระเบียบที่จะต้องปฏิบัติเพื่อพิจารณาคำร้องขอประกัน จะต้องมีระเบียบที่กำหนดวันที่ชัดเจน กำหนดระยะเวลาที่ยุติธรรม กำหนดระยะเวลาโดยคำนึงถึงสิทธิสภาพของผู้ที่จะต้องถูกเข้าไปคุมขังอยู่ในทัณฑสถาน ที่เรายังปราศจากความพร้อม ปราศจากมาตรฐานสากลทั้งหลาย เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้ผมขอวิงวอนว่าคณะกรรมาธิการทุกท่านที่นั่งอยู่ ณ ที่นี้ ผมพูดด้วยเหตุด้วยผล พูดด้วยสภาพความเป็นจริงที่ประสบ ประชาชนทั่วประเทศที่ประสบ โรงพักที่เสมือนหนึ่งนรกบนดินยังมีอยู่ทั่วทุกหนทุกแห่ง เรือนจำที่อยู่ในสภาพที่ยังไม่พร้อมทุกหนทุกแห่ง ถ้าท่านจะกรุณาใส่คำว่า อย่างรวดเร็ว หรือ

คำว่า โดยพลัน ไว้ในรัฐธรรมนูญ ผมไม่เห็นว่าจะมีข้อเสียหายใด ๆ แต่จะเป็นข้อที่เป็นคุณประโยชน์แก่ประชาชนผู้ต้องคดีโทษทั่วประเทศ ซึ่งกว่าครึ่งต้องคดีโดยที่ไม่มีความผิด ขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : คุณสุวโรช

นายสุวโรช พะลัง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ชุมพร) : กราบเรียนท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม นายสุวโรช พะลัง สมาชิกรัฐสภา พรรคประชาธิปัตย์ ก็ขออนุญาตกราบเรียนท่านประธานผ่านไปยังคณะกรรมาธิการว่าเพื่อที่จะให้การแปรญัตติของกระผมเองและท่านสมาชิกรัฐสภาซึ่งมีอยู่หลายญัตติให้เป็นญัตติเดียวกัน เพื่อที่จะขอความกรุณาจากคณะกรรมาธิการว่า เรามีเจตนารมณ์อย่างเดียวกัน เติมไปสักหน่อยได้ไหมครับ ตามที่ท่านสมาชิกรัฐสภาคือท่านพิเชษฐ ขออนุญาตที่เอ่ยนามได้ให้ความกรุณาในรายละเอียด หลักการ เหตุผลต่าง ๆ อย่างละเอียดทุกแง่ทุกมุมอยู่แล้ว ผมเองก็ไม่ขออนุญาตที่จะพูดในรายละเอียดเหล่านั้น แต่อยากจะขอประนีประนอมกับทางคณะกรรมาธิการว่า จะขอเติมไปได้ไหมว่าเป็นคำว่า โดยเร็ว โดยผมเองจะขอถอนคำแปรญัตติที่ผมได้สงวนเอาไว้ว่า โดยรวดเร็วทันที นั้นผมขอถอนออก แต่ขอประนีประนอมกับทางคณะกรรมาธิการว่าเติมหลังจากคำว่า ทราบ เป็นว่า โดยเร็ว ต่อลงไปอีกสักหนึ่งคำได้ไหม เพราะว่าก็ไม่ได้ทำให้เนื้อหาสาระของหลักการ เหตุผลในวรรคสามนี้แปรเปลี่ยนไปแต่อย่างใด เพราะฉะนั้นก็อยากจะขอผ่านท่านประธานไปยังคณะกรรมาธิการ ขอบคุณมากครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณชัชวาลย์

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ร้อยเอ็ด) : ท่านประธานที่เคารพ คำแปรญัตติของกระผม นายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล และนายไพศาลนั้น มีเพื่อนสมาชิกรัฐสภาแห่งนี้มีความเห็นสอดคล้องกันเป็นจำนวนมาก แต่กระผมเองไม่เข้าใจเหมือนกันว่าท่านกรรมาธิการนั้นมีความเข้าใจอย่างไร แต่ด้วยความสุจริตใจนั้น ท่านประธาน กระผมมีความเชื่อมั่นว่าท่านกรรมาธิการทั้งหลายที่นั่งอยู่ข้างบนนั้น คงจะมีความรู้สึกและมีความเห็นใจต่อบรรดาปวงชนชาวไทยทั้งหลายที่ไฝ่หาสิทธิและเสรีภาพที่เขามีไม่ค่อยจะมากนัก ท่านเองไม่เคยประสบเกี่ยวกับการถูกดำเนินคดี ถูกแจ้งข้อกล่าวหา ท่านคงจะไม่รู้ว่าความขอกช้ำความเจ็บปวดของผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหานั้นเป็นอย่างไร พี่น้องของเราที่อยู่ในสังคมชนบทอันห่างไกล ถ้าจะพูดง่าย ๆ ก็คืออยู่ไกลปืนเที่ยง ที่หูตาผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมืองไม่สามารถที่จะทอดไปให้ความเห็นใจและให้ความยุติธรรมแก่เขาได้นั้นมีอยู่อย่างมากมายไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แม้แต่ภาคกลางเองก็ตาม หรือแม้แต่กรุงเทพมหานครเองก็ตาม กระบวนการยุติธรรมของเรานั้น โดยหลักการแล้วท่านที่เป็นนักกฎหมายนั้นคงจะเข้าใจ สมเด็จพระราชบิดาของนักกฎหมายไทยนั้นเคยมีพระราชดำรัสอย่างไร จุดประสงค์ของพระองค์ท่านมีความต้องการที่จะให้ความยุติธรรมแก่ปวงชนชาวไทยเพียงใด แต่ว่ากระบวนการต่าง ๆ ของเรานั้นยังไม่อยู่ในรูปแบบที่ถูกต้อง ยังไม่เข้ารูปเข้ารอย การที่จะให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนนั้นขึ้นอยู่กับจิตใจของคน เพราะฉะนั้นจิตใจของคนที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมนั้นก็ยากนักที่จะตรงกัน เพราะฉะนั้นกระผมนายชัชวาลย์ ชมภูแดง นายเจริญ จรรย์โกมล และนายไพศาล จันทรภักดี ตลอดทั้งเพื่อนสมาชิกรัฐสภาแห่งนี้จึงพยายามที่จะย้ำนักย้ำหนา แต่จนบัดนี้ท่านกรรมาธิการก็พยายามที่จะโยกไปโยกมา แก้ไปแก้มาตลอดเวลา ท่านประธานที่เคารพ

บางท่านเคยพยายามอย่างยิ่ง ในการที่จะต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพแก่ปวงชนชาวไทย ท่านลืมแล้วหรือสิ่งที่เราได้ต่อสู้กันมา เมื่อกี้ท่านกรรมาธิการ ขอประทานอภัยท่านสมาชิกรัฐสภาจากจังหวัดกระบี่ ขออภัยที่จะต้องเอ่ยนาม คุณพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล ได้กล่าวถึงคำแปรญัตติของกระผมในวรรคแรก ซึ่งท่านกรรมาธิการได้พยายามชี้แจงว่า มันเป็นเรื่องที่ได้มีการสันนิษฐานไว้แล้วว่า จำเลยไม่มีความผิดข้อสันนิษฐานนั้นอาจจะทำให้บุคคลที่มีอำนาจชี้ขาดเรื่องความยุติธรรมให้ประชาชนนั้น ใช้ดุลพินิจในข้อสันนิษฐานนั้นในอีกทางหนึ่ง หรือไม่ก็ละเว้นในการที่จะใช้ดุลพินิจในทางที่เป็นคุณแก่ผู้ที่เสียเปรียบและด้อยโอกาสที่จะต่อสู้ ท่านประธาน ในลักษณะเช่นนี้เรามาป้องกันกันไว้เลยไม่ดีกว่าหรือที่จะต้องให้มาใช้ดุลพินิจกัน เขียนลงไปให้ชัดเจนเพื่อเป็นหลักประกันแห่งสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยว่า จะมีคงอยู่แล้วบุคคลหรือบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมนั้น จะต้องให้ความยุติธรรมแก่เขาอย่างแท้จริง เขียนไว้แล้วรัฐธรรมนูญนี้จะเสียหายหรือ ท่านประธาน เขียนไว้แล้วกฎหมายนั้นจะเพี้ยนไปหรืออย่างไร เขียนไปแล้วปวงชนชาวไทยนั้น จะไม่ได้รับประโยชน์หรือว่าเสียประโยชน์อย่างไรต้องคิดถึงจุดนี้ สำหรับวรรคสองกระผมก็ได้แปรญัตติให้ว่าคำว่า รวดเร็ว ถ้าหากว่าท่านกรรมาธิการจะไม่ใช้คำว่า รวดเร็ว จะใช้ โดยพลัน กระผมก็ไม่ติดใจ แต่ขอให้มีคำว่า รวดเร็ว หรือ โดยพลัน นี้ลงไป ท่านกรรมาธิการบางท่านนั้นคงประสบด้วยตนเอง ท่านเป็นนักกฎหมายท่านน่าจะจดจำพฤติกรรมหรือประสบการณ์ที่ท่านได้พบเห็นมา จริงอยู่ท่านประธานที่เคารพหลักในการและเงื่อนไขในการที่จะขอประกัน หรือขอปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกันนั้นมีระเบียบ มีขั้นตอน มีหลักที่จะต้องปฏิบัติ มีการแบ่งแยกอำนาจผู้ที่จะมีคำสั่งนั้นได้ มีการกำหนดเรื่องหลักทรัพย์ เกี่ยวกับความเชื่อถือแห่งหลักทรัพย์ ความเชื่อถือของบุคคลที่มาประกัน และความเชื่อถือว่าบุคคลนั้น

เมื่อประกันแล้วจะหลบหนีหรือไม่ มีหลักปฏิบัติจริง แต่ท่านประธานที่เคารพ การที่เราต้องการให้มีคำว่า รวดเร็ว หรือ โดยพลัน นี้ เราป้องกันที่จะไม่ให้มีการล่วงเรื่องนี้ไว้ เพราะในข้อเท็จจริงในทางปฏิบัตินั้นแม้ว่าจะมีหลักประกันที่พร้อมแล้วก็ตาม คดีความผิดนั้นไม่ใช่คดีอุกฉกรรจ์ บางครั้งเป็นคดีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นแต่ยื่นประกันตั้งแต่บ่าย ตลอดทั้งคืนก็ไม่ได้ประกัน นี่คือข้อเท็จจริง บางทีติดๆกันติดตะรางไปเป็นวัน สิทธิเสรีภาพของประชาชน อันนี้ท่านคิดหรือว่าไม่มีค่า คนยากคนจนทุกคนนั้นย่อมมีสิทธิ และมีเสรีภาพ เสรีภาพของเขานั้นเท่าเทียมกันกับมหาเศรษฐีทั้งนั้น คนในชนบทเขาก็อยากมีเสรีภาพ เพราะฉะนั้นท่านประธานที่เคารพ กระผมขอเถอะครับ ท่านกรรมาธิการที่เคารพ ความคิดของกรรมาธิการเป็น ๑๐ คน แต่ความคิดของสมาชิกรัฐสภาแห่งนี้เป็นร้อย ๆ คน ความคิดอันไหนจะถูกต้องกว่ากัน เพราะฉะนั้นต้องคิดในจุดนี้ให้ดีก่อนที่ท่านจะตัดสินใจ และกระผมเองขอเรียกร้องเถอะครับท่าน ไม่เช่นนั้นแล้วท่านกรรมาธิการที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นก็จะต้องไปตอบคำถามของประชาชนในวันพรุ่งนี้ หรือมะรืนนี้เมื่อท่านกลับสู่ภูมิลำเนา ขอให้เป็นไปตามที่บรรดาสมาชิกรัฐสภานี้ได้ขอแปรญัตติไว้เถอะครับท่านประธาน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญกรรมาธิการ

นายจำลอง ครุฑขุนทด (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ ความจริงแล้วความคิดของสมาชิกผู้มีเกียรติ และความคิดของกรรมาธิการไม่ได้แตกต่างกัน ในกรณีที่จะรักษาและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลย หรือผู้ต้องหาในคดีอาญา ทั้งนี้จะเห็นได้ว่ากรรมาธิการได้เพิ่มเติมบทบัญญัติคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเริ่มตั้งแต่มีการออกหมายค้น จับกุม คุมขัง พิจารณาคดี เพราะฉะนั้นกระบวนการในการพิจารณาคดีอาญานั้นมิได้หมายความว่ามีแต่เพียงการขอประกันตัวเท่านั้น กรรมาธิการได้พิจารณาโดย

รอบคอบถึงเหตุ การพิจารณาทั้งหมดจึงไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐ ทวิ ว่าในคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการสอบสวน และการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมด้วย เพราะฉะนั้นทุกเรื่องไม่เฉพาะแต่การประกันเท่านั้นที่ได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อทางปฏิบัติปัจจุบันนั้นมีข้อขัดข้องในการที่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เพื่อจะได้เห็นว่าสภาแห่งนี้มีความรู้สึกหรือมีความคิดต่อแนวปฏิบัติของฝ่ายปฏิบัติอย่างไร ในทำนองเดียวกับการที่เราได้เพิ่มเติมข้อความไว้หลายเรื่องที่มีอยู่แล้ว แล้วบัญญัติให้ชัดเจนขึ้น กรรมาธิการจึงไม่ขัดข้องในการที่จะเพิ่มเติมข้อความคำว่า รวดเร็ว ไว้ตามที่คุณชัชวาลย์ได้แปรญัตติเอาไว้ในวรรคต้น แต่อย่างไรก็ตามในท่อนที่ ๒ ที่เขียนว่า โดยพลัน นั้น ดูจะเป็นการตีความไปได้ว่าต้องสั่งในทันทีทันใดนั้น ซึ่งอาจจะขัดข้องในทางปฏิบัติ ก็จะขอใช้คำว่า รวดเร็ว โดยเร็ว ตามคำแปรญัตติของท่านณรงค์ นิยมไทย ขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : จะให้เติมตรงไหนวรรคสาม จะต้องได้รับการพิจารณาโดยเร็วพลัน เมื่อกรรมาธิการได้แก้ไขเพิ่มเติมคำว่า โดยเร็ว เข้าไปแล้วยังมีท่านสมาชิกท่านใดติดใจต่อการแก้ไขเพิ่มเติมของคณะกรรมาธิการ คุณวิเชียรติดใจ เชิญครับ

นายวิเชียร คันฉ่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ตรัง) : ท่านประธาน ในเมื่อทางฝ่ายคณะกรรมาธิการได้แก้ไขแล้วว่าจริง ๆ กระผมก็ไม่ติดใจ แต่อยากจะให้ทบทวนถ้อยคำหน่อยว่าที่ได้เพิ่มเติมคำว่า รวดเร็ว ลงไปตรงไหน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ถ้าผมเข้าใจไม่ผิดตรงวรรคสามจะอ่านว่า คำขอประกันของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณาโดยเร็ว และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ถูกไหม เชิญ

นายจำลอง ครุฑขุนทด (กรรมาธิการ) : ข้อความทั้งหมดจะเป็นว่าอย่างนี้ คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็ว และจะเรียกหลักประกันจนเกินแก่กรณีมิได้การไม่ให้ประกันจะต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ โดยเฉพาะในกฎหมายและจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็ว

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : มีท่านผู้ใดติดใจไหม เชิญ

นายมานะ คูสกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นครพนม) : ผมขอเรียนถามทางกรรมาธิการ ที่ท่านบอกขอเพิ่มคำว่า โดยเร็ว คำว่า โดยเร็ว จะตีความอย่างไร อย่างในกรณีที่จะต้องแจ้งเกิด เวลาราชการ ๑๖.๓๐ นาฬิกา ถ้าเป็นหกทุ่ม ตีหนึ่ง ตีสอง ก็จะต้องแจ้งโดยเร็วใช่ไหม ขอให้ตอบตรงนี้ด้วย

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญ

นายจำลอง ครุฑขุนทด (กรรมาธิการ) : ท่านประธานความจริงคำว่า โดยเร็ว ก็คือไม่ช้า โดยเร็ว มันชัดเจนอยู่แล้วและโดยปกติอย่างที่ท่านโกเมนได้อธิบายให้ฟัง ปัจจุบันข้อปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะต้องพิจารณาคำขอประกันภายใน ๒๔ ชั่วโมง ส่วนศาลปัจจุบันมีระเบียบอยู่แล้วว่าจะต้องไม่เกิน ๓ ชั่วโมงในวันเดียวกัน จะต้องสั่งภายในวันเดียวกันเพราะฉะนั้นคำว่า โดยเร็ว ก็คือโดยเร็ว

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ท่านสมาชิก โดยที่มาตรานี้กรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว ได้แก้ไขอีกครั้งหนึ่งเป็นที่พอใจของท่านสมาชิกแล้ว ถ้าไม่มีท่านผู้ใดยังติดใจอยู่อีก ผมก็จะได้ไม่ต้องขอมติและที่ประชุมนี้เห็นชอบด้วยกับร่างที่กรรมาธิการได้แก้ไข เมื่อไม่มีใครติดใจก็ถือเป็นอย่างนั้น ต่อไปเชิญท่านเลขาธิการ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่แทนเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร) : มาตรา ๓๐ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติขอสงวน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณชัชวาลย์

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ร้อยเอ็ด) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ชัชวาลย์ ชมภูแดง จากจังหวัดร้อยเอ็ด พรรคชาติไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา จริง ๆ แล้วกระผมเองก็ไม่อยากจะอภิปรายแต่จำเป็นที่จะต้องอภิปรายเพราะว่าการแปรญัตตินั้น ผมได้แปรญัตติร่วมกับคุณเจริญ จรรย์โกมล จากชัยภูมิ และคุณไพศาล จันทรภักดี ที่พูดตั้งแต่เบื้องต้นว่าไม่อยากอภิปรายอะไรมากนัก นั่นก็เพราะว่าท่านกรรมาธิการทั้งหลายนั้นได้แก้ตามคำขอแปรญัตติของกระผมไปเกือบหมด แต่มีอยู่นิดหนึ่งที่ท่านกรรมาธิการไม่ได้แก้คือเกี่ยวกับเรื่องเงื่อนไขในการจับกุมคุมขังหรือการขอตรวจค้นเคหสถาน ซึ่งกระผมเองนั้นได้ขอแปรญัตติ สาระสำคัญก็คือว่าจะต้องมีหมายศาล ซึ่งในเรื่องจับกุมคุมขังนี้บางทีหมายนั้นอาจจะไม่ใช่เป็นหมายศาล อาจจะเป็นหมายจากเจ้าพนักงานสอบสวนตามวิธีพิจารณาความอาญา แต่เนื่องจากว่าจากประสบการณ์ในการทำงานทางด้านกฎหมายของกระผมนั้น กระผมอยากจะขอกราบเรียนท่านประธานว่าบางครั้งนั้นหมายของเจ้าพนักงานสอบสวนที่ออกไปทำงานจับกุมคุมขังผู้ที่ต้องสงสัยนั้น มีความผิดพลาดอยู่เรื่อย ผิดพลาดอย่างไรท่านประธาน บางทีจับแล้วก็ต้องปล่อยเขาไป เพราะว่าไม่มีพยานหลักฐาน ไม่มีพยานวัตถุพอที่จะนำเสนอพนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อศาลได้ บางทีจับแล้วก็ยังไม่ทราบว่าจะตั้งข้อหาอะไรอย่างที่กระผมได้กราบเรียนท่านประธานไว้ตั้งแต่เบื้องต้นในมาตรา ๒๕ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นก็คือสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้สูญไปแล้ว ความเสียหายได้เกิดขึ้นแล้วเมื่อเขาได้ถูกจับกุม บางครั้งเมื่อถูกจับนั้นปรากฏว่าสื่อมวลชนได้เผยแพร่ข่าวออกไปทั่วประเทศแล้ว เกียรติยศและชื่อเสียงของเขาได้หายไปแล้วท่านประธาน ยากจะเรียกกลับมาได้ ท่านประธานที่เคารพ เพื่อให้การจับกุมหรือการตรวจค้นต่าง ๆ นั้น ให้เจ้าพนักงานสอบสวนนั้นได้มี

การคิด และพิจารณาให้ถ่องแท้ ให้มีการสืบสวนและสอบสวนหาพยานหลักฐานให้ดีเสียก่อน ก่อนดำเนินการ เพราะฉะนั้นกระผมจึงบอกว่าการออกหมายต่าง ๆ นั้นจะต้องให้ขออำนาจจากศาล เอาละครับท่านประธาน มาถึงตอนนี้ท่านกรรมาธิการอาจจะเถียงกระผมอีก อ้างวิธีพิจารณาความอาญา เขาไม่ได้ให้อำนาจไว้อย่างนั้น กระผมก็อยากจะขอกราบเรียนว่าวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายย่อย กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายหลัก เป็นบรรทัดฐาน เป็นกติกาในการปกครองประเทศ เมื่อเห็นกฎหมายใดไม่เป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเราก็ไปแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายนั้นให้สอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญเสียในภายหลัง ก็ย่อมกระทำได้ ทำไมกระผมอยากจะขอกราบเรียนว่าต้องขอหมายศาล เพราะการที่ศาลจะออกหมายให้เจ้าพนักงานสอบสวนไปทำการจับกุมคุมขัง หรือตรวจค้นใครนั้น เคหสถานของใครนั้นศาลจะต้องมีการสอบสวนเสียก่อน ไต่สวนเสียก่อนจึงจะออกหมายนั้นให้ เกิดความละเอียดลออเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนหลักของเสรีภาพได้มากยิ่งขึ้น หลักประกันของเสรีภาพของประชาชนนั้นก็จะมีมากขึ้น ท่านประธานที่เคารพ อาจจะมีคำถามจากท่านกรรมาธิการถามกลับมาว่า แล้วกรณีที่บอกว่าความผิดซึ่งหน้าว่าอย่างไร นี่แหละท่านประธานที่เคารพเป็นช่องโหว่ที่เจ้าพนักงานสอบสวนใช้อำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมาย ก่อให้เกิดการสูญเสียหรือละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไทย ซึ่งถ้าหากมีศาลปกครองเกิดขึ้นก็คงจะมีการฟ้องเรียกค่าเสียหายกันอย่างมากมาย เพราะจะดำเนินการจับกุมคุมขังและตรวจค้นเคหสถานแต่ละทีท่านก็บอกว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า ล่าช้าไม่ได้จำเป็นจะต้องเข้าไปตรวจค้น ในลักษณะเช่นนี้เป็นข้ออ้างเปิดโอกาสให้ใช้อำนาจกันมากเกินไป เมื่อเราจะให้สิทธิและเสรีภาพประชาชน เราก็ต้องมาพูดกันให้กว้างขวาง ให้ชัดเจน เราเรียกร้องกันมานานแล้วเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เมื่อเรียกร้องก็ต้องมาทำกันให้

ชัดเจนลงไป ท่านอาจจะบอกว่าถ้าทำอย่างนั้นจะเกิดความยุ่งยาก ถ้ายุ่งยากเพื่อให้ประชาชนคนไทยมีสิทธิและเสรีภาพท่านจะกลัวความยุ่งยากอีกหรือ ก็ต้องแก้ เราต่อสู้เพื่อสิทธิและเสรีภาพนั้น สูญเสียชีวิตและเลือดเนื้อของประชาชนมามากแล้ว เราทำไมจะต้องมาเสียดายเวลาทำไมเราจะต้องมากลัวกับความยุ่งยากที่จะไปแก้ไขกฎหมายอื่น ท่านประธานที่เคารพ ความผิดซึ่งหน้าทำให้เข้าไปตรวจค้นเคหสถาน หรือให้เจ้าพนักงานสอบสวนออกหมายจับไปตรวจค้นเคหสถานนี่เอง มีการยัดความผิดให้กับประชาชนอยู่มากมายบางทีตรวจไปตรวจมาไม่เจออะไร ก็ลูกปืนหล่นอยู่ในบ้านเขา ๑ ลูก ตรวจไปตรวจมาเจอยาม้าหล่นอยู่ ๑ กล่อง ตรวจไปตรวจมาเจอเฮโรอีนบ้าง ตรวจไปตรวจมาเจอสารพัดที่จะเจอ ทิ้งไว้ในบ้านเขาท่านประธานแล้วก็ตั้งข้อหาเขาทำให้เขาต้องถูกจับกุม ต้องเกิดความเสียหาย ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ครอบครัว เสรีภาพของเขาสูญเสียไป ยิ่งคนยากคนจนท่านประธาน ระบบของกระบวนการยุติธรรมของไทยนั้น บอกว่าจะต้องประกันด้วยหลักทรัพย์ แล้วคนจนจะเอาหลักทรัพย์ที่ไหนไปประกัน เสร็จแล้วเราแก้กฎหมายให้ตัวบุคคลประกันได้ ตัวบุคคลประกันได้, คนที่ไม่มีญาติพี่น้อง คนยากคนจนเขาจะหาข้าราชการที่ไหนมาประกัน แล้วผู้แทนราษฎรเราหรือสมาชิกวุฒิสภาเราจะไปประกัน บางทีก็ประกันตัวเองแล้ว ส.ส. พวกเราหลายคนที่ไม่สามารถไปประกันประชาชนได้ทั้ง ๆ ที่อยากจะประกัน แต่เราไม่สามารถประกันได้ เพราะเราประกันตัวเอง เนื่องจากว่าเอกสิทธิ์ทั้งหลายในสภาเราไม่มี ถูกฟ้องกันระนาวไปหมดเสร็จแล้วต้องวิ่งประกันตัว บางทีหลักทรัพย์ประกันตัวโดนหลายคดีไม่พอ ต้องหาเพื่อนไปประกันตัวเองอีก นี่คือปัญหา เพราะฉะนั้นท่านประธานที่เคารพ ไม่อยากจะอภิปราย แต่จำเป็นต้องพูด พูดเพื่อให้กรรมาธิการทั้งหลายที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่างจังหวัดรู้ไว้ หรือว่าจังหวัดของท่านไม่มีพฤติกรรมแบบนี้จังหวัดของท่านไม่มีหรือ

อย่างไร ที่ประชาชนต้องได้รับความเดือดร้อนจากการจับกุมคุมขัง จากการตรวจค้นเคหสถานของบุคคลทางด้านกระบวนการยุติธรรม ลองไปตอบประชาชนดูสิว่ามีหรือไม่มี ผมบอกว่าเรื่องเหล่านี้ยากที่จะตอบ เพราะตอบไม่ไหว มีมากเกินไป ท่านประธานที่เคารพ ที่กระผมและคณะแปรญัตติมานี้ก็เพียงเพื่อต้องการให้เราได้สิทธิและเสรีภาพไปสู่ประชาชน และต้องการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่แต่พูดว่าเรารักและหวงแหนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเท่านั้น ขอบพระคุณมากครับท่านประธาน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญครับ

นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กรุงเทพมหานคร) : กราบเรียนท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ท่านประธานที่เคารพ กระผมยังไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับถ้อยคำ และความหมายที่ทางท่านกรรมาธิการได้บัญญัติไว้ในวรรคสองของมาตรา ๓๐ ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมคือในวรรคสองท่านกรรมาธิการได้บัญญัติไว้ว่า การจับกุมคุมขังหรือตรวจค้นบุคคลไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแต่ผู้ถูกจับกุมหรือถูกตรวจค้นจะต้องได้รับแจ้งข้อหาหรือเหตุ และรายละเอียดตามสมควร ในการที่ถูกจับกุมหรือถูกตรวจค้นโดยไม่ชักช้า และผู้ถูกคุมขังย่อมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัวได้ โดยเฉพาะในคำที่ว่า โดยไม่ชักช้า คือการได้รับแจ้งข้อหาโดยไม่ชักช้านั้น กระผมยังไม่เห็นด้วย น่าจะเป็นโดยพลัน กระผมจะกราบเรียนเหตุผลว่า ในปัจจุบันนี้ประชาชนทั้งหลายกลัวตำรวจ โดยเฉพาะข่าวที่ว่า ตำรวจอุ้มไป คำว่า อุ้มไป นั้น ก็คือการเอาไปโดยไม่แจ้งข้อหา แล้วก็ไม่ได้เอาไปไว้ที่สถานีตำรวจ เอาไปไว้ที่ไหนก็

ไม่ทราบไม่แจ้งข้อหา หรือบางท่านอาจจะเจอปัญหาที่ว่า มีเจ้าหน้าที่ตำรวจขอเชิญตัวไปสถานีตำรวจ ถามว่าข้อหาอะไร เขาก็ไม่แจ้งข้อหา บอกไปที่สถานีตำรวจแล้วรู้เอง อย่างนี้เป็นปัญหาสำหรับประชาชน เพราะว่าในรัฐธรรมนูญเขียนไว้ว่าจะต้องได้รับแจ้งข้อหาโดยไม่ชักช้า ไม่ใช่แจ้งข้อหาก่อนแล้วถึงเชิญตัวไป หมายถึงว่าเชิญตัวไปก่อน แล้วค่อยแจ้งข้อหา ปัญหาอย่างนี้ทำให้ประชาชนหมดสิทธิเสรีภาพในทางร่างกาย ท่านประธานที่เคารพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๘๗ วรรคสาม ได้บัญญัติไว้ว่า ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ถูกจับมาศาลรวมเข้าในเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนั้นด้วย ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นจะยืดเวลากว่าสี่สิบแปดชั่วโมงก็ได้เท่าเหตุจำเป็น แต่มิให้เกินเจ็ดวัน นี่ก็หมายความว่า ถูกเชิญตัวไปถึงสถานีตำรวจ เขามีสิทธิที่จะขังไว้ อย่างน้อย ๆ ก็ ๔๘ ชั่วโมง โดยไม่แจ้งข้อหาก็ได้ บอกว่าทำการสอบสวนก่อน แต่ไม่บอกข้อหา หรือกรณีที่สอบสวนแล้วบอกว่า มีเหตุจำเป็นที่จะต้องสอบสวนต่อไปถึง๗ วัน แล้วค่อยไปฝากขังที่ศาล บางทีสอบไปแล้ว ๕ - ๖ วันบอกว่า ไม่มีข้อหาปล่อยตัวไป อย่างนี้มีนะครับ เมื่อเป็นอย่างนี้แล้วประชาชนทั้งหลายจะมีสิทธิเสรีภาพได้อย่างไร และในมาตรา ๘๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้อีก ในกรณีที่ว่าถ้าเกิดถูกเชิญตัวไปแล้วเราไม่ไป ผลตามมาอย่างไร มาตรา ๘๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบอกว่า ในการจับนั้น เจ้าพนักงานหรือราษฎร ซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พร้อมด้วยผู้จับแต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป วรรคถัดมาบอกว่า ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนี หรือพยายามจะหลบหนี

ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธี หรือความป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับผู้นั้น ในกรณีที่ตำรวจมาเชิญแล้วเราบอกว่า เราไม่ไป เพราะไม่ทราบข้อหา เขาสามารถที่จะใส่กุญแจมือจับตัวไปโรงพักได้ อย่างนี้แหละครับเมื่อเกิดปัญหาอย่างนี้กระผมจึงอยากจะกราบเรียนว่า กระผมยังมีความเห็นว่า ถ้าหากว่าเราแก้ถ้อยคำเพียงเล็กน้อยในวรรคสองของมาตรา ๓๐ นี้ เป็นว่า"การจับกุม คุมขัง หรือตรวจค้นบุคคลไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ผู้ถูกจับกุมหรือถูกตรวจค้นจะต้องได้รับแจ้งข้อหา หรือเหตุและรายละเอียดตามสมควรในการที่ถูกจับกุมหรือถูกตรวจค้นโดยพลัน แก้จาก โดยไม่ชักช้า เป็น โดยพลัน ผมขอแก้ไขคำเดียวจาก ไม่ชักช้า เป็น โดยพลัน และผู้ถูกคุมขังย่อมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัวได้ อันนี้ต้องกราบเรียนท่านสมาชิกทั้งหลายรวมทั้งท่านกรรมาธิการว่า ในสิ่งที่กระผมขอให้ท่านแก้ไขนั้น ไม่ได้เป็นสิ่งที่แก้ไขมากเลย แต่เพื่อคุ้มครองเสรีภาพในทางร่างกายของประชาชน เพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน หวังว่าทางท่านสมาชิกและท่านกรรมาธิการที่เคารพ จะได้กรุณาแก้ไขตามที่กระผมได้กราบเรียน กระผมขอขอบคุณ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณเรวัต

นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาญจนบุรี) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดกาญจนบุรี พรรคชาติไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ท่านประธานในมาตรา ๓๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในร่างกาย การจับกุมคุมขังหรือตรวจค้นตัวบุคคลไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ความจริงตรงนี้พอแล้วท่านประธาน สมบูรณ์แบบเพียงพอเลย ไม่จำเป็นต้องไปใส่ให้มากมาย เหมือนกับว่าใส่แล้วไปบรรยาย ไป

บรรยายกฎหมายฉบับนี้อีกผมไม่เข้าใจจริง ๆ ว่าทำไมต้องไปใส่อย่างนี้ จริง ๆ แล้วถ้าใส่แค่นี้ท่านประธานทำให้เจ้าหน้าที่ที่เขาจะไปจับกุมหรือไปตรวจค้นก็ต้องระมัดระวังตัวอยู่แล้ว ไม่ใช่ผู้ ๆ ไปตรวจค้นได้ จะไปตรวจค้นจะต้องมีหมายไป จะต้องมีข้อกล่าวหาไป ตรงนี้สมบูรณ์แบบอยู่แล้วไปเติมทำไมตรงนี้ เติมทำไม ทีนี้มาเติมข้อความอีกอันหนึ่งตอนท้ายในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคล ผู้ถูกคุมขังเองก็ดี พนักงานอัยการก็ดี บุคคลอื่นใดหรือประโยชน์ของผู้ถูกคุมขังก็ดี มีสิทธิร้องขอต่อศาลท้องที่ซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาว่าการคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีคำร้องเช่นว่านี้ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูลศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้ถูกคุมขังแสดงให้เป็นที่พอใจของศาล ไม่ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมายก็ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้คุมขังไว้ทันที ตรงนี้ละครับท่านประธานแล้วสั่งปล่อยไปทันทีไม่มีความผิดเลย ทำไมไม่ให้ชดใช้ค่าเสียหาย ปล่อยตัวไปเฉย ๆ ไปคุมขังเขาโดยที่เขาไม่มีความผิดอย่างนี้เป็นต้นครับ น่าจะต้องมีการลงโทษชดใช้เขาด้วย ถ้าจะให้ความเป็นธรรมนะครับ ขอให้ท่านกรรมาธิการได้โปรดชี้แจงด้วย ขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญกรรมาธิการครับ

นายจำลอง ครุฑขุนทด (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผมขอกราบเรียนชี้แจงข้อซักถามของท่านสมาชิก

ประการแรก เกี่ยวกับกรณีที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติจากจังหวัดร้อยเอ็ด คือท่านชัชวาลย์มีความเห็นว่า ก่อนที่จะมีการจับกุมควรจะมีกระบวนการไต่สวนหรือให้ศาลออกหมายในการค้นก็ดี หมายจับก็ดีนั้น กระผมขอกราบเรียนว่าในทางความเป็นจริงแล้วนั้น เราจะเขียนในรายละเอียดลงไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทไว้ทุกเรื่องเพื่อแก้ปัญหาในทางปฏิบัติทุกเรื่องก็คงไม่ได้ แต่เราจะกำหนดบทกว้าง ๆ เอาไว้เพื่อคุ้มครอง

สิทธิและเสรีภาพตามสมควร ที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเป็นไปได้เพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นคนส่วนรวมซึ่งถูกกระทำผิดหรือถูกละเมิดด้วยมิได้คำนึงถึงแต่เฉพาะผู้ต้องหาหรือจำเลยที่กระทำความผิดเท่านั้น เพราะฉะนั้นในการกำหนดบทบัญญัติในมาตรานี้ จึงคำนึงถึงบทบัญญัติที่จะคุ้มครองสิทธิรวมกันทั้งส่วนใหญ่ที่เป็นผู้เสียหายแล้วก็จำเลย ในเรื่องที่จะต้องให้มีการไต่สวนก่อนนั้นกรรมาธิการได้พิจารณาแล้วเห็นว่า บางเรื่องในทางปฏิบัติในทางคดีอาญาของประเทศเรา กระบวนการสอบสวนนั้นเป็นระบบกล่าวหามิใช่ระบบไต่สวน การที่เราจะมีการไต่สวนก่อนที่จะออกหมายจับผู้ใดหรือออกหมายค้นผู้ใดนั้น ที่จะต้องให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนแล้วเสนอพนักงานอัยการให้ศาลไต่สวนก่อนมีคำสั่งให้ออกหมายจับ ถ้ากระทำในเช่นนี้แล้วอย่างที่ท่านเรวัตได้กรุณาให้คำชี้แจงเมื่อสักครู่ว่า การจับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องปฏิบัติในปัจจุบันทันด่วน เพื่อจะได้ผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้กระทำความผิดมาลงโทษนั้นในอนาคตจะเป็นปัญหาอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม กรรมาธิการก็ได้คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพจึงได้กำหนดไว้ตามสมควรว่า ในการจับนั้นนอกเหนือจากการที่จะต้องออกหมายจับหรือมีเหตุจับเหตุค้นตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ก็จะต้องดำเนินการตามบทกฎหมายนั้นแต่ต้องกระทำโดยรวดเร็วโดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกจับกุม และให้มีการปรึกษาทนายความได้ด้วย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งผู้ที่ถูกจับกุมและผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ เพราะฉะนั้นกรรมาธิการจึงได้ใส่เฉพาะข้อความตอนนี้ไว้

ส่วนในประเด็นของท่านสมพงษ์นั้น ที่ว่าจะให้เปลี่ยนถ้อยคำไว้ว่าไม่ชักช้า หรือ โดยพลัน ก็คงจะต้องให้คำจำกัดความคล้ายคลึงกัน แต่การที่ดำเนินการโดยพลันนั้น ดูจะเป็นการรวดเร็วหรือทางปฏิบัติอาจจะไม่ได้เป็นปัญหาในทางที่เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบ เพราะฉะนั้นเราถึงกำหนดไว้อย่างที่จะพอปฏิบัติได้ว่าโดยมิชักช้า

ส่วนอีกประเด็นหนึ่งที่เป็นประเด็นสุดท้าย ก็คือว่าค่าชดใช้ตามที่ท่านเรวัตว่า หมายความว่าถ้าหากผู้ถูกจับกุมแล้วถูกปล่อยตัวโดยมิได้กระทำความผิดนั้น กรรมาธิการได้คำนึงถึงจุดนี้อย่างยิ่ง และได้บัญญัติบทบัญญัตินี้ไว้แล้วในมาตรา ๗๒ วรรคท้าย ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ถูกจับกุมแล้วต่อมาถูกขังอยู่ในระหว่างพิจารณา หรือในระหว่างสอบสวนภายหลังมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ไม่ได้กระทำความผิดหรือมีคำสั่งไม่ฟ้องโดยเหตุที่ไม่ได้กระทำความผิดแล้ว เราจะต้องชดใช้ค่าเสียหายให้ด้วย กรรมาธิการได้บัญญัติไว้แล้ว ขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณเจริญครับ

นายเจริญ จรรย์โกมล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ชัยภูมิ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม เจริญ จรรย์โกมล สมาชิกรัฐสภา ที่ผมได้ยกมือแต่ท่านประธานไม่ได้ชี้ ผมขอความกรุณาท่านประธานนิดหนึ่ง ขอแสดงความคิดเห็นเพราะว่าผมเป็นผู้สงวนคำแปรญัตติไว้ร่วมกับคุณชัชวาลย์ ชมภูแดง ในถ้อยคำเนื้อหาของที่กระผมร่วมกับท่านสมาชิกได้ขอสงวนไว้ก็คือว่า การจับกุมก็ดี การคุมขังก็ดี หรือการตรวจค้นในเคหสถานจะต้องแสดงหมายศาล ทั้งนี้ทั้งนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องการค้นหรือการควบคุมแต่ประการใด แต่เป็นการที่จะรับรองสิทธิเสรีภาพชื่อเสียงเกียรติยศของประชาชนโดยส่วนรวมเหมือนกัน ทั้งนี้ก็เพราะว่าถ้าหากบุคคลคนใดคนหนึ่งนั้น ได้ถูกเจ้าพนักงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเองนั้นได้เข้าไปกระทำการตรวจค้น ค้นในเคหสถานนั้น แต่สิ่งที่ปรากฏต่อสาธารณชน ก็คือว่าในส่วนหนึ่งคนก็ได้มองไปว่าบุคคลคนนี้เป็นผู้ต้องหาหรือถูกตกเป็นผู้ต้องหาหรือกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งที่ความจริงแล้วยังไม่มีการพิสูจน์ในชั้นศาล อันนี้ก็เป็นเหตุผลประการหนึ่ง

ประการที่ ๒ อย่างที่ท่านชัชวาลย์ ชมภูแดง ได้ชี้แจงต่อท่านประธานไปก็คือว่า ปัจจุบันมีหลายสิ่งหลายอย่างซึ่งก่อในทางที่ไม่สุจริตก็คือ

การเข้าไปตรวจค้นของเจ้าพนักงานของรัฐนั้น จะมีอะไรที่แสดงความบริสุทธิ์ให้ชัดเจน ถ้าเราไม่ใช้อำนาจของศาลเป็นเครื่องที่จะพิจารณากลั่นกรองก่อน ผมขอความกรุณาท่านประธานก็คือ กระผมเองนั้นเคยว่าความมาหลายคดี แต่มีอยู่คดีหนึ่งนั้นเป็นสิ่งที่น่ารันทดใจอย่างมากก็คือ จากข้อเท็จจริงปรากฏในทางศาลก็คือว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นได้เข้าไปทำการตรวจค้นในเคหสถานเสร็จเรียบร้อยก็ตั้งข้อหาว่ามียาเสพย์ติดในครอบครองและเพื่อจำหน่าย แต่ในข้อเท็จจริงในการพิสูจน์ชั้นศาลนั้นทางพนักงานสอบสวนไม่สามารถยืนยันในข้อเท็จจริงนี้ได้ว่า มีการจับกุมและมียาเสพย์ติดในเคหสถานได้ แต่สิ่งที่เขาเสียหายเกิดขึ้นนั้นใครเป็นผู้รับผิดชอบฉะนั้นที่ผมและท่านชัชวาลย์ ชมภูแดง ได้กราบเรียนต่อท่านประธานนั้นก็เพียงแต่ขอความกรุณาทางท่านกรรมาธิการว่า การจับกุมก็ดี การคุมขังก็ดี หรือการตรวจค้นในเคหสถาน เราขอใช้อำนาจศาลหรือหมายศาลได้หรือไม่เพียงใดขอความกรุณา ท่านประธาน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณสมพงษ์

นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กรุงเทพมหานคร) : กราบเรียนท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม นายสมพงษ์ สู่ศุภอรรถ เมื่อสักครู่นี้ที่กระผมได้ขอแก้ไขถ้อยคำไป ท่านกรรมาธิการจำลองได้กรุณาตอบมานั้น กระผมก็ยังเห็นว่าที่กระผมแก้ไขเป็นว่า ผู้ถูกตรวจค้นจะต้องได้รับการแจ้งข้อหา ซึ่งเดิมใช้คำว่า โดยไม่ชักช้า แก้เป็น โดยพลัน ท่านก็บอกว่า อาจจะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้ที่จับกุมนั้นไม่สามารถกระทำได้ อาจจะเข้าข้อหาว่าปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ ถ้าอย่างนั้นแล้ว คำว่า โดยไม่ชักช้าเมื่อเทียบอัตราความเร็ว ถ้าโดยพลันหมายถึง ทันที ถ้าโดยเร็วก็คือ เร็ว ถ้าโดยไม่ชักช้า ก็ช้ากว่าเร็ว เพราะฉะนั้นกระผมขอต่อรองเอากลาง ๆ ได้ไหมครับ โดยไม่ชักช้านั้นแก้เป็น โดยเร็ว ไม่ชักช้าอาจจะบอกว่า ๗ วันก็เรียกว่าไม่ช้าแล้ว แต่ถ้าเร็วมันอาจจะหมายถึงว่าใน ๒๔ ชั่วโมง

แล้ว คนไทย ๙๖ เปอร์เซ็นต์นับถือพุทธศาสนามุสลิม ๓ เปอร์เซ็นต์ คริสต์ ๐.๖ เปอร์เซ็นต์ ฮินดู .๑ เปอร์เซ็นต์ เทียบแล้วเห็นได้ว่าคนไทยเกือบทั้งประเทศนับถือพุทธศาสนา แล้วไปดูซีกของประเทศอื่นนอกจากชาวพุทธ อย่างในกลุ่มของประเทศอิสลาม ๖๐ กว่าประเทศทั่วโลก ส่วนใหญ่บัญญัติให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ บางประเทศยังเรียกว่าเป็นรัฐอิสลามก็มีอย่างมาเลเซียใกล้ ๆ เรานี่ครับท่านประธานประชากรมุสลิม ๔๖ เปอร์เซ็นต์ เขาก็บัญญัติอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติอย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นการจะบัญญัติคำว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติซึ่งหลายฝ่ายวิตกกังวล หลายคนวิตกกังวลว่าจะทำให้เกิดการแตกแยกในชาติ กระผมกราบเรียนว่าไม่น่าจะมีปัญหา และการเคลื่อนไหวของพี่น้องชาวพุทธทั่วประเทศหลายเดือนที่ผ่านมา กระผมประทานอนุญาตกราบเรียนท่านสมาชิกรัฐสภาหลายท่านอาจจะไม่สบายใจ เพราะมีองค์กรต่าง ๆ ประมาณ ๒,๐๐๐ กว่าองค์กร ร่วมด้วยสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย พุทธสมาคม ยุวพุทธสมาคม และองค์กรต่าง ๆ ทั่วประเทศ ๒,๐๐๐ เกือบ ๓,๐๐๐ องค์กรมีการจัดสัมมนา มีการร่างปฏิญญาชาวพุทธ มีการเรียกร้องให้บัญญัติคำว่า พุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติได้ เราทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ มีเจตนาดีต่อบ้านต่อเมือง และทำด้วยสันติวิธีตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้นเวลานี้มีประชาชนชาวพุทธทั่วประเทศ ได้เขียนจดหมายถึงกรรมาธิการการศาสนาเกือบ ๒ ล้านฉบับ ๒ ล้านคน เรียกร้องให้มีการบัญญัติคำว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ นอกจากนั้นก็ยังมีพระสงฆ์เกือบ ๑๐๐,๐๐๐ องค์ ซึ่งจากที่มีอยู่ ๔๐๐,๐๐๐ องค์เกือบ ๕๐๐,๐๐๐ องค์ทั่วประเทศ เรียกร้องให้มีการบัญญัติคำว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติในรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมฉบับปัจจุบัน แล้วเวลานี้เอกสารก็มีพร้อม ผมขอประทานกราบเรียน ผมดีใจมากวันที่มีการจัดสัมมนาเมื่อวันจันทร์ที่แล้ว ท่านประธานรัฐสภาท่านปัจจุบัน ท่านได้ให้เกียรติเป็นประธานเปิดการประชุม

เพราะฉะนั้นผมขอใช้ถ้อยคำตรงนี้ว่า แก้ไขคำว่า โดยไม่ชักช้า ของท่านกรรมาธิการเป็นโดยเร็ว เพื่อที่ให้สอดคล้องกับมาตรา ๒๕ ที่ท่านได้แก้ไขว่า โดยเร็ว คิดว่าท่านกรรมาธิการคงจะอนุโลมตาม ขอขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญครับ

นายอลงกรณ์ พลบุตร (กรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานรัฐสภา ท่านสมาชิกรัฐสภาผู้ทรงเกียรติ กระผม อลงกรณ์ พลบุตร กรรมาธิการ ใคร่ขอเรียนชี้แจงในนามกรรมาธิการต่อท่านสมาชิกรัฐสภาในประเด็นที่ยังติดใจอยู่ โดยเฉพาะในกรณีเรื่องการออกหมายค้นหรือการตรวจค้นในเคหสถาน ซึ่งท่านเลขานุการคณะกรรมาธิการได้เรียนชี้แจงหลักการที่สำคัญก็คือว่า ในบทบัญญัติในมาตรา ๓๐ นี้นั้น โดยแท้ที่จริงแล้วก็เป็นบทบัญญัติที่อนุวัตตามหลักเกณฑ์พื้นฐานในมาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ ซึ่งเป็นการประกันคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน จนกระทั่งไปจบเอาในมาตรา ๔๘ เพราะฉะนั้นในมาตราที่ครอบคลุมเหล่านี้นั่นก็มีอยู่ในมาตรานี้ด้วย ประเด็นที่ท่านสมาชิกรัฐสภาได้ตั้งข้อสังเกตนั้นเป็นเรื่องที่เป็นจริงในทางปฏิบัติ แต่ขณะเดียวกันการบัญญัติในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายหลักนั้น เราไม่สามารถที่จะจับลงไปถึงในรายละเอียดได้ นอกเหนือจากการที่จะไปแก้ไขในกฎหมายที่รองลงไปในรายละเอียด ขณะเดียวกันโดยหลักแล้วก็จะต้องสร้างดุลภาพความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในร่างกาย ซึ่งเป็นสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติขั้นพื้นฐาน ขณะเดียวกันก็จะต้องไม่ยอมให้เสียประโยชน์ต่อการคุ้มครองความสงบสุขของบ้านเมืองอันเกิดจากการกระทำของผู้กระทำผิด เพราะฉะนั้นในชั้นกรรมาธิการจึงได้มีการพิจารณาโดยรอบคอบโดยละเอียดว่าในประเด็นดังกล่าวนี้มีหลายกรณี ที่ไม่สามารถที่จะดำเนินการบัญญัติไว้ หรือถ้าบัญญัติไว้ก็ต้องมีข้อยกเว้น มีวรรคหนึ่งแล้วก็ข้อยกเว้นในวรรคสอง จึงได้กำหนดไว้อย่างนี้ ยกตัวอย่าง เช่นในกรณีที่

เจ้าพนักงานตำรวจนั้นไปดักจับโจรผู้ร้ายซึ่งเข้าใจว่าจะหลบหนีมาอยู่อาศัยในบ้านดังกล่าว ถ้าหากว่าต้องไปรอกระบวนการไต่สวนเสียก่อนนั้นก็คงไม่ทันการณ์ หรือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานในยามวิกาลจะไปให้ศาลไต่สวนก็คงจะไม่สามารถกระทำได้โดยสะดวก หรือในกรณีที่จับบ่อนการพนันถ้ารอว่าจะต้องเข้าไปตรวจค้นไปบุกจับผู้กระทำผิด หรือผู้ถูกกล่าวหาแล้วจะต้องมีการไปขอใช้กระบวนการไต่สวนในชั้นศาลเพื่อออกหมายนั้น ก็คงไม่สามารถจะดำเนินการป้องปรามในลักษณะการกระทำผิดดังกล่าวได้ จริง ๆ แล้วก็ยังมีอีกหลายเหตุหลายผลที่กรรมาธิการได้พิจารณากัน แต่ทั้งนี้โดยหลักใหญ่แล้วเข้าใจในเจตนารมณ์ที่ท่านสมาชิกรัฐสภาได้ห่วงใยในสิทธิเสรีภาพของประชาชน และกรรมาธิการก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมดังที่ท่านสมาชิกคงได้เห็นในมาตราต่าง ๆ ระหว่างมาตรา ๒๔ ถึงมาตรา ๔๘ ว่าเราได้พยายามที่จะลงไปในรายละเอียดเท่าที่แนวทางการบัญญัติกฎหมายรัฐธรรมนูญจะให้โอกาสเราทำ เพราะฉะนั้นในประเด็นนี้ใคร่ขอเรียนชี้แจงท่านประธานผ่านไปถึงท่านสมาชิกรัฐสภาครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ที่เขาต่อรองว่าจะเอาโดยเร็วอันนั้นว่าอย่างไร เชิญครับ

นายจำลอง ครุฑขุนทด (กรรมาธิการ) : ท่านประธานครับ ความจริงกรรมาธิการก็ได้พิจารณาเรื่องนี้อย่างละเอียด แล้วก็โดยไม่จำเป็นแล้วเราก็จะไม่ใส่ถ้อยคำที่แตกต่างกันไว้ แต่เหตุผลที่กรรมาธิการได้ใส่ถ้อยคำที่บางแห่งเป็น รวดเร็ว บางแห่งเป็น โดยเร็ว หรือบางแห่งเป็น โดยมิชักช้า นั้น เนื่องจากมีขั้นตอนในการปฏิบัติแตกต่างกัน ในกรณีที่ถูกจับซึ่งจะต้องชี้แจงรายละเอียดต่อผู้ต้องหาตามสมควร ตามมาตรานี้ มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดระยะเวลาไว้ว่าให้ช้ากว่าเร็วนิดหน่อย เพราะเหตุที่ว่า ในกรณีที่มีการร่วมกันกระทำผิดหลายท่าน มีคนบางคนที่ยังไม่ได้ถูกจับกุม

ถ้าบังคับให้พนักงานสอบสวนจะต้องชี้แจงรายละเอียดในสำนวน ชี้แจงรายละเอียดต่อข้อหา และผู้ร่วมกระทำความผิดต่อผู้ต้องหาที่ถูกจับในขณะนั้น อาจจะทำให้การจับคนที่ยังไม่ได้จับจะมีผลเสียหายในทางคดีเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นจึงกำหนดเอาไว้ว่า โดยมิชักช้า เพื่อให้ความคล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงาน จึงไม่สามารถแก้ไขได้ครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : คุณเจริญครับ

นายเจริญ จรรย์โกมล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นครราชสีมา): ท่านประธานที่เคารพ ผมขอนิดเดียว ผม เจริญ จรรย์โกมล สมาชิกรัฐสภา เพื่อทำความเข้าใจต่อท่านกรรมาธิการอาจจะคลาดเคลื่อนในข้อเท็จจริงก็คือว่า ในฐานะที่ผมขอสงวนไว้ก็คือที่ขออำนาจศาลหรือหมายศาลนั้น ก็ไม่ได้เขียนไว้ชัดเจนว่าจะต้องเป็นการไต่สวน เพียงแต่เราจะบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่วิธีการดำเนินการและการปฏิบัตินั้นเป็นเรื่องของทางกระบวนการกฎหมายละเอียดย่อยลงไป ซึ่งอาจจะไม่ต้องเกี่ยวข้องกับการไต่สวนก็ได้ แล้วแต่เฉพาะกรณี ฉะนั้นเพื่อทำความเข้าใจท่านกรรมาธิการสิ่งที่ผมได้อภิปรายไปนั้นไม่ใช่เป็นการไต่สวนเสมอไป ขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ท่านสมาชิกครับ โดยที่มาตรานี้มีการแก้ไขเพิ่มเติม แล้วมีผู้สงวน ผมจะขอมติจากที่ประชุมว่าจะแก้ไขเพิ่มเติมหรือว่าจะคงไว้ตามร่างเดิม ถ้าที่ประชุมเห็นว่าแก้ไขเพิ่มเติมก็จะได้ถามว่าจะแก้ไขเพิ่มเติมตามกรรมาธิการ หรือแก้ไขเพิ่มเติมตามที่ผู้แปรญัตติขอสงวน ท่านผู้ใดเห็นว่ามาตรา ๓๐ ควรคงไว้ตามร่างเดิม กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ท่านผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เสียงข้างมากแล้วนะครับ ต่อไปจะถามมติว่าจะแก้ไขเพิ่มเติมตามที่กรรมาธิการแก้ไขเพิ่มเติมหรือตามที่ผู้แปรญัตติขอสงวน ท่านผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมตามที่กรรมาธิการแก้ไขเพิ่มเติม กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ท่านผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมตามที่ผู้แปรญัตติสงวน กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เสียงข้างน้อยครับ ต่อไป เชิญท่านเลขาธิการครับ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่แทนเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร) : มาตรา ๓๐ ทวิ คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

นายวินัย เสนเนียม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สงขลา) : กราบเรียนท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม นายวินัย เสนเนียม พรรคประชาธิปัตย์ สมาชิกรัฐสภา จากจังหวัดสงขลา ขออนุญาตกราบเรียนท่านประธานในประเด็นผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการสอบสวน หรือการพิจารณาโดยรวดเร็วและเป็นธรรม ความจริงแล้วกระผมมีความเห็นด้วยและมีบางประเด็นที่อยากจะกราบเรียนต่อท่านประธานในกรณี ในตอนท้ายของมาตรา ๓๐ ทวิ ระบุว่าการพิจารณาโดยรวดเร็วและเป็นธรรม ในปัจจุบันระบบการกล่าวหาของบ้านเรา นั่นก็คือมีการตั้งข้อกล่าวหาตามที่ท่านกรรมาธิการได้เรียนต่อที่ประชุม ตำรวจเป็นผู้จับ เมื่อจับแล้วตั้งข้อกล่าวหา กล่าวหาเสร็จก็หาพยานหลักฐาน ในระหว่างนั้นท่านประธาน ทำให้ประชาชน

เราต้องเสื่อมเสียสิทธิเสรีภาพไปโดย บางครั้งบางคนนั้นไม่ได้กระทำความผิด ตรงนี้เองจึงเป็นปัญหาในสังคม การสืบหาพยานหลักฐานกว่าจะได้มา เราพูดกันเรื่องการให้ประกันตัวผู้ต้องหาในบางมาตรา การปล่อยตัวชั่วคราวในบางมาตรา ตรงนี้แหละครับ ซึ่งเหล่านั้นได้ผ่านไปแล้ว แต่ว่ากว่าจะได้รับการประกันตัวและมีการพิจารณาอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้มีการชักช้า ชักช้าอย่างเช่นต้องใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่จะขออนุญาตฝากขัง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๐ ซึ่งมีหลักว่าให้เริ่มสอบสวนโดยมิชักช้า จะทำหน้าที่ใดเวลาใดแล้วแต่กรณีเห็นสมควรตามมาตราดังกล่าวอำนาจนั้น มีครอบคลุมให้อำนาจกับพนักงานสอบสวนไยงไปถึงนอกจังหวัดหรือนอกท้องที่ในกรณีที่ไปทำการสอบสวนเพื่อให้ประชาชนนั้นผู้ถูกกล่าวหานั้นได้รับการสอบสวนตามข้อกล่าวหานั้นโดยด่วน ในทางปฏิบัติจะชักช้ามาก ผมยกตัวอย่างว่าบางคดีกรณีมีโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี ต้องฝากขังต้องพาไปศาล เป็นที่ยอมรับกันว่า เวลาเอาผู้ต้องหาหรือจำเลยไปศาลนั้นขอฝากขังมีการไต่สวนตามกระบวนการพิจารณาก็ตาม แต่ว่าบางครั้งพนักงานอัยการหรือตำรวจ พนักงานสอบสวนจะคัดค้าน ผู้พิพากษาเชื่อมั่นในพนักงานสอบสวนท่านก็อนุญาตให้มีการฝากขังจำเลยเสื่อมเสียสิทธิเสรีภาพ บางครั้งประกันตัวไม่ได้อ้างว่าต้องหาพยานเพิ่มเติม พยานไปต่างจังหวัดตามหาพยานไม่ได้ เหล่านี้แหละคือเป็นปัญหา ในกฎหมายนี้ได้ระบุว่าให้มีการพิจารณาโดยเร็วนั้น ในความเป็นจริงแล้วตามที่เราทราบกันมันไม่เร็วเลย ที่ผมยกตัวอย่างเมื่อสักครู่ว่า กรณีโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี มีบางกรณีกว่าจะขึ้นโรงขึ้นศาลพิจารณาตัดสินออกมาปรากฏว่า จำเลยต้องอยู่ในคุกปีกว่า ผู้ต้องหาอยู่ในคุกปีกว่า ผลคดีออกมาปรากฏว่า จำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ใช่เป็นผู้กระทำความผิด ตรงนี้สิ่งที่เกิดขึ้นกับประชาชน จำเป็นจะต้องคิดคุกฟรีใครเป็นผู้ชดใช้ เรียกค่าเสียหายจากรัฐมันไม่คุ้มกันเลยกับเงินทองที่ได้จากค่าชดใช้

สิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ถูกคุมขัง ที่ถูกจำคุกอยู่ในตะรางนั้นเป็นสิ่งสำคัญเหนืออื่นใด ท่านครับที่ผมอยากกราบเรียนว่า เมื่อเราเขียนให้โอกาสให้สิทธิตรงนี้แล้วทำไมเราไม่เขียนในกฎหมายลูกบทในวันต่อไป ผมอยากจะฝากกรรมาธิการว่าในปัจจุบันตำรวจเป็นผู้จับ ในอนาคตเป็นไปได้ไหมครับว่าให้มีการถ่วงดุลอำนาจกันระหว่างผู้กล่าวหาคือตำรวจหรือเจ้าพนักงานสอบสวนเมื่อจับแล้วให้คนอื่นเป็นผู้สอบสวน เช่น อัยการเป็นผู้สอบสวน ว่าบุคคลนาย ก ที่ตำรวจส่งมาให้นั้น พนักงานอัยการรับตัวมาและทำการสอบสวนมีความผิดตามข้อกล่าวหาหรือไม่ สิ่งที่เราเคยพบตามหน้าหนังสือพิมพ์หรือมีการร้องเรียนในคณะกรรมาธิการต่าง ๆ ว่า เจ้าหน้าที่บางคนกลั่นแกล้งจับกุมสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มันคงจะน้อยลงหรืออาจจะหายไปในอนาคต เพราะฉะนั้นผมอยากฝากประเด็นนี้เอาไว้ เพื่อให้คณะกรรมาธิการได้พิจารณา สำหรับในเรื่องนี้ผมขอกราบเรียนว่าเห็นด้วยที่ได้บรรจุหลักการไว้ ขอกราบขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : โดยที่มาตรานี้กรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่ ผมจะขอมติจากที่ประชุมว่าจะเห็นควรเพิ่มขึ้นตามที่กรรมาธิการเสนอหรือว่าจะไม่เพิ่ม ท่านผู้ใดเห็นควรเพิ่มตามที่กรรมาธิการเสนอ กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ท่านผู้ใดไม่เห็นด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ไม่มี เชิญท่านเลขาธิการ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่แทนเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร) : มาตรา ๓๑ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติขอสงวน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : คุณสุวโรชรอเดี๋ยว เชิญท่านสมาชิก

นายวิชูรย์ นามบุตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (อำนาจเจริญ) : ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม วิชูรย์ นามบุตร สมาชิกรัฐสภา พรรคประชาธิปัตย์ จากจังหวัดอำนาจเจริญ ในมาตรา ๓๑ กระผมได้ขอสงวนคำแปรญัตติไว้ จริง ๆ แล้วตามเกี่ยวกับมาตรา ๓๐ ทวิ ซึ่งได้พิจารณาไปสักครู่ ซึ่งกระผมไม่ใคร่จะเห็นด้วยนัก ในการที่บัญญัติมาตรา ๓๐ ทวิขึ้นมาใหม่ตามของกรรมาธิการ ที่จริงแล้วน่าจะมาบรรจุไว้ในมาตรา ๓๑ กระผมจึงขอแปรญัตติมาตรา ๓๑ เป็นดังนี้คือ

ในคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิจะได้รับการสอบสวน หรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้ยากไร้ ไม่มีทุนทรัพย์พอที่จะจัดหาทนายความสำหรับตนเองได้ บุคคลดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

ท่านประธานที่เคารพ ต่อประเด็นดังกล่าว กระผมขอกราบเรียนว่า ถือว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ ทำไมเราต้องมาบัญญัติรวมไว้ในมาตรา ๓๐ ทวิ ซึ่งไม่น่าจะมีความจำเป็น การคุ้มครองสิทธิในการสอบสวนดังกล่าวนั้นก็เพื่อป้องกันการประวิงเวลาในการสอบสวนของพนักงานสอบสวนในชั้นตำรวจ หรือในชั้นอัยการ และอีกประการหนึ่งความล่าช้าในการที่อัยการจะส่งฟ้องคดีต่อศาลซึ่งในทางปฏิบัตินั้นเราได้พบได้เห็นในฐานะที่เป็นทนายความ หรือในฐานะที่เป็น ส.ส. มีประชาชนมาร้องเรียนให้ความคิดความเห็นตลอดว่า บางครั้งการพิจารณาก่อนที่จะส่งฟ้องของพนักงานอัยการนั้นค่อนข้างจะล่าช้าทำให้เสียเวลา มีผลต่อเนื่องตรงประเด็นที่ว่า จำเลยหรือผู้ต้องหาไม่ใช่ว่าจะได้รับการประกันตัวหรือได้รับการปล่อยชั่วคราวทุกราย ถ้าเกิดบางรายไม่มีหลักทรัพย์หรือว่าไม่มีบุคคลที่จะประกันตัว ก็ไม่สามารถที่จะได้รับสิทธิตรงนี้ ถือเป็นการ

สูญเสียสิทธิและเสรีภาพไป น่าจะกำหนดไว้ในมาตรา ๓๑ โดยชัดเจนว่า ในการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีต้องทำด้วยความรวดเร็ว และเป็นธรรม และต่อกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้ยากไร้ ไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะจัดหาทนายความนั้น ทางรัฐจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือในการจัดหาทนายความให้ เพราะว่าตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเรานั้นได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลไทยทุกคนเราต้องรู้กฎหมาย แต่ข้อเท็จจริงของจริง ๆ แล้วประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทไม่รู้กฎหมายกันทุกคนหรอกครับ บางครั้งถูกจับกุมในชั้นพนักงานสอบสวนก็บอกว่าให้สารภาพไปก่อนและจะลดโทษให้ หรือว่าไม่มีโทษก็ปกติทั่ว ๆ ไป ส่วนมากในชั้นพนักงานสอบสวนก็มักจะให้การสารภาพ แต่พอมาถึงชั้นศาลก็ถูกพิจารณาลงโทษตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ ดังนั้นก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะตรากฎหมายรัฐธรรมนูญเพื่อป้องกัน เพื่อเป็นการช่วยเหลือแก่พี่น้องประชาชนผู้ไม่มีทุนทรัพย์ และขณะเดียวกันก็จะเป็นการเอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับสภาทนายความในการที่จะได้รับงบประมาณในการสนับสนุนจากสภาผู้แทนราษฎร เพราะบางครั้งน่าเห็นใจ ความเป็นทนายความซึ่งมีจำนวนมากมายนั้นอาจจะไม่มีความพร้อมเท่าเทียมกัน ทนายความหลายท่านมีฐานะความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างจะดี แต่ก็มีอีกจำนวนมากซึ่งเป็นทนายความใหม่ ๆ กำลังฝึก กำลังเรียนรู้ กำลังหาประสบการณ์มาเป็นทนายอาสา มาเป็นทนายขอแรงมาช่วยเหลือพี่น้องประชาชนผู้ยากไร้ ทางสมาคมทนายความน่าจะได้จัดหางบประมาณช่วยเหลือกับทนายเหล่านี้ได้ ดังนั้นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๑ น่าจะบัญญัติลงไปโดยชัดเจนว่าให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการช่วยเหลือจากทนายความในกรณีที่ไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณสุวโรช

นายสุวโรช พะลัง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ชุมพร) : ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติ กระผม นายสุวโรช พะลัง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชุมพร พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิก

สูญเสียสิทธิและเสรีภาพไป น่าจะกำหนดไว้ในมาตรา ๓๑ โดยชัดเจนว่า ในการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีต้องทำด้วยความรวดเร็ว และเป็นธรรม และต่อกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้ยากไร้ ไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะจัดหาทนายความนั้น ทางรัฐจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือในการจัดหาทนายความให้ เพราะว่าตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเรานั้นได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลไทยทุกคนเราต้องรู้กฎหมาย แต่ข้อเท็จจริงของจริง ๆ แล้วประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทไม่รู้กฎหมายกันทุกคนหรอกครับ บางครั้งถูกจับกุมในชั้นพนักงานสอบสวนก็บอกว่าให้สารภาพไปก่อนและจะลดโทษให้ หรือว่าไม่มีโทษก็ปกติทั่ว ๆ ไป ส่วนมากในชั้นพนักงานสอบสวนก็มักจะให้การสารภาพ แต่พอมาถึงชั้นศาลก็ถูกพิจารณาลงโทษตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ ดังนั้นก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะตรากฎหมายรัฐธรรมนูญเพื่อป้องกัน เพื่อเป็นการช่วยเหลือแก่พี่น้องประชาชนผู้ไม่มีทุนทรัพย์ และขณะเดียวกันก็จะเป็นการเอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับสภาทนายความในการที่จะได้รับงบประมาณในการสนับสนุนจากสภาผู้แทนราษฎร เพราะบางครั้งน่าเห็นใจ ความเป็นทนายความซึ่งมีจำนวนมากมายนั้นอาจจะไม่มีความพร้อมเท่าเทียมกัน ทนายความหลายท่านมีฐานะความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างจะดี แต่ก็มีอีกจำนวนมากซึ่งเป็นทนายความใหม่ ๆ กำลังฝึก กำลังเรียนรู้ กำลังหาประสบการณ์มาเป็นทนายอาสา มาเป็นทนายขอแรงมาช่วยเหลือพี่น้องประชาชนผู้ยากไร้ ทางสมาคมทนายความน่าจะได้จัดหางบประมาณช่วยเหลือกับทนายเหล่านี้ได้ ดังนั้นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๑ น่าจะบัญญัติลงไปโดยชัดเจนว่าให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการช่วยเหลือจากทนายความในกรณีที่ไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณสุวโรช

นายสุวโรช พะลัง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ชุมพร) : ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติ กระผม นายสุวโรช พะลัง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชุมพร พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิก

รัฐสภาต่อกรณีในมาตรา ๓๑ ตามร่างเดิมที่สภาผู้แทนได้รับหลักการเอาไว้นั้น ก็เป็นร่างที่ลอกเลียนมาจากกฎหมายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๓๔ นั่นก็คือ เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ ต้องการที่จะคุ้มครองสิทธิให้กับพี่น้องประชาชนผู้ยากไร้ ไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะจัดหาทนายความสำหรับตนเองในการที่จะต่อสู้คดีให้เห็นถึงความบริสุทธิ์จากข้อกล่าวหาของฝ่ายพนักงานสอบสวนได้ นั่นคือเจตนารมณ์ที่กฎหมายฉบับนี้ได้ร่างมาตราดังกล่าวนี้ขึ้นมา ซึ่งกระผมเองก็เห็นด้วยในหลักการดังกล่าว แต่เนื่องจากกระผมเองเห็นว่า ตามหลักการดังกล่าวดีอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าในขั้นตอนกระบวนการช่วยเหลือตามมาตรา ๓๑ นี้ค่อนข้างที่จะมีข้อจำกัดหลายประการในวิธีปฏิบัติ ดังนั้นในฐานะที่กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายแม่บท ซึ่งจะมีกฎหมายลูกกฎหมายหลานที่จะต้องอาศัยร่างจากกฎหมายแม่บทคือ กฎหมายรัฐธรรมนูญนี้เป็นแนวทางในการที่จะแก้ไขกฎหมายรายละเอียดต่อไปนั้น ผมก็คิดว่าเพื่อที่จะให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนง่ายในการที่กฎหมายอื่น ๆ จะถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติผมก็เลยได้ขอแปรญัตติในมาตรา ๓๑ เพิ่มเติมข้อความขึ้นมาอีกเล็กน้อย นั่นก็คือผมขอเพิ่มคำว่าจากเดิมไม่ได้ระบุไว้ว่า จะให้การช่วยเหลือจากรัฐเมื่อไร ข้อความเดิมใช้คำพูดแต่เพียงว่า ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้ยากไร้ ไม่มีทุนทรัพย์ที่จะจัดหาทนายความสำหรับตนเองได้ บุคคลดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ตามที่กฎหมายบัญญัติ กระผมเองเห็นว่าไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่จะเข้าไปช่วยเหลือไว้ ผมเลยเติมข้อความต่อไปว่าย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐโดยทันที ผมเลยเติมถ้อยคำตรงนี้ว่า โดยทันทีตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หลักการเหตุผลดังกล่าวนี้ก็เพื่อที่จะให้สอดคล้องต้องกันกับเจตนารมณ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกตามกฎหมายตามรัฐธรรมนูญเดิม ซึ่งได้ระบุไว้ในมาตรา ๑๓๗ อย่างชัดเจนว่าในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไปแต่ไม่ถึงประหารชีวิต ถ้าจำเลยไม่มีทนายความหรือต้องการมี

ทนายความนั้น ศาลต้องตั้งทนายความให้ และในวรรคสาม ของมาตรา ดังกล่าวก็ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ ๓ ปีขึ้นไปแต่ไม่ถึง ๑๐ ปีถ้าจำเลยไม่มีทนายและต่อสู้คดีโดยแถลงต่อศาลก่อนเริ่มพิจารณาว่าจำเลยยากจน และต้องการทนายความก็ให้ศาลตั้งทนายให้ ต่อมาในวรรคสี่ ก็ได้ระบุไว้อีกว่า ในการพิจารณาตั้งทนายให้จำเลยตามวรรคสาม ศาลอาจไต่สวนเพื่อให้ได้ความว่าจำเลยยากจนจริง ท่านประธานที่เคารพ ก็จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้น ร่างขึ้นมาก็เพื่อที่จะคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้ที่ยากไร้ ผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนยากคนจน ซึ่งไม่มีเงินไม่มีทองในการที่จะไปหาเงินมาจ้างทนายความ เพื่อต่อสู้พิสูจน์ความบริสุทธิ์ในศาลสถิตยุติธรรมได้ เพราะฉะนั้นหลักการเดิมก็เป็นหลักการที่ดีอยู่แล้ว แต่การที่ทางคณะกรรมาธิการได้แปรญัตติแล้วก็เปลี่ยนข้อความเป็นว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือ โดยการจัดหาทนายความให้จากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ คือไม่จำเป็นจะต้องระบุว่าเป็นคนยากคนจน อาจจะเป็นคนมีเงินมีทองก็สามารถได้รับการคุ้มครอง กฎหมายจะต้องไปคุ้มครองหมดซึ่งกระผมเองในส่วนหนึ่งก็มีความคิดว่า น่าที่จะคุ้มครองตามเจตนารมณ์เดิมคือคุ้มครองเฉพาะคนยากคนจนเท่านั้น ผมยอมรับว่าคนที่มีเงินก็สามารถช่วยตัวเองได้อยู่ในสังคมในระดับหนึ่งแล้ว แต่การที่คนที่อยู่ในสังคมที่ค่อนข้างจะมีอันจะกินในสังคมนั้น มาแอบแฝงโดยใช้โอกาสที่กฎหมายให้โอกาสตรงนี้ถ้าไปฉกฉวยผลประโยชน์ หรือสิ่งที่คนยากคนจนจะได้รับสิทธิอันนั้นโดยชอบธรรมตามกฎหมายแล้ว ผมถือว่าเป็นการลิดรอนสิทธิของพี่น้องคนยากคนจน ซึ่งผมเองคิดว่าน่าที่จะยืนตามหลักการเดิมตามร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญพุทธศักราช ๒๕๓๔ แต่ควรจะเพิ่มเติมคำว่า โดยทันที ลงไปเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นผมก็อยากจะขออนุญาตเรียนถามท่านประธานว่าที่คณะกรรมาธิการได้ขอเพิ่มข้อความตรงนี้ไป ตามความเข้าใจของผมที่ได้เรียนเหตุผลในที่

ประชุมรัฐสภาอันทรงเกียรติตรงนี้ถูกต้องตรงตามความต้องการของคณะกรรมาธิการใช่หรือไม่ ถ้าใช่ ผมก็เลยถามว่าท่านจะมีมาตรการวิธีการที่ระบุตามที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างไร ในการที่จะไม่ให้คนที่มีอันจะกินในสังคมนั้นเข้ามาอาศัยโอกาส มาอาศัยช่องทางที่คนยากคนจน ที่เขาด้อยโอกาสในสังคมอยู่แล้ว ที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญถ้าหากคนรวยมาใช้สิทธิตรงนี้ ท่านมีมาตรการในการป้องกันสิทธิตรงนี้อย่างไร ก็ขออนุญาตเรียนถามท่านประธานผ่านไปยังคณะกรรมาธิการไว้เพียงแค่นี้ก่อน ขอบคุณมากครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญครับ

นายณรงค์ นิยมไทย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (เชียงใหม่) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ณรงค์ นิยมไทย สมาชิกรัฐสภาจากจังหวัดเชียงใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ ขณะนี้เรากำลังพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญ สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย กระผมก่อนซึ่งจะขอแก้ไขมาตรา ๓๑ ขอเรียนให้ท่านประธานสภาทราบว่าวันนี้เป็นนิมิตหมายอันดีที่สุด นี่คือช่อดอกไม้จากองค์กรสตรีทั่วประเทศ ๒๐ องค์กร ได้นำมามอบให้กับรัฐสภาแห่งนี้ สมาชิกทุกท่านได้รับ นั่นคือเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ มาตรา ๒๔ ในตอนเช้าซึ่งเราได้อภิปรายแล้วก็มีการแก้ไข แล้วลงมติเป็นเอกฉันท์ให้สิทธิเสรีภาพสตรีให้เท่าเทียมกันซึ่งนับเป็นนิมิตหมายที่ดีที่สุด จึงแจ้งให้ท่านประธานสภาทราบ ท่านประธานที่เคารพ ในมาตรา ๓๑ ซึ่งผมขอเพิ่มเติมข้อความ ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้ยากไร้ ไม่มีทุนทรัพย์จัดหาทนายสำหรับตัวเองได้บุคคลดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ โดยเพิ่มข้อความว่ารัฐจัดหาทนายความให้โดยทันที ตามที่กฎหมายบัญญัติ ผมขอเพิ่มตรงนี้ว่ารัฐจัดหาทนายความให้โดยทันที ท่านประธานย่อมทราบว่า ในแผ่นดินของเราแห่งนี้มีผู้ยากไร้ยากจนมาก แล้วจะต้องช่วยเหลือเมื่อช่วยเหลืออย่างนี้ คนยากจนก็ไม่ต้องไปกู้หนี้ยืมสินเขามาไปจ้างทนายความ ไปจ้างทนายความเหมือนกับว่าเราซื้อความยุติธรรมด้วยเงินอย่างนั้น แต่มาตรานี้จึง

ต้องบอกว่า รัฐจะต้องจัดหาทนายให้โดยทันที ฉะนั้นผู้ต้องหาที่ยากจนจะต้องร้องต่อศาลทันทีว่า ไม่มีเงินเป็นผู้ยากไร้ ขอให้จัดหาทนายให้รัฐจะหาให้โดยทันที ตามที่กฎหมายบัญญัติเท่ากับช่วยคนยากไร้ จะต้องได้รับความยุติธรรมจากรัฐเบื้องต้น ให้สอดคล้องคำว่า ทันทีกับมาตรา ๒๘ ท่านประธานที่เคารพในปัจจุบันตามสภาพความเป็นจริงอย่างที่ผมได้กราบเรียนแล้วว่า ผู้ยากไร้ในแผ่นดินนี้ยังมีอีกมาก ได้ขาดความเป็นธรรมในตัวเอง เวลาขึ้นศาลอย่างที่ท่านสมาชิกรัฐสภาผู้ทรงเกียรติได้อภิปรายไปเมื่อสักครู่นี้ว่า เราจะต้องช่วยรัฐแห่งนี้ กับรัฐจะต้องช่วย ฉะนั้นผมจึงขอเพิ่มเติมคำว่า รัฐจัดหาทนายความให้โดยทันที ขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ท่านกรรมาธิการจะชี้แจงไหมครับ เชิญครับ

นายมานะ อุสกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นครพนม) : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ ผม มานะ อุสกุล สมาชิกรัฐสภา จากจังหวัดนครพนม พรรคชาติพัฒนา ในมาตรา ๓๑ นี้ ผมได้ขอแก้ไขไว้ในวรรคหนึ่ง ในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้ยากไร้ไม่สามารถที่จะจัดหาทนายสำหรับตนเองได้ แต่ทางกรรมาธิการได้ไปแก้เป็น ครอบคลุมไปทั้งหมด ในกรณีนี้ผมว่าน่าจะคุ้มครองเฉพาะคนยากไร้ ซึ่งให้กฎหมายเป็นผู้บัญญัติ ท่านต้องทราบดีว่าทนายความนั้นส่วนหนึ่งเป็นทนายอาสา ซึ่งรับว่าความ ได้ค่าเดินทางครั้งละ ๕๐ บาท ตรงนี้จะเป็นผู้ดูแลคนยากคนจน คนที่มีเงินมีทองมีฐานะดีนั้นก็น่าที่จะช่วยเหลือตัวเองได้ มีวุฒิภาวะเพียงพอ มีกำลังทรัพย์เพียงพอที่จะจัดจ้างทนายเป็นของตนเองได้ ท่านกรรมาธิการลองนึกภาพดูสิว่า ในจังหวัดเล็ก ๆ บางจังหวัดมีทนายความอยู่ ๑๐ กว่าคน คดีขึ้นศาลกี่คดี คนที่มีเงินทุนทรัพย์นั้นสามารถที่จะจ้างทนายจากกรุงเทพมหานครหรือจากต่างจังหวัดซึ่งเป็นทนายที่มีความรู้ความสามารถไปได้ แต่ถ้ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศออกไป ทุกคนจะต้องไปใช้ทนายในพื้นที่เสียก่อนเป็น

การไปเบียดบังผู้ยากไร้ จะเห็นว่าผู้ที่ด้อยโอกาสในทางกฎหมายนั้น ผู้ที่ถูกสังคมเอาเปรียบในทางกฎหมายนั้นก็คือ ผู้ยากไร้เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญฉบับนี้น่าจะเขียนคุ้มครองสำหรับผู้ยากไร้ผู้ที่ด้อยโอกาสเสียก่อน แต่ท่านกรรมาธิการไปเปิดจนกว้าง ผมขอถามเรียนว่า คนกลุ่มหนึ่งซึ่งมีฐานะดีก็อยากจะใช้โอกาสอันนี้ตามรัฐธรรมนูญ จริงอยู่ท่านอาจจะบอกว่าในการที่คณะกรรมาธิการเขียนออกมานี้ ถือว่าคนไทยทุกคนมีสิทธิมีความเสมอภาคกันได้รับการคุ้มครองจากรัฐเสมอกัน แต่ว่าน่าจะให้โอกาสแก่คนที่ด้อยโอกาสในสังคมน่าจะเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมากกว่าที่ท่านมาแก้ไขแบบนี้ เพราะว่าโอกาสที่คนยากไร้นั้นจะได้รับความช่วยเหลือจากสังคมน้อยมาก แล้วท่านเชื่อไหมครับว่า จะมีคนอยู่อีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นคนที่เห็นแก่ตัวมาเบียดบังตรงนี้ท่านจะเห็นว่าในการที่ทางรัฐบาลหรือทางหน่วยงานของราชการได้ไปแจกสิ่งของแจกอะไรก็ดี ไม่ใช่เฉพาะคนยากจนหรอกครับมารับ คนที่อยู่ตึก ๓ ชั้น มารับก็มีท่านกรรมาธิการท่านก็ทราบดี ในการเขียนกฎหมายนั้นท่านเปิดโอกาสให้เขาเฉิดครับสำหรับคนยากไร้ ผมถึงจะขอแก้ว่าในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้ยากไร้ไม่สามารถ จะต้องให้คนที่เขาไม่มีความสามารถเสียก่อน เราต้องยอมรับว่าในประเทศของเรานั้นคนที่ด้อยโอกาสมีมาก คนยากจนมีมากกว่าคนร่ำรวย แต่คนร่ำรวยบางส่วนหรือคนที่มีฐานะดีปานกลางบางส่วน จะไปเบียดบังผลประโยชน์ด้วยความเห็นแก่ตัวจะไปเบียดบังผลประโยชน์ตรงนี้ของคนที่ยากไร้ ฉะนั้นจะเห็นว่าในการพิจารณาคดีของศาลนั้น ทนายความจะมีเวลาไม่ว่างตรงกับทางผู้พิพากษา ทนายโจทก์ ทนายจำเลย จะมีเวลาไม่ตรงกัน ทำให้คดีความนี้ยืดเยื้อไปบางทีคดีเล็กนิดเดียวทำให้เสียเวลาของศาลไปถึง ๒ ปี ๓ ปี ก็มี ซึ่งมันจะไปผูกพันถึงมาตรา ๓๒ ว่าจำเลยซึ่งเป็นผู้ยากไร้นั้นจะเสียโอกาสตรงนี้ไป เพราะการที่ทนายความจะต้องรับภาระว่าความให้แก่ลูกความจำนวนมากเกินไป ทั้งลูกความที่ได้รับทรัพย์ และลูกความที่จะต้องว่าความให้ฟรีในกรณีที่

เป็นทนายอาสา เพราะฉะนั้นผมอยากจะกราบเรียนท่านกรรมาธิการ ขอให้ท่านได้ตอบชี้แจงว่า ท่านสามารถที่จะคุ้มครองผู้ยากไร้ได้อย่างไรแล้วท่านคิดว่า ผู้ยากไร้จะมีโอกาสในการที่จะได้รับการแต่งตั้งทนายความมากกว่าคนที่มีทุนทรัพย์ได้อย่างไร หรือว่าจะอย่างไรก็แล้วแต่ ถือว่าเป็นดุลพินิจของทางทนาย ขอให้ท่านตอบให้ชัดเจนด้วย ขอบคุณครับ

นายพินิจ จารุสมบัติ (กรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม พินิจ จารุสมบัติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย พรรคเสรีธรรม ในฐานะสมาชิกรัฐสภาและคณะกรรมาธิการ ใคร่ขอกราบเรียนต่อท่านประธานว่า มาตรา ๓๑ นี้ เป็นหลักการของการช่วยเหลือของรัฐในทางคดี ซึ่งคณะกรรมาธิการได้พิจารณาแล้ว มีการแก้ไขมาตรานี้ เพิ่มเติมจุดเด่นข้อแตกต่างที่เพิ่มขึ้นใหม่ของคณะกรรมาธิการชุดนี้แตกต่างจากรัฐธรรมนูญซึ่งเคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ปีพุทธศักราช ๒๕๕๒ และรัฐธรรมนูญ ปีพุทธศักราช ๒๕๑๗

ประการที่ ๑ ในคดีอาญา คณะกรรมาธิการได้แก้ไขให้ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญามีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ไม่ว่าจะเป็นผู้ยากไร้หรือไม่ นี่คือจุดที่แตกต่างที่คณะกรรมาธิการได้พิจารณาอย่างรอบคอบ และจะได้ชี้แจงเหตุผลในลำดับต่อไป การจัดให้รัฐได้ช่วยเหลือผู้ยากไร้ซึ่งไม่มีทุนทรัพย์นั้นต้องเป็นไปตามกฎหมายบัญญัติ ในที่นี้หมายถึงว่า ต้องออกกฎหมายรองรับในขณะนี้ยังไม่มีกฎหมาย ผมขอเรียนชี้แจง ในกรณีเช่นนี้สามารถแบ่งออกเป็น ๒ กรณี

กรณีที่ ๑ ผู้ยากไร้ไม่มีทุนทรัพย์ รัฐมีหน้าที่จัดให้เปล่า รัฐมีหน้าที่จัดให้ทุกกรณี นี่คือหลักการที่คณะกรรมาธิการได้พิจารณา เกณฑ์ของผู้ยากไร้ที่ท่านสมาชิกรัฐสภาเป็นห่วง เกณฑ์ตรงนี้กฎหมายยังไม่เคยมีบัญญัติไว้ ก็ต้องเป็นไปตามกฎหมาย ตามขั้นตอนในโอกาสต่อไป ก็ขอกราบเรียนท่าน

กรรมาธิการท่านสมาชิกรัฐสภา ที่จะต้องรับผิดชอบต่อกฎหมายในลำดับต่อไป ถ้าหากกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรานี้ได้รับการแก้ไข

ในกรณีที่ ๒ ผู้ไม่ยากไร้ ซึ่งท่านสมาชิกได้อภิปราย แล้วก็ได้ให้ความเห็นเป็นเหตุผลที่น่าพิจารณา น่ารับฟังเป็นอย่างยิ่ง แต่คณะกรรมาธิการของเราได้ตระหนัก ได้พิจารณาอย่างรอบคอบ ถึงสิทธิตรงนี้ว่า สมควรอย่างไรคณะกรรมาธิการใคร่ขอเรียนชี้แจงต่อท่านสมาชิกว่า ในกรณีที่ ๒ คือ ผู้ไม่ยากไร้นั้น รัฐจะจัดให้เฉพาะบางกรณีที่เขายังไม่อาจตั้งทนายได้ทัน เช่น กรณีถูกจับเพราะกระทำผิดซึ่งหน้า หรือกรณีถูกจับเพราะมาตรา ๓๐ ที่ผ่านมาแล้ว ในกรณีเหล่านี้ผู้ที่ยากไร้หรือไม่ยากไร้ ไม่สามารถแต่งตั้งทนายได้ทัน เขาควรจะได้สิทธิตามสิทธิของชนชาวไทย หมวด ๓ นี่การประกันหลักประกันที่เป็นธรรมในฐานะที่มนุษย์เท่าเทียมกันในต่างประเทศในคดีอาญา และคดีปกครองก็ใช้หลักการเช่นนี้เช่นเดียวกัน อย่างเช่น สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศเบลเยี่ยม เขาได้จัดให้มีทนายประจำอยู่สนามบินนานาชาติ ในโอกาสที่บุคคลซึ่งอาจจะลี้ภัยทางการเมือง หรือบุคคลที่เดินทางเข้าประเทศ ไม่มีวีซ่า (Visa) หนังสือรับรองเข้าประเทศ ก็อาจจะถูกกักตัว อาจถูกสอบสวนต่าง ๆ เหล่านี้ เขาจัดให้มีทนาย เพื่อที่จะได้ช่วยเหลือในทางคดีเหล่านั้น ประเทศต่าง ๆ เขาไปไกลกว่าประเทศของเรา นี่ขอกราบเรียนเป็นหลักการที่ถูกต้อง และมีเหตุผลที่สุด แต่ถ้าในกรณีที่บุคคลที่ไม่ยากไร้สามารถมีเวลาตั้งทนายได้ทันท่วงที เขาก็สามารถดำเนินการได้ตามปกติธรรมดา ขอกราบเรียนท่านสมาชิกได้ทราบ ว่าปัญหาตรงนี้เป็นปัญหาหลักการที่เราให้ประกันมีเหตุผลพอสมควรที่จะกำหนดว่า ผู้ที่ไม่ยากไร้ก็สมควรในบางกรณีที่จะได้สิทธิเช่นนี้แต่สิทธิตรงนี้คงจะต้องไปพิจารณาในกฎหมายต่อไป ขอกราบเรียน นอกจากนี้แล้วในหลักการนี้ยังสอดคล้องกับหลักการการปกครองและหลักการสุภาษิตในกฎหมายที่ว่า แม้ปีศาจก็ต้องมีทนาย อันนี้โดยทั่วไปก็ขอ

กราบเรียนว่า คณะกรรมาธิการของเราได้พิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบในประเด็นเหล่านี้ ก็ขอกราบเรียนท่านกรรมาธิการ

นอกจากนี้แล้วประการที่ ๒ ในกรณีทางแพ่งก็เช่นเดียวกัน รัฐจำเป็นที่จะต้องเข้าไปช่วยเหลือให้ผู้ถูกกล่าวหา ได้รับสิทธิตรงนี้ตามกฎหมายได้อย่างเต็มที่ ในกรณีนี้สำนักงานคุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชนของสำนักงานอัยการสูงสุดได้ทำหน้าที่อยู่แล้ว ฉะนั้นมาตรา ๓๐ วรรคสองนี้ เท่ากับเป็นการรองรับสิ่งที่รัฐได้กระทำอยู่แล้ว ให้มีการกระทำที่ถูกต้องที่ชัดเจนยิ่งขึ้น คณะกรรมาธิการจึงได้พิจารณา แล้วก็ได้มีการแก้ไข ในกรณีของท่านสมาชิกรัฐสภา ท่านวิฑูรย์ นามบุตร ท่านสุวโรช พะลัง และท่านมานะ คูสกุล ที่ได้กล่าวมานั้นก็มีเหตุผล และคณะกรรมาธิการก็มีเหตุผล ขอกราบเรียนต่อท่านประธาน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญครับ

นายมานะ คูสกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นครพนม) : กราบเรียนท่านประธาน ที่ท่านกรรมาธิการได้ชี้แจง ผมก็เข้าใจ แต่ว่าโดยหลักการแล้ว ในการที่เราจะเขียนกฎหมายขึ้นมา เพื่อที่จะให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนั้น ตามที่ท่านได้ชี้แจงว่า จะต้องมียากไร้กับผู้ไม่ยากไร้ จะต้องมาแยกออกจากกัน ตามที่กฎหมายบัญญัตินั้น ผมก็ไม่เข้าใจว่ากฎหมายฉบับนี้จะผ่านสภาเมื่อไร ไม่รู้อีกกี่สิบกี่ร้อยปี เพราะฉะนั้นในการที่เราจะทำอะไรสักอย่างหนึ่ง เราน่าจะให้กับผู้ด้อยโอกาสมากกว่า อย่างในกรณีที่ผมเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถ้าผมถูกคดีอาญาหรือคดีแพ่ง ผมก็ไม่จำเป็นที่จะต้องไปจ้างทนาย ผมก็ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ให้รัฐจัดหาทนายให้ผม ท่านประธานลองคิดสิดูว่า ถ้าเกิดว่าคนที่มีฐานะดี ยิ่งมีคดีมากเท่าไร การสืบสวนทวนความการพิจารณาคดีจะต้องยาวลงไปเท่านั้น ผมยังเป็นห่วงในเรื่องตัวทนายที่จะเข้ามาทำหน้าที่ตรงนี้ ว่ารัฐจะมีเงินพอที่จัดจ้างทนายมาเพื่อช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้หรือไม่ และเป็นการสมควรหรือไม่ ที่รัฐจะต้องมาเสีย

ภาษีจากงบประมาณของแผ่นดิน จากเงินซึ่งเกิดจากภาษีของประชาชน มาเพื่อจัดหาทนายให้กับบุคคลซึ่งมีฐานะดี ผมเชื่อมั่นว่าโดยวิจารณญาณของทางเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ไม่ว่าอัยการไม่ว่าศาล ก็ย่อมจะทราบดี แม้กระทั่งตำรวจก็ทราบดีว่า บุคคลขนาดนี้เป็นผู้ยากไร้หรือไม่ บุคคลขนาดนี้เป็นผู้ไม่ยากไร้หรือไม่ อย่างจะเห็นว่าในกรณีของกระทรวงสาธารณสุข ถ้าบุคคลใดที่มีรายได้ไม่ถึง ๒,๖๐๐ บาทต่อเดือนก็ถือว่าเป็นผู้ยากไร้ ถ้าใครมีเกินกว่า ๒,๖๐๐ บาทต่อเดือน ก็ถือว่าเป็นผู้ที่มีรายได้พอเลี้ยงตัวเองได้ นี่คือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมของเรา เพราะฉะนั้นการขยับปรับเปลี่ยนของสังคม ก็ต้องค่อยเป็นค่อยไป เราอย่าไปตามก้นคนอื่นเรามองสังคมของเราเอง เราช่วยเหลือสังคมของเราเองให้ดีที่สุด แล้วเราค่อยก้าวขึ้นไปทีละขั้น อย่าก้าวทีละยาว ๆ ก้าวบันไดขึ้นไปทีละขั้น เพราะฉะนั้นผมยังยืนยันในหลักการที่ว่า จะต้องช่วยเหลือผู้ยากไร้ก่อน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ยากไร้ได้รับความเสมอภาคกับคนซึ่งไม่ยากไร้ ในกรณีที่คนที่มีฐานะดีนั้นเขาสามารถจัดจ้างทนายได้ เขาสามารถที่จะหาทนายความเป็นของตัวเองได้ เพราะฉะนั้นโอกาสที่ผู้ยากไร้จะไปหาทนายความมันลำบาก อย่างสมมุติว่าในจังหวัดหนึ่งมีทนายความที่เก่ง ๆ อยู่สักคนหนึ่ง ที่สามารถว่าความชนะ ว่า ๑๐ คดี ชนะ ๙ คดี ทุกคนก็อยากให้เป็นทนาย แต่ขณะเดียวกันเขาต้องมารับผิดชอบตรงนี้ ไปว่าความฟรีตามรัฐธรรมนูญนี้ ๑๐ คดีแล้ว ไม่สามารถที่จะมาช่วยเหลือผู้ยากไร้นี้ได้ ก็อาจจะไปได้ทนายความใหม่ ๆ ผมมิอาจกล่าวว่าทนายความใหม่ ๆ นี้ไม่เก่ง แต่บางครั้งความไม่ชำนาญ ความไม่รู้ลู่ทางในการที่จะสู้คดี ไม่มีความชำนาญในการสู้คดีทำให้โอกาสของผู้ยากไร้นี้ จากคนถูกเป็นคนผิดได้ เพราะฉะนั้นขอให้ท่านกรรมาธิการได้ใคร่ครวญพิจารณาเรื่องนี้ เพราะไม่อย่างนั้นทุกคนก็จะใช้แต่ทนายซึ่งไม่ต้องเสียเงิน เพราะว่ารัฐธรรมนูญบัญญัติแล้ว ถ้าทางรัฐบาล ทางราชการไม่หาทนายให้ เขาก็สามารถที่จะฟ้องร้องต่อส่วนราชการนั้นได้ ในกรณีที่ไม่ได้รับการคุ้มครองตาม

บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เพราะผมเชื่อมั่นว่าการพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นผู้ยากไร้ หรือไม่ยากไร้นั้นถึงจะไม่ออกกฎหมายมา แต่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหรือเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องมีวิจารณญาณพอสมควรที่จะพิจารณาว่า ยากไร้หรือไม่ยากไร้ ขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภารัฐสภา : กรรมาธิการจะชี้แจงเพิ่มเติมไหมครับ คุณสุวโรช เชิญ

นายสุวโรช พะลัง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ชุมพร) : ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพครับ กระผม สุวโรช พะลัง สมาชิกรัฐสภา พรรคประชาธิปัตย์ จากจังหวัดชุมพร ต่อกรณีที่ทางคณะกรรมาธิการได้เรียนชี้แจงต่อข้อซักถามที่กระผมเองได้เรียนถามถึงเหตุผลในกรณีที่ทางกรรมาธิการได้มีการแปรข้อความเปลี่ยนไปจากเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญเดิม โดยรัฐธรรมนูญที่ร่างเข้ามาสู่การพิจารณาของสภาในขณะนี้นั้นก็ช่วยเหลือทั้งคนจนและคนรวย ก็ต้องขออนุญาตกราบเรียนต่อท่านประธานว่าในสังคมที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้นั้น เรามีทั้งคนจนและคนรวย สังคมคนที่มีอันจะกินนั้นก็ค่อนข้างที่จะมีจำนวนน้อยกว่าสังคมคนยากจน เพราะฉะนั้นความด้อยโอกาสของคนยากจนนั้นในสังคมในขณะนี้เขาขาดโอกาสในสังคมมามากมายเหลือเกิน ไม่ว่าจะเป็นการยื่นคำร้องขอประกันตัวขอต่อสู้คดี สิทธิประโยชน์ที่เขาควรจะได้รับในฐานะที่เขาเป็นคนสัญชาติไทยคนหนึ่ง ในกฎหมายก็ส่วนใหญ่จะระบุให้มีความทัดเทียม ความเสมอภาค แต่ในวิธีปฏิบัติกันแล้วเราต้องยอมรับความจริงว่าระหว่างคนที่มีอันจะกินกับคนยากคนจนนั้น ได้รับการปฏิบัติจากพนักงานที่เกี่ยวข้องนั้นค่อนข้างที่จะแตกต่างกันมากพอสมควร เพราะฉะนั้นถ้าหากกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ไปเปิดช่องให้คนมีอันจะกินเข้ามารับสิทธิประโยชน์ซึ่งคนยากคนจนควรจะได้รับแล้ว ผมออกจะมีความเป็นห่วงว่าสิทธิประโยชน์เหล่านั้นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้นั้นร่างขึ้นมา เพื่อผลประโยชน์ของใคร ผมมีความรู้สึกว่า คณะกรรมาธิการที่นั่งอยู่ข้างบนทั้งหมดก็คงจะมีหัวใจ

เหมือนกับพวกเราที่ข้างล่าง ว่าเราต้องการที่ทำให้เกิดความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันในทางด้านกฎหมาย เพราะฉะนั้นถ้าหากกฎหมายฉบับนี้เขียนอย่างนี้ ท่านจะไปแยกอย่างไรว่าคนนี้คนรวยได้รับการปฏิบัติในข้อจำกัดอย่างหนึ่งตามที่ทางกรรมาธิการเมื่อสักครู่นี้ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ข้อชี้แจงกับทางกระผมนั้นผมเรียนด้วยความสัตย์จริงว่า ผมเองออกจะไม่ค่อยสบายใจเท่าไร เพราะว่าตามกฎหมายรัฐธรรมนูญจริง ๆ แล้ว ถึงไม่มีมาตรา ๓๑ ผู้ต้องหาก็ได้รับสิทธิแล้วในการที่จะขอพบทนายความก่อน ที่จะไปให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวนนั่นเป็นสิทธิเบื้องต้นที่กฎหมายรัฐธรรมนูญระบุเอาไว้แล้ว ไม่จำเป็นจะต้องมาระบุในมาตรา ๓๑ อีก ในมาตรา ๓๑ มาตรานี้เป็นมาตราที่ระบุมาเพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิประโยชน์ของคนยากคนจนโดยเฉพาะ นั่นคือความเข้าใจของกระผมไม่ทราบว่าจะถูกหรือผิด แต่ผมคิดว่าสิ่งที่ผมเข้าใจตรงนี้น่าจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพราะฉะนั้นถ้าหากท่านมาระบุตรงนี้ ผมเองคิดว่าเป็นการลิดรอนสิทธิประโยชน์ของคนยากคนจน และถ้ามาดูในเรื่องตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการคัดค้านพิพากษา แม้กระทั่งสำเนาคำพิพากษา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๓ ยังระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ถ้าเป็นคนยากคนจนแล้วไปคัดค้านพิพากษาที่รับรองสำเนาถูกต้องนั้นก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมอีก ถ้าหากกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้แก้ไขดังที่ท่านคณะกรรมาธิการได้เสนอเข้ามาสู่การพิจารณาของสภาในขณะนี้แล้ว ต่อไปคนร่ำคนรวยที่มีฐานะในสังคมก็เข้ามาอาศัยตรงนี้ได้ผลประโยชน์ที่ควรจะตกกับพี่น้องประชาชนซึ่งเป็นคนยากไร้ก็ถูกลิดรอนไปจากคนที่มีอันจะกินในสังคม ซึ่งผมคิดว่าสิทธิประโยชน์ตรงนี้น่าจะมีการทบทวนหยิบมาพิจารณา อีกอันหนึ่งที่ผมอยากจะเรียนต่อท่านประธานนั่นก็คือการว่าความในการต่อสู้ในคดีอาญานั้น หรือที่ศาลเขาเรียกกันว่าศาลขอแรงนั้น ทนายความทุกคนที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ต่อศาลทุกศาลที่มีอยู่ในประเทศไทยจะต้องไปขึ้นทะเบียนขอแรงทนายความไว้เพื่อต่อสู้ให้กับคนยากคนจนที่ขาดโอกาสใน

สังคม เพราะฉะนั้นถ้าหากเขาไปขึ้นทะเบียนเอาไว้คนร่ำคนรวยมีเงินรู้อยู่ว่าคดีนี้ถ้าเกิดไปจ้างทนายความที่มีฝีมือ มีความสามารถคดีนี้จะต้องเสียค่าทนายความประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท ด้วยความตระหนี่ ด้วยความขี้เหนียว ด้วยความที่ไม่อยากจะเสียเงินเสียทองตรงนั้น เขารู้อยู่ว่าทนายความคนนี้ถึงคิวที่จะว่าอยู่แล้ว เขารอครับ ,ถ้าเกิดเขารอแล้วเขาไปใช้โอกาสตรงนั้นเพื่อจะให้ทนายความที่มีฝีมือคนนั้นมาว่าความแก้ต่างอรรถคดีให้เขา เขาไม่ต้องเสียเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท ครับท่านประธาน แล้วไม่ต้องเสียอะไรอีกด้วย เพราะรัฐจะเข้าไปยุ่งไปช่วยเหลือทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นผลประโยชน์ตรงนี้ผมถามท่านประธานว่า เป็นผลประโยชน์ที่ร่างขึ้นมาเพื่อผลประโยชน์ของใครของคนมีอันจะกินในสังคมหรือคนยากคนจนครับ เพราะที่ตอบมาทั้งหมด ผมยังมองว่าร่างขึ้นมาเพื่อผลประโยชน์ของคนมีกินในสังคม เพราะฉะนั้นผมยังขอยืนยันตามเจตนารมณ์ตามร่างที่ผมขอแปรญัตติเช่นเดิม ขอบคุณมากครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณชัยครับ

นายชัย ชิดชอบ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (บุรีรัมย์) : ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม นายชัย ชิดชอบ สมาชิกรัฐสภา ด้วยความเคารพในพระราชบัญญัติใหญ่ของสภา คือกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ได้เสนอเข้าสู่ระเบียบวาระในวาระ ๒ กระผมได้แปรญัตติในมาตรา ๓๑ เอาไว้เนื่องจากเหตุผลที่กระผมได้ประทานกราบเรียนเพื่อจะชี้แจงต่อรัฐสภา ท่านประธานคงจะทราบนะครับ ผู้ยากไร้ คือผู้ไม่มีทุนทรัพย์ คือคนจนพูดง่าย ๆ คือประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังยากไร้อยู่ในขณะนี้น้ำท่วม ฝนแล้ง ประชาชนคนไทยในประเทศก็ยากจน ปัญหาเรื่องกฎหมายของบ้านเมืองนั้นผู้ที่ใช้อำนาจคือข้าราชการประจำ ที่กระผมจำเป็นที่จะต้องหยิบยกปัญหาอันนี้ขึ้นมาประทานกราบเรียนต่อรัฐสภาแห่งนี้ ก็เนื่องจากว่าได้ประสบการณ์เห็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา หรือจำเลย ซึ่งกระทำความผิดตั้งแต่เบื้องต้นของการให้ความยุติธรรม ตั้งแต่ด้านพนักงานสอบสวนจนถึงระดับอัยการและศาลกรณีผม

ยกตัวอย่างเช่นกรณีบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติ หรือบุกรุกทำเลเลี้ยงสัตว์พี่น้องประชาชนไม่มีที่ทำกิน ท่านประธานก็คงจะทราบ เขาเดือดร้อนรัฐยังให้การช่วยเหลือในกรณีเรื่องที่ทำกินไม่มี ไม่มีความสามารถที่จะดำเนินการให้ทันความเจริญเติบโต หรือการขยายของพี่น้องประชาชน คือรวมประชากรขยายจำนวนมากขึ้นในขณะนี้ สมัยก่อน ๑๘ ล้านคน ๑๙ ล้านคน ไม่เป็นไร ตอนนี้ ๕๗ ล้านคน ๖๐ ล้านคนที่ทำกินไม่มีครับ เมื่อไม่มีพวกเหล่านี้เขาก็จำเป็นต้องทำเพื่อการอยู่รอดของชีวิตและครอบครัวของเขา แล้วเหตุก็เกิด พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ไปทำการจับกุม จับกุมพวกนี้ไม่มีทุนทรัพย์ไม่มีอะไรทั้งสิ้นเขาแบกหน้าด้วยความเคารพท่านประธาน เขาถือว่าประเทศไทยนั้นเป็นเมืองพุทธใครจะอพยพเข้ามาอย่างไร ท่านประธานก็คงจะทราบหนีร้อนมาพึ่งเย็นพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ประเทศไทยรับหมด แต่ว่าคนไทยตาดำ ๆ นี่ครับ เดือดร้อนถูกจับกุมคุมขัง แล้วเขาไม่มีอะไรที่จะชีพของเขาได้ รัฐไม่ได้เข้าไปอุ้มชู ด้วยเหตุนี้กระผมจึงว่าเมื่อถูกจับกุมคุมขังต้องดำเนินการทันที ช่วยเขาทันทีช่วยด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งแล้วแต่รัฐ อันนี้เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่กระผมได้แปรญัตติคำว่า ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้ยากไร้ไม่มีทุนทรัพย์พอที่จัดหาทนายความสำหรับตนเองได้ บุคคลดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐโดยทันที คือโดยทันทีครับ ท่านประธาน ตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญครับ ท่านประธาน ท่านประธานต้องคิดถึงผลประโยชน์

อีกประการหนึ่ง ที่กระผมขอประทานกราบเรียน ไปจับกุมคุมขังพวกนี้ รัฐบาลต้องเสียงบประมาณ เสียในเรื่องค่าอาหารวันละหลายบาท ถ้ารัฐไปช่วยว่าเรื่องนี้ควรจะแก้ไขให้บุคคลใด หรือว่าเขาประกันกันเองเขาไม่หนีไปไหนครับพวกเหล่านี้ แต่ว่าแยกเป็นประเภท ไม่ใช่ว่าประเภทคนไปฆ่าหรือไปอุ้มแล้วก็ตายแล้วให้ประกันตัวอย่างนั้นไม่เอาครับ แต่พี่น้องประชาชนที่เดือดร้อนในเรื่องที่ทำกินพวกเหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญในประเทศไทย

มีจำนวนถึง ๗ ล้าน ๕ แสนคน ซึ่งเรื่องนี้ไม่ใช่กระผมเป็นคนพูด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พูดในสภาแห่งนี้ ฉะนั้นปัญหาเรื่องนี้กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้เมื่อออกไปสู่พี่น้องประชาชนในการปกครองประเทศชาติก็ควรจะให้ความเป็นธรรมเขา กระผมจึงประทานกราบเรียนท่านประธานรัฐสภา ผ่านไปยังประธานคณะกรรมาธิการว่าเราควรที่จะพิจารณาเรื่องนี้ให้เขียนคำว่า ทันที จะได้หรือไม่ครับขอคำชี้แจงหรือท่านจะแก้ไขคน ๗ ล้าน ๕ แสนคนอย่างไร ขอขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญครับ

นายปรีชา สุวรรณทัต (กรรมาธิการ) : ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม นายปรีชา สุวรรณทัต ในฐานะกรรมาธิการ กระผมขออนุญาตชี้แจงที่มาของบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในส่วนที่จะให้รัฐเข้าไปช่วยเหลือในด้านทนายทั้งในคดีอาญาและคดีแพ่ง ความจริงเรื่องนี้สืบเนื่องมาในปัจจุบันนี้ก็มีกฎหมายที่ได้มีการบัญญัติที่จะให้ศาลตั้งทนายให้อยู่แล้ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่มีข้อจำกัดในการที่ศาลจะจัดตั้งทนายให้เป็นข้อจำกัดที่แคบมาก เพราะว่าศาลจะจัดตั้งให้ก็ต่อเมื่อบุคคลดังกล่าวนั้นตกเป็นจำเลยในคดีอาญา ก็คือหมายความว่าในชั้นศาลนั้นเอง และจะต้องจำกัดในเรื่องของโทษ จะต้องเป็นโทษที่เป็นอุกฉกรรจ์ ซึ่งได้แก่ โทษประหารชีวิตหรือโทษตลอดชีวิต และก็ในส่วนที่เด็กตกเป็นจำเลยในคดีอาญา ศาลจะจัดตั้งให้มีเงื่อนไขอย่างไร จัดตั้งให้อย่างไร ศาลจะถามก่อนว่าจะขอทนายไหม เพราะฉะนั้นในส่วนนี้จึงเป็นบทบัญญัติที่เสริมมาว่าแม้ในชั้นพนักงานสอบสวน ท่านคงสังเกตในร่างของกฎหมาย ได้มีการเติมเข้าไปว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย เพราะปัจจุบันนั้นจำเลยคือในชั้นศาล ผู้ต้องหาคือชั้นของพนักงานสอบสวน แต่อย่างไรก็แล้วแต่เดิมก็คิดว่าจะมีการบัญญัติไว้ว่า ในเรื่องของผู้ยากไร้หรือผู้ยากจน แต่อย่างไรเป็นความยากจนยากไร้ รัฐธรรมนูญไม่สามารถจะกำหนดหรือจำกัดในคำจำกัดความไปได้

เป็นการยากครับที่จะบัญญัติเรื่องยากจนหรือยากไร้เอาไว้ได้มีการเปรียบเทียบในคดีแพ่งมีการดำเนินคดีอนาถา อย่างไรเป็นการดำเนินคดีอนาถา อย่างไรเป็นเรื่องของยากจน ได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่ต้องผ่านกระบวนการไต่สวนของศาล เพราะฉะนั้นในส่วนนี้รัฐธรรมนูญจึงไม่ได้บัญญัติเอาไว้ว่าอย่างไรเป็นคนยากจนหรือยากไร้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ เพราะกฎหมายรองรับสามารถจะบัญญัติหลักเกณฑ์ในรายละเอียดได้ดีกว่าบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ นี่คือที่มาครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณชัยครับ

นายชัย ชิดชอบ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (บุรีรัมย์) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม นายชัย ชิดชอบ สมาชิกรัฐสภา ด้วยความเคารพครับ การแยกแยะเรื่องคนยากคนจน ผมประทานกราบเรียนท่านประธานผ่านไปยังคณะกรรมาธิการเมื่อสักครู่แล้ว คนยากจนคือคนไม่มีที่ทำกิน คนไม่มีดินที่จะไปทำกินนั่นละคนยากจน ท่านคณะกรรมาธิการคงจะทราบ ที่กระผมประทานกราบเรียน คนไม่มีที่ทำกินคือคนยากไร้ แก้ไขจุดตรงนี้ครับบ้านเมืองจะอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุข กระผมประทานกราบเรียนรัฐสภาอย่างนี้ กราบขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ท่านสมาชิกครับ โดยที่มาตรานี้มีการแก้ไขเพิ่มเติมและมีผู้สงวน ผมจะขอมติที่ประชุมว่าจะเห็นควรคงไว้ตามร่างเดิม หรือควรจะแก้ไขเพิ่มเติม

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ท่านผู้ใดเห็นควรคงไว้ตามร่างเดิม กรุณายกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ท่านผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม กรุณายกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เสียงข้างมากนะครับ โดยที่ร่างแก้ไขเพิ่มเติมมีทั้งของกรรมาธิการ และของผู้สงวนนะครับ ผมจะถามว่าจะเห็นชอบด้วยกับร่างของผู้ใด ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วยกับร่างของกรรมาธิการ กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ท่านผู้ใดเห็นด้วยกับร่างที่มีผู้สงวนคำแปรญัตติไว้ กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เสียงข้างน้อยนะครับ เป็นอันว่าที่ประชุมเห็นชอบด้วยกับร่างกรรมาธิการ ต่อไปเชิญท่านเลขาธิการ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่แทนเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร) : มาตรา ๓๑ ทวิ คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่ มาตรา ๗๒ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติขอสงวน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณวิเชียรครับ

นายวิเชียร คันฉ่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ตรัง) : ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม วิเชียร คันฉ่อง พรรคประชาธิปัตย์ จากจังหวัดตรัง มาตรานี้กระผม คุณอัญชลี และคุณนิภา ได้ร่วมกันแก้ไขแต่ในส่วนของการแก้ไขนั้น ตามที่คณะกรรมาธิการได้พิจารณาแล้วเห็นว่าในกรณีบุคคลที่ต้องรับโทษทางคดีอาญา หากปรากฏในภายหลังว่าคนที่ต้องรับโทษทางคดีอาญานั้นไม่มีความผิด ก็มีโอกาสหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาพิจารณาใหม่ นั่นคือสิทธิที่เขาจะได้รับความคุ้มครองจากรัฐ แต่ทีนี้ที่ผมอยากจะเรียนกับท่านประธานรัฐสภาก็คือว่า ในวรรคสอง ซึ่งทางฝ่ายคณะกรรมาธิการได้เพิ่มเติมขึ้นมาจุด ๆ นี้คือจุดที่ผมเป็นห่วง ที่ผมกราบเรียนท่านประธานว่าผมเป็นห่วงก็เนื่อง

มาจากว่า จะเห็นได้ว่าจากข้อความที่ท่านคณะกรรมาธิการได้บัญญัติขึ้นในภายหลังนั้น เขียนไว้ว่า บุคคลใดถูกควบคุมหรือถูกคุมขังระหว่างสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาคดี หากในภายหลังปรากฏว่ามีคำสั่งไม่ฟ้องคดี หรือคำพิพากษายกฟ้องอันถึงที่สุด เพราะเหตุที่บุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด ย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในวรรคสองนี้ดูแล้วเขียนแล้วมันจะมีปัญหา เพราะถ้าหากว่าศาลพิพากษายกฟ้อง ไม่ต้องมารื้อฟื้นคดีขึ้นมาใหม่ว่าคนนั้นกระทำความผิดหรือไม่ รัฐต้องยอมรับต้องชดใช้ค่าเสียหายให้กับคนที่ต้องหา นั่นคือที่กระผมเห็น นอกจากนี้ที่ร้ายแรงยิ่งกว่านั้นก็คือ ในกรณีที่สั่งไม่ฟ้องท่านประธานลองมาคิดดูสิครับ ถ้าหากว่าเกิดมีกรณีแจ้งความว่า นาย ก กระทำความผิด เสร็จแล้วสืบไปสืบมาว่าคนนี้ไม่ผิด ตำรวจก็สั่งไม่ฟ้องอยู่นั่นเอง ถ้าทำในลักษณะที่ว่านี้ ต่อไปนี้เข้าใจว่าคนที่ไม่สุจริตจะหากินวิธีการอย่างนี้ โดยอาศัยพรรคพวกเป็นเครื่องมือจะทำได้หรือไม่ ถ้าเป็นในลักษณะที่ว่านี้ ผมเป็นห่วงว่าการคุ้มครองโดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้แทนที่จะคุ้มครองคนดี กลับคุ้มครองคนไม่ดี คนที่ฉกฉวยโอกาสได้นั่นคือประการหนึ่ง

อีกประการหนึ่ง มันมีคดีที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ คนที่มีชื่อเหมือนกันนามสกุลเหมือนกันก็มี และปรากฏว่าในลักษณะเช่นนี้มีการฟ้องร้องกันที่ศาลเหมือนกัน เมื่อเร็ว ๆ นี้ผมทราบจาก คุณนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ ส.ส. จังหวัดพัทลุง ฟ้องคดีเรื่องเช็คที่ศาลจังหวัดทุ่งสง ชื่อเหมือนกัน นามสกุลเหมือนกัน คนนี้เขียนเช็คไม่เป็น ไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับเรื่องเช็คเลย แต่ในที่สุดถูกฟ้องคดีอาญาเรื่องเช็ค เขาเอารายชื่อบุคคลนี้มาจากไหนก็เอามาจากทะเบียนบ้าน นั่นคือข้อมูล เราจะไปโทษเขาว่าคนนี้ไม่ได้กระทำความผิดก็ไม่รู้ เพราะว่าคนที่เป็นโจทก์อยู่ที่กรุงเทพฯ คนที่เป็นจำเลยอยู่ที่ทุ่งสงหรือที่จังหวัดไหนก็ไม่ทราบ นั่นคือกรณีตัวอย่างที่อยากจะชี้ให้ท่านประธานได้เห็น

นอกจากนี้ไม่เพียงแค่นั้นท่านประธาน การที่ว่ามีผู้กระทำความผิด เราไม่ได้รู้จักชื่อ รู้จักแต่รูปพรรณสัณฐานรูปร่างหน้าตาอย่างนั้นหน้าตาอย่างนี้ บางทีอาจจะเกิดคล้ายคลึงกัน แจ้งให้จับตำรวจจับมา แต่ปรากฏว่าคนนั้นไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด ถ้าเป็นลักษณะเช่นนี้ต่อไปนี้ผมคิดว่าคนที่กระทำความผิดจริง ๆ ก็ได้รับผลประโยชน์จากกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้เดินลอยนวลอยู่เลย แจ้งให้ตำรวจจับ ตำรวจก็ยังไม่กล้าจับไม่รู้ว่าผิดหรือไม่ผิด ท่านประธานที่เคารพ นอกจากนี้แล้วผมอยากจะกราบเรียนต่อท่านประธานว่า นอกจากชื่อเหมือนกัน สกุลเหมือนกัน อาจจะจับโดยแจ้งให้จับโดยรูปพรรณสัณฐานในลักษณะที่ว่านี้ ท่านประธานลองมาคิดดูสิว่าถ้าเป็นในลักษณะที่ว่านี้ เกิดว่าคนนั้นไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดจริง ๆ แต่เขามีแจ้งให้จับ มีกรณีตัวอย่างที่จังหวัดตรังของผมเอง ปรากฏว่าตำรวจที่ไปจับฤาษ ไปจากกรุงเทพฯ มีการชี้ให้จับเลยว่าคนคนนี้คือคนกระทำความผิด แต่ในที่สุดเวลามาถึงโรงพักคนนี้เป็นที่รู้จักกับคนทั่วไปว่า เขามีอาชีพเป็นทนาย ไม่ได้เป็นผู้ร้าย แล้วในขณะที่ว่านี้เขามีถิ่นที่อยู่ที่แน่นอน ในที่สุดผลเป็นอย่างไร แต่ตำรวจต้องมาคิดเหมือนกันว่าคนที่เป็นตำรวจถ้าในเมื่อเขาชี้ให้จับแล้วไม่จับ มันเป็นการละเว้นต่อหน้าที่หรือไม่ เพราะฉะนั้นผมเป็นห่วงว่าการที่บัญญัติกฎหมายรัฐธรรมนูญในวรรคสอง ที่คณะกรรมาธิการได้เพิ่มเติมขึ้นมานี้จะเป็นอันตรายนอกจากเป็นอันตรายกับคนที่ถูกจับ เป็นผลประโยชน์กับคนร้าย แล้วก็จะเกิดความเสียหายต่อรัฐ เพราะฉะนั้นผมเห็นว่าในวรรคสองที่คณะกรรมาธิการเพิ่มเติมขึ้นมานี้ ผมไม่เห็นด้วย ขอกราบขอบพระคุณท่านประธานครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณอรรคพล

(นายชัย ชิดชอบ ได้ยืนและยกมือขึ้น)

นายชัย ชิดชอบ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (บุรีรัมย์) : ท่านประธานที่เคารพ คือ กระผมขอประทังท่านประธานรัฐสภานิดหนึ่ง

ผู้แปรญัตติยกมือแล้วท่านไม่ชี้ แล้วผู้ที่ไม่ได้แปร อันนี้เอาไว้หลังก็คงจะได้ท่านประธาน ผมประท้วงท่านประธาน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ถ้าคุณชัยยกมือผมต้องให้พูดก่อน

นายชัย ชิดชอบ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (บุรีรัมย์) : ผมก็ยกครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เมื่อกี้ไม่เห็น ขอโทษที ถ้าอย่างนั้นเชิญคุณชัย คุณอรรคพลรอเดี๋ยว เพราะผู้สงวนเขายังติดใจ ให้ผู้สงวนเขาพูดก่อน คุณชัยแล้วคุณมานะ

นายชัย ชิดชอบ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (บุรีรัมย์) : ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม นายชัย ชิดชอบ สมาชิกรัฐสภา สังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้วยความเคารพ ในมาตรานี้ครั้งแรกกระผมเข้าใจว่า ทางคณะกรรมาธิการจะไม่เห็นด้วยตามผมตอนไปชี้แจง แต่ท่านบอกผมในวันนั้นว่าท่านจะพยายามปรับปรุงแก้ไข พอเห็นท่านแก้ไข ซึ่งความจริงนั้นกระผมเขียนไม่ละเอียดเท่าท่าน ผมขอยกย่องท่านประธานคณะกรรมาธิการและคณะกรรมาธิการชุดนี้ ที่ได้เขียนให้คุณแก่ผู้ที่ถูกกล่าวหาและต้องโทษ ที่ให้ได้รับประโยชน์ กระผมเห็นด้วย กระผมไม่ติดใจเพราะว่ากระผมเขียนสู้ท่านไม่ได้ เพราะผมไม่ได้เรียนกฎหมาย เพราะฉะนั้นกระผมขอถอน ขอบคุณท่านประธาน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณมานะครับ

นายมานะ อุสกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นครพนม) : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ ผม มานะ อุสกุล ส.ส. จากจังหวัดนครพนม พรรคชาติพัฒนา สมาชิกรัฐสภา ผมได้ขอสงวนคำแปรญัตติไว้ ในมาตรา ๗๒ ทวิ บุคคลใดถูกคุมขังในคดีอาญาและอยู่ในระหว่างการพิจารณา

ของศาล ซึ่งเป็นผู้ยากไร้ไม่สามารถประกันตัวได้ เมื่อศาลพิจารณาว่าไม่มีความผิด ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนจากการถูกคุมขังนั้น ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ถ้ามองเผิน ๆ ก็คงจะเหมือนที่ท่านกรรมาธิการได้แก้ แต่ในส่วนของผมนั้นในกรณีที่ถูกคุมขัง โดยเป็นผู้ต้องหานั้นจะไม่ได้รับการชดใช้ และคนที่ไม่ใช่เป็นผู้ยากไร้ ก็จะไม่ได้รับการชดใช้ ท่านประธาน เนื่องจากว่าในการคุมขังของตำรวจในกรณีที่เป็นผู้ต้องหานั้น ท่านประธานเชื่อผมไหมว่า คนเราถ้าจนเข้าจริง ๆ ตาจนเข้าจริง ๆ แล้ว สามารถที่จะทำอะไรก็ได้ เมื่อก่อนนี้ขโมยเขากิน แต่ถ้ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ผ่านออกไปตามที่กรรมาธิการได้แก้ไข จะเป็นช่องทางให้เกิดคดีความในสถานีตำรวจขึ้นเยอะ อย่างกรณีนาย ก เดินทางมาทำงานที่กรุงเทพมหานคร ไม่สามารถที่จะหางานทำได้ ก็บอกให้เพื่อนบอกว่าไปแจ้งตำรวจสิ ว่านาย ก นี่ขโมยทรัพย์ทั้ง ๆ ที่นาย ก ไม่ได้ขโมยเข้าไปอยู่ในสถานีตำรวจ เพราะดีกว่าที่จะต้องไปขโมยทรัพย์ เพราะไม่มีอะไรจะกิน หลังจากที่ตำรวจทำการสอบสวนเสร็จ ๗ วัน ปล่อยออกมาเพราะว่าไม่ได้กระทำผิด ๑. มีข้าวกิน ๒. มีเงินใช้ ตรงประเด็นตรงนี้แหละครับที่จะให้เกิดคดี เกิดเรื่องเกิดราว เกิดปัญหา ให้กับพนักงานสอบสวน เราต้องยอมรับว่าทุกวันนี้ตำรวจของเรานั้นทำงานไม่เพียงพอ กำลังคนไม่พร้อมเพราะฉะนั้นผมถึงขอแปรว่า ในกรณีที่ศาลได้ประทับรับฟ้องแล้ว และปรากฏชัดเจนว่าไม่มีความผิด และจะต้องเป็นผู้ยากไร้ ผมขอกราบเรียนว่าถ้าเป็นคนที่มีฐานะพอสมควร ไม่มีใครเขาอยากติดคุกหรอกที่จะต้องไปถูกจำขังอยู่ในเรือนจำตามคำสั่งของศาล และในการเขียนกฎหมายแบบนี้ ผมขอกราบเรียนว่า ในกรณีที่เป็นผู้ต้องหา เป็นจำเลย แล้วถูกการคัดค้านการประกันตัวจากพนักงานสอบสวน ก็จะต้องได้รับค่าชดเชยด้วยจริงหรือไม่ ผมอยากให้กรรมาธิการท่านได้ตอบตรงนี้ เพราะว่าในบางครั้ง ในครั้งแรกที่มีการฝากขังต่อศาลนั้น ศาลก็ได้อนุมัติให้ประกันตัว

ออกไป แต่ปรากฏว่าไปข่มขู่พยาน พนักงานสอบสวนก็บอกว่าขอคัดค้านการประกันตัว ก็กลับเข้ามาถูกจองจำอยู่ในเรือนจำ ศาลไม่อนุญาตให้ประกันตัว ตรงนี้เขาก็มีสิทธิที่จะเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้น ผมไม่แน่ใจว่าถ้ากฎหมายบัญญัติไปแล้ว เขาจะเอากฎหมายแพ่งมาฟ้องร้องได้หรือไม่ ในกรณีที่เขาไม่มีความผิดทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ผมว่ามันจะเป็นเรื่องยาว แต่ถ้าว่าเป็นผู้ยากไร้เขาไม่มีโอกาสที่จะมาฟ้องร้องต่อรัฐ เขาไม่มีทุนทรัพย์พอที่จะมาฟ้องร้องและเขาก็จะได้รับการช่วยเหลือตามที่ผมได้ขอแปรญัตติไป ท่านประธานทราบไหมเคยเกิดคดีหนึ่ง ราษฎรถูกเกณฑ์ทหารไปรับใช้ประเทศชาติอยู่ ๒ ปีกลับมาบ้านได้ ๑๐ วัน ถูกแจ้งข้อหาคดีข่มขืนกระทำชำเรา ศาลชั้นต้นตัดสินอยู่ ๑ ปี ๖ เดือน กว่าคดีจะถึงที่สุด อัยการอุทธรณ์และก็ฎีกา เป็นเวลา ๓ ปี ๘ เดือน ที่จะต้องถูกจองจำคุกอยู่นั้น โดยที่ไม่มีทุนทรัพย์พอที่จะประกันตัวออกมาระหว่างที่สู้คดี และเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นหลายพื้นที่ในประเทศไทยเกิดขึ้นบ่อยครั้งในประเทศไทย เพราะอะไรครับท่านประธานที่เคารพ เพราะว่าเนื่องจากผืนแผ่นดินของเรานั้นมันไม่งอกขึ้นตามจำนวนประชากรและคนที่ยากจน ยากไร้จริง ๆ ไม่มีโอกาสที่จะมีแผ่นดินหรือผืนดินเป็นของตัวเอง ถึงจะมีก็เป็นเอกสารสิทธิ์ ซึ่งทางรัฐบาลที่ได้ออกให้ไม่สามารถที่จะมาประกันตัวในคดีต่าง ๆ ได้ ไม่สามารถที่จะค้ำประกันตัวเองได้ ไม่มีโอกาสที่จะประกันตัวในกรณีเป็นผู้ต้องหาหรือเป็นจำเลย จะต้องไปเช่าที่ของคนอื่นเอามาประกันตัวเองซึ่งค่าเช่าคดีถ้าโทนไม่เกิน ๑๐ ปี ค่าเช่าที่ปีละประมาณ ๗,๐๐๐ บาทเงิน ๗,๐๐๐ บาทนั้นครอบครัวคนยากคนจนของประเทศไทยเรานั้นสามารถที่จะเลี้ยงครอบครัวอยู่ ๔ คน ได้ถึง ๒ ปี นี่แหละครับคือข้อเท็จจริงที่เกิดอยู่ในประเทศไทยของเรา เพราะฉะนั้นผมจึงขอแก้ไขมาตรานี้ แต่ว่าไม่คุ้มครองไปถึงคนที่มีโอกาส ก็คือมีทุนทรัพย์เป็นของตัวเอง มีโอกาสที่จะประกันตัวเองได้ มีโอกาสที่จะใช้ทนายเป็นของ

ตัวเองได้ จะเห็นว่าท่านเขียนกฎหมายออกไปคุ้มครองทุกคน แต่ท่านไม่ได้คิดถึงข้อเท็จจริง เพราะฉะนั้นผมอยากกราบเรียนถามว่า ถ้าในกรณีที่เป็นแค่ผู้ต้องหาและเกิดคดีซ้ำซากอยู่เรื่อย เกิดคดีอยู่บ่อย ๆ รัฐจะเอาเงินที่ไหนมาจ่าย แล้วจะต้องเพิ่มภาระให้เจ้าหน้าที่มากขึ้นไปหรือไม่ และท่านเชื่อหรือไม่ว่าจะไม่มีการแจ้งความเท็จเกิดขึ้น เพื่อที่จะให้จับกุมบุคคลใดบุคคลหนึ่งไปเป็นผู้ต้องหาไปนอนกินข้าวหลวงแล้วก็ได้เงิน เพราะอะไร เพราะความยากจนของคนไทยเรา บางคนมีรายได้ไม่ถึง ๕ บาทต่อวัน กรรมกรสามล้อ ถีบสามล้อหักค่าเช่าไปแล้วมีรายได้ไม่ถึง ๒๐ บาทต่อวัน นี่คือข้อเท็จจริงของสังคมไทยไม่มีใครอยากอดตาย ไม่มีใครอยากจะประกอบอาชีพทุจริต แต่บางครั้งก็จำเป็นโดยการถือรัฐธรรมนูญนี้เป็นการเลี่ยงกฎหมาย ท่านประธานที่เคารพ เพราะฉะนั้นผมเห็นว่าในกรณีที่เป็นแค่ผู้ต้องหานั้น ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ แต่ในกรณีที่เป็นจำเลยก็คือคดีขึ้นสู่ศาลแล้วน่าจะได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ผมถึงขอแปรญัตติ แต่วันนั้นผมได้เข้าไปในที่แปรญัตติของกรรมาธิการ รู้สึกท่านจะตอบผมว่า ท่านเห็นด้วยที่ผมขอแปรญัตติ แต่พอผมมาอ่านอยู่ในหนังสือร่างฉบับนี้ กลายเป็นว่าไม่เห็นด้วย ผมก็ไม่เข้าใจว่ากรรมาธิการนี้ท่านทำงานอย่างไร เพราะในวันนั้นที่ผมเข้าไปชี้แจงในที่ประชุมกรรมาธิการนั้น ท่านบอกว่าท่านเห็นด้วย ที่จริงมาตรานี้ผมไม่ได้สงวน แต่ในหนังสือนี้กลายเป็นสงวน แต่ส่วนที่ผมสงวนในหนังสือฉบับนี้บอกว่าเห็นด้วย ผมก็อยากจะขอให้ท่านประธานกรรมาธิการได้กรุณาตอบด้วย ขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณอรรคพล

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม อรรคพล สรสุชาติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร พรรคประชาธิปัตย์ กรรมาธิการ ขอใช้สิทธิในนามของ

สมาชิกรัฐสภา ในมาตรา ๓๒ ซึ่งกรรมาธิการได้แก้ไข โดยมีการเพิ่มวรรคสองเข้าไปนั้น กระผมอยากชี้เป็นประเด็นคงจะใช้เวลาของรัฐสภานั้นไม่มากแต่อยากจะชี้ว่าการเพิ่มวรรคสองนั้น เราคงจะต้องดูที่เจตนารมณ์ที่กรรมาธิการนั้นได้เพิ่มเข้าไป ในเจตนารมณ์ของกรรมาธิการนั้นบอกว่า ให้เป็นการบัญญัติให้เจ้าหน้าที่รับรู้ และได้ตระหนักถึงการจะดำเนินคดีอาญากับบุคคลใดว่าจะต้องมีหลักฐานโดยชัดแจ้ง จึงเห็นควรบัญญัติคุ้มครองสิทธิของประชาชนในด้านนี้ไว้ ท่านประธานที่เคารพ ถ้าดูในมาตรา ๓๒ ให้ครบทั้ง ๒ วรรค ในวรรคหนึ่งและวรรคสอง ในวรรคหนึ่งนั้นเป็นวรรคที่ว่าด้วยบุคคลที่ต้องโทษทางอาญาแล้วมีการรื้อฟื้นคดีขึ้นมาพิจารณาใหม่ แต่ในวรรคสองที่คณะกรรมาธิการนั้นมีการแก้ไข จะมีการบรรจุหลักการใหม่เข้าไปว่า ผู้ใดที่ถูกควบคุมคุมขังระหว่างสอบสวนหรือการพิจารณาคดี หากภายหลังปรากฏว่ามีคำสั่งไม่ฟ้องหรือคำสั่งยกฟ้องอันถึงที่สุด เพราะเหตุที่บุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด ย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากรัฐ ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ ผมเองค่อนข้างเป็นห่วงในเจตนารมณ์ตรงนี้ เพราะผมคิดว่าเจตนารมณ์นั้นไปได้ และโดยหลักการนั้นก็น่าจะพอยอมรับได้ แต่ถ้าเผื่อจะดูจากเจตนารมณ์ที่ได้มีการพิจารณาศึกษากันมาแล้วเบื้องต้น แล้วก็ได้ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการแปรญัตติในขั้นของกรรมาธิการในหลายมาตรานั้น ถ้าเผื่อจะไปเปรียบเทียบกับแนวทางการศึกษาของคณะกรรมาธิการของสภาผู้แทนราษฎร แนวทางตรงนั้นเราพูดไว้แต่เพียงว่า ควรให้คุ้มครองสิทธิแก่บุคคลที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องจำเลยในประเด็นแห่งคดีที่ว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด แต่ในระหว่างการพิจารณาคดีนั้นจำเลยถูกจำคุกมาโดยตลอด เมื่อศาลยกฟ้องแล้วควรจะได้รับค่าทดแทนและสิทธิที่เสียไปในระหว่างถูกจำคุก โดยให้ได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ซึ่งถ้าเผื่อเปรียบเทียบกับในวรรคสองที่ท่านกรรมาธิการใส่ลงไปตรงนี้แล้วโดยหลักการนั้นจะต่างกันโดยสิ้นเชิง เพราะว่าการคุ้มครอง

สิทธิแก่ผู้ที่อยู่ในระหว่างการจับกุมคุมขัง แล้วก็เป็นเรื่องที่อัยการสั่งไม่ฟ้องคดีนั้น เป็นคนละประเด็นกันกับที่ได้มีการเสนอในหลักการของกรรมาธิการขึ้นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผมอยากจะชี้ประเด็นตรงนี้ท่านประธานครับว่ามีเรื่องที่เราน่าจะสังเกตอยู่ ๓ ประเด็น ประเด็นที่ ๑ ก็คือว่า เราคงจะต้องพิจารณาจากสถิติการจับกุมต่อคดีการฟ้องร้อง คือคดีที่จับกุมมาได้แล้วนำขึ้นสู่ศาลแล้วก็ศาลนั้นรับฟ้อง ตรงนี้ถ้าเผื่อดูกันตามหลักฐานทางตัวเลขแล้วเราต้องพูดกันว่ามีกี่เปอร์เซ็นต์ ถ้าเผื่อมองกันว่าจากสถิติการจับกุมในปัจจุบันจากตัวเลขที่เช็คมาแล้วนั้น เป็นประมาณ ๕๐ ต่อ ๕๐ ของคดีการจับกุมแล้วศาลนั้นไม่รับฟ้อง ซึ่งในกรณีนี้ท่านกรรมาธิการก็อาจจะบอกว่า ได้บัญญัติไว้แล้วได้เขียนไว้แล้วเพื่อให้เจ้าหน้าที่นั้นได้ตระหนักว่าก่อนที่จะจับกุมใครนั้นจะต้องพิจารณาให้รอบคอบ แต่ท่านประธานที่เคารพ โดยความเป็นจริงแล้วสถานการณ์ในปัจจุบันจะพูดถึงประสิทธิภาพในการจับกุม จะพูดถึงประสิทธิภาพในการตรวจสอบ เรานั้นควบคุมได้มากน้อยขนาดไหน นั่นเป็นประเด็นที่ ๑ ที่ผมอยากจะตั้งไว้ว่าหลักฐานจะมีครบบริบูรณ์ จะมีสมบูรณ์พอที่จะให้รับฟ้องได้มากเพียงใด และจากตัวเลขตรงนี้ถ้าเผื่อเราเอามาผันเป็นข้อสังเกตข้อที่ ๒ ที่ผมจะต้องนำเรียนต่อรัฐสภาผ่านท่านประธานตรงนี้ก็คือว่า ถ้าเผื่อกฎหมายฉบับนี้ รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๒ ในวรรคสองอย่างนี้นั้น รัฐบาลจะต้องมีการตั้งงบประมาณเพื่อให้ชดเชยเงินที่เสียไปจากการทำงานที่ไม่ถูกต้องของเจ้าหน้าที่นั้นมากมายเพียงใด จะใช้หลักเกณฑ์ใดเป็นการตั้งงบประมาณแล้วก็เราจะเริ่มต้นกันตรงไหน จะขีดเส้นกันอย่างไร ท่านอาจจะบอกว่าตรงนี้เรามีกฎหมายบัญญัติได้ แต่ถ้าเจตนารมณ์ของกฎหมายสูงสุดของประเทศคือรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในลักษณะนี้แล้วนั้น การจัดตั้งงบประมาณของรัฐบาลนั้นจะไม่สิ้นสุด ประเด็นสุดท้ายท่านประธานครับ ที่อยากจะฝากเอาไว้ตรงนี้ในฐานะผู้ที่ร่วมพิจารณามาตรานี้มาด้วยก็คือว่า ถ้าเผื่อรัฐนั้นจะต้องจ่ายเงิน

ค่าเสียหายให้กับผู้เสียหาย เราก็คงจะมาดูกันว่าแล้วหลังจากนั้นรัฐจะต้องไปตามเอาผิดกับเจ้าพนักงานกันอย่างไร การสืบสวนสอบสวนเอาผิดกับเจ้าพนักงานนั้น ถ้าเรามองโลกในแง่ดีก็คือว่า เจ้าพนักงานจะต้องมีความระมัดระวังตั้งแต่ต้น แต่ถ้าเรามองโลกในแง่ร้ายว่าเจ้าพนักงานนั้นมีความตั้งใจดี แต่หลักฐานนั้นไม่พอ ศาลนั้นยกฟ้องไปโดยไม่ประทับรับฟ้อง การสอบสวนเอาความผิดต่อเจ้าพนักงานนั้น อาจจะทำให้เจ้าพนักงานนั้นหมดกำลังใจในการจับกุม การจับกุมในแต่ละครั้งนั้นก็อาจจะทำให้เกิดขึ้นได้ว่าเจ้าพนักงานนั้นอาจจะไม่กล้าจับกุมทั้ง ๆ ที่กรณีนั้นน่าที่จะจับได้เร็วกว่าการที่จะศึกษาต่อไป หรือในประเด็นที่มองโลกในแง่ร้ายมากขึ้นไปอีกก็คือว่าเจ้าพนักงานนั้นจะต้องพยายามทำรูปคดีให้มีการรับฟ้องให้ได้ เพื่อความผิดเบื้องต้นนั้นจะได้ไม่ตกอยู่กับตัว การยัดคดี การเพิ่มข้อหานั้นก็จะเกิดขึ้น ท่านประธานที่เคารพ ข้อที่ผมตั้งข้อสังเกตตรงนี้คงเป็นเพียงบางข้อ แต่โดยส่วนตัวแล้ว ผมอาจจะเห็นในเจตนารมณ์ของกรรมาธิการว่าเจตนารมณ์นั้นดี แต่ผมคิดว่าในภาคปฏิบัตินั้นเมื่อทำไปแล้วจะเกิดปัญหา จึงขอเรียนฝากท่านประธานผ่านไปยังท่านประธานคณะกรรมาธิการและท่านกรรมาธิการทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย ขอกราบขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญอาจารย์วิษณุ

นายวิษณุ เครืองาม สมาชิกวุฒิสภา : ท่านประธานที่เคารพ กระผม วิษณุ เครืองาม สมาชิกรัฐสภา มาตราที่เรากำลังพิจารณาอยู่ในขณะนี้คือมาตรา ๓๒ ซึ่งเดิมทีนั้นในร่างที่ได้เสนอในวาระที่ ๑ มีอยู่วรรคเดียว คือวรรคหนึ่ง แต่ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ กรรมาธิการได้เพิ่มความในวรรคสองขึ้นมา ซึ่งกระผมเชื่อว่าเป็นการเพิ่มโดยเจตนาดี เพราะต้องการจะคุ้มครองสุจริตชน แต่อย่างไรก็ตามมีแง่มุมที่น่าพิจารณาอย่างน้อยที่สุดเท่าที่ท่านสมาชิกรัฐสภาบางท่านได้แสดงความเห็นไปเมื่อสักครู่

ก็คงจะเกิดความรู้สึกนึกคิดเกิดขึ้นได้ว่า ความในวรรคสองที่ได้เพิ่มเติมขึ้นมานั้นจะเป็นประหนึ่งดาบ ๒ คมในอนาคต สำหรับในวรรคหนึ่งนั้นเป็นเรื่องที่ว่า ถ้าหากศาลได้พิจารณาพิพากษาคดีอาญาแล้วลงโทษจำเลยคนใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษจำคุกหรือประหารชีวิต แต่มาปรากฏความขึ้นในภายหลังว่าเป็นการลงโทษผิดตัว ทั้งนี้เพราะบุคคลนั้นไม่ใช่ผู้กระทำผิดที่แท้จริงก็ได้กำหนดเอาไว้ว่า ให้สามารถที่จะมีการเรียกค่าทดแทนได้ หลักการนั้นเป็นหลักการที่อยู่ในวรรคหนึ่งเป็นหลักการของสิทธิมนุษยชน เป็นหลักการที่มีมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๗ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๑ และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน จึงเป็นหลักการที่ดี แม้กระนั้นกระผมมีข้อสังเกตว่า ที่คณะกรรมาธิการได้แก้ไขโดยตัดหรือปรับปรุงถ้อยคำเพียงเล็กน้อยนั้น แท้จริงก็ไม่น่าจะปรับปรุง เพราะคณะกรรมาธิการได้ตัดข้อความเดิมคำว่า ตามเงื่อนไขและวิธีการ ออกซึ่งไม่สู้จะเป็นสาระสำคัญนัก แต่กระผมอยากจะกราบเรียนว่า เนื่องจากหลักการที่ว่าให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณา และสามารถเรียกค่าทดแทนได้นั้น เป็นหลักการที่มีมาตั้งแต่ในอดีต อย่างน้อยก็มีอายุมาถึง ๒๐ ปี ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๑ ก็ได้บัญญัติหลักการเดียวกันนี้ไว้ ซึ่งต่อมาก็ได้มีการออกพระราชบัญญัติอนุวัตการตามนั้น คือพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณา ซึ่งเป็นการออกพระราชบัญญัติตามเงื่อนไขและวิธีการ และกฎหมายนั้นก็ยังมีผลใช้บังคับอยู่ เมื่อเป็นเช่นนี้กระผมจึงคิดว่า คำว่า ตามเงื่อนไขและวิธีการ ในวรรคหนึ่งที่คณะกรรมาธิการได้ตัดออกนั้นควรจะคงไว้ เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบที่มีอยู่ และอีกประการหนึ่ง ก็ไม่สู้จะเป็นสาระสำคัญที่ทำให้เสียความสละสลวยไปแต่ประการใด อย่างไรก็ตามความในวรรคสองนั้นเป็นสิ่งที่คณะกรรมาธิการได้เพิ่มขึ้นใหม่หมดทั้งวรรค ซึ่งกระผมรู้สึกว่าจะมาแปลก เพราะได้ขยายไปคุ้มครองถึงผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในชั้นพิจารณาของศาล ไม่ว่าศาล

ชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา ไม่ว่าศาลพลเรือนหรือศาลทหารด้วย ซึ่งปัญหาก็จะเกิดขึ้น หมายความว่าความในวรรคสองที่คณะกรรมาธิการได้เพิ่มขึ้นนั้น ถ้าหากว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ควบคุมตัวบุคคลใดไว้ในระหว่างสอบสวน และต่อมามีคำสั่งไม่ฟ้องบุคคลนั้นหรือในที่สุดคดียุติเยื้อไปจนถึงชั้นศาล ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง เพราะไม่เชื่อว่าบุคคลนั้นกระทำผิด ผลที่เกิดขึ้นก็คือจะต้องมีการจ่ายค่าทดแทนให้แก่บุคคลนั้น ข้อนี้คือสิ่งที่ควรจะใคร่ครวญว่าถูกต้องและเหมาะสมหรือไม่สิ่งที่จะตามมาต่อไปก็คือว่า แม้กระทั่งศาลเองได้มีคำสั่งให้ควบคุมตัวหรือคุมขังบุคคลไว้ในระหว่างพิจารณา ไม่ว่าจะเป็นศาลพลเรือนหรือศาลทหาร ไม่ว่าจะเป็นศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา และไม่ว่าจะคุมขังบุคคลไว้เพราะเหตุใดก็ตาม ซึ่งมีหลายเหตุให้คุมขังได้โดยไม่มีการให้ประกันตัว อาจจะเป็นเพราะเกรงกลัวว่าปล่อยออกไปแล้วจะไปทำลายพยานหลักฐาน อาจจะเกรงว่าปล่อยออกไปแล้วในที่สุดจะไปจองล้างจองผลาญฆ่าพยาน อาจจะมีเหตุผลอื่นอีกมากมายในที่สุด ซึ่งเป็นการคุมขังเพื่อคุ้มครองสุจริตชนด้วยเช่นกันปัญหาก็จะเกิดขึ้นมาว่า ถ้าในเวลาต่อมาได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดยกฟ้อง ปล่อยตัวบุคคลนั้นเพราะไม่เชื่อว่าผู้นั้นกระทำผิด ในที่สุดบุคคลนั้นก็จะเรียกค่าทดแทนได้ตามที่กฎหมายได้กำหนดเอาไว้ หลักการนี้เป็นหลักการใหม่ ไม่เคยปรากฏที่ใดในโลก ไม่เคยปรากฏในรัฐธรรมนูญไทย ไม่ว่าฉบับใด ๆ ก็ตามที่ผ่านมา การที่ไม่ได้ปรากฏนั้นความจริงก็ไม่ใช่เหตุผลที่สำคัญนัก เพราะรัฐธรรมนูญฉบับนี้อาจจะกำหนดขึ้นเป็นครั้งแรกในโลกก็ได้ แต่ที่ไม่ได้กำหนดกันไว้ในอดีต ไม่ว่าในประเทศไทยหรือต่างประเทศ ก็เพราะว่าเป็นหลักการที่แปลก และปฏิบัติได้ยาก เพราะเหตุว่าเป็นหลักการที่อันตราย คดีอาญานั้นก็เป็นที่ทราบกันอยู่ว่าเมื่อตั้งต้นนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจะจับกุมผู้กระทำผิดหรือต้องหาว่ากระทำผิด แล้วก็ควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้ถ้าหากเห็นสมควรจะควบคุม ซึ่งอำนาจการควบคุมนั้นก็มีอยู่ตาม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๖ ต่อมาเมื่อมีการส่งฟ้องศาลก็สามารถที่จะควบคุม หรือคุมขังบุคคลเอาไว้ในระหว่างพิจารณาของศาลได้อีกชั้งศาลก็มีอำนาจตามกฎหมายอีกเช่นกัน การควบคุมตัวหรือการคุมขังโดยเจ้าพนักงานก็ดี โดยศาลก็ดี ไม่ใช่เป็นเรื่องที่กระทำโดยพลการ แต่เป็นเรื่องที่กระทำโดยเหตุที่มีเงื่อนไขของกฎหมายอนุญาต และเป็นเรื่องที่กระทำโดยความเชื่อตามหลักฐานและรูปคดีที่มีอยู่ เราได้มีการแก้รัฐธรรมนูญในสิ่งที่เป็นสาระสำคัญในวันนี้อย่างน้อยก็ ๒ มาตราล่วงหน้าไปแล้ว คือ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๐ มาตรา ๒๘ ได้กำหนดไว้แล้วว่าต้องมีการให้ประกัน เราได้ถกเถียงกันถึงถ้อยคำว่าจะทันท่วงทีหรือจะเร็วพลัน หรือจะโดยด่วน หรือจะโดยเร็วนั่นเป็นสิ่งที่ดิหมายความว่า ในที่สุดจริง ๆ แล้วการควบคุมหรือคุมขังผู้กระทำผิดนั้นอาจจะกระทำได้ยาก ส่วนใหญ่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวไปทั้งสิ้น โดยมีประกันหรือไม่มีประกัน มันจะเหลือมามีการควบคุมตัวหรือคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือระหว่างพิจารณาของศาลเพียงไม่กี่ราย นั่นต้องแปลว่ารูปคดีผูกมัดรัดกุม จนเป็นที่เชื่อถือได้ว่าจำเป็นต้องควบคุมหรือคุมขังบุคคลเหล่านั้นไว้ แต่ถ้าหากต่อมาจำเป็นต้องพิพากษายกฟ้องปล่อยตัวไป ซึ่งมีความเป็นไปได้ เรามีตัวอย่างมากมายที่พยานกลับถ้อยคำที่เบิกความเอาไว้หรือให้การเอาไว้ เรามีตัวอย่างมากมายที่พยานถูกฆ่า ในที่สุดโจทก์ก็ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอ สิ่งที่ตามมาก็คือศาลจำเป็นต้องพิพากษายกฟ้อง จะยกฟ้องโดยเชื่อหรือไม่เชื่อว่าผู้นั้นกระทำผิดก็ตาม แต่มีข้อสันนิษฐานเป็นคุณอยู่ว่า ถ้ามีข้อสงสัยก็ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยและก็ยกฟ้องเมื่อยกฟ้องบุคคลนั้นเอง ก็สามารถจะย้อนกลับมาเรียกค่าทดแทนจากศาลได้ สิ่งนี้จึงเป็นสิ่งที่ผมรู้สึกว่าเป็นดาบ ๒ คม และเป็นสิ่งที่น่ากลัว ผลที่จะเกิดขึ้นนั้นท่านสมาชิกรัฐสภาบางท่านได้ว่าไปแล้ว บางท่านได้ให้ตัวอย่างและให้ผลมากกว่าที่ผมได้คิดไว้ และผมก็คล้อยตามสิ่งที่ท่านได้ว่าไว้อย่างเช่นว่า ต่อไป

เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจจะไม่กล้าคุมขังหรือควบคุมตัวบุคคลเอาไว้ เพราะเกรงว่าในที่สุดหากมีการยกฟ้องจะสามารถมาเรียกค่าทดแทนได้ และตัวเองจะถูกตำหนิหรือจะต้องรับโทษ นอกจากนั้นก็ยังมีข้อที่น่าคิดอย่างที่ท่านสมาชิกรัฐสภาท่านหนึ่ง ขออนุญาตเอ่ยนามคือ ท่านมานะ ที่ท่านบอกว่าต่อไปก็อาจจะเป็นช่องทางทำมาหากินของบุคคล เพื่อหวังว่าจะได้เงินค่าทดแทนโดยยอมตัวเป็นผู้ถูกกล่าวหาให้มีการควบคุมกันเล่น ๆ ไก้ ๆ สัก ๓ เดือน ๖ เดือน ๙ เดือน นั่นคือเป็นสิ่งที่น่ากลัว ทั้งนี้มิใยยังกล่าวไปถึงภาระของรัฐที่จะต้องมีในการตั้งงบประมาณเพื่อจ่ายค่าทดแทน เหล่านี้เป็นผลที่จะตามมาทั้งสิ้น ท่านประธานที่เคารพ การควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยในฐานะที่เป็นสุจริตชนนั้นก็เป็นสิ่งที่ดีอยู่ เป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่อย่าลืมว่าสุจริตชนนั้นไม่ได้มีอยู่แต่เฉพาะคนที่เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น สุจริตชนหมายความถึงพยานด้วย สุจริตชนหมายถึงบุคคลทั่วไปที่ไม่รู้เห็นด้วย ที่ประชุมแห่งนี้คงจะไม่ลืมว่าเรามีตัวอย่างมากมายที่พยานกลับคำให้การ ศาลจึงต้องยกฟ้อง เรามีตัวอย่างมากมายที่พยานถูกฆ่า พยานจึงไม่เพียงพอ ศาลจึงต้องยกฟ้อง เรามีตัวอย่างมากมายที่มีการข่มขู่พยาน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้คือสิ่งที่เกิดขึ้นได้ เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าจะคิดคุ้มครองสุจริตชนที่ถูกควบคุมตัวนั้น กระผมเข้าใจว่ามีมาตรการอื่นอีกหลายมาตรการที่จะดำเนินการได้ภายในระบอบกฎหมายปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งวันนี้ที่ประชุมแห่งนี้ได้แก้ไขและวางแนวทางไว้ให้ นั่นก็คือการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ เรื่องการให้ประกันตัว นั่นก็คือการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ นั่นก็คือการปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๙ ซึ่งให้คุมตัวไว้ได้เพียงเท่าความจำเป็นของพฤติการณ์แห่งคดี นอกจากนั้นถ้าปรากฏว่ามีเจ้าพนักงานคนใดได้มีการควบคุมหรือคุมขังบุคคลไว้โดยไม่ชอบ โดยเหตุที่เป็นการกลั่นแกล้ง ก็ยังมีทางที่ผู้เสียหายจะสามารถฟ้องคดีแพ่งในฐานละเมิดคดีอาญา ในฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือ

ละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบ จนกระทั่งถึงเล่นงานทางวินัยเอาผู้นั้นออกจากราชการ ด้วยเหตุดังที่ได้กราบเรียนมานี้ กระผมจึงคิดว่าร่างในมาตรา ๗๒ ที่เสนอเข้ามาในวาระ ๑ ครั้งแรกนั้น หมดจดงดงามดีอยู่แล้วด้วยประการทั้งปวง สมควรจะตัดความในวรรคสองออก และแก้ไขถ้อยคำในวรรคหนึ่งกลับไปสู่ร่างเดิมคือให้มีคำว่า ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ กระผมจึงขออนุญาตให้ที่ประชุมแห่งนี้ได้กรุณาใคร่ครวญในเรื่องนี้ครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญ พันตำรวจโท วิจิตร

พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ สภาผู้แทนราษฎร (สงขลา) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสงขลา พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ท่านประธานครับ ตามพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มาตรา ๗๒ นั้น กระผมเห็นด้วยในวรรคแรก เพราะว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพ การที่ต้องสูญเสียอิสรภาพไปนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ควรจะให้บุคคลเหล่านั้นต้องสูญเสียไป แต่ในวรรคสองนั้น กระผมไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะคุ้มครองไปถึงในชั้นของพนักงานสอบสวน เหตุผลที่กระผมไม่เห็นด้วยนั้น เพราะว่าตามพระราชบัญญัติกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งเราได้พิจารณาไปแล้วในมาตรา ๒๙ นั้น ซึ่งมติในที่ประชุมของที่ประชุมนี้ได้ลงมติเป็นเอกฉันท์เรียบร้อยแล้วว่า พนักงานสอบสวนจะต้องให้ประกันโดยอย่างรวดเร็ว อันนี้ก็เป็นจุดหนึ่งที่เห็นว่าเป็นการเร่งเร้าให้พนักงานสอบสวนนั้นให้ประกัน พยายามที่จะไม่มีการควบคุมผู้ต้องหา

ประการที่ ๒ ที่กระผมไม่เห็นด้วย ก็เพราะว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตรา ๗๙ ได้ระบุไว้โดยชัดเจนว่า การจะจับกุมบุคคลใดนั้นจะต้องมีหมายจับ เว้นแต่ (๑) การจับกุมโดยการกระทำผิดซึ่งหน้า (๒) เมื่อพบว่าบุคคลนั้นพยายามกระทำความผิด หรือโดยมี

พฤติการณ์อันควรสงสัยว่า ผู้นั้นกำลังกระทำความผิด (๓) เมื่อมีเหตุอันควรสมควรสงสัยว่าผู้นั้นกระทำความผิดมาแล้วและจะหลบหนี (๔) เมื่อมีผู้แจ้งให้จับโดยพลันว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดมาแล้ว และแจ้งด้วยว่าได้ร้องทุกข์ไปตามระเบียบแล้ว (๔) นี่แหละเป็นเรื่องที่อันตรายที่สุด เพราะว่าเมื่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดสงสัยบุคคลหนึ่งบุคคลใดว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด แล้วก็ไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนก็สั่งเจ้าหน้าที่ไปจับโดยที่ผู้เสียหายไปชี้ให้จับ ตามความเป็นจริงแล้วในขณะที่ผู้เสียหายมาแจ้งความร้องทุกข์นั้น พนักงานสอบสวนจะสอบถามเรื่องราวสาเหตุ สถานที่เกิดเหตุ พฤติกรรมแห่งเหตุ แล้วก็พนักงานสอบสวนก็อาจจะต้องสั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไปจับกุม โดยผู้เสียหายจะนำเจ้าหน้าที่ตำรวจไปเมื่อเจอบุคคลที่ผู้เสียหายสงสัยว่าเป็นผู้กระทำผิด ผู้เสียหายก็จะชี้ให้พนักงานสอบสวนจับกุม อันนี้ที่เมื่อตำรวจต้องจับ เพราะตำรวจจะไม่จับไม่ได้ ถ้าตำรวจไม่จับตำรวจก็ต้องมีความผิดตามกฎหมายอาญาในมาตรา ๑๕๗ ละเว้นด้วยประการตามหน้าที่ แต่เมื่อจับมาแล้ว ระบบการสอบสวนของเราเป็นที่ทราบกันโดยแน่ชัดแล้วว่าเป็นระบบกล่าวหามิใช่ระบบไต่สวน การกล่าวหานั้นพนักงานสอบสวนก็ต้องพยายามที่จะสืบสวนสอบสวนแสวงหาข้อเท็จจริงแห่งคดี เพื่อที่จะยืนยันการกระทำผิดของผู้ถูกกล่าวหา เมื่อการสืบสวนสอบสวนพยานแห่งคดีไม่ปรากฏพยานหลักฐานชัดเจนว่า ผู้ต้องหากระทำผิดก็ต้องสั่งไม่ฟ้อง ทีนี้เมื่อสั่งไม่ฟ้อง เมื่อคดีเกิดเช่นนี้เรื่อย ๆ การสั่งไม่ฟ้องนั้นก็จะมีปัญหาแก่พนักงานสอบสวน ทีนี้ถ้าหากพนักงานสอบสวนสั่งฟ้อง พนักงานสอบสวนก็จะไม่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องหา เพราะฉะนั้นด้วยเหตุอันนี้ก็จะทำให้เกิดการยุ่งยาก เกิดอันตรายใหญ่หลวงต่อการทำงาน เกิดอันตรายใหญ่หลวงต่อประชาชน เพราะว่ากฎหมายนั้นเราไม่ได้คำนึงว่าจะต้องคุ้มครองผู้ต้องหาเท่านั้น แต่เราจะต้องคุ้มครองผู้เสียหายด้วย ทีนี้ถามว่าถ้าเราไม่คุ้มครองผู้ต้องหาในชั้น

สอบสวน ถามว่าจะทำให้เป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาหรือไม่ ข้อนี้สามารถยืนยันได้ว่าเป็นธรรม เหตุผลที่ว่าเป็นธรรมก็เพราะว่าในประมวลกฎหมายอาญานั้นก็ระบุไว้ชัดเจนแล้วว่า หากว่าตำรวจได้แกล้งจับกุมก็ถือว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ แล้วถ้าหากว่าผู้ต้องหาได้ถูกปล่อยตัวมาแล้วโดยไม่ได้กระทำความผิด ผู้ต้องหาก็สามารถที่จะฟ้องร้องต่อพนักงานของรัฐได้ และสามารถที่จะฟ้องร้องในทางแพ่งฐานละเมิดได้ ซึ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑ ก็ระบุไว้ ซึ่งเราได้ลงมติรับหลักการไว้แล้ว เพราะฉะนั้นด้วยเหตุและผลดังกล่าวมาข้างต้น กระผมจึงเห็นว่ามาตรา ๓๒ วรรคแรกนั้นกระผมเห็นด้วย แต่มาตรา ๓๒ วรรคสองนั้นกระผมไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ขอขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : คุณสวัสดิ์ครับ

นายสวัสดิ์ คำประกอบ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นครสวรรค์) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม สวัสดิ์ คำประกอบ นครสวรรค์ ได้ฟังบรรดาเพื่อนสมาชิกแห่งรัฐสภานี้ ได้อภิปรายคัดค้านไม่เห็นพ้องด้วยกับบทบัญญัติที่กรรมาธิการได้เพิ่มในวรรคสอง กระผมได้พิจารณาโดยละเอียดและรอบคอบแล้วมีความหนักใจ คือเราก็เคยร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญกันมาหลายฉบับ บทบัญญัติที่ต้องให้รัฐบาลหรือรัฐต้องจ่ายเงินคืนให้แก่ผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ได้พ้นโทษไปดังกล่าวนี้มันไม่เคยมี และในฐานะที่เราผ่านการพิจารณาของศาลมามาก ๆ ขอประทานกราบเรียนด้วยความเคารพว่า เกือบจะทุกคดีที่ไปสู่ศาลที่ศาลได้พิจารณาและยกฟ้องไปนั้น ขอเรียนตรง ๆ เป็นเรื่องที่จำเลยได้กระทำความผิดเกือบทั้งสิ้น แต่ว่าในที่สุดศาลต้องยกฟ้องเพราะเหตุผลต่าง ๆ กัน ศาลต้องพิจารณาถึงปัญหายกฟ้องคน ๑๐ คน ที่เขาได้กระทำความผิด ดีกว่าเอาคนซึ่งกระทำความผิดคนเดียวลงโทษ เพราะฉะนั้นขอประทานกราบเรียนว่า การพิจารณาของศาลนี้ ที่ยกฟ้องไปแล้วอย่าไปนึกว่าคนนั้นไม่ได้กระทำความผิด แต่หลักฐานไม่พอเท่านั้น หลักฐานไม่พอที่ศาลจะ

ลงโทษ บางครั้งศาลเคยคาดคั้นชี้หน้าจำเลยว่าแกมันผิดแต่หลักฐานไม่พอฉันต้องปล่อยแก อย่างนี้ก็ยังเคยมีเคยเห็นตัวอย่าง เพราะฉะนั้นขอประทานกราบเรียนว่า กรณีอย่างนี้ วันใดที่ผู้ต้องหาออกจากคุก และรัฐหรือศาลต้องจ่ายเงินคืนไป มันน่าอับอายขายหน้าเหลือเกินในกระบวนการ ขอประทานกราบเรียนด้วยความเคารพ ไม่เคยมีพนักงานสอบสวนคนใดที่ใจไม้ไส้ระกำหรือใจโหดร้ายที่จะไปจับคนซึ่งมองเห็นชัดเจนว่า อ้ายนี่ไม่ได้กระทำความผิดเลย แล้วไปจับ แล้วเอามาดำเนินคดี หาพยานหลักฐานต่าง ๆ กว่าจะได้มาแต่ละคนก็ยากเย็นแสนเข็ญ แต่ในที่สุดพยานหลักฐานเหล่านั้นไม่สามารถที่จะส่งฟ้องได้คนร้ายซึ่งกระทำผิดคิดมิชอบ บางครั้งเขาก็ไตร่ตรองคิดรอบคอบเสียก่อนว่าจะกระทำความผิดในระยะไหน เวลาใด ในกรณีใด ที่ทำให้หาพยานหลักฐานยากเหลือเกิน เช่น ปล้นในเวลาตีสอง ตีสาม ใครจะไปจุดไฟให้เห็นหน้าเห็นตากัน อย่างนี้เป็นต้น แต่ในที่สุดพนักงานสอบสวนโดยการไตร่ตรองของเขาโดยการสืบเสาะของเขา เขาสามารถจะรู้ได้ว่าคนนี้เป็นคนร้าย ขอประทานกราบเรียนว่า พยานหลักฐานที่สืบเสาะต่าง ๆ บางครั้งก็ไม่สามารถจะหยิบขึ้นมาชูต่อศาลได้ว่า พยานหลักฐานที่เขาได้ไปสืบเสาะเป็นอย่างนี้ บางครั้งบุคคลซึ่งรู้เห็นกลัวอันตรายก็ปกปิด แต่บอกได้ว่าเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้อย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นขอประทานกราบเรียนว่าไม่มีพนักงานสอบสวนคนใดที่ใจทุจริตถึงขั้นที่จะเอาคนซึ่งบริสุทธิ์จริง ๆ ตี ๆ จริง ๆ จับกุมเอาไปคุมขัง แล้วไปดำเนินคดี ไม่มีหรอกครับ จะต้องมีเค้ามูลมีส่วนเกี่ยวข้องไม่รู้เห็นเป็นใจ ไม่มีการช่วยเหลือ อะไรต่ออะไร มันต้องมีส่วนจนได้แหละครับไม่มากก็น้อย เป็นการสมรู้ เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิด จนในที่สุดพนักงานสอบสวนต้องเอาไปดำเนินคดี ผมขอประทานกราบเรียน เราพิจารณากฎหมายกันมาหลายยุคหลายสมัย และหลายฉบับแล้ว เรามักจะมองแง่เดียวมองแง่บุคคลซึ่งจะถูกจับกุมไปลงโทษ เรามักจะมีจิตใจ

สงสารคนที่เป็นจำเลยเรามักมีจิตใจสงสารผู้ที่เป็นผู้ต้องหา อยากจะปล่อยเขา อยากจะให้ประกันเขาอยากจะอะไรเขา หันกลับมาอีกทางสิครับ คนที่พ่อมันตาย ลูกมันตาย แม่มันตายเพราะปล้น เพราะฆ่านี่ ใครดูแล ใครสนใจมันบ้าง เรามองด้านเดียว ผมเองเป็นทนายความที่ช่วยเหลือจำเลย แต่ผมพยายามมองทุกด้าน ผมเห็นใจเหลือเกินในประเทศไทยคดีอุกฉกรรจ์ที่ปล้นที่ฆ่ากันตาย ๓๕ เปอร์เซ็นต์ปล่อยหมดครับหรือจะ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ที่ปล่อยไปยกประโยชน์สงสัยให้จำเลยไป เหลืออีก ๒๐ เปอร์เซ็นต์ที่ได้รับโทษ บุคคลซึ่งพ่อแม่ต้องตาย ต้องถูกปล้น ต้องตกระกำลำบากอะไร ใครไปมองเขาบ้าง รัฐมองเขาไหม ผมถามท่านกรรมาธิการเถอะครับ ราษฎรที่ถูกปล้นสูญเสียเงินไปมากมายก่ายกอง และถูกฆ่าตายสมมุติว่าจับจำเลยไปได้ ปล่อยจำเลยได้เงิน แต่คนที่ตายไปหยก ๆ ถูกปล้นไปหมดตัวนั้นได้อะไรบ้าง รัฐช่วยเขาบ้างไหม รัฐช่วยอะไรเขาบ้างกรรมาธิการช่วยอะไรเขาบ้าง มองไปทางนั้นบ้างสิครับ ไปเพิ่มลูกเมียให้เขาได้ไหม ก็ไม่ได้ นี่มองด้านเดียว เพราะฉะนั้นผมไม่เห็นด้วยเลยที่จะไปเขียนวรรคสองเข้าไป จะเกิดปัญหามากมายก่ายกองเหลือเกิน และละอายแก่ใจที่ต้องหาเงินให้กับคนที่ปล้นเขามา รัฐต้องจ่ายเงินให้คนกระทำความผิด ท่านประธานที่เคารพ ศาลมักจะเขียนคำพิพากษาลงท้ายยกฟ้องด้วยคำว่าเนื่องจากหลักฐานไม่พอฟัง จึงยกฟ้อง หลักฐานไม่พอฟังไม่ได้หมายความว่าแกบริสุทธิ์ แต่หลักฐานอัยการเอามาหรือหลักฐานที่ตำรวจหามามันไม่พอฟังหรือมันฟังไม่ได้ เพราะไปให้เงินหรือไปกลับคำในศาล อย่างนี้ก็เยอะแยะหรือไม่ก็อย่างนี้มีไหมครับ อย่างคดีตัวอย่างมีอยู่คดีหนึ่ง ๕ ปียังไม่จบเลย เพราะพยานถูกจ้างหนีไปเมืองลาวแล้วไม่มาเบิกความ นี่ศาลต้องยกฟ้องแล้วหาพยานไม่ได้ เพราะมันไปเมืองลาวเสีย อ้ายนี่ก็รอจะได้เงินตามกฎหมายนี้อย่างนี้เป็นต้น ผมไม่ได้เห็นด้วยเลย ขอประทานกราบเรียนว่า ในบทบัญญัติที่ท่านเขียนไว้นี้ก็เกิดปัญหาอีกแล้ว

ท่านเขียนว่า หากในภายหลังปรากฏว่ามีคำสั่งไม่ฟ้องหรือคำพิพากษายกฟ้องอันถึงที่สุด เพราะเหตุที่บุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด นี่เกิดปัญหาในการตีความแล้ว ศาลส่วนมากจะไม่ได้เขียนคำพิพากษาว่า ยกฟ้องเพราะท่านไม่ได้กระทำความผิด ศาลจะไม่เขียนอย่างนั้นศาลจะบอกเพียงยกฟ้องเฉย ๆ จำเลยก็จะไปเอาเงินสิครับ ยกฟ้องแล้วหัวหน้าศาลก็บอก ยังไม่ให้ เพราะไม่ได้พิพากษาว่า เอ็งไม่ใช่ผู้กระทำความผิดในนี้เขียนว่า ต้องให้เงินชดเชยเมื่อคำพิพากษาถึงที่สุดยกฟ้อง เพราะเหตุที่ผู้นั้นไม่ได้กระทำความผิด ในคำพิพากษาไม่มีข้อนี้ ไม่มีคำพิพากษาบอกเลยนาน ๆ จึงจะมีสักคำพิพากษาที่บอกว่า เนื่องจากจำเลยไม่ใช่ผู้กระทำความผิดจึงยกฟ้อง ๑๐๐ เรื่อง จะมีอย่างนี้สักเรื่องหนึ่ง ศาลจะเขียนแต่เพียงว่าเนื่องจากพยานหลักฐานไม่พอฟังจึงยกฟ้อง ไม่ได้บอกว่าแกไม่ผิด แต่ไม่พอฟังต่างหาก อย่างนี้เอาเงินกันได้ไหม เป็นตัวบทกฎหมายแห่งรัฐธรรมนูญซึ่งจะต้องไปตีความกันอีก จะต้องขัดแย้งกันอีกและใครจะตีความก็ไม่ทราบ เพราะฉะนั้นขอประทานกราบเรียนว่า ผมไม่เห็นด้วยจริง ๆ ไม่ได้เห็นด้วยเพราะว่าไม่ชอบกรรมาธิการ ไม่ใช่กรรมาธิการชอบกับกระผมทุกคนเลย โดยเฉพาะคุณนันทกาชอบกันมากเป็นพิเศษ แต่ก็ต้องค้านกัน ไม่เห็นด้วย ขอขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณกุเทพครับ

ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ศรีสะเกษ): ท่านประธานที่เคารพ กระผม กุเทพ ใสกระจ่าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษ พรรคพลังธรรม ท่านประธานครับ ผมเข้าใจความพยายามของท่านกรรมาธิการที่จะเขียนรัฐธรรมนูญตรงนี้ ผมต้องชมเชยว่าเป็นความพยายามที่จะแก้ปัญหาให้กับพี่น้องประชาชน ซึ่งประสบปัญหาจากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ เป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทุกภูมิภาคของประเทศ แต่จากการที่ท่านกรรมาธิการท่านหนึ่ง ได้พูดถึงความยากลำบากในการจะนำไปสู่การ

ปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องตั้งงบประมาณชดเชยว่าจะทำเท่าไร หลักเกณฑ์ที่จะดูว่าสถิติที่เกิดขึ้นนั้นเป็นอย่างไร กระผมเองก็มองเห็นว่ามีปัญหาในเชิงปฏิบัติ แต่ผมอยากกราบเรียนท่านประธานผ่านไปยังท่านประธานกรรมาธิการวิสามัญว่า อย่างน้อยความพยายามของท่านตรงนี้ก็ได้รับความเข้าอกเข้าใจ และถ้าเป็นไปได้ผมคิดว่าน่าจะสนับสนุน ถ้ามองเห็นในแง่ว่านำมาปฏิบัติได้ ท่านประธานที่เคารพ ผมขอชี้ให้เห็นผลที่คิดว่าน่าจะดีจากมาตราตรงนี้ก็คือความระมัดระวังของเจ้าหน้าที่ที่จะปฏิบัติต่อผู้ต้องหา หรือผู้ที่ถูกกล่าวหาอย่างน้อยที่สุดเจ้าหน้าที่ตำรวจ ถ้ามีกฎหมายมาเป็นกฎหมายลูกรับบทบัญญัติตรงนี้ กำหนดวิธีการที่จะให้เขาต้องระมัดระวังมากขึ้นในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหา ผมคิดว่าก็จะทำให้ประชาชนนั้นได้รับการปฏิบัติดีขึ้น ในแง่ของศาลก็เช่นกัน ท่านประธานครับ ผมอยู่ที่ห้องที่ห่างไกลมาก ระยะเวลาที่เราดำเนินงานในสภามาในสมัยนี้เพียง ๒ ปี แต่เป็นเรื่องที่อัศจรรย์ไม่น่าเชื่อว่าเกิดขึ้นในประเทศของเรา ผมได้รับข้อเรียกร้องและได้แก้ปัญหาให้ประชาชนไป ๒ ราย รายหนึ่งคือนางสุนีย์ วงศ์แสง ที่บ้านเขิน อำเภอน้ำเกลี้ยง เป็นคนยากจนมาก ท่านประธาน ยากจนไม่มีบ้านจะอยู่แต่ว่าถูกฟ้องในข้อหาว่าไปฉ้อโกงคำฟ้องไปจากกรุงเทพมหานคร และผมต้องมาประสานงานกับทนายความที่นี่เพื่อแก้ปัญหาให้เขา พูดกันรู้เรื่องคนนั้นก็หยุดไป แต่ถ้าเขาจำเป็นต้องเดินทางมาที่ศาล จำเป็นจะต้องมาดำเนินคดีเพื่อแสดงตัวเพียงว่าเขาไม่ใช่ผู้ต้องหา ใครควรจะรับผิดชอบตรงนี้ผมคิดว่าเป็นประเด็นที่น่าคิด นอกจากนั้นเมื่อ ๒ วัน ๓ วันมานี้เอง ท่านประธาน นายอุทัย ชาลี ที่บ้านบึงบอน อำเภออย่างชุมน้อย ก็นั่งอยู่ที่นาดี ๆ นี่แหละครับ ก็มีคำฟ้องไปบอกว่าค้ำประกันซื้อรถยนต์แล้วไม่จ่าย ผมไม่รู้ว่าเกิดอะไรกับสำนักทะเบียนกระทรวงมหาดไทย ถ้าการฟ้องร้องในคดี ทนายความเพียงแต่ไปคัดชื่อของผู้ที่ตรงกับชื่อที่เขาต้องการฟ้อง แล้วมาฟ้อง ผมคิดว่าคงเป็นเรื่องที่คาราคาซัง

เพราะฉะนั้นตรงนี้ผมไม่แน่ใจว่า ถ้าจะเชื่อมโยงกฎหมายลูกเข้ามาแก้ปัญหาตรงนี้ให้รัดกุมมากขึ้น จะทำได้หรือไม่ ผมยังไม่แน่ใจ แต่ผมให้กำลังใจกับกรรมาธิการ และคิดว่าจะยกมือให้ ขอบคุณครับ

(การประชุมดำเนินมาถึงตอนนี้ ศาสตราจารย์มารุต บุนนาค ประธานรัฐสภา ได้กลับมาขึ้นบัลลังก์ ดำเนินการประชุมต่อไป)

ประธานรัฐสภา : คุณโอวาท จุลโคตร ครับ

นายโอวาท จุลโคตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (อุบลราชธานี): ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม โอวาท จุลโคตร ส.ส. อุบลราชธานี พรรคประชาธิปัตย์ ในนามสมาชิกรัฐสภา ท่านประธาน กระผมขอกราบเรียนท่านประธานผ่านไปยังประธานคณะกรรมาธิการชุดนี้ ในมาตรา ๓๒ ตามร่างเดิมนั้นกระผมเห็นด้วยในลักษณะที่มีข้อความกล่าวว่า บุคคลใดต้องรับโทษทางอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด หากปรากฏตามคำพิพากษาของศาลที่รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ภายหลังว่าบุคคลนั้นมิได้กระทำความผิด ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทน และได้รับบรรดาสิทธิที่เสียไปเพราะผลแห่งคำพิพากษานั้น ทั้งนี้ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ข้อนี้บัญญัติชัดเจนว่าผู้ที่ถูกดำเนินคดีโดยผิดพลาด โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยวิธีการสอบสวนที่ไม่ชอบอะไรก็ตาม ถ้าหากว่ามีการรื้อฟื้นคดีขึ้นมาพิจารณาคดีใหม่ และปรากฏว่าจำเลยในคดีก่อนนั้น เป็นผู้ไม่ได้กระทำความผิดหน้าที่เขาจะได้รับค่าทดแทนในจุดนี้ แต่ในวรรคสองของมาตรานี้ ซึ่งคณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นมาว่า บุคคลใดถูกควบคุมหรือถูกคุมขังระหว่างการสอบสวน หรือระหว่างการพิจารณาคดี หากในภายหลังปรากฏว่า มีคำสั่งไม่ฟ้องคดี หรือคำพิพากษายกฟ้องอันถึงที่สุด เพราะเหตุที่บุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด ย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในวรรคสองนี้ แม้ว่าทางคณะกรรมาธิการจะเขียนไว้ในเหตุผลว่าที่เพิ่มขึ้นมานี้ เพื่อให้สอดคล้องกับวรรคแรก จริง ๆ

แล้วไม่ได้สอดคล้องกัน เพราะขั้นตอนการปฏิบัตินั้นไม่เหมือนกัน ในวรรคสองนี้จะเห็นว่าเมื่อถูกแจ้งความแล้วไปจับกุมมาควบคุมไว้ เพื่อประโยชน์ในการไม่ให้เสียรูปคดีหรือเพื่อป้องกันสังคมไม่ให้เกิดอันตรายขึ้น หรือหลาย ๆ เหตุผลที่สมาชิกรัฐสภาแห่งนี้ได้ชี้แจงต่อที่ประชุมแล้วก็ตาม เป็นการดำเนินคดีตาม วิ. อาญา ของกฎหมายไทยซึ่งเป็นระบบกล่าวหา ถ้าหากว่าบุคคลในลักษณะอย่างนี้จะได้รับค่าทดแทนจากรัฐนั้น ผมเกรงว่าจะเกิดปัญหาตามมาหลาย ๆ เรื่องในการปฏิบัติ ผมจะยกตัวอย่างให้เห็น อย่างประเด็นที่ ๑ อย่างน้อย ๆ เจ้าหน้าที่ผู้จับผู้ต้องหา หรือว่าควบคุมจำเลยไว้นั้น ก็เกรงว่าตัวเองจะมีความผิดติดตัวเหมือนกัน เมื่อจำเลยพ้นคดีหรือหลุดมือไป แม้ว่าจะกระทำความผิดจริงก็ตาม แต่ว่าจากการสืบสวนสอบสวนนั้น ไม่สามารถจะหาพยานหลักฐานได้มามัดตัวจำเลย มามัดตัวผู้ต้องหาไปลงโทษได้แล้วนั้น จำเลยหรือผู้ต้องหานั้นมีสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนจากรัฐ ในขณะเดียวกันเมื่อรัฐได้จ่ายค่าเสียหาย ค่าทดแทนไปแก่จำเลยแก่ผู้ต้องหาคนนั้น แล้วแน่นอนว่ากฎหมายที่ออกมารองรับเป็นกฎหมายลูกรองจากกฎหมายรัฐธรรมนูญนี้ จะต้องไปไล่เบี้ยเอากลับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยบกพร่องนั้นอีก ทีนี้ปัญหาก็จะเกิดตามมาว่าเมื่อเจ้าหน้าที่ไปจับผู้ต้องหามา บางทีไปจับผู้บริสุทธิ์มา ทั้งที่ไม่ได้มีหลักฐานอะไรเลยแต่กลัวความผิดนั้นจะตกมาแก่ตัวเอง ถ้าหากว่าผู้ต้องหานั้นหลุดไป ก็จำเป็นจะต้องสร้างหลักฐานขึ้นมามัดผู้ต้องหา ผู้บริสุทธิ์ก็จะได้รับการลงโทษ ในลักษณะนี้ก็จะเกิดผลร้ายกับสังคมขึ้นประเด็นที่ ๑ ไม่ทราบว่าท่านกรรมาธิการจะมีคำตอบอย่างนี้ให้ผมได้อย่างไร ประเด็นที่ ๒ ครับ ประเด็นที่ ๒ ปัญหาจะตามมาก็คือกรณีเจ้าหน้าที่หาหลักฐานไม่ได้ เจ้าหน้าที่พนักงานสืบสวนสอบสวนหลักฐานไม่เพียงพอจนถึงขั้นพิจารณาของศาล ศาลจำเป็นต้องตัดสินหรือว่ายกฟ้อง เพราะว่าตามหลักฐานที่พนักงานสอบสวนหามานั้นไม่พอฟังที่จะลงโทษจำเลยได้ ในลักษณะนี้ก็ไม่ได้หมายความว่าจำเลย

นั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ ทั้ง ๆ ที่รู้เต็มอกว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดแต่คดีอาญานั้นถ้าขาดประจักษ์พยาน ขาดหลักฐานที่มัดแน่นก็ไม่สามารถจะลงโทษได้ตาม วิ. อาญา เพราะฉะนั้นเมื่อคนอย่างนี้ คนกระทำผิดอย่างนี้ ไม่สามารถจะถูกลงโทษได้แล้ว ยังสามารถจะได้รับผลประโยชน์จากรัฐอีก อย่าลืมว่าเงินที่ได้รับจากรัฐนั้นเป็นเงินภาษีอากรของประชาชนผู้บริสุทธิ์ แต่ผู้กระทำผิดที่รู้ว่า เขากระทำผิดเต็มอกอยู่อย่างนี้ แต่ไม่สามารถจะลงโทษได้เพราะขาดหลักฐานแน่นอนที่สุดครับ โดยเฉพาะผู้มีโอกาสในสังคม ผู้มีความรู้ความสามารถในสังคมมากมายได้เปรียบคนอื่นในสังคมนั้น ก่อนจะกระทำความผิดเขาจะต้องหาวิธีปกป้อง ป้องกันตัวเองไว้ดีที่สุด ก็ทำนองว่า เรากำลังร่างกฎหมายมาตรานี้ออกมาถามหาใบเสร็จจากผู้ทุจริตคอรัปชั่น มันไม่มีหรอกครับท่านประธานจะหาหลักฐานอย่างนั้นไม่ได้ครับ ผู้กระทำความผิดเขาจะต้องหาวิธีปกป้องป้องกันตัวเองให้มากที่สุด เพราะฉะนั้นจะหาหลักฐานความผิดจากคนกระทำความผิดนั้นยากเหลือเกิน เมื่อเขาผิดแล้วยังจะได้รับค่าตอบแทนจากสังคมอีกทั้งที่สังคมหาวิธีการลงโทษเขา ปล่อยเขาไปก็เป็นบุญคุณแล้ว กรณีที่ศาลพิพากษายกฟ้อง เพราะหลักฐานฟังไม่ได้ว่าจะลงโทษจำเลยได้ทั้งที่รู้ว่าผิดนั้นก็ถือว่าเป็นบุญคุณหรือว่าเป็นผลประโยชน์อย่างมหาศาล และกับผู้กระทำความผิดไม่น่าจะเกิดเหตุการณ์อย่างนี้ขึ้นอีก ก็มีสมาชิกหลายท่านได้ยกตัวอย่างประเด็นที่ ๓ กรณีอาจจะเกิดอาชีพใหม่เกิดขึ้นในสังคมนี้ คืออาชีพรับจ้างเป็นจำเลย อาชีพรับจ้างเป็นผู้ต้องหา ในกรณีเกิดคดีใดคดีหนึ่งสร้างความเดือดร้อนให้กับสังคมนี้ขึ้นมา แต่ว่าเจ้าหน้าที่พนักงานสืบสวนสอบสวนไม่สามารถจะจับผู้ต้องหาได้ ไม่สามารถจะจับจำเลยมาได้ แต่นั้นละครับอาชีพนี้จะเกิดขึ้นทันทีที่เราเรียกว่า แพะ หรือมันจะเป็นแพะปลอมตอนนี้ละครับ อาชีพนี้จะสวมรอยเข้าทันที กรณีเกิดคดีอุ้มขึ้นมานี้ อาจจะหาตัวผู้กระทำผิดไม่ได้ แต่มีผู้ต้องหาหลายคนที่มีฐานะยากจนเคยเป็นจำเลย เคยเป็นผู้ต้องหา

ในคดีในศาลมาแล้วชินชากับเรื่องอย่างนี้แล้วไม่เกรงกลัวครับ จะขันอาสามารับเป็นแพะให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนได้ทันที เป็นผลงานอีกครับ พอตำรวจไปจับมาได้ก็เป็นผลงาน แต่จับมาได้แล้วด้วยไม่มีหลักฐานที่จะมัด ที่จะผูกมัดให้กับผู้ต้องหาเหล่านั้นให้กับจำเลยเหล่านั้นติดคุกได้ เอาไปลงโทษได้ในที่สุดเมื่อคดีขึ้นสู่ศาล ตำรวจที่จับมาได้เป็นผลงานครับ แต่ไม่สามารถจะมัดเขาเป็นผู้ถูกลงโทษ เข้าไปควบคุมเข้าไปคุมขังตามคำพิพากษาได้ เพราะศาลไม่สามารถจะพิพากษาลงโทษเขาได้เมื่อขาดหลักฐาน ขาดประจักษ์พยาน กรณีอย่างนี้เมื่อหลุดไปเขาก็จะได้รับค่าทดแทนจากรัฐ แล้วอาชีพนี้ก็จะเกิดเบ่งบานทั่วประเทศ เจ้าหน้าที่ของรัฐเองก็จะมีส่วนรู้เห็นในการกระทำอย่างนี้ ในการที่ประกอบอาชีพอย่างนี้ของผู้ต้องหาทั่ว ๆ ไป จะมีการสมรู้ร่วมคิดกัน แต่ละคดีเกิดขึ้นจะมีแพะมาสวมทันทีแล้วก็จะไปรับเงินทดแทนจากรัฐ แล้วเอามาแบ่งกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับจำเลยมันจะเป็นอยู่ลักษณะนี้ทั่วไป แล้วปัญหานี้จะแก้อย่างไร ปัญหานี้ตามมาท่านอ้างเหตุผลหลาย ๆ อย่างในการที่จะเสนอในวรรคสองนี้ขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิทธิเสรีภาพ หรือการสอดคล้องกับวรรคหนึ่ง สำหรับเรื่องความสอดคล้องกับวรรคหนึ่งนั้น อย่างที่ผมได้นำเรียนแล้วว่าไม่สอดคล้องแน่นอน เพราะว่าวรรคหนึ่งนั้นเป็นการรื้อฟื้นคดีมาพิจารณาใหม่ เมื่อพิจารณาใหม่แล้วเห็นได้ชัดว่า จำเลยไม่ใช่ผู้กระทำผิด อย่างนั้นสมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับค่าทดแทนจากรัฐ แต่กรณีนี้อยู่ระหว่างสืบสวนสอบสวนหรืออยู่ระหว่างพิจารณาคดี การควบคุมในขณะนี้ในเวลาอย่างนี้ ถ้าได้รับค่าทดแทนจากรัฐนั้นก็ถือว่าจะเป็นการเอาเปรียบสังคมเป็นอย่างมาก กระผมขอย้ำอีกประเด็นหนึ่ง ขอประทานโทษที่จะต้องเอ่ยนามดอกเตอร์วิษณุ เครืองาม ได้เสนอเอาไว้ มีหลายคดีที่จำเลยถูกประกันตัวไป ไปข่มขู่พยาน ที่จำเลยประกันตัวไป ไปใช้ลูกน้องไปฆ่าพยานทิ้งที่จำเลยได้ประกันตัวไป ไปโยกย้ายถ่ายเทหลักฐานเอกสารทางคดี จน

ในที่สุดศาลไม่สามารถจะฟังพยานหลักฐานลงโทษจำเลยได้ ในที่สุดปล่อยไปคนอย่างนี้ ถ้าได้รับค่าทดแทนจากสังคม สังคมนี้ไม่สงบสุขแน่นอน โดยเฉพาะแล้วผู้มีโอกาสมาก ๆ ในสังคม พวกเจ้าพ่อ พวกอิทธิพลทั้งหลาย ที่เห็นอยู่ทุกวันนี้กับที่สาธารณะ หรือที่ทำเลที่ป่าสงวนหลายแห่ง ถูกผู้มีอิทธิพล ผู้มีโอกาสในสังคมบุกรุกในปัจจุบันนี้ ไม่มีหลักฐานจะมัดตัวก็มีอยู่มากมาย ผมเองในฐานะเป็นกรรมาธิการการปกครองของสภาผู้แทนราษฎร สอบเรื่องนี้ทั่วประเทศ เดี๋ยวนี้เป็นเกือบ ๑๐๐ เรื่อง ทั้งที่เห็นได้ชัดว่าเป็นภูเขา ทั้งที่เห็นได้ชัดว่าเป็นทะเลทั้งที่เห็นได้ชัดว่าป่าสงวน แต่ผู้มีอิทธิพลเหล่านั้น เราจะหาหลักฐานไปลงโทษเขาไม่ได้ เขามาเป็นบุคคลที่เป็นผู้ครอบครอง เป็นผู้กรรมสิทธิ์อยู่ปลายเหตุแล้วก็ทำนองที่ผมยกตัวอย่างให้เห็นชัด ๆ ว่ามาตรานี้หรือว่าวรรคสองนี้ ร่างขึ้นมาเสมือนหนึ่งเป็นกฎหมายที่ถามหาใบเสร็จจากผู้ทุจริตคอรัปชั่น จะไม่มีคำตอบจะไม่มีใบเสร็จจากเขา แล้วในที่สุดสังคมก็จะเดือดร้อน ในที่สุดอาชีพใหม่ก็จะเกิดขึ้นมา คืออาชีพรับจ้าง เป็นจำเลยรับจ้าง เป็นผู้ต้องหา กระผมอยากฟังคำตอบจากคณะกรรมาธิการให้ชัดเจนในประเด็นอย่างนี้ ทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาอย่างนี้ได้ ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : เชิญกรรมาธิการชี้แจงท่านหนึ่งก่อน เชิญเดี๋ยวคุณณัยฤทธิ์เตรียมตัว ยกมือไว้นานแล้ว

นายจำลอง ครุฑขุนทด (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม จำลอง ครุฑขุนทด เลขานุการ ก่อนอื่นกระผมขอกราบเรียนว่าก่อนที่ท่านสมาชิกทั้งหลายที่ได้อภิปรายไปแล้ว ส่วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่กรรมาธิการได้ถกเถียงกันในกรรมาธิการแล้วส่วนใหญ่ แต่ส่วนใหญ่ที่พูดจากันมาทั้งหมดนั้นเป็นการพูดถึงผู้กระทำความผิด มิได้พูดถึงผู้กระทำผิดเพราะกรณีที่ยกฟ้องเพราะเหตุที่ขาดอายุความก็ดี เหตุที่พยานหลักฐานไม่เพียงพอก็ดี ถ้าฟังดูแล้วถ้ากระทำผิดก็ไม่มีโอกาสตามมาตรานี้ ขอกราบเรียนท่านผู้มีเกียรติ

ว่า ในมาตรา ๗๒ ไม่ว่าวรรคหนึ่งหรือวรรคสองล้วนแล้วแต่มีหลักเกณฑ์ หรือหลักการอย่างเดียวกันกล่าวคือให้ความคุ้มครองต่อผู้มิได้กระทำความผิด แต่หากถูกรัฐโดยอำนาจของรัฐเข้าไปควบคุม ไม่ว่าในชั้นใดโดยมิชอบ เพราะเหตุที่ไม่ได้กระทำความผิด จึงจะได้รับค่าทดแทน ท่านประธานครับ มาตรา ๗๒ วรรคแรก เป็นกรณีคุ้มครองบุคคลผู้ถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก โดยเหตุที่คำพิพากษานั้นในภายหลัง มีคำพิพากษาอีกชั้นหนึ่งว่า ศาลพิพากษาผิดพลาด โดยเอาคนที่กระทำไม่ได้กระทำความผิดไปลงโทษ แล้วก็ชดใช้ให้ นั่นคือหลักการคุ้มครองบุคคลที่ไม่ได้กระทำความผิดในวรรคสองมีหลักการอย่างเดียวกัน คือในวรรคสองกรรมาธิการเพิ่มเติมว่าบุคคลใดถูกควบคุม หรือคุมขังระหว่างการสอบสวน หรือระหว่างการพิจารณาคดีหากในภายหลังปรากฏว่ามีคำสั่งไม่ฟ้องคดี หรือคำพิพากษายกฟ้องอันถึงที่สุดเพราะเหตุที่บุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด ย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากรัฐทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ กระผมกราบเรียนว่ากรรมาธิการที่เพิ่มข้อความในตอนนี้ไว้นั้น ก็ได้คำนึงถึงบุคคลที่จะถูกรอดพ้นจากอำนาจของรัฐ ในการที่เป็นผู้กระทำความผิด แต่พยานหลักฐานไม่เพียงพออยู่แล้ว กระผมขอกราบเรียนเทียบเคียงตามวรรคหนึ่ง กรณีที่เคยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ เกี่ยวกับกรณีที่ผู้ไม่ได้กระทำความผิด แต่ถูกลงโทษในรัฐ เราเขียนไว้ว่า ตามที่กฎหมายบัญญัติ นั้น ในปี ๒๕๒๖ ที่กรรมาธิการผู้มีเกียรติ คือท่านอาจารย์วิษณุได้กราบเรียนไว้ ก็คือพระราชบัญญัติว่าด้วยการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ เพราะอันนี้เอง ถ้าดูในวรรคหนึ่งของมาตรา ๗๒ นั้น ก็จะเห็นได้ว่ามีข้อความหรือหลักเกณฑ์คล้ายคลึงหรือเหมือนกันเลย กล่าวคือว่า ให้เป็นไปตามที่กฎหมายที่บัญญัติขึ้นในภายหลังถามว่ากฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง คือพระราชบัญญัติรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ปี ๒๕๒๖ ที่บังคับใช้ โดยรัฐสภาเป็นผู้ออกกฎหมายไปนั้น ถึงปัจจุบันนี้ตั้งแต่ปี ๒๕๒๖ ถึงเวลานี้ไม่มีแม้แต่คดีเดียวที่

มีโอกาสได้รื้อฟื้นคดี เพราะเหตุที่กฎหมายนี้บัญญัติไว้อย่างรอบคอบ รัดกุมต่อกรณีผู้ที่จะขอชดใช้จากรัฐ ดังที่เห็นได้ว่าในมาตรา ๕ นั้น บุคคลที่จะสามารถรื้อฟื้นคดีขึ้นไปพิจารณาใหม่นั้น จะต้องมีหลักเกณฑ์ว่า พยานบุคคล หรือศาลอาศัยเป็นหลักในการพิจารณาคดีถึงที่สุดนั้น ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในภายหลังว่า คำเบิกความ หรือพยานนั้นเป็นเท็จ หรือไม่ถูกต้องตามที่เป็นความผิด หรือประการที่ ๒ พยานหลักฐานอื่น นอกจากบุคคลตาม (๑) นั้น ซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักฐาน ในการพิจารณาคดีสูงสุดนั้น ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในภายหลัง แสดงว่าเป็นพยานหลักฐานปลอม หรือเป็นเท็จไม่ถูกต้องกับความเป็นจริง มีพยานหลักฐานอันแจ่มชัด แสดงว่าคดีซึ่งถ้าได้ทำการสืบพยานถึงที่สุดแล้วนั้นแสดงว่าบุคคลผู้ต้องโทษอาญา โดยคำพิพากษาถึงที่สุดนั้น ไม่ได้กระทำความผิดเพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์และวิธีการที่จะกำหนดโดยรัฐสภาต่อไปนั้นจะเป็นหลักเกณฑ์ในการควบคุม แล้วก็ดูแลวิธีการที่จะถูกเอารัดเอาเปรียบจากบุคคลที่เป็นอาชีพในการหาสตางค์ ซึ่งผมยังนึกไม่ออกว่า อาชีพเช่นนั้นมันจะมีรายได้เพียงใด ในการที่จะยอมเข้าไปติดคุกเพื่อเอาสตางค์ออกไปใช้แล้วจะไปใช้ที่ไหนว่ากันไป แต่สิ่งสำคัญก็คือว่า หลักเกณฑ์ถ้าหากรับได้ในวรรคหนึ่ง หมายความว่ารับได้ในหลักการที่ว่า ผู้ไม่ได้กระทำความผิด แต่ถูกควบคุมโดยรัฐ ใช้อำนาจของรัฐดำเนินการแล้ว เมื่อเป็นการละเมิด เมื่อไม่ได้กระทำผิด ถือว่าเป็นการละเมิด รัฐก็มีหน้าที่ที่จะต้องชดใช้ เพราะฉะนั้นจะชดใช้อย่างไร หลักเกณฑ์และวิธีการในการที่จะให้เป็นการชดใช้ สำหรับผู้ไม่ได้กระทำความผิดจะเป็นอย่างไร ก็ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งรัฐสภานี้จะเป็นผู้พิจารณาต่อไป ท่านประธานครับ กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วย เรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้น ผมขอกราบเรียนว่า ตั้งแต่เช้ามานี้เราพูดถึงปัญหาของเจ้าพนักงานในการกระทำเหตุผลที่บัญญัติมาตราไว้นี้ เพราะเหตุที่ว่า

ตั้งแต่ต้นมา ตั้งแต่เริ่มการค้น การจับกุม การควบคุม การให้ประกัน ทั้งหลายเหล่านั้นล้วนแต่เป็นในทางปฏิบัติทั้งสิ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านธรรคพลได้ยืนยันข้อเท็จจริงว่า คดีอาญาทั้งปวงนั้น เมื่อเวลาไปถึงศาลแล้ว ศาลจะพิพากษายกฟ้องถึง ๕๐ เปอร์เซ็นต์นั่นหมายความว่า ผู้คนที่จะถูกควบคุมอยู่ในขณะที่พิจารณาคดี ไม่ว่าในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในระหว่างพิจารณาคดีของศาลนั้น จะต้องถูกควบคุมมาไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ และในร้อยละ ๕๐ ที่ศาลยกฟ้องนั้น จะไม่มีแม้แต่รายเดียวเชียวหรือที่ไม่ได้กระทำความผิด หรือว่าผู้ที่ยกฟ้องทั้งหมดที่ศาลได้ยกฟ้องนั้นได้กระทำความผิดแล้วทุกคน แต่เหตุผลไม่เพียงพอ อันนี้เป็นหลักเกณฑ์ที่กรรมาธิการได้พิจารณาว่า เมื่อหลักเกณฑ์ในการที่จะคุ้มครองคนที่ไม่ได้กระทำความผิดแล้ว ในชั้นศาลยังให้ความคุ้มครอง ในชั้นตำรวจ ในชั้นพนักงานสอบสวนก็ควรจะให้ความคุ้มครองด้วย ผมเรียนว่า เมื่อหลักเกณฑ์เรากำหนดเอาไว้ตั้งแต่ชั้นต้น ตั้งแต่มาตรา ๒๕ เป็นต้นมานั้น เป็นหลักเกณฑ์ในการควบคุมการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงาน ในการที่จะควบคุมตัวของบุคคลเอาไว้ การแจ้งข้อหา การตั้งหลักประกันทั้งหลายเหล่านั้น ล้วนแต่เป็นมาตรการเบื้องต้นที่จะไม่ให้ถูกควบคุมเพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า คดีที่จะถูกควบคุมในระหว่างพิจารณาต่อไปนี้นั้น จะมีจำนวนน้อยลง เพราะเหตุที่ว่าเราได้ควบคุมแล้วว่า ในการให้ประกันนั้น เป็นหลักทั่วไปว่า คดีทุกคดีจะต้องได้รับการประกัน เว้นแต่มีเหตุตามกฎหมาย ซึ่งเจ้าพนักงานเห็นว่าไม่ควรให้ประกัน แล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งผมขอเรียนว่าการที่เจ้าพนักงานจะต้องรับผิดในกรณีที่ภายหลังมีการชดใช้แล้ว คนที่สั่งจะมีความรับผิดนั้น ผมขอเรียนว่าการกระทำของเจ้าพนักงาน ถ้าทำโดยสุจริตไม่มีเจตนาทุจริตก็ไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะฉะนั้นข้อกริ่งเกรงว่า เจ้าพนักงานที่เป็นผู้รับผิดชอบ หรือเป็นผู้สั่งจะต้องรับผิดชอบนั้น หากไม่ทำด้วยความทุจริตไม่กลั่นแกล้งจำเลยก็

ไม่มีโอกาสที่จะต้องรับผิดชอบ กระผมขอกราบเรียนว่าวิธีการเช่นนี้นั้น การที่กำหนดให้มีการชดใช้ค่าทดแทนในกรณีเช่นนี้นั้น ด้วยเหตุผลที่ว่า เราต้องการที่จะให้บ้านเมืองของเรานั้น ทำในสิ่งที่ถูกต้องเสียที เราจะมายอมรับว่า การจับกุมของพนักงานตำรวจแล้วเข้าไปจับกุมก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้ปัจจุบันนี้ จับแล้วแจ้งความทีหลัง แล้วอ้างความถูกต้องในการที่จะต้องเข้าไปจับ โดยไม่มีพยานหลักฐาน แล้วภายหลังต่อมา ปล่อยออกไป เฉย ๆ ผมขอกราบเรียนว่า ผู้ที่จะรับเคราะห์กรรมมากที่สุดในบ้านเมืองเราในขณะนี้ ถ้าหากเรายังยอมให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจโดยใช้ดุลพินิจ โดยละเลย หรือไม่รอบคอบในการที่จะควบคุมตัวบุคคลแล้ว คนที่จะได้รับความเดือดร้อนมากที่สุดคือ ผู้ยากไร้ทั้งหลายในบ้านเมือง เพราะในการประกันตัวก็ดี ในการให้ปล่อยชั่วคราวก็ดีนั้น ล้วนต้องใช้หลักฐาน หลักทรัพย์ประกันตัว ประกันผู้ต้องหาทั้งสิ้น มีสักกี่คนที่จะมีหลักทรัพย์ของตนเองในการประกันตัว บางคนมีความจำเป็นที่จะต้องถูกควบคุมตัว แม้จะถูกอนุญาตให้ประกันตัว แต่ไม่อาจจะหาหลักทรัพย์มาประกันตัวได้ แล้วตนเองไม่ได้กระทำความผิด แล้วบุคคลเหล่านั้นจะต้องถูกควบคุมตัวมาตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวนพนักงานอัยการจนถึงขั้นพิจารณาคดีแล้ว ในที่สุดเขาก็ถูกยกฟ้อง เพราะเหตุไม่ได้กระทำความผิด แล้วเราจะยอมให้กรณีเช่นนั้นเกิดขึ้น อันนี้เป็นข้อคิดของกรรมาธิการที่เห็นว่า ถ้าหากว่าเราจะยอมรับในวรรคหนึ่ง หมายความว่ายอมรับในการที่จะคุ้มครองบุคคลผู้ไม่ได้กระทำความผิด ส่วนการที่จะเน้นกำหนดรายละเอียดไว้ในกฎหมายรองรับว่า สิ่งใดเราจะถือว่าบุคคลเช่นนั้นกระทำความผิดหรือไม่นั้น ต้องเป็นกรณีที่สภาแห่งนี้ จะต้องร่วมกันพิจารณาหาข้อขัดข้อง ข้อแก้ไขหรือข้อเท็จจริงเหล่านั้น เพื่อให้เกิดความรอบคอบในการที่จะพิจารณาว่าบุคคลใดสมควรได้รับค่าทดแทนตามที่กฎหมายบัญญัติหรือไม่ เพราะฉะนั้นกรรมาธิการจึงเห็นว่า เมื่อเรารับหลักการในเรื่องสิทธิมนุษยชนว่าบุคคลที่

ไม่ได้กระทำผิด แต่ว่าถูกรัฐดำเนินการโดยอำนาจของรัฐ โดยในนามของรัฐเข้าไปดำเนินการ เป็นการละเมิดต่อบุคคลในการควบคุมตัวเขาเหล่านั้นไว้ แล้วในที่สุดผมเห็นว่า กรณีเช่นนี้นั้นรัฐต้องรับผิดชอบในการที่จะชดเชยค่าเสียหาย มีหลายเรื่องหลายคดี แม้แต่ข้าราชการประจำก็ดีที่ไม่ได้กระทำความผิด ท่านถูกควบคุมในชั้นพนักงานสอบสวนเพียง ๑๕ วัน ท่านจะต้องถูกออกจากราชการ ลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ ลูกจ้างเอกชนที่ถูกควบคุม คุมขัง จะต้องออกจากงานซึ่งไม่มีงานทำ แต่ภายหลังต่อมาถามว่าเมื่อศาลพิพากษาถึงที่สุด เพราะเหตุไม่ได้กระทำความผิดแล้วนั้น เขาเหล่านั้นจะไปเรียกสิทธิที่เสียไปเหล่านั้นได้อย่างไร รัฐจะต้องปล่อยปละละเลยบุคคลเหล่านั้นไปเช่นนั้นหรือ เพราะฉะนั้นผมคิดว่า ข้อคิดข้อเสนอของท่านสมาชิกทั้งหลายที่ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการปฏิบัตินั้น ล้วนแล้วแต่สามารถแก้ไขได้ โดยการบัญญัติไว้ในกฎหมายที่จะรองรับต่อไปข้างหน้า เพราะฉะนั้นผมเห็นว่า กรณีเช่นนี้เมื่อยอมรับหลักการที่จะคุ้มครองบุคคลที่สุจริตแล้วเหตุใด เราถึงไม่เอาเรื่องเหล่านี้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผมขอกราบเรียนเหตุผลกรรมาธิการเท่านี้ ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : คุณดนัยฤทธิ์ครับ

นายดนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ศรีสะเกษ): ท่านประธานที่เคารพ ผม ดนัยฤทธิ์ วัชราภรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดศรีสะเกษ พรรคกิจสังคม สมาชิกรัฐสภา ในมาตรา ๗๒ วรรคแรกนี้ ผมไม่ได้ติดใจคณะกรรมาธิการ ถึงแม้ว่าจะตัดเงื่อนไขและวิธีการออกไปก็ตาม แต่ในวรรคสอง ซึ่งบรรดาสมาชิกได้ขึ้นมาพูดถึงเหตุถึงผลต่าง ๆ นานา ที่จะก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อไปในอนาคตข้างหน้า ผมเข้าใจและก็ทราบเจตนาของคณะกรรมาธิการชุดนี้เป็นอย่างดีว่า ท่านต้องการที่จะร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย แล้วก็รักษาสิทธิและเสรีภาพของปวงชน

ชาวไทยให้ได้มากที่สุด แต่ถ้อยคำที่ได้เขียนไว้ในวรรคสองว่า บุคคลใดถูกควบคุมหรือคุมขังระหว่างการสอบสวน หรือระหว่างการพิจารณาคดี หากในภายหลังปรากฏว่ามีคำสั่งไม่ฟ้องคดี หรือคำพิพากษายกฟ้องอันถึงที่สุด เพราะเหตุที่บุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด ย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อครู่นี้ผมได้ฟังคำชี้แจงของท่านกรรมาธิการท่านบอกว่า ถ้าเราสามารถยอมรับในวรรคหนึ่งได้ วรรคสองเราก็น่าจะยอมรับได้ แต่ผมมาพิจารณาดูแล้วมันคนละประเด็นกัน อย่างในวรรคหนึ่งนั้นมันหมายถึงว่า คำพิพากษาถึงที่สุด เมื่อถึงจุด ๆ นี้เขาไม่มีสิทธิที่จะได้รับการประกันตัวแล้ว เพราะการพิพากษาถึงที่สุด เมื่อมีการมารื้อฟื้นคดี แล้วปรากฏว่าคดีนั้นเขาไม่มีความผิด ตรงนั้นสามารถที่จะไปร้องค่าตอบแทนจากรัฐได้ แต่ในวรรคสองนี่มันคนละประเด็นกัน เมื่อสักครู่นี้เราได้พูดกันอย่างมากมายเกี่ยวกับมาตรา ๒๘ ว่าทำอย่างไรที่เราจะให้สิทธิและเสรีภาพ เพราะเราทราบว่า ผู้กระทำความผิดให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ถ้าคำพิพากษายังไม่ถึงที่สุด ขอให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น เป็นผู้ที่ยังไม่ได้กระทำความผิด ในส่วนตรงนี้ที่เราได้พูดจากันอย่างมากมายว่า ขอให้ได้รับการประกันตัวในระยะเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งคณะกรรมาธิการก็ได้แก้ไขให้เรียบร้อยแล้ว ตรงนี้ก็คือการให้สิทธิเสรีภาพอย่างสมบูรณ์อย่างหนึ่งเหมือนกัน เพราะว่าในวรรคสองนี้มันอยู่ในระหว่างการสอบสวนและอยู่ในระหว่างพิจารณาคดี ในวรรคหนึ่งนั้นคดีมันถึงที่สุดไปแล้ว เขาไม่สามารถที่จะไปใช้สิทธิเสรีภาพเขาตรงนั้น ไปประกันตัวเองได้ แต่เขาต้องเสียสิทธิไปเมื่อมีการรื้อฟื้นคดีขึ้นมาเขาไม่ได้กระทำความผิด เขาก็สามารถที่จะไปเรียกร้องเอาจากรัฐได้แต่ในวรรคสองเขายังมีสิทธิและเสรีภาพในการประกันตัวในระยะเวลาอันรวดเร็ว มันคนละกรณีกันในวรรคหนึ่งและวรรคสอง ผมเห็นว่าถ้าเราเขียนเอาไว้ในวรรคสองในมาตรา ๓๒ นี้แล้ว ผมว่าจะสร้างความยุ่งยากให้กับพนักงานสอบสวน

อย่างมาก ในการที่จะตัดสินใจจะจับหรือไม่จับ ทุกวันนี้ผมทราบวิธีปฏิบัติของตำรวจ ถ้าผู้ต้องสงสัยเขาจะจับไว้ก่อน แต่เราก็ใช้สิทธิของเราตรงนั้นในการประกันตัวเอง ถ้าวิธีปฏิบัติพนักงานสอบสวนในมาตรา ๒๘ ที่เราแก้ไขกันเมื่อสักครู่นี้ว่า ให้ได้รับการประกันตัวในระยะเวลาอันรวดเร็ว เขาก็จะมีสิทธิและเสรีภาพกันตรงนั้น กว่าเรื่องจะดำเนินไปถึงจะส่งฟ้องหรือไม่ส่งฟ้องก็ตาม เขามีสิทธิประกันตัว ในวรรคหนึ่งนั้นเขาไม่มีสิทธิที่จะประกันตัวนะครับ เพราะพิพากษาคดีไปเสร็จเรียบร้อยแล้ว พนักงานสอบสวนจะตัดสินใจอย่างไร เมื่อสงสัยบุคคลผู้นี้ว่าจะกระทำความผิด เพราะความผิดนั้นไม่ใช่ความผิดที่เกิดขึ้นซึ่ง ๆ หน้า จะตัดสินใจจับหรือไม่จับ จับแล้วจะมีหลักฐานเพียงพอหรือไม่ เมื่อยกฟ้องไปแล้วจะกลับมาเรียกร้องเอาคืนอะไรเจ้าพนักงานจะมีความผิดหรือถูกตำหนิติเตียนหรือไม่ ตรงนี้ละครับที่จะสร้างความหนักใจในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเป็นอย่างยิ่ง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันนี้วิธีการสอบสวนจะไม่เป็นธรรมกับพี่น้องประชาชนก็จริงอยู่ ถึงแม้ว่าจะมีจุดอ่อนมากมายเดี๋ยวนี้สงสัยใครก็จับเอาไว้ก่อนโดยที่ไม่มีหลักฐาน แต่ปรากฏว่าจะใช้คำสารภาพของผู้ต้องหาประกอบสำนวนในการส่งฟ้อง ตรงนี้ผมเข้าใจดีว่าคณะกรรมาธิการจะต้องพูดคุยกันอย่างมากมายว่า เราจะรักษาสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาตรงนี้อย่างไร เพราะว่าพนักงานสอบสวนไม่มีหลักฐานเพียงพอ เพียงแต่เอาคำสารภาพซึ่งเกิดมาจากอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ เมื่อก่อนนี้มีการซ้อมผู้ต้องหามีหลักฐาน มีบาดแผล ทุกวันนี้ไม่ได้ซ้อมผู้ต้องหา เอาถุงยางคลุมหัวมัดให้ขาดอากาศหายใจ แล้วเอาคำสารภาพของผู้ต้องหาไปประกอบกับคำฟ้องประเด็นตรงนี้ ผมเชื่อมั่นว่าท่านกรรมาธิการจะต้องถกเถียงกันอย่างมากมายว่าเราจะไปรักษาสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาได้อย่างไร แต่เราก็มีสิทธิถ้าพนักงานสอบสวนจะให้การประกันตัวโดยรวดเร็ว ซึ่งเราได้แก้ไขมาตรา ๒๘ ไปเมื่อสักครู่นี้แล้ว ให้ผู้ต้องหาได้มีสิทธิ

ในการที่จะประกันตัวโดยรวดเร็ว โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ ที่จะต้องให้ตำสารภาพกับพนักงานสอบสวนในระยะเวลาอันสั้นอันนั้น ตรงนี้ละครับที่ผมมองเห็นความยุ่งยากที่จะเกิดขึ้น ถ้าเราจะได้บัญญัติในวรรคสองที่คณะกรรมาธิการได้เขียนเอาไว้ ท่านว่าเป็นเรื่องใหม่ แล้วก็มีเจตนาที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับพี่น้องประชาชนคนไทย ต้องการที่จะคุ้มครองผู้ที่ไม่กระทำความผิด เป็นเจตนาที่ถูกต้องแล้ว มาตรา ๒๘ แก้ไขไปเมื่อกี้นี้ ให้มีการประกันตัวในระยะเวลาอันรวดเร็วนั้นก็ถูกต้องที่สุดแล้ว เพราะฉะนั้นเราไม่จำเป็นที่จะต้องเขียนในวรรคสองตามที่กรรมาธิการเขียนกำหนดเอาไว้ ผมไม่เห็นด้วยในวรรคสอง ขอบคุณมากครับ

ประธานรัฐสภา : คุณประสพครับ

นายประสพ บุษราคัม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (อุดรธานี) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ประสพ บุษราคัม ส.ส. อุดรธานี พรรคชาติพัฒนา ท่านประธานครับ ผมว่าเราน่าจะพูดสั้น ๆ เพื่อความเข้าใจ พูดยาวเลยไขว้เขวกันหมด ผมอยากชี้ประเด็นตรงนี้ว่า วรรคสองเขาบอกชัดเจนว่า บุคคลใดถูกควบคุม ถ้าได้ประกันตัวไปแล้วก็ไปเข้ามาตรา ๒๕ สิครับ ไม่เกี่ยวกัน อย่าดึงมาเกี่ยวกันให้หมด ชี้ให้ชัดเจนว่า คนที่ไม่ได้กระทำผิด แต่ว่าเขาถูกควบคุม ถูกคุมขังในระหว่างไหนก็ตาม คนไม่ผิดแล้วเอาเขาไปคุมไว้ เอาเขาไปขังไว้เหมือนปลากัดอยู่ในขวดได้อย่างไร ตรงนี้สำคัญที่สุดไม่ฉะนั้นแล้วเดี๋ยวนี้พวกเราพูดพันกันหมดเลย ไปเอาบอกว่าคุณประกันตัวไปแล้ว ประกันตัวไปแล้วก็ไม่เข้าตรงนี้สิครับ เพราะฉะนั้นตรงนี้แปลว่าคนไม่ผิด คนไม่ผิดวรรคแรกบอกว่า ศาลพิพากษาครั้งแรกว่าผิด พอครั้งที่ ๒ บอกว่าไม่ผิด ไม่ผิดก็คือไม่ผิดนั่นละครับ คนไม่ผิดก็ต้องได้รับการคุ้มครองสิครับ วรรคสองแปลว่า คนนี้ก็ไม่ผิด ขอประกันตัวก็ไม่ได้ เห็นไหมครับ ถ้าประกันตัวได้ก็ไม่เข้าตรงนี้ คนไม่ผิดอันที่ ๒ แปลว่า เขาไม่ผิด

เสร็จแล้วก็เอาเขาไปคุมขังเอาไว้ แล้วในเมื่อคุมขังเอาไว้เสร็จ ในเมื่อคนของรัฐทำผิด คนของรัฐเอาเขาไปขังเอาไว้ต้องได้รับค่าชดเชยสิครับ สมมุติว่ามีเศรษฐีพันล้านถูกจับไป ปรากฏว่าไม่ยอมให้เขาประกันตัว มีหลักทรัพย์ก็ไม่ให้ประกันตัว อ้างว่าเขาจะไปบ่มขู่พยานเสร็จแล้วปรากฏว่าเขาไม่ผิด แล้วธุรกิจพันล้านเขาหายวับไปกับตา ใครรับผิดชอบเขา ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายที่นั่งอยู่ที่นี่ ถ้าท่านถูกจับไป ถูกคุมขังอย่างนี้ ท่านไม่ผิดทำอย่างไร เพราะฉะนั้นตรงนี้เป็นสิ่งที่ถูกต้องที่สุดแล้ว ผมว่าถ้าผมพูดสั้น ๆ อย่างที่ผมว่าแล้วจะไม่ได้เถียงกันอีก พวกเรานะครับท่านประธานที่เคารพ พวกเรานี่ผมยกตัวอย่างให้ท่านฟังเป็นข้อเท็จจริง จะได้เข้าใจง่าย ๆ เพื่อนผมสมัยเรียนมัธยม ไปเที่ยวผู้หญิงคนชั่ว เสร็จแล้วพอกลับมาโรงเรียนมัธยม ไปเห็นผู้หญิงดี มองว่าเขาชั่วหมดเราอย่าสมมุติ เราอย่างดีต่าง เราอย่าเอาสิ่งที่ไม่ดีไม่งามในสังคมเราเอามาชี้ผมว่าเรายึดหลักการเท่านั้นก็พอ ถ้าคนเราโกงกันหมด โครงการอะไรก็บอกว่า นี่คุณจะต้องโกงแน่ ๆ เพราะผมเคยโกง ถ้าพูดอย่างนี้มันไม่จบไม่สิ้นเพราะฉะนั้นผมอยากพูดสั้น ๆ ให้เข้าใจ ผมพูดแล้วเข้าใจแล้วก็ยุติกันเถอะครับ ท่านประธาน ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : คุณจักรพันธุ์ครับ ไม่อยู่ก็คุณพิเชษฐ

นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กระบี่) : ท่านประธานสภาที่เคารพครับ ผม พิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดกระบี่ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ท่านประธานผมจะพยายามใช้เวลาสั้น ๆ ที่สุด ให้ตรงประเด็นที่สุด ตามที่ท่านประสพ บุษราคัมได้พูด ท่านประธานผมไม่ติดใจในมาตรา ๓๑ วรรคแรก คิดว่าเราคงจำเป็นจะต้องพูดกันถึงในวรรคสอง ตามที่เพื่อนสมาชิกหลาย ๆ ท่านได้แสดงความคิดเห็นมาแล้ว ท่านประธานครับ ผมจะไม่พูดในฐานะที่เป็นนักคิดหรือนักกฎหมาย แต่ในฐานะผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้ที่กระทำการอยู่ในกระบวนการ

ยุติธรรมคนหนึ่ง เราเห็นปัญหามากมายเพียงใดท่านประธานครับ ในปีหนึ่ง ๆ ท่านประธานคงจะยอมรับว่า มีผู้ที่ถูกควบคุมอยู่ในระหว่างพิจารณา ไม่ว่าชั้นพนักงานสอบสวนก็ดี ในชั้นศาลก็ดี จำนวนหลายแสนคน คนจำนวนหลายแสนคนดังกล่าวนั้น ในที่สุดจะมีคำสั่งไม่ฟ้องโดยพนักงานสอบสวนก็มี อัยการก็มี หรือในที่สุดศาลยกฟ้องก็มี ไม่ต่ำกว่าครึ่งเพราะฉะนั้นจะมีคนติดคุกอยู่เป็นจำนวนแสน มีคนที่ถูกปล่อยมาอีกประมาณครึ่งเป็นจำนวนแสน คนที่ติดคุกไปประมาณครึ่งดังกล่าวนี้ ที่ต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิดนั้น กระทำความผิดจริงทุกคนหรือเปล่า แน่นอนครับเราต้องยอมรับว่า ด้วยข้อบกพร่องในกระบวนการยุติธรรม ด้วยข้อบกพร่องในการสืบหาพยานหลักฐาน ด้วยข้อบกพร่องในกลไกต่าง ๆ หลายอย่างที่เกี่ยวข้องอยู่คนดี ๆ ผู้บริสุทธิ์ติดคุกมี แต่ในขณะเดียวกันท่านประธานที่เคารพ ผู้ที่หลุดไปประมาณหลายแสนคน ที่ปล่อยไป ไม่ว่าชั้นพนักงานสอบสวนก็ดี ชั้นศาลก็ดี เราปล่อยคนกระทำความผิดออกไปมีหรือเปล่า ก็แน่นอนละครับต้องยอมรับว่ามีแล้วมีมากกว่าด้วย คนที่ถูกปล่อยออกไปโดยที่กระทำความผิด โดยอาจจะมีพยานหลักฐานไม่พอ คำพิพากษาอาจจะออกมาในรูปที่ว่า พยานหลักฐานไม่พอหรือออกมาในรูปที่ว่า ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย หรือออกมาในรูปที่ว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่คนเหล่านั้น ท่านประธานครับ เราต้องยอมรับว่า มีผู้กระทำความผิดอยู่จำนวนมากที่หลุดพ้นเงื้อมมือกฎหมายไปด้วยกลไกที่ยังบกพร่องอยู่เหล่านี้ ผู้ที่กระทำความผิดในที่สุด ศาลสั่งไม่ฟ้องหรือถูกปล่อยไปเหล่านี้ มีทางบำบัดความเสียหายได้หรือไม่ ท่านประธานก็ทราบว่า กลไก ถ้ามีข้อบกพร่องอยู่ตรงไหน โดยใครเป็นผู้กระทำ โดยบกพร่องอยู่ชั้นพนักงานสอบสวน หรือตำรวจคนใดก็ตาม เรามีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐ ว่าด้วยเรื่องละเมิดพูดไว้ชัดเจน คนเหล่านั้นมีโอกาสที่จะใช้สิทธิทางศาล ที่จะเรียกค่าเสียหายจากผู้ที่

เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนอยู่แล้ว นั่นคือ เราไม่ไปตัดสิทธิที่เขามีอยู่ในเบื้องต้น แต่เวลานี้เรากำลังจะพูดกันว่า เราจะโอนหน้าที่ความรับผิดชอบจากผู้กระทำการบกพร่องนั้น เป็นความผิดบกพร่องรัฐ โอนให้รัฐเป็นผู้รับผิดชอบแทน ท่านประธานครับยุติธรรมไหมครับ ในการที่รัฐจะต้องไปรับผิดชอบในกลไกเหล่านี้ในแต่ละปีเงินงบประมาณแผ่นดิน คือเงินของคนทั่วประเทศ รัฐจะต้องจัดสรรงบประมาณแผ่นดินทั่วประเทศ ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ที่สุดถูกต้องที่สุดแล้วเราจะจัดงบประมาณไว้อย่างไรละครับท่านประธาน ผมขอเรียนถามท่านกรรมาธิการปรีชา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องการเงิน การคลัง เราจะจัดงบประมาณส่วนนี้ไว้อย่างไร ถ้าหากว่ามีคน ๑๐๐,๐๐๐ คนที่ถูกปล่อย แล้วคน ๑๐๐,๐๐๐ คนนี้ต้องชดใช้ค่าเสียหายคนละสัก ๒๐๐,๐๐๐ บาท เงิน ๒๐,๐๐๐ ล้านบาท เราจะเอาเงิน ๒๐,๐๐๐ ล้านบาทไปวางไว้ที่ไหน เขียนว่าอย่างไร หรือประเทศไทยจะทำงบประมาณโดยจัดงบประมาณไว้ส่วนหนึ่งเพื่อเป็นงบประมาณทดแทน หรือเป็นค่าทดแทนในกรณีที่ชดใช้ค่าเสียหาย ให้แก่ผู้ที่ถูกจับกุมคุมขังโดยไม่ผิดอย่างนั้นหรือครับ ให้งบประมาณเช่นนี้ปรากฏออกมาอย่างนั้นหรือครับ เพราะฉะนั้นโดยกลไกในทางปฏิบัติในฐานะการกระทำจริง ๆ ท่านประธานก็คงจะเห็นว่า มันเป็นสิ่งที่ทำได้ ทำไม่ได้อย่างชัดเจน และสิ่งที่ทำไม่ได้อย่างชัดเจนเช่นนั้น สมควรไหมที่จะเขียนเอาไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ท่านประธานที่เคารพ ถ้าหากว่าการกระทำบกพร่องโดยกลไกของรัฐที่เป็นพนักงานสอบสวนก็ดี โดยอัยการก็ดี ในกระบวนการยุติธรรมก็ดี รัฐจะต้องเป็นผู้ชดใช้ แล้วประเทศไทยไม่ใช่มีเฉพาะกระบวนการเท่านี้ กลไกของรัฐอีกมากมายแค่ไหน ถ้าไปทำละเมิดต่อประชาชน ด้วยผู้กระทำนั้นกระทำโดยประมาทเลินเล่อ หรือกระทำโดยเจตนาก็ตาม รัฐจะต้องรับผิดชอบหมดเมื่อรัฐรับผิดชอบในกรณีนี้ รัฐจะไม่รับผิดชอบในกรณีอื่นได้อย่างไร แล้วปีหนึ่ง

เราจะต้องตั้งงบประมาณไว้กี่แสนล้านเพื่อสิ่งเหล่านี้ กี่แสนล้านบาทไม่สำคัญหรอกครับท่านประธาน แต่มันถูกต้องไหม มีประเทศไหนทำกันบ้างไหม แล้วเราจะอธิบายกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างไร ทั้งหมดนี้ครับท่านประธาน คือสิ่งที่ผมติดใจท่านกรรมาธิการชี้แจงมาว่า เราก็มีการเขียนชัดเจนว่า กรณีที่คุมขังถูกจับกุมคุมขัง แล้วในที่สุดปล่อยโดยไม่มีความผิดเท่านั้นที่จะชดใช้ให้ เราเอาอะไรเป็นสิ่งวัดว่า ผู้ที่หลักฐานไม่พอแล้วก็ปล่อยตัวไป เป็นผู้ที่ไม่ใช่ผู้กระทำความผิด แม้กระทั่งข้อสันนิษฐานตามข้อกฎหมาย มาตรา ๒๘ เรายังเขียนไว้ว่าผู้ที่ถูกจับกุมหรือถูกกล่าวหา เรายังต้องสันนิษฐานไว้ก่อนเลยว่าเขาเป็นผู้ที่ไม่มีความผิด แต่ผู้ที่ถูกยกฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง โดยมีคำสั่งชัดเจนจะด้วยเหตุอะไรก็ตาม เราจะยังสันนิษฐานเอาไว้ว่า เขาเป็นผู้กระทำความผิดได้อย่างไร เราจำเป็นจะต้องรับรองความบริสุทธิ์ของเขาทุกประการก็คือ เขาเป็นผู้ที่ไม่ผิด เมื่อเขาเป็นผู้ไม่ผิด รัฐก็ต้องรับผิดชอบในกรณีตามวรรคสอง ถ้าเกิดมีวรรคสองอยู่ในรัฐธรรมนูญจริง ๆ แล้วสิ่งเหล่านี้แหละครับคือข้อบกพร่องอย่างหละหลวมในรัฐธรรมนูญ ถ้าเราได้เขียนในรัฐธรรมนูญไว้เช่นนั้น กระผมขอประทานกราบเรียนเอาไว้ เราทุกคนหวังดีต่อประชาชน เราทุกคนห่วงใยผู้ที่ถูกจับกุมคุมขังโดยไม่ชอบธรรม เราทุกคนพยายามที่จะให้มีการชดใช้แก่คนเหล่านั้น ในกรณีที่ต้องเคราะห์กรรมในบางสิ่งที่ไม่พึงประสงค์หรือไม่ถูกต้องสมควร แต่เราไม่ควรเอาสิ่งเหล่านี้มาเขียนไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยให้มีข้อบกพร่องเช่นนี้แฝงอยู่ด้วยท่านประธาน ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : คุณโสภณครับ เดี๋ยวก็สับไปสับมา ต้องให้ทุกพรรคพูด

นายโสภณ เพชรสว่าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (บุรีรัมย์) : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ กระผม โสภณ เพชรสว่าง ส.ส. บุรีรัมย์

พรรคชาติพัฒนา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา กระผมขอประทานกราบเรียนท่านประธานและเพื่อนสมาชิกด้วยความเคารพว่า ตามมาตรา ๗๒ นี้ ผมเห็นด้วยกับคณะกรรมาธิการที่มีการเพิ่มเติม ท่านประธานครับ ถ้ากระผมจำไม่ผิด ท่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของเราในสภาแห่งนี้ ในอดีตที่ผ่านมา เราได้เคยเรียกร้องรัฐบาลว่า ยังมีคนยากคนจนจำนวนมากที่ถูกกลั่นแกล้ง ถูกจับกุมแล้วเมื่อเขาได้รับคำพิพากษาว่าไม่กระทำผิด ถูกตำรวจจับกุมกลั่นแกล้ง แล้วเขาได้รับคำสั่งไม่ฟ้องกับพนักงานอัยการ เขาเกิดการเสียหายแล้ว ถูกขังเดือดร้อนทุกข์ทรมาน แต่ไม่ได้รับการชดเชยหรือค่าทดแทนเลย ท่านประธานครับ ในเรื่องดังกล่าวนี้ผมขอกราบเรียนว่า กระผมก็มีอาชีพเป็นทนายความมาก็เป็นเวลาเกือบ ๒๐ ปี เราได้พบเห็นการกระทำบางอย่างของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ชอบมาพากล เช่น สงสัยใครก็จับครอบไว้ก่อน ตั้งข้อหาว่าซ่องโจรไว้ก่อน เมื่อตั้งข้อหาหาหลักฐานไม่ได้ก็ต้องปล่อย เขาไม่ผิด แต่เขาเหล่านั้นท่านประธานครับ เป็นคนยากคนจน ยิ่งในปัจจุบันนี้ท่านประธานก็ทราบดีอยู่ ท่านก็คงได้ฟังอยู่เต็มหูว่า ราษฎรนั้นหลักทรัพย์ทั้งหลายนั้น จะเป็น น.ส. ๓ หรือโฉนด ก็อยู่ที่ธนาคารหมดแล้วชาวนา ชาวไร่ ยากจนเป็นหนี้ ธ.ก.ส. ก็จำนำ ธ.ก.ส. หมดแล้ว เวลาเขาไม่ได้รับความเป็นธรรม จริงอยู่พนักงานสอบสวนจะให้ประกัน แต่เขาเองเขาก็ไม่มีหลักทรัพย์ก็ต้องถูกขังอยู่ ผมก็มีตัวอย่างที่ผมขอประทานกราบเรียนว่าได้พบได้เห็นมาหลายอย่าง ยกตัวอย่างท่านประธานสักนิดหนึ่ง ปรากฏว่าราษฎรยากจนนั้นเป็นหนี้นายทุน นายทุนไปเก็บหนี้ก็ไม่ได้ แล้วนายทุนก็ใช้กำลังระหว่างที่ชาวนาไม่อยู่ ไปเอาข้าวมา พอชาวนากลับมาถึงเมียบอกว่า เจ้าหนี้เอาข้าวไปเขาก็ไม่เอาข้าวมาคืน แจ้งความดำเนินคดีตำรวจหาว่าชิงทรัพย์ ไม่มีหลักทรัพย์ก็ถูกขังครับ ผมนี่ว่าความฟรี ไม่มีเงินก็สู้ให้ เมื่อศาลฟังพยานหลักฐานแล้วเขาไม่ผิดท่านประธาน แต่ถูกขังมาแล้ว ๓ เดือน แล้วอย่างนี้ท่านประธาน เราอย่าไปเป็น

ห่วงงบประมาณแผ่นดินที่เพื่อนสมาชิกอภิปรายนั้นเลยครับว่า เราจะต้องเสียเท่าไร เราต้องมองว่า ในกรณีที่พวกเศรษฐีทั้งหลายที่อิทธิพลทั้งหลายนั้น ส่วนมากท่านประธานครับ ร้อยละ ๙๙.๕ มีคดีขึ้นมาประกันหมด เมื่อประกันหมดตามวรรคสองก็ไม่ต้องไปชดเชย ชดใช้เงินค่าเสียหายแล้วในกรณีที่เราเป็นห่วงว่าจะต้องทำงบประมาณเป็นหลายแสนหลายหมื่นล้าน ท่านประธานไม่ใช่หรอกครับ เราต้องพิจารณากฎหมายที่ในวรรคท้ายซึ่งทางกรรมาธิการได้เขียนไว้ดีมาก ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้ เพราะฉะนั้นท่านประธานที่เคารพ ในข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ตามจริง ๆ ที่เพื่อนสมาชิกหลายคนที่ไม่เห็นด้วย ท่านอ้างโน่นอ้างนี่มีสักกี่ราย เราต้องปกป้องคนยากคนจนช่วยเหลือคนยากคนจนที่รับความไม่เป็นธรรม ผมกลับมองว่ากรรมาธิการได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้วผมเห็นด้วย ท่านประธานครับ มีอีกหลายตัวอย่างที่เราพบเราเห็น ถ้าหากว่ารัฐธรรมนูญกำหนดไว้อย่างนี้ท่านประธานมันก็เกิดประโยชน์แก่สังคม แก่พี่น้องคนยากคนจน เป็นการป้องกัน เป็นการที่จะให้สิทธิเสรีภาพ ซึ่งพวกเราสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายคนปรารถนานักให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ ออกข่าวทั้งหลายต้องสิทธิเสรีภาพ เราจะต้องเอาเงินไปเสียเพื่อแลกกับสิทธิเสรีภาพนั้น ท่านประธานครับ ก็จำเป็นต้องแลก กระผมกราบเรียนว่าในเรื่องดังกล่าวนี้ ในมาตรา ๗๒ นั้น ไม่ใช่ว่าทุกคนถูกจับมาแล้ว ยัยการสั่งไม่ฟ้อง ผู้พิพากษาสั่งไม่ฟ้อง ต้องเสียทุกคน ไม่ใช่ครับ พวกเศรษฐีมีเงินไม่ถูกขังหรอกครับ เขามีหลักทรัพย์ประกันท่านประธานครับ แต่คนยากคนจนที่ถูกแกล้ง ผมเคยว่าความคนหนึ่งท่านประธานผู้หญิงแม่ม่ายลูกคนหนึ่ง ถูกจับหาว่าหลักทรัพย์จักรยาน ๒ ล้อ ปรากฏว่าไม่มีเงินประกัน ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ยัยการอุทธรณ์ ไม่มีเงินก็ขังต่อกว่าจะอุทธรณ์มาศาลพิพากษาอุทธรณ์ยืน ๒ ปีครับ แล้วเขาทำมาหากินอย่างไรลูกเต้าของเขาผมเป็นห่วงสิ่งเหล่านี้ เพราะฉะนั้นผมกราบเรียนต้องขอชมเชยท่าน

กรรมาธิการที่ได้แก้ขึ้นมา แล้วพบเหตุการณ์อย่างนี้ท่านประธานครับ หลายสิ่งหลายอย่างที่พ่วงว่า เงินจะเสียเท่าไร กระผมคิดว่าสภาผู้แทนของเราต้องออกกฎหมายมา เราก็คงไม่ใช่ไปออกกฎหมายว่า ถ้าถูกจับกุมวันหนึ่งต้องให้เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท คงไม่ใช่อย่างนั้นหรอกครับในหลักเกณฑ์ทั้งหลายนั้น อย่างที่กรรมาธิการท่านจำลอง ครุฑขุนทด ได้ชี้แจงแล้วก็มีเหตุผลที่น่ารับฟังเป็นเหตุผลที่ว่าในการที่จะให้อะไรนั้น เราต้องเป็นคนพิจารณา โดยความรอบคอบ ผมยกตัวอย่างท่านประธาน ในขณะนี้คนจนที่ถูกขังไม่มีเงินเสียค่าปรับ เดี๋ยวนี้ก็มีเงินให้ หักค่าปรับวันละ ๗๐ บาท ซึ่งผมกราบเรียนสั้น ๆ แต่เพียงว่าในเรื่องที่เราจะให้สิทธิเสรีภาพให้การประกันแก่เขานั้น ท่านประธาน อย่าไปห่วง คนรวยไม่มีปัญหา ผมห่วงคนจน แล้วเห็นด้วยอย่างยิ่ง ถ้าท่านถามว่า ที่กำหนดในรัฐธรรมนูญมันเสียหายอย่างไร ท่านประธานครับมันไม่เสียหายได้ประโยชน์ และที่จะไปคิดเอาเองว่าแหมต้องมีกฎ คนรับจ้างที่บริษัทไปติดคุกไม่มีหรอกครับ ครึ่งชั่วโมงก็ไม่อยากอยู่ท่านประธาน พวกเราก็พูดกันมามากต่อมาก กว่าจะประกันตัวได้ พนักงานสอบสวนกลั่นแกล้งไม่ให้ประกันก็เดือดร้อนกันแล้ว เพียง ๓ ชั่วโมงก็เดือดร้อนกันอยู่ เพราะฉะนั้นผมกราบเรียนว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง แล้วก็ควรที่จะเอาไว้ในมาตรา ๗๒ นี้ควรจะมีต่อไป ขอขอบพระคุณครับท่านประธาน

ประธานรัฐสภา : คุณพินิจครับ

นายพินิจ จันทร์สมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาญจนบุรี) : กราบเรียนท่านประธานสภาที่เคารพ กระผม พินิจ จันทร์สมบูรณ์ พรรคพลังธรรม จังหวัดกาญจนบุรี ผมได้ฟังท่านสมาชิกได้พูดกันหลายท่านแล้ว จุดหนึ่งที่น่าคิดก็คือว่าวันนี้เรากำลังพิจารณาร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของการปกครองประเทศ ข้อความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๗๒ นั้นฟังได้ชัด และเป็นเจตนาชัดแจ้งของรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นวรรคสองนั้นผมคิดว่าไม่ควรจะมีครับ

ประธานรัฐสภา : คุณจักรพันธุ์ ยกมือนานแล้ว

นายจักรพันธุ์ ยมจินดา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ระยอง) : ขอบพระคุณครับ ท่านประธาน ผม จักรพันธุ์ ยมจินดา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดระยอง พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ที่จริงในมาตรา ๗๒ นี้ก็ได้มีการอภิปรายกันอย่างมากมายกว้างขวางแล้ว ผมจะใช้เวลาสั้น ๆ นิดเดียว เพราะว่าโดยเฉพาะในวรรคแรกสมบูรณ์ที่สุดแล้ว ในวรรคที่สองนั้นไม่มีความจำเป็นอย่างไรที่จะต้องมาบัญญัติเอาไว้ตรงนี้ ซึ่งสมาชิกหลายท่าน ก็ได้ให้เหตุผลไปถึงความสูญเสียที่รัฐจะต้องพึงมีในกรณีดังกล่าว อย่างไรก็ตามผมอยากจะกราบเรียนต่อท่านประธาน สำหรับในความสมบูรณ์ของวรรคแรกนั้น มีความสมบูรณ์ที่สุด ในเรื่องของการที่จะรื้อฟื้นคดีขึ้นมาพิจารณาใหม่ ภายหลังที่ทราบว่าบุคคลไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดย่อมจะมีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทน แต่ในวรรคที่สองสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนนั้นเป็นสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนจากรัฐ สมาชิกหลายท่านที่อภิปรายในสภาแห่งนี้ได้อภิปรายถึงกระบวนการความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่กระบวนการของตำรวจเป็นต้นมา อัยการ หรือแม้แต่กระบวนการพิจารณาต่าง ๆ เรายอมรับกันว่ามีความบกพร่องในหลาย ๆ ส่วน เมื่อความบกพร่องตรงนี้เป็นความบกพร่องที่เกิดจากกระบวนการเหล่านี้ เราจะต้องให้รัฐมารับผิดชอบต่อกระบวนการบกพร่องเหล่านี้ด้วยอย่างนั้นหรือครับ ถึงแม้ว่าบางส่วนของกระบวนการเหล่านี้จะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ตามแต่ แต่เป็นความบกพร่องของบุคคล เป็นความบกพร่องในส่วนอื่น ๆ ที่รัฐไม่จำเป็นจะต้องไปจัดสรรงบประมาณ ซึ่งเราก็ไม่ทราบว่าจะเป็นจำนวนเท่าไรในแต่ละปี สำหรับในสิ่งเหล่านี้ เพราะฉะนั้นผมกราบเรียนต่อท่านประธานว่า กรรมาธิการตอบได้ไหมว่า เราจะต้องจัดสรรเงินเท่าไรในขณะที่ประเทศชาติของเรา ยังจะต้องอาศัยงบประมาณในการพัฒนาประเทศในด้านอื่น ๆ อีก

มากมาย เวลานี้ก็บ่นกัน กีฬาวันนี้ไม่ได้เหรียญเลย วันนี้เพิ่งได้เหรียญทองเหรียญเดียว ก็ไม่ให้เงินเขามันจะได้อย่างไร ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : คุณประกิจครับ

นายประกิจ พลเดช สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (บุรีรัมย์) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ประกิจ พลเดช จากบุรีรัมย์ พรรคชาติไทย ท่านประธานที่เคารพ กระผมต้องกราบเรียนต่อท่านประธานด้วยความเคารพว่าที่คณะกรรมาธิการได้เพิ่มวรรคสองของมาตรา ๓๒ ขึ้นมานั้น ผมขอกราบเรียนต่อท่านประธานว่า ผมมีความเห็นพ้องด้วยกับคณะกรรมาธิการที่ได้เพิ่มขึ้นไป ท่านประธานครับ เรื่องใหญ่ของเรื่องนี้ ท่านประธานต้องไปมองถึงมาตราที่จะต้องพูดกันอย่างมากที่สุดอีกมาตราหนึ่ง ที่ผ่านมาแล้ว ซึ่งคณะกรรมาธิการได้ลงมติไปแล้วว่า ไม่เห็นด้วยก็คืออยู่เรื่องหนึ่ง เกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำของผู้ที่มีหน้าที่ในการที่จะดำเนินการตามกฎหมาย นั่นก็คือเจ้าหน้าที่ตั้งแต่สถานีตำรวจ หรือเจ้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้เริ่มต้น ตรงนั้นก็คือปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือว่า เราจะยอมรับความเป็นจริงกันหรือไม่ว่าปัจจุบันนี้บุคคลที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมดนี้ ได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และมีการเลือกปฏิบัติจริงหรือไม่ ท่านประธานที่เคารพ ผมขอยืนยันต่อท่านประธานว่า เดี๋ยวนี้ผู้ที่ปฏิบัติตามกฎหมายได้อาศัยเงื่อนไขของตัวบทกฎหมายเป็นตัวสำคัญที่สุด ในการที่จะมีความเบี่ยงเบนไม่ให้ความเป็นธรรมแก่กระบวนการที่เป็นความจริง หรือจะพูดถึงที่สุดก็คือไม่มีการที่จะรักษาสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างแท้จริง ถ้าบุคคลหนึ่งบุคคลใดมีผลประโยชน์เกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน ถ้าบุคคลหนึ่งบุคคลใดมีความเกี่ยวเนื่องทางญาติสนิทมิตรสหายกันก็ตาม หรือเกี่ยวเนื่องทางด้านผลประโยชน์ต่อกันก็ตามความเอนเอียงในเรื่องเหล่านี้ ย่อมเกิดขึ้นอย่างแน่นอน เรื่องเหล่านี้ ในฐานะที่ผมเป็นบุคคลหนึ่งที่เป็นทนายความมาก่อน ได้

เคยเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ ท่านประธานครับ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะใช้กันบุหรี่จี้จุดใดจุดหนึ่งเพื่อให้รับสารภาพ มีจริงหรือไม่ ทุกคนที่เป็นทนายความต้องตอบรับว่ามีจริง ท่านประธาน เกี่ยวกับคนซึ่งเป็นคนยากคนจนที่มีปัญหาที่เกิดขึ้น และขณะเดียวกันไม่ได้รับการประกันตัวเนื่องจากความยากไร้ ยากเข็ญของตัวเองที่เกิดขึ้นก็เป็นอีกเช่นเดียวกัน แต่กระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การจับทั้งหมดเกิดขึ้นเนื่องจากกรณีเพียงแต่กล่าวหาว่า น่าจะกระทำความผิด หลักฐานต่าง ๆ เป็นเรื่องทีหลังที่จะต้องสอบสวนหาข้อเท็จจริงภายหลังหลังการจับกุมแล้ว ท่านประธานครับ ตรงนี้เองที่ทำให้กระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้รับความเป็นธรรม เมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมอย่างนี้ และเลือกการปฏิบัติอย่างนี้ มันจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพิจารณากฎหมายฉบับนี้ ในวรรคสองนี้ที่คณะกรรมาธิการเขียนไว้มาเป็นตัวประกอบ ในการที่จะสกัดกั้นบุคคล ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนหรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นว่า การกระทำของตนเองต่อไปนี้ ต้องพิจารณาโดยถ่องแท้เสียก่อนว่า มีหลักฐานเพียงพอหรือไม่ที่จะไปจับกุมคุมขังบุคคลนั้น มีหลักฐานเพียงใดที่จะมัดบุคคลนั้นว่า เป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ต้องพิจารณาโดยถ่องแท้เสียก่อนครับ ไม่ใช่เหมือนอย่างสิ่งที่เกิดขึ้นที่เราเห็นในหน้าหนังสือพิมพ์ ไม่กี่วันนี้ก็เหมือนกัน ทั้ง ๆ ที่ผู้ที่เป็นพนักงานสอบสวนนี่นะครับ มีผู้ว่าราชการจังหวัดคนหนึ่ง ไม่ยอมที่จะเซ็นหมายจับ เพียงแต่พนักงานสอบสวนบุคคลนั้นบอกว่า นี่คือการละเว้นการปฏิบัติการตามหน้าที่อ้างมาตรา ๑๕๗ ทั้ง ๆ ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดคนนั้นที่ไม่จับในวันนั้น เพราะเห็นว่าหลักฐานยังไม่เพียงพอที่จะออกหมายจับก็ได้ นี่ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นที่แล้ว ๆ มาต้องยอมรับความเป็นจริงว่า เราให้อำนาจต่อพนักงานสอบมากเกินไป แม้ตามประมวล วิ. อาญา จะให้อำนาจการสอบสวนนั้นจะต้องกระทำร่วมกันหลาย ๆ ฝ่ายก็ตาม แต่การที่เกิดขึ้นจริงในกระบวนการ

ยุติธรรมของเรา พนักงานสอบสวนเป็นผู้เดียวเท่านั้นเอง เป็นผู้ที่ดำเนินการทั้งหมด แล้ววิธีการสอบสวนนั้นเป็นการสอบสวนด้วยกระบวนการที่เพียง แต่ถามว่าบุคคลนั้นทำอย่างนี้ ๆ แล้วก็ทำไป แล้วสุดท้ายก็เพียงแต่ให้พยานนั้นเซ็นชื่อเป็นอย่างนี้ มีหลายครั้งหลายคราวที่พนักงานสอบสวนดำเนินการอย่างนี้ แล้วขณะเดียวกันพยานมาถึงขั้นที่จะมาสู่ศาลจนพยานขั้นศาลแล้ว พยานหลายคนบอกว่าฉันไม่เคยให้การอย่างนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นนี้เห็นไหมครับว่าพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการบางสิ่งบางอย่างเพียงเพื่อหาวิธีการที่จะมัดผู้ที่เป็นจำเลยหรือผู้ต้องหาเท่านั้นเอง ตรงนี้ละท่านประธานที่เคารพว่า สิ่งที่เขียนไว้ตรงนี้ จึงเขียนไว้เพียงเพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น วิธีการนั้นคือเป็นวิธีการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ถ้าบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการอย่างนี้ และรัฐเป็นผู้ที่รับว่าบุคคลนี้เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ รัฐจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ รับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้น ที่เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้กระทำเกิดขึ้นแต่เป็นหน้าที่ของรัฐ ต่อไปจะดำเนินการอย่างไรกับเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายตรงนั้นเกิดขึ้นนั้น เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่เราจะบัญญัติกันต่อไปหรือหาวิธีการแก้กันต่อไป ดังนั้นท่านประธานที่เคารพ และตรงนี้ไม่ใช่จุดที่มีปัญหาที่จะต้องไปคิดพิจารณาถึงตัวเงิน ว่าจะต้องกองเงินทดแทนไว้ส่วนนี้มากน้อยเพียงใด ท่านประธานครับ ตรงนี้มันมีสิทธิไล่เบี้ยซึ่งกันและกันเกิดขึ้นได้มันเป็นวิธีการป้องกันที่ดีที่สุดที่จะเกิดขึ้น สำหรับประชาชนที่ยากไร้จริง ๆ ดังนั้นการที่เขียนไว้ตรงนี้ ย่อมมีประโยชน์ดีกว่าการที่ไม่ได้เขียนไว้ ดังนั้นผมเห็นชอบกับคณะกรรมาธิการที่เขียนจุดนี้ไว้ ขอบพระคุณครับ

ประธานรัฐสภา : คุณนิพนธ์อีกคน เดี๋ยวกรรมาธิการตอบ

นายนิพนธ์ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สงขลา) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม นิพนธ์ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสงขลา พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ท่านประธานครับ

ในหมวดสามว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวไทยนี้ ในมาตรา ๗๒ ซึ่งท่านสมาชิกหลายท่านได้อภิปราย ได้ให้ความสนใจในประเด็นนี้ ท่านประธานที่เคารพ ในมาตรา ๗๒ นั้น ในวรรคแรกนั้นจะสังเกตได้ว่า สมาชิกค่อนข้างที่จะไม่ติดใจ สมาชิกหลายท่านเห็นด้วยในการที่รัฐธรรมนูญจะได้บัญญัติบทดังกล่าวเอาไว้ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ขั้นตอนนั้นการที่จะให้การคุ้มครองสิทธิของประชาชนนั้น ขั้นตอนในมาตรา ๗๒ วรรคแรกนั้นเป็นขั้นตอนที่มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นมาพิจารณากันใหม่ แล้วปรากฏชัดเจนว่าการพิจารณาครั้งใหม่นั้นบุคคลนั้นไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดตรงนี้ ก็ถือว่าเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานเมื่อเขาไม่ผิดรัฐก็จะต้องรับผิดชอบแต่ว่าการรับผิดชอบนั้น มีการตรวจสอบโดยการกระทำของศาล ซึ่งเราถือว่าศาลสถิตยุติธรรมนั้นเป็นศาลที่ได้ไตร่ตรองพยานจากทั้ง ๒ ฝ่าย ทั้งจากของฝ่ายจำเลย ทั้งจากของฝ่ายผู้เสียหายหรือโจทก์เรียบร้อยแล้ว จึงจะมีคำพิพากษาออกมาเช่นนั้น ก็ถือว่าเป็นการชอบที่รัฐจะต้องดำเนินการชดใช้ หรือว่าใช้คำทดแทนในกรณีดังกล่าว แต่สำหรับในกรณีวรรคสองนั้น ท่านประธานเป็นกรณีที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เพราะว่าตามวรรคสองที่ท่านกรรมาธิการได้เพิ่มเข้าไปนั้น ผมเข้าใจว่าท่านกรรมาธิการนั้นต้องการที่จะให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่การที่บัญญัติไว้อย่างนี้ มันจะก่อภาระ มันจะเป็นดาบ ๒ คมอย่างที่ท่านสมาชิกรัฐสภาได้กล่าวไปแล้ว ท่านอาจารย์วิษณุได้กล่าวต่อสภาแห่งนี้แล้ว มันจะเป็นดาบจะเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานยุติธรรมเป็นอย่างยิ่ง ท่านประธานที่เคารพ ผมได้พิจารณาจากวรรคสองว่า บุคคลใดถูกควบคุม ซึ่งถ้าหากว่าคำว่า ควบคุม ผมเข้าใจว่าถ้าจะถือตาม วิ. อาญาถือว่าเป็นกรณีอยู่ในการควบคุมของพนักงานสอบสวน กฎหมาย วิ. อาญาใช้คำว่า ควบคุม ควบคุมหรือถูกคุมขังระหว่างการสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาคดี ผมเข้าใจว่าท่านคงอยากจะหมายถึงการขังตาม วิ. อาญาที่หมายความถึงการขังหรือการกักขังของศาล ในระหว่างการพิจารณาคดีประเด็นตรงนี้ พิจารณาหากใน

ภายหลังปรากฏว่ามีคำสั่งไม่ฟ้องคดีหรือมีคำพิพากษายกฟ้องอันถึงที่สุด เพราะเหตุที่บุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิดย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทน ท่านประธาน เมื่อพิจารณาในประเด็นที่ว่า หากในภายหลังปรากฏว่ามีคำสั่งไม่ฟ้อง คำสั่งไม่ฟ้องตรงนี้เป็นประเด็นที่จะต้องพิจารณา ท่านประธาน ที่ผมบอกว่ามันแตกต่างกันในเรื่องกับประเด็นที่ ๑ คำสั่งไม่ฟ้องในคดีอาญานี้เริ่มต้นจากพนักงานสอบสวนอาจจะสั่งไม่ฟ้อง ก็ได้คำสั่งไม่ฟ้องอาจจะเกิดจากคำสั่งของพนักงานอัยการ ซึ่งได้สั่งไม่ฟ้องก็ได้ตรงนี้ท่านประธานครับ ดุลพินิจในการตัดสินใจที่จะสั่งไม่ฟ้องคดีตรงนี้ผมคิดว่า เราต้องพิจารณากันให้รอบคอบที่สุด ท่านประธาน ผมไม่อยากจะยกตัวอย่างมากมาย เอากรณีตัวอย่างที่ทำให้ตายโดยประมาทก็แล้วกันเรื่องรถชนกัน รถชนบุคคลอื่นให้ถึงแก่ความตายอย่างนี้ ผิดข้อหาโดยประมาทแล้ว ทีนี้ในคดีรถชนในความเป็นจริงท่านก็ทราบอยู่ว่า ถ้าหากว่าผู้เสียหายรถชนแล้วตำรวจจับไปขังไว้ อยู่ระหว่างการสอบสวน แล้วเกิดว่าไปเจรจากับผู้เสียหายได้ ผู้เสียหายได้รับชดใช้ค่าทดแทน หรือว่าได้ชดใช้ค่าเสียหายไปแล้ว บรรเทาไปแล้ว ต่อผลร้ายที่เกิดขึ้น ผู้เสียหายก็ไม่ติดใจมาเบิกความมายืนยันบอกว่า บุคคลคนนี้คือบุคคลที่ขับรถที่ประมาท พนักงานสอบสวนเองเห็นคู่ความตกลงกันได้ ประนีประนอมกันได้แล้ว ก็ทำเป็นคดีอุบัติเหตุ กรณีอย่างนี้พนักงานสอบสวนสั่งไม่ฟ้องขึ้นมาตามลำดับ ขึ้นมาถึงอัยการ อัยการสั่งไม่ฟ้อง กรณีอย่างนี้ต้องให้รัฐมารับผิดชอบด้วยหรือ ท่านประธาน เป็นการที่ไม่ถูกต้องอย่างยิ่ง ที่บุคคลไปทำละเมิดบุคคลอื่น และบุคคลอื่นถึงแก่ความตาย และไปตกลงกันได้แล้วในที่สุดให้รัฐเป็นผู้มาจ่ายค่าเสียหายในส่วนนี้ เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องที่สุดครับท่านประธาน ในประเด็นต่อมา ถ้าหากเราถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ท่านประธาน ผมอยากจะกราบเรียนถามท่านประธานว่า แล้วในกรณีที่เมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวน ขอให้ศาล

ปล่อยโดยเห็นว่า ไม่จำเป็นต้องขังเอาไว้ระหว่างการสอบสวน เขาถูกขังแล้ว แล้วก็ขอให้ปล่อยตัวระหว่างที่ถูกทำการสอบสวนนั้น โดยขอให้ปล่อยตัวไป แล้วการขังที่ผ่านมานั้นทำไมเราไม่คุ้มครองเขา ในกรณีต่อไปท่านประธาน เมื่อพนักงานอัยการไม่ฟ้องผู้ต้องหาในเวลาที่ศาลกำหนด ทำไมเราไม่คุ้มครอง ถ้าท่านคิดว่าจะคุ้มครองกรณีเหล่านี้ ในกรณีที่ศาลกำหนดระยะเวลาว่าให้อัยการฟ้องภายในเวลาเท่าไรนั้น แล้วปรากฏว่าอัยการไม่ฟ้อง ท่านคุ้มครองว่าอัยการฟ้องมีคำสั่งว่าฟ้องแล้วคุ้มครองเขา ในกรณีที่อัยการไม่ฟ้องภายในระยะเวลากำหนด ทำไมท่านไม่ให้เขามีสิทธิได้รับประโยชน์ตอบแทนตรงนั้น ถ้าท่านจะคุ้มครองก็คุ้มครองให้หมด เมื่อท่านไม่คุ้มครองอย่างนี้ ผมก็ถือว่าการให้ความคุ้มครองนั้น กฎหมายรัฐธรรมนูญนั้นถ้าจะบัญญัติขึ้นมาอย่างนี้แล้ว ต้องบัญญัติให้เป็นประโยชน์เป็นคุณกับคนทั้งหมด ไม่ใช่ให้เฉพาะหมู่เฉพาะเหล่าตรงนั้น คนที่เขาถูกจำคุกเหมือนกัน ถูกขังเหมือนกัน ทำไมเราไม่คุ้มครองเขาให้หมด ไปคุ้มครองคนที่อัยการหรือพนักงานสอบสวนสั่งไม่ฟ้อง และกรณีที่ไม่มีคำสั่งเลยไม่ฟ้องเสียดื้อ ๆ ไม่ฟ้องเสียภายในเวลากำหนดปล่อยให้ขาดไปเลย ทำไมเราไม่คุ้มครองท่านจะคุ้มครองเฉพาะบุคคลเฉพาะกลุ่มนั้นไม่ได้ ท่านประธานครับ ตรงนี้เป็นสิ่งที่ท่านจะต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบว่า กฎหมายฉบับนี้ท่านประธานก็รู้อยู่แล้วว่า ถ้าหากเราปล่อยปละละเลยไปโดยที่เราไม่ติติงกันให้รอบคอบนั้นท่านรู้ไหมว่าใน ๑ ปีนั้น กรรมาธิการได้เอาตัวเลขมาดูไหมว่า คดีอาญาที่เกิดขึ้นเท่าไร เอาว่าในปี ๒๕๓๗ ปัจจุบันนี้ ท่านประธานครับ เดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน ๖ เดือนนี้คดีอาญาที่เกิดขึ้นทั่วในศาล คดีอาญา ๒๔๐,๐๐๐ คดี แล้วคดีในศาลแขวงอีก ๘๐,๐๐๐ กว่าคดี ครึ่งปีนี้ ๓๐๐,๐๐๐ กว่าคดีครับท่านประธาน ถ้าหากว่าใช้เวลา ๑ ปี คดีนี้ประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ กว่าคดี แล้วด้วยความเคารพต่อท่านประธาน ด้วยความเคารพต่อท่านประธานกรรมาธิการ

ถ้าท่านผู้อาวุโสแห่งสภานี้พูดแล้วข้อมูลดังกล่าวนั้นเชื่อถือได้ว่า ประมาณ ๗๐ เปอร์เซ็นต์เป็นคดีที่ศาลสั่งยกฟ้อง ๗๐ เปอร์เซ็นต์ของ ๖๐๐,๐๐๐ คดีนั้น เท่าไรครับท่านประธาน ที่รัฐจะต้องรับผิดชอบในการกำหนดสิ่งเหล่านี้ เพราะฉะนั้นตรงนี้เป็นสิ่งที่สภานี้ต้องรับผิดชอบก่อนที่จะกำหนดเอาไว้กฎหมายรัฐธรรมนูญนั้น ท่านประธานครับ เราถือว่าเป็นกฎหมายที่สูงสุด มาตรา ๗๒ วรรคสองนี้บัญญัติไว้ แม้จะมีบัญญัติต่อไปในข้อความวรรคสุดท้ายว่า ย่อมมีสิทธิทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งท่านกรรมาธิการได้อธิบายว่า เราก็ไปออกกฎหมายกัน บัญญัติกฎหมายรายละเอียดขึ้นมา ผมกราบเรียนท่านประธานด้วยความเคารพว่า กฎหมายที่จะออกมาใหม่นั้นจะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เมื่อกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนแล้วว่าในกรณีที่สั่งไม่ฟ้องซึ่งใครสั่งก็ได้ อัยการสั่งก็ได้ ตำรวจสั่งก็ได้ สั่งไม่ฟ้องกรณีนี้มีสิทธิได้รับค่าทดแทน ท่านประธานครับ จะออกกฎหมายใหม่มาให้ขัดแย้งกับกฎหมายฉบับนี้คงไม่ได้ กฎหมายใหม่ที่ออกมาต้องออกมารองรับกฎหมายฉบับนี้ ต้องออกกฎหมายมารองรับมาตรานี้ เพราะฉะนั้นท่านประธานผมคิดว่าสิ่งดังกล่าวนี้คงจะก่อให้เกิดความไม่ชอบมาพากล ไม่เหมาะไม่ควรอย่างยิ่ง ที่จะเอางบประมาณแผ่นดินนั้นมาใช้ในการคุ้มครองผู้กระทำความผิด ตรงนี้ผมถือว่าเป็นสิ่งที่สภานี้จะต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบ ผมนั้นเข้าใจเจตนารมณ์ของคณะกรรมาธิการ ท่านต้องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้มากที่สุด แต่ท่านประธานครับ การคุ้มครองดังกล่าวนั้นเราจะคุ้มครองบุคคลนั้น เราต้องคุ้มครองสิทธิของบุคคลหมู่มาก เราจะให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีนั้นมากไปกว่าบุคคลผู้บริสุทธิ์ในสังคมนั้น เราต้องรับผิดชอบต่อสังคมนั้นด้วย ขอกราบขอบพระคุณท่านประธานครับ

ประธานรัฐสภา : เชิญท่านกรรมาธิการครับ

นายพูนศักดิ์ วรรณพงษ์ (กรรมาธิการ) : ขอประทานกราบเรียนท่านประธานที่เคารพ กระผม นายพูนศักดิ์ วรรณพงษ์ สมาชิกรัฐสภา ในฐานะ

กรรมาธิการ ขอประทานอนุญาตที่จะกราบเรียนชี้แจงโดยใช้เวลาของสภาที่เคารพแต่พอสังเขป คงจะไม่นานนักครับ

ประเด็นแรกที่เดียวที่จะใคร่ขอประทานอนุญาตกราบเรียนแก้ความคลาดเคลื่อนในทางวิชาการของเพื่อนสมาชิกรัฐสภา ซึ่งได้กรุณาอภิปรายไปจะไม่ขอประทานอนุญาตเอ่ยนามหรอกครับ แต่ถ้ากระผมกราบเรียนไปแล้วคงจะทราบโดยปริยายว่า ประสงค์จะแก้ความคลาดเคลื่อนทางวิชาการของใคร ประเด็นทางวิชาการที่ต้องกราบเรียนแก้ว่าคลาดเคลื่อนก็คือ การกล่าวอ้างว่า ไม่มีรัฐธรรมนูญแห่งใดในโลกที่จะให้ความคุ้มครองหรือบัญญัติกฎหมายในลักษณะที่เป็นความละเอียดแบบนี้ ประเด็นนี้จริงครับ เพราะว่าจะไม่มีประเทศใดที่มาเขียนกฎหมายโดยคำนึงถึงเรื่องที่เป็นรายละเอียดไว้มากมายแบบรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ซึ่งมีความละเอียดในรัฐธรรมนูญที่ยาวมาก ประเทศที่เป็นประเทศที่มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรเป็นประเทศแรกของโลกก็มีรัฐธรรมนูญเพียงแค่ ๒๖ - ๒๗ มาตราเท่านั้น และประเทศนั้นละครับที่กระผมจะขอประทานอนุญาตกราบเรียนว่า มีตัวอย่างของสิ่งซึ่งขอประทานอนุญาตพูดเป็นภาษาอังกฤษมิได้เจตนา เขาเรียกกันว่า ซีวิล ลิเบอร์ตี (Civil liberty) สิ่งซึ่งเป็นสิทธิเสรีภาพของพลเมือง ในกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกานั้น อย่าว่าแต่การคุ้มครองในลักษณะประการที่เขียนไว้ดังกล่าวเลยครับ ในฟิฟท์ อะเมนด์แมนท์ (Fifth amendment) ถ้าจะพูดเป็นภาษาไทยก็คงจะหมายถึงการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๕ หรือมาตราที่ ๕ กับโฟรทีน อะเมนด์เมนท์ (Fourteen amendment) เขียนไว้มากมายถึงขนาดที่ว่า ในคดีที่เข้าสู่ชั้นการพิจารณาของกระบวนการยุติธรรมมากมายทีเดียวที่มีประจักษ์พยาน ที่มีหลักฐานมัดตัวผู้กระทำความผิดชัดเจนแต่เพียงแต่ถ้าว่าเจ้าพนักงานของรัฐ ไม่ว่าที่จะไปทำการจับกุมเอาตัวเข้าไปคุมขัง หรือทำโดยประการใดให้เรื่องเข้าสู่ขบวนการยุติธรรมไปแล้วก็ตาม

ศาลฎีกาสหรัฐมีคำสั่งให้ปล่อยตัวทั้งสิ้น และแนวบรรทัดฐานในการที่เขามีเจตนารมณ์ที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงเป็นประเทศแม่แบบประเทศที่มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรประเทศแรกของโลก และก็กล่าวกันว่า แก้ไขความบกพร่องของประเทศที่เป็นประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา ซึ่งอังกฤษมีความบกพร่องอยู่ ในกลุ่มประเทศทางกลุ่มสแกนดิเนเวีย (Scandinavia) ที่เราเรียกว่า กลุ่มประเทศนอดิค (Nordic) ประเทศเหล่านั้นจะไม่พูดถึงความเป็นประชาธิปไตยเลย เขามีถ้อยคำสำนวนที่ล้อกันในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย หรือกลุ่มประเทศนอดิค ก็คือเลท อีส มอร์ (Let is more) แต่ประชาธิปไตยของเขาอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน การบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในกฎหมายของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียนั้น มากมายเหลือคณานับ ยิ่งกว่าความละเอียดปรากฏในวรรคสองของมาตรา ๗๒ ซึ่งกรรมาธิการอาจจะนำสมัยไปหน่อย กระผมมีประเด็นที่จะกราบเรียนท่านประธานที่เคารพว่า ความห่วงใยของเพื่อนสมาชิกผู้ทรงเกียรติที่เคารพ เกี่ยวกับการที่จะหาเงินงบประมาณจากไหนดี จะตั้งงบประมาณกันไว้ล่วงหน้าอย่างไรดีนั้น คงจะเป็นประเด็นอีกเรื่องหนึ่ง ความห่วงใยของท่านเพื่อนสมาชิกผู้ทรงเกียรติ ซึ่งกรุณาห่วงใยว่า ต่อไปนี้ก็คงจะต้องปล่อยตัวกันหมด คงจะต้องไปข่มขู่พยานบ้าง คงจะมีคนออกไปฆ่าพยานบ้าง ก็คงจะเป็นอีกประเด็นหนึ่ง ถ้าจีนมีกรณีและข้อเท็จจริงเรื่องใดก็สุดแท้แต่ ที่เมื่อให้เขาประกันตัวไปแล้วโดยประสงค์ที่จะให้รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติที่คุ้มครองเขาแล้ว แล้วเขาไปข่มขู่พยาน หรือเขาไปฆ่าพยานตาย และถ้ากระบวนการยุติธรรมไทย ไม่ว่าจะเริ่มไล่กันมาตั้งแต่ตำรวจ อัยการ ศาล ไม่สามารถเอาความผิดกับเขาอีกโสตหนึ่งของลักษณะความผิดได้ นั่นก็สะท้อนความล้มเหลวของกระบวนการยุติธรรมไทยทั้งระบบ แต่ไม่ได้หมายความว่าจะเอาการคาดคำนึง การคาดคะเน การ

เครงว่าจะเกิดปัญหาอย่างนี้อย่างนั้นเอาไว้ล่วงหน้า แล้วมาทำให้บทบัญญัติซึ่งจะเป็นเรื่องใหม่ ซึ่งกระผมจะประทานกราบเรียนต่อไปอีกสักระยะหนึ่งว่ามันจะไปเกี่ยวข้องกับอะไร คดีอาญา ๓๐๐,๐๐๐ - ๔๐๐,๐๐๐ บาท ๕๐๐,๐๐๐ - ๖๐๐,๐๐๐ บาทนั้น จะลดลงไปเหลือเท่าไร ราษฎรทั้ง ๖๐ ล้านคนจะได้รับความคุ้มครอง เจ้าพนักงานของรัฐจะต้องระมัดระวังเพียงใด ในการที่จะใช้ดุลพินิจไปจับกุมคุมขังใครต่อใคร พวกท่านสมาชิกที่ทรงเกียรติ หรือตัวกระผมเองคงจะไม่ใคร่มีใครมากล้ารังแกจับเอาตัวไปได้ง่าย ๆ หรอกครับ แต่ตาสี ตาสา ยายมี ยายมา ที่อยู่ในไร่ในนาชนบทนั้นได้รับความเดือดร้อนแสนสาหัสจากตรงนี้ นี่ละครับคือที่มาที่เป็นประเด็นความคิดของกรรมาธิการ ซึ่งดูออกจะล้ำหน้าไปหน่อย ท่านประธานที่เคารพ ในกระบวนการทางอาญานั้น ถ้าเราพูดกัน เรานึกถึงแต่โทษ บทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องโทษตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ก็มีความละเอียดในมาตรา ๑๘ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์ มีโทษทางอาญาอยู่ ๕ ประการ แต่บางครั้งถ้าเราพูดถึงกระบวนการทางอาญา เราลืมสิ่งที่เรียกว่า วิธีการเพื่อความปลอดภัย ซึ่งค่อนข้างจะเป็นเรื่องใหม่ ความจริงไม่ใหม่หรอกครับ นักกฎหมายที่คร่ำหวอด จะรู้จักวิธีการเพื่อความปลอดภัยดี เสียดายที่ท่านอดีตอัยการสูงสุดลุกออกไปจากที่นั่งของกรรมาธิการ เพราะท่านอดีตอัยการสูงสุดผู้นี้เป็นผู้หนึ่งซึ่งพยายามรณรงค์ให้เรื่องราวรกศาลน้อยลง ให้การจับกุมคุมขังโดยมีข้อสันนิษฐานไว้ก่อนในระบบกล่าวหาน้อยลง นโยบายทางอาญาสมัยใหม่นั้นไม่ได้มุ่งประสงค์ที่จะจับตัวคนมาส่งฟ้องหรือสงสัยก็จับขังไว้ก่อน พยายามเลี่ยงเหลือเกินที่จะไม่ใช้โทษทางอาญา ในลักษณะ ๕ ประการ ที่ผมกราบเรียนว่าตามมาตรา ๑๘ ของประมวลกฎหมายอาญา แต่จะเลี่ยงไปใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามความในมาตรา ๓๕ กักกัน ห้ามเข้าเขตกำหนด เรียกประกันทัณฑ์บน คุมตัวไว้ในสถานพยาบาล ห้ามประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ

บางอย่าง ความจริงเรื่องนี้ไม่ได้ใหม่เลย ปรากฏอยู่ในกฎหมายอาญาเป็นเวลาหลายสิบปีแล้ว แต่ไม่ค่อยมีใครใช้กันในกระบวนการยุติธรรมกรณีที่มีการบัญญัติในมาตรา ๗๒ วรรคสองอย่างนี้ ที่กระผมกราบเรียนว่าเป็นความนำสมัยไปสักเล็กน้อย การที่เจ้าพนักงานจะรู่ ๆ ไปจับตัวจะไม่กล้า การที่จะดำเนินคดีอาญานั้นอาจจะไม่จำเป็นที่จะมุ่งประสงค์ไปคุมตัวคุมขัง ซึ่งความในมาตรา ๗๒ วรรคสองนั้น ท่านจะต้องไปพิจารณาพิเคราะห์ความในกฎหมายอาญามาตรา ๑ (๑๒) ซึ่งจะเป็นการให้คำนิยามคำจำกัดความว่า คุมขังเอาไว้ในตัวในขณะเดียวกันท่านประธานที่เคารพ บทบัญญัติในส่วนนี้ของรัฐธรรมนูญเป็นส่วนเรื่องสิทธิเสรีภาพ รัฐธรรมนูญฉบับใดจะถูกมองว่าเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ส่วนนี้ละครับท่านประธาน สิทธิเสรีภาพของประชาชนกรณีที่เกิดการอภิปรายความวิตกกังวลกันอย่างกว้างขวางในหมู่ท่านเพื่อนสมาชิกที่เคารพนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่ค่อนข้างน่าศึกษา กรรมาธิการพยายามที่จะแก้ไขบทบัญญัติที่ทันสมัย เพื่อจะเป็นหลักประกันการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานซึ่งแม้ว่าประมาทเลินเล่อในทางวินัยของข้าราชการนั้น ต้องไล่ออกนะครับข้าราชการนั้น ถ้าประมาทเลินเล่อปฏิบัติราชการแล้วก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ ประมาทเลินเล่อนะครับ การประมาทเลินเล่อคือไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตามวิสัยที่วิญญูชนพึงจะใช้ตามพฤติกรรมแห่งกรณี แค่นั้นยังต้องถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก ถือเป็นการผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่ถ้ากรณีที่เจ้าพนักงานของรัฐมีเจตนาที่จะกลั่นแกล้งราษฎร เรากลับบอกว่า ทำอย่างนั้นให้รัฐจะไปตั้งท่าที่จะต้องรับผิดทั้งหมดได้อย่างไร นี่คือความแปลกใหม่เป็นความแปลกประหลาดที่ว่าเพิ่งจะเกิดขึ้น และกรรมาธิการก็ค่อนข้างจะตกใจที่ได้ฟังเพื่อนสมาชิกผู้ทรงเกียรติมีความห่วงใยว่า รัฐจะไปเอางบประมาณที่ไหนมาตั้งเพื่อเอาไว้ชดใช้ค่าเสียหาย อันเกิดจากการที่เจ้าพนักงานของรัฐประมาทเลินเล่อ หรือมีเจตนาที่จะทำให้ราษฎรเดือดร้อน

ไม่ได้รับความเป็นธรรม งบประมาณนั้นแม้ว่าจะมากเป็นหมื่นล้านเท่ากับงบที่ไปอุดหนุนทรัสต์ล้ม หรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ล้มก็คุ้มค่า คุ้มค่าที่จะต้องตั้งเอาไว้หรือต้องไปหามาให้ได้ เพราะมาตรา ๓๒ วรรคสอง ไม่ได้มีเจตนาที่จะไปคุ้มครองเฉพาะคนที่ถูกคุมขังเท่านั้นคุ้มครองราษฎรทั้ง ๕๐ - ๖๐ ล้านคน กระผมกราบเรียนว่า ถ้ามาตรานี้ผ่านไปคดีที่รกโรงรกศาลจะลดลง เจ้าพนักงานตำรวจนั้น จะระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไปจับกุมตัวบุคคลผู้ใด ความจริงการบัญญัตินั้นมันจะไล่มาเป็นชั้น ๆ ความในมาตรา ๒๙ นั้นก็รับกับความในกฎหมายอาญา มาตรา ๒ หลักการเดียวกัน ความในกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ ก็จะรองไว้ชั้นหนึ่งเป็นตะแกรงร่อนไปชั้นหนึ่งก่อน คือต้องให้เขาประกันตัวไป อ้ายจะมาจับกุมกันเล่น ๆ ขังกันเล่น ๆ อย่างสมัยก่อนเป็นไปไม่ได้ ส่วนที่เหลือจากการใช้สิทธิเสรีภาพในมาตรา ๒๕ จะมาเข้าความละเอียดในมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๒ วรรคสอง คือที่เหลือทั้งหมด แต่ถ้ายังปรากฏว่าไปจับเขาโดยมิชอบ แล้วในที่สุดเขาต้องถูกปล่อยตัวไปเพราะปรากฏว่าเขาไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด รัฐไม่พึงจะต้องชดใช้ค่าเสียหายเขาหรือครับ กระผมกราบเรียนแล้วว่าคดีจะหายไปเกือบครึ่งของกระบวนการยุติธรรม ระบบกระบวนการยุติธรรมจะหันไปใช้สิ่งที่เรียกว่า วิธีการเพื่อความปลอดภัยทั้งหมด ผมมีประเด็นที่จะกราบเรียนแต่เพียงแค่นี้ เข้าใจว่ามีเพื่อนกรรมาธิการอีกท่านหนึ่งประสงค์อยากจะแสดงความคิดเห็น เพื่อนกรรมาธิการท่านนี้เป็นอัยการซึ่งอยู่ในกระบวนการยุติธรรมด้วย ขอประทานขอบคุณท่านประธานที่เคารพครับ

ประธานรัฐสภา : เชิญครับ

นายพชร ยุติธรรมดำรง (กรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธาน กระผม พชร ยุติธรรมดำรง สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะกรรมาธิการ ท่านประธานกระผมอยากจะแสดงความคิดเห็นในฐานะกรรมาธิการ แต่พอถึง

มาตรานี้ มาตรา ๗๒ ผมอยากจะเรียกตัวเองว่ากรรมาธิการเสียงข้างน้อย ผมอยากจะกราบเรียนท่านประธานผ่านไปยังสมาชิกรัฐสภาทั้งหมดแห่งนี้ว่าผมอยากจะกราบเรียนว่าโดยเจตนารมณ์แล้ว คณะกรรมาธิการที่พิจารณาถึงในหมวดนี้อยากจะเห็นถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในรัฐในประเทศของเรานี้ว่า ในขณะเดียวกันในการมองภาพว่ารัฐบาลหรือว่ารัฐต้องการที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ที่ไปที่มาของมาตรา ๗๒ วรรคสองตรงนี้ ผมอยากจะกราบเรียนท่านประธานว่า มาจากมาตรา ๓๐ เกี่ยวกับเรื่องการจับกุมคุมขังโดยมิชอบอันนั้นคือมาตรานี้ แต่อันนี้ผมอยากจะเรียนว่าการจับกุมคุมขังโดยไม่ชอบนั้นในกระบวนการยุติธรรม ผมอยากจะกราบเรียนว่า โดยแท้จริงแล้วในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยผมคิดว่ามันไม่ได้บกพร่องหรือไม่ได้เสียหายอย่างชนิดที่ท่านสมาชิกบางท่านเป็นห่วง เพราะผมยังยืนยันว่า ในฐานะในส่วนหนึ่งผมปฏิบัติราชการในหน้าที่พนักงานอัยการ ผมถือว่ากระบวนการยุติธรรมซึ่งอยู่ในบ้านเมืองเรานี้ยังสามารถที่จะใช้ได้ แต่การจับกุมคุมขังบุคคลที่เป็นปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการจับกุมโดยไม่ชอบหรือคุมขังโดยไม่ชอบนั้น เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานของรัฐเพียงบางคนเท่านั้น อันนี้ผมอยากจะเรียนให้ท่านประธานได้ทราบไว้

ประการที่ ๒ ในมาตรา ๗๒ วรรคแรกนั้นเอง เป็นกรณีซึ่งมีอยู่ว่า ในกรณีที่บุคคลที่ต้องรับโทษทางอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกนั้น ถ้าหากว่ามีการสามารถที่จะรื้อฟื้นคดีขึ้นมาใหม่ได้ในกรณีที่ปรากฏว่าบุคคลนั้นที่ถูกลงโทษจำคุกไปนั้นไม่ได้กระทำความผิด ตรงนี้มีกฎหมายรองรับอยู่แล้วว่าสามารถที่จะได้รับค่าทดแทน ทีนี้มาถึงมาตรา ๗๒ วรรคสองที่เป็นปัญหา ในความเห็นตรงนี้ไม่ว่าจะในฐานะสมาชิกรัฐสภาด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกท่านที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับตรงนี้ ผมอยากจะขอชี้แจงในอีกมุมหนึ่งว่าในมาตรานี้ถ้าหากจะพิจารณาถ้อยคำให้ดีแล้ว ในมาตรา ๗๒ นี้ ไม่ได้บอกถึง

ว่า การที่บุคคลต้องรับโทษจำคุกในวรรคหนึ่งก็ดี หรือในกรณีที่มีการฟ้องแล้ว ศาลยกฟ้องในวรรคสองนี้ก็ดี ไม่ได้เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น การถูกจับกุมคุมขังหรือการลงโทษในวรรคหนึ่งนั้น อาจจะเกิดจากการจำคุกของบุคคลซึ่งมีการฟ้องกันเองก็ได้ เพราะในระบบคดีอาญาของประเทศไทยเรานั้น นอกจากพนักงานอัยการในฐานะผู้ฟ้องคดีแล้ว ผู้เสียหายยังสามารถที่จะนำคดีนั้นมาฟ้องเองได้ บุคคลผู้เป็นจำเลยก็อาจจะถูกติดคุกได้ แล้วในกรณีเดียวกันถ้าหากว่ามีการติดคุกโดยไม่ชอบก็สามารถที่จะรื้อฟื้นคดีขึ้นมาได้ ในกรณีเช่นเดียวกัน ในกรณีที่มีการจับกุมในระหว่างสอบสวนหรือการพิจารณาคดีของศาล หรือในกรณีที่ศาลพิจารณาพิพากษาคดีแล้วเกิดศาลพิพากษาปล่อยตัวจำเลยนั้นไป ถ้าหากว่าเป็นกรณีที่ราษฎรฟ้องกันเอง แล้วศาลพิพากษายกฟ้องว่าบุคคลนั้นไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด ผมอยากจะกราบเรียนถามท่านประธานว่า รัฐจะต้องมาจ่ายค่าทดแทนให้กับบุคคล ซึ่งศาลพิพากษาให้ปล่อยโดยราษฎรฟ้องกันเองหรือครับ

อีกประการหนึ่ง ในลักษณะของการมองต่างมุมว่า ถ้าหากเรามองว่าเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการว่า ถ้าหากมีมาตรานี้ขึ้นมาแล้วว่า ถ้าหากว่าบุคคลผู้เป็นจำเลยถูกควบคุมหรือถูกคุมขังระหว่างการสอบสวน หรือระหว่างการพิจารณาคดีหากในภายหลังปรากฏว่า มีคำสั่งไม่ฟ้องคดีหรือพิพากษายกฟ้องอันถึงที่สุด เพราะเหตุที่บุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิดย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากรัฐ ตรงนี้แหละครับที่เป็นปัญหา ในกรณีซึ่งบอกว่าผู้ที่พิพากษาถูกปล่อยมาหรือสั่งไม่ฟ้องได้รับค่าทดแทนจากรัฐตรงนี้ ในฐานะกลับกัน ถ้าเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานของรัฐที่ปฏิบัติไม่ชอบเป็นบางคนบางเหล่าก็ดี แล้วเขาจะต้องถูกรัฐเรียกค่าทดแทน ไล่เบี้ยเอาในกรณีซึ่งรัฐนั้นได้จ่ายค่าทดแทนให้กับบุคคลซึ่งศาลจะต้องพิพากษาปล่อยไป ก็

หมายถึงว่ารัฐจะต้องจ่ายเงินไป แล้วในกระบวนการในวิธีระบบพิจารณาหรือระบบราชการของไทย เมื่อมีผู้กระทำความผิดหรือทำให้รัฐต้องเสียหาย บุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น จะถูกไล่เบี้ยจากการกระทำของบุคคลนั้นด้วย เพราะฉะนั้นเท่ากับว่าเจ้าพนักงานของรัฐคนนั้นก็ต้องหาพยานหลักฐานอันเป็นเท็จหรือพยานหลักฐานซึ่งไม่ชอบด้วยกฎหมายมาผูกมัดบุคคลเหล่านั้น จะต้องติดคุกด้วย เพราะฉะนั้นก็เป็นการมองต่างมุมครับท่านประธาน ประการหนึ่งอาจจะมองว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แต่ประการหนึ่งก็อาจจะมองว่า การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นจะทำให้ประชาชนผู้บริสุทธิ์ต้องติดคุกมากขึ้น ขอบคุณท่านประธานครับ

ประธานรัฐสภา : คุณวีระกรครับ

นายวีระกร คำประกอบ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นครสวรรค์): ท่านประธานที่เคารพ เพื่อนสมาชิกผู้ทรงเกียรติ ผม วีระกร คำประกอบ สมาชิกรัฐสภา ท่านประธานที่เคารพ ถ้าหากเราฟังการพิจารณารัฐธรรมนูญในวันนี้ แล้วไม่ทราบกันมาก่อนว่าเป็นการพิจารณากฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทของประเทศชาติ เราคงเข้าใจว่าการพิจารณาวันนี้เป็นการพิจารณากฎหมายอาญา หรือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากันเสียมากกว่า ผมไม่ทราบเหมือนกัน แต่ว่าไม่เคยมีรัฐธรรมนูญยุคใดสมัยใดที่เราจะใส่รายละเอียดกันฟุ่มเฟือยมากมายจนถึงเพียงนี้ ลงไปจนถึงรายละเอียดเสียจนเรียกได้ว่า หลังจากได้ผ่านการพิจารณาแต่ละมาตราแล้ว แทบจะต้องเรียกได้ว่าต้องไปออกกฎหมายลูก หรือกฎหมายอาญาต้องไปแก้ไขกฎหมายพิจารณาความอาญากันใหม่เกือบหมด หลักการของท่านฟังดูเหมือนจะดี แต่ว่าหลังจากฟังท่านกรรมาธิการที่ท่านได้กรุณาชี้แจงเมื่อสักครู่นี้แล้ว ผมก็เข้าใจว่าน่าจะเป็นส่วนน้อยที่มีการจับกุมกันโดยมิชอบของพนักงานที่รักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ที่จะกลั่นแกล้งกันนั้นคงมีอยู่บ้าง แต่ผมเข้าใจว่าคงเป็น

ส่วนน้อย ส่วนใหญ่แล้วก็น่าจะเรียกได้ว่าต้องมีมูลและได้มีการจับกุมกัน แล้วอาจจะเรียกว่าหลักฐานไม่พอฟ้องก็ปล่อยฟ้องไป ที่กราบเรียนมาทั้งหมดนี้ต้องเรียนว่าผมไม่ใช่นักกฎหมาย แต่ว่าได้ฟังดูแล้วก็มีความรู้สึกว่ามันน่าที่จะตัดออกไปในวรรคหลัง เพราะว่าไม่เคยมีรัฐธรรมนูญฉบับไหนเขาใส่กันไว้ฟุ่มเฟือยมากมายถึงเพียงนี้ ถ้ามองกันจริง ๆ แล้วน่าจะมองเจตนาของท่านกรรมาธิการได้อีกรูปแบบหนึ่งเหมือนกันว่า ท่านกรรมาธิการบางท่านก็เป็นท่านอาจารย์จากมหาวิทยาลัยก็ดี ท่านไม่ใช่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ท่านไม่มีโอกาสที่จะมาออกกฎหมาย หรือว่ามาแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากันใหม่ด้วยตัวท่านเอง ท่านก็อาศัยรัฐธรรมนูญนี่แหละครับในการเป็นแม่แบบแม่บทกำหนดลงไป แล้ว ส.ส. ทั้งหลายก็ไปตั้ง หรือว่ารัฐบาลก็ต้องไปเสนอร่างพระราชบัญญัติ เพื่อแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากันตามออกมาเป็นพรวนออกมาหมด ดูเหมือนว่าลักษณะของการสร้างรูปแบบใหม่ของรัฐธรรมนูญในวันนี้ เพื่อนสมาชิกโดยส่วนใหญ่อันไหนที่พอผ่านไปได้ก็พอผ่านนะครับ แต่ว่าโดยเฉพาะมาตรา ๗๒ วรรคสอง ผมเข้าใจว่ามันฟุ่มเฟือยเสียจนเกินกว่าเหตุ มองกันเป็นใน ๒ แง่ก็จะเห็นได้ว่าอาจที่จะมองในแง่ดีก็ได้ว่า เจตนารมณ์ของท่านกรรมาธิการทั้งหลายที่ได้พยายามที่จะคิดสิ่งเหล่านี้ออกมา ซึ่งเป็นหลักการใหม่ ถ้าหากว่าถูกขังแล้วปรากฏว่าหลักฐานไม่พอฟ้องและต้องปล่อยตัวก็สามารถเรียกร้องกันได้ ในบางกรณีไม่ใช่เจ้าพนักงานของรัฐด้วยซ้ำไปที่ดำเนินคดีอาญา อาจจะดำเนินคดีอาญากันเองก็ได้ แล้วถ้าเกิดหลักฐานไม่พอฟ้องก็สามารถได้รับค่าชดเชยจากรัฐได้ มองในแง่นี้แล้วเห็นได้ชัดเจนว่า แม้หลักการนี้ตั้งอยู่บนเจตนารมณ์ของความประสงค์ดีของท่านกรรมาธิการบางท่านก็ตาม แต่ก็ต้องขอมรับว่ามีข้อบกพร่องอยู่มาก เป็นไปได้ไหมครับท่านประธาน กฎหมายรัฐธรรมนูญนี้วางกันไว้เป็นหลัก ๆ เป็นแม่บทเป็นแม่แบบกันเฉย ๆ แต่ในรายละเอียดที่จะลงลึกไปถึงขนาดนั้นผมว่าขอให้

ท่านกรรมาธิการซึ่งส่วนใหญ่ท่านก็เป็น ส.ส. กันอยู่ ไปเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขวิธีพิจารณาความอาญากันออกมาดีกว่า เพราะว่าดูแล้วมันเป็นเรื่องของรายละเอียดจนเกินกว่าเหตุ และรายละเอียดดังกล่าวนี้ก็กลับกลายเป็นที่จะต้องทำให้คณะรัฐมนตรี หรือสภาผู้แทนราษฎรแห่งนี้ก็ต้องมานั่งพิจารณากฎหมายลูก กฎหมายรองรับในเจตนารมณ์ของท่านกันมากมายก่ายกองไปหมดแล้ว ตั้งแต่มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ ถ้าดูกันแล้วนับเป็นหลักการหยุมหยิม ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นในรัฐธรรมนูญของประเทศไทยมาก่อนเลยไม่ใช่แปลว่าการเกิดหลักการใหม่ ๆ ขึ้นจะเป็นสิ่งที่ไม่ดี จะเป็นสิ่งที่เราไม่ยอมรับ แต่ถ้ามันมากจนเกินกว่าเหตุ อย่างในกรณีนี้ผมว่าเกินกว่าเหตุไปน่าที่จะตัดออก แล้วก็ไปแก้ไขในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสนอร่างพระราชบัญญัติใหม่ อย่าไปเอาร่างรัฐธรรมนูญมาเป็นแม่บทที่จะต้องมาบังคับในรายละเอียดกันจนมากเกินไป ดูแล้วว่านหลังจะเป็นบรรทัดฐานว่ามีกจะทำอะไรก็ใส่กันไว้ในรัฐธรรมนูญก็แล้วกัน แล้วเดี๋ยวก็ต้องไปนั่งออกกฎหมายรองรับกันเป็นแถวเป็นขบวนกันไป ดูแล้วก็จะเค้อีกแบบหนึ่ง ท่านประธาน ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : คุณอรรคพลครับ

นายอรรคพล สรสุชาติ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม อรรคพล สรสุชาติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร พรรคประชาธิปัตย์ กรรมาธิการ ขอใช้สิทธิในฐานะสมาชิกรัฐสภา ท่านประธาน ผมได้รับฟังคำชี้แจงจากท่านกรรมาธิการแล้วหลายท่าน แต่ว่าก็ยังค่อนข้างมีปัญหากับคำตอบของท่านในหลายประเด็น เพราะจริง ๆ แล้วก็ได้ร่วมพิจารณามาด้วยกันแทบทั้งสิ้น ผมจึงเรียนท่านประธานผ่านไปยังท่านประธานกรรมาธิการและท่านกรรมาธิการทุกท่าน ว่าหลักการที่เราได้เคยพูดคุยกันไว้กับการบัญญัติร่างรัฐธรรมนูญในมาตรา ๗๒ นี้นั้น เราพูดกันถึงว่าเป็นการ

ประกันสิทธิเป็นการบัญญัติให้เจ้าหน้าที่นั้นรับรู้แล้ว ก็ตระหนักถึงการจะดำเนินคดีอาญาว่าต้องมีหลักฐานชัดแจ้ง แล้วก็ควรจะบัญญัติมาตรานี้ไว้คุ้มครองสิทธิของประชาชน นั่นคือหลักการและเหตุผลที่เราแก้ จุดที่ผมพยายามชี้ให้ดูก็คือว่าในวรรคสองนั้น โดยเจตนารมณ์เราก็อาจจะบอกได้ว่าเราแก้มาเพื่อให้สอดรับกับเจตนาของคณะกรรมาธิการ แต่ท่านประธาน จุดที่เราชี้กันในหลาย ๆ จุดในวันนี้ ผมเองก็ไม่อยากจะไปพูดถึงเรื่องตัวเลขเงินของงบประมาณ ไม่อยากจะไปพูดถึงว่าเป็นความบกพร่องของใครในการพิจารณา แต่ผมอยากจะเรียนถามท่านกรรมาธิการ คงจะต้องชี้แจงกับผมในประเด็นนี้ก็คือว่า การวินิจฉัยว่าผู้ใดถูกหรือผู้ใดผิดใครเป็นคนวินิจฉัย การพิจารณายกฟ้องหรือไม่ฟ้องนั้นถือเป็นการวินิจฉัยถึงที่สุดหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านกรรมาธิการจำลอง ครุฑขุนทด ขออภัยต้องเอ่ยนาม ท่านตอบกระผมว่าในส่วนของการพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ถ้าเผื่อมีใครก็ตามที่ไม่มีความผิดนั้นก็ย่อมได้รับการชดใช้ แล้วก็จะออกกฎหมายในลักษณะนี้ที่เป็นกฎหมายรอง ท่านประธาน ตรงนั้นเป็นเจตนารมณ์ที่ผมยอมรับ แต่ที่ผมไม่ยอมรับก็คือว่า ตรงที่บอกแต่เพียงว่าบุคคลใดที่ถูกควบคุมหรือถูกคุมขังในระหว่างสอบสวน แล้วภายหลังปรากฏว่ามีคำสั่งไม่ฟ้อง ผู้นั้นมีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนจากรัฐทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ เราได้พูดกันไปถึงเหตุผลหลายเหตุผลแล้วแต่ท่านก็ยังไม่ได้ชี้ชัดตรงนี้ อีกประเด็นหนึ่งที่ผมคงจะต้องชี้ให้ชัดอีกเช่นเดียวกันในฐานะของผู้ที่ร่วมทำงานกับท่านมาโดยตลอด ก็คือในเรื่องที่ท่านกรรมาธิการอีกท่านหนึ่งที่ลุกขึ้นมาตอบ โดยลักษณะที่อ้างอิงถึงกฎหมายจากประเทศสหรัฐ-อเมริกาผมต้องเรียนว่าท่านตอบได้ค่อนข้างจะเป็นวิชาการและเป็นหลักเกณฑ์แล้วก็ได้อ้างอิงถึงท่านกรรมาธิการพชรก็ดี ท่านอดีตอัยการสูงสุด คือท่านโกเมน ภัทรภิรมย์ ก็ดีขออภัยต้องเอ่ยนามท่าน กระผมคงต้องเรียนท่านประธานไว้ ณ โอกาสนี้ ว่าในวันที่พิจารณาในมาตรานี้นั้น ท่านอัยการทั้ง

๒ ท่าน ก็มิได้เห็นด้วย แล้วในประเด็นนี้ก็ได้มีการตั้งข้อสังเกตกันมากมาย แต่ก็ได้มีการพูดคุยกันว่าในการออกกฎหมายรองรับนั้นจะทำได้แค่ไหนเพียงไร เมื่อกี้นี้เราก็ได้ฟังท่านกรรมาธิการพชรชี้แจงไปแล้ว ในประเด็นที่ท่านคิดว่าอาจจะมีปัญหาในวรรคสอง ผมเองก็เสียใจเหมือนท่านอาจารย์พูนศักดิ์เหมือนกัน ที่ท่านอัยการสูงสุด ท่านอัยการโกเมนไม่ได้นั่งอยู่ในที่ประชุมนี้ ไม่อย่างนั้นเขาจะยืนยันได้ในสิ่งที่ท่านพูดเมื่อวันที่มีการประชุมกรรมาธิการ ท่านประธานที่เคารพ ผมเองทำหน้าที่ในฐานะกรรมาธิการ ขณะนี้ทำหน้าที่ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ผมเป็นห่วงว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญในวรรคสอง วรรคนี้เราทำผิดเจตนารมณ์ที่เราตั้งเอาไว้หรือเปล่า หรือเราทำไว้มากเกินไปหรือเปล่า มันไม่ใช่เรื่องที่เรายอมรับความก้าวหน้าไม่ได้ มันไม่ใช่เรื่องที่จะมากล่าวหาสมาชิกรัฐสภา ผู้ที่อภิปรายไม่เห็นด้วยว่าไม่เห็นการก้าวหน้าของรัฐธรรมนูญ ผมเห็นด้วยกับกรรมาธิการอีกหลายท่านที่อภิปรายไว้ว่า ในส่วนนี้ถ้าเผื่อเป็นความผิดในเรื่องของการพิจารณาความอาญาก็ดี ในเรื่องของการสอบสวนของเจ้าพนักงานก็ดี ก็ต้องไปแก้ในกฎหมายรองเพื่อทำให้ถูกต้อง แต่ในการประกันสิทธิของประชาชน ท่านประธานที่เคารพ ผมว่าไม่ใช่วรรคสองในมาตรา ๓๒ นี้แน่นอน ขอกราบขอบพระคุณท่านประธาน

ประธานรัฐสภา : คุณเรวัตครับ

นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาญจนบุรี) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดกาญจนบุรี พรรคชาติไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ท่านประธานครับ ในมาตรา ๓๒ ซึ่งคณะกรรมาธิการได้แก้ไขเพิ่มเติมว่า บุคคลใดถูกควบคุมหรือถูกคุมขังระหว่างการสอบสวน หรือระหว่างการพิจารณาคดี หากในภายหลังปรากฏว่ามีคำสั่งไม่ฟ้องคดีหรือคำพิพากษายกฟ้องอันถึงที่สุด เพราะเหตุที่บุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด ย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากรัฐ

ทั้งนี้ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ท่านประธาน กระผมได้รับฟังท่านกรรมาธิการ ๒ ท่านได้อธิบายว่าตรงนี้ใส่ไปแล้วจะเกิดการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแล้วก็เพื่อลดคดีลง นี่ท่านที่ ๑ อีกท่านหนึ่งบอกว่าบุคคลก็ฟ้องกันเองได้ ทีนี้มาถึงตรงนี้ ทำไมเมื่อเป็นอย่างนี้ ความจริงการทดแทนเป็นเรื่องที่ถูกว่า เมื่อบุคคลถูกกล่าวหาแล้ว เสร็จแล้วภายหลังว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ก็สามารถทดแทนได้ สามารถที่จะเรียกร้องได้ตรงนี้จริง ๆ แล้วไม่ใช่รัฐจ่ายให้ความจริงจะได้เท่าไร หรือจะไม่ได้หรืออย่างไรต้องศาลสั่ง หมายความว่าเมื่อศาลสั่งแล้วจะหมดปัญหาเลยอย่างเป็นต้นว่า เราไปเป็นพยานศาล ศาลจะสั่งเลย พอถึงจ่ายให้พยานเท่าไร อย่างนี้สิครับถึงจะถูกต้อง ถ้าไม่ให้ศาลสั่งปัญหาก็เกิดขึ้นตลอดเวลาแล้วอย่างบุคคลฟ้องกันเอง จะไปรับจ่ายอย่างไร ศาลก็รู้ว่าฟ้องกันเองก็ต้องให้อีกคนหนึ่งจ่ายอย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นอยากให้คณะกรรมาธิการแก้ไขว่าให้ศาลสั่ง ศาลเป็นผู้กำหนดถึงจะถูกต้อง ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : คุณชุมพล ศิลปอาชา แล้วจะต่อด้วยคุณวิเชียร แล้วกรรมาธิการจะตอบ

นายชุมพล ศิลปอาชา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สุพรรณบุรี) : ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม ชุมพล ศิลปอาชา สมาชิกรัฐสภา กระผมขออนุญาตท่านประธานสั้น ๆ เพราะมีการพาดพิงไปถึงการทำงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญศึกษาพิจารณาแนวทางแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ได้เสนอไว้ ประเด็นนี้ก็เป็นประเด็นหนึ่งในข้อเสนออยู่ในรายงานของเรา ก็อยากจะกราบเรียนท่านประธานรัฐสภาว่าในชั้นพิจารณาของเรานั้นเราก็ตั้งคำถามว่าสิทธิเสรีภาพเราจะคุ้มครองให้ยืดไปถึงระหว่างสอบสวนและระหว่างพิจารณาคดีของศาลหรือไม่ สิทธิในการรื้อฟื้นคดีอาญานั้นเป็นของมีมานานแล้ว มีมาโบราณแล้ว เราไม่ได้ติดใจ เราก็มาถกเถียงกันถึงเรื่องประเด็นอย่างที่เรา

กำลังถกเถียงกันว่าควรจะยืดออกไปอีกไหม คุ้มครองไหม เหตุผลที่เราหยิบประเด็นนี้ขึ้นมาพูดในคณะกรรมาธิการเพราะอะไร ก็เพราะว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในเมืองไทยเราเวลานี้มีปัญหามาก คนที่ถูกจับกุมคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือในระหว่างพิจารณาคดีนั้น ความรู้สึกทั่ว ๆ ไปของประชาชนรู้สึกว่าก่อนข้างจะไม่ได้รับความเป็นธรรม มีบรรยากาศของการกลั่นแกล้ง มีบรรยากาศของการประมาทเลินเล่อกันมากมายเหลือเกิน คณะกรรมาธิการได้ไปศึกษาข้อมูลต่าง ๆ และคำร้องเรียนต่าง ๆ มากมาย ก็เห็นกันว่าควรจะหยิบประเด็นนี้ขึ้นมาพิจารณาในหลักการว่า ควรจะขยายสิทธิคุ้มครองประชาชนหรือผู้ต้องหา ผู้ต้องหานั้นคือคนบริสุทธิ์ ถือว่าเป็นประชาชน อย่าไปเข้าใจว่าเขากระทำความผิด ไม่ใช่นะครับ เมื่อเขาได้รับทนทุกข์ทรมานถึงขนาดว่าลองนึกสิครับท่านประธาน คนที่ถูกคุมขังอยู่เขามีความรู้สึกอย่างไร ความเสียหายที่เกิดขึ้นในระหว่างถูกคุมขังอย่างไร ในด้านส่วนตัวก็ดี ในด้านครอบครัวก็ดีมากมายเหลือเกิน •เสรีภาพของเขาเป็นอย่างไร และความประมาทเลินเล่อที่ไม่ว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เกิดขึ้นจะมีมากน้อยขนาดไหน และถ้าเป็นคนจนที่ไม่ได้รับการประกัน หรือการยึกยักการประกันก็ดี นี่คือความเสียหายที่เกิดขึ้นที่เราเห็นกันอยู่ตำตาทั้งนั้น คณะกรรมาธิการเราจึงได้หยิบประเด็นนี้ขึ้นมาว่า ในหลักการเราควรจะครอบคลุมให้ไปถึงด้วยในระหว่างการสอบสวน แต่ก็ไม่ได้พูดกันลึกไปถึงขั้นว่าถ้าการสั่งไม่ฟ้องแล้วจะครอบคลุมไปด้วย ปัญหาก็คือว่าที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติต่าง ๆ ที่ได้พูดเมื่อสักครู่นี้เป็นปัญหาในทางปฏิบัติ เราพูดกันในหลักการก่อนดีกว่าว่า ในหลักการเราควรจะคุ้มครองไหม ถ้าคุ้มครองแล้วทางปฏิบัติปัญหาจะมีอีก ไม่ว่าออกกฎหมายไหนก็ตามที เขียนอะไรเข้ามาทางปฏิบัติก็ต้องมีเราเอาข้อสังเกตทั้งหมดข้อกังวลทั้งหมดที่ได้พูดกันในวันนี้ ในการไปบัญญัติกฎหมายรองรับเรื่องนี้ก็ไปครอบคลุมเสียให้หมด อย่างเป็นต้นว่า ประเด็นในเรื่องที่เกรงกันว่าเอกชน

ฟ้องกับเอกชนแล้วรัฐจะต้องไปรับผิดชอบทำไม ลักษณะนี้เราไปเขียนไว้ในรายละเอียดของกฎหมายรองลงมาได้ว่าเราจะชดเชยให้ไหมแค่ไหน อย่างไร การประกันถ้าเป็นการประกันของทางศาลเป็นคนอนุมัติอาจจะไม่มีการชดเชยก็ได้ ในรายละเอียดขั้นตอนนั้นถ้าเราเอามาพูดกันในที่นี้เพื่อที่จะไปโต้แย้งหลักการ ผมเข้าใจว่าก็คงจะไม่ตรงนัก เราเอาแต่ประเด็นหลักการก่อนว่าถ้าหลักการเห็นชอบว่าควรจะขยาย ส่วนปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามนั้นเราไปเขียนไปใส่ไว้ในกฎหมายในทางปฏิบัติ คณะกรรมาธิการชุดที่เราทำกันในสภาผู้แทนไม่ได้ลงลึกไปถึงในรายละเอียด ซึ่งก็เถียงกันว่ามีปัญหาเหมือนกันมากมายแต่ก็เห็นว่าหลักการควรจะขยายจึงได้ทำเป็นข้อเสนอเข้ามาไว้ ซึ่งคณะกรรมาธิการชุดนี้ก็ใจกว้าง ก็รับเอาเข้ามาใส่ในมาตรา ๗๒ วรรคสอง ผมว่าก็ชอบแล้วในหลักการครับ

ประธานรัฐสภา : คุณวิเชียรครับ

นายวิเชียร คันฉ่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ตรัง) : ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ กระผม วิเชียร คันฉ่อง พรรคประชาธิปัตย์ จากจังหวัดตรัง มาตรานี้ก่อนนี้ผมได้มีโอกาสที่จะชี้แจงในรัฐสภาแห่งนี้ครั้งหนึ่งแล้ว ท่านประธานที่เคารพ ในเมื่อผมฟังคณะกรรมาธิการ บรรดาเพื่อนสมาชิกรัฐสภาได้อภิปรายกันในสภาแห่งนี้ ผมคิดว่าบางทีบางท่านก็อาศัยวิชาการเข้ามาพูด บางท่านก็อาศัยข้อเท็จจริงมาพูด ในส่วนตัวของผมขอเรียนกับท่านประธานรัฐสภาผ่านไปยังเพื่อนสมาชิกรัฐสภาที่เคารพทุกท่านว่าในการพิจารณากฎหมาย ในการออกข้อบัญญัติของกฎหมายผมมาคิดว่า เราน่าจะคิดถึงแนวทางที่ปฏิบัติและเป็นไปได้ แนวทางที่เราแก้ไขปัญหาในสิ่งนั้น ๆ นั่นคือสิ่งที่อยากจะถือโอกาสเรียนในความรู้สึกในความคิดของผม สำหรับกฎหมายฉบับนี้ก็ได้เรียนกับท่านประธานรัฐสภาแล้วว่า ในวรรคแรกส่วนใหญ่ไม่ติดใจ จะมาติดใจเอาในวรรคสอง ในกรณีที่มีการควบคุมคุมขังผู้กระทำ

ความผิด แล้วในที่สุดมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี ท่านประธานที่เคารพ เมื่อก่อนนี้ผมได้ยกตัวอย่างว่า มีคนแจ้งให้จับว่าพนายคนนี้เป็นคนกระทำความผิด สมมุติว่าตำรวจไม่จับ อะไรมันเกิดขึ้น แล้วถ้าถามต่อไปว่า ถ้าคนคนนี้เป็นคนกระทำความผิดจริง ๆ แล้วตำรวจไม่จับอะไรมันจะเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากว่าเป็นคนที่ร้ายจริง ๆ เป็นผู้ร้ายจริง ๆ ซึ่งชาวบ้านเกรงกลัวอิทธิพล บางทีเขาไม่ได้อยู่ในพื้นที่ เขาไม่ได้อยู่ในท้องถิ่น พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่มีโอกาสรู้จัก เขามีสมัครพรรคพวก อาจจะหลบหนีไปอยู่ที่อื่นก็ได้ ตำรวจ พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นคนนี้คล้าย ๆ กับคนร้าย ถ้าเขาไม่จับ คนร้ายไม่พ้นไปหรือ มันไม่หนีไปหรือ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ผมคิดว่า สิ่งนี้ถ้าสมมุติให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการจับกุม ผมคิดว่าน่าจะเป็นผลประโยชน์มากกว่า นั่นคือสิ่งที่ผมอยากจะเรียนกับท่านประธาน นอกจากนี้ในบทบัญญัติของกฎหมายของบ้านเราก็มีลักษณะที่น่าเป็นห่วงอยู่เหมือนกัน เช่น ในกรณีที่เข้าไปจับกุมการเล่นการพนัน เขาให้สันนิษฐานไว้ก่อนใช่ไหมครับท่านประธาน ว่าผู้ที่อยู่ในที่นั้นคือผู้ที่เข้าไปร่วมเล่นการพนัน ถ้าสมมุติว่าผมเข้าไปขายถั่วในวงการพนัน แล้วผมโดนจับ ในที่สุดปรากฏว่าตำรวจสั่งไม่ฟ้อง อะไรมันจะเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นผมคิดว่าการที่ร่างกฎหมายออกมานี้ มันต้องร่างกฎหมายออกมาเพื่อผลประโยชน์สุขของประชาชนส่วนใหญ่ทั้งประเทศ การร่างกฎหมายออกมาในแง่ที่มีปัญหาทั้งผู้ปฏิบัติ ทั้งผู้ที่ถูกปฏิบัติ ผมคิดว่าการออกกฎหมายเช่นนี้เป็นลักษณะไม่ชอบตั้งในกรณีที่บัญญัติเอาไว้ตามความเห็นของคณะกรรมาธิการ การออกกฎหมายในลักษณะเช่นนี้เป็นดาบสองคม ถ้าไม่ปฏิบัติ แน่นอนคุณกระทำถ้าปฏิบัติ ไม่รู้เป็นอย่างไรถ้าเป็นอย่างนี้ไม่ได้ เพราะฉะนั้นผมขอถือโอกาสกราบเรียนข้อเท็จจริงเพื่อแสดงความคิดเห็นต่อท่านประธาน ต่อท่านคณะกรรมาธิการ ต่อเพื่อนสมาชิกรัฐสภาแห่งนี้เพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ขอขอบคุณท่านประธานที่ให้โอกาส

ประธานรัฐสภา : ท่านกรรมาธิการสมยศครับ

นายสมยศ เชื้อไทย (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม สมยศ เชื้อไทย กรรมาธิการ ในมาตรา ๗๒ วรรคที่สอง ความจริงแล้ว เป็นมาตราที่มุ่งจะคุ้มครองผู้บริสุทธิ์จากการกระทำที่ผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรม ในหลักการมาตรา ๗๒ ไม่ว่าวรรคแรกหรือวรรคที่สอง เป็นอย่างเดียวกันในวรรคแรก ท่านก็จะเห็นว่าบุคคลที่ได้รับการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นมาพิจารณาใหม่และศาลมีคำพิพากษาว่า เป็นผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดนั้น จะได้รับค่าทดแทน ในกรณีวรรคที่สอง ก็เช่นเดียวกัน กรณีที่ ๒ เป็นกรณีที่เป็นผู้บริสุทธิ์ที่อาจจะถูกควบคุมก็ดี หรือถูกจำคุกก็ดี แล้วลองคิดดูสิครับ เมื่อศาลมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดนั้น ทำไมจึงจะไม่ได้รับค่าทดแทน ผมคิดว่าหลักการมันอันเดียวกัน คือว่าจะคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ และโดยเฉพาะผู้ที่ยากจน จริงอยู่ที่ท่านทั้งหลายพูดถึงในกรณีที่ว่าเมื่อชี้ชัดว่าเป็นผู้กระทำความผิดแล้วนั้น ทำไมเราจะปล่อยตัวไป เพราะมันชี้ไม่ชัดครับ การที่ขาดพยานหลักฐานต่าง ๆ ก็ดีการดำเนินการที่ไม่ถูกต้องตามกระบวนการยุติธรรมก็ดี ทำให้ต้องมีการปล่อยผู้นั้นไป เราจะบอกได้อย่างไรว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิด ท่านบอกว่าท่านยืนยันชัดเจนว่าเป็นผู้กระทำความผิดแต่ไม่มีพยานหลักฐานที่จะยืนยันว่าผู้นั้นกระทำความผิด อย่างนี้เราจะไปชี้ยังไงนั้นไม่ได้ ฉะนั้นผมเห็นโดยหลักการว่าในมาตรา ๗๒ นั้น เป็นมาตราที่จะประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้บริสุทธิ์ในเมื่อวรรคแรกนั้นเราก็ยอมรับเป็นหลักการแล้วว่า ผู้ที่บริสุทธิ์นั้นเมื่อมีคำพิพากษาของศาลว่าเป็นผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิด เราจะเห็นในวรรคแรกนั้นเป็นกรณีต้องรื้อฟื้นคดีขึ้นมารื้อฟื้นคดีแล้ว ซึ่งมีความยากลำบากมาก และปรากฏว่าไม่มีการกระทำความผิดนั้น ปรากฏว่าเรายังให้มีการชดเชยค่าเสียหาย แต่กรณีวรรคที่สองศาลมีคำพิพากษาว่า เป็นผู้ที่ไม่ได้มีการกระทำความผิดทำไมจึงจะชดเชย

ไม่ได้ ท่านทั้งหลายครับ ประชาชนที่เป็นผู้บริสุทธิ์ที่ยากจนนั้นผมเคยช่วยเหลือประชาชนในทางกฎหมายหลายคดี ที่จะต้องต่อสู้ทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน ในชั้นอัยการ ในชั้นศาล กระทั่งศาลมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้บริสุทธิ์แต่คนเหล่านั้นจะต้องอยู่ในคุก จะต้องจำกัดสิทธิเสรีภาพ และหลังจากนั้นเมื่อถูกปล่อยตัวไม่มีอะไรชดเชยให้เขาเลย สิ่งนี้ที่เราอยากจะประกันสิทธิเสรีภาพสำหรับผู้บริสุทธิ์และผู้ยากจน เพราะฉะนั้นผมจึงเห็นว่าเมื่อในมาตรา ๗๒ วรรคแรก ท่านก็รับเป็นหลักการ ว่าผู้ที่บริสุทธิ์นั้นถ้ามีการดำเนินการกระบวนการพิจารณาที่ไม่ถูกต้องและแสดงว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ เรายังยอมรับให้มีการชดเชย ทำไมวรรคสองไม่ว่าในชั้นของการควบคุม ในชั้นพนักงานสอบสวนก็ดี หรือเมื่อมีคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดแล้วก็ดีว่าเป็นผู้ที่ไม่กระทำความผิด ตรงนี้ผมอยากจะย้ำว่าต้องเป็นกรณีที่มิได้เป็นผู้กระทำความผิด ในกรณีนี้มีหลายกรณีครับที่มีกรณีนี้ แต่ผมคิดว่าไม่ใช่เป็นจำนวนมาก มีกรณีที่ยกฟ้องโดยเหตุที่ขาดพยานหลักฐานก็ดี กรณียกฟ้องโดยเหตุที่ขาดอายุความก็ดีก็มี เพราะฉะนั้นในกรณีนี้เราก็จะไปกำหนดในกฎหมายซึ่งแน่นอน ก็คือรัฐสภาจะต้องไปกำหนดเงื่อนไขวิธีการ หลักเกณฑ์ รวมทั้งค่าทดแทนว่าจะชดใช้ ชดเชยในกรณีไหนอย่างไร ซึ่งในกรณีนั้นรัฐสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็สามารถที่จะไปกำหนดได้ กระผมจึงเห็นด้วยว่าการบัญญัติมาตรา ๗๒ วรรคสอง เอาไว้นั้น จะเป็นการประกันสิทธิของประชาชนที่บริสุทธิ์ และโดยเฉพาะประชาชนบริสุทธิ์ที่ยากไร้ขาดทรัพย์สินเงินทองครับ

ประธานรัฐสภา : คุณปัญจะครับ ร. ๑/๒๕๓๗ (ส. ๑)

นายปัญจะ เกสรทอง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (เพชรบูรณ์) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ปัญจะ เกสรทอง พรรคชาติพัฒนา จากจังหวัดเพชรบูรณ์ ผมขอปรึกษากรรมาธิการ ผมจะไม่อภิปราย ผมฟังการอภิปรายมาพอสมควรแล้ว ก็เห็นมีปัญหาในวรรคสองนี้ เพราะฉะนั้นผมจะขอปรึกษาท่านคณะกรรมาธิการได้ไหมครับว่า ผมขอเติมสักประโยคหนึ่งเข้าไปในนี้ ผมขอ

อ่านเลย บุคคลใดถูกควบคุมหรือคุมขังระหว่างการสอบสวน หรือระหว่างการพิจารณาคดี ที่ไม่ได้รับการประกันตัว เติมตรงนี้ แล้วข้อความก็เหมือนเดิมหมด เพราะผมเองไม่มีสิทธิในการแปรญัตติ เพราะว่าจะแปรญัตติก็อยู่ที่กรรมาธิการจะยอมเติมข้อความนี้ไหม ถ้าเติมข้อความนี้มันจะอ่อนลงไปแล้ว จะเห็นได้ชัดเจนเลยว่า บุคคลที่ได้รับการชดเชยตามที่จะบัญญัติในกฎหมายนั้นเป็นใครแล้วก็ชัดแจ้ง ก็สุดแท้แต่กรรมาธิการ ผมคิดว่าถ้าอันนี้ได้เติมเข้าไปแล้วจะทำให้ภาพชัดเจนขึ้นแล้วก็อ่อนลงในการที่มาตรา ๓๒ วรรคสองนี้ ผมก็ได้ปรึกษาท่านผู้หลักผู้ใหญ่ดูแล้วท่านก็บอกว่า ถ้าเติมอย่างนี้แล้วจะมีความอ่อนตัวลง และก็เหมาะสม ก็สุดแท้แต่กรรมาธิการจะยอมรับได้ไหมครับ

ประธานรัฐสภา : คุณอลงกรณ์ครับ

นายอลงกรณ์ พลบุตร (กรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ ท่านสมาชิกรัฐสภาผู้ทรงเกียรติ กระผม อลงกรณ์ พลบุตร ในฐานะกรรมาธิการ ในมาตรา ๓๒ ที่เราได้ใช้เวลาแสดงความคิดเห็นกันมาเป็นเวลานานนั้น กระผมในฐานะกรรมาธิการใคร่ขอเรียนชี้แจงประเด็นสำคัญ ๆ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจ

ประธานรัฐสภา : แล้วต้องชี้แจงด้วยที่คุณปัญจะขอเติม

นายอลงกรณ์ พลบุตร (กรรมาธิการ) : ในหลักการและชีวิตของความเป็นจริง

นายปัญจะ เกสรทอง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (เพชรบูรณ์) : ท่านประธานครับ ผมว่าท่านกรรมาธิการจะเอาอย่างไร

นายอลงกรณ์ พลบุตร (กรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธาน ในส่วนนั้นกรรมาธิการคงจะต้องใช้เวลาหารือกันสักเล็กน้อย

นายปัญจะ เกสรทอง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (เพชรบูรณ์) : ข้อความนั้นที่จะเติมเห็นด้วยหรือไม่เอา มันเป็นวันแล้วนะครับ

ประธานรัฐสภา : ผมก็กำลังคิดจะหารือที่ประชุม เชิญครับ

นายนิพนธ์ วิสิษฐยุทธศาสตร์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม นิพนธ์ วิสิษฐยุทธศาสตร์ ส.ส. อ่างทอง พรรคชาติไทย ในฐานะกรรมาธิการ ตามที่ท่านอดีตประธานสภาได้เสนอแนะมาว่า วรรคสองที่ได้บัญญัติไว้นั้น ถ้าจะเติมข้อความ ที่ไม่ได้ประกันตัว ความจริงไม่ต้องเติมความหมายในถ้อยคำทั้งหมดมันชัดเจนอยู่แล้ว เพราะว่าผู้ที่ถูกควบคุมหรือถูกคุมขัง คือผู้ที่ไม่ได้ประกันตัวอยู่แล้ว ถ้าประกันตัวเขาไม่ต้องถูกคุมขังอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นถ้อยคำทั้งหมดในตัวที่จะตอบคำถามของท่านมันชัดเจน

ประธานรัฐสภา : ผมคิดว่าเราได้พูดกันมา ๔ ชั่วโมงแล้ว ก็ได้เนื้อถ้อยกระทงความพอสมควร ผมจะหารือที่ประชุมว่าจะสมควรยุติการอภิปรายหรือยัง สำหรับท่านที่อยากจะพูด ถ้าที่ประชุมให้อภิปรายต่อผมจะชี้ครับ

(ประธานรัฐสภามีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ)

ประธานรัฐสภา : ท่านผู้ใดเห็นควรปิดการอภิปราย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานรัฐสภา : ท่านผู้ใดเห็นควรเปิดต่อ กรุณายกมือขึ้นครับ

(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ประธานรัฐสภา : ไม่มีนะครับ ผมจะเรียนอย่างนี้ว่า เพื่อความกระจ่างชัดก็จะต้องถามเป็นลำดับ ทีแรกจะถามว่า เห็นด้วยกับร่างเดิมไหม เพราะเนื่องจากคณะกรรมาธิการมีการแก้ไข เห็นด้วยกับร่างเดิมไหม หรือเห็นด้วยกับที่จะมีการแก้ไข ถ้าส่วนใหญ่เห็นด้วยกับร่างเดิมก็เสร็จกันไปเลย ถ้าเห็นด้วยกับที่มีการแก้ไข ก็จะถามว่า จะเห็นด้วยตามที่คณะกรรมาธิการแก้ไขหรือที่สมาชิกแปรญัตติ เพื่อความเข้าใจอันดี ขอให้เข้ามาในห้องหน่อย

ครับ มาตรานี้สำคัญมาก ผมจะถามอย่างนี้นะครับว่า เห็นด้วยกับร่างเดิมไหม หรือเห็นด้วยตามที่มีการแก้ไข ถ้าเห็นด้วยตามที่มีการแก้ไขจะถามว่า จะเป็นไปตามที่มีคณะกรรมาธิการแก้ไข หรือที่มีผู้แปรญัตติ เชิญคุณสวัสดิ์ครับ

นายสวัสดิ์ คำประกอบ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นครสวรรค์): ผมขอท้วงท่านประธานเลย ผมยกมือขออภิปรายแล้วท่านก็ไม่ชี้ ประเด็นนี้มันสำคัญที่สุด มันจะเป็นจุดค่างพร้อยในรัฐธรรมนูญ กรรมาธิการไปเติมวรรคสองมาใช้ไม่ได้ ผมจะพูดทำไมไม่ให้พูด ผมมีเหตุมีผลจะพูดแล้วให้สมาชิกเขาได้เห็นว่ากรรมาธิการเติมวรรคสอง มันใช้ไม่ได้ มันเสียหาย

ประธานรัฐสภา : เข้าใจครับ ขอโทษนะครับท่านผู้ใหญ่ ผมเห็นคุณวีระกรพูดแล้วครับ

(ประธานรัฐสภามีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ)

ประธานรัฐสภา : ผู้ใดเห็นควรเป็นไปตามร่างเดิม กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานรัฐสภา : ผู้ใดเห็นควรให้มีการแก้ไข กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ประธานรัฐสภา : เห็นไปตามร่างเดิมเป็นส่วนใหญ่ เชิญท่านเลขาธิการครับ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล (เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร): มาตรา ๓๓ มีการแก้ไข มาตรา ๓๔ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๓๕ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติและขอสงวนคำแปรญัตติ

ประธานรัฐสภา : มาตรา ๓๕ มีผู้แปรญัตตินะครับ เชิญคุณเรวัตครับ

นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาญจนบุรี) : ท่านประธานที่เคารพครับ กระผม นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดกาญจนบุรี พรรคชาติไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ในมาตรา ๓๕ ซึ่งกระผมได้แปรญัตติไว้แล้วก็ขอสงวนความคิดเห็นไว้ว่า ในการคืนอสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิมหรือทายาทตามวรรคห้า และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดใช้ไปเมื่อไม่ได้ใช้ประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ตามวัตถุประสงค์ ต้องดำเนินการคืนให้ภายในหกสิบวัน ท่านประธานครับตรงนี้เป็นเรื่องสำคัญ จะเห็นว่าในสภาของเรา เวลามีกฎหมายเวนคืนเข้ามาในสภา ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติทุกท่านมีความคิดเห็นกันมากมาย แล้วก็พูดกันมากมายเหลือเกินว่าสร้างความเดือดร้อนให้กับพี่น้องประชาชนที่เวนคืนไป ความล่าช้าในการจ่ายเงินบ้าง ความไม่ยุติธรรมเรื่องราคาจ่ายเงินคืนให้ เขาบ้าง ความจริงเรื่องนี้กระผมเองดีใจ ผมไปชี้แจงในคณะกรรมาธิการ ซึ่งขอประทานโทษต้องเอ่ยนามท่าน ท่านรองไพศาล กุมาลย์วิสัย ท่านบอก ผมเลยว่าตรงนี้ดีใส่ไปอย่างนี้ดี ดีมาก ผมก็ดีใจนึกว่าคณะกรรมาธิการจะใส่ให้ กลับไม่มีเลย ไม่ใส่ให้ผมเลย ผมไม่ทราบว่าเป็นเพราะอะไร ทั้ง ๆ ที่ท่านเล่าให้ผมฟังว่าเพื่อนท่านมีที่ดินเสร็จแล้วไม่ได้ใช้ ไปฟ้องร้อง เสร็จแล้วก็คืนมาให้ แต่ที่ติดกันไม่ฟ้องกรมทางหลวงไม่คืนให้ ใช่ไหมครับ ท่านจำได้ไหมครับ แล้วทำไมไม่ใส่ให้ผม คือจริง ๆ แล้วท่านประธาน ตรงนี้เป็นเรื่องที่เป็นความสำคัญที่สุดสำหรับพี่น้องประชาชนที่มีปัญหาเรื่องการเวนคืน ท่านประธานคงจำได้ว่าการเวนคืนแต่ละครั้งแต่ละหนนั้น เอาที่ดินเขาไปแล้วบางทีคืนถึง ๒๗ ปี ก็มี อย่างนี้เป็นต้น ผมได้รับหนังสือจากกรมทางหลวง วันนั้นอภิปรายเรื่องนี้ ท่านตอบมา ความจริงกรมทางหลวงก็ดีท่านตอบมาเสมอ ท่าน พันเอก วินัย สมพงษ์ ท่านตอบมา ซึ่งมีรัฐมนตรีคนเดียวที่ตอบหนังสือ สมาชิกพูดไปอย่างไรก็ตอบมา ท่านเป็นคนดี ทีนี้ตอบมาอย่างนี้ว่าที่กระผม อภิปรายไปนั้นการ

เวนคืนตรงนี้เขาจะทำเพื่อเป็น ๔ เลน แต่จริง ๆ ทำไม่ได้ เพราะถนนมีอยู่แล้ว ๒ เลน พอไปทำยึกอันหนึ่งก็เป็น ๒ เลน รวมแล้ว ๔ เลน ถ้าจะตอบ ๔ เลนนี้ต้องเป็น ๖ เลน ตอบอย่างนี้แสดงว่าที่ตรงนี้ไม่ใช้แล้ว ไม่ใช้แล้วก็ต้องคืน เมื่อเป็นอย่างนี้กระผมเองคิดว่าถ้า คณะกรรมาธิการเห็นกับผมด้วย แล้วชี้แจงกระผมอย่างนั้นผมดีใจ ผมยังขอบคุณท่านรองประธาน แต่มาดูไม่มีนะครับ ผมเองคิดว่าถ้าเป็นอย่างนี้ ถ้าจะให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นประโยชน์กับการปกครองแผ่นดินเพื่อเป็นธรรมให้กับพี่น้องประชาชน อยู่ตรงไหน ความจริงถ้าใส่ตรงนี้ไปให้กระผมจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง แล้วเราไม่ต้องมาพูดกันเรื่องเวนคืน มีปัญหาอะไรต่อไป การเวนคืนถ้าไม่ใช้คืนเขาไปถูกต้องอย่างนี้ ถ้าไม่เติมอย่างนี้ปัญหาก็มีตลอดแล้วก็มีปัญหากันมาตลอด ความจริงแล้วในเรื่องการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เป็นเรื่องที่ควรให้สิทธิแก่ชนชาวไทยอย่างยิ่ง เพราะเป็นที่ดินของเขา เวนคืนเขาไปแล้วเงินทองเขาก็ได้น้อย ไปหาที่ใหม่ก็ไม่ได้ เมื่อไม่ใช้เติมลงไปสิครับ ให้เขาไปในทันทีอย่างนี้เป็นต้น ผมกราบเรียนแล้วกราบเรียนอีกว่า ที่ต่างประเทศในยุโรปหรืออเมริกาใครถูกเวนคืนที่ดิน เขาดีใจที่สุด ดีใจมาก ๆ ยิ่งกว่าถูกลอตเตอรี่ด้วย เงินมากมาย สามารถไปสร้างหลักแหล่งใหม่ได้ สามารถที่จะประกอบอาชีพอย่างอื่นได้ด้วย แต่ของเราเป็นทุกข์ ไม่สามารถที่จะเอาเงินไปซื้อบ้านใหม่ได้เลย ปัญหาเกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะฉะนั้นกระผมจึงเห็นว่าตรงนี้น่าจะเติมลงไป ไม่ทราบเหตุผลว่าทำไมไม่เติมให้ผม เพราะว่าท่านรับปากว่าจะดูแลให้ อยากจะได้รับคำชี้แจงครับ

ประธานรัฐสภา : เอาผู้แปรญัตติก่อน คุณอัญชลี

นางอัญชลี วานิช เทพบุตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ภูเก็ต) : เรียนท่านประธานสภาที่เคารพ ดิฉัน อัญชลี วานิช เทพบุตร สมาชิกรัฐสภาจากจังหวัดภูเก็ต พรรคประชาธิปัตย์ ตามมาตรา ๓๕ ซึ่งดิฉันและคณะคือ

ส.ส. นิภา พริ้งศุลกะ และ ส.ส. วิเชียร คันฉ่อง ได้ขอสงวนคำแปรญัตติไว้นั้น ด้วยมีเหตุผลหลักอยู่ ๒ - ๓ ประการด้วยกัน

ประการแรก การที่รัฐจะเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ของราษฎรควรจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นอันหลีกเลี่ยงไม่ได้ และจะต้องยังประโยชน์สูงสุดให้เกิดขึ้นแก่รัฐและส่วนรวมเป็นหลักโดยเคร่งครัดด้วย

ประการที่ ๒ เรื่องการกำหนดค่าทดแทนค่าเสียหายให้กับราษฎรนั้น ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์นั้นเอง หรือจะเป็นผู้ทรงสิทธิ์ ควรจะกำหนดในราคาซึ่งซื้อขายกันตามปกติ เพราะด้วยเหตุที่ว่ากฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ได้บัญญัติอยู่ภายใต้หมวด ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย และมาตรา ๓๕ ของกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับการแก้ไขในขณะนี้ ได้บัญญัติไว้โดยชัดเจนแล้วว่า สิทธิของบุคคลนั้นย่อมได้รับความคุ้มครองในทรัพย์สินนั้น ๆ เพราะฉะนั้นดิฉันเห็นว่าการที่รัฐเองได้ใช้กฎหมายเพื่อมาบังคับเอาให้ราษฎรต้องยอมขายที่ หรือขายยอสังหาริมทรัพย์ให้กับรัฐนั้น ดูออกจะเป็นการหมิ่นเหม่ต่อการก้าวล่วงเข้าไปในสิทธิของการครอบครองทรัพย์สินของราษฎร เพราะฉะนั้นการที่กำหนดราคาซื้อขายปกติย่อมจะเกิดความเป็นธรรมแก่ราษฎรได้ เช่นที่พวกเราทั้งหมดเคยได้รับการร้องเรียนจากราษฎรอยู่เสมอ ๆ แล้ว ยกตัวอย่างเช่นราษฎรบางคนมีที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัย หรือที่ทำกินอยู่เพียงประมาณ ๑ ไร่ และเป็นที่ชิ้นสุดท้ายของเขาแล้วราคาที่ซื้อขายปกติกันเป็นราคา ๑ ล้านบาท เมื่อกรมทางหลวงหรือทางราชการเอง ต้องการตัดถนนผ่านเข้าไปกินที่ของราษฎรถึง ๓ งาน แต่ปรากฏว่าราษฎรนั้นได้รับค่าชดเชยเพียง ๓๐,๐๐๐ กว่าบาทเท่านั้นเองตัวอย่างที่ดิฉันยกให้ท่านประธานได้รับฟังนั้นเป็นตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงและก็ได้เกิดขึ้นแล้ว โดยที่ไม่มีผู้ใดที่สามารถจะช่วยเหลือราษฎรได้เลย นอกจากนี้รัฐบาลเองได้จัดงบประมาณสำหรับเรื่องของการจ่าย

ค่าเวนคืนให้กับราษฎรในปีนี้ถึงร้อยละ ๓๐๐ บาท โดยในปีที่แล้วได้ตั้งงบประมาณไว้ ๔,๐๐๐ ล้านบาท ส่วนในปีนี้ได้เพิ่มงบประมาณถึง ๑๑,๐๐๐ ล้านบาท ก็เพื่อจ่ายค่าทดแทนสำหรับการเวนคืนให้กับราษฎรทั่วประเทศ ดิฉันจึงเห็นว่า การที่กฎหมายรัฐธรรมนูญของเราจะบัญญัติให้รัฐต้องจ่ายค่าทดแทนให้กับราษฎรนั้น ในราคาที่ซื้อขายปกติก็ไม่เห็นจะเกิดความเสียหายแต่อย่างใดขึ้นมาเลย

สำหรับประการสุดท้ายที่ดิฉันเห็นว่า กฎหมายรัฐธรรมนูญควรจะบัญญัติไว้ก็คือ เรื่องการกำหนดเงื่อนเวลาของการจ่ายค่าทดแทนให้กับราษฎร เพราะในมาตรา ๓๕ ทวิ ซึ่งคณะกรรมาธิการได้แก้ไขใหม่นั้นได้บัญญัติไว้แต่เพียงว่าต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของการที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เกิดการตีความได้อยู่เสมอว่าภายในเวลาอันควรนั้นภายในเวลา ๕ ปี หรือ ๑๐ ปีก็เคยเกิดปรากฏการณ์เช่นนี้แล้ว ที่ราษฎรจะต้องนั่งรอค่าทดแทนที่ตัวเองจำเป็นจะต้องได้เป็นระยะเวลายาวนานโดยที่เขาไม่สามารถจะคาดการณ์ได้เลย ดิฉันอยากจะกล่าวว่าการที่รัฐใช้อำนาจซึ่งจะต้องบังคับแก่ราษฎรนั้นก็ควรจะให้รัฐมีข้อพึงระวังและเป็นเครื่องชี้นำให้รัฐจะต้องระมัดระวังในการที่จะนำอำนาจของตัวเองไปใช้ให้คิดให้ดีว่า ก่อนจะเวนคืนแล้วก่อให้เกิดความเสียหายกับราษฎรนั้น ตัวเองจะต้องมีเงินในกระเป๋าคงคลังพอที่จะจ่ายให้กับราษฎร และพร้อมที่จะจ่ายให้ภายในเวลาที่ราษฎรสามารถจะชดเชยความเสียหายนั้นได้โดยไม่ลำบากนัก เพราะเราต้องยอมรับความเป็นจริงอย่างหนึ่งว่า ราษฎรของเรานั้นไม่ใช่จะเป็นผู้มีอันจะกินกันทุกคน กับการที่เขาถูกเวนคืนที่เพื่อการเป็นที่อยู่อาศัยหรือเพื่อทำมาหากินนั้น ราษฎรจำเป็นจะต้องได้เงินชดเชยเพื่อไปหาที่อยู่อาศัยใหม่ได้ทันท่วงที ดิฉันจึงขอฝากประเด็นนี้ไว้ให้กับคณะกรรมาธิการและที่ประชุมแห่งนี้ได้โปรดไตร่ตรองและพิจารณาแก้ไขในบทบัญญัติดังกล่าวนี้อีกครั้งหนึ่ง ขอขอบพระคุณค่ะ

ประธานรัฐสภา : คุณวิฑูรย์ นามบุตร ครับ

นายวิฑูรย์ นามบุตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (อำนาจเจริญ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม วิฑูรย์ นามบุตร สมาชิกรัฐสภา พรรคประชาธิปัตย์ จากจังหวัดอำนาจเจริญ ต่อประเด็นมาตรา ๓๕ นั้น คงไม่แสดงความคิดเห็นอะไรมากมายนัก เพราะว่าสมาชิกเราได้มีการพูด การอภิปรายไว้มากมายในกรณีที่พระราชบัญญัติกฎหมายเวนคืนได้เข้าสู่สภา ท่านประธานครับ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง วรรคสอง เห็นด้วยตามกรรมาธิการ แต่อยากจะเสริมในส่วนวรรคสามและวรรคสี่ กระผมขอแปรญัตติแก้ไขดังนี้ครับ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อการผังเมือง หรือเพื่อการพัฒนาการเกษตร หรือการอุตสาหกรรม หรือเพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่นและต้องใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมในเวลาอันควรแก่เจ้าของ ตลอดจนผู้ทรงสิทธิ์บรรดาที่ได้รับความเสียหายในการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย ท่านประธานที่เคารพ กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มาตรานี้ ดูเหมือนว่ารัฐเอาเปรียบประชาชนข่มเหงเอาทรัพย์สินของราษฎรมาเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ แต่ในฐานะบางส่วน บางอย่างก็มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมในการพัฒนาประเทศ เพราะโครงการบางโครงการซึ่งเป็นนโยบายและเป็นโครงการที่จำเป็นเร่งด่วน ต้องดำเนินการเพื่อส่วนรวม เช่นกรณีการสร้างเขื่อนเพื่อเก็บกักน้ำในการเกษตร หรือเพื่อการผลิตกระแสไฟฟ้า แน่นอนครับโครงการบางโครงการย่อมมีผู้ได้รับประโยชน์ และขณะเดียวกันก็มีประชาชนบางส่วนเสียประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในทรัพย์สินซึ่งเป็นอสังหาริมทรัพย์ทำอย่างไรจึงจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมกับราษฎร ซึ่งเสียประโยชน์เหล่านั้น

สิ่งที่เราจะต้องพิจารณาให้ความเป็นธรรมก็คือการจ่ายค่าทดแทน ปัญหาอยู่ที่ว่าจ่ายเท่าไร และจะจ่ายเมื่อไร จึงจะเป็นธรรมให้กับราษฎร สิ่งที่แย้งกันในทางปฏิบัติก็คือ ในการที่คณะกรรมการพิจารณาค่าเวนคืนให้กับราษฎรนั้น มักจะประสบปัญหาอยู่ในกรณีที่ว่า การพิจารณามักถือเกณฑ์เอาราคาประเมินของทางราชการเป็นหลัก ซึ่งข้อเท็จจริงในสิ่งนี้ การประเมินราคาที่ดินทั่ว ๆ ไปราษฎรก็มักมาร้องขอว่า อย่าประเมินราคาสูงนักในกรณีที่ประชาชนจะต้องเสียภาษี หรือเสียค่าธรรมเนียมในการโอนทรัพย์สิน หรืออสังหาริมทรัพย์ แต่ในกรณีที่ขอค่าทดแทนจากทางราชการ ก็อยากจะให้คณะกรรมการพิจารณาในราคาที่สูง เพื่อที่จะเกิดการคุ้มในการที่ราษฎรจะได้นำไปซื้อที่ดิน หรืออสังหาริมทรัพย์ในการเป็นที่อยู่อาศัยต่อไป แต่สิ่งที่ผมคิดว่าเป็นสิ่งที่น่าวิตกที่สุดในทางปฏิบัติก็คือ การเห็นแก่ได้ การเห็นแก่ตัวของเจ้าหน้าที่บางคนที่ประพฤติมิชอบ จะปรากฏดังที่สมาชิกเราได้เคยอภิปรายในสภาไว้ หรือขอยกตัวอย่างเป็นรูปธรรมที่เกิดขึ้นจริง ในพื้นที่ในการออกกฎหมายเวนคืนที่จะจ่ายค่าทดแทน หรือจ่ายค่าชดเชยที่ดินผมขอยกตัวอย่างการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยสีโท ที่จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นกรณีที่อื้อฉาว เพราะว่ามีการจ่ายค่าชดเชยที่ดินให้กับราษฎร แต่ปัญหาเกิดขึ้นอยู่ตรงที่ว่า เจ้าหน้าที่ส่งคนไปติดต่อประสานงานกับราษฎรจำนวนหลายร้อยรายว่า จะให้ค่าชดเชยในไร่ละ ๓,๐๐๐ บาท ราษฎรก็ตกลง เพราะว่าราคาประเมินก็อยู่ในราว ๆ นั้น แต่หลังจากนั้นอีกไม่นานก็มีตัวแทนนายหน้าไปประสานงานว่า เอาอย่างนี้ได้ไหม จะเพิ่มให้ไร่ละ ๔,๐๐๐ บาท ราษฎรก็บอกว่า ยินดี เพราะว่าได้เพิ่มอีก ๑,๐๐๐ บาท จาก ๓,๐๐๐ บาทเป็น ๔,๐๐๐ บาท ส่วนราคาประเมินเท่าไรนั้นก็อยู่ในใจ และส่วนจะได้เท่าไรนั้นก็อีกเรื่องหนึ่ง เมื่อคณะกรรมการพิจารณาออกมาแล้วปรากฏว่า ราคาซึ่งจะต้องจ่ายค่าชดเชยให้กับราษฎรตกไร่ละ ๗,๐๐๐ บาท ปัญหาอยู่ตรงที่ว่า เมื่อจะรับเงินราษฎรซึ่งเป็นเจ้าของ

อสังหาริมทรัพย์นั้นต้องมารับเอง ราษฎรก็มารับเงินไร่ละ ๗,๐๐๐ บาทไป ก่อให้เกิดปัญหาในการทวงถามว่า นายหน้าซึ่งไปรับปากในการเดินเรื่อง ในการประสานงานจาก ๔,๐๐๐ บาทเป็น ๗,๐๐๐ บาท ราษฎรบางรายที่ถือสัจจะวาจาก็ให้ไป แต่อีกหลายรายก็หัวแข็งไม่ให้ เป็นกรณีอื้อฉาวที่เกิดขึ้นในจังหวัดอำนาจเจริญ ดังนั้นในเรื่องนี้สิ่งที่จำเป็นและคำนึงถึงอย่างมากก็คือ จริยธรรม คุณธรรม ในการพิจารณาของคณะกรรมการในการให้ค่าชดเชยหรือค่าทดแทน

ท่านประธานที่เคารพ อีกส่วนหนึ่งซึ่งกระผมเห็นว่า การที่จ่ายค่าชดเชยหรือค่าทดแทนนั้น บางครั้งก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องออกเป็นพระราชบัญญัติเวนคืน เพราะบางครั้งเป็นความต้องการของชาวบ้านอยู่แล้วในการที่จะสนองรับโครงการตามนโยบายของรัฐบาล กระผมขอยกตัวอย่างเช่น โครงการบางโครงการ เช่น การก่อสร้างถนนราดยางของกรมทางหลวง ส่วนใหญ่ราษฎรมีความต้องการแต่มีบางรายเท่านั้นที่มีความเห็นว่า อยากจะได้ค่าทดแทนบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ เพราะว่าเขาเสียทรัพย์สินค่อนข้างที่จะมาก มีปัญหาแต่เพียงว่าเจ้าหน้าที่ของทางราชการ เจ้าหน้าที่ของกรมทางหลวงค่อนข้างที่จะปฏิบัติงานล่าช้า ดังเช่นบางโครงการได้รับงบประมาณไปแล้ว ก็ไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างได้ขอยกตัวอย่างสักโครงการ โครงการก่อสร้างถนนราดยางจากอำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ถึงจังหวัดศรีสะเกษ อำเภอยางชุมน้อย ซึ่งผ่านหลายตำบล เช่น ตำบลธาตุน้อย ตำบลสระทะธาตุ ตำบลสร้างถ่อ ขณะนี้ก็ยังไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างได้ เพราะว่าติดใจเพียงไม่กี่ราย หรือโครงการอีกโครงการหนึ่งเช่น จากอำเภอเขื่องใน อำเภอม่วงสามสิบ ก็ได้รับงบประมาณแล้ว ก็ยังไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างได้ ในสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่บางครั้งไม่จำเป็นต้องออกกฎหมายเวนคืน แต่เป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่บ้านเมืองให้ความสนใจ ให้ความ

เอาใจใส่ เพื่อการปฏิบัติตามนโยบายเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์กับทางราชการ ดังนั้นเพื่อประโยชน์กับประชาชนโดยส่วนรวม กระผมคิดว่าควรจะเพิ่มในวรรคสามและวรรคสี่ของมาตรา ๓๕ ดังที่ผมได้กราบเรียนมาแล้ว ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : ไม่มีท่านผู้ใดอภิปรายแล้วนะครับ ท่านกรรมาธิการจะชี้แจงไหม เชิญครับ

นายไพศาล กุมาลย์วิสัย (กรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานรัฐสภาและท่านสมาชิกที่เคารพรัก กระผม ไพศาล กุมาลย์วิสัย สมาชิกรัฐสภา ในฐานะรองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ กระผมขอกราบเรียนชี้แจงท่านเรวัต ขออนุญาตเอ่ยนาม ในเบื้องต้นที่ได้มีการเกิดการขัดข้องทางเทคนิคเกิดขึ้น คือในเรื่องเกี่ยวกับที่จะต้องคืนให้กับเจ้าของเดิมอย่างที่ท่านว่า กระผมเห็นด้วยและได้เล่าเรื่องให้ท่านฟังว่าในอดีตนั้นมีปัญหามากว่าทางราชการเมื่อเวนคืนไปแล้ว แล้วก็ไม่ได้ใช้อสังหาริมทรัพย์นั้นภายในกำหนดเวลา เป็นเหตุให้เจ้าของเดิมนั้นจะต้องนำคดีไปฟ้องร้องยังโรงศาล แล้วคดีนั้นในที่สุดศาลพิพากษาให้ทางราชการคืนให้กับเขา แต่ก็มีเจ้าของที่ใกล้เคียงกันซึ่งอยู่ในเขตเวนคืนด้วยกันอีก ๔ แปลง ไม่ได้ไปฟ้องคดี ดำเนินการร้องทุกข์ไปยังทางราชการทางราชการนั้นก็อ้างเหตุผลบอกว่า คำพิพากษาในคดีต้นนั้นคดีที่ ๑ นั้นไม่ผูกพันคู่ความในคดีหลังนี้ เพราะฉะนั้นไม่คืนให้ เรื่องก็ไปสู่การพิจารณาของคณะที่ปรึกษากฎหมายของนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ที่ปรึกษากฎหมายของนายกรัฐมนตรีเห็นว่า ถูกแล้ว คำพิพากษาในคดีนั้นไม่ผูกพันคู่ความในคดีนี้จริง แต่ว่าในฐานะรัฐบาลซึ่งมีหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุข ก็หาที่จำเป็นจะต้องให้ราษฎรไปฟ้องร้องรัฐบาลอีก ในเมื่อทราบอยู่แล้วว่าผลของคำพิพากษาคงจะมาอย่างเดียวกัน กระผมจำได้ว่าท่านนายกรัฐมนตรีสั่งไปยังกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องให้คืน แต่

บังเอิญว่ารัฐบาลชุดนั้นยังไม่อยู่พอที่จะได้เห็นว่าทางกระทรวง ทบวง กรมได้คืนให้กับประชาชนไป อันนี้กระผมเห็นด้วยอย่างที่ท่านได้เสนอแปรญัตติมาว่าถ้าไม่ได้ใช้ภายในกำหนดเวลาแล้ว ก็ควรกำหนดเวลาว่าคืนให้เขาไปเท่าไร ที่กระผมเห็นด้วยและรับปากก็รับปากในฐานะส่วนตัวเนื่องจากเห็นด้วย แต่ได้นำเข้าสู่ที่ประชุมเพราะว่าเราทำงานเป็นคณะกรรมาธิการ เมื่อไปสู่คณะกรรมาธิการแล้วได้มีการพิจารณารอบคอบขึ้นว่า ในส่วนราชการนั้นมีปัญหาหลายอย่างที่จะดำเนินการให้ทันภายใน ๑ เดือน หรือ ๒ เดือน หรือ ๓ เดือนนั้นจะกำหนดเวลาอย่างนั้นก็จะลำบาก แต่ว่าเมื่อมองว่าในขณะนี้รัฐบาลเองเป็นรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย เป็นรัฐบาลที่เข้าใจความเดือดร้อนของประชาชนมากขึ้น ได้รับคำอธิบายว่าแม้ว่าเราจะไม่เขียนกำหนดเวลาเอาไว้ ก็เชื่อว่ารัฐบาลในปัจจุบันนี้จะไม่ทอดทิ้งประชาชนในแง่ของที่ว่า เมื่อเวนคืนที่เขามาแล้วจะเอาเก็บไว้แล้วไม่คืนให้เขาไป แม้ว่าจะไม่ได้ใช้ที่อันนั้นภายในกำหนดเวลา ผมจำเป็นต้องยอมรับในความเห็นข้างมาก อันนี้เป็นเหตุผลที่กระผมต้องกราบเรียนคุณเรวัตว่าอย่างนั้น

อีกประเด็นหนึ่งที่กระผมอยากจะขอกราบเรียนท่านที่เคารพ ในประเด็นที่บอกว่าราคาค่าทดแทนที่จ่ายให้ด้วยความเป็นธรรมนั้น ท่านว่าอยากจะให้เป็นราคาซื้อขายกันตามปกติ ต้องกราบเรียนท่านว่าในร่างของคณะกรรมาธิการได้แก้ไขตามที่ท่านได้ห่วงใยขึ้นมาแล้วชัดเจนว่าให้คำนึงถึงราคาขายตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ในท้องที่ใด กระผมขออนุญาตเสริมอีกสักนิดหนึ่งว่า ที่จริงกฎหมายเวนคืนนี้ได้มีการออกมาก่อนรัฐธรรมนูญเสียอีก กฎหมายเวนคืนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็คือพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ปี ๒๕๓๐ และได้มีการแก้ไขในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งล้ำหน้าไปจากรัฐธรรมนูญในช่วงที่กำลังร่างอยู่ในขณะนั้น แต่ว่าเมื่อร่างขึ้นมาแล้วรัฐธรรมนูญในปี ๒๕๓๔ ก็ใช้ถ้อยคำอย่างเดียวกันคือ ให้ราคาที่เป็นธรรมโดย

คำนึงถึงราคาซื้อขายตามปกติในท้องตลาด กระผมขอกราบเรียนเพิ่มเติมสักนิดหนึ่งว่าอันนี้อาจจะเป็นรายละเอียดสักเล็กน้อย แต่ว่าเพื่อความเข้าใจของท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายด้วย ปัญหาเวลานี้กฎหมายเวนคืนนี้ไม่รู้ว่ามีปัญหาเท่าไรนักในด้านตัวบทกฎหมาย แต่เป็นปัญหาของการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น ดูยังจะลักลั่นอยู่ กระผมขอกราบเรียนอย่างนี้ว่า ขั้นตอนในการเวนคืนเวลานี้เราทำกันในลักษณะที่ว่าใช้วิธีประนีประนอมในเบื้องต้นก่อน คือตั้งคณะกรรมการพิจารณาราคาเบื้องต้นไว้ โดยถือเกณฑ์อย่างที่กระผมกราบเรียนท่านเป็นหลัก และไปเจรจากับประชาชน ซึ่งเป็นเจ้าของที่อยู่ในเขตที่ทางการมีโครงการที่จะขอที่เอามาใช้ ถ้าเจรจาแล้วเจ้าของที่ดินเขายินยอมเรื่องก็จบ และถ้าหากว่าเจ้าของรายใดที่คิดว่าตัวเองควรจะได้รับค่าทดแทนที่สูงกว่าที่เจ้าหน้าที่ได้เสนอ ก็อาจจะรับราคาเจ้าหน้าที่เสนอไว้เป็นราคาส่วนหนึ่งในเบื้องต้น แล้วก็สงวนสิทธิอันนั้นที่จะได้แย้งว่าราคาที่สูงกว่านี้เขาควรจะได้รับนั้นอุทธรณ์ไปยังรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องอันนี้ก็เป็นขั้นตอน และแม้ว่าคณะกรรมการอุทธรณ์ที่รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องได้ตั้งขึ้นพิจารณาค่าทดแทนที่จะจ่ายให้นั้น ได้พิจารณาออกมาแล้วว่าให้จำนวนเท่านั้นเท่านี้ ถ้าหากว่าเจ้าของนั้นเองยังไม่พอใจก็อาจที่จะนำคดีไปสู่ศาลได้ภายในกำหนดเวลา เพราะฉะนั้นเวลานี้ขั้นตอนของการเวนคืนในตัวบทกฎหมายค่อนข้างมีความสมบูรณ์และมีความเป็นไปได้ และเป็นธรรมขึ้น แต่เนื่องจากว่าในทางภาคปฏิบัติกระผมเองได้กราบเรียนท่านในตอนต้นแล้วเมื่อเช้านี้ทางวุฒิสภาให้ความสนใจกับการที่จะติดตามว่า การบังคับใช้กฎหมายมีความพร้อม และมีความเป็นไปได้มีอุปสรรคที่ใด เรากำลังศึกษาในจุดเหล่านี้อยู่ ถ้าหากว่าการศึกษาของวุฒิสภาได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างไร ก็คิดว่าจะได้เสนอไปยังรัฐบาลในภายหลัง โดยเฉพาะเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเวนคืนในทางภาคปฏิบัติ

อีกด้านหนึ่งที่กระผมอยากจะขอกราบเรียนก็คือว่า ท่านวิทูรย์ ขออภัยที่ผมเอ่ยนามที่ท่านได้อภิปรายในช่วงสุดท้าย ที่เอ่ยถึงทางเจ้าหน้าที่มักจะถือราคาประเมินของทางราชการ อันนี้กระผมขอกราบเรียนว่าอาจจะเป็นจริงเช่นนั้น แต่อยากจะกราบเรียนว่าตามสิทธิของท่าน ตามกฎหมายเวนคืนที่แก้ไขแล้วนี้ท่านมีสิทธิที่จะเรียกร้องได้ตามราคาตลาด ถ้าหากว่าท่านจะต้องถูกเวนคืนไปอยู่ดี เพราะว่าเป็นเส้นทางที่เขาจำเป็นจะต้องใช้ที่ของท่าน ท่านก็อาจจะยินดีหมายความว่าตกลงขาย แต่ว่ายังสงวนสิทธิที่จะโต้แย้งในราคาค่าทดแทนที่จ่ายให้นั้นยังไม่เพียงพอ ก็รับเงินในช่วงแรกไว้ก่อนก็ได้ แล้วก็สงวนสิทธิที่จะอุทธรณ์ไปยังท่านรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้พิจารณาว่าราคาที่สมควรเป็นประการใด ถ้าหากว่ายังไม่พอใจก็อาจที่จะนำคดีไปสู่ศาลได้ แต่ว่าในช่วงต้นทีเดียวท่านสามารถรับเงินก้อนหนึ่งไปได้ในช่วงแรก เพราะฉะนั้นกระผมขอกราบเรียนว่าในการร่างรัฐธรรมนูญในมาตรานี้ ก็ได้มีความคิดอย่างเดียวกับท่านที่เคารพทั้งหลายที่ได้อภิปรายมา และที่ได้เสนอแปรญัตติมาแต่ว่าสิ่งที่คณะกรรมาธิการเห็นว่า เราได้ทำอย่างนี้ก็เป็นแนวทางที่ดีขึ้นแล้วก็มีปัญหาที่ว่าเราจะช่วยดูกันในทางภาคปฏิบัติ กระผมขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : เชิญคุณเรวัตครับ

นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาญจนบุรี) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม เรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดกาญจนบุรี พรรคชาติไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ท่านประธานถ้าอย่างนั้นกระผมขออนุญาตได้เติมได้ไหม ความจริงในมาตรา ๓๕ นี้ ยกมาเป็นมาตรา ๓๕ ทวิ แล้วขอเติมตรงนี้ได้ไหมท่านรองประธาน ขอเติมคำว่าโดยเร็ว ได้ไหม ผมอ่านให้ท่านฟัง กฎหมายเวนคืออสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืน และกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดแจ้ง ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าวต้องคืน

ให้เจ้าของเดิม หรือทายาทโดยเร็ว ได้ไหมครับ มาตรา ๓๕ ทวิ เลยมานิดหนึ่งได้ไหม เราใช้ โดยรวดเร็ว มาตลอด ขอเป็น โดยเร็ว

ประธานรัฐสภา : เอาเสียก่อน คุณทรงธรรมทีหลังจะแก้ได้ไหม หรือไม่ได้ก็ไม่เป็นอะไร ยังไม่ถึง

นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาญจนบุรี) : ยังไม่ถึง แต่ผมพูดไว้ก่อน รอพูดใช่ไหม

ประธานรัฐสภา : ทีหลังดีกว่า จะสับสน คุณทรงธรรมเชิญ มาตรา ๓๕

นายทรงธรรม ปัญญาดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (เชียงราย) : ท่านประธานที่เคารพ ผม ทรงธรรม ปัญญาดี ส.ส.เชียงราย พรรคชาติไทย สมาชิกรัฐสภา ท่านประธานว่าไม่ถึงหรือ

ประธานรัฐสภา : มาตรา ๓๕ เฉย ๆ มาตรา ๓๕ ทวิ จะพูดอีกที

นายทรงธรรม ปัญญาดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (เชียงราย) : มาตรา ๓๕ ทวิ ยังไม่ถึงใช่ไหม

ประธานรัฐสภา : ยัง

นายทรงธรรม ปัญญาดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (เชียงราย) : นี่หมายถึงวรรคแรกใช่ไหม

ประธานรัฐสภา : เฉพาะมาตรา ๓๕ วรรคแรก

นายทรงธรรม ปัญญาดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (เชียงราย) : เมื่อกี้นี้ผมได้ยินท่านกรรมาธิการชี้แจงเกี่ยวกับเรื่องการเวนคืนว่า ถ้าหากว่ามีการเจรจากันแล้วก็ไม่ต้องออกกฎหมายเวนคืน

ประธานรัฐสภา : คือตามลำดับยังมาตรา ๓๕ อยู่ ท่านอาจจะชี้แจงเลยไปนิดหนึ่ง

นายทรงธรรม ปัญญาดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (เชียงราย) : ผมก็ติดใจที่มาตรา ๓๕ ทวิ

ประธานรัฐสภา : เดี๋ยวไว้ว่าทีหลัง ต้องเอามาตรานี้ก่อนโหวตเสียก่อนแล้วเดี๋ยวมาตรา ๓๕ ทวิ เพราะว่าในหนังสือเขียนไว้ว่าอย่างนั้นต้องไปตามลำดับ

นายทรงธรรม ปัญญาดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (เชียงราย) : ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : ผมจะเรียนถาม

(ประธานรัฐสภามีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ)

ประธานรัฐสภา : มาตรา ๓๕ ยังไม่ถึงทวิ ผู้ใดเห็นด้วยตามที่คณะกรรมาธิการแก้ไข กรุณายกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานรัฐสภา : ผู้ใดเห็นด้วยกับผู้แปรญัตติ กรุณายกมือขึ้น

(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ประธานรัฐสภา : ไม่มี ต่อไป

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล (เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร) : มาตรา ๓๕ ทวิ คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

ประธานรัฐสภา : คุณเรวัต เชิญ ขอเติมอะไร

นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาญจนบุรี) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม นายเรวัต สิรินุกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรี พรรคชาติไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ในวรรคสามเมื่อกี้นี้ กระผมได้อ่านไปแล้วก็ขออนุญาตอ่านอีกครั้งว่า กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดแจ้ง ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะ

เวลาที่กำหนดดังกล่าว ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท กระผมขออนุญาตเติมตรงนี้ได้ไหมท่านประธานคณะกรรมาธิการและคณะกรรมาธิการว่าโดยเร็วหรือ โดยรวดเร็ว ก็ได้ ตรงนี้กระผมก็เห็นด้วยและคิดว่าตรงนี้ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพี่น้องประชาชนว่า จะทำให้เกิดความรวดเร็วขึ้นและปัญหาภายหลังในเรื่องการเวนคืนก็คงจะดีขึ้นและหมดไป

ประธานรัฐสภา : เชิญคุณทรงธรรม

นายทรงธรรม ปัญญาดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (เชียงราย) : ท่านประธานที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติ กระผม ทรงธรรม ปัญญาดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย พรรคชาติไทย ท่านประธานที่เคารพ มาตรา ๓๕ ทวิ เป็นอันว่าคณะกรรมาธิการเพิ่มเข้ามาทั้งหมดเลยแต่ว่ายกของเดิมออกไปใช่ไหม และเมื่อกี้นี้ท่านกรรมาธิการได้ชี้แจงบอกว่าถ้ามีการเจรจากันได้ก็ไม่ต้องมีการออกกฎหมายเวนคืน แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วมันไม่ใช่เป็นอย่างนั้น การจะทำถนนหนทางก็ดี การขุดคลองอะไรก็ดีรัฐบาลหรือกรม กองต่าง ๆ มักจะออกเป็นพระราชกฤษฎีกาเวนคืนก่อนแล้วก็ทำไปเลย และท่านประธานจำได้ไหม ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรปรากฏว่ามีจังหวัดร้อยเอ็ดหรือจังหวัดอะไรผมจำไม่ได้ เอาที่ดินของเขาเวนคืนของเขาไปตั้งสิบกว่าปี แล้วปรากฏว่าไม่ได้ใช้ และเอามาคืนเขาทีหลังเพิ่งเอามาคืนเมื่อการประชุมคราวที่แล้วนี่เอง ๒๐ ปี เพราะฉะนั้นที่คุณเรวัตใส่เข้าไปคำว่ารวดเร็ว หรืออะไรที่มันเร็วที่สุดดี ผมได้อภิปรายไปแล้ววันนั้นกฎหมายเวนคืนและโดยเฉพาะการชดใช้ค่าที่ดินในการเวนคืน ถ้าหากว่าเอาตามวรรคสองการกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่ง ต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายตามปกติ คำว่า ตามปกติหมายถึงอย่างไร หมายถึงตามปัจจุบันใช่ไหม ในราคาปัจจุบัน เราจะเขียนอย่างไรที่ว่าให้มันเป็นราคาปัจจุบัน เพราะว่าในการชดเชยของราชการนั้นไม่มี ผมเคยได้รับ

คำร้องเรียนจากราษฎรหลายแห่งที่ถนนเวนคืนเข้าไป ไม่มีราคาปัจจุบันเลยครับ ราคาของเขาเวนคืนให้เขา ๕๐,๐๐๐ บาท แต่ที่ดินตรงนั้นราคา ๕๐๐,๐๐๐ บาท ไร่หนึ่ง เขาจะไปซื้อที่ใหม่ก็ไม่ได้ แต่เวนคืนของเขาไปแล้ว สร้างของเขาไปแล้ว ผมได้กราบเรียนกับท่านประธาน ในฐานะที่ท่านทำหน้าที่ประธานสภาผู้แทนราษฎร เรามีกฎหมายเวนคืนเข้าสภาหลายฉบับ เป็นปัญหาต่อประชาชนอย่างยิ่ง เวนคืนของราษฎรเขาไปแล้ว กว่าจะจ่ายเงินชดเชยให้เขาได้เป็นเวลาถึง ๓ ปี ๕ ปี ๖ ปี แล้วเผื่อเขาจะไปซื้อที่ใหม่ราคาที่ก็ขึ้นไปแล้ว ราคาเวนคืนให้เขาไร่ละ ๒๐,๐๐๐ บาทแต่พอได้รับไร่ละ ๒๐,๐๐๐ บาท อีก ๕ ปี ขึ้นเป็นไร่ละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท ผู้ที่ได้รับเงินเวนคืนก็ไม่สามารถที่จะซื้อได้ ท่านเขียนไปอย่างนี้จะอำนวยประโยชน์ให้แก่ประชาชนแค่ไหน เพียงไร เพราะท่านเขียนบอกว่าในราคาปกติ และก็โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วรรคสาม กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืน ก็แน่นอนวัตถุประสงค์ของการเวนคืนอาจจะเป็นการสร้างอ่างเก็บน้ำสร้างคลองส่งน้ำ หรือสร้างถนนหนทางอะไรต่าง ๆ ก็ต้องกำหนดและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ชัดแจ้ง นี่ถูกต้องเห็นด้วย ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาทเป็นเวลา ต้องมีกำหนดระยะเวลาไว้ เพราะฉะนั้นแล้วอย่างที่กระผมกราบเรียนเมื่อสักครู่นี้ กฎหมายเข้าสภาผู้แทนราษฎร กฎหมายเวนคืนตั้ง ๒๐ กว่าปี ที่จังหวัดร้อยเอ็ดถึงไปคืนให้เขา เวนคืนของเขามาแล้วไม่ได้ใช้ถนน แล้วที่จังหวัดระยองอีกอันนี้ก็เหมือนกัน เดี๋ยวนี้ราคาไร่ละ ๕ ล้านบาท ผมไม่ทราบว่าไปเวนคืนแล้วจ่ายเขาไปเท่าไร ผมก็ไม่ทราบ เขามา ๒ - ๓ ครั้ง แล้วท่านประธานในสภาผู้แทนราษฎร เพราะฉะนั้นผมจึงอยากจะให้ท่านกำหนด หรือเพิ่มเติมข้อความลงไปให้ชัดเจนอีก เหมือนที่คุณเรวัต เสนอ ขอบคุณครับ

ประธานรัฐสภา : คุณประสพครับ

นายประสพ บุษราคัม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (อุดรธานี) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ประสพ บุษราคัม ส.ส. อุดรธานี พรรคชาติพัฒนา ท่านประธาน มาตรา ๓๕ ทวิ วรรคสาม ผมอยากจะหารือต่อรองกับทางกรรมาธิการ ท่านประธาน บ้านเมืองเรามักจะเอาข้อยกเว้นมาปกครองประเทศ ขึ้นต้นก็บอกว่าห้ามขุดแร่ แล้วก็เว้นแต่ผู้ได้รับสัมปทาน ที่เกิดปัญหาที่จังหวัดแพร่ก็บอกว่าห้ามต้มเหล้า เว้นแต่ผู้ได้รับสัมปทาน คนจนทำอะไรไม่ได้ ห้ามตัดไม้ เว้นแต่ผู้ได้รับสัมปทาน ทำไมบ้านเมืองเราจะต้องเอาข้อยกเว้นมาปกครองประเทศ คนจนก็ตายสิครับ แต่ก่อนผมเคยค้านไม่ให้เกลือเป็นแร่ แต่ตอนนี้ปรากฏว่าสมัยท่านอานันท์ ก็เข้ามาเรียบร้อยแล้ว ถ้าเกลือเป็นแร่ ชาวบ้านผมก็ต้มเกลือก็ไม่ได้ เพราะว่าเกลือเป็นแร่ ห้ามขุดแร่ เว้นแต่ผู้ได้รับสัมปทาน ผู้ได้รับสัมปทานก็คือบริษัทใหญ่ ๆ ในที่สุดก็ฮุบกิจการไปหมด ผมพูดตรงนี้เพื่อให้เห็นตรงนี้ วรรคสามบอกว่า กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืน และกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดแจ้ง ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท ผมว่าที่ผมอ่านมาแล้ว กรรมาธิการได้เขียนไว้ดีเหลือเกิน ท่านประธาน ดีมากเลย เสร็จแล้วทำไมต้องมีเว้นแต่ คนเราบอกว่าคุณดีหมด แต่ คนไหนก็ตามถ้าพูดแต่ ผมว่าใช้ไม่ได้เลย เว้นแต่ตรงนี้ เว้นแต่ตรงไหน ท่านประธาน จริง ๆ แล้ววรรคที่ผมอ่านมาแล้วว่า จะเวนคืนที่ดินของพี่น้องประชาชนมา จะเอาไปทำอะไร บอกแต่แรกว่าชัดเจนแล้ว บอกแล้วว่าจะเอาไปทำอะไร พอมีเว้นแต่ ท่านประธาน ก็เป็นเข้าลักษณะอ้อยเข้าปากช้าง พอเวนคืนเขามาแล้วไม่ได้เอาไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ก็เลยเขียนเปิดเอาไว้ว่า เว้นแต่จะนำไปใช้เพื่อการอื่น ท่านประธานลองคิดดู เขียนกฎหมายออกมาแบบ

กำปั้นทุบดิน แปลว่าที่เขียนไว้ข้างบนไม่มีความหมายเลย บอกว่า เว้นแต่จะนำไปใช้เพื่อการอื่นตามวรรคหนึ่ง ท่านประธานลองไปอ่านวรรคหนึ่งสิ เอาแค่ป้องกันประเทศ เอาการได้มาซึ่งทรัพยากร การผังเมืองอะไรต่ออะไร แปลว่าที่เขียนเอาไว้นั้นไม่มีความหมายเลย และโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ผมหารือท่านประธานว่า คณะกรรมาธิการตัดคำว่า เว้นแต่ ออกได้ไหม ถ้าท่านตัด เว้นแต่ ออกแล้ว ผมว่ามาตรา ๓๕ ทวิ จะเกิดประโยชน์สูงสุดกับพี่น้องประชาชน และพี่น้องประชาชนแค่เวนคืนเขาตามวัตถุประสงค์แต่แรก ผมไม่อยากจะเห็น ท่านประธาน เขานินทากันว่าที่ตรงเซ็นทรัล ลาดพร้าว เดิมก็เวนคืนเขามา สุดท้ายก็เลยเอาไปสร้างโรงแรม นั่นแหละคือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต เพราะฉะนั้นผมอยากจะถามทางกรรมาธิการ เว้นแต่ ท่านเขียนขึ้นมาทำไม เขียนขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของใครแล้วท่านมีเหตุผลอย่างใด ถ้าเหตุผลของผมดีกว่า ผมขออนุญาตท่านประธานว่าอยากจะให้กรรมาธิการช่วยตัดคำว่า เว้นแต่ ออก ท่านประธานขอบคุณครับ

(การประชุมดำเนินมาถึงตอนนี้ ศาสตราจารย์มารุต บุนนาค ประธานรัฐสภา ได้ลงจากบัลลังก์ โดยมอบให้นายมีชัย ฤชุพันธุ์ รองประธานรัฐสภาปฏิบัติหน้าที่แทน)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณขุนทอง

นายขุนทอง ภูผิวเตือน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาฬสินธุ์) : เรียนท่านประธานที่เคารพ กระผม ขุนทอง ภูผิวเตือน พรรคความหวังใหม่ จากจังหวัดกาฬสินธุ์ กระผมต้องขออนุญาตเรียนท่านประธานว่า ผมไม่ได้แปรญัตติ และไม่ได้สงวนคำแปรญัตติไว้ แต่ว่าในมาตรา ๓๕ ทวินี้ คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นมาใหม่ทั้งหมด ผมก็อ่านดูในเจตนารมณ์ของคณะกรรมาธิการที่เพิ่มมาตรา ๓๕ ทวิ ขึ้นมา ด้วยความเจตนาดี แต่ผมก็ยัง

มองเห็นว่ายังมีข้อบกพร่องไม่สามารถจะครอบคลุมการรักษาสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สินของประชาชนได้เพราะอะไร เพราะว่ามาตรการต่าง ๆ นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นคนกำหนดฝ่ายเดียว กระผมขออนุญาตเรียนว่า ในระบอบประชาธิปไตยนั้นมีอยู่หลายระบบได้แก่ระบบนิติบัญญัติ ระบบบริหาร ระบบตุลาการ ถ้าเท่านี้แล้วไม่ใช่ระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง ในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้น ควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในระบบต่าง ๆ แถบทุกระบบ กระผมขออนุญาตเรียนท่านประธานว่าระบบบริหารราชการแผ่นดินนั้นแบ่งเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งคือระบบที่จัดตั้งรัฐบาลมีหน้าที่กำหนดนโยบาย ส่วนที่ ๒ นั้น คือระบบบริหารราชการแผ่นดิน มีข้าราชการประจำเป็นคนดำเนินงานแทนรัฐบาล การที่เราต้องให้ประชาชนเจ้าของประเทศเจ้าของทรัพย์สินเข้าไปมีส่วนร่วมในระบบการปกครอง ในระบบการบริหารราชการแผ่นดินนั้น เป็นวิธีการที่จะทำให้บ้านเมืองนี้เป็นประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนเขานั้น ถือว่าเขามีส่วนร่วมในการปกครองประเทศชาติ ดังนั้นในมาตรา ๓๕ ทวิ นี้ กระผมยังมองเห็นว่าไม่สามารถคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประชาชนในเรื่องทรัพย์สินที่แท้จริงได้ เพราะว่าการกำหนดตามมาตรา ๓๕ ทวิ ซึ่งกระผมต้องขออนุญาตอ่านให้ท่านประธานฟัง มาตรา ๓๕ ทวิ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ อะไรต่าง ๆ เยอะแยะที่กล่าวไปแล้ว กระผมคิดว่า ผู้วินิจฉัยว่าอะไร กิจการใดเป็นไปเพื่ออันเป็นสาธารณูปโภค มีความจำเป็นมากน้อยก่อนหลังเพียงใด หรือกิจการใดอันเป็นการจำเป็นตามข้อความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๓๕ ทวิ นี้กำหนดไว้ ความจริงแล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายเดียวไม่มีสิทธิที่จะไปกำหนดว่า อันนี้เพื่อสาธารณประโยชน์ อันนี้มีความจำเป็น การที่ให้ประชาชน

เจ้าของเขาจะต้องเสียประโยชน์มีส่วนร่วมในการวินิจฉัยว่า อันนี้มีความจำเป็นเพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น จะสร้างอ่างเก็บน้ำอ่างหนึ่ง ผู้มีส่วนได้เสียจะต้องมีส่วนวินิจฉัยว่ามีความจำเป็นแล้วหรือไม่ ฝ่ายรัฐฝ่ายเดียวไม่มีสิทธิที่จะกำหนดว่าอันนี้คือสาธารณประโยชน์ เพราะทุกวันนี้ราคาอสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้น ที่ดินทุกกระเบียดนิ้วมีราคา ฝ่ายอำนาจรัฐจะกำหนดฝ่ายเดียวว่าที่ตรงนี้มีความเหมาะสมที่จะทำอ่างเก็บน้ำ แล้วก็กำหนดออกมาแล้วก็จึงมาออกพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ โดยที่ผู้มีส่วนได้เสียเขาไม่ได้มีส่วนร่วมวินิจฉัยตั้งแต่ครั้งแรก ไม่สามารถแก้ปัญหาต้นเหตุได้ จะเกิดปัญหาอย่างมากมายตัวอย่างเช่น เขื่อนปากมูลจนขณะนี้ยังไม่จบ เพราะอะไรครับ เพราะฝ่ายรัฐเองไม่ได้ยอมให้ผู้มีส่วนได้เสียได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวินิจฉัยตั้งแต่แรกว่าจะทำอย่างไร ผมมองเห็นแล้วว่าในมาตรานี้น่าจะมีข้อความว่า ผมก็เขียนคร่าว ๆ ว่า การวินิจฉัยว่ากิจการใดเป็นไปเพื่อการเป็นสาธารณูปโภค หรือการอันจำเป็นต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๗๕ ทวิ และในการที่จะกำหนดราคาค่าชดเชยนั้น แม้จะเขียนไว้ว่าด้วยความเป็นธรรม โดยเร็ว ต้องจ่ายโดยเร็วให้ในราคาปกติ ผมก็ว่าไม่เป็นธรรมได้ ความเป็นธรรมใครเป็นผู้วินิจฉัย ใครเป็นผู้ชี้ขาด รัฐฝ่ายเดียวชี้ขาดว่าอันนี้เป็นธรรมนะ ให้เท่านี้เป็นธรรมนะ ก็ไม่ถูกต้อง ดังนั้นไม่ว่าจะกำหนดว่าอะไรเพื่อสาธารณูปโภค อะไรเพื่อกิจการอันจำเป็นเพื่อสาธารณประโยชน์ของส่วนรวมต้องให้ผู้มีส่วนได้เสีย เขามีส่วนมาวินิจฉัยด้วยว่าจริงหรือไม่จริง คล้าย ๆ กับเป็นทำนองว่ามีการไต่สวนสาธารณะหรือว่ารับฟังเสียงจากประชาชน นี่คือกฎเกณฑ์คือระบบที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวินิจฉัยการบริหารงานของข้าราชการและการกำหนดราคาค่าชดเชยก็ต้องให้ผู้มีส่วนได้เสียเขาได้มีการพิจารณากันตั้งแต่เริ่มแรกร่วมกับฝ่ายของรัฐ เช่น จะกำหนดว่าราคาไร่ละเท่าไรที่ตรงนี้หรือเขาอาจจะต้องมีโอกาสต่อรองตั้งแต่แรกว่า เอาละในเมื่อเสียงส่วนใหญ่เห็นว่าที่ตรงนี้จำเป็นจะต้อง

สร้างอ่างเก็บน้ำ แต่ว่าค่าชดเชยนั้นควรจะเป็นราคาไร่ละเท่าไร หรือเขาอาจจะต่อรองว่า ถ้าให้ค่าชดเชยแค่นี้รัฐจะต้องหาที่ดินใหม่ให้เป็นที่อยู่อาศัย เป็นที่ทำกินสักเท่านั้นเท่านี้ ถ้าสมมุติว่ารัฐทำอย่างนี้ปัญหาจะไม่มีเพราะทุกฝ่ายผู้มีส่วนได้เสียทั้งผู้บริหารราชการแผ่นดินได้กำหนดกันมาตั้งแต่แรก แต่ผมอ่านดูแล้วไม่มีมาตรการนี้เลย ก็แสดงว่าเราอาศัยตั้งแต่ระบอบ อาศัยตั้งแต่ระบบบริหารราชการแผ่นดิน ไม่เป็นระบอบประชาธิปไตย ไม่ให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียเขามีส่วนร่วม ผมจะกำหนดไว้อย่างไรผมไม่สามารถจะบอกได้ว่า ควรจะเขียนไว้อย่างไร ก็คร่าว ๆ ดังที่ผมกราบเรียนมาแล้ว ผมถึงต่อรองให้กรรมาธิการในฐานะเป็นผู้ร่างผู้พิจารณามานานได้พิจารณาว่า ถ้าสมควรจะเติมเข้าที่ตรงใดให้มีวัตถุประสงค์ที่ว่า การจะวินิจฉัยว่าการใดเพื่อสาธารณประโยชน์จะต้องให้บุคคลที่มีส่วนได้เสียเข้ามาวินิจฉัยร่วมด้วย และจะกำหนดราคาค่าชดเชยเท่าไรผู้มีส่วนได้เสียจะต้องมีสิทธิมาพิจารณาร่วมกันตั้งแต่แรก ไม่ทราบว่าจะเขียนไว้ที่ตรงไหนอย่างไร ขอขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณประกิจ

นายประกิจ พลเดช สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (บุรีรัมย์) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ประกิจ พลเดช จากบุรีรัมย์ พรรคชาติไทย ท่านประธาน ตามมาตรา ๓๕ กับมาตรา ๓๕ ทวิ แม้ว่าเท็จจริงแล้วก็หลักการอันเดียวกันมาเขียนแยกออกเป็น ๒ ส่วน เมื่อแยกเป็น ๒ ส่วน ว่าให้มาตรา ๓๕ ทวิเป็นข้อยกเว้นที่จะมาไว้ตรงนี้ ทั้ง ๆ ที่หลักอยู่ในมาตรา ๓๕ แต่อย่างไรก็ตามที่ว่าเป็นอย่างนี้ ผมก็อยากกราบเรียนต่อท่านประธานว่า ผมเห็นว่าสิ่งที่ดำเนินการมาตามมาตรา ๓๕ ทวินั้น มีส่วนหนึ่งที่น่าจะพิจารณาเป็นอันดับแรกเสียก่อนก็คือว่าท่านประธานครับตั้งแต่มาตรา ๒๖ เป็นต้นมา เราจะเห็นว่ากฎหมายพยายามที่แก้สิ่งที่เราเคยพูด และก็ในการปฏิบัติและก็ถือเป็นที่ยอมรับของที่ประชุม และขณะเดียวกันเป็นหลักการของ

กฎหมายรัฐธรรมนูญที่ว่ากันมาโดยตลอด คือแต่ก่อนนั้นเราเขียนใช้คำว่า ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่าผมพยายามสอบหาว่าสาเหตุจริง ๆ ที่ต้องมาเขียนใหม่ว่า ตามที่กฎหมายบัญญัติ อะไรถึงต้องมาเป็นอย่างนี้ จนมาถึงจุดตรงนี้ได้ข้อสรุปว่า นี่เป็นวิธีการเขียนแบบใหม่ของคณะกรรมาธิการชุดนี้เพื่อให้เป็นไปในแนวเดียวกันทั้งหมด คือหาข้อสรุปมาได้ว่าอย่างนั้น ผมบอกกับท่านประธานว่า ผมพยายามไล่หาข้อเท็จจริงตรงนี้จริง ๆ ว่าถ้าเขียนแบบเก่าแล้วจะแตกต่างกับสิ่งใหม่มากน้อยเพียงใด และทำไมไม่เขียน ถ้าจะเขียนแบบใหม่ทั้งหมดก็น่าจะให้ใหม่ทั้งหมดไปเสีย แต่ตามมาตรา ๓๕ ทวิ ก็ใหม่ผสมกับเก่าอยู่นั่นเอง ท่านประธานท่านดูสิครับว่าในข้อยกเว้นที่บอกว่าในมาตรา ๓๕ บรรทัดที่ ๒ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กลับมาใช้คำเดิมอีกแล้ว ทำไมไม่เขียนกลับกันอย่างที่ท่านเคยเขียนมาอย่างมาตราอื่น ๆ ที่ท่านแก้มา แม้แต่มาตรา ๓๕ ท่านก็แก้แล้วว่า ตามที่กฎหมายบัญญัติ ทำไมท่านไม่เขียนเสีย และนอกจากนั้นแล้วในวรรคสุดท้ายก็ยังไปใช้คำเดิมอีกเช่นเดียวกัน ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายของวรรคสาม เห็นไหมครับ ท่านกลับไปเขียนอย่างเดิมอีกเช่นเดียวกัน ท่านประธานครับ ดังนั้นแล้วเพื่อแก้ปัญหาว่าให้เป็นแนวเดียวกันทั้งหมดของกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จะไม่เขียนกลับไปกลับมาอีกต่อไปแล้ว ท่านก็มาเขียนไว้ตรงนี้กลับไปกลับมาอีกเช่นเดียวกันท่านประธานครับ นอกจากนั้นแล้วตามมาตรานี้ที่ผมสงวนคำแปรญัตติไว้นั้นผมขอกราบเรียนต่อท่านประธานครับ ผมคงจะเห็นสอดคล้องกับท่านผู้อภิปรายไปหลายท่านแล้ว คือจริง ๆ แล้วในเรื่องการเวนคืนนี้ รัฐธรรมนูญผมถือว่าน่าจะคุ้มครองสิทธิหรือผลประโยชน์ของประชาชนเป็นตัวตั้ง และขณะเดียวกัน พยายามที่จะปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนตรงนั้นเป็นตัวตั้งให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่มาถึงจุดตรงนี้ปกป้องสิทธิและประโยชน์

บางสิ่งบางอย่างของผู้ดำเนินการของรัฐแทน ท่านประธานคงทราบแล้วว่า กฎหมายเวนคืนหลาย ๆ ฉบับที่ออกมา ท่านออกมาเป็นสิบ ๆ ปี ๒๐ ปี ๓๐ ปี เราเคยพูดกันหลายครั้งในกฎหมายเวนคืนหลายฉบับแล้วก็บอกว่า เมื่อเวนคืนเสร็จเรียบร้อยแล้ว การที่จะชดใช้ค่าสิ่งที่เขาเสียหายไปนั้นน่าจะดำเนินการอย่างทันทีทันใดมากกฎหมายฉบับนี้อีกเช่นเดียวครับ เปิดช่องให้แก่รัฐบาลอีกแล้วโดยใช้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญว่า ให้ภายในเวลาอันควร เวลาอันควรตรงนี้ผมอยากถามท่านประธานผ่านไปยังคณะกรรมาธิการว่า อันควรนั้นเวลาสักขนาดไหน นานสักเท่าใดหรือมันจะเป็นไปอย่างที่แล้ว ๆ มา อย่างเช่นที่เคยปฏิบัติมาเป็นสิบ ๆ ปี ๒๐ ปี กว่าจะได้เงินทดแทนส่วนนี้ขึ้นมา อันนี้ก็เป็นปัญหาอีกเช่นเดียวกันคำว่า ตรงนี้เอง จึงเป็นปัญหาที่เปิดช่องให้กฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่เป็นกฎหมายเวนคืนนั้นเอาตรงนี้ไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์เช่นเดียวกันท่านประธานครับ ในส่วนตรงนี้เองจึงเป็นปัญหาอีกข้อหนึ่งที่น่าจะพิจารณาแล้วจะใช้คำใดก็ตามที่ให้มันเป็นไปตามที่ว่า น่าจะให้ประชาชนได้รับประโยชน์โดยความรวดเร็วน่าจะเป็นอย่างนั้นมากกว่า และนอกจากนั้นผมยังเห็นด้วยกับท่านกรรมาธิการท่านผู้อภิปรายไปเมื่อกี้ ประชาชนไม่เคยมีสิทธิหรือไม่เคยมีส่วนร่วม ในกรณีการกำหนดในการที่จะพิจารณาถึงเงินทดแทนในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเลย เพราะรัฐเป็นผู้ที่กำหนดให้แก่เขาทั้งนั้น ทั้ง ๆ ที่ว่ารัฐเป็นบุคคลที่มีหน้าที่ที่จะวางผังเมืองที่จะดำเนินกิจการใด ๆ ต้องไปพิจารณาหรือวางแผนสิ่งต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าอย่างน้อยเป็น ๑๐ ปี ๒๐ ปี ๓๐ ปีต้องน่าทำอย่างนั้นไว้ก่อน แต่รัฐไม่เคยทำอย่างนั้น แต่พอถึงจุด ๆ หนึ่งที่รัฐจำเป็นจะต้องทำสิ่งนั้นเกิดขึ้น รัฐก็ต้องหาวิธีการด้วยการที่จะไปเวนคืนแก่ประชาชนเพื่อเอาสิทธิตรงนี้ดึงกลับมาคืนว่า ให้เป็นอำนาจของรัฐที่จะดำเนินการไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือเรื่องผังเมืองผมขอกราบเรียนท่านประธานครับ อย่างสมมุติว่าตอนนี้จะมีการสร้างทาง ๔ เลนที่เกิดขึ้น สิ่งที่

เกิดขึ้นในขณะนี้ก็คือว่าทาง ๔ เลนนั้นน่าจะมีการวางแผนกันไว้ตั้งนานแล้วว่า จะดำเนินการอย่างไร แต่เมื่อพอถึงจุดนี้กลับมาใช้วิธีการเวนคืนกับประชาชนอีกแล้ว นี่คือปัญหาที่เกิดขึ้นและเมื่อจะเวนคืนตรงนี้ ค่าชดใช้หรือค่าทดแทนตรงนี้น่าจะทดแทนโดยเวลาอันเร่งด่วน และขณะเดียวกันให้มันสมประโยชน์ตรงนี้ และขณะเดียวกันเขามีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยน่าจะเป็นอย่างนั้น กลับไม่ได้เป็นไปดังนั้น ปรากฏว่าตรงนี้กฎหมายในมาตรานี้คณะกรรมาธิการไปปกป้องและให้อำนาจแก่รัฐในการดำเนินการอย่างนี้อีก ดังนั้นผมเห็นว่าในวิธีการอย่างนี้น่าจะกำหนดโดยชัดเจนลงไปว่า โดยวิธีการที่รวดเร็ว น่าจะเป็นอย่างนั้น ไม่ใช่ เวลาอันควร ถ้าอันควรนั้นนานสักเท่าไรก็ไม่ทราบว่าอันควรเวลาสักเท่าไร ฉะนั้นผมขอกราบเรียนต่อท่านประธานว่าน่าจะมีการแก้ไขเสียให้ถูกต้อง ผมก็ต่อรองไปยังคณะกรรมาธิการ ขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณสุพัฒน์

นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (พัทลุง) : ท่านประธานที่เคารพ สมาชิกผู้ทรงเกียรติ กระผม สุพัฒน์ ธรรมเพชร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพัทลุง พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ท่านประธานที่เคารพ ผมขอสงวนคำแปรญัตติไว้หลายมาตราด้วยกัน ตั้งแต่มาตรา ๑๐๐ เป็นต้นไปรวมทั้งหมด ๑๑ มาตราด้วยกัน แต่เนื่องจากว่าในมาตรา ๓๕ ทวินั้น เป็นมาตราที่กระผมอยากใคร่ชี้แจงและก็อยากจะเรียนถามทางกรรมาธิการในการพิจารณาแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญในมาตรานี้ท่านประธานที่เคารพ ผมเชื่อมั่นว่าด้วยเจตนาดีของกรรมาธิการชุดนี้เพื่อต้องการการแก้ไขปัญหาการเวนคืนที่อสังหาริมทรัพย์ของพี่น้องประชาชนที่มีปัญหาอยู่ทั่วประเทศในปัจจุบัน จึงมีการเพิ่มเติมมาตรา ๓๕ ทวิเข้ามา โดยรายละเอียดในการที่จะเวนคืนที่ต่าง ๆ อีกมากมาย ท่านประธานที่เคารพ ผมเชื่อมั่นเหลือเกินว่า เมื่อมีการเวนคืนนั้น ผลประโยชน์ของพี่น้องประชาชน

ย่อมเกิดขึ้นแน่นอน ผลประโยชน์อันแรก หากพี่น้องประชาชนมีที่ดินในที่ที่มีการเวนคืนเหลือจากที่เวนคืนนั้นผลประโยชน์ต้องเกิดขึ้น โดยราคาที่ดินต้องปรับสูงขึ้นแน่นอนนั่นคือผลประโยชน์ อีกส่วนหนึ่งนั้นประโยชน์จากการเวนคืน โดยพี่น้องประชาชนได้รับการเวนคืนอย่างแน่นอนเช่นเดียวกัน แต่สิ่งที่ผมขอตั้งข้อสังเกตไว้ว่า พี่น้องประชาชนที่มีที่ดินเล็กน้อยประมาณ ๑๐๐ ตารางวา ๒๐๐ ตารางวา ท่านประธานที่เคารพ บุคคลเหล่านี้ได้รับผลกระทบกระเทือนแน่นอน เนื่องจากว่าในการเวนคืนในอดีตที่ผ่านพ้นมานั้น ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมในการเวนคืนตามกฎหมายของรัฐบาล แต่ใน ๓๕ ทวิ วรรคสอง ซึ่งได้ระบุไว้ในเรื่องของการกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่งต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน ท่านประธานที่เคารพ ในส่วนนี้นั้นผมจึงอยากจะขอตั้งข้อสังเกตไว้ว่า มีที่ดินอยู่ ๒ ประเภทที่รัฐเวนคืน ประเภทแรกขึ้นอยู่กับกรมชลประทานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ วันนี้รัฐบาลต้องการสร้างอ่าง งบประมาณ ๒๐๐ ล้านบาท ๑๐๐ กว่าล้านบาท ๓๐๐ กว่าล้านบาท ประชาชนส่วนนั้นส่วนหนึ่งมีการตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ มีที่ประกอบอาชีพทำมาหากินอยู่ มีการจ่ายค่าทดแทนเช่นเดียวกันที่ดินจากการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการทุกฝ่าย ระหว่างประชาชนก็ดี ของหน่วยงานราชการก็ดี ที่ดินไร่หนึ่งประมาณ ๒,๐๐๐ บาท ต้นยางพาราต้นหนึ่งประมาณ ๓๐๐ บาท พืชไม้ผลต้นหนึ่งประมาณ ๕๐๐ กว่าบาทสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้นั้น ที่ดินเหล่านี้ไม่มีเอกสารสิทธิ์ แต่ประชาชนได้รับผลทดแทนจากการที่ประชาชนได้เข้าไปบุกรุกทำมาหากินอยู่ ในพื้นที่ที่รัฐบาลมีโครงการต้องการสร้างอ่างเก็บน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชน ท่านประธานที่เคารพ แต่มีโครงการของกรมทางหลวง วันนี้ประชาชนมีปัญหามากมาย ไม่ว่าเส้นทางถนน ๔ เลนตามนโยบายของรัฐบาลก็ดี ประชาชน

อยู่กันอย่างหนาแน่นเป็นเขตชุมชนทีเดียว แต่เอกสารสิทธิ์ไม่มี ในพื้นที่ที่ดินที่ประชาชนอาศัยอยู่ มีเอกสารสิทธิ์ได้รับการเวนคืนตามกฎหมายของรัฐบาล แต่ประชาชนอีกหลายครอบครัวที่อาศัยมาหลายชั่วชีวิตคนแล้ว เป็นเขตที่ชุมชนหนาแน่น แต่เมื่อมีเส้นทางตัดผ่านไปเป็นเส้นทางหลวงนั้นไม่ได้รับการเวนคืนผมมีหนังสือร้องเรียนจากพี่น้องประชาชนมามากมาย โดยเฉพาะวันนี้นโยบายเรื่องของการสร้างเส้นทาง ๔ เลน ผมจึงอยากจะเรียนถามทางกรรมาธิการว่าเมื่อกรมชลประทาน ซึ่งรัฐบาลต้องการสร้างอ่างประมาณ ๒๐๐ กว่าล้านบาท ๓๐๐ กว่าล้านบาท ได้รับค่าทดแทน ประชาชนที่อยู่ในเขตเมือง ไม่มีเอกสารสิทธิ์แต่กฎหมายไม่ได้ให้ค่าทดแทนการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ของพี่น้องประชาชนในส่วนเหล่านั้น ผมอยากเรียนถามทางกรรมาธิการว่า ในเรื่องของวรรคสองมาตรา ๓๕ ทวินี้ จะครอบคลุมไปถึงพี่น้องประชาชนที่อาศัยอยู่ ๒ ข้างทางที่มีการสร้างเส้นทางของกรมทางหลวงหรือไม่ ขอขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณวีระกรครับ

นายวีระกร คำประกอบ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นครสวรรค์): ท่านประธานที่เคารพ เพื่อนสมาชิกผู้ทรงเกียรติ ผม วีระกร คำประกอบ สมาชิกรัฐสภา ผมใคร่ขอเพิ่มเติมข้อความในวรรคสองของมาตรา ๓๕ ทวิ เพียงเล็กน้อย คือในส่วนที่เขียนว่า โดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ ผมขอเพิ่มเพียงว่า ณ วันที่มีการจ่ายเงินค่าทดแทนจริง สาเหตุที่ผมใคร่ขอเพิ่มเติมเป็นคำพูดสั้น ๆ นี้ ก็เพราะเพียงว่า ในชีวิตของผมที่เกิดมานี้ก็โดนเวนคืนมาเป็นครั้งที่ ๒ แล้ว ซึ่งการถูกหวยอย่างนี้คงจะถูกหวยได้ยาก แต่ว่าเวลาถูกเวนคืนดูเหมือนจะง่ายกว่าเสียแล้ว เมื่อปี ๒๕๓๐ ถูกเวนคืนที่บ้านที่ระนอง ๑ ซึ่งตอนนั้นในช่วงที่มีการกำหนดค่าเวนคืน เขาก็กำหนดให้ในราคาตลาดตอนนั้นก็คือ ๑๐,๐๐๐ กว่าบาท ซึ่งตารางวาละ ๑๐,๐๐๐ กว่าบาท

ซึ่งก็ถือว่าก็พอไปได้แต่ปรากฏว่าพอจะจ่ายค่าเวนคืนจริง ล่อไปอีกประมาณ เกือบ ๒ ปี กว่าจะมีการจ่ายค่าเวนคืนตรงนั้นจริง ตรงนั้นล่อเข้าไปประมาณ ตารางวาหนึ่งประมาณ ๖๐,๐๐๐ ถึง ๗๐,๐๐๐ บาท แต่ก็ยังคงจ่ายให้ ๑๐,๐๐๐ บาทเศษอยู่ดี เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าในเรื่องของการจ่ายค่าเวนคืนนี้ถ้าไม่มีใครโดนเองคงจะไม่ทราบว่า ความทุกข์ของคนโดนเวนคืนนั้น ในส่วนหนึ่งก็คือจะต้องถูกอพยพโยกย้ายจากถิ่นฐานบ้านเรือนที่อยู่กันเป็นเวลาหลายสิบปีมาแล้ว แต่อีกส่วนหนึ่งก็คือ เหมือนกับรัฐบาลไม่เห็นใจ ตอนกำหนดค่าเวนคืนก็กำหนดกันตามราคาท้องตลาด ราคาซื้อขายกันตามปกติ ซึ่งเราก็เห็นใจ แต่ว่าเวลาจ่ายเงินจริง ท่านไม่รู้จ่ายเมื่อไรไม่รู้เงินจะตกมาเมื่อไร พอตกมาจริง ๆ แล้วไม่ใช่ราคาที่เราสมควรจะได้รับผมคิดว่าคนที่ถูกเวนคืนทุกคนจะเจอลักษณะนี้เหมือนกัน ในขณะนี้ผมกำลังจะถูกเวนคืนเป็นครั้งที่ ๒ ในช่วงระยะเวลาไม่ถึง ๑๐ ปี คือโรงงานผมที่อยู่ในซอยพหลโยธิน ๗๔ กำลังจะถูกเวนคืนอีกครั้งหนึ่ง จากการจะตัดถนนของกรมทางหลวง จากสามแยกเกษตรไปยังสุขาภิบาล อันนี้ก็คงทำให้เกิดปัญหาเช่นกันว่า ในช่วงที่จะมีการจ่ายค่าเวนคืนจริงนั้น เขาจะจ่ายในราคาไหนตอนกำหนดกำหนดกันปีนี้ แต่เวลาจะจ่ายไม่รู้จะไปจ่ายกันปีไหน แต่เอาราคาที่กำหนดไว้เมื่อ ๒ - ๓ ปีที่แล้วมาจ่ายกันก็ไม่เกิดความเป็นธรรมครับ เพราะฉะนั้นเมื่อเดือดโดนมาแล้วก็รู้สึกถึงหัวอกเขาหัวอกเราเหมือนกันว่า ประชาชนทั่วประเทศที่ถูกเวนคืนเหมือน ๆ กับผมก็คงจะมีปัญหาในหัวใจเหมือนกัน ไหนก็จะต้องเสียสละพื้นที่ที่เคยอยู่กันมาเป็นสิบปี ต้องหนีไปหาที่อยู่ใหม่กันแล้ว ปรากฏว่าเงินที่ได้มาจากค่าเวนคืนจริง ณ วันที่ได้รับเงินไม่สามารถไปซื้อบ้านช่องอยู่ได้ เพราะราคาอสังหาริมทรัพย์ในช่วงนี้ขึ้นมามากเหลือเกิน เมื่อถูกเวนคืนแล้วจะไปอยู่ที่ไหน ตอนที่เขาเวนคืนก็ตั้งใจจะไปหาที่ใหม่ แต่ไม่มีเงินที่จะไปซื้อเพราะเขายังไม่จ่ายค่าเวนคืนจริง เมื่อเขามาจ่ายก็จ่ายในราคาที่เราไม่

สามารถจะไปซื้อที่ใหม่ได้ เพราะฉะนั้นแม้เป็นเพียงวลีสั้น ๆ ที่ขอเติมเข้าไป แต่ผมคิดว่ามันมีคุณค่า มีความหมายกับผู้ที่ถูกเวนคืนอย่างแท้จริง ขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณสุวิทย์

นายสุวิทย์ คุณกิตติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ขอนแก่น) : ท่านประธานที่เคารพ ผม สุวิทย์ คุณกิตติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น พรรคกิจสังคม ท่านประธาน มาตรา ๓๕ ทวิ มาตราที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งผู้ถูกเวนคืนนั้นจะเรียกว่าบ้านแตกสาแหรกขาดก็ว่าได้ เพราะว่าบ้านที่เคยอยู่มาตลอดชีวิตต้องมีการอพยพโยกย้าย คนที่ถูกเวนคืนจะเป็นผู้เดือดร้อนที่สุดแต่ในขณะเดียวกันคนที่ได้รับประโยชน์ก็คือคนที่อยู่บริเวณข้างเคียงหรือประชาชนโดยส่วนรวมทั้งประเทศ เพราะฉะนั้นเราคงต้องคำนึงถึงผู้ที่เดือดร้อนที่สุด ซึ่งเกิดจากการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว ตามบทบัญญัติในข้อนี้นั้น การชดใช้ค่าทดแทนภายในระยะเวลาอันควรก็เป็นปัญหา เป็นประเด็นที่สำคัญ เพราะว่าเมื่อถูกเวนคืนเพียงแต่มีข่าวว่าจะถูกเวนคืนเท่านั้นก็เดือดร้อนแล้ว เมื่อออกพระราชกฤษฎีกาแล้วมีการเจรจาเรียกค่าทดแทนก็ยิ่งเดือดร้อนใหญ่ เพราะว่าจำเป็นจะต้องหาที่อยู่ใหม่ แต่ออกไปหาที่อยู่ใหม่ก็ไม่ได้เพราะไม่มีเงิน ไม่ได้รับเงินค่าทดแทนจนกว่าจะมีการจ่ายเงินค่าทดแทนให้กับผู้เสียหาย ซึ่งต้องใช้เวลาอันยาวนาน เมื่อถึงตอนนั้นแล้ว บ้านที่จะไปซื้อใหม่ ที่ดิน หรือว่าสังหาริมทรัพย์ซึ่งไปจัดซื้อใหม่นั้นก็ขยับราคาสูงขึ้น จนทำให้ผู้ถูกเวนคืนนั้นไม่สามารถที่จะไปดำเนินการจัดซื้อจัดหาได้ ผมอยากจะเรียนว่าในกรณีอย่างนี้ทางคณะกรรมาธิการน่าจะได้พิจารณาแก้ไข เพื่อนสมาชิกเมื่อสักครู่นี้ ท่านวีระกร คำประกอบ ก็ได้อภิปรายถึงปัญหาความเดือดร้อนและข้อเท็จจริงซึ่งประสบด้วยตนเองมาแล้ว ว่าปัญหานั้นอยู่ที่ไหนอย่างไร ในวรรคสองผมจึงอยากจะขอความกรุณาท่านกรรมาธิการได้ดูและก็ได้ปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง คือดังนี้

การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่ง ต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงการได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์และความเดือดร้อนของผู้ถูกเวนคืน ขอเพิ่มตรงนี้ ทั้งนี้ต้องไม่น้อยกว่าราคาที่ซื้อขายกันราคาของที่ดินข้างเคียงที่ซื้อขายกันตามปกติในวันชดใช้ค่าทดแทน เพราะว่าเราต้องยอมรับกันอย่างหนึ่งว่า เมื่อมีการเวนคืนที่ดินบริเวณใดเพื่อการสาธารณูปโภคก็ดี เพื่อการผังเมืองหรือเพื่ออื่นใดก็ดี ที่ดินบริเวณนั้นจะได้รับการพัฒนา ที่ดินข้างเคียงจะมีค่าสูงขึ้น เมื่อมีการชดใช้จ่ายเงินวันใดก็ควรที่จะคิดราคา โดยคำนึงถึงราคาที่ข้างเคียง ที่มีการซื้อขายกันตามปกติในวันนั้น ทั้งนี้เพื่อความเป็นธรรมกับผู้ถูกเวนคืน ดังนั้นจึงขอความกรุณาได้ปรับปรุงแก้ไขดังที่ผมได้กราบเรียนมาแล้ว

ส่วนประเด็นที่ผมอยากจะกราบเรียนเป็นเรื่องที่ ๒ ก็คือในวรรคสาม เมื่อเวนคืนโดยระบุวัตถุประสงค์ของการเวนคืนแล้ว กำหนดเวลาแล้วแต่ถ้าไม่ใช้จะนำไปใช้เพื่อการอื่นก็ได้ ท่านประธาน เมื่อเราระบุวัตถุประสงค์กำหนดระยะเวลาแล้วไม่ไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ตามกำหนดเวลาที่ได้ระบุไว้ก็ควรจะคืนให้แก่เจ้าของอันชอบธรรมไป การที่จะมีข้อยกเว้นเพื่อนำไปใช้เพื่อการอื่นนั้น ผมเห็นว่าเป็นการไม่ควร เพื่อการอื่นเช่นการเอาที่ดินที่เวนคืนมาแล้วไปให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อประกอบกิจการพาณิชย์หาประโยชน์ให้กับตนเอง ในกรณีอย่างนี้ก็คงมีปรากฏกันมาแล้วตัวอย่างก็มีให้เห็น ถ้าเพื่อว่าจะดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ใดนั้นก็ควรที่จะระบุให้ชัดเจน ไม่ควรที่จะมีข้อยกเว้น เพื่อที่จะเป็นช่องว่างแล้วเกิดปัญหาตามมาในภายหลัง เพราะฉะนั้นในประเด็นนี้ผมอยากจะขอความกรุณาทางท่านกรรมาธิการได้พิจารณาตัดตั้งแต่คำว่า เว้นแต่ที่จะนำไปใช้เพื่อการอื่นตามวรรคหนึ่งและ ออก ขอความกรุณาได้โปรดพิจารณาด้วยครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณถวิล

เป็นธรรมน่าจะอยู่ตรงนั้นด้วย ไม่ใช่ว่าเขามีบ้านอยู่ในเขตพญาไท ซึ่งเขาเสียค่าใช้จ่ายการเดินทางไปมาเพียงน้อยนิด แต่ไปอยู่ชานเมืองแล้วเขาต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น อย่างนี้ผมคิดว่าน่าจะต้องคำนวณเพิ่มไปให้เขาด้วย ถ้าทำได้อย่างนี้กระผมคิดว่าการเวนคืนที่ดินนั้นจะได้ประโยชน์ ๒ ประการ

ในประการแรกก็คือว่า ผู้ที่ถูกเวนคืนนั้นมีความพึงพอใจ เมื่อมีความพึงพอใจแล้วเขาสามารถที่จะรีบย้ายออกไปทันที เพราะค่าชดใช้เวนคืนนั้นเขาได้รับในอัตราที่ค่อนข้างจะสูงกว่าราคาซื้อขายกันในปกติ และบางประเทศถึง ๕ เท่าด้วยซ้ำ

ในประการที่ ๒ สิ่งที่ได้ประโยชน์ก็คือว่า ทางราชการเองนั้นสามารถลงมือก่อสร้างกิจการในประเด็นที่เวนคืนได้ทันที แทนที่จะรอถึง ๕ ปี ๑๐ ปี ซึ่งถ้ารอ ๕ ปี ๑๐ ปี ค่าใช้จ่ายสมมุติว่าตั้งไว้ ๑๐๐ ล้านบาทในปีนี้ ถ้าจะต้องไปใช้จ่ายใน ๑๐ ปีข้างหน้าราคาเป็นพันล้านบาทแล้ว ในจำนวนที่เกิน ๕๐๐ - ๖๐๐ ล้านบาทเอาเป็นให้ค่าเวนคืนกับประชาชน ผมเชื่อเหลือเกินว่าทั้ง ๒ ฝ่ายจะได้ประโยชน์และรัฐเองก็เสียค่าใช้จ่ายน้อย ผมเองเคยรับราชการในกรุงเทพมหานคร เคยได้ดำเนินการในเรื่องนี้และมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ปรากฏว่ากว่าจะมีการเวนคืนได้ต้องใช้เวลาถึง ๒๐ ปี ท่านประธานลองคิดดูว่าเวลา ๒๐ ปีนั้นถ้าได้มีการก่อสร้างถนน ค่าใช้จ่ายใน ๒๐ ปีที่แล้วกับปัจจุบันต่างกันเท่าไร กระผมยังคิดว่าถ้าเรากำหนดเอาไว้ในมาตรา ๓๕ ทวิ วรรคสองแต่เพียงว่า จะต้องชดใช้ด้วยความเป็นธรรมและไปวางมาตรการว่า ความเป็นธรรมนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบอะไรบ้างผมเชื่อเหลือเกินว่าปัญหาต่าง ๆ ในเรื่องของการเวนคืนนั้นจะหมดลงไป ประชาชนก็จะได้ประโยชน์ ในขณะเดียวกันทางราชการก็ได้ประโยชน์ และนอกจากนั้นประชาชนเป็นจำนวนมากก็จะได้ประโยชน์จากกิจการที่เกิดขึ้นจากผลงานของรัฐ กระผมจึงอยากจะขอฝากกรรมาธิการไว้ในประเด็นนี้ด้วย ขอบคุณมากครับ

นายฉวิล ไพรสณฑ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กรุงเทพมหานคร): ท่านประธานที่เคารพ กระผม นายฉวิล ไพรสณฑ์ สมาชิกรัฐสภา พรรคลังธรรม กรุงเทพมหานคร กระผมได้อ่านในมาตรา ๓๕ ทวิแล้ว โดยหลักการแล้วกระผมเห็นด้วย แต่ว่าสำหรับในวรรคสองนั้น กระผมคิดว่าท่านสมาชิกรัฐสภาหลายท่านก็ได้อภิปรายไปแล้ว ถึงข้อปัญหาที่เกิดขึ้นเท่าที่ผ่านมา ซึ่งอาจจะสรุปได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีอยู่ ๒ ประเด็นก็คือว่า ประชาชนได้รับค่าชดเชยจากการเวนคืนที่ดินในอัตราที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายจริง

ในประการที่ ๒ ทางราชการเองก็ไม่สามารถก่อสร้างตามแผนที่ได้วางไว้แล้ว เมื่อ ๒ ประการนี้รวมกันแล้วทำให้การเวนคืนที่ดินของประชาชนค่อนข้างจะล่าช้า และท่านสมาชิกรัฐสภาหลายท่านเสนอว่า น่าจะกำหนดเอาไว้ให้ชัดเจนว่า การเวนคืนที่ดินนั้นค่าเวนคืนให้คิดราคาปัจจุบันที่มีการชดใช้ กระผมคิดว่ายังไม่พอแค่นั้น จากที่ผมทราบในต่างประเทศนั้น ใครก็ตามถ้าถูกเวนคืนแล้วเจ้าของที่ดินหรือเจ้าของอาคารมักจะมีความพอใจจากการเวนคืน เนื่องจากว่าเขาได้รับค่าเวนคืนในอัตราที่ ๒ - ๓ เท่าของราคาจริง เพราะฉะนั้นเมื่อถึงประเด็นนี้กระผมอยากจะขอให้ท่านกรรมาธิการได้พิจารณาได้ไหมครับว่าในวรรคสองนั้น เขียนแต่เพียงว่าต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรม ส่วนที่ต่อไปจากนั้นโดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติอาจจะไม่ต้องเขียนก็ได้ แต่ว่าไปกำหนดในกฎหมายลูก ทีนี้เหตุผลหนึ่งความเป็นธรรมคิดอย่างไรนั้น ผมคิดว่าเราไม่น่าจะคิดเฉพาะราคาที่ดินหรืออาคารที่ถูกเวนคืนไป สมมุติว่ามีบ้านอยู่ที่เขตพญาไทถูกเวนคืนไปทั้งหมด และบุคคลผู้นั้นต้องไปอยู่ในชานเมือง อย่างน้อยที่สุดเพื่อความเป็นธรรมของครอบครัวนั้น เราน่าจะต้องคำนวณถึงว่าในอนาคต ๑๐ - ๒๐ ปี ครอบครัวนั้นก็ต้องเสียค่ารถเท่าไรจากจุดนั้นมาที่นี่ ค่าใช้จ่ายเท่าไรในการเข้ามาในเมือง ความ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณมานะ

นายมานะ คูสกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นครพนม) : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ กระผม มานะ คูสกุล ส.ส. จากจังหวัดนครพนม พรรคชาติพัฒนาในฐานะสมาชิกรัฐสภา ในมาตรา ๓๕ นี้ผมติดใจตรงที่ทางคณะกรรมาธิการได้แก้ไข วรรคแรกก็คือคำว่า และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควร มันเป็นการที่ไม่กำหนดเวลาที่ชัดเจน ท่านน่าจะเขียนเป็นว่าภายในเวลาที่กำหนด เพราะในการออกพระราชบัญญัติเวนคืนนั้นก็มีกำหนดว่าจะต้องใช้กี่ปี กี่วัน เพราะฉะนั้นก็น่าจะเพิ่มในการที่จะชดเชยค่ารื้อถอน ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นได้ อย่างกรมชลประทานไปเวนคืนไว้ตั้งแต่ปี ๒๔๕๗ มาจ่ายเงินค่าเวนคืนเอาปี ๒๕๒๕ ท่านประธานลองคิดดูว่ากี่ปี จากเวนคืนไร่ละ ๔๐ บาทในสมัยนั้น กลายเป็นไร่ละ ๔,๐๐๐ กว่าบาท จะไปจ่ายค่าเวนคืนให้เขาแค่ ๔๐ บาท ซึ่งผมถือว่ามันเป็นการไม่ได้รับความเป็นธรรมเพราะฉะนั้นการออกกฎหมาย การออกพระราชบัญญัติเวนคืนจะต้องกำหนดเวลาที่จะต้องชดเชยให้ชัดเจนให้เป็นธรรมกับประชาชน เพราะกรณีที่ทางรัฐบาลได้จัดทำถนนสักหนึ่งเส้น หรือว่าสร้างอ่างเก็บน้ำสักหนึ่งอ่าง จะต้องไปจ่ายค่าเวนคืนค่าอะไรให้ประชาชน ถ้าตกลงกันได้ก็ดี ถ้าตกลงกันไม่ได้ก็เอาพระราชบัญญัตินี้ไปบังคับ ในเมื่อไปบังคับประชาชนแล้ว ก็ต้องให้เขาได้เงินตามที่เขาสมควรจะได้ในเวลาอันสมควร เพราะถ้ากรรมาธิการซึ่งเขียนไว้ว่า โดยสมควร ตามเวลาอันสมควรจะกี่ปีถึงสมควร เพราะอย่างกรมทางหลวงไปเวนคืนที่ดิน ถ้าเป็นการเวนคืนยกแปลงก็สามารถที่จะตกลงราคาจ่ายกันได้ แต่ถ้าในกรณีที่มีที่ ๒ ไร่แล้วเวนคืนไป ๑ ไร่ จะต้องมีการแบ่งแยกโฉนด น.ส. ๓ เสียก่อนถึงจะจ่ายได้ ไม่รู้เวลาอันควรนั้นอยู่ที่ตรงไหน เพราะฉะนั้นในการเขียนกฎหมายนี้ ผมว่าน่าจะบังคับเพื่อให้พระราชบัญญัติเวนคืนที่จะออกมาแต่ละฉบับนั้น กำหนด

ไปเลยว่าจะต้องจ่ายค่าชดเชยค่าเวนคืนภายในเท่านั้นเดือนเท่านี้ปี แต่ทว่าเวลาอันควรอาจจะควร ๕ ปีก็ได้ ๑๐ ปีก็ได้ ผมอยากจะให้ทางท่านกรรมาธิการได้ไตร่ตรองพิจารณา และจะแก้ตรงนี้ภายในเวลาที่กำหนด นี่เป็นประเด็นที่ ๑

ประเด็นที่ ๒ ก็คือการกำหนดในวรรคสอง การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่งต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรม ท่านประธานทุกวันนี้ทางส่วนราชการก็บอกว่าเป็นธรรม ทางประชาชนก็บอกว่าไม่เป็นธรรมในการจ่ายค่าเวนคืนนั้น ให้ประชาชนมารับเงินในส่วนที่ทางราชการเห็นว่าเป็นธรรม ถ้าไม่เป็นธรรมก็ขอให้ทำหนังสือต่อรองมา แต่จะต้องรับเงินนั้นเสียก่อนถ้าไม่รับเงินตามที่ทางรัฐบาลได้กำหนดไว้ให้ อย่างของกรมทางหลวง กรมทางจะกำหนดว่ารายนี้จะให้กี่บาท พอกำหนดมาเสร็จประชาชนไม่พอใจจะอุทธรณ์ก็จะต้องไปรับเงินเสียก่อนแล้วค่อยอุทธรณ์ ถ้าไม่รับเงินค่าเวนคืนก็อุทธรณ์ไม่ได้ และการอุทธรณ์นั้นไม่ทราบว่าเมื่อไรจะได้ ถ้าอุทธรณ์ไม่พอใจให้ไปฟ้องร้องต่อศาล ผมว่าน่าจะให้มันจบในการเวนคืนที่ดินก็คือให้ราษฎรได้รับความเป็นธรรม ท่านประธานลองคิดดูว่าในกรณีที่ท่านจะต้องย้ายบ้านจากท่านที่เคยอยู่อาศัยมาตั้งแต่บรรพบุรุษและต้องไปอยู่ตามชานเมืองเพื่อที่จะสละที่ดินของตนเองนั้นให้สร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ ซึ่งคนทั้งประเทศได้รับ คนในจังหวัดนั้นได้รับ แต่ตัวเองจะต้องย้ายบ้านออกไปในการจ่ายค่าเวนคืนทุกวันนี้ประเมินค่าที่ดินออกมา ประเมินค่าบ้านออกมาแล้วจะไปสร้างกระต๊อบสักหลังหนึ่งซึ่งอยู่ห่างนอกเมืองไปสัก ๑๐ กิโลเมตรยังสร้างไม่ได้เลย ทำให้คนที่ถูกเวนคืนนั้นเหมือนตกนรก พอทราบว่าถนนจะตัดผ่านตรงนี้ที่ของตัวเองจะต้องถูกเวนคืน กินไม่ได้นอนไม่หลับ ไม่รู้จะเอาเงินที่ไหน เงินที่รัฐบาลจ่ายค่าเวนคืนไปให้นั้น ไม่สามารถที่จะไปซื้อบ้านอยู่ได้ไม่สามารถที่จะไปซื้อที่ดินอยู่ได้ นี่คือข้อเท็จจริงที่เกิดในสังคม เพราะฉะนั้นถ้าคณะกรรมาธิการคณะนี้

จะเขียนก็เขียนระบุให้ชัดเจนไปเลยว่า ในออกพระราชบัญญัติเวนคืนนั้นจะต้องทำอย่างไร เพื่อที่จะให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรมมากที่สุด และในวรรคสาม ในข้อความที่ว่า ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าวต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท เว้นแต่จะนำไปใช้เพื่อการอื่นตามวรรคหนึ่ง และโดยอาศัยอำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติ ในตรงนี้ผมอยากจะกราบเรียนว่า ถ้าจะเวนคืนไปเพื่ออะไร ก็ให้เพื่อการนั้นอย่างเดียว ไม่ใช่ว่าพอทำงบประมาณแล้วมาออกพระราชบัญญัติเวนคืนในปี ๒๕๓๗ พอปี ๒๕๓๘ มานึกได้ว่าจะต้องทำอย่างอื่น ก็เอาที่ดินตรงนั้น ส่วนที่เหลือนั้นไปใช้อย่างอื่น เพราะในการออกพระราชบัญญัติเวนคืนในปัจจุบันนี้ในการทำถนน ท่านประธานทราบไหมครับว่า กรมทางหลวงแผ่นดินทำอย่างไร จะทำถนนกว้าง ๖๐ เมตร ออกพระราชบัญญัติเวนคืน ๔๐๐ เมตร ถามเหตุผลว่าทำไมจะต้องออกไว้กว้างขนาดนั้น เอาไว้เผื่อให้วิศวกรได้ส่องกล้อง แค่นี้แหละครับ แต่ผลประโยชน์ของประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงนั้นเขาเสียหายไปเท่าไร ๔ ปีที่พระราชบัญญัติเวนคืนบังคับไว้ว่า ห้ามจำหน่ายจ่ายโอนอยู่ ๔ ปี ใน ๔ ปีนี้ เขาเสียผลประโยชน์ไปเท่าไร บางคนซึ่งมีที่ที่จะต้องอยู่ในแนวเวนคืน เอาที่นั้นไปจำนองไว้กับธนาคาร เอาไปกู้ธนาคาร ผลปรากฏว่าธนาคารสั่งให้เอาเงินมาคืน เนื่องจากที่ของท่านถูกแนวเวนคืน ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ถูกทำถนน ไม่ได้ทำอะไรทั้งสิ้น แต่เป็นการอ้างว่าเพื่อที่จะไปส่องกล้องนี่แหละครับ คือกฎหมายการเวนคืนที่แท้จริงของประเทศไทยเราในปัจจุบัน เพราะฉะนั้นในการที่จะออกพระราชบัญญัติเวนคืนเพื่อการใดการหนึ่งแล้ว ไม่สมควรที่จะทำการอย่างอื่น เพราะในวรรคหนึ่งของท่านเขียนไว้นั้นมันครอบคลุมไปทั่ว เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจที่กฎหมายบัญญัติเฉพาะเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศหรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อการผังเมือง หรือเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม

หรือการอุตสาหกรรม หรือเพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ตัวนี้แหละครับคือประโยชน์สาธารณะอย่างอื่นนี้ ตัวนี้เป็นสำคัญแทนที่จะออกพระราชบัญญัติเวนคืนไปเพื่อการใดการหนึ่ง พอถึงเวลานึกมาได้ก็ตั้งงบประมาณลงไปแล้วก็ไปทำอย่างอื่นอยู่ในตรงนั้น เพราะฉะนั้นผมอยากจะให้ทางกรรมาธิการได้ตัดออกคือ เว้นแต่เพื่อจะนำไปใช้อย่างอื่น นี้ขอให้ตัดออก ขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญกรรมาธิการครับ

นายไพศาล กุมาลย์วิสัย (กรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ และท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ กระผม ไพศาล กุมาลย์วิสัย สมาชิกรัฐสภา ในฐานะรองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ ขออนุญาตกราบเรียนชี้แจงข้อสังเกตหลาย ๆ ข้อของท่านผู้มีเกียรติที่ได้เสนอไว้ในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งกระผมขอกราบเรียนในเบื้องต้นว่า ในความเป็นจริงทางคณะกรรมาธิการก็ได้ให้ความสนใจและเห็นด้วยในหลักการในหลายเรื่อง แต่อย่างไรก็ดี ทางคณะกรรมาธิการก็จะต้องมองถึงประโยชน์ของบ้านเมืองด้วยในขณะเดียวกัน กระผมขอกราบเรียนว่า เรื่องที่ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายได้กรุณายกขึ้นเป็นตัวอย่างก็ดี หรือกล่าวถึงว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมก็ดี กระผมอยากจะขอกราบเรียนว่า เป็นเรื่องในอดีตที่ก่อนกฎหมายปี ๒๕๓๔ ได้มีการแก้ไข แต่อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะมีการแก้ไขพระราชบัญญัติเวนคืนซึ่งเป็นกฎหมายลูกบทของรัฐธรรมนูญนี้ ในทางภาคปฏิบัติอาจจะเป็นเพราะว่าเจ้าหน้าที่ยังเคยชินต่อกฎหมายเก่าอยู่ก็ได้ ภาพจึงยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปเท่าที่ควร กระผมจะขออนุญาตกราบเรียนท่านว่า ในรัฐธรรมนูญที่เราได้ปรับปรุงขึ้นมานี้ ก็ได้คำนึงว่าสิ่งไรที่พอที่จะบัญญัติไว้เป็นหลักการสำคัญในรัฐธรรมนูญเราก็เอามารวมเขียนไว้ สิ่งไรในอดีตในรัฐธรรมนูญมีความบกพร่องเราก็แก้ไขเสียให้ทันสมัย หรือทันกับความต้องการหรือเพื่อให้เกิด

ความเป็นธรรมกับประชาชน สิ่งไหนที่เป็นรายละเอียดก็จะไปอยู่ในพระราช-บัญญัติเวนคืนซึ่งเป็นกฎหมายหลักอีกฉบับหนึ่ง กระผมขอกราบเรียนว่า ที่คณะกรรมาธิการจำเป็นที่จะต้องยืนอยู่ตามร่างของคณะกรรมาธิการ ที่ไม่เห็นควรที่จะต้องเติมคำว่า โดยเร็ว เข้าไป ถ้าหากว่าทางราชการไม่ได้ใช้ที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์นั้น ตามกำหนดเวลาที่ได้ระบุไว้ในกฎหมายเวนคืน เรื่องนี้ก็พันไปถึงเรื่องที่ว่า ถ้อยคำในวรรคสุดท้ายที่บอกว่า เว้นแต่จะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ตามวรรคหนึ่ง โดยอาศัยอำนาจแห่งบทบัญญัติของกฎหมาย ความข้อนี้จะต้องพิจารณาร่วมกันว่า ถ้าหากรัฐบาลเวนคืนไปใช้หรือยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ แต่ว่ารัฐบาลยังมีความจำเป็น ผมคิดว่าใช้คำว่า รัฐบาล คงจะไม่ถูกหรอก ควรจะใช้คำว่า รัฐมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ที่ดินผืนนั้นเพื่อประโยชน์สาธารณะตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง ก็จะต้องออกกฎหมายมาเพื่อที่จะเวนคืนที่ตรงนั้น ไม่ใช่รัฐบาลจะเอาที่แปลงนั้นไปใช้โดยไม่มีการออกกฎหมาย ความข้อนี้ผมกราบเรียนท่านที่เคารพ ท่านซึ่งเป็นอยู่ในสภาซึ่งใช้อำนาจนิติบัญญัติจะต้องระมัดระวังว่า การที่รัฐบาลหรือฝ่ายบริหารนำที่ดินแปลงนั้นไปใช้ โดยไม่ออกกฎหมายมาใหม่นั้นเป็นการไม่ถูกต้องและขัดรัฐธรรมนูญ กระผมคิดว่าความข้อนี้จะต้องช่วยกันดูแลและต่อไปอีกว่า ถ้าหลักการเป็นเรื่องที่รัฐบาลจะต้องมีการเสนอกฎหมายมาว่า เพื่อที่จะเอาที่ดินผืนนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ก็เป็นหน้าที่ของสภาของเราที่จะต้องดูว่า ประโยชน์สาธารณะที่จะใช้นั้นจริงดังที่รัฐบาลเสนอมาหรือไม่ ถ้ารัฐบาลเสนอกฎหมายนั้นมาไม่ตรงกับหลักการในรัฐธรรมนูญ ท่านไม่พึงจะอนุมัติให้กฎหมายนั้นผ่านไป เพราะฉะนั้นที่ท่านผู้มีเกียรติที่นั่งอยู่ข้างหน้าผมขออนุญาตเอ่ยนามท่านขุนทองนิ่มครับขออนุญาต ที่ท่านบอกว่าจะต้องให้ประชาชนมาพิจารณาถึงความจำเป็นว่า ที่จะออกกฎหมายที่จะเวนคืนในที่ดินแปลงใดนั้น เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ตามที่ระบุไว้ในวรรคแรกนั้นหรือไม่

ไม่ใช่เป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ด้านรัฐบาลแต่ผู้เดียวเป็นผู้พิจารณา ประชาชนซึ่งเลือกท่านทั้งหลายเข้ามานั่งใน ณ ที่นี้ ก็เสมือนกับประชาชนได้มาพิจารณาด้วยว่า กฎหมายฉบับนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่ถ้าหากว่าท่านซึ่งมานั่งอยู่ ณ ที่นี้ ซึ่งก็เสมือนเป็นประชาชนด้วยกันเห็นว่า ไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ ท่านก็มีสิทธิที่จะไม่อนุมัติกฎหมายฉบับนั้น เพราะฉะนั้นเรื่องตรงนี้เป็นค่อนข้างที่ละเอียดอ่อน และบางครั้งบางคราวเราอนุมัติกฎหมายเวนคืนง่าย ๆ อย่างที่ผมได้เห็นมาเราไม่ได้มาตระหนักถึงว่ากฎหมายฉบับนั้น ได้ออกมาตรงตามวัตถุประสงค์ที่เขียนไว้ที่รัฐธรรมนูญอนุญาตหรือไม่ เพราะฉะนั้นผมกราบเรียนว่า จะว่าเป็นความผิดของใครก็คงพูดไม่ได้ฉนัดแต่ก็จะต้องกราบเรียนท่านที่เคารพว่า อันนี้เป็นจุดสำคัญในกฎหมายเวนคืน ที่ผมขออนุญาตกราบเรียนต่อไปอีกก็คือเรื่องที่จะตัด เว้นแต่ ที่ว่านี้ก็อย่างที่กระผมกราบเรียนเมื่อวานนี้ว่า ถ้ารัฐยังมีความจำเป็นอยู่ รัฐก็คงจะคืนให้ตามกำหนดเวลาและโดยทันทีไม่ได้ รัฐหรือโดยรัฐบาลซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐนี้ก็จะเสนอกฎหมายมาให้สภาพิจารณา ถ้าสภาเห็นด้วยกับรัฐบาล และออกกฎหมายเวนคืนที่ดินแปลงนั้นออกไป ก็ต้องถือว่า อันนี้เป็นเจตนารมณ์ของรัฐที่จะเอาที่ดินแปลงนั้นมาใช้เพื่อประโยชน์ของรัฐเป็นส่วนรวม เพราะฉะนั้นกฎหมายที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญตรงนี้ คณะกรรมาธิการได้มองทุก ๆ แง่ทุก ๆ มุม ว่าในแง่ประโยชน์ของประชาชนก็ควรจะได้รับการทดแทนที่เป็นธรรม ในแง่รัฐ ถ้าหากมีความจำเป็นจะต้องเอาที่ดินแปลงนั้นไปใช้ เราก็จะต้องดูว่า รัฐได้ผ่านขั้นตอนตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้หรือไม่ถ้าเป็นไปอย่างนี้แล้ว ทุก ๆ ฝ่ายได้ช่วยกันดูแลตามอำนาจหน้าที่ ตามขั้นตอนของกฎหมายที่จะผ่านมายังเรา กระผมคิดว่าปัญหาที่ท่านเป็นห่วงน่าจะไม่มีหรือมีน้อยลงไปอย่างมาก

ในประเด็นต่อไป ผมขออนุญาตพูดเรื่องเล็กน้อย ที่ท่านตั้ง

ข้อสังเกตว่าในคณะกรรมาธิการชุดนี้ได้แก้ไขถ้อยคำที่บอกว่า ตามเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไปบ้าง แล้วมาใช้คำว่า ตามที่กฎหมายบัญญัติแล้วทำไมจึงไม่ใช้ตรงที่บอกว่า โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กระผมขออนุญาตกราบเรียนตรงนี้ว่า ในส่วนอื่นนั้นใช้คำว่า ตามที่กฎหมายบัญญัติหมดแต่ถ้าหากว่าเจ้าหน้าที่จะทำอะไรโดยอาศัยกฎหมายแล้ว ก็จะต้องใช้คำว่า โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ฉะนั้นคำในตรงนี้ใช้อยู่ ๒ คำเท่านั้น เรื่องอะไรที่จะต้องไปออกกฎหมายลูกบท และจะเขียนว่าตามที่กฎหมายบัญญัติถ้าเรื่องใดที่มีอำนาจตามกฎหมาย เช่นว่า จะจับคนจะต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมาย ก็ต้องโดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทีนี้อีกนัยหนึ่งก็คือว่า อาศัยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นเอง กระผมขออนุญาตเพื่อทำความเข้าใจด้วย ทีนี้ผมขออนุญาตกราบเรียนว่าเกี่ยวกับเรื่องระยะเวลาในการจ่ายเงินให้กับผู้ถูกเวนคืน เวลานี้ตัวบทกฎหมายเขียนไว้ว่า จะต้องจ่ายภายใน ๑๒๐ วัน กระผมขอกราบเรียนว่ากฎหมายลูกบท กฎหมายแม่บทตอนที่เป็นพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ได้เขียนไว้อย่างนั้น และยังบอกว่า เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่จะต้องแจ้งไปยังเจ้าของผู้ที่ถูกเวนคืนให้มารับเงินภายในกำหนดเวลา ถ้าหากว่าเขาไม่มาตามระยะเวลาที่กำหนดให้เจ้าพนักงานนั้นเอาเงินไปวางไว้ ใช้เป็นกฎหมายว่า วางทรัพย์ ก็หมายความว่าเมื่อวางทรัพย์แล้วนี้ เขาก็พ้นภาระที่จะไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ยให้กับเจ้าของที่ไม่มารับเงิน แต่ถ้าหากว่าเจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการดังนั้น เจ้าหน้าที่มีภาระที่จะต้องจ่ายดอกเบี้ยตามอัตราดอกเบี้ยของธนาคารให้กับเจ้าของที่ดินที่ถูกเวนคืน เพราะฉะนั้นกฎหมายเขียนไว้อย่างนี้เป็นการบังคับโดยปริยาย แต่ว่ากระผมกราบเรียนท่านอยู่แล้วว่า เราได้พยายามออกกฎหมายลูกบท ผมก็ขออนุญาตท่านประธาน ซึ่งท่านนั่งอยู่ที่นี่

เอง ในช่วงของการดูแลกฎหมายเวนคืน รวมทั้งอาจารย์สมภพด้วย ที่ผมขออนุญาตเอ่ยนามว่า เราได้พยายามดูในเรื่องนี้มาก แล้วก็ได้ไปเขียนในรายละเอียดบังคับเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินการตามที่ท่านประสงค์นี้ในระยะเวลาที่กำหนด แต่เวลานี้ก็กราบเรียนท่านอีกครั้งหนึ่งว่า เรื่องเจ้าหน้าที่นั้นเป็นเรื่องที่สภานิติบัญญัติ รัฐสภาจะต้องช่วยกันดูแล ผมไม่อยากใช้คำว่าดูแลในลักษณะที่จะไปก้าวก่ายในงานของเขา แต่จะต้องช่วยกันดูแลพูดจากับกระทรวงเจ้าสังกัดหรือรัฐมนตรีกระทรวงเจ้าสังกัดให้เขาได้ดูแลเจ้าหน้าที่ของเขาบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้ให้จริงจัง มิฉะนั้นแล้วจะเกิดความเดือดร้อนของประชาชน แล้วก็แม้ว่าเราจะออกกฎหมายดีไปเพียงใดก็ตามแต่ แต่ว่ากฎหมายที่ออกไปแล้วนั้นผลบังคับมันต่างไปจากที่เราปรารถนา ผมขออนุญาตเอ่ยอีกเรื่องหนึ่งก่อนที่จะจบลงตรงนี้ ก็คือเกี่ยวกับเงินค่าทดแทนเรื่องเงินค่าทดแทนนี้กฎหมายปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทที่ออกตามรัฐธรรมนูญนี้ ก็ได้กำหนดไว้ว่าราคาตลาด หรือราคาปกติตามราคาตลาดแล้วต่อมาได้มีการแก้ไขในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ว่าถ้าต่อมาปรากฏว่าราคาที่ดินเพิ่มขึ้นถ้าราคาที่ดินเพิ่มขึ้น รัฐมนตรีเจ้าสังกัดมีอำนาจที่จะสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงราคาที่จะจ่ายให้กับเจ้าของตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด อันนี้กระผมคิดว่าก็เป็นวิธีการที่ดีขึ้นมาอีกตามความเป็นจริงที่ว่า ถ้าหากเวนคืนที่ดินเขาไว้เป็นเวลานานแล้วยังจ่ายค่าทดแทนยังไม่ครบถ้วน หรือขาดตกบกพร่อง หรือยังไม่ได้จ่ายเลย ถ้าหากราคาที่ดินเพิ่มขึ้น ก็อาจจะร้องขอต่อรัฐมนตรีเจ้าสังกัดให้ดำเนินการพิจารณาปรับปรุงราคาที่ดินนั้นให้ใหม่ตามที่เป็นจริง ซึ่งถ้าหากว่าท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายที่อาจจะได้รับประโยชน์จากกฎหมายฉบับนี้ บังเอิญว่าเป็นกฎหมาย รสช. แต่ก็เป็นกฎหมายที่ไปสู่ความเป็นธรรม ดังที่เราต้องการนี้ คิดว่าคงจะได้รับประโยชน์จากกฎหมายฉบับนี้ไม่น้อย กระผมขออนุญาต

กราบเรียนต่อไปอีกนิดหนึ่งในแง่ที่ว่า แม้ว่าจะเป็นอย่างนั้นแล้วก็ตาม แม้ว่าทางการได้กำหนดตัวเลขออกมาให้แล้วก็ตาม ถ้าหากว่าเจ้าของที่ดินยังไม่เป็นที่พอใจก็ยังให้มีโอกาสที่จะให้อุทธรณ์จำนวนเลขตัวนั้นว่าควรจะได้สูงกว่าที่เจ้าหน้าที่ได้กำหนดให้ ไปยังรัฐมนตรีเจ้าสังกัด เมื่อรัฐมนตรีเจ้าสังกัดจะต้องพิจารณาภายใน ๖๐ วัน โดยตั้งคณะกรรมการขึ้น คณะกรรมการนี้จะมีผลออกมาถ้าหากว่าท่านยังไม่พอใจ ดังที่ท่านผู้มีเกียรติได้เอ่ยว่า ควรจะให้นำคดีไปสู่ศาล ที่จริงมีอยู่แล้วในกฎหมายเวนคืนในขณะนี้ ถ้าหากไม่พอใจก็ให้นำคดีไปสู่คนกลาง คืออำนาจตุลาการ ให้เป็นผู้วินิจฉัยว่าราคาที่สมควรตามที่กฎหมาย หลักเกณฑ์กำหนดเขียนไว้นี้จะเป็นเท่าไร เพราะฉะนั้นผมคิดว่ากระบวนการของเรานั้น ได้เขียนครบวงจรแล้ว เราไม่จำเป็นที่จะต้องต่อเติมอะไรมากไปกว่านี้ คิดว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญเขียนไว้อย่างนี้ คำว่าตามเวลา ภายในเวลาอันสมควร เขาก็ไปเขียนในกฎหมายลูกบทว่า ภายใน ๑๒๐ วัน หรือ ๖๐ วัน หรืออะไรอย่างนั้น ก็เขียนไว้โดยละเอียดอย่างนั้นแล้ว กระผมคิดว่าปัญหาเวลานี้ ที่จริงเรื่องเวนคืน กระผมขออยากกราบเรียนย้ำอยู่เสมอ ขออภัยที่ต้องพูดอย่างนั้น ก็คือว่าเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ เป็นปัญหาในทางที่เราจะต้องช่วยดูแลเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ได้ออกทั้งรัฐธรรมนูญก็ดี ทั้งกฎหมายเวนคืนก็ดี ทั้งพระราชบัญญัติเวนคืนเฉพาะที่เวนคืนที่ใดที่หนึ่งก็ดี และผมขอกราบเรียนท่านที่เคารพว่า เมื่อกฎหมายเวนคืนเข้ามานั้น ขอให้ท่านได้โปรดพิจารณาโดยถ่องแท้ว่า ได้มีการเวนคืนตรงตามที่บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญกำหนดไว้หรือไม่ ขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณประกิจ

นายประกิจ พลเดช สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (บุรีรัมย์) : ท่านประธานที่เคารพ กระผมต้องขออนุญาตต่อท่านประธาน ขอพูดอีกสักครั้งหนึ่ง

และต้องขออภัยต่อท่านกรรมาธิการด้วยความเคารพจริง ๆ ต่อท่านที่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายเวนคืน ท่านประธานที่เคารพครับ ส่วนท่านสมาชิกที่ได้อภิปรายในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น เราอภิปรายในฐานะที่เราเห็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในลักษณะต่าง ๆ กัน และปัญหาที่เกิดขึ้นตรงนี้ เป็นสิ่งที่เราพยายามที่จะคิดหาวิธีการที่จะป้องกันปัญหานี้อย่าให้เกิดขึ้นต่อไป เราจึงได้เสนอวิธีการว่าสมควรจะเติมคำว่า รวดเร็ว หรือเวลาอันควร นี้จะเติมอะไรแก้ไขอย่างไร วรรคสองสมควรจะเติมคำว่า ราคาที่ซื้อขายกัน นั้นตรงไหนราคาตลาดอย่างไร ในเวลาไหนที่ชดใช้เงินค่าทดแทน แล้ววรรคสามเราพูดถึงคำว่า เว้นแต่ นี้สมควรที่จะตัดออกเพราะเหตุใด ถ้าจะพูดกันตรงนี้ว่าในความเป็นจริงแล้ว ในสิ่งที่ท่านกรรมาธิการได้พูดถึงนั้น เราเข้าใจ ท่านประธานที่เคารพครับ อย่าลืมสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นในกฎหมายเวนคืนที่เสนอต่อสภา แม้ว่าเราจะดูอย่างไรก็ตาม กฎหมายตัวนั้นมันมีส่วนที่จะบังคับอยู่ แต่ถ้าสิ่งที่เราพูดถึงตรงนี้ มันได้มีการแก้ไขแล้ว กฎหมายลูกตัวนั้นอาจจะมีการแก้ไขในทางที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันก็ได้ ตรงนี้ที่เราพูดถึง และปัญหาที่ ๒ ท่านประธานครับ ก็กฎหมายฉบับนั้นออกตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ เดี๋ยวนี้ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมรับต่อที่ประชุมสภา หนี้ต่าง ๆ เป็นพัน ๆ ล้านบาทยังไม่มีการใช้ นี่คือปัญหาที่เกิดขึ้น และขณะเดียวกันเกิดความเสียหายแก่ประชาชนเกิดขึ้นแล้ว และผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ ณ วันนั้น จนถึงวันนี้มันเปลี่ยนแปลงไปมากมาย สิ่งที่เปลี่ยนแปลงตรงนั้นที่เกิดขึ้นนั้นมันมาจากข้อช่องโหว่ของกฎหมายที่ท่านร่างไว้ในกฎหมายเวนคืนฉบับนั้นใช่หรือไม่ และปัญหาที่ตามมาตรงนี้เอง กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด แล้วไม่มีใครที่จะขัดหรือแย้งกฎหมายฉบับนี้ได้ น่าจะกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่แน่นอนตรงนี้ลงไปไว้เสียเพื่อให้กฎหมายลูกนั้น จะต้องแก้ไขและปรับปรุงให้มันทันสถานการณ์ที่

เป็นจริง และให้มันทันเหตุการณ์ที่เป็นจริงที่เกิดขึ้น และจะได้แก้ไขตรงนี้ ปัญหานี้ตกไปท่านประธานครับ ที่เราพูดถึงตรงนั้น เป็นเพราะเหตุนี้ และขณะเดียวกันถ้ากฎหมายรัฐธรรมนูญออกอย่างนี้ และกฎหมายลูกยังเป็นอยู่ในปัจจุบัน แม้แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะดูดีอย่างไรก็ตาม ท่านประธานก็ทราบอยู่แล้วว่าเสียงข้างมากว่าอย่างไรเป็นอย่างนั้น และระบบรัฐสภาเราท่านประธานก็ทราบอยู่แล้วว่าเสียงส่วนใหญ่ที่อยู่ในสภานี้ไม่ได้ดูวิธีการ ไม่ได้ดูข้อกฎหมายโดยแจ่มชัดทั้งหมด แต่ขณะเดียวกันเสียงส่วนใหญ่โดยเฉพาะฝ่ายรัฐบาลเป็นอย่างไร ฝ่ายรัฐบาลก็ยกอย่างนั้นเป็นอย่างนั้นมาโดยตลอด เมื่อสิ่งนี้เองเป็นอย่างนี้มาโดยตลอด ปัญหาที่ตามมามันจึงเป็นสิ่งที่ว่ากฎหมายเวนคืนต่าง ๆ จึงออกได้ง่าย และเป็นไปด้วยอย่างนี้ตลอดเวลา แม้แต่ฝ่ายค้านจะพูดให้เป็นให้ตายอย่างไรก็ตาม มันก็ไม่มีประโยชน์อะไรหรอกครับตรงนั้น และหลายครั้งยกตัวอย่างให้ท่านเห็นได้ง่าย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ถ้อยคำของกฎหมาย บางครั้งสิ่งที่เป็นทั้งตัวกฎหมายเป็นทั้งมาตรา ๆ ถูกตัดออก ยังบอกนี่คือแก้ไขเล็กน้อย เห็นไหมครับแต่ขณะเดียวกันบางอย่างที่แก้ไขนิดเดียวเท่านั้นเอง บอกนี่คือแก้ไขอย่างมาก เห็นไหมครับถ้อยคำนิดเดียวแค่ไหนนั้นบอกแก้ไขอย่างมาก นี่คือสิ่งที่เกิดขึ้นในสภาเราและตรงนั้นเป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือเปล่า แต่เวลามาถึงตรงนี้กันแล้วเป็นอย่างนี้ ดังนั้นมันถึงมีความจำเป็นตรงนี้แหละท่านประธานจะต้องเขียนกันไว้เสียว่าอย่าให้มันเกิดขึ้นเลย และกฎหมายตัวลูกนั้นเราจะไปแก้ตามในสิ่งที่เราพูดถึงกันเสีย และส่วนเรื่องราคาเงินทดแทนก็เช่นเดียวกันถูกต้องครับ ถ้าจะพูดบอกว่าเดี๋ยวนี้ราคามันเป็นอย่างไร ถูกต้อง แต่ว่าเวลาจะจ่ายคืน ๒ ปี ๓ ปี มันก็เปลี่ยนแปลง มันน่าจะกำหนดไว้ในวรรคสองให้ชัดเจนลงไปเช่นเดียวกัน อย่างที่กราบเรียนมา และนอกจากนั้นท่านประธานครับขั้นตอนวิธีการถูกต้อง จะดำเนินการสู่ขั้นที่พิจารณาขั้นที่ว่าจ่ายเงินทดแทน

ไปแล้วถึงขั้นสู่ศาลในการพิจารณา ศาลเป็นผู้สถิตยุติธรรม ท่านรัฐมนตรีที่นั่งอยู่ข้าง ๆ ผมนี้มีโอกาสเป็นรัฐมนตรีบอกผมมาเดี๋ยวนี้เองว่า บางครั้งในที่ประชุมของคณะรัฐมนตรีที่จะพิจารณาบอกว่า เมื่อมีการพิจารณาอย่างนั้นน่าจะให้ศาลวินิจฉัยเสียก่อน เห็นไหมครับ แล้วความเสียหายตรงนั้นเกิดขึ้นใคร เป็นผู้เสียหายประชาชนใช่หรือเปล่า ประชาชนครับ และความเดือดร้อนตรงนั้น ท่านผู้อภิปรายบางคนก็บอกท่านไปแล้วว่า ถ้าไม่ถูกกับบุคคลใดจะไม่รู้สึกเลยว่าสิ่งที่เขาเสียหายตรงนั้นเป็นอย่างไร แล้วความทุกข์ตรงนั้นมันเกิดขึ้นในลักษณะอย่างไร และขณะเดียวกันเขามีความรู้สึกอย่างไรในสิ่งที่เขาเกิดขึ้น ผมบอกว่าความผิดพลาดทั้งหมดที่เกิดขึ้นอยู่ที่รัฐ รัฐเป็นผู้ผิดพลาดตรงไหนครับ ถ้าจะมีการวางแผนสิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้น น่าจะวางแผนกันไว้ล่วงหน้า เมื่อวางแผนไว้ล่วงหน้าแล้ว เมื่อดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้น ความเสียหายถึงจะไม่เกิดขึ้น ถึงจะถูกต้อง แต่นี่เวลาถึงจุด ๆ หนึ่งตัวเองมีความจำเป็น ก็มาบังคับเอาจากประชาชน ตรงนี้คือปัญหาที่เกิดขึ้น และวรรคสุดท้ายที่พวกเราเสนอว่าสมควรจะตัดเขาออก เว้นแต่ ตรงนั้นออกไม่ใช่อย่างอื่นหรอกครับท่านประธานบางครั้งสิ่งที่เกิดขึ้นมาหลังจากเวนคืนไปแล้ว ไม่ได้ใช้ประโยชน์ทิ้งไว้ และขณะเดียวกันถึงจุด ๆ หนึ่ง หน่วยงานของรัฐนั่นเอง ยกตัวอย่างง่าย ๆ การรถไฟก็ได้อย่างนี้นี่ครับ มาที่สุดท้ายอย่างไรแสวงหาประโยชน์จากตรงนี้ โดยวิธีการให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดก็ได้เช่าไปดำเนินกิจการใดกิจการหนึ่ง เพื่อเอาประโยชน์ตรงนั้นมาเป็นของการรถไฟ ผมยกตัวอย่าง อย่างการรถไฟให้เห็น แล้วผมถามว่าประชาชนผู้ถูกเวนคืนตรงนั้น ความรู้สึกนึกคิด ตรงนี้เคยเป็นบ้านของฉันอยู่มาก่อน เมื่อถูกเวนคืนไปเสร็จเรียบร้อย ตรงนี้มีคนมาสร้างตึกแถวมโหฬารเกิดขึ้นอย่างนี้ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ เขามีความรู้สึกอย่างไรครับท่านประธานนั่นคือวรรคสุดท้ายที่คล้าย ๆ ว่าเว้นแต่ของท่านที่พูดถึง ดังนั้นผมอยากกราบเรียนต่อท่านประธาน

อีกสักครั้งหนึ่งไปถึงคณะกรรมาธิการว่า ท่านพิจารณาให้ดีครับและขณะเดียวกันรอบคอบตรงนี้เสียครับ และขณะเดียวกันปัญหาป้องกันปัญหาอย่าให้เกิดขึ้นเสีย ด้วยการแก้เสีย และขณะเดียวกันกับปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเสียเพื่อกันปัญหาที่ตามมาต่อไป และขณะเดียวกันกฎหมายลูกไม่มีปัญหาหรอกครับถ้าท่านออกเป็นหลักไว้ตรงนี้ กฎหมายลูกแก้ตามเมื่อนั้น และขณะเดียวกันพวกเราก็คงจะให้ประชาชนได้รับความแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนต่อไป ขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณประสพ

นายประสพ บุษราคัม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (อุดรธานี) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ประสพ บุษราคัม ส.ส. อุดรธานี พรรคชาติพัฒนา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ท่านประธานครับ ผมพูดเป็นครั้งที่ ๒ แล้ว ครั้งแรกผมก็บอกว่า มาตรา ๗๕ ทวิ (๓) นั้น ว่ากฎหมายเวนคืนนั้น เราระบุชัดเจนแล้วว่าเราจะเอาเขาไปทำอะไร ถ้าเราไม่เอาแล้ว ก็น่าจะคืนทายาท ถ้าเขียนไว้เท่านี้ ผมว่าโอกาสที่จะเอาเวนคืนที่ดินชาวบ้าน แล้วก็คืนเจ้าของเดิมมีแน่นอนแต่ถ้าหากมี คำว่า เว้นแต่จะนำไปใช้เพื่อการอื่น ตามวรรคหนึ่ง และโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติกฎหมาย ผมก็เข้าใจ เข้าใจว่าอย่างนี้ว่า ท่านเวนคืนมาครั้งแรกว่าจะไปสร้างทาง แต่ท่านก็บอกว่าท่านจะไม่สร้างทางละ ความคิดเมื่อ ๑๐ ปีผ่านไป ที่ก็ได้มาเยอะแยะแล้ว ทางก็ไม่อยากจะสร้าง แล้วต่อไปก็อยากจะไปสร้างอย่างอื่นตามข้อ ๑ ท่านก็ออกกฎหมายเวนคืนซ้ำอีก เพราะฉะนั้นผมว่าถ้าเขียนไว้อย่างนี้ ท่านเปิดปลายท่านเปิดกว้างเหลือเกิน เพราะฉะนั้นมาตรานี้ ผมว่าในชีวิตผมจะไม่เห็นหรอกครับท่านคืนเขา เพราะว่าคนเรา ๑๐ ปี ที่ดินก็ได้มา แล้วท่านก็สามารถที่จะทำอย่างอื่นได้อีก เพราะฉะนั้นวรรคนี้ ผมว่าถ้าไม่ตัด เว้นแต่ออกก็ตัดทิ้งหมดเลย ไม่เกิดประโยชน์หรอกว่าจะเอาให้คืนชาวบ้าน แปลว่า

เขียนเพื่อหลอกชาวบ้านเท่านั้น เพราะฉะนั้นผมขอร้องเถอะท่านกรรมาธิการ ถ้าจะให้เจตนาของท่าน จะคืนทายาทโดยตรงก็คืนเขาเถอะ ถ้าท่านเว้นแต่ท่านฆ่าทิ้งหมด ตัดออก แปลว่าท่านมีเจตนาจะคืนทายาท ถ้าท่านไม่ตัดออก แปลว่าท่านเจตนาจะไม่คืน เพราะฉะนั้นตรงนี้ท่านประธานครับ ผมหารือท่านกรรมาธิการเพื่อเห็นแก่พี่น้องประชาชนผมไม่ขออะไรมากขอแค่นี้ ถึงแม้จะตัดออกแล้วท่านประธาน ถ้าอยากจะได้อีกวรรคหนึ่งก็ยังใช้ได้อีก เอาคืนเขาไปเมื่อไรแล้ว ๓ วัน ก็เอาวรรคหนึ่งไปตีหัวเขาอีกก็ยังไหวไหมครับ เพราะฉะนั้นผมว่าขอร้องเถอะครับท่านประธานท่านประธานกรรมาธิการและคณะกรรมาธิการ ปรึกษากันแล้วก็เห็นแก่พี่น้องประชาชนเถอะ ถ้าท่านเขียนเว้นแต่ เอาไว้ ผมว่าเขียนกฎหมายเพื่อหลอกชาวบ้านเขียนไปแล้วไม่นำไปปฏิบัติแล้วมีประโยชน์อะไร กฎหมายรัฐธรรมนูญ แม้ตั้งแต่วรรคสองของท่านผมไม่อยากอภิปรายหรอก ชาวบ้านผมเดือดร้อน แต่ว่าผมก็ผ่านไปเถอะวรรคสองนั้น ท่านก็ตอบชัดเจนแล้วว่า ท่านเขียนดี แต่ก่อนก็ดีนั่นแหละ แต่คนปฏิบัติมันเลว พูดให้ชัดเลย ท่านเขียนดี คนปฏิบัติเลว มันมีเลว ท่านก็บอกว่าต่อไปนี้กฎหมายรัฐธรรมนูญจะต้องเป็นใหญ่ จะต้องตามบี้ข้าราชการประจำได้ท่านพูดเอง เพราะฉะนั้นก่อนที่ท่านจะไปตามบี้เขา ท่านอย่าเปิดช่องให้เขาต่อยตีงสิครับตรงนี้ ตัดคำว่า เว้นแต่จะนำไปใช้เพื่อการอื่นแห่งบทบัญญัติกฎหมาย ทิ้งเถอะครับ ผมขอขอบคุณครับท่านประธาน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : คุณขุนทอง

นายขุนทอง ภูผิวเตือน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (กาฬสินธุ์) : เรียนท่านประธานที่เคารพ กระผม ขุนทอง ภูผิวเตือน พรรคความหวังใหม่ จากจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอกราบเรียนว่าผมไม่ได้ลบหลู่ข้อเสนอคำชี้แจงของท่านกรรมาธิการที่มีเกียรติ ท่านชี้แจงว่า ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เข้าสู่สภากับตัวผู้แทนราษฎรเองคือประชาชน ในความหมาย

ของผมไม่ใช่ที่เราจะใช้ตรงนี้ เพราะในการทำอะไรเพื่อสาธารณประโยชน์ จะต้องมีแผนงาน มีโครงการ มีการสำรวจรายละเอียดก่อน แล้วผู้มีอำนาจในการตัดสินใจจะต้องตัดสินใจว่าทำหรือไม่ทำ เหมาะหรือไม่เหมาะ ขั้นตอนที่ผมเสนอให้ผู้มีส่วนได้เสียได้มีส่วนร่วมในการประกอบการตัดสินใจ มันก่อนการที่รัฐบาลจะเสนอร่างพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์แต่ละฉบับ แต่ละเฉพาะกิจเข้ามา ก่อนที่ผู้มีอำนาจจะตัดสินใจว่าทำนั้นเราควรจะให้ผู้มีส่วนได้เสียได้เข้ามาวินิจฉัยร่วมด้วย รวมทั้งว่าเพื่อประโยชน์สาธารณชนจริงหรือเปล่า แม้เพื่อสาธารณชนมีความจำเป็นจริงหรือไม่ ถ้าไม่ทำอ่างเก็บน้ำที่ตรงนี้บ้านเมืองจะเสียหายมากน้อยขนาดไหน ถ้าทำอ่างที่ตรงนี้ประชาชนที่เขาครอบครองเขามีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของเขา เขาจะไปอยู่ที่ไหน ถ้าได้มีส่วนร่วมมาตั้งแต่ต้นตอครั้งแรกแล้ว ปัญหาในขั้นปลายมันจะน้อยลง รวมทั้งการวินิจฉัยว่าค่าทดแทนควรจะเป็นเท่าไร เพื่อให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยตัดสินใจว่าจะทำหรือไม่ ถ้าทำแล้วถึงจะมาถึงขั้นตอนที่ ๒ เสนอร่างพระราชบัญญัติเฉพาะกิจเข้ามาสู่สภา ผู้แทนราษฎรไม่มีโอกาสวินิจฉัยหรอกครับว่ามันเหมาะสม มันเพื่อสาธารณประโยชน์จริงหรือเปล่า หรือตัดถนนเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง เพื่อผลประโยชน์ของพรรคพวก ตัดไปเพื่อให้พรรคพวกซึ่งมีที่ดินอยู่บริเวณนั้นได้ราคาที่ดินเพิ่มขึ้นหรืออะไร มันจะต้องมีกระบวนการให้ผู้มีส่วนได้เสียคือ เจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินนั้นมีส่วนร่วมก่อนที่ผู้มีอำนาจจะตัดสินใจว่าทำหรือไม่ทำ นี่คือความต้องการของกระผมครับ ไม่ได้หมายความว่าจะต้องมาโต้แย้งกันขณะซึ่งรัฐบาลเสนอร่างพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์แต่เฉพาะกิจแต่เฉพาะรายเป็นเรื่อง ๆ ไป ผมเสนออย่างนี้ถ้าท่านกรรมาธิการไม่สามารถจะบรรจุเข้าได้ในระยะนี้ ก็ไม่ทราบว่าผู้แทนราษฎรจะทำอย่างไร คนอย่างผมไม่มีโอกาสที่จะไปเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการ ฉะนั้นผู้มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการจะต้องอาศัยระบบ อาศัย

กฎหมายเท่านั้นที่จะทำให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรม และก็ไม่มีปฏิกิริยาคัดค้านการทำงานของรัฐ ขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญครับ

นายจำลอง ครุฑขุนทด (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ ผม จำลอง ครุฑขุนทด ขอชี้แจงข้อสังเกตของท่านสมาชิกประเด็นแรกที่ท่านผู้มีเกียรติจะขอตัดคำว่า เว้นแต่ เป็นต้นไปนั้น ความจริงความหมายของการที่บัญญัติในวรรคนี้ไว้นั้นก็เพื่อประโยชน์ของรัฐประการหนึ่ง กับของผู้ที่ถูกเวนคืนประการหนึ่ง คือในกรณีที่มีการเวนคืนแล้วไม่ได้ใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ แล้วต่อมาจำเป็นจะต้องคืนให้ แต่บังเอิญรัฐมีความจำเป็นซึ่งมีเหตุตามวรรคหนึ่งที่จะต้องใช้ที่ดินนี้ตามวัตถุประสงค์อื่น กรณีเช่นนี้ถ้าหากว่าเราไม่บัญญัติเอาไว้ ก็หมายความว่ารัฐจะต้องจ่ายค่าชดเชยค่าทดแทนไปก่อนแล้วมาออกพระราชบัญญัติเวนคืน ซึ่งจะต้องมีการชดเชยค่าเวนคืนอีกตามพระราชบัญญัติใหม่ เพราะฉะนั้นถ้าไม่เขียนไว้อย่างนี้แล้วหมายความว่าผู้ที่ถูกเวนคืนจะได้รับค่าชดเชยเป็น ๒ ครั้ง แต่ถ้าเขียนไว้อย่างนี้หมายความว่า ถ้ามีความจำเป็นตามวรรคหนึ่งที่จะต้องใช้ประโยชน์ในวัตถุประสงค์อื่นแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องมีกระบวนการในการชดใช้ค่าที่ดินในกรณีนี้อีกซึ่งเป็นประโยชน์ต่อรัฐด้วย และต่อกระบวนการในการที่จะใช้ประโยชน์ในที่ดินด้วย เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะคงวรรคนี้เอาไว้ ส่วนประการที่ท่านผู้มีเกียรติจากจังหวัดกาฬสินธุ์ ในกรณีที่จะให้ผู้ที่มีส่วนได้เสียมามีส่วนในการที่จะวินิจฉัยหรือรับทราบการตัดสินใจของรัฐนั้น ผมขอกราบเรียนว่ากรรมาธิการเองก็เห็นความจำเป็นในเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เป็นเรื่องลำบากใจ และเป็นเรื่องที่เดือดร้อนกันทั่วไป กรรมาธิการได้บรรจุข้อความในทำนองอย่างนี้ เพื่อประโยชน์อย่างนี้เอาไว้ในมาตรา ๔๕ กรณีที่ให้สิทธิของบุคคลในการรับรู้ข่าวสารของทางราชการ

มาตรา ๔๕ ได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รับข้อมูลหรือข่าวสารจากหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ เพื่อการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ ในเมื่อการกระทำนั้นอาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวันของตนทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ เพราะฉะนั้นในข้อนี้ก่อนที่รัฐจะได้ดำเนินการอย่างไร ถ้าผู้มีส่วนได้เสียที่เห็นว่ากระทบต่อการดำรงชีวิตของตนแล้ว ก็มีสิทธิที่จะขอรับทราบ และอาจจะได้ใช้กระบวนการตอนนั้น ในการตัดสินใจร่วมหรือให้ข้อคิดเห็นต่อคณะกรรมการได้ ฉะนั้นกรรมาธิการจึงเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญในมาตรานี้ เห็นว่ามีข้อความในกฎหมายครอบคลุมทุกประเด็นแล้ว แล้วก็ข้อขัดข้องทั้งหลายเป็นข้อขัดข้องในทางปฏิบัติ ซึ่งกระผมเห็นว่าหน้าที่รัฐบาลเองที่เป็นฝ่ายบริหารจะนำไปดำเนินการแก้ไขให้ลุล่วงไป และเกิดประโยชน์กับประชาชน ขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : เชิญคุณชัชวาลย์ครับ

นายชัชวาลย์ ชมภูแดง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ร้อยเอ็ด) : ท่านประธานที่เคารพ พูดจริง ๆ แล้วรัฐธรรมนูญฉบับนี้ของเรากำลังจะกลายเป็นพระราชบัญญัติไปแล้ว เพราะลงสู่รายละเอียดเหลือเกิน อาจจะเป็นเพราะว่าบ้านเมืองของเรา แม้มีรัฐธรรมนูญก็แหกรัฐธรรมนูญกันเป็นประจำแม้แต่ว่ามีกฎหมายก็ไม่ค่อยเคารพต่อกฎหมาย ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบธรรมกันเป็นประจำ อาจจะเป็นเพราะว่าประเทศไทยเปลี่ยนจากประเทศสยามมาเป็นประเทศไทย คำว่า ไทย คืออิสระ ใครรักจะทำอย่างไร ใครคิดจะทำอย่างไรก็ทำ ก็เลยเกิดความวุ่นวายไปหมด จนกระทั่งคนไทยบางคนก็บอกว่า นี่คือแบบไทย ๆ จะทำอะไรก็ตามใจคือไทยแท้ มันก็เลยขาดระบบ ขาดระเบียบไปหมด ถ้าจะดูแล้วก็รู้สึกว่า มาตรา ๓๕ ทวิ น่าจะไปเขียนในพระราชบัญญัติมากกว่า คือเขียนในพระราชบัญญัติเวนคืนเสียเลยดีกว่า ไม่น่าจะมาเขียนในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เลย เพราะถ้าจะมาโต้เถียงกันในเรื่องรายละเอียดแล้ว กระผมว่ามันก็เป็นที่สงสัย เขียนแล้วทำไมจะ

ปรากฏว่าใต้ทางด่วนแห่งนั้นได้มีการกั้นเป็นช่อง เป็นห้องแถวให้มีการค้า อย่างนี้จะถือว่าเป็นข้อยกเว้นในเรื่องนี้หรือไม่ยกเว้น กระผมก็อยากจะถามว่า การจ่ายค่าเวนคืนให้แก่ หากกระทำโดยล่าช้าและราคาไม่เป็นธรรม การเวนคืนนั้นเป็นมีของบุคคลหรือเพื่อประโยชน์ของรัฐกันแน่ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ เป็นเรื่องสำคัญ และเป็นเรื่องอุทาหรณ์ที่เราจะต้องป้องกันชาชนทั้งหลาย ราษฎรไทยทั้งหลายนั้นต้องน้ำตาเช็ดหัวเข่า มีได้กล่าวว่าเรื่องนี้ถ้าไม่เกิดกับท่านใดแล้ว ท่านจะไม่มีความเกิดกับท่านวันใดท่านจะเกิดความรู้สึกทันที เวนคืนแล้ว ๑ ปี ๒ ปีไม่ได้รับเงิน มูลค่าที่ดินเพิ่มขึ้น ถ้าหากว่าช่วงระยะเวลาที่ดินของเขาเพื่อไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เขาจะได้มูลค่าเพิ่มพูนที่เท่าซึ่งเราไม่สามารถจะคาดการณ์ได้ เพราะฉะนั้นท่านพ กระผมเชื่อมั่นว่าท่านกรรมาธิการทั้งหลายนั้น ท่านอาจจะไม่แฟ้กับสมาชิกรัฐสภาแต่ว่าถี่มันย่อมสามารถลอดตาข้างได้ฉันใด ๆ เหล่านี้ท่านอาจจะลืมคิดไปก็ได้ ท่านอาจจะคิดแต่เพียงว่าธรรมนูญนี้ออกมาใช้บังคับโดยรวดเร็ว เพื่อจะสร้างรัฐธรรมนูญไปโดยมากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับที่ท่านเห็นว่าไม่เป็นประชาธิปไตยเร่งของท่านนั้นอาจจะทำให้ท่านบกพร่องในจุดนี้ แล้วก่อให้หายและความเดือดร้อนแก่ราษฎรไทยก็ได้ ขอบพระคุณมากครับ

ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ท่านสมาชิกครับ มาตรานี้กรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่ ไม่มีผู้แปรญัตติหรือผู้สงวนไว้เพิ่มขึ้นใหม่ เพราะฉะนั้นการจะแก้ไขเพิ่มเติมให้ผิดไปจากร่างแรกก็จะกระทำได้แต่เฉพาะกรรมาธิการท่านเห็นด้วย บัดนี้ท่านข้อเสนอทั้งหลายของท่านสมาชิก จะต้องลงมติกันว่า จะเพิ่ม

ต้องมา ในลักษณะมีข้อยกเว้นอันเป็นแนวทางในการที่ให้ผู้ที่มีอำนาจพยายา
จะหาช่องว่างของกฎหมาย เพื่อประโยชน์ของตัวเอง ที่กระผมจ
ประโยชน์ของตัวเอง เพราะว่าตัวเองนั้นทำงานอย่างไม่มีระบบ
อย่างไม่มีแผนงานเพราะฉะนั้นเมื่อถึงเวลาก็เลยต้องอาศัย คำว่า
ไว้ในฐานะที่บุคคลใดก็ตามขึ้นไปเป็นผู้บริหารรัฐ ไปรับผิดชอบใ
นโยบายในการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเวนคืนที่ดินของราษฎรแปลงใดก็
จะต้องมีแผนงานในการใช้ที่ดินนั้นอย่างชัดเจน มีโครงการอย่า
เพราะฉะนั้นเมื่อท่านไม่ใช้ที่ดินแปลงนั้นก็มีความจำเป็นเหลือเกินที่ท่า
คืนให้ทายาทเขาไป ไม่ใช่จะต้องมาเว้นแต่ว่าใช้เพื่อประโยชน์
กระผมเองเห็นว่าคนไทยทั้งหลายนั้นมีความช้ำใจมานาน
ยกตัวอย่าง อย่างมีการเวนคืนที่ดินแปลงหนึ่งเพื่อใช้เป็นอู่จอดรถ
เสร็จแล้วปีแล้วปีเล่าเขาไม่เอาที่ดินแปลงนั้น ของเขาไปใช้ แล้วก
ที่ดินแปลงนั้นราคาขึ้นไปเท่าไรแล้ว เขาเสียหายเป็นจำ
กี่พันล้านบาท นี่คือปัญหา เพราะว่าขาดโครงการ ขาดเป้าหมาย
ดำเนินงานที่ต่อเนื่องและแน่นอน เพราะฉะนั้นกระผมเห็นว่ากร
รัฐสภาแห่งนี้นั้นได้แปรญัตติเพื่อตัดคำว่า เว้นแต่ ออกไปนั้น เป็นก
และเป็นการให้บทเรียนแก่ผู้บริหารทั้งหลายว่า การทำงานนี้
โครงการและมีแผนที่ชัดเจนและต่อเนื่องและนอกจากนั้นท่านประธา
กระผมอยากจะถามท่านกรรมาธิการว่าถ้าหากเกิดกรณีต่อไปว่า
เวนคืนเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่นนั้นแล้วปรากฏว่าที่ดินที่เวนคื
มีผู้ไปสร้างอาคารอาคารหนึ่ง และอาคารนั้นชั้นล่างเพื่อ
สาธารณูปโภค แต่ปรากฏว่าชั้นบนนั้นได้ดัดแปลงเป็นสำนักงานให้
ดัดแปลงเป็นห้างสรรพสินค้า อย่างนี้เป็นเพื่อประโยชน์แก่สาธารณ
หรือไม่ เป็นการผิดเงื่อนไขหรือไม่ หรือว่ากรณีได้มีการสร้า

มาตรา ๓๕ ทวิ ตามที่กรรมาธิการเสนอไว้นี้ หรือจะไม่เพิ่ม ทำได้แต่เพียงทางเดียวว่า เพิ่มหรือไม่เพิ่มเท่านั้นเอง ผมจะขอมติที่ว่านี้นะครับ

(ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภามีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ผมจะขอมติที่ประชุม ท่านผู้ใดเห็นควรเพิ่มตามร่างของกรรมาธิการ กรุณายกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : ท่านผู้ใดเห็นไม่ควรเพิ่ม กรุณายกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือ ๒ คน)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานรัฐสภา : มี ๒ ท่าน ขอบคุณครับ เป็นอันว่าที่ประชุมเสียงส่วนมากเห็นควรเพิ่มตามร่างของกรรมาธิการ ท่านสมาชิกครับ ผมคิดว่าวันนี้เราได้ใช้เวลากันทั้งวัน ได้ประชุมพิจารณากันมาเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ผมขออนุญาตเลื่อนการประชุมไปเป็นวันพรุ่งนี้ เวลา ๑๕.๓๐ นาฬิกา ขอปิดประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๕.๑๗ นาฬิกา

ผู้จดรายงานการประชุม

ชนิกา ศรีสมวงษ์
กรุณา พิมพ์สุวรรณ
นภา วีรยุทธ์โกศล
รัตนา ภู่ระหงษ์
ชุติมา ทองมา
จิราพร พจน์วิชัย
ฐานิสา แก้วสถิตย์
เสาวลักษณ์ พลัดเสนา
รัชนีพร มณีนิล
ประไพพิศ คีสุ่น
ปวีญา กองสงฆ์
รัศมี บานเย็น
รัตนา ลิ้มวิไลกุล
สมบัติ จันทร์ไพจิตร
สันทนา ทรัพย์พูนผล
กรรณิกา บุญชุบ
จงถนอม พลัดเสนา
สุทธาทิพย์ ศรีทองอินทร์
เบ็ญจวรารณ พัฒนประเสริฐ
ประภาลักษณ์ ปุนบุดดา
เพทาย พันธุ์ตุ้ง
วัชรี วีระกิจน้อย
อารีรัตน์ พัฒนโศภนพงศ์
บังอร แก่นกุล
อัมพา กันทิโกวิทย์
พัชรี ไชคำพา
นัยนา เปรมประพันธ์
สะแกวรรณ คุ้มกิจ
เยาวเรศ เจริญเฉลิมศักดิ์
อุษารัตน์ เกิดโสดศรี
พรเทพ ไชยสงวนสุข
สติมา จันทร์ไพจิตร
กมลมาศ ทังสุภูติ
วัฒนี อุดมภักดี
วิภาวรรณ นิลบรรจง
ภาวดี วรรณสถิตย์
ครุณี อ่ำเมือง
วีรพร กิจกนกศร
วชิราภรณ์ นันสังค์
สุจิตรา อรุโณ
สุภปภา หน่องพงษ์
พุทธชาติ พรรณพราว
สุภาภรณ์ ละอองแก้ว
อุทัยวรรณ์ จำนงค์ศาสตร์

วีณา สัตตวัตรกุล

สาวิตรี อมรตานนท์

รัชฎา มีคุณ

กนกวรรณ อรรถสิทธิ์

รสรินทร์ กนกอุดม

สุทธิกานต์ มั่นนุช

หทัยกาญจน์ คงแก้ว

กัลยา พิมเสน

ประทีป รักเมือง

ละออ ฤทธิ์ประเสริฐศรี

สายชล ไทยรวมมิตร

คณะกรรมาธิการพิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุมลับ และตรวจรายงานการประชุม

ลำดับที่	รายชื่อคณะกรรมาธิการ		ลายมือชื่อ
๑.	ร้อยตำรวจโท เชาวริน ลัทธสักดิ์สิริ	ประธานคณะกรรมาธิการ	
๒.	นายสมหมาย สุ่มภูธรรถ	รองประธาน คนที่หนึ่ง	
๓.	นายสุเมธ พรหมพันทา	รองประธาน คนที่สอง	
๔.	นายไพจิต ศรีวรขาน	รองประธาน คนที่สาม	
๕.	ว้ายอดรี (หญิง) หนิดา เทพมงคล	โฆษกคณะกรรมาธิการ	
๖.	นายถวี สุระบาล	ผู้ช่วยโฆษกฯ	
๗.	นายเฉลิมยศ แสนวิเศษ	กรรมาธิการ	
๘.	นายไชยยศ จิรเมธากร	กรรมาธิการ	
๙.	นายแสวง ถุกษ์จรัล	กรรมาธิการ	
๑๐.	นายประเสริฐ สุขวัฒน์	กรรมาธิการ	
๑๑.	นายณรงค์เดิศ สุรพล	กรรมาธิการ	
๑๒.	นายเกษม มาล้อศรี	กรรมาธิการ	
๑๓.	นายวิสาร เลขะธีรวัฒน์	กรรมาธิการ	
๑๔.	นายภูมิ สาระผล	กรรมาธิการ	
๑๕.	นายรักเกียรติ สุธรนะ	กรรมาธิการ	
๑๖.	นายสมศักดิ์ ปริสนานันทกุล	เลขานุการคณะกรรมาธิการ	
๑๗.	นายบุญธรง วงศ์กวี	ผู้ช่วยเลขานุการฯ	

ตรวจแล้ว วันที่ ๑๗ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๘

สภารับรองในรายงานประชุม ครั้งที่...../...../.....

วันที่.....

.....

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา
(คณะกรรมาธิการตรวจแล้ว แต่สภายังมิได้รับรอง)

รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภาครั้งนี้ คณะกรรมาธิการพิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุมลับและตรวจรายงานการประชุมได้ตรวจแล้ว แต่สภายังมิได้รับรอง เนื่องจากมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๘ ตามมาตรา ๑๑๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๖๓๘ ทำให้สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง

จึงขอบันทึกไว้เป็นหลักฐาน และขอรับรองความถูกต้องของรายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภาครั้งนี้ ตามนัยแห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๒๔ วรรคสอง

ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล
(ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล)
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

หมายเหตุ

ครั้งที่ ๑/๒๕๓๗ (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๓๗
ครั้งที่ ๒/๒๕๓๗ (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) วันศุกร์ที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๓๗
ครั้งที่ ๓/๒๕๓๗ (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๓๗
ครั้งที่ ๔/๒๕๓๗ (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๓๗
ครั้งที่ ๕/๒๕๓๗ (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๓๗
ครั้งที่ ๖/๒๕๓๗ (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๗
ครั้งที่ ๗/๒๕๓๗ (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๗
ครั้งที่ ๘/๒๕๓๗ (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๗
ครั้งที่ ๙/๒๕๓๗ (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๗

(ครั้งที่ ๑ - ๖ และครั้งที่ ๗ - ๙ คณะกรรมาธิการฯ ส่งรายงานมาเมื่อวันที่ ๘ พ.ค. และ ๑๕ พ.ค. ๒๕๓๘ ตามลำดับ)